

KÚRIAI DÖNTÉSEK

BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK

2023/12

71. évfolyam

2023. december

TARTALOM

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.046/2022/6. számú határozata.....	3011
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.061/2022/15. számú határozata.....	3022
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.002/2023/5. számú határozata.....	3029
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.003/2023/16. számú jogegységi hatályú határozata.....	3035
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.008/2023/10. számú határozata.....	3045
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.052/2023/4. számú végzése.....	3051
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.054/2023/3. számú végzése.....	3052

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

288 A rongálás szükségszerűen az érintett vagyontárgy állagának sérelmével, megrongálódásával vagy megsemmisülésével jár. A közveszély hatóköre nem konkrét, hanem beláthatatlan, azt maga az elkövető sem képes uralni (szemben a rongáló magatartással). Közveszély akkor jön létre, ha nem csupán meghatározott vagyoni értékű dolog épsége kerül veszélybe, hanem a veszély olyan beláthatatlan hatókörű, hogy az okozott károkat az elkövető nem képes megakadályozni és így egy vagy több – meg nem határozott vagy nagyobb számú – személy vagy jelentős értékű dolog épsége kerül veszélybe.....	3054
289 A fiatalos esetében a felnőttkorú elkövetőre alkalmazandó szabályoktól eltérően a Btk. 109. § (1) bekezdése speciális tételkeret-minimumot határoz meg, így bármely, szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény esetén – függetlenül a Különös Részben meghatározott büntetési tételkeret alsó határától – szabadságvesztés helyett elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás, illetve e büntetések közül több is kiszabható.....	3057
290 Aki a szülést követően az önellátásra nyilvánvalóan képtelen újszülöttet a biztos halál tudatában nem látja el és az emésztőgödörbe dobja, alappal nem állíthatja, hogy nem kívánta a halálát, egyenes ölési szándékkal követte el az emberölés büntetettét.....	3060
291 A terhelt által a sértettre mért kis és közepes erejű ütések egyenként és összességükben is nyolc napon belül gyógyulóak voltak. A sértettnél azért állt elő súlyosabb (halálos)	

következmény, mert a sértett a terhelt által nem ismert betegségekben szenvedett. Ilyen körülmények mellett – a szokványos ittasságot is ideértve – a halálos eredmény bekövetkezésének lehetősége az elvárható gondosság és körültekintés kifejtése esetén sem felismerhető a terhelt számára. Az eredményhez, mint a bűncselekmény minősítő körülményéhez fűzött jogkövetkezmények viszont csak akkor alkalmazhatóak, ha az elkövetőt az eredmény tekintetében legalább gondatlanság terheli.....	3062
292 Az általános szabályok szerint folyamatban lévő (egyesbíróként elbírálandó) büntetőügy és a Be. 13. § (3) bekezdése alapján felállított bírói tanács eljárását megkövetelő büntetőügy egyesítése esetén az egyesített ügyet a különös szabályok alapulvételével, azaz a Be. 13. § (3) bekezdése szerinti bírói tanácsban kell elbírálni; ellenben a gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekmény miatt indított büntetőügyek egyesítése esetén az egyesítést követően a Be. 13. § (3) bekezdéséhez képest speciális szabályokat alkotó Be. 868. § (2) és (3) bekezdéséből levezethetően a korábbi Be. 14. § (2) bekezdése szerinti összetételű tanácsban kell eljárni, ha az egyesített, gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekmény miatt indított büntetőügyek egyike még a vádemelést megelőzően a törvényszékre érkezett.....	3069
293 A beismerő nyilatkozat tárgyaláson történő megtétele esetén a beismerő nyilatkozat elfogadásának nem törvényi előfeltétele a tárgyalásról való lemondás. A törvényes következmények ismeretében tett beismerő nyilatkozat kiterjed annak elfogadására, hogy a vádirati tényállással egyező ítéleti tényállás kerül megállapításra; sem a tényállás megalapozására, sem a bűnösségének kérdésében a bíróság további bizonyítást nem fog lefolytatni. Ez pedig értelemszerűen a további bizonyításról való lemondást jelenti. Bíróság elé állítás külön eljárásban megtartott tárgyaláson is – a törvényi feltételek megléte esetén – helye van a beismerő nyilatkozat elfogadásának. E külön eljárásban az eljárási törvény kifejezetten és kizárólag a tárgyalás előkészítésére vonatkozó szabályok alkalmazását zárja ki.....	3074
294 I. A törvényi egység egyes részselekményeit támadó felülvizsgálati indítvány esetén a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján lehet helye felülvizsgálatnak, ha a támadott részselekmény kirekesztésével a fennmaradó cselekményrész nem bűncselekmény; a Be. 649. § (1) bekezdés b)	

- pont *ba*) alpontja alapján akkor, ha a támadott részcselekmény kirekesztésével a minősítés változik és a téves minősítés törvénytörő büntetés kiszabásához vezetett; ellenben nincs helye felülvizsgálatnak, ha a támadott részcselekmény kirekesztése után a fennmaradó cselekmény kapcsán sem a terhelt bűnfelelőssége nem szűnik meg, sem az nem minősül enyhébbben.
- II. Amennyiben a terhelt a költségvetési támogatást az engedélyezett célra veszi igénybe, de az abból megvásárolt eszközzel a sajátjaként rendelkezik, nem költségvetési csalás, hanem sikkasztás valósul meg..... 3076
- 295** I. A terhelt nem ismeretlen, hanem ismert helyen, külföldön volt fogvatartásban. Ilyen körülmények között a Be. CI. Fejezete szerinti távollévő terhelt elleni külön eljárás lefolytatásának nincs helye. A távollétes eljárás szabályai szerint, de annak törvényi előfeltételei hiányában a terhelt távollétében megtartott tárgyalást úgy kell tekinteni, hogy azt olyan személy távollétében tartották meg, akinek jelenléte a törvény értelmében kötelező. Ez feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés.
- II. A terhelt a tárgyaláson való jelenlét jogáról az eljárás során nem mondott le, kifejezetten ezzel ellentétes nyilatkozatot tett, ebből következően a tárgyalás a Be. 430. § (7) bekezdésében írt okból sem volt távollétében megtartható 3082
- POLGÁRI KOLLÉGIUM
POLGÁRI SZAKÁG**
- 296** I. A jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel csak olyan kérdésben támadható, amely az első- és a másodfokú eljárásnak is tárgya volt, tekintettel a felülvizsgálati eljárás rendkívüli perorvoslati jellegére, és arra, hogy a másodfokú bíróság nem követhetett el jogszabálysértést olyan kérdésben, amelyben nem tárgyalt, és nem hozott döntést.
- II. Alapvető elvárás a felülvizsgálati kérelemmel szemben – annak érdemi elbírálásához –, hogy hivatkozásai megfelleltethetőek legyenek a jogerős ítéletnek; azaz a felülvizsgálatot kérő félnek a jogerős ítélet indokaival szemben, azok cáfolatára kell érveit megfogalmaznia.
- III. Az a nemzeti bíróság, amely a fogyasztó által annak megállapítása iránt indított kereset tárgyában jár el, hogy az e fogyasztó által az eladóval vagy szolgáltatóval megkötött szerződésben foglalt bizonyos feltételek tisztességtelenek, csak azokat a feltételeket köteles megvizsgálni, amelyek kapcsolódnak a jogvitának a felek által meghatározott tárgyához. Nem köteles viszont hivatalból és egyenként megvizsgálni a nemzeti bíróság az összes többi olyan szerződési feltételt, amelyeket a fogyasztó keresettel nem támadott, annak vizsgálata érdekében, hogy e feltételek tisztességteleneknek minősülnek-e..... 3085
- 297** Az állami tulajdonhoz fűződő részjogosítványok, illetve kötelezettségek – főszabály szerint – a vagyonkezelőt illetik, illetve terhelik. Erre tekintettel a vízgazdálkodási társulat a saját beruházásaival kapcsolatos elszámolási igényét nem a tulajdonossal, hanem a vagyonkezelővel szemben érvényesítheti..... 3093
- 298** I. Nem jelenti a jogállításhoz való kötöttséget rögzítő Pp. 342. § (3) bekezdésének és ezen keresztül a rendelkezési elv [Pp. 2. § (2) bekezdés] sérelmét, ha a bíróság anélkül alkalmaz általános kártérítést, hogy a felperes a keresetében a kártérítés mértékét annak alapján kérte volna meghatározni.
- II. A jövedelempótló járadék alapjához tartozó jövedelem körébe sorolható juttatások meghatározásakor azok rendeltetésének kell jelentőséget tulajdonítani. Munkabéreként kell figyelembe venni a költségtérítésként adott juttatást, ha a valódi rendeltetése a munka díjazása.
- III. Ha a járadékfizetési kötelezettség ideje nem határolható be, az véghatáridő nélkül megállapítható. A nyugdíjkorhatár elérése nem tekinthető a jövedelempótló járadékfizetés véghatáridejének, ha nincs kétséget kizáró bizonyíték arra, hogy az adott élethelyzetben a károsult nem fog tovább dolgozni. 3096
- 299** Hatálytalan fellebbezéssel a másodfokú eljárás nem indul meg..... 4103
- 300** A per észszerű időn belüli befejezéséhez fűződő, a régi Pp. 2. § (3) bekezdésén alapuló igény érvényesítése nem lehet megalapozott, ha a követelés alapjául szolgáló sérelem a régi Pp. hatályvesztését követő időben következett be..... 3105
- 301** A közúttal való összeköttetés megfeleléségét az uralkodó telek adottságai, az annak mindenkori birtokosa által gyakorolható használat, okszerű gazdálkodás célja, módja és körülményei figyelembevételével kell megítélni, nem kizárólag annak jelenlegi birtokosa aktuális gazdasági tevékenysége alapján..... 3110
- POLGÁRI KOLLÉGIUM
GAZDASÁGI SZAKÁG**
- 302** I. Polgári és kereskedelmi ügyekben az uniós hatáskörbe utalt joghatósági szabályokkal szemben a tagállamokon belüli ügyelosztást szabályozó illetékességi eljárási rendelkezések megalkotása a tagállamok hatáskörébe tartozik, amelyhez az Európai Unió Bírósága értelmezési szempontokat adhat.
- II. A versenyjogi jogsértésekkel okozati összefüggésben érvényesített follow-on típusú kártérítési keresetek esetén az elévülés mindaddig nyugszik, amíg a károsult nem szerez tudomást a versenyjogi jogsértés szempontjából releváns valamennyi körülményről. Ez főszabály szerint az Európai Bizottság jogsértést

- megállapító határozatának (a határozat összefoglalójának) az Európai Unió Hivatalos Lapjában való megjelenésének időpontjáig fennáll..... 3115
- 303 Helyettes átvevő részére szabályszerűen kézbesített végzés ellen elkésztett benyújtott fellebbezés esetén a mulasztás vétlenségének valószínűsítésére nem alkalmas annak előadása, hogy a címzett a küldeményt nem személyesen vette át..... 3121
- 304 A jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint érvényesítheti igényét az ingatlan a bírósági végrehajtási eljárás keretében megvásárló vevő, ha az általa teljesített vételárból a végrehajtó kiegyenlíti a jelzálogjogok jogosultjainak követelését, emiatt a jelzálogjogok megszűnnek, a vevő azonban utóbb mégsem szerzi meg az ingatlan tulajdonát 3122

POLGÁRI KOLLÉGIUM MUNKAÜGYI SZAKÁG

- 305 Ha az egészségügyi szolgálati jogviszonyban álló felperes a koronavírus elleni védőoltás kötelező igénybevételéről szóló 449/2021. (VII. 29.) Korm. rendelet szerint az oltási mentességét a jogszabályban előírt határidőben igazolta az áthelyezése utáni új munkáltatónál a mentessége ismételt igazolására ugyan felhívható volt, annak hiánya azonban nem valósította meg az R. 1. § (9) bekezdése szerinti önálló azonnali hatályú felmondási okot..... 3129
- 306 I. A kulturális ágazatot érintő bérfejlesztésről szóló 682/2021. (XII. 6.) Korm. rendelet hatálybalépésének napján (2021. december 7.) a 703/2021. (XII. 15.) Kormányrendelet még nem volt hatályban, azt ki sem hirdették. A bérfejlesztési rendelet a béremelés napjára vonatkozó szabályok körében kifejezetten a 2022. január 1-jétől hatályos szabályokat hívta fel, ezért a bérnövelés alapjául szolgáló összeg meghatározásánál a 703/2021. (XII. 15.) Kormányrendelet szabályait kellett alkalmazni a béremelésre jogosult munkavállaló alapbérének meghatározása tekintetében.
II. A munkavállaló csupán a perfelvétel lezártáig esedékes, addig lejárt munkabér követelését érvényesítheti megalapozottan. 3133
- 307 A munkavállaló azt a kárt köteles megtéríteni, amelynek bekövetkezésével a károkozás idején számolhatott. Nem állapítható meg ezért a munkavállaló szándékosan okozott kárért a felelőssége, ha előzetes tájékozódás után meghozott intézkedését a bíróság utóbb jogellenesnek minősítette és a munkáltatónak ez alapján fizetési kötelezettsége keletkezett..... 3136

KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM

- 308 Illetékjogi szempontból nem zárja ki a lakástulajdonként történő minősítést az, hogy a műszakilag mindenben elkülönült, önállóan forgalomképes ingatlan nem került külön helyrajzi számon az ingatlannyilvántartásban feltüntetésre..... 3141
- 309 Az eljáró közigazgatási szervet kijelölő végzéssel szemben felülvizsgálati kérelem előterjesztésére nincs törvényes lehetőség.. 3142
- 310 A referenciaadat törlésére irányuló polgári per megindításán túl az érintett adatvédelmi hatósági eljárásának lefolytatását kérelmezheti, ha megítélése szerint személyes adatainak kezelése során az adatkezelő, illetve az általa megbízott vagy rendelkezése alapján eljáró adatfeldolgozó megsérti a személyes adatok kezelésére vonatkozó, jogszabályban vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusában meghatározott előírásokat. Az adatvédelmi hatósági eljárás megindításának nem előfeltétele a polgári per megindítása.
Az adatkezelés jogszabályban rögzített időtartama nem hosszabbodhat meg a referenciaadat-szolgáltató mulasztása miatt azáltal, hogy jogszabályi kötelezettsége ellenére nem intézkedett haladéktalanul a referenciaadatok KHR-be történő továbbítása iránt..... 3145
- 311 I. Semmis a közigazgatási hatóság határozata, ha annak tartalma ellentétes a közigazgatási bíróság új eljárásra kötelező döntésével. A jogerős ítéletben elbírált jogkérdések sem a megismételt hatósági eljárásban, sem az ennek eredményeként hozott határozat bírósági felülvizsgálata során nem tehetők vitássá.
II. Az Emberi Jogok Európai Egyezménye és a Gyermejjóléti Egyezmény a magyar jogrendszer részét képezik 3149
- 312 Jogszabályi rendelkezés hiányában az adóellenőrzés kezdő és végső időpontjainak, az időtartamának nem kell igazodnia a vizsgálattal érintett időszakra vonatkozóan benyújtott, az adózót megillető költségvetési támogatás kiutalásának időpontjához. Az adókiutalás és kiutalás előtti adóellenőrzés két külön jogintézmény, önálló határidőkkel, a határidők elmulasztása esetén eltérő szankciókkal 3154
- 313 I. Ha a közigazgatási szerv jogszabály rendelkezése folytán több különböző hatáskört gyakorol, akkor az azokra vonatkozó szabályokat hatáskörönként elkülönítve kell alkalmaznia. Nem párosíthatja önkényesen a különböző hatáskörben gyakorolható hatósági jogköröket. A megismételt eljárásra vonatkozó iránymutatás köti a hatóságot.
II. Lényeges eljárási szabályszegés esetén azonban az csak a határozat megsemmisítésére okot adó eljárási hibák kiküszöbölésére terjed ki, nem vonatkozik a kötőerő az olyan anyagi jogi jogsértések

	tekintetében, amelyeket a közigazgatási bíróság érdemben nem bírált el. A megismételt eljárásra irányuló bírói útmutatásra való hivatkozásból nem következhet közvetlenül, külön indokolás nélkül, az ügyfél értesítésének mellőzése vagy az ügyintézési határidő lerövidítése ...	3158
314	I. Hatásköri rendelkezés alapján jogszerű a gyógyászati segédeszközökkel kapcsolatos államigazgatási feladatokat ellátó szervnek a közigazgatási eljárásba szakhatóságként történő bevonása az olyan fogyasztóvédelmi eljárásba, amelynek tárgya annak megítélése, hogy a forgalmazott eszköz gyógyászati eszköz, avagy sem. II. A közreműködő szakhatóság alperesként történő perbeállítása – kereseti kérelem hiányában – a konkrét ügy körülményei alapján a bíróság által eldöntendő kérdés ...	3153
315	Ha a Kúria Önkormányzati Tanácsa egy önkormányzati rendelkezés más jogszabályba ütközését megállapította, akkor nem lehetséges azonos jogszabályi környezet esetén az érintett önkormányzat által ugyanazon önkormányzati rendeletben a rendelkezés átfogalmazásával e jogszabálysértő rendelkezés ismételt megalkotása. Ezzel az önkormányzat a jogbiztonságra is különösen veszélyes jogalkotói joggal való visszaélést valósít meg.....	3167

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA HATÁROZATAI

I	C-21/22. sz. OP (Choix du droit d'un État tiers pour la succession) ügyben 2023. október 12-én hozott ítélet.....	3170
II	C-57/22. sz. Ředitelství silnic a dálnic ügyben 2023. október 12-én hozott ítélet ...	3173
III	C-147/22. sz. Központi Nyomozó Főügyészség ügyben 2023. október 19-én hozott ítélet.....	3176
IV	C-286/22. sz. KBC Verzekeringen ügyben 2023. október 12-én hozott ítélet.....	3181
V	C-326/22. sz. - Z. (Droit d'obtenir un duplicata du contrat de crédit) ügyben 2023. október 12-én hozott ítélet.....	3185

FÓRUM

	Bérces Viktor: A vádemelés alternatívái ügyészi szakban.....	3188
	Czebe András: Gondolatok a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés hazai szabályozásáról.....	3197

CONTENTS

UNIFORMITY COMPLAINT PANEL

Decision Jpe.II.60.046/2022/6. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia...	3011
Decision Jpe.I.60.061/2022/15. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia...	3022
Decision Jpe.II.60.002/2023/5. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia...	3029
Decision Jpe.I.60.003/2023/16. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia...	3035
Decision Jpe.II.60.008/2023/10. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia...	3045
Order Jpe.II.60.052/2023/4. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia...	3051
Order Jpe.II.60.054/2023/3. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia...	3052

CRIMINAL CHAMBER

288	Vandalism necessarily involves injury to or destruction of the property concerned. The scope of collective danger is not concrete, but unforeseeable, and cannot be controlled by the perpetrator (as opposed to vandalism). Collective danger occurs when not only a certain property having a certain value is endangered, but when the scope of danger is so unforeseeable that the damage caused is beyond the perpetrator's control, therefore one or more – unspecified number or a larger number of – people or property with substantial value are endangered	3054
289	Unlike the rules applicable to adult offenders, the rules applicable to juvenile offenders under Paragraph (1) of Article 109 of the Criminal Code sets a minimum term of imprisonment to be imposed, so that for any offence punishable by imprisonment - irrespective of the lower limit of the term set out in the Special Part - imprisonment may be replaced by custodial arrest, community service work, a fine, a prohibition to exercise professional activity, driving ban, prohibition from residing in a particular area, a ban from visiting sporting events or expulsion, or several of these penalties	3057
290	Anyone who, after giving birth, fails to care for a newborn baby who is obviously incapable of self-care and throws it into the digestive pit, knowing that he will surely die, that person cannot reasonably claim that he did not wish him dead, and has committed the crime of homicide with the direct intent to kill	3060
291	Each of the minor and moderate blows inflicted by the accused on the defendant were individually and collectively curable within eight days. The victim suffered a more serious (fatal) consequence because the victim suffered from medical conditions	

unknown to the defendant. Under these circumstances, including a state of ordinary intoxication, the possibility of a fatal result could not have been foreseen by the defendant even with the exercise of reasonable care and diligence. The more severe consequences attached to the result as a qualifying circumstance of the crime may be applied if the perpetrator is at least charged with negligence in respect of the result	3062	
292	In case of joining a criminal case pending under the general rules (to be tried as a single judge) with a criminal case requiring the proceedings of a judicial council established under Paragraph (3) of Article 13 of the Code on Criminal Procedure, the joined cases shall be tried on the basis of the special rules, that is, before a judicial council established under Paragraph (3) of Article 13 of the Code on Criminal Procedure. After joining cases concerning special criminal offences related to business management, pursuant to Paragraphs (2) and (3) of Article 868 of the Code on Criminal Procedure, which establish special rules compared to Paragraph (3) of Article 13, the case must be heard by a panel composed in accordance with the former Paragraph (2) of Article 14 of the Code on Criminal Procedure, provided that one of the special criminal offences related to business management was brought to the regional court before the indictment	3069
293	In the case of a confession made at trial, the acceptance of the confession is not a legal prerequisite for waiving possibility of having a trial. A confession made in the knowledge of the legal consequences extends to acceptance of the fact that the conviction will be based on the same facts as the indictment; neither will the court take further evidence to establish the facts nor to establish guilt. This means, by implication, a waiver of further proof. A confession may also be accepted at a trial in separate proceedings, if the legal conditions are met. In these separate proceedings, the procedural law expressly and exclusively excludes the application of the rules concerning the preparation of the trial.....	3074
294	I. In the case of a motion to review the individual offenses that constitute one single offense by law, review may be possible pursuant to Subsection aa) of Paragraph (1) a) of Article 649 of the Code on Criminal Procedure, if excluding the individual offense results in changing the classification of the offense and the wrong classification	

	led to unlawful sentencing. On the other hand, review is not possible if, after the excluding the individual offence, the defendant's liability for criminal prosecution is neither precluded nor the remaining offence can be classified as less serious.		
	II. If the defendant uses funds from the budget for the authorised purpose, but disposes of the asset purchased with it as his own, this is not budget fraud, but embezzlement.....	3076	
295	I. The whereabouts of the defendant was not unknown, but he was detained in a known place abroad. Under these circumstances, there is no place for separate proceedings against an absent person under Chapter CI of the Code on Criminal Procedure. According to the rules of procedure in absentia, but in the absence of its legal prerequisites, a trial held in the absence of the defendant shall be deemed to have been held in the absence of a person whose presence was mandatory under the law. This is a procedural violation, which leads to annulment.		
	II. The defendant did not waive his right to be present at the trial during the proceedings, he made an express statement to the contrary, and consequently the trial could not be held in his absence for the reason provided for in Paragraph (7) of Article 430 of the Criminal Code	3082	
	CIVIL CHAMBER CIVIL DIVISION		
296	I. A final judgment may be challenged by way of an application for review only with respect to an issue which was subject to proceedings before a court of first and second instance, given the exceptional nature of the review proceedings and the fact that the court of second instance could not have committed an infringement of law on an issue which it did not hear and decide.		
	II. A fundamental requirement of a request for review to be considered on its merits is that its references must be consistent with the final judgment; that is, the party requesting review must find arguments that counter the reasoning of the final judgment.		
	III. A national court seized by a consumer in order to determine that certain terms contained in a contract concluded by that consumer with a seller or supplier are unfair must examine only those terms which relate to the subject matter of the dispute as determined by the parties. The national court is not, however, required to examine on its own motion those contractual terms, which the consumer has not challenged as unfair.....	3085	
297	As a general rule, rights and obligations attached to public property are vested in or imposed on the trustee. In this respect, a water management company may settle accounts		
	relating to investments from the trustee rather than the owner.....	3093	
298	I. Paragraph (3) of Article 342 of the Code on Civil Procedure and the principle of disposition [Paragraph (2) of Article 2 of the Code on Civil Procedure] are not violated, when the court orders general damages, even if the plaintiff did not request damages to be determined on that basis.		
	II. When determining the benefits that may be included in the amount for loss of income, the purpose of the benefits must be taken into account. A benefit given as reimbursement of expenses should be taken into account as remuneration for work if its real purpose is to remunerate work.		
	III. If the period for which loss of income is payable cannot be fixed, it may be determined without a time limit. Reaching retirement age cannot be considered as the final date for the payment of the loss of income if there is no conclusive evidence that the victim will no longer be able to work under the circumstances.....	3096	
299	Proceeding before a court of second instance cannot be instituted with an ineffective request for appeal.....	4103	
300	A claim for not complying with the requirement to conclude litigation within a reasonable time frame on the basis of Paragraph (3) Article 2 of the old Code on Civil Procedure cannot succeed if violation occurred after the old Code on Civil Procedure became ineffective	3105	
301	The appropriateness of a connection to a public road should be judged in the light of the characteristics of the dominant tenement, the purpose, manner and circumstances of its reasonable use by the holder, and not solely on the basis of the current economic activity of the current owner	3110	
	CIVIL CHAMBER COMMERCIAL DIVISION		
302	I. In civil and commercial matters, it is for the Member States to lay down jurisdictional rules which govern the allocation of cases that pertain to the competence of the Member States, as opposed to the rules of jurisdiction conferred on the EU, however the Court of Justice of the European Union can provide interpretative guidance.		
	II. In the case of follow-on claims for damages having causal connection with competition law infringements, the limitation period is suspended until the injured party becomes aware of all the circumstances relevant to the competition law infringement. In principle, this will continue to apply until the date of publication of the European Commission's decision finding an infringement (summary of the decision) in the Official Journal of the European Union	3115	

- 303 In the event of an appeal against an order duly delivered to a substitute addressee, the fact that the addressee did not personally receive the order is not a sufficient ground for establishing that the addressee was at fault 3121
- 304 A purchaser who buys real estate in the context of a judicial enforcement procedure can pursue his claim under the rules of unjust enrichment if the bailiff settles the claims of the mortgagees from the purchase price paid by him, thus terminating the mortgages, but the purchaser does not acquire ownership of the real estate afterwards 3122

**CIVIL CHAMBER
LABOUR DIVISION**

- 305 If the applicant, who worked in health care, had proved within the statutory time limit that he was exempt from vaccination pursuant to Decree 449/2021 (29 July) on the compulsory use of vaccination against coronavirus, following his transfer to a new employer, he could be called upon to prove his exemption again, but his failure to do so did not constitute an independent ground for immediate dismissal under Article 1(9) of the Decree..... 3129
- 306 I. On the day of the entry into force of Government Decree 682/2021 (6 December 2021) on the development of wages in the cultural sector (7 December 2021), Government Decree 703/2021 (15 December 2021) was not yet in force and had not been promulgated. The decree on the development of wages explicitly referred to the rules in force as of 1 January 2022 as regards the rules applicable on the date of the wage increase, and therefore, the rules of Government Decree 703/2021 (15 XII) had to be applied in determining the amount on which the wage increase was based, in order to determine the basic wage of the employee who was entitled to an increase.
II. The employee can only claim for wages that are due until the end of the initiation stage of the proceeding 3133
- 307 The employee is liable to pay compensation for the damage that he could have foreseen at the time the damage occurred. Therefore, the employee cannot be held liable for damage caused intentionally if his action, taken after having been informed, was subsequently declared unlawful by the court, which resulted in an obligation to pay on part of the employer..... 3136

ADMINISTRATIVE DIVISION

- 308 With respect to the regulations on duties, the fact that the property, which is technically separate and marketable in its own right, was not entered in the land register under a separate parcel number does not exclude it

- from being classified as residential property..... 3141
- 309 There is no legal possibility to file an application for review against an order appointing the competent administrative body 3142
- 310 In addition to initiating a civil procedure to delete the reference data, the data subject may request the initiation of an administrative proceeding before a data protection authority if he considers that the processing of his personal data by the controller or by a processor acting on behalf or at the instructions of the controller violates the provisions on the processing of personal data laid down in the legally binding act of the European Union. The initiation of a civil procedure is not a prerequisite for a procedure before the data protection authority.
The statutory period of data processing cannot be extended by the failure of the reference data provider to take prompt action to transmit the reference data to the KHR despite its legal obligation 3145
- 311 I. The decision of an administrative authority is null and void if its content is contrary to a decision of the administrative court to conduct a new proceeding and adopt a new decision. The points of law decided in a final judgment may not be challenged either in the repeated administrative procedure or in the judicial review procedure of the decision resulting from it.
II. The European Convention on Human Rights and the Convention on the Welfare of the Child are part of the Hungarian legal system 3149
- 312 In the absence of a legal provision, the start and end dates of the tax audit and its duration do not have to correspond to the date of providing budgetary support to the taxpayer for the period under investigation. The tax payment and the audit before the tax payment are two separate legal concepts, with separate deadlines and different penalties for failure to meet those deadlines 3154
- 313 I. If the administrative body has several different powers by virtue of a legal provision, it must apply the rules applicable to each of them separately. It may not arbitrarily combine the different rules pertaining to the different powers. The authority shall be bound by the instructions provided for the reopened procedure.
II. In the case of substantive procedural violations, the court is bound by its decision with respect to procedural errors that gave rise to the annulment of the decision and does not apply to substantive violations of law that were not adjudicated on the merits by the administrative court. A reference to the judicial instructions for a retrial cannot directly lead, without specific justification, to the non-notification of the client or to a

	shortening of the time-limit provided for the administration of the case	3158
314	I. Pursuant to a provision on competence, it is lawful for the body responsible for the public administration of medical devices to be involved as a specialised authority in consumer protection proceedings to determine whether or not the device marketed is a medical device.	
	II. In the absence of a request, it is the court that decides on the basis of the circumstances whether to bring the intervening authority in the proceeding	3153
315	If the chamber of the Curia responsible for claims relating to municipalities has found that a provision of a municipality decree is contrary to another law, it is not possible for the local municipality concerned to reword the provision in the same decree in the same legal context and therefore re-enact the unlawful provision in question. In so doing, the municipality abuses its right to enact legislation, which is particularly dangerous to legal certainty	3167

JUDGEMENTS OF THE COURT THE EUROPEAN UNION

I	Judgment of 12 October 2023 delivered in C-21/22. OP (Choix du droit d'un État tiers pour la succession)	3170
II	Judgment of 12 October 2023 delivered in case C-57/22. Ředitelství silnic a dálnic.....	3173
III	Judgment of 19 October 2023 delivered in case C-147/22. Központi Nyomozó Főügyészség	3176
IV	Judgment of 12 October 2023 delivered in case C-286/22. KBC Verzekeringen.....	3181
V	Judgment of 12 October 2023 delivered in case C-326/22. Z. (Droit d'obtenir un duplicata du contrat de crédit)	3185

FORUM

	Viktor Bérces: Alternatives to prosecution in the prosecutor's phase	3188
	András Czebe: Thoughts on the domestic regulation of life imprisonment without the possibility of parole	3197

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.046/2022/6. számú
határozata**

Rendelkező rész

A Kúria a felperes jogegységi panaszát elutasítja.
A határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

A jogegységi panasz alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes I/1 arányú tulajdonát képezte cím alatti, helyrajzi szám hrsz-ú, „kivett lakóház, udvar” megjelölésű, 1728 m² területű – több ingatlan összevonásával létrejött – ingatlan, amely régészeti lelőhelyként nyilvántartott, kiemelten védett régészeti lelőhely és világörökségi területen fekszik.
- [2] A felperes az ingatlant bérbeadás útján hasznosította, a bérlő a perben nem álló gazdasági társaság (a továbbiakban: Bérlő).
- [3] A II. rendű alperes két alkalommal tett az ingatlanra vételi ajánlatot, ezeket a felperes elutasította.
- [4] A II. rendű alperes 2019. március 6. napján az ingatlan teljes területére vonatkozó kisajátítási kérelmet terjesztett elő az I. rendű alperesnél terület- és településfejlesztés, valamint örökségvédelem közérdekű célra hivatkozással.
- [5] Az I. rendű alperes a 2019. október 8. napján kelt BP/1008/06114-50/2019 iktatószámú határozatával az ingatlan teljes területét a II. rendű alperes javára terület- és településfejlesztés, illetve örökségvédelem közérdekű célra kisajátította, egyben kötelezte a II. rendű alperest, hogy a kisajátításért meghatározott összegű kártalanítást fizessen meg a felperesnek. A Bérlő kártalanítási igényét visszautasította.
- [6] A határozat indokolása szerint a kisajátítási kérelem és mellékletei megfeleltek a kisajátításról szóló 2007. évi CXXIII. törvény (a továbbiakban: Kstv.) 24. § (5) bekezdésében meghatározott feltételeknek. Már a telekösszevonást megelőzően létezett ingatlanok is a középkori pesti városfal miatt önállóan is a régészetileg védett ingatlanok közé tartoztak. A 2019. július 10. napján készített felmérési vázlat egyértelműen igazolja, hogy a Belváros-Lipótváros Területi Városrendezési és Építési Szabályzatáról és Szabályozási Tervéről szóló 29/2004. (VI. 4.) önkormányzati rendelet (a továbbiakban: KÉSZ) 55. §-ában foglalt városfal és a feltárt épületmaradványok az ingatlan határain belül, annak teljes hosszán helyezkednek el, ezért annak teljes bemutatása a részleges kisajátítás során nem lenne biztosított. A Kstv. 4. § (1) bekezdés *c)* pontjában meghatározott terület- és településrendezési közérdekű cél, valamint a Kstv. 4. § (1) bekezdés *ib)* pontjában foglalt örökségvédelmi közérdekű cél is megvalósul.
- [7] A felperes keresete folytán eljáró Fővárosi Törvényszék közbenső ítéletével az I. rendű alperesi határozat jogalapja tekintetében a felperes keresetét elutasította.
- [8] Indokolása szerint a kisajátítási kérelem a kisajátítási terv elkészítéséről, felülvizsgálatáról, záradékolásáról, valamint a kisajátítással kapcsolatos értékkülönbözet megfizetésének egyes kérdéseiről szóló 178/2008. (VII. 3.) Korm. rendeletben (a továbbiakban: Rendelet) foglaltakhoz képest hiányosan került előterjesztésre, ám miután a változási vázrajz nem tartalmazott semmi olyat, amely a meglévő valós állapottal ne egyezett volna, továbbá mivel a felperest a jogosulti listán nem lehetett volna szerepeltetni, ezért a változási vázrajz későbbi becsatolása és a jogosulti lista hiánya nem hatott ki az ügy érdemére. A Kstv. 24/A. § (1) bekezdésében meghatározott megszüntetési ok nem állt fenn, mert a II. rendű alperes önkéntes hiánypótlás keretében csatolta a változási vázrajzot.
- [9] Az ügyintézési határidő jelentős mértékű túllépése a felperest nem gátolta az őt megillető jogok gyakorlásában, ezzel összefüggésben a felperes nem jelölt meg konkrét jogsérelemet. Alapítalan az a felperesi hivatkozás is, miszerint az ügyintézési határidő leteltét követően beszerzett bizonyítékok az eljárásban nem használhatók fel. Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Akr.) 62. §-a szerinti tényállás-tisztázási kötelezettség nem terjed ki az iratok megküldésére, az Akr. 33. § (1) bekezdése, 76. §-a, valamint a Kstv. 26. § (1) bekezdése alapján nem követett eljárási jogszabálysértést az I. rendű alperes azzal sem, hogy nem küldte meg a változási vázrajzot, a felmérési vázlatot, továbbá a II. rendű alperes 2019. május 31-i nyilatkozatát a felperes részére.
- [10] A felmérési vázlat egyértelműen tartalmazza, hogy a városfal a perbeli ingatlanon fekszik, részleges kisajátításra pedig azért nem kerülhetett sor, mert a régészeti lelőhely az ingatlan teljes területét lefedi, annak komplex bemutatása a teljes ingatlan kisajátításával valósítható meg. A kúriai gyakorlat szerint a helyi önkormányzati rendeletben a településrendezés tekintetében megállapított közérdekű célok a feleket kötik, a KÉSZ 55. §-ából pedig kiténik, hogy az ingatlanon – a mélygarázs létesítésén túl – kizárólag olyan építési munkák valósíthatók meg, amelyek közérdekű célt szolgálnak (városfal bemutatása, közösségi játszótér kialakítása stb.). A csatolt dokumentumok alátámasztják a régészeti lelőhely kiemelt műemléki, örökségvédelmi jelentőségét is.
- [11] Kitért arra, hogy a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Möt.) 23. § (5) bekezdés 5.1. és 13. pontjai a kerületi önkormányzat feladatai között megjelölik a helyi településrendezést és a kulturális örökség helyi védelmét, erre tekintettel a kisajátítási célként megjelölt feladatok ellátása elsősorban a kerületi önkormányzattól, mint tulajdonostól várható el. Nem releváns az, hogy a

- felperes milyen beruházást tervezett az ingatlanon, mert azt nem kezdte meg, annak engedélyezésére hatósági eljárást nem kezdeményezett.
- [12] A közbenső ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet.
- A Kúria jogegységi panasszal támadott határozata**
- [13] A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a 2022. június 29. napján kelt Kfv.III.38.013/2021/18. számú ítéletével (a továbbiakban: Ítélet) a Fővárosi Törvényszék közbenső ítéletét hatályában fenntartotta.
- [14] Indokolása szerint a kisajátítási eljárásban a felperes mint kártalanításra jogosult tulajdonos ügyfélként, egyben jogosultként vett részt, ezért a jogosultak listájának hiányára nem terjed ki jogi érintettsége, e tekintetben a felperesnek keresetösségi joga nincs.
- [15] Megítélése szerint az, hogy a változási vázrajz és a területkimutatás a hatósági eljárás kezdetén még nem állt rendelkezésre, olyan eljárási szabályszerűsének minősül, amelynek az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása nem volt. Ezek a dokumentumok nem tartalmaztak olyan tény, adatot, amely a meglévő valós állapottal ne egyezett volna, azokból a kisajátítással megvalósítandó célra vonatkozóan következtetéseket levonni nem lehet.
- [16] Leszögezte, hogy hiánypótlási felhívás nélkül nem volt lehetősége az I. rendű alperesnek a Kstv. 24/A. § (1) bekezdése szerinti eljárás megszüntetésére.
- [17] A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 88. § (1) bekezdés c) pontjára hivatkozással megállapította, hogy az ügyintézési határidő túllépése az ügy érdemére nem volt kihatással, az nem gátolta a felperest az őt megillető jogok gyakorlásában. Az ügyintézési határidő lejártát követően csatolt iratok megismerhetőségének kérdése pedig nem a határidő-túllépés értékeléséhez kapcsolódik.
- [18] Az ügyintézési határidő túllépése okán a felperes által hivatkozott 5/2017. (III. 10.) AB határozat a perbeli jogviszonyra nem irányadó, mert jelen esetben az eljárás nem hivatalból, hanem kérelemre indult, az I. rendű alperes a kisajátítási kérelmet bírálta el, nem szankciót alkalmazott.
- [19] Az Emberi Jogok Európai Bírósága 59026/14. számú ítéletének tényállása jelentősen eltér a perbelitől, abban közel négy éven keresztül nem sajtózták ki a földet, amely idő alatt nem tudta a kérelmező használni az ingatlant és kártérítést sem kapott. A perbeli esetben a hatóság késedelme nem haladta meg az öt hónapot, és az ingatlant kártalanítás ellenében sajtóztotta ki.
- [20] A Kúria Kfv.35.683/2018/5. számú ítéletében foglaltakból kiemelte, hogy a határozathozatalra meghatározott törvényi határidő túllépése önmagában nem teszi a közigazgatási eljárást tisztességtelenné.
- [21] Rögzítette, hogy sem a Kstv., sem az Ákr. nem tartalmaz olyan rendelkezést, miszerint az ügyintézési határidő leteltét követően beszerzett bizonyítékok az eljárásban nem használhatók fel. A felperes által e körben hivatkozott Kfv.35.138/2016/9. számú kúriai döntés egy jogellenesen elrendelt kiegészítő ellenőrzés során végzett eljárási cselekmény jogszerűségéről foglalt állást adóigazgatási eljárásban, az a kisajátítási jogviszonyban precedens határozatként nem fogadható el.
- [22] Hangsúlyozta, hogy főszabály szerint az eljárás iratait az ügyfél iratbetekintéssel ismerheti meg, a hatóságnak iratmegküldési kötelezettsége kizárólag akkor áll fenn, ha azt az Ákr. vagy a Kstv. előírja. Az eljárás során keletkezett szakvéleményt pedig az I. rendű alperes a Kstv. 26. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően a felperesnek is megküldte. Nem követett el az I. rendű alperes jogszabálysértést azzal, hogy nem küldte meg a felperes részére a változási vázrajzot, a területkimutatást, a felmérési vázlat és a II. rendű alperes 2019. május 31-i nyilatkozatát.
- [23] Nem volt az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása annak az I. rendű alperesi eljárási jogszabálysértésnek, miszerint a határozat meghozatalát követően nem biztosította a felperes számára az iratbetekintési jogát, mert a felperes később megtekinthette az iratokat. A felperes nem tudta bizonyítani azon állítását, hogy a II. rendű alperes 2019. május 31-i nyilatkozata nem volt fellelhető az iratok között az iratbetekintéskor.
- [24] Leszögezte, hogy az I. rendű alperesi határozat konkrétan hivatkozik a felmérési vázlatra, amelyből egyértelmű, hogy az a kisajátítási iratok részét képezte. Az a tény, hogy az I. rendű alperes a közigazgatási iratok között – feltüntetés ellenére – nem küldte meg az elsőfokú bíróságnak a felmérési vázlatot, nem jelenti azt, hogy a felmérési vázlatot eredetileg sem csatolta a közigazgatási hatósági eljárásban a II. rendű alperes. A felmérési vázlat tartalma az I. rendű alperes által ismert volt, és annak megismerhetősége nem befolyásolta a felperes rendeltetésszerű joggyakorlását, mert a felperes már azzal az I. rendű alperesi ténymegállapítással sem értett egyet, hogy a történelmi városfal az ingatlant teljes hosszában érinti.
- [25] Megítélése szerint az elsőfokú bíróság nem tett eleget a Kp. 58. § (1) bekezdésében, valamint a Kstv. 32. § (1) bekezdés c) és e) pontjában írtaknak, ez azonban nem alapozza meg az elsőfokú ítélet megsemmisítését.
- [26] Megállapította, hogy a Kstv. 3. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek közül az a), b) és d) pontokban írt feltételek a KÉSZ 55. §-ában írtakból következően fennállnak, ugyanis a közérdekű cél megvalósítása az ingatlanon fennálló tulajdonjog korlátozásával nem lehetséges, a közérdekű cél megvalósítására kizárólag a perbeli ingatlanon kerülhet sor és a kisajátítással biztosított tevékenység közösségi előnyei a tulajdon elvonásával okozott kárt jelentősen meghaladják. A II. rendű alperes kisajátítási kérelme pontosan meghatározta a kisajátítás közérdekű célját, amikor ebben a körben régészeti lelőhely feltárását, bemutatását, régészeti értékek megőrzését, a történelmi városfal feltárását és bemutatását, állapotának megőrzését („városfal múzeum”), az erre szolgáló telek és rendeltetési egységek, „gyilokjáró” kialakítását és mindezek összekötését szolgáló kertépítészeti elemek, köztárgyak elhelyezését jelölte meg.
- [27] A KÉSZ 55. §-a a kisajátítási cél közérdekűsége vonatkozásában meghatározó jelentőséggel bír, önmagában eldönti a II. rendű alperes által megjelölt kisajátítási cél közérdekűségét, ezért erre vonatkozó bizonyítás, így örökségvédelmi szakértő bevezetése

- nem volt szükséges, az örökségvédelmi szakértő kirendelésére és helyszíni szemle lefolytatására irányuló felperesi bizonyítási indítványok elutasításával nem sértett jogszabályt az elsőfokú bíróság. A felperes további bizonyítási indítványairól az elsőfokú bíróság ugyan nem döntött, e mulasztás azonban az ügy érdemi megítélését nem érinti, mert azok a bizonyítási indítványok szintén a kisajátítási cél közérdekűsége tekintetében kerültek előterjesztésre.
- [28] Hangsúlyozta, hogy az Möt. 23. § (5) bekezdés 5. és 13. pontjából következően a helyi településrendezés, településfejlesztés és a kulturális örökség helyi védelme a fővárosi kerületi önkormányzat feladata, ezen célok megvalósítása a kisajátítással érintett ingatlanon a II. rendű alperestől várható el. A felperestől, mint gazdasági haszonszerzés céljából létrejött gazdasági társaságtól nem várható el a helyi településrendezési és kulturális örökségvédelmi céloknak megfelelő beruházás megvalósítása, annak jellegére is figyelemmel.
- [29] Megállapította továbbá, hogy a felperes az első tárgyalást követően, új jogsérelemként jelölte meg a Kstv. 40/G. §-ának megsértését, ezért az a Kp. 43. § (1) bekezdés első mondata szerint tiltott kereset-kiterjesztésnek minősül.
- [30] A döntés elvi tartalma szerint, ha a kisajátítás jogalapja helyi építési szabályzaton alapul, akkor a jogalap fennáll, a kisajátítás cél közérdekűségének további bizonyítása nem szükséges, azt önmagában a helyi építési szabályzat megalapozza.
- A jogegységi panasz**
- [31] A felperes (a továbbiakban: panaszos) a bíróságok szervezeteről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (1) bekezdése alapján kérte az Ítélet hatályon kívül helyezését, a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását, tekintettel arra, hogy az Ítélet jogkérdésben indokolatlanul eltért a Kúria közzétett – alábbiakban részletezett – 10 határozatától.
- [32] A Kfv.35.635/2015/6. számú döntés alapján kiemelte, hogy az ügyféli jogok érvényesülését akadályozó eljárási hibák az ügy érdemére kiható lényeges eljárási jogszabálysértésnek minősülnek. Álláspontja szerint azzal, hogy a kisajátítási eljárás megindításához elengedhetetlen dokumentumok rendelkezésre állása nélkül, így különösen a kisajátítási terv nélkül indította meg az eljárást az I. rendű alperes, sérültek ügyféli jogai. A kisajátítási terv hiányában nem volt számára egyértelmű, hogy a kisajátítás milyen közérdekű célra irányul, ezért a tárgyaláson nemcsak a kisajátítási tervvel összefüggésben, hanem ennek hiányában a kisajátítás teljes jogalapja vonatkozásában sem tudta gyakorolni az őt megillető, elsősorban a Kstv. 27. § (1) bekezdése szerinti észrevételezési jogát. A késedelmes iratcsatolás következtében az I. rendű alperes jelentősen túllépte az ügyintézési határidőt, és kiemelten fontos eljárási cselekményeket csak az ügyintézési határidőt követően fogantatosított.
- [33] Az I. rendű alperes nem megfelelően állapította meg a kisajátítási eljárás ügyfélkörét, a Bérló bevonásának elmaradása miatt az őt megillető összegeket a kártalanítás összegénél sem vette figyelembe. A Bérló késedelmes bevonása is hozzájárult az ügyintézési határidő be nem tartásához.
- [34] Az I. rendű alperes késedelmesen tartott tárgyalást, a határozatot az ügyintézési határidő letelte után előterjesztett bizonyítékra alapozta. Az ügyintézési határidő jelentős túllépése folytán az ingatlanán jóval hosszabb ideig állt fenn elidegenítési tilalom, mint az a Kstv. alapján indokolt lett volna. Az ügyintézési határidőt követően előterjesztett dokumentumokkal kapcsolatban az I. rendű alperes megszegte a tájékoztatási kötelezettségét is, ezáltal elesett attól a jogától, hogy az ügyben keletkezett valamennyi iratot megismerje.
- [35] A II. rendű alperes által csatolt irat formailag nem volt megfelelő, ezt a hatálytalan iratot nem ismerhette meg, nem tehetett rá észrevételt, de a hatálytalan irat figyelembevételével sérült a fegyveregyenlőség elve is.
- [36] Az I. rendű alperes hiányos és késedelmes iratküldése folytán a tisztességes eljáráshoz való joga azáltal sérült, hogy az elsőfokú bíróság nem tudta a tényállást teljesszűrésen megállapítani, több határidő csúszását is eredményezte, a hatékony jogorvoslat lehetőségétől is elesett, mert nem tudta kifogásolni a hatálytalan formában tett nyilatkozat alkalmazhatóságát.
- [37] A tisztességes eljáráshoz való joga azáltal is sérült, hogy nem nyert igazolást, miszerint a határozat meghozatalakor rendelkezésre állt a felmérési vázlat, ezáltal az elsőfokú bíróság nem tudta a tényállást teljesszűrésen a tényállást megállapítani.
- [38] Sérült a fegyveregyenlőség elve azáltal is, hogy mind az I. rendű alperes, mind az elsőfokú bíróság teljes egészében figyelmen kívül hagyta a bizonyítási indítványait.
- [39] Kifogásolta, hogy bár a felülvizsgálati kérelmében egyértelműen hivatkozott arra, hogy a közbenső ítélet jogkérdésben eltér a Kúria Kfv.35.635/2015/6. számú döntésétől, az Ítélet erre nem reagált, nem adott választ arra, hogy milyen okból indokolt a jelen ügyben a jogkérdésben való eltérés.
- [40] Sérelmezte, hogy az Ítéletben a Kúria az egyes jogsértéseket egymástól elszigetelten elemezte, és nem a tisztességes eljárás, az ügyféli jogok érvényesülése, valamint az eljárási cselekmények ügyintézési határidőn belül történő fogantatosításának kötelezettsége tükrén keresztül, annak ellenére, hogy a Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiuma Kisajátítási Joggyakorlat-elméleti Csoportja által elkészített Összefoglaló vélemény (a továbbiakban: Összefoglaló vélemény) is megállapította, hogy garanciális jelentősége van annak, hogy a hatóság a jogszabályban foglaltaknak megfelelően, jogszerűen, szakszerűen folytassa le az eljárást. A Bérló eljárásba történő bevonását és a jogosulti lista hiányát a kereshetőségi jog szempontjából vizsgálta, a kisajátítási kérelmet abból a szempontból, hogy az a határozat meghozatalakor teljes körűen rendelkezésre állt-e, a határidő túllépésével kapcsolatban csak az Ákr.-re hivatkozott, holott a hivatkozott kúriai döntés ugyancsak konkrét jogszabályi rendelkezés nélkül tette meg azt a megállapítást, miszerint eljárási (ellenőrzési) cselekmény jogszerűen csak ügyintézési határidőn belül fogantatosítható. A tájékoztatási kötelezettség elmulasztásával kapcsolatban szintén csak a Kstv.-re és az Ákr.-re

- hivatkozott, a kúriai álláspont ellentétes az Összefoglaló véleményben foglaltakkal is. A II. rendű alperes által 2019. május 31. napján benyújtott irattal, és az irat hatálytalanságával összefüggésben adott ítéleti indokolással a Kúria lehetőséget biztosított a hatóság számára a közigazgatási iratok manipulálására, és az iratbetekintési jog kijátszására, hiszen az ügyfél soha nem lesz abban a helyzetben, hogy egy irat fel nem lellhetőségét bizonyítani tudja.
- [41] Hangsúlyozta, hogy az ügyféli jogok érvényesülése minden eljárástípusban olyan garanciális jog, amely betartása elengedhetetlen, ezért az általa hivatkozott, adóügyben hozott döntés analógia alapján megfelelően alkalmazandó a kisajátítási eljárással összefüggésben is. Nincs jelentősége annak sem, hogy a kisajátítási eljárás nem hivatalból, hanem kérelemre indul, a magánfél tulajdonos ugyanis az adóhatósági eljárás alanyához hasonló, egyensúlytalan helyzetben van, a kisajátítást kérő II. rendű alperes pedig nem hasonlítható össze más kérelemre induló közigazgatási eljárások ügyfeleinek helyzetével.
- [42] A Kfv.37.162/2015/3. számú – a tisztességes ügyintézéshez való jog alkalmazásának elvi szempontjait bemutató – döntés alapján hangsúlyozta, hogy lényeges eljárási szabálysértés nemcsak akkor merül fel, ha az eljárás végeredményét (az ingatlan kisajátítását) befolyásolja, hanem akkor is, ha az ügyfél eljárási jogainak gyakorolhatóságát korlátozták. Kifogásolta, hogy az Ítélet e döntés szemszögéből nem vizsgálta jogsérelmét, nem adott választ arra, hogy e döntéstől jogkérdésben való eltérés milyen okból volt indokolt a jelen ügyben. A több egymásra is hatással lévő jogséreltést nem vizsgálta a tisztességes eljárás, a tisztességes ügyintézéshez való jog követelménye, és ezáltal az ügyféli jogok érvényesülése, illetve megghiúsulása szempontjából. Érvelése szerint ügy- és eljárástípustól függetlenül kiemelt jelentőségű, hogy az ügyféli jogok, valamint az azokat biztosító garanciális rendelkezések teljeskörűen érvényesüljenek, valamint, hogy az ügyféljogok érvényesülését akadályozó eljárási hibák megfelelő jogkövetkezéssel járjanak. Álláspontja alátámasztására hivatkozott az Összefoglaló véleményre is.
- [43] A Kúria Kfv.35.760/2016/6. számú döntés alapján hangsúlyozta, alkotmányos követelmény, hogy a hatóságok betartsák a rájuk vonatkozó eljárási határidőket. A tisztességes hatósági eljáráshoz való joghoz hozzátartozik annak biztosítása, hogy a hatóság a rá vonatkozó határidőket betartsa, és ezen határidő be nem tartását ne az ügyfél terhére, hanem a javára értékeljék. Az I. rendű alperes a rá irányadó ügyintézési határidőt jelentős mértékben túllépte, a rendelkezésére álló 75 napos határidőt követő majdnem hat hónap elteltével hozta meg határozatát. A határidők elhúzódsában az I. rendű alperes magatartása jelentős szerepet játszott, az ügyintézési határidő alatt nem tudta megállapítani, hogy az eljárás megindításához szükséges iratok rendelkezésre állnak-e, és nem hívta fel a II. rendű alperest a hiányzó iratok becsatolására. Mivel az eljárási határidő lejártával az I. rendű alperes nem a hivatkozott kúriai döntésnek megfelelően járt el, és hiánypótlással sem élt, az eljárást sem szüntette meg, illetve a kisajátítási kérelmet sem utasította el annak hiányosságai miatt, ezért eljárási szabálysértése az ügy érdemi elbírálására is lényeges kihatással volt, hiszen nem kerülhetett volna sor kisajátítást elrendelő döntésre. Az Ítéletben foglaltakkal szemben a Kp. 88. § (1) bekezdés c) pontjában meghatározott feltétel is teljesült. A kisajátítás a legerőteljesebb állami beavatkozás az egyén tulajdonjogába, ezért a Kstv.-ben meghatározott 75 napos határidő betartásának is kiemelt fontosságot, garanciális jelentőséget kell tulajdonítani. Egyéb esetben jelentősen sérülne a tulajdonhoz való jog, és az ügyintézési határidőt meghatározó rendelkezés teljes egészében kiüresedne. Lehetővé válna az eljárások végtelenségig való elhúzódsása, bizonytalanságban tartva ezáltal a kisajátítandó ingatlanok tulajdonosait. A tisztességes eljárás követelményével teljesen ellentétes egy olyan bírósági jogértelmezés, amely a jogszabály által előírt, naptári napokban meghatározott határidőt relativizálja, kiüresíti.
- [44] A Kúria Kfv.35.138/2016/9. számú döntés elvi tételéből kiemelte, hogy a határidőn túl foganatosított cselekmény, az annak nyomán beszerzett bizonyíték a döntéshez nem használható fel. Ennek ellenére az I. rendű alperes az ügyintézési határidő lejártát követően tartotta meg a kisajátítási tárgyalást, a II. rendű alperes az ügyintézési határidő lejártát követően nyújtotta be a 2019. május 31-i nyilatkozatát, továbbá a változási vázrajzot, a területkimutatást és állítólagosan a felmérési vázlatot is, ennek ellenére az I. rendű alperes az eljárási cselekményt és a benyújtott dokumentumokat figyelembe vette a határozat meghozatalakor.
- [45] A Kfv.35.631/2018/5. döntés – álláspontja szerint – egyértelműen kimondja, hogy a közigazgatási iratok hiánya olyan súlyos eljárási szabálysértés, amely szükségszerűen a határozat semmisségét vonja maga után. Ezt az értelmezést kellett volna képviselnie az elsőfokú bíróságnak és a Kúriának is a felmérési vázlat tekintetében. Nem került tisztázásra ugyanis, hogy a kisajátítási terv részét képező felmérési vázlat a közigazgatási iratanyag részét képezte-e vagy sem. Az elsőfokú bíróság úgy hozott közbenső ítéletet, hogy a felmérési vázlat tartalmáról nem szerzett tudomást, hiszen azt a közbenső ítélet meghozatalának napja előtt nyújtották be az elsőfokú bírósághoz. Álláspontja szerint felülvizsgálatra megfelelő módon csak akkor kerülhet sor, ha az ügy tényállása teljes egészében feltárára került. A tényállás teljes körű feltárára addig nem kerülhet sor, amíg a közigazgatási iratok hiánytalanul meg nem ismerhetők a bíróság számára azzal, hogy sem az elsőfokú közbenső ítélet, sem az Ítélet nem állapította meg a kisajátítási határozat semmisségét, az elsőfokú bíróság jogkérdésben eltért a Kúria közzétett döntésétől, az eltérést a Kúria az Ítéletben nem orvosolta. Az elsőfokú bíróság és a Kúria eltért továbbá az Összefoglaló véleményben foglalt megállapításoktól is. Érvelése szerint ügy- és eljárástípustól függetlenül érvényesnek kell lennie annak a megállapításnak, hogy egy határozat jogszerűségéről csak akkor dönthet a bíróság, ha az alapul fekvő tényállást teljes egészében feltárta.
- [46] A Kúria Kfv.37.661/2016/5. számú döntés elvi tartalmára utalással sérelmezte, hogy sem a hatóság, sem az elsőfokú bíróság, sem a Kúria nem vizsgálta, hogy a közérdekű cél elérhető-e a tulajdonossal

történő együttműködéssel, a tulajdonjog korlátozásával vagy akár a részleges kisajátítással. Az, hogy figyelembe kell venni a KESZ rendelkezéseit, nem eredményezheti azt, hogy az ingatlan automatikusan ki kell sajátítani. A II. rendű alperes sem a közigazgatási eljárásban, sem a perben nem mutatott be az ingatlan közérdekű hasznosításáról semmilyen tervet és ellenőrizhető közigazgatási kisajátítási célt, csak lehetőségeket, egy konkrétan megvalósítandó célokat nem tartalmazó olyan jogszabályhellyel kívánja alátámasztani a terület- és településrendezési kisajátítási célt, amely jogszabályhely egyébként lehetővé teszi a magánérdekű célt megvalósító beruházási formát is, azaz a mélygarázs építését. Álláspontja szerint teljesen egyértelmű, hogy a közérdekűség fennállása esetén is vizsgálni szükséges a Kstv. 3. § (1) bekezdésében fennálló további kritériumokat. Nem elég a közérdekű cél fennállása, kisajátításra csak akkor van lehetőség, ha a közérdekű cél a tulajdon korlátozásával vagy a tulajdonossal történő együttműködéssel nem biztosítható.

- [47] A Kúria Kfv.35.585/2017/7. számú döntésre hivatkozással állította, hogy az egyes bírósági eljárásokban a tény-, jog- és szakkérdéseknek megfelelően el kell különülniük egymástól. Az Ítélet tévesen jutott arra a következtetésre, hogy nem volt szükség örökségvédelmi szakértő bevonására, hiszen a közérdekű cél egyébként is fennállt. Az örökségvédelmi szakértő bevonása nem a közérdekű cél vizsgálatához lett volna szükséges, hanem a Kstv. 3. § (1) bekezdés a), c) és d) pontjaiban meghatározott feltételek vizsgálatához, azaz ahhoz, hogy a közérdekű cél megvalósítható-e a tulajdonossal történő együttműködéssel, esetleg a tulajdon korlátozásával vagy részleges kisajátítással, továbbá, hogy az adott közérdekű cél csak és kizárólag a perbeli ingatlanon valósítható-e meg, illetve, hogy a közösségi előnyök jelentősen meghaladják-e az okozott kárt. Az elsőfokú ítéletben nem különültek el a tény-, jog- és szakkérdések egymástól, az Ítélet nem orvosolta a megjelölt kúriai döntéstől jogkérdésben való eltérést.
- [48] A korábban előadottakra utalással állította, hogy az elsőfokú közbenső ítélet eltér a Kfv.37.201/2018/3. számú döntésben kimondott azon elvi tételtől, miszerint az alapvető ügyféli jogosultságok sérelme akkor is megalapozhatja a határozat hatályon kívül helyezését, ha a szabályok betartása esetén is azonos döntést hozna a hatóság. A jogkérdésben történő eltérést az Ítélet meg sem próbálta orvosolni.
- [49] A Kúria Kfv.35.216/2014/8. számú döntésből kiemelte, hogy a hatóság döntését bizonyítékokra alapíthatja, amelyeknek kétséget kizáróan felismerhetőnek, beazonosíthatóknak kell lenniük, nemcsak arra vonatkozóan, hogy milyen fajtájúak, tárgyúak és tulajdonságúak a bizonyítékok, hanem abban a kérdésben is, hogy milyen eljárás alapján kerültek a hatósághoz, azokat ki, mikor, hol és hogyan szerezte be. Jelen ügyben nem volt kétséget kizáróan felismerhető a jogosulti lista, a felmérési vázlat és a II. rendű alperes 2019. május 31-i nyilatkozata, sem az I. rendű alperes, sem az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe, hogy önhibáján kívüli okból nem volt lehetősége megismerni és észrevételezni az ügy szempontjából jelentős

bizonyítékokat. Előadta, hogy a Rendelet 3. § (1) bekezdés c) pontja alapján a jogosulti lista csatolása kötelező, e körben semmilyen jogi érdekeltséget nem kell bizonyítani a kisajátításban érintett tulajdonosnak. Az Ítélet ezért nemcsak téves, hanem jogszabálysértő is. Elfogadhatatlan és jogilag indokolhatatlan az az Ítéleti álláspont, miszerint az I. rendű alperesnek nem volt kötelezettsége értesíteni őt a változási vázrajz és a terület-kimutatás benyújtásáról. Ez a felfogás sérti a rendeltetésszerű joggyakorlás elvét, nem felel meg az ügyféllel való együttműködés követelményének, továbbá az indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélküli eljárás követelményének sem. Az I. rendű alperes minden bizonnyal összetévesztette a változási vázrajzot a felmérési vázlattal és így került a kisajátítási határozatba a felmérési vázlatra történő hivatkozás. A Kúria ahelyett, hogy a rendelkezésre álló iratokból kiindulva megállapította volna, hogy a közigazgatási iratok között a felmérési vázlat nem volt fellelhető, a semmisség megállapítása helyett vélelmezte az I. rendű alperes szabályszerű eljárását, azt, hogy az nyilván a rendelkezésére állt. Ezzel ellentétben a hivatkozott döntés alkotmányos megközelítés alapján rögzítette, hogy a közigazgatási akta hiányosságai esetén azt kell feltételezni, hogy a hatóság olyan bizonyítékokra alapította döntését, amelyeknek létezése, a hatóság rendelkezésére állása megkérdőjelezhető.

- [50] A Kúria Kfv.37.307/2012/9. számú döntésből kiemelte, hogy a közérdekű célok fennállta esetén is szükséges a kisajátítás további törvényi feltételeinek vizsgálata, ennek során azt kell feltárni, hogy a tulajdonosok meg tudják-e valósítani a közérdekű célt. Álláspontja szerint nincs helye kisajátításnak, ha a közérdekű cél a tulajdon korlátozásával lehetséges.

Az ellenérdekű felek nyilatkozata

- [51] Az I. rendű alperes és a II. rendű alperes mint ellenérdekű felek a jogegységi panaszra észrevételt nem tettek.

A Jogegységi Panasz Tanács döntése és annak jogi indokai

- [52] A jogegységi panasz nem alapos.
- [53] A Bszi. 41/B. § (1) és (2) bekezdései értelmében jogegységi panasznak van helye – a pervezetésre vonatkozó végzés kivételével – a Kúriának az eljárási törvény alapján további fellebbezéssel, felülvizsgálati kérelemmel vagy felülvizsgálati indítvánnyal (a továbbiakban ezek együtt: felülvizsgálati kérelem) nem támadható határozata ellen, ha a felülvizsgálati kérelemben a Kúria a 2012. január 1. után hozott és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre már hivatkoztak, és a Kúria az eltéréssel okozott jogsértést határozatában nem orvosolta, vagy ha a Kúria ítélkező tanácsa jogkérdésben – jogegységi eljárás kezdeményezése nélkül – úgy tér el a Kúria közzétett határozatától, hogy az adott eltérésre az alsóbb fokú bíróságok határozatában nem került sor.
- [54] A törvényi szabályozás szerint jogegységi panasz alapjául a Kúria 2012. január 1. után hozott és a BHGY-ban közzétett határozatától jogkérdésben való, megelőzőleg nem orvosolt eltérés szolgálhat. A Kfv.37.162/2015/3. számú döntés a Kúria olyan

- végzése, amellyel az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A Kfv.37.162/2015/3. számú döntés a BHGY-ban nem szerepel. A hatályon kívül helyező végzést ugyanis a Bszi.-nek az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2020. évi CLXV. törvény 49. § (1) bekezdésével 2021. január 1-jei hatállyal módosított 163. § (1) bekezdése alapján csak 2021. január 1-jétől kell közzétenni, a Bszi. ezt megelőzően hatályos 163. § (1) bekezdése értelmében a Kúria által hozott hatályon kívül helyező végzésekre a közzétételi kötelezettség nem terjedt ki.
- [55] A Kfv.37.162/2015/3. számú döntés ezért jogegységi panaszban nem hivatkozható határozat, ahhoz nem fűződik kötelező erő, így az ettől való eltérést a Jogegységi Panasz Tanács érdemben nem vizsgálhatta.
- [56] Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése kimondja, hogy a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét. A jogegység megtartása alkotmányos követelmény, amelynek a Kúria akkor tesz eleget, ha ítélezése során az azonos ügyekben követi a közzétett döntésekben megjelenő jogértelmezés elvi tartalmát. Ugyanannak a jogszabálynak nem lehet többféle értelme, a szétartó joggyakorlat sérti a jogbiztonság, végső soron a jogállamiság alkotmányos követelményét is.
- [57] A jogegységi panasz eljárás rendkívüli, a jogerő utáni, a jogegységet célzó sui generis eljárás, amely a jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgálja, jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása (Jpe.I.60.005/2021/5.). A jogegységi panasz eljárás célja nem a felülvizsgálati eljárásban hozott döntés panaszos által sérelmesnek tartott megállapításainak kiküszöbölését célozza, nem ad lehetőséget a felülmérlegelésre, a bizonyítékok újabb összevetésére és értékelésére (Jpe.I.60.018/2021/10.). A Kúria a jogegységi panasz eljárásban az ítélező tanács által megállapított tényállást nem bírálhatja felül, mivel ez az eljárás nem jelent egy újabb teljes körű jogorvoslatot, a vizsgálat csak a közzétett és az ítélező tanács által meghozott döntések jogkérdésben való eltérésére szorítkozik (Jpe.I.60.029/2021/19.). A jogegységi panasz eljárásban tehát nem a kereset, az ellenkérelem vagy az eljárás korábbi szakaszaiban előterjesztett perorvoslati kérelmek (fellebbezés, felülvizsgálati kérelem) ismételt elbírálására, a jogerős ítéletben megállapított tényállás felülbírálatára, a bizonyítékok újbóli értékelésére, vagy a jogegységi panasszal támadott kúriai határozat jogszerűségének átfogó, általános érvényű vizsgálatára kerül sor, mint ahogy a jogerős határozattal szemben ismételten, illetve újként megfogalmazott jogi érvek érdemi értékelésére vagy annak vizsgálatára sem, hogy valamely jogi érvet a felülvizsgálati eljárásban a döntése meghozatalánál a Kúria mennyiben vette figyelembe. A jogegységi panasz alapján a Kúria azt vizsgálja, hogy a panasz előterjesztője által megjelölt, a Bszi. 41/B. § (1) bekezdése szerinti kúriai határozatoktól való, a jogegységi panaszban állított eltérés bekövetkezett-e, ha pedig bekövetkezett, ez az eltérés indokolt volt-e (Jpe.I.60.023/2022/7.).
- [58] Mindezekre tekintettel a Jogegységi Panasz Tanács a jogegységi panaszban előadott, a tényállás megállapításával, a bizonyítékok mérlegelésével, valamint a Bszi. 41/B. § (1) bekezdésében meghatározottakon túli jogkérdésekkel kapcsolatban felhozott érveket érdemben nem vizsgálhatta, nem értékelhette.
- [59] A jogegységi panasz eljárásban arra kell választ adni, hogy a támadott kúriai határozat követi-e az azonos ügyként hivatkozott, közzétett kúriai döntésekben megjelenő jogértelmezést, vagy jogkérdésben eltér-e azoktól. A jogegységi panasz érdemi vizsgálatánál ezért először azt kell megállapítani, hogy az összehasonlítás alapjául hivatkozott BHGY-ban megjelölt határozat valóban összevethető-e a jogegységi panasszal támadott kúriai döntéssel.
- [60] Az ügyszabványosság összetett jogfogalom, amelyet mindig esetről esetre kell vizsgálni. Ennek során szigorúan kell venni az összehasonlított bírói döntésekben alkalmazott, a jogegységi panasz szempontjából releváns jogszabályok egyezőségét és a jogértelmezésnél értékelendő tények lényegi hasonlóságát. A jogértelmezés a konkrét tényálláshoz kötődik, így egy határozat elvi tartalmát, az adott jogi norma értelmét mindig a teljes tényállás figyelembevételével kell megállapítani. Lényeges tényállásbeli eltérés mellett a közzétett jogértelmezés már nem irányadó (Jpe.II.60.008/2022/8.).
- [61] A kúriai határozat jellemzően akkor minősül precedensnek, ezáltal követendőnek és a felülvizsgálati kérelemben vagy jogegységi panaszban hivatkozhatónak, ha az mind ténybelileg, mind jogilag lényeges pontokon hasonlít a konkrét üggyhez. Két egymással maradéktalanul megegyező tényállású ügy bizonyosan nem létezik. Ezért a jogegységi panasz intézményének kiüresedéséhez vezetne, ha az ügyszabványosság kizárólag csak a teljesen egyforma tényállások esetében lenne megállapítható. Ehelyett az ügyszabványosság tekintetében azok a hasonló tényállások vehetők figyelembe, amelyek a releváns jogkérdés megítélése szempontjából egyáltalán nem vagy csupán jelentéktelen mértékben térnek el egymástól. Ha tehát a felmerülő azonos jogkérdés esetén a tényállások kizárólag nem fontos, mellékes elemeiben mutatnak különbözőséget, akkor az ügyek azonosnak mondhatók. Mindig alapos vizsgálatot igényel annak megítélése, hogy az eltérő tényállási elemek érdemi relevanciával bírnak-e az eldöntendő jogkérdés szempontjából (a Jpe.II.60.008/2022/8.).
- [62] Nyilvánvalóan eltérően kell vizsgálni az ügyszabványosság fennállásának feltételeit eljárásjogi kérdések esetén, figyelemmel arra, hogy előfordulhat, hogy ugyanazon eljárásjogi rendelkezéseket eltérő ténybeli és anyagi jogi alapon elbírálandó ügyekben kell azonosan alkalmazni. E körben tehát annak kell jelentőséget tulajdonítani, hogy az alkalmazott eljárási rendelkezés azonos-e, és az összehasonlítandó ügyekben az alkalmazott normával összefüggésben felvetett absztrakt jogkérdés azonos vagy eltérő módon került-e megválaszolásra a határozatban (Jpe.II.60.027/2021/7.).
- [63] A Kfv.35.635/2015/6. számú döntés tényállása szerint az ügy felperesével szemben az adóhatóság különböző adónemekben bevallások utólagos

- vizsgálatára irányuló ellenőrzést végzett, az ellenőrzésre vonatkozó megbízólevelet azonban nem kézbesítette a felperesnek. Az ellenőrzés eredményeként hozott határozatában az adóhatóság a felperest adókülönbözlet megfizetésére kötelezte, adóbírsággal sújtotta és késedelmi pótlékot is felszámított. A Kfv.35.635/2015/6. számú döntésben a Kúria kimondta, hogy az anyagi jog érvényesítésére az eljárási jog által szabályozott módon, fair (tisztesleges) eljárásban kerülhet sor. Az adózás rendjéről szóló 2003. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Art.) az alapelvvel összhangban állóan rögzíti mindazokat a rendelkezéseket, amelyek az ellenőrzés és az ezt követő hatósági eljárás során az adóhatóság és az adózó jogait, kötelezéseit, illetve ez utóbbiak megsértésével kapcsolatos jogkövetkezményeket tartalmazzák. Kiemelt jelentősége van az Art. 49. § (2) bekezdésének, 87. § (1) bekezdés a) pontjának és (2) bekezdésének, 92. § (3) bekezdésének, valamint 93. § (1) és (6) bekezdésének. E törvényi helyek ugyanis kógens (kötelezően alkalmazandó) szabályként rögzítik, hogy mikor és milyen megbízólevéllel kezdődhet meg, illetve folytatódhat az ellenőrzés, melyek az ellenőrzés megkezdésének, lezárásának joghatásai (pl. önellenőrzési tilalom beállta, ellenőrzéssel lezárt időszak). Az ügy érdemi eldöntésére is kihatással lehet, ha az adóhatóság nem biztosítja az adózót megillető alapelvi és egyéb rendelkezésekben meghatározott jogokat, tehát az, ha a közigazgatási eljárásban nem érvényesülnek a garanciális szabályok [22]. A döntés elvi tartalma szerint, ha az adóhatóság nem az Art. 92. § (3) bekezdése és a 93. § (1) bekezdése szerint járt el, akkor megbízóleveléhez és ennek módosításaihoz sem fűződhet olyan joghatás, amely az adózó számára hátránnyal jár. Az adóhatóság ugyanis jogszerűen nemcsak az ellenőrzési határidő lejártá után, hanem az ellenőrzési határidő megindulása előtt sem végezhet ellenőrzési cselekményeket [25].
- [64] Az Alaptörvény XIV. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és észszerű határidőn belül intézzék.
- [65] Az Alkotmánybíróság 3311/2018. (X. 16.) AB határozatában foglalt értelmezés szerint a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog magában foglalja mindenkinek a jogát arra, hogy az őt hátrányosan érintő egyedi intézkedések meghozatala előtt meghallgassák, az iratokat megismerje és az igazgatási szervek a döntéseiket indokolják... A tisztességes hatósági eljárás alapvető követelménye, hogy a közigazgatási hatóság az eljárása során köteles megtartani és másokkal is megtartatni a jogszabályi rendelkezéseket. A tisztességes hatósági eljárás azonban nem pusztán a jogszabályok megtartásával azonos, bár az mindenképpen szükséges feltétele annak [26]. Az Alaptörvény XXIV. cikke önálló, az ügyintézés alapjogként ismeri el a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot. Az alapjogi védelem kiterjed többek között a részrehajlás nélküli, tisztességes, észszerű határidőn belüli ügyintézésre [28]. Az Alkotmánybíróság 28/2019. (XI. 4.) AB határozatában kimondta, hogy a tisztességes hatósági eljárás követelménye egyetlen hatósági eljárásban sem sérülhet, jóllehet az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményrendszer eltérő lehet az egyes szakigazgatási eljárásokban, azok sajátosságaira tekintettel. Az Alaptörvényből levezethető követelményeknek tehát figyelemmel kell lenniük az egyes szakigazgatási eljárások speciális vonásaira [74].
- [66] Egy eljárás tisztességeségét mindig esetről esetre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembevételével (3291/2021. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [47]).
- [67] Az alkotmánybírói jogértelmezésre figyelemmel megállapítható, hogy a tisztességes eljárás követelményeit, ezen belül a panaszos által hivatkozott részjogosítványokat, az ügyféli jogokat – az ügy tárgyától függetlenül – minden közigazgatási hatósági eljárásban érvényesíteni kell. Az Ítéletben más volt a felmerült jogkérdés és az alkalmazandó jog is, mint a Kfv.35.635/2015/6. számú döntésben, viszont mindkettő állást foglalt a tisztességes hatósági eljárással kapcsolatban is. Ez utóbbira figyelemmel jogegységi panaszban hivatkozható határozat a Kfv.35.635/2015/6. számú döntés.
- [68] Ugyanakkor hangsúlyozandó, hogy egy-egy eljárási jogsérelem nem jelenti automatikusan az eljárás tisztességtelenségét, azt mindig az adott ügyben, az eset körülményeinek figyelembevételével, a szakigazgatási eljárások sajátosságaira tekintettel kell vizsgálni.
- [69] A Kfv.35.635/2015/6. számú döntés kifejezetten az Art. szabályai alapján, az ott megfogalmazott kógens rendelkezések alapján tett megállapításokat, mivel az egyes eljárási cselekményekhez, így a megbízólevélhez kapcsolódó joghatásokat maga a tételes jog határozta meg (önellenőrzési tilalom beállta, ellenőrzéssel lezárt időszak). A Kúria a Kfv.35.635/2015/6. számú döntésben nem általában, valamennyi közigazgatási hatósági eljárásra vonatkozóan, hanem kifejezetten az adóhatósági ellenőrzés tekintetében, az Art. mint speciális ágazati törvény egyes rendelkezései értelmezésével mondta ki, hogy ha az adóhatóság nem e szabályok szerint jár el, akkor a megbízólevélhez nem fűződhet olyan joghatás, amely az adózó számára hátránnyal jár. Az Ítélet alapjául szolgáló kérelemre induló kisajátítási eljárásban azonban az Art.-t nem kellett alkalmazni, az Art. értelmezett szabályainak tartalmilag megfelelő rendelkezések sem a Kstv.-ben, sem az Ákr.-ben nincsenek. E törvények alapján még a hivatalból indult eljárásokban, az ügyintézési határidő túllépéséhez sem fűződik a semmisség jogkövetkezménye, a határozathozatali tilalom, az eljárás megszüntetésének, esetleg a kisajátítási kérelem elutasításának kötelezettsége sem. Ezen kívül a Kfv.35.635/2015/6. számú döntés a panaszos által hivatkozott számos további eljárási jogsértés tekintetében még csak érintőlegesen sem foglalt állást.
- [70] A panaszos a Kfv.35.635/2015/6. számú döntés körében a korábban előadott érveinek megismétlésével lényegében az Ítélet jogszabálysértő voltát kívánta alátámasztani, azonban – amint arra a Jogegységi Panasz Tanács fentebb már rámutatott – a jogegységi panasz eljárás nem a per folytatása, nem jelenti a felülvizsgálati eljárás megismétlését, de nem irányulhat a bizonyítékok újraértékelésére, az indokolás felülmérlegelésére sem, nem tekinthető tehát egyfajta

- szuper-felülvizsgálatnak. Az eset összes körülménye figyelembevételével bírói mérlegelés körébe tartozik annak eldöntése, hogy az adott eljárási szabálysértésnek lényeges kihatása volt-e az ügy érdemi elbírálására. Az Ítéletben a Kúria kellő indokát adta annak, hogy a panaszos által sérelmezett eljárási szabályszegéseknek miért nem volt az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása. Ennek átértékelésére a jogegységi panasz eljárásban nincs lehetőség.
- [71] Önmagában az, hogy a Kúria az egyik ügyben feltárt eljárási jogsértéseket az ügy érdemére kiható szabálysértésnek minősítette, nem jelenti azt, hogy minden közigazgatási hatósági ügyben elkövetett bármely eljárási szabálysértés automatikusan a döntés hatályon kívül helyezését megalapozó, az ügy érdemére is kiható lényeges eljárási jogsértés lenne. Az Ítélet ezért nem mutat jogkérdésben indokolatlan eltérést pusztán azért, mert a Kúria a Kfv.35.635/2015/6. számú döntésben az eltérő tényállású, más jogi alapon álló, különböző eljárási szabályszegéseket az ügy érdemére is kiható jogsértéseknek minősítette.
- [72] Nem alapozza meg a panaszt önmagában az sem, hogy a panaszos nem ért egyet az Ítéletben megjelenő jogi értékeléssel.
- [73] A Jogegységi Panasz Tanács rámutat még arra, hogy a jogegységi panasz eljárásban a közzétett kúriai döntések jogkérdésben való eltérését kell vizsgálni, ennél fogva a panaszban hivatkozott Összefoglaló véleményben foglaltaknak való megfelelés nem lehetett a jogegységi panasz eljárás tárgya. A jogegységi panasz Összefoglaló véleményre vonatkozó érveit ezért a Jogegységi Panasz Tanács nem vizsgálhatta.
- [74] A Kfv.35.760/2016/6. számú döntés tényállása szerint a felperessel szemben lefolytatott bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzés alapján az adóhatóság a felperes terhére adókülönbötzetet állapított meg, amely után adóbírságot szabott ki és késedelmi pótlékot is felszámított. A felperes keresetére eljáró elsőfokú bíróság ítéletében egyebek mellett megállapította, hogy az adóhatóság túllépte ugyan az Art. 128. § (1) bekezdésében meghatározott ügyintézési határidőt, ez azonban nem jogvesztő, a jogszabály értelmezéséből nem vezethető le, hogy az adóhatóság csak az Art. szerinti határidőn belül lenne jogosult a határozat meghozatalára. Az eljárási jogszabálysértés ezért az ügy érdemére nem hatott ki. A Kúria a Kfv.35.760/2016/6. számú döntésben az elsőfokú ítéletet és az adóhatósági határozatokat részben, az adóbírság tekintetében hatályon kívül helyezte. Indokolásában az Alaptörvény 40. cikkére hivatkozással leszögezte, hogy a közterhekhez való hozzájárulás nem tekinthető az Art. szerinti jogkövetkezménynek, az adóhatóság kifejezett törvényi rendelkezés hiányában az Art. 128. § (1) bekezdése szerinti határidő leteltét követően sincs elzárva attól, hogy utólagosan megállapítsa az adót [32]. A döntés elvi tartalmában azonban kimondta, hogy az adóbírság nem alkotmányos kötelezettségen, nem általános jogelvéken, hanem kizárólag a jogalkotó elhatározásán nyugszik, így a törvényi határidő elteltét követően az adóhatóságnak nincs lehetősége ezen szankció alkalmazására [37].
- [75] Az Ítélet és a Kfv.35.760/2016/6. számú döntés is értelmezte az ügyintézési határidő túllépésének jogi jellegét, erre tekintettel a döntések között az egyazonosság fennáll.
- [76] Az Ítélet alapjául szolgáló hatósági eljárásban azonban szankció alkalmazására nem került sor. A tulajdonjog nem korlátlan és nem korlátozhatatlan alapjog, az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdése szerint tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet. Általában hátrányos az ingatlan tulajdonosa számára, ha az állam vagy a helyi önkormányzat kisajátítással megszerzi az ingatlana tulajdonjogát. Ettől még a kisajátítás nem minősül szankciónak. A szankció ugyanis mindig valamilyen jogsértéshez, jogellenes magatartáshoz kapcsolódik, csak jogsértést követően lehet szankciót alkalmazni. A kisajátítás nem valamilyen jogellenes magatartás jogkövetkezménye, hanem a tulajdonjog korlátozásának Alaptörvényben meghatározott formája, az Alaptörvényben előírt feltételekkel, törvényben meghatározott közérdekű cél megvalósítása érdekében, kártalanítás ellenében.
- [77] A Kfv.35.760/2016/6. számú döntés kifejezetten és kizárólag az adóbírság, mint az adójogszabályok megsértésének jogkövetkezményeként alkalmazott szankció tekintetében mondta ki, hogy a törvényi határidő elteltét követően nincs lehetőség a bírságszankció alkalmazására. A közterhekhez való alkotmányos kötelezettség alapján egyértelműen leszögezte, hogy az adóhatóság az Art. 128. § (1) bekezdése szerinti határidő leteltét követően sincs elzárva attól, hogy az adót utólagosan megállapítsa. A Kfv.35.760/2016/6. számú döntés tehát egyértelműen markáns különbséget tett az adókülönbötzet megállapítása és a szankció alkalmazása között, az ügyintézési határidő túllépését követően csak az adóbírság kiszabásának tilalmát állapította meg.
- [78] Az Alkotmánybíróság következős gyakorlata szerint különbséget kell tenni anyagi jogi és eljárásjogi határidő túllépése között. A közigazgatási anyagi jogi szankciók jogszabályban történő meghatározása azt a célt szolgálja, hogy a közigazgatási eljárás ügyféli pozíciójából lévő azon jogalanyok, akikkel, illetve amelyekkel szemben a közigazgatási hatóság valamely, az adott ügyfél által elkövetett közigazgatási normasértés miatt hátrányos jogkövetkezményt állapít meg, ne álljanak hosszú, bizonytalan ideig – az anyagi jogi határidőkre vonatkozó, létező jogszabályi rendelkezések ellenére – a velük szemben alkalmazható szankció fenyegetésének félelme alatt (5/2017. (III. 10.) AB határozat, Indokolás [15]). A tisztességes hatósági eljáráshoz való, Alaptörvényben biztosított jogból az következik, hogy a közigazgatási hatóságok számára a jogalkotó által meghatározott határozathozatali és szankció alkalmazási határidő elmulasztásának ódiúmat a mulasztó, jogszabályi kötelezettségük határidőben nem teljesítő hatóságok, ne pedig az ügyfelek viseljék (5/2017. (III. 10.) AB határozat, Indokolás [16]). A külön jogszabályban meghatározott, anyagi jogi – tehát jogvesztő – határidők hatóság általi be nem tartása a hatóság szankció alkalmazási lehetőségét kizárja. Ezzel szemben, amint arra a 17/2019. (V. 30.) AB határozat is rámutatott, az eljárásjogi jellegű ügyintézési határidő túllépésének nincs ilyen szankció

- alkalmazási tilalomban megnyilvánuló jogkövetkezmenye, ez esetben azt kell vizsgálni, hogy mekkora a határozathozatali határidő elmulasztásával okozott járulékos adózói jogsérelem mértéke, ami ügyenként azonosítható be (Indokolás [106]).
- [79] Ezen okfejtésre figyelemmel is alkotta meg a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a 4/2023. Jogegységi határozatot (a továbbiakban: JEH), amelynek elvi megállapításai nem csak versenyjogi tárgyú ügyekben alkalmazhatók. Ez alapján az ügyintézési határidő túllépése esetén is kiszabható bírság, amely mértékének meghatározásakor az értékelés körébe kell vonni azt, hogy az ügyintézési határidő hatóság általi túllépése a jogsértő számára milyen jogsérelemet okozott, vagyis a tisztességes eljáráshoz való joga az adott ügy konkrét ügy körülményeire figyelemmel sérült-e és az mennyiben indokolja bírság mérséklését (JEH 1. és 2. pont).
- [80] Jogkérdésben való eltérés a fentiek szerint nem állapítható meg a Kfv.35.760/2016/6. számú döntés és az Ítélet között, hiszen az előző egy szankció, az utóbbi pedig nem szankció alkalmazása tekintetében tett megállapításokat az ügyintézési határidő túllépése esetére.
- [81] A Kfv.35.138/2016/9. számú döntésben a Kúria az Art. 104. § (4) bekezdésében foglalt, a kiegészítő ellenőrzés szabályait értelmezte. E körben mondta ki, hogy az adóhatóság a végzésében maga határozta meg a kiegészítő ellenőrzés tartalmi keretét, abban az esetben, ha más kérdésben is folytatni kívánta a vizsgáldást, akkor a hivatalból történő kiegészítő ellenőrzés elrendeléséről külön vagy ezt is tartalmazó végzést kellett volna hoznia [51]. A döntés elvi tartalma szerint a jogellenesen elrendelt kiegészítő ellenőrzés során végzett eljárási cselekmény nem eredményezi a határidő nyugvását. A határidőn túl foganatosított cselekmény, az annak nyomán beszerzett bizonyíték a döntéshez nem használható fel.
- [82] Az Ítélet alapjául szolgáló közigazgatási hatósági eljárásban sem ellenőrzés, sem kiegészítő ellenőrzés nem volt. Az eljárás a kisajátítást kérő II. rendű alperes kérelmére indult, a tényállás hivatalbóli tisztázása nem tekinthető ellenőrzésnek. A Kfv.35.138/2016/9. számú döntés nem a minden közigazgatási hatósági eljárásban érvényesítendő tisztességes eljárás alkotmányos követelményeiből vezette le érvelését, nem általánosságban fogalmazott meg az ügyintézési határidő túllépésével kapcsolatban elvi tételeket, hanem kifejezetten az adóhatóságra vonatkozó speciális eljárással, a kiegészítő ellenőrzéssel összefüggésben tett megállapításokat.
- [83] A jogegységi panasz eljárásban a támadott és az eltéréssel érintett határozatok összehasonlíthatóságának alapvető követelménye, hogy mindkét határozat ugyanabban a jogkérdésben foglaljon állást. A Jogegységi Panasz Tanács akkor tudja megítélni, hogy van-e jogkérdésben indokolatlan eltérés, ha a panaszos az érintett határozatokat egymással párhuzamba állítva bemutatja az azok közötti azonosságot. Az alkalmazandó jog vagy a releváns tényállásbeli különbség kizárja, hogy a jogkérdésben való eltérés egyáltalán felvethető legyen.
- [84] A Kfv.35.138/2016/9. számú döntés tekintetében a panaszos elmulasztotta a Kfv.35.138/2016/9. számú döntés és az Ítélet közötti ügyszabadságot bemutatni, ehelyett továbbra is a már többszörösen hivatkozott sérelmeit hozta fel, illetve az Ítélet jogszabálysértő voltát igyekezett igazolni. Az adóhatósági eljárás számos olyan sajátossággal rendelkezik, amely a közigazgatási hatósági eljárásokra általánosságban nem jellemző, éppen ez indokolta az általánostól eltérő, külön törvényi szabályozását. Mivel a panaszos nem tárta fel, hogy mennyiben és milyen okból kellene figyelembe venni a kérelemre indult, az általános hatósági eljárás szabályai szerint lefolytatott kisajátítási eljárással kapcsolatos Ítélet tekintetében az adóhatóságnak az Art. speciális szakági rendelkezéseinek, így a kiegészítő ellenőrzésre vonatkozó szabályainak értelmezésén alapuló Kfv.35.138/2016/9. számú döntést, és mert a panaszos által felvetett jogkérdések egyikében sem foglalt állást a Kfv.35.138/2016/9. számú döntés, ezért az Ítélet vonatkozásában a Kfv.35.138/2016/9. számú döntés precedens határozatnak nem tekinthető, a jogkérdésben való eltérés érdemi vizsgálatára nem kerülhetett sor.
- [85] A Kfv.35.631/2018/5. számú döntésben a Kúria rögzítette, hogy az alperes a keresetlevél és a védírat bíróság elé terjesztésekor a közigazgatási iratanyagot és a keresetlevél mellékleteit nem csatolta, azt jelölte meg az elektronikus úrlapon, hogy az iratokat papír alapon később küldi meg. Erre azonban az elsőfokú bíróság többszöri felhívása ellenére is csak részben került sor. Az alapeljárás iratai hiányosak és nem követhető az ügyet érintő többszöri átszámolás miatt, hogy a per tárgyat képező eljárás valamennyi irata rendelkezésre áll-e. Az alapeljárás iratai közül hiányzik a perben is vitatott megbízólevél, az ügyvédi meghatalmazás, nem állapítható meg, hogy a hatóság tartott-e helyszíni szemlét, illetve milyen további eljárási cselekményt foganatosított. Nem áll rendelkezésre a megismételt eljárásban a felperes jogi képviselőjének megküldött megbízólevél, a kézbesítésről szóló törtivevény, nem állapítható meg az ennek alapján tett eljárási cselekmények [37]. Azzal, hogy az elsőfokú bíróság a teljes közigazgatási iratanyag hiányában döntött a keresetről, az eljárás ügy érdemére kiható szabályait szegte meg, mert nem volt abban a helyzetben, hogy a kereset elbírálásához szükséges tényállást megállapítsa [38]. Az Art. 92. § (3) bekezdésére utalással rögzítette, hogy a képviseleti jogosultság fennállta vagy hiánya előkérdése a felperes által sérelmezett további eljárási hiba, az ellenőrzési határidő túllépése és jogkövetkezmenyei vizsgálatának [42]. Nem állapítható meg, hogy az ellenőrzés jogszerűen indult-e meg, így a bizonyítási eljárás törvényessége felől döntés nem volt érdemben hozható, mert nem volt megállapítható, hogy az elsőfokú hatóság jogosult volt-e egyáltalán ellenőrzési cselekmények végzésére [45]. A döntés elvi tartalma szerint a megbízólevél és az adóellenőrzést lezáró jegyzőkönyv jogszerűen csak az eljárásra meghatalmazással rendelkező ügyvéd részére kézbesíthető [65].
- [86] A Kfv.35.631/2018/5. számú döntés nem tartalmaz olyan megállapítást, miszerint semmis lenne a határozat azért, mert az egyik közigazgatási irat

- becsatolása, fellelhetősége aggályos. A semmisség kérdése az ügyben fel sem merült.
- [87] A Kfv.35.631/2018/5. számú döntésben a Kúria az elsőfokú ítéletet megalapozatlanság miatt helyezte hatályon kívül, hiszen – releváns iratok hiányában – már arról sem lehetett kétséget kizáróan állást foglalni, hogy jogszerűen indult-e meg az ellenőrzés, és erre figyelemmel törvényesek voltak-e az egyes eljárási cselekmények. Az Ítéletben ezzel szemben a Kúria értékelte az iratok fellelhetőségét és megállapította, hogy a változási vázrajzot, valamint a területkimutatást a II. rendű alperes a kisajátítási kérelméhez ugyan nem csatolta, azonban önkéntes hiánypótlás keretében a mulasztását még a kisajátítási eljárásban pótolta. Erre tekintettel az, hogy a változási vázrajz és területkimutatás a hatósági eljárás kezdetén még nem állt rendelkezésre, olyan eljárási szabályszegésnek minősül, amelynek az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása nem volt. Megjegyezte azt is, hogy a változási vázrajz és a területkimutatás nem tartalmazott olyan tény, adatot, amely a meglévő valós állapottal ne egyezett volna [97]. Leszögezte, hogy az I. rendű alperesi határozat hivatkozott a felmérési vázlatra, amelyből egyértelmű, hogy az a kisajátítási iratok részét képezte [126]. A Kúria rögzítette, hogy az I. rendű alperes megküldte a törvényszéknek a kisajátítási eljárás 50 iratát időrendben, sorszámozva. „Nem került csatolásra a felmérési vázlat, csak a változási vázrajz, és a területkimutatás. Ez a tény azonban nem jelenti azt, hogy a felmérési vázlat nem került csatolásra eredetileg [127].” Kitért arra, hogy a felmérési vázlat annak eldöntése során bír jelentőséggel, hogy a városfal és a feltárt épületmaradványok a perbeli ingatlan határain belül helyezkednek el, ha igen, akkor az ingatlan teljes hosszán vagy annak egy részén lehettek fel. A panaszos vitatta, hogy a történelmi városfal a perbeli ingatlanon található, amiből következik, hogy a felmérési vázlat tartalma az I. rendű alperes által ismert volt, és annak megismerhetősége nem befolyásolta a panaszos rendeltetésszerű joggyakorlását, mert ő már azzal a ténymegállapítással sem értett egyet, hogy a történelmi városfal a perbeli ingatlant teljes hosszában érinti [128–129].
- [88] Az Ítéletben szó nincs arról, hogy releváns közigazgatási irat hiányában hozott volna akár a kisajátítási hatóság, akár az elsőfokú bíróság határozatot. Erre figyelemmel nem áll ellentétben az Ítélet jogértelmezése a Kfv.35.631/2018/5. számú döntésben kifejtettekkel.
- [89] A panaszos a Kfv.35.631/2018/5. számú döntésre való hivatkozásával ismét csak az Ítélet felülvizsgálatát célozta, a bizonyítékok újraértékelését szeretne volna elérni, erre azonban a jogegységi panasz eljárásban nincs jogi lehetőség. Nem jelent jogkérdésben való eltérést az a körülmény, hogy az Ítélet megállapításai eltérnek a panaszos álláspontjától.
- [90] A Jogegységi Panasz Tanács ismét utal arra, hogy a jogegységi panasz eljárásban a közzétett kúriai döntések jogkérdésben való eltérését kell vizsgálni, ennél fogva a panaszban hivatkozott Összefoglaló véleményben foglaltaknak való megfelelést nem lehetett a jogegységi panasz eljárásban értékelni.
- [91] A Kfv.37.661/2016/5. számú döntés a döntés elvi tartalmaként kimondta, hogy kisajátítás jogszabályban meghatározott közérdekű célok megvalósítása érdekében van helye. Amennyiben a helyi önkormányzat rendelete mint jogszabály a terület- és településrendezés körében megállapítja a közérdekű célokat, az az ügyben eljáró feleket köti.
- [92] A Kfv.37.661/2016/5. számú döntés még érintőlegesen sem szól arról, hogy a kisajátítást megalapozó közérdekű célt a tulajdonossal vagy a tulajdonossal együttműködve kellene megvalósítani. Ezzel szemben a panaszos iratellenesen állította, hogy a Kúria nem vizsgálta ezt a kérdést. Az Ítélet ugyanis egyértelműen kimondta, hogy a közérdekű cél megvalósítása az ingatlanon fennálló tulajdon korlátozásával nem lehetséges, a közérdekű cél megvalósítására kizárólag a perbeli ingatlanon kerülhet sor [148]. Az Ítélet [157] pontjában leszögezte, hogy az Möt. 23. § (5) bekezdés 5. és 13. pontjából következően a helyi településrendezés, településfejlesztés és a kulturális örökség helyi védelme a fővárosi kerületi önkormányzat feladata, ezen célok megvalósítása a kisajátítással érintett ingatlanon a II. rendű alperestől várható el, amely ezen kötelezettségének az ingatlanon végrehajtott beruházással eleget tett. A panaszostól, mint gazdasági haszonszerzés céljából létrejött gazdasági társaságtól nem várható el a helyi településrendezési és kulturális örökségvédelmi céloknak megfelelő beruházás megvalósítása, annak jellegére is figyelemmel.
- [93] Az Ítélet teljes mértékben összhangban áll a Kfv.37.661/2016/5. számú döntésben foglalt elvi tétellel, jogkérdésben való eltérés nem állapítható meg, hiszen a döntés elvi tartalmában is éppen azt mondta ki, hogy ha a kisajátítás jogalapja helyi építési szabályzaton alapul, akkor a jogalap fennáll, a kisajátítási cél közérdekűségének további bizonyítása nem szükséges, azt önmagában a helyi építési szabályzat megalapozza [160].
- [94] A Kfv.35.585/2017/7. számú döntésben a Kúria arra a következtetésre jutott, hogy az elsőfokú bíróságnál keveredett a tény-, jog- és szakkérdés, amely odavezetett, hogy az elsőfokú bíróság nem foglalt állást jogkérdésben, arra a szakvélemények megállapításaiból következtetett [57]. Kifejtette, általában nem kizárt, hogy egy adott jogkérdés eldöntéséhez szükséges tények vizsgálata, értékelése különös szakértelmet igényeljen, jelen esetben azonban erről nincs szó. Az valóban lehet könyvszakértői kérdés, hogy az egyes ügyletek szerint megvalósult gazdasági események pénzügyi elszámolása, ezen belül az időbeli elhatárolás alkalmazása helyes volt-e vagy sem, az ügyletek jogi minősítése azonban már olyan jogi kérdés, amelyre a könyvszakértői szakértői kompetenciája nem terjed ki. Az elsőfokú bíróság úgy vont be könyvszakértőt a perbe, hogy a határidős ügyleteket jogi szempontból nem vizsgálta, nem elemezte, nem értékelte. Az ügyletek jogi jellegére visszafelé, a perszakértő és más szakvélemények megállapításaiból következtetett [53]. A Kúria kimondta, hogy a jogügylet jogi minősítése a bíróság és nem a szakértő feladata [69].
- [95] Annak eldöntése, hogy a tényállás megállapításához szükséges-e, illetve egyáltalán lehetséges-e szakértői bizonyítás, bírói mérlegelés körébe tartozó kérdés,

- azt esetről esetre, az ügy összes körülményére figyelemmel kell vizsgálni. A bizonyítást a döntéshez szükséges mértékben kell lefolytatni, ha a további bizonyítás szükségtelen, vagy attól nem várható eredmény, akkor a bíróság nem köteles a fél indítványa alapján a bizonyítást elrendelni.
- [96] Az Ítéletben a Kúria megállapította, hogy a KÉSZ 55. §-a a kisajátítási cél közérdekűsége vonatkozásában meghatározó jelentőséggel bír, önmagában eldönti a kisajátítási cél közérdekűségét, erre vonatkozóan bizonyítás, így örökségvédelmi szakértő bevezetése az eljárásba nem szükséges, egyben nem lehetséges [155]. Megállapította, hogy a panaszos további bizonyítási indítványai szintén a kisajátítási cél közérdekűsége tekintetében kerültek előterjesztésre, amelyet a KÉSZ 55. §-a eldöntött [156].
- [97] Az Ítélet nincs ellentétben a Kfv.35.585/2017/7. számú döntésben foglaltakkal, hiszen az Ítélet is éppen azt állapította meg, hogy jogkérdésben nincs helye szakértői bizonyításnak. A KÉSZ mint jogszabály alapján megállapítható volt a kisajátítási cél közérdekűsége, azt önmagában a helyi építési szabályzat megalapozza, e tekintetben további bizonyítás nem szükséges, nem is lehetséges.
- [98] A két döntés között jogkérdésben eltérés ezért nem állapítható meg, hiszen a Kfv.35.585/2017/7. számú döntés még nagyon távoli utalást sem tartalmaz arra nézve, hogy a jogszabály által rendezett kérdéssel szemben szakértői bizonyításnak lenne helye.
- [99] A Kfv.37.201/2018/3. számú döntés alapjául szolgáló tényállás szerint az építésügyi hatóság a felperesek építési engedély iránti kérelmét elutasította. A felperesek egyebek mellett sérelmezték, hogy nem értesültek a megismételt eljárásban az iratoknak a kijelölt elsőfokú hatósághoz történő megérkezéséről, a megismételt eljárás megindulásáról, a helyszíni szemle tényéről, az ott tett megállapításokról és a tűzvédelmi szakhatóság elutasító szakhatósági véleményének tartalmáról, mert ezek nem voltak láthatók az építésügyi hatósági engedélyezési eljárásokat támogató elektronikus dokumentációs rendszerben (ÉTDR). A Kfv.37.201/2018/3. számú döntésben a Kúria – az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően – megállapította, hogy elektronikus kapcsolattartás esetén a garanciális ügyféli jogok sérelmét jelenti, ha az ügyfél lényeges eljárási cselekményekről azért nem szerez tudomást, mert azok az elektronikus rendszerben nem jelennek meg. Kimondta, hogy az alapvető ügyféli jogosultságok sérelme akkor is megalapozhatja a határozat hatályon kívül helyezését, ha a szabályok betartása esetén is azonos döntést hozna a hatóság.
- [100] A Kfv.37.201/2018/3. számú döntés nem tartalmaz olyan kitétel, miszerint egyes ügyféli jogok sérelme az eset összes körülménye, az eljárás egészének vizsgálata nélkül, a jogsérelem súlyosságától függetlenül automatikusan megalapozná a határozat hatályon kívül helyezését. A Jogegységi Panasz Tanács a Kfv.37.201/2018/3. számú döntés kapcsán a fentiek megisméltése nélkül utal a Kfv.35.635/2015/6. számú döntéssel összefüggésben kifejtett indokokra. Az Ítélet részletesen levezette, hogy a kétségkívül megvalósított egyes eljárási szabályszerűségek miért nem voltak lényeges kihatással az ügy érdemi elbírálására, azok mely okból nem alapozhatták meg a közigazgatási döntés hatályon kívül helyezését. Az Ítélet és a Kfv.37.201/2018/3. számú döntés releváns megállapításai között eltérés nincs. Önmagában az, hogy a panaszos nem ért egyet a Kúria értékelésével, nem jelent a más ügyben megvalósult ügyféljogok sérelmének értékelésétől való eltérést, a panaszos saját jogi álláspontja nem alapozhatja meg az Ítélet felülmérlegelését.
- [101] A Kfv.35.216/2014/8. számú döntésben a Kúria adóügyben megállapította, hogy az eredeti iratokat büntetőeljárásban lefoglalták, az alperesi hatóság az eredeti fuvarlevelekről készített hiteles másolatokat beszerezte, az adóhatóság álláspontja szerint az adózótól elvárható a saját iratainak ismerete. A Kúria megítélése szerint az alperesi határozatból nem volt aggálytalanul megállapítható, hogy a hatóság a tényállást felismerhető, azonosítható, az eljárási jogszabályoknak megfelelően beszerzett bizonyítékokra alapozta volna döntését. Ennek hiányában a tényállás aggálytalan bizonyítottsága, a hatóság tisztességes eljárása, és így a döntésének jogszerűsége nem állapítható meg.
- [102] A Jogegységi Panasz Tanács a korábban kifejtettekre utalással hangsúlyozza, hogy a tisztességes eljárás követelményeinek való megfelelést esetről esetre, az adott ügy körülményeinek figyelembevételével kell megítélni. A Kfv.35.216/2014/8. számú döntésben a bizonyítékok beszerzésének, felhasználásának jogszerűsége nem volt megállapítható, ezzel szemben az Ítélet éppen az állapította meg, hogy legkésőbb az önkéntes hiánypótlás révén a panaszos által hiányolt iratok a hatóság rendelkezésére álltak [97], a II. rendű alperesi nyilatkozat az iratbetekintéskor fellelhető volt, illetve ennek ellenkezőjét a panaszosnak nem sikerült bizonyítania [121].
- [103] A két döntés között jogkérdésben eltérés nem állapítható meg, a releváns tényállásbeli különbözőség okán az Ítélet és a Kfv.35.216/2014/8. számú döntés nem is összemérhető. A panaszos nem mutatta be a két ügy között azonosságot, nem fejtette ki, hogy a bizonytalan eredetű, hiányos iratokkal kapcsolatos jogértelmezés mennyiben és miért kötötte volna a Kúriát egy olyan ügyben, amelyben az iratok hiánytalanul rendelkezésre álltak.
- [104] A Jogegységi Panasz Tanács megállapította, hogy a panaszos a Kfv.II.37.307/2012/9. számú döntésre a felülvizsgálati kérelmében nem hivatkozott, azt konkrétan ügyszám szerint nem jelölte meg, ezért az e döntéstől való eltérést érdemben nem lehetett vizsgálni.
- [105] A Jogegységi Panasz Tanács összegzésül megállapította, hogy a panaszos a már korábban előadott érveit ismételve az Ítélet jogszabálysértő voltát kívánta alátámasztani, az általa hivatkozott, BHGY-ban közzétett határozatok részben ügyazonosság hiányában precedensképes határozatnak nem minősülnek, részben olyan jogértelmezést, olyan elvi tételeket tartalmaznak, amelyek nem állnak ellentétben a panasszal támadott Ítéletben foglaltakkal.
- [106] A kifejtettekre figyelemmel a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a jogegységi panaszt a Bszi. 41/D. § (3) bekezdése alapján elutasította.

Elvi tartalom

- [107] I. A jogegységi panasz eljárás tárgya nem a támadott kúriai határozat jogszerűsége, ezért nincs lehetőség a már lezárt jogvitában felmerült jogi érvek ismételt érdemi elbírálására, a bizonyítékok újraértékelésére, illetve az indoklás felülmérlegelésére sem.
- II. Az ügyazonosság szempontjából azok a hasonló tényállások vehetők figyelembe, amelyek a releváns jogkérdések megítélésére tekintetében egyáltalán nem térnek el egymástól, vagy lényegesen több a hasonlóság közöttük, mint az eltérés, ezért felmerülhet az általános eset és különös eset megkülönböztetése.
- III. Nem alapos a jogegységi panasz, ha abban nem összehasonlítható határozatra hivatkoznak vagy a panasszal támadott határozat a Kúria BHGY-ban közzétett határozataitól jogkérdésben nem tér el.

Záró rész

- [108] Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 50. § (1) bekezdésében meghatározott jogegységi panasz eljárási illetéket az alaptalan panaszt benyújtó panaszosnak kell viselnie a Bszi. 41/D. § (4) bekezdése értelmében.
- [109] Az ellenérdekű félnek minősülő I. rendű alperesnek és II. rendű alperesnek a jogegységi panasz eljárásban költsége nem merült fel, ezért e tárgyban rendelkezni nem kellett.
- [110] A határozat ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2023. szeptember 18.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Dr. Vitál-Eigner Beáta s.k. előadó bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Tóth Kincső s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.I.60.061/2022/15. számú
határozata**

Rendelkező rész

A Kúria a II–XV. rendű alperesek jogegységi panaszát elutasítja.

Kötelezi a II–XV. rendű alpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az I. rendű felperesnek 419 100 (négy száz tizenkilencezer-egyszáz) forint, a II. rendű felperesnek 177 800 (százhetvenhétezer-nyolcszáz) forint jogegységi panasz eljárásban felmerült költséget.

A határozat ellen nincs helye jogorvoslatnak.

Indokolás**A jogegységi panasz tekintetében irányadó tényállás**

- [1] Az I. rendű felperes 2000-ben egy típus1 típusú, 2002-ben, 2003-ban, 2004-ben és 2005-ben pedig egy-egy típus2 típusú, 6000 kg össztömeget meghaladó tehergépjárműveket vásárolt.
- [2] A közúti áru fuvarozással üzletszerűen foglalkozó egyéni vállalkozó II. rendű felperes 2002 és 2004-ben a cég neve-től egy-egy típus1 típusú tehergépjárművet vásárolt. Ezeknek a gépjárműveknek az össztömege és saját tömege szintén meghaladta a 6000 kg-ot.
- [3] Az Európai Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) 2016. július 19-én elfogadta az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 101. cikke és az Európai Gazdasági Térségről (a továbbiakban: EGT) szóló megállapodás 53. cikkének alkalmazására vonatkozó eljárásában (AT.39824 – „tehergépjárművek” ügy) hozott C(2016)4673 final határozatát, amelyről ezen a napon a honlapján közzétett egy angol nyelvű sajtóközleményt (a továbbiakban: Közlemény), amelyben az szerepel, hogy a típus1, típus3, típus4, típus5 és a típus6 típusú tehergépjárművek gyártói az 1997 és 2011 közötti időszakban a közepes és nehéz-tömegű tehergépjárművek árát érintő versenyjogi jogsértést (árkartell) valósítottak meg, és ennek következményeként a Bizottság bírságot szabott ki az érintett gyártókra.
- [4] A Közlemény – egyebek mellett – tájékoztatást adott (a XIII. rendű alperes kivételével) a kartellben részt vett cégszoportokról, arról, hogy a jogsértés a közepes (6–16 tonna közötti tömegű) és a nehéz (16 tonna feletti tömegű) tehergépjárművek piacára vonatkozott, 1997-től 2011-ig tartott és az egész EGT-re kiterjedt, továbbá arról is, hogy minden személy vagy cég, akit a versenyellenes magatartás érintett, a tagállami bíróságok előtt kártérítési pert indíthat.
- [5] 2016. július 19-én több magyarországi hírportál is beszámolt a Bizottság által megállapított jogsértésről. A Magánvállalkozók Nemzeti Fuvarozó Ipartestülete – amelynek a felperesek is tagjai – 2016-tól kezdődően folyamatosan információkkal látta el a tagjait a tehergépjárműgyártókkal szemben indult eljárásról, annak eredményéről, az igényérvényesítés lehetőségéről. 2017. május 29-én a Magyar Közúti Fuvarozók Egyesülete arról értesítette a tagjait, hogy a magyar jogszabályok szerinti 1 éves elévülési határidő figyelembevételével a Bizottság által megállapított versenyjogsértés alapján érvényesíthető igények 2017. július 19-én elévülhetnek.
- [6] A Bizottság tehergépjárműgyártók által megvalósított versenyjogsértést megállapító Határozatának angol nyelvű (és nem hiteles magyar nyelvű) összefoglalóját (a továbbiakban: Határozat) 2017. április 6-án tette közzé az Európai Unió Hivatalos Lapjában (HL 2017. C 108., 6. o.).
- [7] A felperesek a 2018. április 6-án benyújtott és az eljárás során pontosított keresetükben az I–XV. rendű alperesek egyetemleges kötelezését kérték az I. rendű felperes javára 6 744 995 forint és járulékai, a II. rendű felperes javára 2 782 408 forint és járulékai megfizetésére. Keresetüket a Bizottság Határozatában megállapított jogsértésre, a

- tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 88/A. § (1) bekezdésére, 88/C. §-ára, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 339. § (1) bekezdésére, 344. § (1) bekezdésére, 355. § (1) és (2) bekezdéseire és a 360. § (1) és (2) bekezdéseire alapították.
- [8] Az alperesek joghatósági kifogások miatt az eljárás megszüntetését, érdemben elsődlegesen elévülésre hivatkozással kérték a kereset elutasítását, de vitatták annak jogalapját és az összecszerúságát is.
- [9] Az elsőfokú bíróság 82-I. számú jogerős végzésével a joghatósági kifogásokat nem találta alaposnak. Ítéletével az I–II. rendű felperesek keresetét elutasította, mert az alperesek elévülési kifogását megalapozottnak ítélte.
- [10] Az elsőfokú bíróság jogértelmezése szerint – figyelemmel az 1/2012. (VI. 21.) PK véleményben kifejtett jogértelmezésre is – a felperesek a Bizottság 2016. július 19-i Közleményéből minden olyan információt megismerhettek, amely a követelésük bíróság előtti érvényesítéséhez szükséges volt. Az a tény, hogy a Közlemény a XIII. rendű alperest még nem tüntette fel a kartellben részt vett vállalkozások között, a felperesek számára nem jelentett akadályt a perindítás szempontjából, ezért az igényük a Közlemény megjelenését követő egy év elteltével – figyelemmel a régi Ptk. 326. § (2) bekezdésére – elévült.
- [11] A felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság 36-I. számú végzésével megállapította, hogy az eljárás a felperesek és az I. rendű alperes között 2021. augusztus 31-től kezdődően az I. rendű alperes jogutódjának perbevonásáig vagy perbelépéséig félbeszakadt, miután az I. rendű alperes 2021. augusztus 31-én átalakulás (beolvadás) eredményeként jogutódlással megszűnt.
- [12] A másodfokú bíróság részítéletében vizsgálta és alaptalannak ítélte az alperesek joghatósági kifogását, valamint a másodfokú eljárásban előadott illetékességi kifogást is. Érdemben részítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének a II–XV. rendű alperesekkel szemben a keresetet elutasító és őket perköltség megfizetésére kötelező rendelkezéseit helybenhagyta.
- [13] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróságnak azzal a jogértelmezésével, hogy a régi Ptk. szabályai alapján az elévülés bekövetkezése szempontjából nem annak van jelentősége, hogy a jogsértést megállapító Határozatot mikor tették közzé, hanem kizárólag annak, hogy mi az az objektív időpont, amikor a jogosultak számára a perindításhoz szükséges valamennyi információ rendelkezésre állt. A felperesek a Közleményből tudomást szereztek a perindításhoz szükséges információkról, így a versenyjogi jogsértés tényéről, annak időszakáról és az azzal érintett piac kiterjedéséről, a kartellben résztvevők személyéről és a versenykorlátozó megállapodás lényegi tartalmáról, valamint azt tudniuk kellett, hogy abból eredően őket kár érte. A felperesek a fuvarozási piac professzionális résztvevőinek minősülnek, ezért velük szemben a perindításhoz szükséges információk beszerzése körében magasabb elvárhatósági mérce alkalmazandó, mint a fuvarozási piac laikus szereplőivel szemben. A másodfokú bíróság megítélése szerint azoknak a részletinformációknak, amelyeket a Közlemény még nem tartalmazott, a felperesek igényérvényesítése szempontjából nem volt lényeges, a nyugvás megszűnésének vizsgálata során nem lehetett jelentőséget tulajdonítani. A felperesek azon túl, hogy felvették a kapcsolatot a Magánvállalkozók Nemzeti Fuvarozó Ipartestületével és az általa javasolt jogi képviselővel, semmilyen további lépést nem tettek a kárigényeik érvényesítése érdekében. Az időmúlás miatt bekövetkezett igényérvényesítési lehetőségük elvesztésének következményeit maguknak kell viselniük, függetlenül attól, hogy az elévülési időn belüli perindítást kinek a hibájából mulasztották el.
- A Kúria jogegységi panasszal támadott határozata**
- [14] A Kúria jogegységi panasszal támadott Gfv.VI.30.033/2022/37. számú végzésével a jogerős részítéletet az elsőfokú bíróság ítéletének a II–XV. rendű alperesekkel szemben a keresetet elutasító és őket perköltség megfizetésére kötelező rendelkezésre kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.
- [15] A Kúria kiemelte: a felperesek uniós [az EUMSZ közvetlen hatályú 101. és 102. cikke (korábban EK Szerződés 81. és 82. cikk)] és magyar jogi alapon [Magyarország Alaptörvénye M) cikke, Tpv., régi Ptk.] érvényesítettek versenyjogi jogsértéssel okozott kár megtérítése iránti magánjogi igényt magyar bíróság előtt, így az e kérdésre irányadó jogforrások és azok értelmező gyakorlata releváns a felülvizsgálati eljárásban vizsgálható elévülés kérdésének megítélésénél is.
- [16] A Kúria rámutatott: egyértelmű útmutatást ad ebben a kérdésben az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) follow-on keresetek tekintetében folytatott következetes gyakorlata, még akkor is, ha az adott keresetre vonatkozó egyetlen uniós szabályozás sem alkalmazható *ratione temporis*, az egyes tagállamok jogrendjének feladata meghatározni az EUMSZ 101. és 102. cikk megsértéséből eredő kár megtérítéséhez való jog érvényesítésének szabályait, ideértve az elévülési időkre vonatkozó szabályokat is, tiszteletben tartva azonban az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét, amely utóbbi megköveteli, hogy a jogalanyok által az uniós jog közvetlen hatályára alapított jogok védelmét biztosítani hivatott keresetekre vonatkozó szabályok ne tegyék gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását (ebben az értelemben: 2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet, C-637/17, EU:C:2019:263, 42. és 43. pont, 2001. szeptember 20-i Courage és Crehan ítélet, C-453/99, EU:C:2001:465, 27. pont).
- [17] A Kúria utalt az EUB iránymutatására, amelyben meghatározta a versenyjogi kártérítési igények érvényesítéséhez szükséges feltételeket és kimondta, hogy az elévülésre vonatkozó rendelkezéseket hozzá kell igazítani a versenyjog sajátosságaihoz, valamint a versenyjogi szabályoknak az érintett személyek általi alkalmazásával elérni kívánt célokhoz, annak érdekében, hogy ne hiúsítsák meg az EUMSZ 101. cikk és az EUMSZ 102. cikk teljes körű

- érvényesülését (lásd ebben az értelemben: 2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet, C-637/17, EU:C:2019:263, 47. pont). Az uniós versenyjog megsértése miatti kártérítési keresetek előterjesztéséhez ugyanis főszabály szerint összetett ténybeli és gazdasági elemzés lefolytatása szükséges (2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet, C-637/17, EU:C:2019:263, 46. és 50. pont). E körülmények között a tagállamok és az Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértése miatti kártérítési keresetekre alkalmazandó elévülési idők nem kezdődhetnek meg azelőtt, hogy a jogsértés megszűnt volna, és a károsult fél tudomást szerzett volna, vagy észszerűen úgy tekinthető, hogy tudomást szerzett arról, hogy e jogsértés következtében őt kár érte, valamint a jogsértés elkövetőjének kilétéről (2022. június 22-i Volvo és DAF Trucks ítélet, C-267/20, EU:C:2022:494, 59–61. pont). A fentiek figyelembevételére azért is indokolt, mert a károsultak és a versenyjogi jogsértések elkövetői egymás közti viszonylatában jellemzően jelentős információs aszimmetria áll fenn.
- [18] A Kúria jogértelmezése szerint a perbeli esetben a Közleményből nem derült ki minden elkövető személye, és a fentiek szerinti egyértelmű információk nem álltak a felperesek rendelkezésére a jogsértés pontos időtartamát és az e jogsértéssel érintett termékeket illetően. A Közlemény kevésbé részletes információkat tartalmazott az érintett ügy körülményeiről, és azokról az okokról, amelyek miatt valamely versenykorlátozó magatartás jogsértésnek minősíthető. Ezzel szemben az Európai Unió Hivatalos Lapjában közzétett Bizottsági Határozat már kellően informatív: az 1/2003/EK rendelet 30. cikke szerint megadja a felek nevét és a határozat fő tartalmát, ideértve a kiszabott szankciókat. Garanciális okokból sem fogadható el a Közlemény és az abban foglalt információk adattartalma, ugyanis az ilyen közlemények joghatás kiváltására nem alkalmas célból készült olyan rövid dokumentumok, amelyeket főszabály szerint a sajtónak és a médiának szánunk, ennek megfelelően megjelenésük helye is csak internetes felület, honlap, szemben a jogi hatás kiváltására alkalmas Határozat Európai Unió Hivatalos Lapjában való közzétételével. Nyomatékos érv az is, hogy a károsultak nem részesek a Bizottság versenyfelügyeleti eljárásának, a versenyjogi jogsértéssel kapcsolatos Határozatról hitelesen csak a Bizottság által az 1/2003/EK rendelet 30. cikke szerinti adattartalmú, kötelezően közzéteendő Határozatból (összefoglalóból) értesülhetnek, és figyelembe vehető az is, hogy a nyelvi rezsimek is szerep juthat, ugyanis csak a Határozat összefoglalójának közzététele kötelező az Unió összes hivatalos nyelvén (lásd: az EUMSZ 101. és 102. cikkével kapcsolatos eljárások lefolytatására vonatkozó legjobb gyakorlatokról szóló Bizottsági közlemény 148. pontját).
- [19] A Kúria mindezeket figyelembe véve úgy ítélte meg, hogy a felperesek csak a Határozat közzétételének napjától kerültek abba az információs helyzetbe, ami megszüntette a jogérvényesítés akadályát. Tekintettel arra, hogy a régi Ptk. 326. § (2) bekezdése szerint az akadály megszűnésétől számított 1 éven belül benyújtották a keresetüket, így a perbeli követelésük az alperesekkel szemben nem évült el.
- A jogegységi panasz és az ellenérdekű fél nyilatkozata**
- [20] A Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott végzése ellen – annak hatályon kívül helyezése és a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasítása iránt – a II–XV. rendű alperesek (a továbbiakban: panaszosok) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (2) bekezdése alapján terjesztettek elő jogegységi panaszt.
- [21] Arra hivatkoztak, hogy a támadott határozat jogkérdésben indokolatlanul eltér a Kúria Birósági Határozatok Gyűjteményében közzétett Gfv.VII.30.521/2018/8. számú határozatától (a továbbiakban: referenciahatározat). Ezért a Bszi. 41/D. § (1) bekezdés c) pontja alapján kérték a panasszal támadott határozat hatályon kívül helyezését, a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását.
- [22] Részletesen ismertették a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa által hozott határozatokban kifejtett, az ügyazonosság megállapításához szükséges feltételeket. Allították, hogy a Kúria „a releváns tények lényegi hasonlóságát” vizsgálja, mivel két teljesen azonos tényállású ügy nem létezik. Bár a panasszal támadott ügy az Európai Bizottság, a referenciahatározat a magyar Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) eljárását érinti, azonban ennek a különbségeknek a régi Ptk. 326. § (2) bekezdésének értelmezését érintő, a mindkét perben releváns jogkérdés megítélése szempontjából nincs jelentősége. Hangsúlyozták, a panasszal támadott határozat azért sérti a jogegységet, mert a régi Ptk. 326. § (2) bekezdésének versenyjogi kártérítési perekre nézve eltérő jelentést tulajdonított, mint a referenciahatározat. Ez utóbbi ugyanis a perindításhoz szükséges információk körében elegendőnek tartotta a GVH honlapján elérhető sajtóközleményt.
- [23] Érvelésük szerint a Kúria panasszal támadott határozatában figyelmen kívül hagyta, hogy az Alkotmánybíróság, a jogirodalom és a Kúria is a közzétett határozataiban kifejtett jogértelmezése szerint az elévülés kivételes jogintézmény (Pfv.III.20.779/2012., Pfv.III.21.484/2021/6.). A régi Ptk. 326. § (2) bekezdése alapján az elévülés nyugvása kizárólag akkor állapítható meg, ha a követelést a jogosult menthető okból nem tudja érvényesíteni. Ez a feltétel pedig csak akkor áll fenn, ha a jogosult akár objektív, akár szubjektív okból el van zárva attól, hogy a követelését érvényesítse. Az elévülés nyugvásának hossza ugyanis nem függ a jogsértés súlyától, illetve a jogsérelem jellegétől (Pfv.IV.21.403/2019/7., Pfv.IV.22.334/2016/3., Pfv.IV.22.334/2016/3., Pfv.IV.20.672/2020/7., Pfv.III.21.198/2020/8., Pfv.III.21.484/2021/6.).
- [24] Részletesen elemezték, hogy a másodfokú bíróság részítéletében miért ítélte meg helyesen az elévülés nyugvásának megszűnését a Közlemény közzététele miatt és alkalmazta az 1/2012. (VI. 21.) PK véleményen alapuló, következetes kúriai joggyakorlatot (Pfv.V.21.804/2017/7.). Hangsúlyozták, a Közlemény nagyobb sajtónyilvánosságot kapott, mint a Határozatról

- készült összefoglaló, a Közlemény végén pedig szerepelt a kártérítési per megindításának a lehetősége. A felperesek információhiányos helyzetét a Közlemény megszüntette, a versenyhatóság munkája eredményeként a felperesek az igényérvényesítés szempontjából más perek – különösen más típusú deliktuális kártérítési perek – felpereseihez képest kedvezőbb helyzetbe is kerültek. Míg egy szerződésen kívüli kártérítési perben a felperesnek kell az alperes károkozó magatartását tényállításként megfogalmazni, bizonyítani, továbbá az alperes magatartásának a jogi minősítését elvégezni, addig egy versenyhatósági eljárást követő (ún. „follow-on”) kártérítési per esetében ezt a felperes helyett már a versenyhatóság megtette.
- [25] Vitatták a Kúriának azt a jogértelmezését, hogy a panasz alapjául szolgáló ügyben a „régii Ptk. 326. § (2) bekezdésének uniós jogra és Magyarország Alaptörvényére is figyelemmel történő értelmezésének volt jelentősége.” Állították, hogy a Kúria joggyakorlata értelmében a vagyoni igények érvényesítése során az elévülés nyugvásáról rendelkező jogszabály értelmezésekor ezeknek a jogszabályoknak nincs jelentősége.
- [26] Kiemelték: a magyar jog a GVH határozatai kapcsán nem ír elő semmilyen hivatalos lapban történő közzétételt, a GVH határozatai csak a GVH honlapjáról ismerhetők meg. Annak elvárása, hogy a felperesek „hivatalosan” szerezzenek tudomást a versenyhivatali határozatról, a gyakorlatban azt jelentené, hogy annak eredeti kiadmányát kell megszerezniük. Mivel a felperesek nem ügyfelek a Bizottság eljárásában, erre fogalmilag nem kerülhet sor, az elévülés nyugvása ezen értelmezés mellett soha nem érne véget. Az pedig nyilvánvalóan abszurd és inkonzisztens jogértelmezés, hogy az Európai Bizottság honlapján közzétett információra nem lehet hagyatkozni, a GVH honlapján közzétettre viszont igen.
- [27] Álláspontjuk szerint a referenciahatározat helyesen, a Kúria következetes gyakorlatával összhangban foglalt állást oly módon, hogy versenyjogi jogsértésre alapított kártérítési perben az elévülés nyugvása körében nem annak van jelentősége, hogy a felperes mikor szerez „hivatalosan” tudomást a versenyhatóság „joghatás kiváltására alkalmas” határozatáról, hanem annak, hogy mikor jutott az igényérvényesítéshez szükséges információk birtokába. A Kúria következetes gyakorlata szerint az elévülés nyugvását eredményezi, ha a jogosult nem rendelkezik a perindításhoz szükséges valamely információval. Az elévülés nyugvása megszűnik, ha a jogosult tudomást szerez az igényérvényesítésnek a lehetőségéről. Ehhez képest az igényérvényesítés eredményességéről történő megbizonyosodás már nem eredményezi az elévülés nyugvását (Pfv.III.20.880/2020/7.).
- [28] Vitatták, hogy a felperesek a Közlemény alapján nem ismerték meg a perindításhoz szükséges információkat. Az elévülés nyugvása megszűnésének ugyanis az nem feltétele, hogy a jogosult teljes bizonyosságot szerezzen követelése alaposságáról (az igényérvényesítés eredményességéről). Az információ megbízhatóságát lehet vizsgálni, azonban a versenyhatóság honlapján szereplő információ főszabályként megbízhatónak tekinthető.
- [29] A Kúria panasszal támadott határozata figyelmen kívül hagyta, hogy a felperesek gondos eljárás mellett a szükséges információkat megszerezhették volna, ezért eltért a Kúria következő közzétett határozataitól: Pfv.V.21.804/2017/7., Pfv.III.21.484/2021/6., Pfv.V.20.986/2013/5., Pfv.V.20.019/2021/5., Pfv.III.21.517/2021/7.
- [30] Állították, további ellentmondáshoz vezet a Kúria panasszal támadott határozatának a jogértelmezése amiatt is, mert nincs tekintettel a versenyhivatali határozattól független (anélküli vagy azt megelőző) kártérítési perekre (ún. „stand alone” perek). Ezek ugyanis olyan időpontban indulnak meg, amikor nincs olyan versenyhatósági határozat, ami az alperes(ek) kereset alapjául megjelölt versenyjogi jogsértését megállapítaná. A Tpv. az ilyen perindításra is lehetőséget ad és tartalmaz speciális rendelkezéseket.
- [31] Álláspontjuk szerint a panasszal támadott határozat az Európai Unió Bíróságának jogértelmezésével sincs összhangban, nem felel meg a tényleges érvényesülés és egyenértékűség elvének, az irányelvkonform jogértelmezés a visszamenőleges hatályú jogalkalmazás tilalmába ütközik. Részletesen bemutatták az EUB C-267/20. számú Volvo és DAF ügyet (a továbbiakban: Volvo és DAF ügy) és elemezték a spanyol jog szerinti alapeljárást és annak eltéréseit, amely – eltérően a panasszal támadott ügytől – lehetővé tette a 2014/104/EU irányelv (a továbbiakban: Kártérítési irányelv) konform jogértelmezést, de amely különbség miatt a régi Ptk. 326. § (2) bekezdésének értelmezése során az EUB határozat nem vehető figyelembe, az ugyanis contra legem jogértelmezést eredményez. A Kártérítési irányelvet átültető és a 2016. évi CLXI. törvénnyel beiktatott Tpv. 88/T. §-át a Tpv. 95/E. § (4) bekezdése értelmében ugyanis csak a 2017. január 15. után tanúsított versenyjogi károkozó magatartásokra kell alkalmazni. A contra legem jogalkalmazást a Volvo és DAF ítélet 52. pontja kifejezetten megerősíti, míg a 64. pont azt is lehetővé teszi a tagállami bíróság számára, hogy a konkrét ügyben a felperesek tudomásszerzésének az időpontját 2017. április 6-át, sőt 2016. július 19-ét megelőző időpontban határozza meg. Hangsúlyozták, hogy bár a Kúria a referenciahatározatban nem az uniós jogot alkalmazta, ez nem zárja ki az ügyazonosságot, mivel az I. rendű felperes egyik kárigénye kivételével mindkét határozatában olyan követelés elévüléséről döntött a Kúria, amelyeknek semmilyen kapcsolat nincs az uniós joggal.
- [32] A spanyol ügy és a jelen per közötti lényeges különbség továbbá, hogy a jelen per egy civil szervezet (NiT Hungary) által szervezett, koordinált, közös professzionális jogi képviselővel meg támogatott igényérvényesítés keretében indult. A NiT Hungary által tagjai számára nyújtott tájékoztatásokat a felperesek tudomásszerzése körében értékelni kell. A spanyol ügyben ilyen többlettényálláselem nem szerepelt, az EUB által a Volvo és DAF ügyben megállapított négy konkrét információ hiánya jelen ügyben nem merül fel. Azok a felperesek rendelkezésére álltak, vagy sürgősen voltak a perindításhoz.

- [33] A felperesek (a továbbiakban: ellenérdekű felek) nyilatkozatukban elsődlegesen a jogegységi panasz elutasítását és a panaszosok kötelezését kérték felszámított perköltségük megfizetésére, az ügyszabadság és a jogkérdésben való eltérés hiányára tekintettel. Másodlagosan kérték a panasszal támadott végzés hatályában fenntartását a Bszi. 41/D. § (1) bekezdés a) pontja alapján, mivel a jogkérdésben való eltérés indokolt volt.
- [34] Álláspontjuk szerint a panasszal támadott végzés és a referenciahatározat között hiányzik az ügyszabadság, mivel az elévülés körében vizsgálandó releváns tényállási elemek (uniós jogi beágyazottság) olyan, alapvető mértékben eltérők, amelyek miatt a két ügy alkalmatlan az összehasonlításra.
- [35] Hangsúlyozták, a Kúria mindkét határozat meghozatala során ugyan azonos körülmények fennállását vizsgálta, a két ügyben a tényállási elemek nyilvánvaló különbözőségére, és nem a jogkérdés megítélésére kapcsán megfogalmazott eltérő jogértelmezésre tekintettel jutott különböző eredményre. Másodlagosan hivatkoztak arra, hogy a panasszal támadott határozat alapjául szolgáló ügy európai uniós beágyazottsága, így konkrétan az uniós versenyjogi jogszabályokkal összefüggésben az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elve még abban az esetben is megkövetelte volna a referenciahatározattól való eltérést, ha az ügyszabadság, illetve a jogkérdésben való eltérés fennállt volna.
- A Jogegységi Panasz Tanács döntése és annak jogi indokai**
- [36] A jogegységi panasz nem alapos.
- [37] Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése értelmében a Kúria feladata, hogy biztosítsa a bíróságok jogalkalmazásának egységét. A Jogegységi Panasz Tanács töretlen gyakorlata szerint a Kúria e feladatát az ítélezése során akkor teljesíti, ha a közzétett kúriai döntéseiben elfogadott jogértelmezést, elvi megállapítást („ratio decidendi“-t) az azonos ügyekben követi (Jpe.I.60.005/2021/5., Jpe.II.60.030/2022/8.). A jogegység tehát olyan követelmény, amely alapján biztosítani kell, hogy a bíróságok a hasonló ügyeket azonos jogértelmezés mentén ítélik meg. Ugyanannak a jogszabálynak ugyanolyan tények, körülmények mellett nem lehet többféle értelme, a szétartó joggyakorlat sérti a jogbiztonságot (Jpe.II.60.018/2022/6., Jpe.II.60.020/2022/7.).
- [38] A Bszi. 41/B. § (2) bekezdése alapján jogegységi panaszban van helye, ha a Kúria ítélező tanácsa jogkérdésben – jogegységi eljárás kezdeményezése nélkül – úgy tér el a Kúria 2012. január 1. után hozott és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett határozatától, hogy az adott eltérésre az alsóbb fokú bíróságok határozatában nem került sor.
- [39] A Jogegységi Panasz Tanács már több döntésében elvi élel fejtette ki, hogy a jogegységi panasz eljárás a Bszi. szabályozása értelmében rendkívüli, a jogerő utáni, a jogegységet célzó sui generis eljárás, amely a jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgálja, jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása. Nem jelentheti a felülvizsgálati eljárás megismétlését, továbbá az abban szereplő indokolás felülvizsgálását. Nem működhet kvázi „szuper-felülvizsgálatként” (Jpe.I.60.011/2021/3., Jpe.I.60.005/2021/5., Jpe.I.60.035/2022/7.). A jogegységi panasz eljárásban nincs lehetőség a jogerős ítéletben megállapított tényállás felülbírálatára, a bizonyítékok újbóli értékelésére vagy a jogegységi panasszal támadott kúriai határozat jogszerűségének átfogó, általános érvényű vizsgálatára, mint ahogy a jogerős másodfokú határozatban megfogalmazott jogi érvek érdemi értékelésére vagy annak vizsgálatára sem, hogy valamely jogi érvet a felülvizsgálati eljárásban a döntése meghozatalánál a Kúria mennyiben vett figyelembe és tett ezzel kapcsolatban eleget az indoklási kötelezettségének. A jogegységi panasz alapján a Kúria azt vizsgálja, hogy a panasz előterjesztője által megjelölt, a Bszi. 41/B. § (2) bekezdése szerinti kúriai határozatoktól való, a jogegységi panaszban állított eltérés bekövetkezett-e, ha pedig bekövetkezett, ez az eltérés indokolt volt-e.
- [40] A Jogegységi Panasz Tanács arra is rámutatott korábbi döntésében, hogy a Bszi.-ben rögzített törvényi elvárás nem egy bármilyen tartalmú közzétett kúriai határozat megjelölését jelenti, hanem az állított jogkérdésben eltérés konkrét ismertetését igényli, ennek vizsgálata ugyanis – a panasz befogadása esetén – az eljárás lényege, ennek hiányában az eredménnyel nem folytatható le (Jpe.I.60.001/2021/2.). A jogegységi panasz érdemi vizsgálatánál ugyanis először azt kell megállapítani, hogy a hivatkozott kúriai határozatok valóban összevethetők-e a jogegységi panasszal támadott kúriai határozattal. A jogegységi panaszban állított eltérés megjelölésének konkrétan kell lennie, pontos jogértelmezésre vonatkozó álláspontnak kell ütköznie azonos jogértelmezésre vonatkozó állásponttal. Más szóval: a Jogegységi Panasz Tanács nem közzétett határozatokat vet össze, hanem jogértelmezést jogértelmezéssel. Ennek azért van jelentősége, mert a jogegységi panasz eljárás jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása.
- [41] A panaszosok állítása szerint az elévülés nyugvásának megítélésénél a versenyjogi kártérítési perekben is az a helyes megközelítés, ha a bíróság a konkrét eset körülményei alapján vizsgálja, hogy a felperes igényérvényesítéséhez milyen információkra volt szükség és azok mikor váltak hozzáférhetővé. A panaszosok ennek igazolására a referenciahatározaton kívül további kilenc, BHGY-ban közzétett kúriai határozatra is hivatkoztak, amelyekben a Kúria az elévülés nyugvása, mint kivételes jogintézmény megítélése során figyelembe veendő szempontokat, így a menthető okot, az akadály megszűnését, a perindításhoz szükséges információk körét, a jogsértés súlyát és jellegét értelmezte, bár nem versenyjogi kártérítési igény érvényesítése tárgyában.
- [42] A panaszosok a régi Ptk. 326. § (2) bekezdésére hivatkozással ugyan részletesen indokolják, hogy miben látják az eltérést e kilenc kúriai határozattól, de ezt nem konkrét jogértelmezésre vonatkoztatják, helyette alapvetően a másodfokú bíróságnak az elévülés nyugvása tárgyában való helytálló jogértelmezését állítják, azt ezekkel a határozatokkal támasztják alá. A jogegységi panaszban ezeket a határozatokat részleteiben nem elemzik, nem jelölik meg a releváns tényállási elemek azonosságát és

- ehhez kapcsolódóan a régi Ptk. 326. § (2) bekezdésének eltérő értelmezését. Ennek azért van jelentősége, mert ha azért hiányzik az ügyek közötti lényegi összevethetőség, mert eltérő háttérűek a bírói döntések, akkor nem értelmezhető a jogegység. A panaszosok azon túlmenően, hogy ezeknél a kúriai határozatoknál nem állították fel a konkrét párhuzamot a panasszal támadott határozattal, konkrétan nem fejtették ki az ügyazonosságot és az ehhez kapcsolódó eltérést sem, ezért nem alkalmasak a Bszi. 41/B. § (2) bekezdése szerinti eltérés vizsgálatára. A Kúria ugyanis ezekben a határozataiban a régi Ptk. 326. § (2) bekezdését nem az unió versenyjogi kártérítési perek sajátosságait is figyelembe véve alkalmazta.
- [43] A jogegységi panasz – a referenciahatározat tárgyában kifejtett érvelés kivételével – valójában a támadott kúriai ítélet érdemi helyessége felülvizsgálatára irányult, amelyre jogegységi panasz eljárás keretében nincs mód (Jpe.I.60.011/2021/3.). Ezért a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a panaszosok által a Bszi. 41/B. § (2) bekezdésében meghatározott körön kívül eső jogkérdésekkel kapcsolatban előadottakat a jogegységi panasz elbírálása során érdemben nem vizsgálhatta.
- [44] Tekintettel azonban arra, hogy a jogegységi panasz a referenciahatározat tekintetében alkalmas az eltérés érdemi vizsgálatára (a panaszosok a BHGY-ban közzétett határozat tárgyában eleget tettek a jogegységi panasz érdemi elbírálásához szükséges tartalmi követelményeknek), a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/B. § (2) bekezdése alapján befogadta.
- [45] A jogegységi panasz érdemi vizsgálata során először abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy a támadott határozat összevethető-e a hivatkozott határozattal. E tekintetben a Kúria a jogegységi panasz eljárásban jogkérdésekre vonatkozó eltérést vizsgál. A jogértelmezések összehasonlítása azonban nem lehet teljesen absztrakt, mivel az összevetett határozatok konkrét tényállások vonatkozásában értelmezték az alkalmazandó jogszabályokat, továbbá csak az adott ügyekben előterjesztett kérelmek keretei között tehetők meg ezt. Ez ugyan nem követeli meg a teljes tényállás-azonosságot, de az érintett határozatoknak az általuk elbírált tény- és jogkérdésekre vonatkozó lényegi összevethetőségét igen. Ezt a lényegi összevethetőséget fejtette ki a Kúria a Jpe.I.60.005/2021/5. számú határozatában. A Jogegységi Panasz Tanács jogértelmezése szerint, ha nincs meg az ügyek közötti azonosság, mert eltérő háttérűek a bírói döntések, akkor sem jogilag, sem tágabb értelemben nem értelmezhető a jogegység (Jpe.II.60.020/2022/7., Jpe.II.60.027/2021/8).
- [46] A Jogegységi Panasz Tanács a korábbi határozataiban az ügyazonosság (összevethetőség) megítéléséhez felállított szempontrendszer alapján vizsgálta a panasszal támadott végzést és a referenciahatározatot.
- [47] A panaszosok az ügyazonosság körében abból indultak ki, hogy mindkét perben a felperesek szerződésen kívüli kártérítési követelést érvényesítettek az alperesekkel szemben. A keresetek jogalapja is azonos volt, a régi Ptk. 339. § (1) bekezdése és a felperesek versenyjogi jogsértésre alapították a kártérítési követelésüket. A versenyjogi jogsértés mindkét perben a versenykorlátozó megállapodások tilalmába (Tpvt. 11. §, illetve EUMSZ 101. cikke) ütköző versenykorlátozó magatartás volt és a felperesek azt követően indították meg a kártérítési pert, hogy a versenyjogi jogsértést az eljáró versenyhatóság határozatával megállapította.
- [48] A jogegységi panaszban referenciahatározatként megjelölt Gfv.VII.30.521/2018/8. számú részítéletében a Kúria a régi Ptk. 326. § (2) bekezdését értelmezve abban a jogkérdésben adott – a Bszi. 41/D. § (1) bekezdése értelmében kötelező erejű – iránymutatást, hogy a GVH határozatának bíróság előtt megtámadása esetén a jogerős ítélet meghozataláig az elévülés nem nyugszik. E körben utalt a 2005. november 1-jétől hatályos Tpvt. 88/A. §-ára. Eszerint a GVH közérdek érvényesítésére irányuló hatásköre nem zárja ki – egyebek mellett – a 11. § (3) bekezdésében említett polgári jogi igények közvetlen bíróság előtti érvényesítését. Ezért a gazdasági versenyt korlátozó megállapodások tilalmának megsértése esetén is sor kerülhet a magánjogi jogérvényesítésre akár azt megelőzően is, hogy a jogsértést a GVH előzetesen megállapítaná. A Kúria megítélése szerint a másodfokú bíróság az elévülés nyugvásának megszűnésével kapcsolatban a rendelkezésre álló tényeket, bizonyítékokat helyesen értékelte, mivel a felperes 2005 szeptemberében bizonyítottan tudomást szerzett a GVH határozatáról és annak lényegi tartalmáról. A GVH arról sajtóközleményt is közzétett, azt a felperes főpolgármester-helyettese üdvözölte. A felülvizsgálati kérelemben nem vitatott tényállás szerint a határozat megjelent a GVH honlapján, tehát a felperes tájékoztatására a határozatot egyébként részletesen ismertető sajtóközlemény mellett a hivatalos honlapon elérhető határozat is szolgált, szolgálhatott. A Kúria a referenciahatározatában utalt arra is, hogy a felperes felülvizsgálati kérelmében nem adta elő, hogy milyen konkrét, az igényérvényesítéshez szükséges, általa korábban nem ismert információkhoz jutott a GVH elnökének leveléből, amely állítása szerint megszüntette az elévülés nyugvását.
- [49] A referenciahatározatban megállapított tényállással szemben a jogegységi panasszal támadott határozat alapját képező tényállás szerint a versenyjogi jogsértést nem a magyar versenyjogi hatóság állapította meg, a Közlemény kevésbé részletes információkat tartalmazott az ügy körülményeiről, nem tartalmazta minden jogsértő személyét, a Határozat összefoglalója későbbi időpontban és bővebb tartalommal jelent meg a Bizottság honlapján. A joghatás kiváltására való alkalmasság minőségi körülményének a vizsgálatára egy kevésbé részletes információkat tartalmazó sajtóközlemény és egy hivatalos felületen közzétett határozat, illetve annak összefoglalója szolgált, az elévülés nyugvásának megszűnését tehát más tényálláshoz kapcsolódóan vizsgálta a Kúria. A referenciahatározat tényállása szerint a felperes – mint közbeszerzés-kiíró és szerződő fél – ténylegesen információs-kontroll helyzetben volt, már a közbeszerzési eljárás idején pontosan ismerte, azonosíthatta a jogsértő vállalkozásokat. Ezzel szemben a jogegységi panasz alapjául szolgáló eljárásban ilyesmiről szó sem lehetett, hiszen a kamionkartell résztvevőinek pontos személye és

- jogsértő tevékenysége csak a Bizottság határozatából vált ismertté a felperesek számára.
- [50] További lényeges eltérés, hogy a panasszal érintett eljárásban az volt a vitatott kérdés, hogy a versenyhatósági határozatról készített nem magyar nyelvű Közlemény vagy az Európai Unió hivatalos lapjában a Bizottsági Határozat összefoglalójának közzététele jár-e a nyugvás megszűnésének következményével: azaz a közzétételén belül melyik közzététel. A referenciahatározat tárgyát képező ügyben a GVH határozata és a sajtóközlemény azonos platformon és időpontban, magyar nyelven került közzétételre, így a nyelvi rezsimnek értelemszerűen nem lehetett szerepe.
- [51] Az ugyan közös mindkét határozatban, hogy a Kúria a régi Ptk. 326. § (2) bekezdését értelmezte, azonban eltérő jogszabályok alkalmazása mellett. Lényeges eltérés az is, hogy a panasszal támadott határozatában a Kúria jogértelmezését kifejezetten Magyarország Alaptörvénye M) cikkére, a Tpv. -re és az EUMSZ 101. és 102. cikkére figyelemmel végezte. A Kúria az elévülés nyugvása megszűnésének vizsgálatánál figyelembe vette az EUB döntéseiben az uniós versenyjogi kártérítési perekben az igény érvényesítése körében kifejtett jogértelmezését. A panasszal támadott határozat a [39] pontjában kifejezetten hivatkozott is az EUB follow-on keresetek tekintetében folytatott következetes gyakorlatára, kiemelve, hogy az elévülési időre vonatkozó feltételek során tiszteletben kell tartani az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét.
- [52] Releváns eltérés a két ügy között az is, hogy a panasszal támadott határozat uniós és magyar versenyjogi tárgyú, míg a referenciahatározatban kizárólag a nemzeti jogot alkalmazta a Kúria, ráadásul a Tpv. -t eltérő tartalommal.
- [53] A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény, valamint a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény módosításáról szóló 2016. évi CLXI. törvény 28. §-a iktatta be a Tpv. 88/R. §-át, amelynek az (1) bekezdése alapján a bíróság kötvé van a Bizottság határozatának jogsértést megállapító részéhez. Ezt a rendelkezést a Tpv. 95/E. § (5) bekezdése értelmében a 2014. december 26-át követően a bírósághoz benyújtott versenyjogi kártérítési keresetek alapján indult perekben kell alkalmazni. A jogegységi panasz alapjául szolgáló ügyben a felperesek az érvényesíteni kívánt jogot megalapozó jogalapként hivatkoztak a Bizottság határozatára, amelynek tényállása is köti ellenkező bizonyításig a bíróságot a Tpv. 88/R. § (2) bekezdése alapján. A Kúria panasszal támadott határozatában erre tekintettel bírálta el follow-on típusú keresetként a felperesek igényérvényesítését és vizsgálta a Közlemény és a Határozat tartalmi eltéréseit az elévülés nyugvása megszűnésének a szempontjából. A Kúria panasszal támadott határozata az elévülés nyugvása megszűnése vizsgálatánál ezért mondta ki, hogy a Közlemények joghatás kiváltására nem alkalmas célból készült olyan rövid dokumentum, amelyet főszabály szerint a sajtónak és a médiának szánnak, ennek megfelelően megjelenésük helye is csak internetes felület, honlap, szemben a jogi hatás kiváltására alkalmas Határozat Európai Unió Hivatalos Lapjában való közzétételével. Ezzel szemben a referenciahatározat esetén a Kúria nem alkalmazta a Tpv. 88/R. §-át és az uniós jogot.
- [54] A Jogegységi Panasz Tanács megítélése szerint a panaszosok által megjelölt „eltérések” a felhívott ítéletek lényeges tényállásbeli különbözőségéből és abból adódtak, hogy a panasszal támadott ügyben a régi Ptk. 326. § (2) bekezdését eltérő nemzeti jogszabályi háttér mellett az uniós szabályozásra tekintettel értelmezte a Kúria. Ezért a referenciahatározat jogértelmezése nem vehető össze a panasszal támadott határozattal, az állított eltérés az ügyszabályosság hiányában nem értelmezhető.
- [55] A Jogegységi Panasz Tanács kiemeli, hogy a jogegységi panasz eljárásban az ítélező tanács által megállapított tényeket és önmagában a jogértelmezés helytállóságát nem bírálhatja felül, mivel ez az eljárás nem jelent egy újabb teljes körű jogorvoslatot.
- [56] A kifejtettekre figyelemmel a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa megállapította, hogy a panasszal támadott végzés és a referenciahatározat között a felvetett jogkérdésben eltérés nem állapítható meg, ezért a jogegységi panaszt a Bszi. 41/D. § (3) bekezdése alapján elutasította.

Elvi tartalom

- [57] A jogegységi panaszban állított eltérés megjelölésének konkrétan kell lennie, pontos jogértelmezésre vonatkozó álláspontnak kell ütköznie az összevetett határozat azonos jogszabály jogértelmezésére vonatkozó álláspontjával, mivel a Jogegységi Panasz Tanács nem határozatot, hanem jogértelmezést vet össze jogértelmezéssel.
- [58] Az ügyszabályosságot kizáró lényeges tényállásbeli eltérés, ha a felperesek magánjogi keresetüket a Bizottság és nem a GVH határozatára hivatkozással terjesztik elő. Kizárja a kúriai határozatok összevethetőséget, ha a Kúria csupán az egyik határozatában értelmezte a régi Ptk. 326. § (2) bekezdését eltérő nemzeti jogszabályi háttér mellett az uniós szabályozásra tekintettel.

Záró rész

- [59] A jogegységi panasz nem vezetett eredményre, ezért a Bszi. 41/C. § (2) bekezdésének megfelelően alkalmazott, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 82. §-a alapján a panaszosok viselik a jelen eljárásban felmerült saját költségüket.
- [60] Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 50. § (1) bekezdése értelmében jogegységi panasz esetén fizetendő illeték összege az Itv. 39–41. § szerint meghatározott illetékalap 10%-a, de legalább 50 000 forint. Az Itv. 39. § (1) bekezdése alapján az illeték alapja a teljes pertárgyérték (ami egyben a vitássá tett követelés értéke). Az Itv. 39. § (1) bekezdése alapján az illeték alapja a teljes pertárgyérték (ami egyben a vitássá tett követelés értéke), ami a jelen ügyben 9 527 475 forint. Jogegységi panasz esetén az illetéket nem panaszosonként (alperesekként), hanem panaszosként kell megfizetni. Jelen esetben a fizetendő illeték összege panaszosként 952 748 forint. A II–III. rendű alperesek az együttesen előterjesztett jogegységi panaszukban 1 905 456 forintot fizettek meg 30 napon belül, ezért a

- megfizetett többlet illeték összegét, 952 748 forintot az Itv. 80. § (1) bekezdés *f*) pontja alapján a II–III. rendű alperesek egyetemlegesen visszaigényelhetik.
- [61] A Jogegységi Panasz Tanács következőes gyakorlata szerint a jogegységi panasz eljárásban is megilleti költségterítés a panasz eljárásra okot nem adó felet (Jpe.I.60.005/2021/5., Jpe.I.60.055/2022/10.). Erre tekintettel a Jogegységi Panasz Tanács, a Bszi. 41/C. § (2) bekezdésére figyelemmel, a Pp. 82. § (1) bekezdése és 83. § (1) bekezdése alapján rendelkezett a felperesek jogi képviselőjével felmerült költség megfizetéséről, amelynek felszámított összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) bekezdése alapján állapította meg.
- [62] A határozat ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2023. szeptember 25.

Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Dzsula Marianna s.k. előadó bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. bíró, Dr. Balogh Zolt s.k. bíró, Dr. Bartal Géza s.k. bíró, Dr. Bartók Levente s.k. bíró, Dr. Csák Zolt s.k. bíró, Dr. Cseh Attila s.k. bíró, Dr. Darák Péter s.k. bíró, Dr. Domonyai Alexa s.k. bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Hajdu Edit s.k. bíró, Dr. Hajnal Péter s.k. bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Kovács András s.k. bíró, Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Kurucz Krisztina s.k. bíró, Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró, Dr. Sperka Kálmán s.k. bíró, Dr. Tánzos Rita s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.002/2023/5. számú
határozata**

Rendelkező rész

A Kúria a felperes jogegységi panaszát elutasítja. A jogegységi panasz eljárás illeteke az állam terhén marad. A határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

A jogegységi panasz alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2021. április 1. napján fogyatékosági támogatás iránti kérelmet terjesztett elő az alperesnél. Az alperes a jogosultsági feltételek fennállását – a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvényben (a továbbiakban: Fot.) és a súlyos fogyatékoság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékosági támogatás folyósításának szabályairól szóló 141/2000. (VIII. 9.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm.r.) alkalmazásával – a Rehabilitációs Ellátási és Szakértői Osztálya (a továbbiakban: rehabilitációs szakértői szerv) orvosszakértőkből álló bizottsága bevonásával vizsgálta. A rehabilitációs szakértői szerv bizottsága megállapította, hogy a felperes nem minősül súlyos hallási fogyatékosnak, mivel hallásvesztése a Korm.r. 1. számú melléklet 2. pontjában meghatározott értéknél nagyobb és hallókészülékkel javítható; a felperes önálló életvitelre való képességét a szakértői bizottság nem vizsgálta.

- [2] Az alperes a felperes kérelmét a 2021. május 7-én kelt határozatával – a Fot. 23. § (1) bekezdés *b*) pontja és a Korm.r. 1. számú melléklet 2. pontja alkalmazásával – elutasította. A rehabilitációs szakértői szerv véleménye alapján megállapította, hogy a felperes nem minősül súlyosan fogyatékosnak, önálló életvitelre képes, önkiszolgálási képessége nem hiányzik, ezért a jogosultság konjunktív feltételei nem állnak fenn.
- [3] A felperes keresetében a határozat semmisségének megállapítását és az alperes új eljárásra kötelezését, másodlagosan a határozat megváltoztatásával a támogatásra való jogosultsága megállapítását, harmadlagosan a határozat megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte; a jogosultsági feltételek fennállásának igazolására csatolt egy, a rehabilitációs, illetve rokkantsági ellátásra való jogosultsága vizsgálata során keletkezett orvosszakértői véleményt. Az alperes a kereset elutasítását kérte.
- [4] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította. A bíróság a Fot. 23. § (1) bekezdés *b*) pont *ba*) és *bb*) alpontjai, a súlyos fogyatékoság és az önálló életvitelre való képesség jogosultsági feltételek tisztázása érdekében szakértői bizonyítást rendelt el. A perben beszerzett, aggálytalannak tekintett igazságügyi orvosszakértői vélemény alapján megállapította, hogy a felperes – a megelőző eljárásban beszerzett véleménnyel szemben –, a halláskárosodása alapján súlyosan fogyatékos személynek minősül ugyan, a kért ellátásra azonban nem jogosult, mert a szakvélemény szerint önálló életvitelre képes és az önkiszolgáló képessége is megtartott.
- [5] A felperes felülvizsgálati kérelmében az ítélet megváltoztatását, az alperes határozatának megsemmisítését és új eljárásra kötelezését, másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte – egyebek mellett – a perben beszerzett igazságügyi szakértői vélemény aggályosságára (ellentmondásosságára), valamint arra hivatkozva, hogy a bíróság a kereset elutasítását olyan megállapításra alapozta, amely az alperes előtti eljárásnak nem képezte tárgyát, emiatt az alperesnek kellett volna – a perben beszerzett szakvéleményben írtakra figyelemmel – új döntést hoznia.

A Kúria jogegységi panasszal támadott határozata

- [6] A felperes felülvizsgálati kérelme folytán eljárta Kúria a Kfv.VI.37.439/2022/5. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét részben, a keresetet elutasító és az illetekre vonatkozó rendelkezések tekintetében megváltoztatta, az alperes határozatát megsemmisítette és őt új eljárásra, valamint a perköltség megfizetésére kötelezte, egyebekben az ítélet hatályában fenntartotta.
- [7] A Kúria a Fot. 23. § (1) bekezdés *b*) pontjában és a Korm.r. 1. számú melléklet 2. pontjában foglalt feltételek kapcsán megállapította, hogy az alperes határozata – az elsőfokú bíróság következtetésével szemben – érdemben nem volt felülvizsgálható. Az alperes a támogatásra való jogosultság feltételeinek hiányát anélkül állapította meg, hogy a feltételek közül a rehabilitációs szakértői szerv a felperes

önálló életvitelre való képességét vizsgálta volna. A Kúria hangsúlyozta, hogy olyan feltétel vizsgálata, amely az alperesi vizsgálat tárgyát nem képezte, a bíróság által nem pótolható, mert az végső soron hatáskör elvonást és az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése, a fél jogorvoslathoz való joga megsértését eredményezné. Az ügy érdemére kiható eljárási szabálysértés miatt az alperes határozata megsemmisítésének és új eljárásra kötelezésének van helye.

- [8] A Kúria rámutatott a perben beszerzett szakvélemény – ellentmondásai miatti – aggályosságára és arra is, hogy a fogyatékosági kategóriákat tévesen, nem a jogszabályban rögzített jelentésüknek megfelelően használó szakvélemény, szemben az elsőfokú bíróság álláspontjával, nem volt alkalmas a határozat megdöntésére. A Kúria az ítéletével elrendelt új eljárásra az alperesnek a jogosultsági feltételek rehabilitációs szakértői szerv bevonásával történő ismételt vizsgálatát írta elő azzal, hogy a szakértő szerv nincs elzárva attól, hogy véleménye kialakítása során figyelembe vegye a felperes által a perben csatolt és az elsőfokú bíróság által beszerzett igazságügyi orvosszakértői véleményekben foglaltakat.

A jogegységi panasz

- [9] A Kúria ítélete ellen a felperes a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (1)–(2) bekezdése alapján jogegységi panaszt terjesztett elő, amelyben a Bszi. 41. § (1) bekezdés c) pontja alkalmazásával az ítélet részben vagy egészében való hatályon kívül helyezését, és a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását, valamint költségei megtérítését kérte arra hivatkozva, hogy a Kúria jogkérdésben indokolatlanul eltért a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett Kfv.VI.37.549/2022/8., Kfv.I.35.482/2020/5., Kfv.X.38.425/2019/4. és Kfv.X.37.969/2019/4. számú határozatoktól (a továbbiakban: referencia határozatok).
- [10] Előadta, hogy a referencia határozatokban a Kúria az elsőfokú bíróságok ítéleteit – a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 315. § (1) bekezdése és 316. §-a alapján – a perben kirendelt igazságügyi szakértők szakvéleményeinek aggályossága és az ebből fakadóan elmaradó anyagi pervezetés elmulasztása miatt hatályon kívül helyezte és a bíróságokat új eljárásra utasította, tekintettel arra, hogy a Kúria az ítélet megváltoztatásával nem értékelhet olyan tényeket és bizonyítékokat, amelyek kapcsán a jogerős ítélet nem tartalmazott indokolt érdemi döntést. Hivatkozott arra, hogy az egységes bírói gyakorlat szerint a felettes bíróság végzésében szereplő új eljárásra vonatkozó iránymutatás a bíróságot és a közigazgatási szervet is köti, az abban foglaltak a megismételt eljárásban nem vitathatók. A fentiekkel összefüggésben sérelmezte, hogy a Kúria az alperest nem zárta el attól, hogy az aggályos szakvéleményt a megismételt eljárásban, az új határozat meghozatala során figyelembe vegye, ezzel a felperest, tekintettel a Kúria ítéletének anyagi kötőerejére, elzárta az ellenbizonyítás lehetőségétől. A közigazgatási perekben érvényesülő tisztességes eljáráshoz való jog követelményei kapcsán utalt az

Alkotmánybíróság 3295/2022. (VI. 24.) AB határozatára és a Kfv.I.35.243/2022/11. számú ítéletre, továbbá arra, hogy a referencia határozatokban a Kúria a jelen ügygel azonos tényállású ügyben, a közigazgatási perben beszerzett szakértői vélemény értékelésének szempontrendszeréről és a megismételt eljárásban való felhasználhatóságról foglalt állást.

- [11] A felperes – a támadott határozat alapjául szolgáló ügy és az ítéletek részletes ismertetése során, a Kfv.X.38.425/2019/4. számú határozatra utalással – hangsúlyozta, hogy az aggályos szakvélemény a perben bizonyítékként nem vehető figyelembe, döntés alapját nem képezheti, ezért felhasználása a megismételt közigazgatási eljárásban, a szakhatósági vélemény kialakítása során sem engedhető meg. A Kúria azzal, hogy a megismételt eljárásban megengedte az aggályos perszakértői vélemény felhasználását, a közigazgatási szervtől elvonta a tényállás felderítés lehetőségét, a felperest pedig elzárta attól, hogy a Pp. 265. § (1) bekezdésében biztosított jogát gyakorolja és a szakvélemény ellentmondásait a szakértő meghallgatásával vagy a szakvélemény kiegészítésével kiküszöböltesse. A Kúria által megváltoztatott ítélet a kialakult bírósági gyakorlattal ellentétes döntést eredményezett, az új eljárásra utasítás körében sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jogát.
- [12] A felperes a Kfv.I.35.482/2020/5. számú határozat felhívásával kiemelte, hogy a Kúria az elsőfokú bíróság indokolásától lényegesen eltért. és az alperesi határozat vonatkozásában nívum eljárási szabálysértéseket is megállapított, a perszakértő véleménye mellett a rehabilitációs szakértői szerv véleményét is aggályosnak tekintette, ezért az ellentmondásokat – a Pp. 265. § (1) bekezdésében foglaltakra tekintettel – nem lehetett volna figyelmen kívül hagyni. A Kúria új eljárásra adott iránymutatása, az aggályos perszakértői vélemény megismételt közigazgatási eljárásban való felhasználásának az ellentmondások elsőfokú bíróság általi feloldása nélküli megengedése, figyelemmel a Kúria ítéletének anyagi kötőerejére is, sérti a felperes Alaptörvényben biztosított jogorvoslathoz való jogát, és ellentétes a szakvélemények felhasználhatósága körében kialakult töretlen bírói gyakorlattal. A Kúria iránymutatása egy újabb jogszabálysértő határozat meghozatalának lehetőségét alapozza meg, az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatása egy olyan döntést eredményezett, mintha az elsőfokú bíróság a perszakértői vélemény aggályainak felszámolása nélkül kötelezné az alperest a szakvélemény megismételt eljárásban való felhasználására. Aggályos szakvéleményre azonban – a töretlen bírói gyakorlat, a Kfv.VI.37.549/2022/8. számú határozat értelmében – döntés nem alapítható, az ellentmondást a bíróságnak kell feloldania.
- [13] A felperes jogegységi beadványa „Eltérés a kúriai gyakorlattól” című részében, elsőként a Kfv.VI.37.549/2022/8. számú ítélet szakértői bizonyítással és a szakvélemény aggályainak felszámolásával kapcsolatos megállapításai ismertetését követően hivatkozott arra, hogy őt jogsérelem érte, amikor a Kúria ítéletéből szerzett tudomást a perszakértői vélemény értékeléséről. Az

egységes kúriai gyakorlat [Kfv.V.35.035/2016/9., EH2017.01.K4.] szerint a fél, a bíróság tájékoztatási kötelezettségéből adódóan nem tudhatja meg kizárólag az ítélethől, hogy a szakvéleményt a bíróság – annak hibái, hiányosságai okán – nem fogadta el alkalmas bizonyítási eszközként. A jelen ügyben a Kúria a megváltoztató döntésével és az aggályos szakvélemény felhasználásának megengedésével elzárta az Alaptörvényben biztosított jogától is, hogy a megváltoztatott döntés indokolása ellen jogorvoslattal éljen, a szakvélemény ellentmondásai a bírósági eljárásban kerüljenek feloldásra; jogsérelme nem megfelelően lett orvosolva, a megismételt eljárásban hozott határozat elleni perben már nem lesz módja az ellenbizonyításra.

- [14] A Kfv.X.37.969/2019/4. számú határozattól való eltérés körében a felperes, kiemelve, hogy a döntés elvi tartalma szerint a bíróság csak aggálytalan szakvélemény birtokában dönthet az alperes új eljárásra kötelezéséről, a szakvélemény aggálytalanságát pedig köteles megindokolni, sérelmezte, hogy a Kúria ítéletéből nem állapítható meg, hogy az alkalmatlan bizonyítási eszköz orvoslásáról (kijavításáról, kiegészítéséről) miért nem intézkedett. Az a körülmény, hogy az alperes határozata érdemi felülbírálatra alkalmatlan volt, nem teszi mellőzhetővé a perszakértői vélemény ellentmondásainak feloldását, figyelemmel arra is, hogy az elsőfokú bíróságnak az ellentmondások megszüntetése után is lehetősége van az alperes új eljárásra kötelezésére. A Kúria a határozata indokolásában nem jelölte ki a megismételt eljárás kereteit, nem adott pontos irányutatót a perszakértői vélemény felhasználásáról, a döntés ezért értelmezési bizonytalanságot is eredményezett. A felperes tisztességes eljáráshoz és az eljárások észszerű időn belüli elbírálásához való joga sérült azért, hogy a Kúria az aggályos szakvélemény felhasználásának megengedésével elvonta a közigazgatási szerv hatáskörét és nem zárta ki, hogy a rehabilitációs szerv az eljárása során a szakvéleményt korlátozásmentesen figyelembe vegye. A felperes ismételt hivatkozott a jogorvoslatához való joga sérelmére, e körben arra, hogy a megismételt közigazgatási peres eljárásban – figyelemmel a Kfv.II.37.470/2022/8. számú „precedensképes” határozatra, amely szerint a közigazgatási szervet a megismételt eljárásban hozott határozat jogszerűsége vizsgálata során a bíróság határozatának rendelkező része és indokolása is köti –, új szakértő kirendelésére már nem lesz lehetőség.
- [15] A felperes a Kfv.X.38.425/2019/4. számú határozat Pp. 316. § (1) bekezdése alkalmazásával, a perben beszerzett szakvélemény felhasználhatóságával kapcsolatos megállapításai ismertetését követően kifogásolta, hogy a Kúria a támadott ítéletében nem jelölte meg azt az okot, amelynek alapján a szakvéleményt ellentmondásosnak minősítette, és – a felperes hallási fogyatékossága körében – tévesen foglalt állást orvosszakmai kérdésben. Az erre vonatkozó megállapítást az alperesnek a megismételt eljárásban az anyagi jogerő hatásra tekintettel, a Kp. 97. § (4) bekezdése és a Kfv.I.35.251/2020/7. számú határozat alapján irányadónak kell tekintenie; ezzel összefüggésben a felperes utalt a BH2015. 344.

számú, a felülvizsgálati kérelmében is hivatkozott döntésre, amely szerint a fogyatékos megállapítása orvosi szakkérdés, a bíróság a szakvélemény szakmai szempontú megítélésére nem képes.

- [16] A felperes a Kfv.I.35.482/2020/5. számú határozatnak a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban régi Pp.) szakértői bizonyításra vonatkozó rendelkezései [rég Pp. 177. § (1) bekezdés, 182. § (3) bekezdés] alkalmazására adott irányutatója ismertetését követően kifogásolta, hogy a Kúria nem adta pontos és kimerítő indokát annak, hogy a szakvélemény miért nem elfogadható, az alperes az aggályos szakvéleményt és a „magánszakértői” véleményt, amely nem fogyatékosági támogatás feltételei tárgyában keletkezett, miért veheti figyelembe. Az ellentmondások feloldása a megismételt eljárásban a kialakult joggyakorlat (Kfv.IV.37.534/2020/5.) alapján kizárt, a jelen ügyben ahhoz az alperesnek nem fűződik jogi érdeke, a bizonyítatlanság következményét a Pp. 265. § (1) bekezdése alapján annak a félnek kell viselnie, akinek a bizonyítás érdekében áll. A Kúria azzal, hogy az elsőfokú bíróságot – a fent hivatkozott döntésektől eltérően – nem utasította új eljárásra és új határozat hozatalára, megfosztotta a felperest a bizonyítás és ellenbizonyítás lehetőségétől. Az ítélet perszakértői vélemény érintetlenül hagyásával történő megváltoztatása által az aggályos szakvélemény az ítélezés alapjául elfogadottnak minősül, az útmutatás szerint az alperes által felhasználható; ezzel a Kúria olyan helyzetet teremtett, mintha az elsőfokú bíróság aggályos szakvéleményre alapozva hozott volna döntést. A perszakértői vélemény a hiányosságok pótlása, az ellentmondások feloldása nélkül nem fogadható el, az aggályok felszámolása az elsőfokú eljárásban nem történt meg, a Kúria előtti eljárásban pedig felülmérlegelésnek nincs helye (KGD 1993.296., BH 1999.44.). A perszakértői vélemény „felülvéleményezésére” a rehabilitációs szakértői szerv nem jogosult, mivel az alperesi eljárásban adott véleménye – a Kfv.X.37.763/2019/6. és Kfv.X.37.729/2019. határozatok alapján – nem minősül a Pp. 306. § szerinti más eljárásban kirendelt és megelőző eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő által adott szakvéleménynek sem. A jelen ügyben a perszakértői vélemény nem szolgálhat bizonyítékul a megismételt eljárásban, az aggályos szakvélemény felhasználásának megengedése jogszabálysértő határozatot eredményezhet (Pécsi Ítéltábla Pf.III.20.564/2011/6., ÍH 2012.37.). A Kúriának a *stare decisis* elve alapján, az ellentmondások feloldása érdekében az elsőfokú bíróság jogszabálysértésére a „magánszakértői” vélemény és a perszakértői vélemény bizonyítékok köréből való kirekesztésével, felhasználásuk kizárásával „reflektálnia” kellett volna.
- [17] Végül a felperes a beadványa „A jogegységi panasz elvi tartalma” című részében a következőket emelte ki. A támadott határozat alapján a perszakértői vélemény ellentmondásainak perben történő feloldása a bíróság erre vonatkozó, hivatalból fennálló kötelezettsége ellenére nem szükséges; a határozat hatályában fenntartása veszélyezteti a bírói jogalkalmazásban már kialakult jogegységet, a

- jogbiztonságot. Az ítélet *ratio decidendije* nem zárja el a közigazgatási hatóságot attól, hogy a perszakértői vélemény felhasználásával az elsőfokú bíróság korábbi ítéletével azonos döntést hozzon; a Kúria elvette a közigazgatási szervtől a tényállás felderítés lehetőségét; a perszakértői vélemény korlátozásmentes felhasználásának megengedése és az egyes feltételek – Kúria szerinti – pótolhatatlansága ellentmondást jelent, értelmezési bizonytalanságot okoz. A hatóság a megismételt eljárásban olyan szakvéleményre alapíthatja döntését, amelyre a bíróság nem alapíthatta.
- [18] A felperes a fentiek alapján kérte annak kötelező jogértelmezésként történő megállapítását is, hogy „a bíróság csak aggálytalan igazságügyi szakértői vélemény beszerzését követően dönthet abban a kérdésben, hogy szükséges-e az alperes új eljárásra kötelezése”, valamint hogy „a perek tisztességes lefolytatásának elve megköveteli, hogy a bíróságnak a tájékoztatási kötelezettségéből adódóan a fél nem tudhatja meg csak és kizárólag az ítéletből azt, hogy a szakértői véleményt a bíróság alkalmatlan bizonyítási eszköznek ítélte anélkül, hogy a felet tájékoztatta volna a további szakértői bizonyítás szükségességéről. A per jogerős befejezését követően ugyanis a bizonyításra köteles félnek már nem lesz módja bizonyítania a keresetét.”
- [19] Az alperes a jogegységi panaszra észrevételt nem tett.
- A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának döntése és annak jogi indoka**
- [20] A jogegységi panasz alaptalan.
- [21] A Bszi. 41/B. § (1) bekezdése szerint jogegységi panasznak van helye – a pervezetésre vonatkozó végzés kivételével – a Kúriának az eljárási törvény alapján további fellebbezéssel, felülvizsgálati kérelemmel vagy felülvizsgálati indítvánnyal nem támadható határozata ellen, ha a felülvizsgálati kérelemben a Kúria 2012. január 1. után hozott és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre már hivatkoztak, és a Kúria az eltéréssel okozott jogsértést határozatában nem orvosolta. A Bszi. 41/B. § (2) bekezdése szerint jogegységi panasznak van helye akkor is, ha a Kúria ítélkező tanácsa jogkérdésben – jogegységi eljárás kezdeményezése nélkül – úgy tér el a Kúria közzétett határozatától, hogy az adott eltérésre az alsóbb fokú bíróságok határozatában nem került sor.
- [22] A felperes jogegységi panaszát alapjául a Bszi. 41/B. § (1) és (2) bekezdését is megjelölte, panaszában azonban nem állította, hogy felülvizsgálati kérelmében a Kúria által 2012. január 1. után hozott, a BHGY-ban közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozott volna, amely eltérést a Kúria nem orvosolta, hanem – elsődlegesen, jogszerűségi és alkotmányossági kifogások mellett – a referencia határozatoktól jogkérdésben való indokolatlan eltérést panaszolt. Erre tekintettel a Kúria a Bszi. 41/B. § (1) bekezdése alapján nem folytatott vizsgálatot; a 41/B. § (2) bekezdése alapján a Kúriának eljárása során elsőként azt kellett vizsgálnia, hogy a panasszal támadott határozatban a Kúria jogkérdésben, jogegységi eljárás kezdeményezése nélkül eltért-e a 2012. január 1. után hozott és a BHGY-ban közzétett referencia határozatoktól úgy, hogy az adott eltérésre az elsőfokú bíróság jogerős ítéletében nem került sor.
- [23] A Kúria korábban, jogegységi panasz eljárásokban hozott határozataiban (Jpe.I.60.002/2021/7., Jpe.I.60.009/2022/10., Jpe.I.60.005/2021/5., Jpe.II.60.044/2022/10., Jpe.II.60.006/2023/12.) rámutatott arra, hogy a jogegység fogalmát az egyes eljárási törvények nem definiálják, a Bszi. jogegységi eljárásra és jogegységi panasz eljárásra vonatkozó rendelkezéseiből, annak egyes eseteire vonható le – negatív oldalról – következtetés, amelynek értelmében a jogegység hiányát a korábbi döntéstől való indokolatlan eltérés okozza. A jogegység követelménye tehát soha nem absztrakt, hanem mindig konkrét ügyekhez, jogértelmezéshez köthető, csak meghatározott és megjelölt döntések tekintetében merülhet fel.
- [24] A Kúria a fenti határozatokban kifejtette azt is, hogy az ügyazonosság több tényező által befolyásolt, összetett jogfogalom, amelyet mindig esetről esetre kell vizsgálni. Ennek során szigorúan kell venni például az összehasonlított bírói döntésekben az alkalmazott anyagi jogszabály egyezőségét (hatály, normatartalom) és a jogértelmezés szempontjából releváns tények lényegi hasonlóságát. Nincs ügyazonosság eltérő anyagi jogi háttérű, azonos anyagi jogi háttér mellett elértő kérelmet tartalmazó, vagy azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő tényállású közigazgatási ügyek és annak alapján indult közigazgatási jogviták között. Alappal kérdőjelezhető meg az ügyazonosság azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő kereseti vagy felülvizsgálati érvelés esetén. A Kúria rámutatott arra is, hogy a jogegységi panasz eljárásban az ítélkező tanács által megállapított tényállást nem bírálhatja felül, mivel ez az eljárás nem jelent egy újabb teljes körű jogorvoslatot. A vizsgálat csak a közzétett és az ítélkező tanács által meghozott döntések jogkérdésben való eltérésére szorítkozhat (Jpe.II.60.027/2021/8., Jpe.II.60.44/2022/10.)
- [25] A Kúria kimondta azt is, hogy az ügyazonosság fennállásának feltételeit eljárásjogi kérdések esetén eltérően kell vizsgálni, figyelemmel arra, hogy előfordulhat, hogy ugyanazon eljárásjogi rendelkezéseket eltérő ténybeli és anyagi jogi alapon elbírálandó ügyekben kell azonosan alkalmazni. E körben annak kell jelentőséget tulajdonítani, hogy az alkalmazott eljárási rendelkezés azonos-e, és az összehasonlítható ügyekben az alkalmazott normával összefüggésben felvetett absztrakt jogkérdést azonos vagy eltérő módon választották meg a határozatban (Jpe.II.60.027/2021/7., Jpe.60.009/2022/10., Jpe.II.60.006/2023/12.). Ha a jogegységi panasz előterjesztője arra hivatkozik, hogy a jogerős ítélet eljárási szabályt sért, az csak akkor vezethet eredményre, ha megjelöl olyan közzétett kúriai határozatot, amely szerint a Kúria ugyanilyen eljárási helyzetben az ügy érdemében eltérő döntést hozott (Jpe.II.60.004/2023/7.).
- [26] A jelen ügyben a felperes a megjelölt referencia határozatoktól való indokolatlan eltérést – a peres eljárásban lefolytatott szakértői bizonyítás, az aggályos szakvélemény felhasználhatósága körében – eljárásjogi jogszabályok [Pp. 315. § (1) bekezdés, 316. §, 265. § (1) bekezdés, régi Pp. 177. §, 182. § (3) bekezdés] alkalmazásával, illetve ezek bírói

- gyakorlatának figyelmen kívül hagyásával összefüggésben alaptalanul panaszolta.
- [27] A referencia határozatok a panasszal támadott határozattal – az alábbiak szerint – nem összevethetők.
- [28] A Kfv.X.37.969/2019/4. és a Kfv.X.38.425/2019/4. számú végzésekben a Kúria társadalombiztosítási (rehabilitációs, illetve megváltozott munkaképességűeket megillető) ellátásokra való jogosultság tárgyában folyó ügyekben, a Kfv.VI.37.549/2022/8. számú végzésben ingatlan kisajátítási, a Kfv.I.35.482/2020/5. számú végzésben adóügyben döntött, az ezen ügyekben alkalmazott és a panasszal támadott határozat alapjául szolgáló ügyben alkalmazott anyagi jogi jogszabályok eltérőek. A referencia határozatok alapjául szolgáló ügyekben – a panasszal támadott ügygel azonosan – olyan vitás kérdésekben (szakkérdésekben) kellett állást foglalniuk a hatóságoknak és a bíróságoknak, amelyek megválaszolásához szakértői bizonyítás elrendelése szükséges: a Kfv.X.37.969/2019. és a Kfv.X.38.425/2019. ügyekben az egészségkárosodás mértékének, a Kfv.VI.37.549/2022. ügyben ingatlan forgalmi értékének meghatározásához, a Kfv.I.35.482/2020. ügyben innovációs járulékfizetési kötelezettséget csökkentő tényezők beazonosításához, a panasszal támadott ügyben pedig halláskárosodás és önálló életvitelre való képesség tisztázása érdekében volt szükség szakértő bevonására. Az elsőfokú bíróság a felmerült szakkérdésekben valamennyi ügyben igazságügyi szakértő alkalmazásával döntött; a perben beszerzett szakvélemény három ügyben (Kfv.X.38.425/2019., Kfv.I.VI.37.549/2022., Kfv.I.35.482/2020.), valamint a panasszal támadott ügyben aggályos volt, egy ügyben a bíróság anélkül alapította ítéletét az egyik fél által vitatott szakvéleményre, hogy annak aggálytalanságát megindokolta volna (Kfv.X.37.969/2019.).
- [29] A Kúria a referencia határozatok alapjául szolgáló ügyekben az elsőfokú bíróságok ítéleteit a polgári perrendtartás szakértői bizonyításra, a szakvélemények aggályainak felszámolására irányadó rendelkezései [Pp. 313. § (3) bekezdés, 315. § (1) bekezdés, 316. § (1), (3) bekezdés, régi Pp. 177. §, 182. § (3) bekezdés] alapján, illetve a Kfv.X.37.969/2019. ügyben az indokolás hiányosságai, a Kfv.I.35.482/2020. ügyben ezek mellett a régi Pp. 3. § (2) bekezdése megsértése miatt hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot utasította új eljárásra, a megismételt eljárásokban pedig – egyebek mellett – a bíróságok kötelezettségévé tette a szakvélemények aggályainak (hiányosságainak, ellentmondásainak) megszüntetését és az indokolási kötelezettség teljesítését.
- [30] Ezzel szemben a panasszal támadott határozat alapjául szolgáló ügyben a Kúria a perben rendelkezésre álló szakvélemények aggályosságának elsőfokú bíróság általi felszámolására, a Pp. szakértői bizonyításra irányadó fenti rendelkezései vagy pervezetési szabályok alkalmazásával nem látott lehetőséget. A Kúria ebben az ügyben azért döntött a referencia határozatokban alkalmazottaktól eltérően (az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatása mellett az alperes új eljárásra kötelezéséről), mert az alperes – ahogyan azt a felülvizsgálati kérelmében a felperes is sérelmezte –, a közigazgatási eljárásban elmulasztotta egy orvosi szakkérdések megválaszolását igénylő jogosultsági feltétel vizsgálatát (a rehabilitációs szakértői szerv útján), amely hiányosság a bíróság által az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése, a felek jogorvoslathoz való joga megsértése nélkül nem pótol(tat)ható.
- [31] A referencia határozatok alapjául szolgáló ügyekben nem merült fel, nem volt tényállási elem az, hogy a közigazgatási eljárásban valamely, szakértő, szakértői szerv alkalmazásával megítélendő tény vizsgálata elmaradt volna, ami miatt a hiányosságot – a jogorvoslathoz való jog érvényesülése érdekében – a közigazgatási hatóságnak kell pótolnia. A panasz alapjául szolgáló ügyben, a referencia ügyektől eltérően nem a bíróságok rendelkezésére álló szakvélemények ellentmondásainak, hiányainak – a Pp. szakértői bizonyításra vonatkozó rendelkezései alkalmazásával történő – megszüntetéséről, hanem egy olyan, az alperes határozatában kimutatható hiányosság felszámolásáról kellett gondoskodni, amelyre a peres eljárásban nincs lehetőség, mert annak pótlása csak a közigazgatási szerv alperes új eljárásra kötelezésével történhet meg.
- [32] A felperes tévesen hivatkozott arra, hogy a Kúria a támadott határozatban – a szakvélemények felhasználhatósága körében kialakult bírói gyakorlattal és az azoknak megfelelő referencia határozatokkal ellentétesen – lényegében aggályos perszakértői vélemény felhasználására kötelezte az alperest, elvonva tőle ezzel a tényállás felderítésének lehetőségét. Ez az érvelés a Kúria ítéletének félreértelmezésén és a felperes szintén téves, a referencia határozatokból sem következő azon álláspontján alapul, miszerint a közigazgatási szervek új eljárásra kötelezésére a közigazgatási perben rendelkezésre álló szakvélemények aggályainak felszámolása nélkül semmilyen esetben nincs lehetőség. A Kúria iránymutatása a felperes által kért támogatásra való jogosultság feltételeinek ismételt, a rehabilitációs szakértői szerv bevonásával történő vizsgálatára vonatkozott azzal a kitéllel, hogy a szakértői szerv nincs elzárva attól, hogy a már rendelkezésre álló (a felperes által csatolt és a bíróság által beszerzett) orvosszakértői vélemények megállapításait figyelembe vegye. Ez az iránymutatás – a felperes értelmezésével ellentétben – nem jelent kötelezettséget a perszakértői vélemény valamennyi megállapításának és következtetésének figyelembevételére és nem korlátozza, zárja el a felperest attól, hogy a megismételt közigazgatási eljárásban az ellátásra való jogosultság feltételeit illetően az általa lényegesnek ítélt tényekre, körülményekre hivatkozzon. A Kúria – helyes értelmezés szerint – nem az egyébként általa is aggályosnak ítélt szakvélemény alperesi eljárásban történő kötelező felhasználását írta elő, hanem lehetőséget biztosított annak, valamint a felperes által csatolt szakvéleménynek a rehabilitációs szakértői szerv általi megismerésére, az azokban foglalt megállapítások figyelembevételére. A Kúria ítélete ebben a tekintetben sem áll ellentétben a referencia határozatokban felmerült jogkérdésben adott iránymutatással, amely szerint aggályos szakvéleményre döntés nem alapítható.
- [33] A felperes alaptalanul hivatkozott jogkérdésben való indokolatlan eltérésre az anyagi pervezetés, a bíróság

- tájékoztatási kötelezettsége elmulasztásával összefüggésben is. Az anyagi pervezetés hiányossága és a tájékoztatási kötelezettség elmaradása a referencia határozatok közül a Kfv.I.35.482/2020. ügyben képezte az elsőfokú bíróság új eljárásra utasításának indokát, a panasszal támadott határozat alapjául szolgáló ügyben azonban a Kúria nem a bíróságot, hanem az alperest kötelezte új eljárásra. A közigazgatási hatósági eljárásban a Pp. szabályai, a bíróságra irányadó rendelkezések nem alkalmazhatók, a Kúria ezért ebben a körben sem tért el a referencia határozatoktól.
- [34] A fentiek alapján a Kúria megállapította, hogy a panasszal támadott határozat és a referencia határozatok alapjául szolgáló perekben a Kúriának – a kifejtettek szerint – eltérő tényállású és jogi háttérű ügyekben kellett döntenie. A panasszal támadott döntést a Kúria nem a referencia határozatokban foglaltakkal azonos eljárási helyzetben hozta, a felperes által hivatkozott végzésekből és a támadott ítéletben eltérő jogkérdésekben döntött.
- [35] A felperes jogegységi panaszában előadott további kifogások érdemi vizsgálatára nem volt lehetőség.
- [36] A Jogegységi Panasz Tanács következetes gyakorlata szerint a félnek a Bszi. 41/C. § (3) bekezdésben foglalt tartalmi követelmények (a támadott és hivatkozott határozatok megjelölése) mellett nem elég arra hivatkozni, hogy az egyik határozat eltért a másiktól, a panasz érdemi elbíráhatóságához az is szükséges, hogy az előterjesztő megjelölje, miben látja az eltérést. Az eltérés megjelölésének konkrétan kell lennie, pontos jogértelmezésre vonatkozó álláspontok ütközését kell bemutatni. Fel kell tárnai az ügyek összehasonlítható tényállását, az ügyben felmerült jogkérdést, az alkalmazandó jogot; egy konkrét jogszabály konkrét határozatban való értelmezését kell összevetni egy hasonló helyzetben történt más értelmezéssel (Jpe.I.60.011/2021/3., Jpe.I.60.014/2021/5., Jpe.II.60.002/2022/3.). A Bszi. nem egy bármilyen tartalmú közzétett kúriai határozat megjelölését, hanem az állított jogkérdésben történt eltérés ismertetését igényli, ennek hiányában ugyanis a vizsgálat eredménnyel nem folytatható le (Jpe.I.60.001/2021/2., Jpe.I.60.011/2021/3., Jpe.II.60.002/2022/3.).
- [37] A Kúria több döntésében kifejtette azt is, hogy a jogegységi panasz intézménye nem a per tárgyává tett jog- és érdeksérelem kiküszöbölésére, hanem a jogrendszer belső koherenciájának megteremtésére és fenntartására szolgál (Jpe.I.60.001/2021/2., Jpe.I.60.011/2021/2. Jpe.I.60.018/2021/10., Jpe.II.60.036/2021/13.). A jogegységi panasz eljárás nem a per folytatása, nem nyit újabb jogorvoslati fórumot a panaszos által a korábbi döntésekkel kapcsolatban állított sérelmek orvoslására, nem működhet kvázi „szuper-felülvizsgálatként”, hanem a közzétett határozattól jogkérdésben való eltérés feloldását célozza (Jpe.II.60.036/2021/13., Jpe.II.60.030/2022/8., Jpe.I.60.005/2023/6.).
- [38] A felperes jogegységi panaszában a fent ismertetetteken túlmenően egyrészt a panasszal támadott határozat jogszabálysértő voltát állította és indokolta oly módon, hogy álláspontja alátámasztására – a felhívott határozatok elvi tartalmára utalással vagy idézésével – különböző kúriai határozatokra és egy ítéletből döntésre hivatkozott, másrészt a Kúria jogértelmezésének alaptörvény-ellenességét kifogásolta. A felperes az ügyek összehasonlíthatóságának kritériumait, az ügyszabálysértő nem mutatta be, a jogkérdésekben való eltérések helyett a Kúria – álláspontja szerint jogsértő – ítéletét elemezte. A jogegységi panasz eljárásnak azonban – a kifejtettek szerint, jogegységi helyzet fennállása hiányában – a felülvizsgálati eljárás és az abban meghozott kúriai határozat helytálló volta nem képezi tárgyát, a Kúria jogértelmezése alaptörvényi megfelelőségének vizsgálata pedig elsődlegesen alkotmányjogi panasz eljárásban lehetséges.
- [39] Mindezek alapján, tekintettel arra, hogy nem állapítható meg, hogy a Kúria a felperes által felvetett jogi kérdésekben a referencia határozatokban kifejtett jogértelmezésektől eltért volna, a döntés törvényességével kapcsolatos további kifogásai pedig nem alkalmasak arra, hogy a Kúria a jogegységi panasz eljárásban támadott ítéletet érdemben vizsgálja, a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a panaszt a Bszi. 41/D. § (3) bekezdése alapján elutasította.

Elvi tartalom

- [40] I. Eljárásjogi kérdések felmerülése esetén az ügyszabálysértő fennállásának vizsgálatakor annak kell jelentőséget tulajdonítani, hogy az alkalmazott eljárásjogi rendelkezések azonosak-e, és az összehasonlítható ügyekben az alkalmazott rendelkezéssel összefüggésben felvetett absztrakt jogkérdést azonosan vagy eltérően válaszolták-e meg a határozatokban.

II. Eljárási jogszabálysértésre hivatkozás esetén a jogegységi panasz csak akkor vezethet eredményre, ha a panasz előterjesztője megjelöl olyan közzétett kúriai határozatot, amelyben a Kúria azonos eljárási helyzetben az ügy érdemében eltérő döntést hozott.

Záró rész

- [41] Az alperes ellenérdekű fél nyilatkozatot nem terjesztett elő, költsége a jogegységi panasz eljárásban nem merült fel, ezért erről rendelkezni nem kellett.
- [42] A felperest a Bszi. 41/C. § (2) bekezdés *h*) pontja, a Pp. 100. §-a alapján alkalmazandó a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog polgári és közigazgatási bírósági eljárásban történő alkalmazásáról szóló 2017. évi CXXVIII. törvény 5. § (1) bekezdés *e*) pontja alapján személyes költségmentesség illeti meg, ezért a jogegységi panasz eljárásnak az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 50. § (1) bekezdésében meghatározott illetéke a Pp. 102. § (6) bekezdése alapján az állam terhén marad.
- [43] A Jogegységi Panasz Tanács a panaszt a Bszi. 41/C. § (8) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.
- [44] A határozat ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2023. október 2.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. előadó bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Böszörményiné dr. Kovács Katalin bíró helyett, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor

s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Gimesi Agnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Tóth Kincső s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.I.60.003/2023/16. számú
jogegységi hatályú határozata**

Rendelkező rész

A Kúria megállapítja, hogy a Pfv.I.20.875/2022/7. számú, jogegységi panasszal támadott ítélet jogkérdésben eltér a Jpe.I.60.009/2022/10. számú jogegységi hatályú határozattól, és a Pfv.III.21.464/2013/12., Pfv.V.21.402/2019/8., Pfv.V.20.476/2016/6., Pfv.V.20.581/2015/9., Pfv.V.21.255/2014/14., Pfv.V.21.748/2014/8., Pfv.V.21.303/2012/5., Pfv.V.20.235/2012/5., Pfv.V.20.641/2012/5. számú felülvizsgálati ügyben meghozott – a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett – határozatoktól.

Az eltérés nem volt indokolt.

A Kúria a bíróságokra nézve kötelező jogértelmezésként megállapítja, hogy

- a biztosító mentesüléséhez a szándékosságnak vagy a súlyos gondatlanságnak nem a mögöttes – foglalkozási, közlekedési – szabályszegés, hanem a biztosítási esemény, azaz a kár bekövetkezése vonatkozásában kell fennállnia akkor is, ha a károsult kármegelőzési kötelezettségét mulasztja el,
- a kártérítési felelősség tényállási elemei körében figyelembe vehető magatartás nem értékelhető a károsult kármegelőzési kötelezettsége elmulasztásának körében is.

Az indokolatlan eltérésre figyelemmel a jogegységi panasszal támadott ítéletet hatályon kívül helyezi, és a Kúria felülvizsgálati tanácsát új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

A jogegységi panasz elbírálásával összefüggésben felmerült költséget az állam viseli.

A Kúria elrendeli a határozatának közzétételét a Magyar Közlönyben.

A határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

A jogegységi panasz alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes mint szerződő fél és biztosított, valamint az alperes mint biztosító 2016 decemberében biztosítási szerződést kötöttek. A biztosított fedezetek – egyebek mellett – az *all risks* üzemszünet biztosítás és az *all risks* vagyonbiztosítás voltak.
- [2] Az *all risks* típusú egyedi vagyonbiztosítási szerződések feltételei (a továbbiakban: ARSZF) III. pontja szerint biztosítási események a biztosított vagyontárgyakban vagy azok részeiben a biztosítási időszak alatt, hirtelen balesetszerűen – véletlen, váratlan, előre nem látható, külső okból – a kockázatviselési helyen bekövetkező, és a biztosított vagyontárgyak károsodásával, megsemmisülésével vagy eltűnésével járó olyan kár, amelynek oka nem

esik a biztosítási feltételekben meghatározott kizárások alá, valamint amely eseményekre vonatkozóan a biztosító a biztosítási szerződésben foglaltak szerint nem zárta ki a kockázatviselési kötelezettségét, továbbá amely javítást vagy pótlást, helyreállítást tesz szükségessé. Előre nem láthatók azok a károk, amelyeknek bekövetkeztét, illetve bekövetkeztének fenyegető lehetőségét a biztosított az üzemben végzett tevékenységhez szükséges szaktudás birtokában, illetve a jó gazda gondosságával nem láthatott előre.

- [3] Az általános vagyonbiztosítási feltételek (a továbbiakban: ÁVF) X.1. és X.2. pontja értelmében a biztosító mentesül a szolgáltatási kötelezettsége alól, ha bizonyítja, hogy a kárt jogellenesen, szándékos vagy súlyosan gondatlan magatartással a szerződő fél vagy a biztosított vagy ezek alkalmazottja okozta, valamint, ha ezek a személyek szándékosan vagy súlyosan gondatlan magatartással nem tesznek eleget a kármegelőzési vagy kárenyhítési kötelezettségüknek. Az ARSZF IX.5. és XV.2. pontja szerint a kármegelőzési kötelezettség súlyosan gondatlan megszegése körében az ÁVF X.1. pontjában felsoroltak a szakképzett személytől elvárható gondosságot kötelesek tanúsítani, a súlyos gondatlanság megítélése tekintetében a szakképzett személytől elvárható magatartás a mérvadó.
- [4] 2017. január 17-én a raktárban a társbiztosított targoncavezetője által manuálisan irányított targonca a két állványsor közötti szűk folyosós területen hátramenetben egy raklapnak ütközött és azt nekitolta az egyik állványsor egyik lábának. Ennek következtében az állványzat eldőlt, és ledöntött több állványsort is. Ennek eredményeként a felperes raktárban tárolt árukészlete részben megsemmisült, részben forgalomba hozatalra alkalmatlanná vált.
- [5] A felperes keresetében 1 210 831 102 forint biztosítási szolgáltatás megfizetésére kérte kötelezni az alperest, aki ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.
- [6] Az elsőfokú bíróság közbenső ítéletében megállapította, hogy az alperes a vagyonbiztosítási szerződés alapján a felperest ért 2017. január 17-én történt káreset miatti kárt megtéríteni tartozik.
- [7] Az alperes és az alperesi beavatkozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletében az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét megváltoztatta és a keresetet elutasította. Az aggálytalanak ítélt szakértői vélemény alapján megállapította, hogy a targoncavezető manuálisan irányította a targoncát, amikor a keskeny folyosós területen hátramenetben egy raklapnak ütközött és azt nekitolta az állványsor egyik lábának. Ebből azt a jogi következtetést vont le, hogy a targoncavezető azért nem látta előre a kár bekövetkezését, mert bízott abban, hogy manuális irányítással sem fog raklapnak vagy polcnak ütközni. Nem azzal a szándékkal váltott manuális irányításra, hogy kárt okozzon, de tudatának át kellett fognia, hogy ha a tiltások és a veszélyes üzemi jelleg ellenére a keskeny folyosóban manuális irányításra vált, akkor a személy- és vagyonbiztonságot fokozottan veszélyeztető helyzetet teremt, amelyben csekélynek tekinthető vezetési hiba is aránytalanul súlyos következményekkel, akár a polcrendszer összedőlésével is járhat. A targoncavezető könnyelműen bízott a manuális vezetés esetén fenyegető súlyos következmények elmaradásában,

- amely könnyelműséget a szándékossággal határos súlyos gondatlanságnak értékelt, és ezt az egyedi megállapodás 2.1. pontja alapján a felperes terhére is figyelembe vette. Ebből arra a következtetésre jutott, hogy a targoncavezető súlyos gondatlansága miatt nem látta előre a kárt, ezért a káresemény nem minősül az ARSZF III. pontjában meghatározott biztosítási eseménynek.
- [8] A mentesülés körében rögzítette, hogy a targoncavezető a társbiztosított munkavállalójaként jogosult volt az árukészlet kezelésére, mozdítására, rakodására, így súlyosan gondatlan magatartása az alperes mentesülését eredményezheti, amellyel kapcsolatban a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:463–6:464. §-aira és az ÁVF szabályozására hivatkozott. A targoncavezető magatartását jogellenesnek ítélte egyrészt azért, mert kárt okozott, másrészt azért, mert megszegte a munkavégzésére vonatkozó tételes szabályokat. A hátramenetben elkövetett vezetési hibát nem tekintette súlyosan gondatlan magatartásnak, mert az ütközést csekély súlyú figyelmetlenség vagy vezetési hiba is okozhatta. A kármegelőzési kötelezettség súlyosan gondatlan megszegésének értékelté ugyanakkor azt, hogy a targoncavezető megszegte azokat a rendelkezéseket, amelyek célja kimondottan a személy- és vagyonbiztonság megóvása, éppen az emberi hibára visszavezethető, csekély súlyú figyelmetlenségből vagy vezetési hibából eredő veszélyhelyzetek kialakulásának elkerülése volt. Ennek következménye, hogy az alperes akkor is mentesül a biztosítási szolgáltatás teljesítése alól, ha a káresemény egyébként biztosítási eseménynek minősülne.
- [9] A felperes a jogegységi panasz elbírálása szempontjából lényeges felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és új határozat hozatalával az elsőfokú bíróság közbenső ítéletének a helybenhagyását kérte szövegezésbeli pontosítással. A felülvizsgálati kérelem szerint a jogerős ítélet sérti – egyebek mellett – a Ptk. 6:463. § (1) bekezdését és a 6:464. § (1)–(2) bekezdéseit.
- [10] Érvelése szerint a másodfokú bíróság a jogerős ítéletében jogszabálysértő módon állapította meg, hogy a káresemény nem minősül biztosítási eseménynek, illetve az alperes mentesül a biztosítási szolgáltatás teljesítésének kötelezettsége alól.
- [11] Arra hivatkozott, hogy jogerős ítéletnek a súlyos gondatlansággal kapcsolatos értékelése a Ptk. 6:463. § (1) bekezdésébe és a 6:464. § (1)–(2) bekezdéseibe ütközik. A bírói gyakorlat a szándékosság és a súlyos gondatlanság fogalmát szűken értelmezi (BH 2021.39., BH 2021.40.). A súlyos gondatlanság megítéléséhez a károkozó aktuális akarati, tudati állapotát kell vizsgálni, szubjektív elemként pedig azt, hogy a gondosság kötelezettségét kirívóan elhanyagolta-e. Súlyos gondatlanság akkor állapítható meg, ha a gondosság elhanyagolása olyan feltűnő mértékű, amely súrolja a szándékosság, az eredmény kívánásának határát.
- [12] A Kúria Pfv.V.21.402/2019/8. számú határozatára utalva előadta, hogy ha a targoncavezető tudatosan sértette meg a manuális üzemmód alkalmazására vonatkozó tilalmat, úgy ez csak a károkozás jogelleneségi feltételéhez kapcsolódna, a szabálysértés tudatosságának azonban nem a szabályszegés, hanem a biztosítási esemény bekövetkezése, a raktár összedőlése vonatkozásában kell megvalósulnia.
- [13] A Kúria Pfv.III.21.464/2013/12. számú határozatára hivatkozva kifejtette, hogy a targoncavezető tudata a belenyugvás szintjét határolóan sem terjedt ki a káresemény bekövetkezésére. Önmagában az, hogy tudatosan megszegte a tevékenységére vonatkozó szabályokat, és azt gondolta, hogy manuális irányítás mellett is károkozás nélkül tud közlekedni a sorok között, nem minősül súlyosan gondatlan magatartásnak. Feladatát nyilvánvalóan a káresemény bekövetkezése nélkül kívánta végrehajtani, így a káreseménnyel mint magatartása következményével semmilyen mértékben nem számolt. A Ptk. 6:464. §-ának a megsértését jelenti a jogerős ítéletnek az az értelmezése, amely a tudatos szabályszegést a súlyos gondatlansággal azonosítja. A Kúria határozatai alapján a mentesülés egészen kivételes esetnek tekinthető. Az előreláthatóság és a súlyos gondatlanság tartalma lényegét tekintve ugyanaz. Súlyosan gondatlan magatartásnak csak olyan magatartás tekinthető, amely a konkrét káresemény bekövetkezésének az előrelátását is magában hordozza, amely a jelen esetben nem valósult meg.
- [14] Szerinte a jogerős ítélet sérti a Ptk. 6:463. § (1) bekezdését, mert a manuális üzemmód tényszerűsége sem eredményezhetné a biztosítási szolgáltatás teljesítésének megalapozott elutasítását.
- [15] Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.
- [16] A Kúria Pfv.V.21.402/2019/8. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [17] A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Jpe.I.60.009/2022/10. számú jogegységi hatályú határozatában (a továbbiakban: jogegységi hatályú határozat) megállapította, hogy a Kúria felülvizsgálati tanácsának Pfv.I.21.240/2021/4. számú ítélete jogkérdésben eltér a Kúria megjelölt határozataitól, ezért a kötelező jogértelmezés megállapítása mellett azt hatályon kívül helyezte, és a Kúria felülvizsgálati tanácsát új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

A Kúria jogegységi panasszal támadott határozata

- [18] A Kúria felülvizsgálati tanácsa az új eljárás eredményeként meghozott Pfv.I.20.875/2022/7. számú új határozatában kifejtette, hogy a biztosítási esemény bekövetkezett, ezért az alperes mentesülése körében kellett a jogerős ítélet felülvizsgálatát elvégezni.
- [19] Rámutatott: a másodfokú bíróság jogerős ítéletében a kármegelőzési kötelezettség súlyosan gondatlan megszegése miatt döntött az alperes mentesüléséről, így a felülvizsgálati kérelem alapján az ezzel kapcsolatban állított jogszabálysértést kellett vizsgálni. A felperes felülvizsgálati kérelmében arra hivatkozott, hogy a súlyosan gondatlan magatartásnak a konkrét káresemény bekövetkeztének előrelátását is magában kell hordoznia a mentesülés szempontjából. Ezt az álláspontját képviselte a jogegységi panasz eljárásban is.
- [20] Utalt arra, hogy a Kúria jogegységi hatályú határozatában a bíróságokra nézve kötelező

- jogértelmezésként megállapította, hogy a felek eltérő megállapodásának hiányában a biztosító helytállási kötelezettség alóli mentesüléséhez a szándékosságnak vagy a súlyos gondatlanságnak nem a mögöttes – foglalkozási, közlekedési – szabályszegés, hanem a biztosítási esemény, azaz a kár bekövetkezése vonatkozásában kell fennállnia ahhoz, hogy alkalmas legyen a mentesülés mint jogkövetkezmény kiváltására. Döntése során figyelembe vette a bírói gyakorlatot, így a Pfv.III.21.464/2013/12. és a Pfv.V.21.402/2019/8. számú határozatokat.
- [21] Kitért arra, hogy a Kúria Pfv.III.21.464/2013/12. számú ítéletében a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 556. § (1) bekezdésében foglalt szabályt alkalmazta, ennek törvényi tényállási elemei megvalósulását vizsgálta. Az elbírálandó kérdés az volt, hogy a felperesi járműszerelvénnyel közlekedő gépjárművezető részéről fennállt-e a kár súlyosan gondatlan okozása. Ennek megfelelően a Kúria a régi Ptk. 556. § (1) bekezdés alkalmazása körében állapította meg, hogy súlyosan gondatlan magatartás az lehet, amelynél a gondosság elhanyagolása olyan feltűnő mértékű, hogy súrolja a szándékosság, az eredmény kívánásának határát. A Kúria e határozatában ugyanakkor megkülönböztette a szabályszegés tényét és súlyát. Rögzítette, hogy a szabályszegés ténye önmagában nem eredményezheti a biztosító mentesülését, a szabályszegés súlya azonban a mentesülést eredményező szándékosság vagy súlyos gondatlanság megítélése szempontjából nyilvánvalóan döntő jelentőségű is lehet, amit minden esetben az összes körülményt figyelembe véve kell értékelni.
- [22] A Pfv.V.21.402/2019/8. számú ítélet szerint az alperes a keresettel szembeni védekezését a régi Ptk. 556. § (1) bekezdés a) pontjára, vagyis a biztosított mentesülést megalapozó károkozására alapította, mint ahogy a Kúria által érdemben vizsgálható felülvizsgálati kérelmét is. Így a Kúria döntése is a biztosított károkozó magatartását vette alapul, és a régi Ptk. 556. § (1) bekezdés a) pontja szerinti törvényi tényállási elemek megvalósulásáról döntött. Az erre az esetre irányadó jogszabályi rendelkezés értelmezése útján jutott arra a következtetésre, hogy a biztosított mint károkozó részéről a súlyos gondatlanságnak a károsodás előidézésére kell irányulnia, a szabályszegésnek pedig többtényállás mellett lehet jelentősége a biztosított magatartásának szubjektív megítélése szempontjából. Emellett – a kúriai határozat szerint – az alperes felülvizsgálati kérelmében utalt a biztosított kármegelőzési kötelezettségére is, de megsértett jogszabályi rendelkezés megjelölése hiányában a Kúria ebben az ügyben ezzel a kérdéssel érdemben nem foglalkozhatott. A régi Ptk. 556. § (3) bekezdésében szabályozott eset így nem volt a felülvizsgálat tárgya.
- [23] A Kúria felülvizsgálati tanácsa szerint a jogegységi hatályú határozat alapjául hivatkozott határozatok mindegyike a régi Ptk. 556. § (1) bekezdését alkalmazta, ennek megfelelően a biztosított károkozó magatartása szolgált e döntések alapjául. Egyik ügyben sem vizsgálta ugyanakkor a Kúria, hogy a biztosított kármegelőzési kötelezettségét teljesítette-e, ha igen, miként, továbbá e kötelezettség elmulasztása milyen jogkövetkezéssel járt. Nem foglalt állást arról, hogy a kármegelőzési kötelezettség elmulasztása vonatkozásában a súlyos gondatlanságnak mire kell irányulnia. Ennek megfelelően a jogegységi hatályú határozat a két hivatkozott határozattal egyezően a régi Ptk. 556. § (1) bekezdésével azonos rendelkezést tartalmazó Ptk. 6:464. § (1) bekezdését, annak az adott esetben figyelembe vehető c) pontját értelmezte. E körben állapította meg, hogy a biztosító mentesüléséhez a súlyos gondatlanságnak a kár bekövetkezése vonatkozásában kell fennállnia. Indokolásában kifejezetten kiemelte a Kúria Pfv.III.21.464/2013/12. számú határozatából azt a megállapítást, miszerint a súlyos gondatlanságnak csak akkor van jelentősége, ha az a károsodás előidézésére irányul. Hangsúlyozta továbbá a Pfv.V.21.402/2019/8. számú határozatra utalással, hogy az alperesnek olyan további tényeket kellett volna bizonyítania, amelyek a társbiztosított alkalmazottja magatartásának közvetlenül az eredmény, azaz a kár előidézése tekintetében súlyosan gondatlan minősítését megalapozzák.
- [24] A Kúria felülvizsgálati tanácsa rámutatott: a jelen ügyben hozott és felülvizsgálattal támadott jogerős ítélet értelmében azonban az alperes nem mentesül a Ptk. 6:464. § (1) bekezdése alapján. A másodfokú bíróság döntése szerint nem történt szándékos károkozás, továbbá a targoncavezető károkozása, a hátramenetben elkövetett vezetési hiba nem tekinthető súlyosan gondatlan magatartásnak. A felülvizsgálattal támadott jogerős ítélet szerint az alperes azért mentesül a biztosítási szolgáltatás teljesítése alól, mert a targoncavezető mint a jogi személy biztosítottnak a tevékenység folytatásában közreműködő munkavállalója kármegelőzési kötelezettségét súlyosan gondatlanul megszegte [Ptk. 6:463. § (1) bekezdés, 6:464. § (2) bekezdés]. Emiatt a jelen felülvizsgálati eljárásban a Ptk. 6:464. § (2) bekezdését és ennek utalt szabályaként a 6:464. § (1) bekezdését, valamint a 6:463. § (1) bekezdését kellett alkalmazni.
- [25] A Ptk. 6:463. § (1) bekezdése alapján a szerződő fél és a biztosított a kár megelőzése érdekében az adott helyzetben általában elvárható magatartást köteles tanúsítani. E rendelkezésből a Kúria felülvizsgálati tanácsa szerint az következik, hogy a biztosítottnak minden általában elvárható intézkedést meg kell tennie a kár megelőzése érdekében. A biztosító mentesülése szempontjából azonban – a régi Ptk. szabályozásával egyezően – a Ptk. 6:464. § (2) bekezdésének, azaz a szándékos vagy súlyosan gondatlan kármegelőzési és kárenyhítési kötelezettségének van jelentősége (Kúria Pfv.III.20.494/2020/5.). E perben tehát – a jogerős ítéletre és a felülvizsgálati kérelemben foglaltakra figyelemmel – azt kellett vizsgálni, hogy a targoncavezető mint a biztosított munkavállalója súlyosan gondatlanul megszegte-e a kármegelőzési kötelezettségét.
- [26] A Kúria felülvizsgálati tanácsa kitért arra is, hogy a mentesüléshez ebben az esetben is vizsgálandó szándékosság vagy súlyos gondatlanság vétkeességi kategória, amely egy konkrét személlyel – adott esetben egy szakképzett targoncavezetővel – szemben állít fel mércét. A Kúria Pfv.I.20.399/2022/5. számú ítéletében már utalt arra,

- hogyan a súlyos gondatlanság megítélése körében a Kúria gyakorlata nem különíti el a súlyosan gondatlan károkozást és a kármegelőzési kötelezettség megszegésével kapcsolatos súlyos gondatlanságot. A megkülönböztetés azonban szükséges, mert a biztosító mentesülésének ez a két esete eltérő biztosítotti magatartást feltételez. A Ptk. 6:464. § (1) bekezdése szerinti esetben ugyanis a biztosított károkozó magatartása, míg a (2) bekezdés esetében az vizsgálendő, hogy a biztosított kármegelőzési kötelezettségét megszegte-e.
- [27] A Kúria felülvizsgálati tanácsa kifejtette, hogy a kármegelőzési kötelezettség a biztosítottat jogszabály alapján terheli, de adott esetben azt az ÁVF VII.5.1. pontja is rögzíti. Ha a biztosított nem tesz meg minden, az adott helyzetben elvárható intézkedést a kár megelőzése érdekében, akkor megsérti a Ptk. 6:463. § (1) bekezdését, valamint szerződésszegést követ el, amelyek mindegyike jogsértő. Ez azonban nem egy mögöttes szabályszegés, hanem – a Ptk. 6:464. § (2) bekezdése szerinti esetben – maga a mentesülést kiváltó biztosítotti magatartás, amelynek szándékossága vagy súlyos gondatlansága vizsgálendő.
- [28] Az általános kármegelőzési kötelezettség tehát speciálisan érvényesül a biztosítási jogviszonyban, mint ahogy erre a Kúria Pfv.I.20.399/2022/5. számú határozatában már rámutatott. Ez az ítélet a [61] bekezdésében a régi Ptk. 556. § (3) bekezdésének alkalmazásával összefüggésben – ami tartalmilag azonos a Ptk. 6:464. § (2) bekezdésével – hangsúlyozza, a kármegelőzési kötelezettség megszegésére alapított mentesüléshez az szükséges, hogy a biztosított szándékos vagy súlyosan gondatlan magatartása vagy mulasztása okozati összefüggésben álljon a biztosítási esemény bekövetkezésével, abban közreessen. A biztosító mentesülési kötelezettsége alól, ha a biztosított a biztosítási szerződés megszegésével, továbbá a kár bekövetkezésének reális veszélye ismeretében gondossági kötelezettségét kirívóan megsértve, nyilvánvalóan felelőtlenül mulasztja el a kár megelőzését, és ezzel hat közre a biztosítási esemény bekövetkezésében. A kármegelőzési kötelezettség megszegése esetén tehát a szándékosságnak vagy a súlyos gondatlanságnak nem a kár okozására, hanem a biztosítási esemény bekövetkezésében való biztosítotti közrehatásra kell vonatkoznia. Ha az adott tényállás mellett a közrehatás kimutatható, de az eset összes körülményét – így a biztosított tudattartalmát is – értékelve nem állapítható meg, hogy a kármegelőzésre köteles biztosított a kár bekövetkezése reális veszélyének ismeretében mulasztotta el a kár megelőzését, a biztosító nem mentesül.
- [29] A Kúria felülvizsgálati tanácsa kifejtett álláspontjával a jogegységi hatályú határozatban vizsgált, a Ptk. 6:464. § (1) bekezdésében rögzített törvényi tényálláshoz képest a 6:464. § (2) bekezdése szerinti törvényi tényállásra értelmezte a mentesülési szabályt, és erre az esetre alkalmazta a jogegységi hatályú határozat rendelkező részében megfogalmazott jogértelmezést. A Kúria felülvizsgálati tanácsa ezért a jogerős ítéletet a kármegelőzési kötelezettség súlyosan gondatlan elmulasztása körében a biztosítási eseménnyel való összefüggésében, a fentiek figyelembevételével vizsgálta.
- [30] A felülvizsgálati kérelem szerint a másodfokú bíróság a súlyos gondatlanság értékelése során indokolatlanul tett különbséget a károkozó magatartás (a vezetéstechnikai hiba) és a kármegelőzési kötelezettség megszegése között, mert a manuális üzemmód megválasztása volt a káresemény közvetlen oka. A Kúria felülvizsgálati tanácsa ezzel nem értett egyet.
- [31] Hangsúlyozta, hogy a kármegelőzési kötelezettség lényege a kár bekövetkezésével fenyegető (kárvészélyes) helyzetek elkerülése, a károkozás okai kifejlődésének a megakadályozása (Legfelsőbb Bíróság Pfv.IX.22.989/2001/6., Pfv.V.21.293/2004/7.), amit mindig egyedileg, az adott helyzet körülményei alapján kell értékelni (Kúria Pfv.V.21.284/2016/9., Pfv.V.20.476/2016/6., Pfv.V.21.255/2014/14., Pfv.V.21.303/2012/5., Pfv.V.20.235/2012/5., Pfv.III.20.641/2012/5.). A kármegelőzési kötelezettségbe tartozik a megfelelő környezet kialakítása, az üzemeltetés körében tanúsított magatartás (Kúria Pfv.V.21.748/2014/8., Pfv.V.20.581/2015/9.).
- [32] A jelen ügyben a Kúria felülvizsgálati tanácsa szerint a káresemény oka az volt, hogy a targoncavezető a targoncával a raklapnak ütközött és azt nekítolta az állványsor egyik lábának. Ettől elkülönülő, ezt megelőző magatartás volt, hogy az indukciós üzemmódot kikapcsolta a sorok közötti szűkfolyosós részen, s ezzel az indukciós megvezetés biztonsági funkcióját is kiiktatta. Az ezt tiltó szakmai szabály célja éppen az abból eredő kárvészélyes helyzet elkerülése, hogy a sorok közötti szűk hely és a manuális üzemmód melletti irányíthatóság bizonytalansága miatt csekély súlyú figyelmetlenség mellett is jelentős kár következhet be. A tiltás kármegelőzési céljával ellentétes magatartás tanúsítása a kármegelőzési kötelezettség megszegésének minősül. A manuális üzemmódra történő átkapcsolás nem okozott kárt, hanem kárvészélyes helyzetet idézett elő, elősegítette a későbbi károkozást. A másodfokú bíróság így helyesen értékelte ezt a magatartást a kármegelőzési kötelezettség megsértéseként.
- [33] A perbeli biztosítási szerződés szerint a károk megelőzése érdekében az adott helyzetben általában elvárható intézkedéseket kell megtenni, mindenkor be kell tartani az üzemeltetésre és a védelemre vonatkozó szakmai előírásokat, a gyártó utasításait, ajánlásait (ÁVF VII.5.1.). A kármegelőzési kötelezettség súlyos gondatlanságának megítélése körében a szakképzett személytől elvárható magatartás a mérvadó (ARSZF IX.5. és XV.2.).
- [34] A súlyos gondatlanság értékelésekor a Kúria felülvizsgálata tanácsa szem előtt tartotta a felperes által a jogegységi panasz eljárásban is hivatkozott Pfv.III.21.464/2013/12. számú ítéletet, amely szerint bár a szabályszegés ténye nem eredményezheti a biztosító mentesülését, a szabályszegés súlya a mentesülést eredményező súlyos gondatlanság megítélése szempontjából döntő jelentőségű lehet.
- [35] Figyelemmel volt továbbá arra is, hogy a balesetben sérült szerkezet műszaki értelemben nagyon kifinomult, kimondottan anyagtakarékos, karcsú, erőtanilag magasan kihasználta, ezzel együtt igen érzékeny, ha valahol ütés éri, az egésznek az

- állékonyasága bizonytalanná válik. A függőleges terheket jól viseli, a hosszirányú vagy a keresztirányú erőhatást azonban nem.
- [36] A targonca azért automatikus vezérlésű, hogy ne menjen neki az állványlábak valamelyikének. A talplemezt egyetlen dübel és csavar rögzítette a padlóba. A több tonnás targoncától származó ütés kiszakítja az állványlábát. A társbiztosított raktározási szabályzata szerint a targoncásoknak balesetvédelmi oktatáson kell részt venniük, az anyagmozgató berendezéseket csak rendeltetésszerűen szabad használni, az adott géptípusra vonatkozó kezelési utasításban foglaltak maradéktalan betartása mellett (13.G.40.635/2018/19/3.).
- [37] A Kúria felülvizsgálati tanácsa kiemelte: a targoncavezető targoncás-raktári munkás munkakörben dolgozott, könnyűgépkészítő, valamint építő- és anyagmozgató gép kezelői szakképzése volt, munkavédelmi oktatáson vett részt. Saját előadása, valamint a felperes biztonsági igazgatójának tanúvallomása szerint a káreseményt megelőzően 5 évvel kezdett el dolgozni ilyen targoncával elsőként, így neki volt a legnagyobb tapasztalata. Az alperesi beavatkozó tanította be, olvasta a targoncakezelési kézikönyvet és az üzemeltetési útmutatót, vizsgáznia is kellett. Elmondták neki, hogy a sorok között nem szabad manuálisan haladni, ami egyértelműen kezelési hiba.
- [38] A targonca üzemeltetési útmutatójának megfelelően kényszervezetésről kézi irányításra akkor szabad átkapcsolni, ha az egész targonca teljesen elhagyta a keskeny folyosót, amihez le kell állítani a targoncát, és meg kell nyomni a kényszervezetés be-/kikapcsolása nyomógombot, az átváltást a kijelző is feltünteti. A felperesi emelőgép- és munkavédelmi szakértő véleménye alapján az induktív vezetés elvesztése kezelőhelyi véletlen okból szinte kizárt. A kirendelt szakértő szakvéleménye szerint a manuális üzemmódot a vezetőnek kell aktiválnia. A megfelelő szakképzettséggel, munkavédelmi ismeretekkel, helyismerettel és szakmai tapasztalattal rendelkező targoncavezetőnek tudnia kellett, hogy ilyen szűk folyosót alkotó, ilyen magasságú és vékonyságú, egy csavarral rögzített terhelte állványok között a kényszervezetés kikapcsolása és ezzel a biztonsági funkció kiiktatása a kár bekövetkezésének reális veszélyét keletkezteti. A targoncavezető belső tudattartalmára ezekből a külső körülményekből vonható le következtetés.
- [39] Mindezek értékelése eredményeként a Kúria felülvizsgálati tanácsa arra a következtetésre jutott, hogy a kármegelőzés körében a gondosság elhanyagolása feltűnő mértékű volt, felelőtlenység, az esetleges hátrányos következmény iránti nagyfokú közömbösség, az abba való belenyugvás jellemezte. A kármegelőzési kötelezettség – peradatok alapján megállapítható – nyilvánvalóan felelőtlen megszegése pedig a kár bekövetkezését érintő, súlyosan gondatlan közrehatásnak minősül.
- [40] A Kúria felülvizsgálati tanácsa a lefolytatott bizonyítás alapján tényként megállapíthatónak ítélte, hogy a targonca manuális üzemmódban volt, valamint a szaktudással rendelkező targoncavezető ismerte a sorok közötti manuális haladás tilalmát és annak indokát. Ennek ellenére az üzemeltetési útmutatót és a raktározási szabályzatot megszegte, holott ezek célja éppen a személy- és vagyónbiztonság megóvása és a veszélyhelyzetek kialakulásának az elkerülése volt. Mindezt olyan környezetben tette, ahol nagyon kis távolságon múlik, hogy a több tonnás targonca nekiütközik-e a 2 mm vastag lemezből hajlított 8,5 méter magas, több tonna terhet tartó, egyetlen csavarral rögzített lábnak. Az ilyen súlyú szabályszegés pedig a súlyos gondatlanság megítélése szempontjából is jelentős (Kúria Pfv.III.21.464/2013/12.). Adott esetben a szabályszegés súlya – az előírások kármegelőzési céljára, rendeltetésére figyelemmel – olyan többlet tényállást jelent, amely már a biztosított magatartásának a szubjektív megítélése szempontjából is releváns (Kúria Pfv.V.21.402/2019/8.): azaz a kár bekövetkezésében való biztosított közrehatás súlyos gondatlansága ez okból is megállapítható.
- [41] Összegezve tehát a Kúria felülvizsgálati tanácsa szerint a szakképzett targoncavezető azzal szegte meg a kármegelőzési kötelezettségét, hogy bár ismerte a veszélyhelyzet kialakulásának reális lehetőségét, ennek ellenére átkapcsolt manuális üzemmódra, egyidejűleg a kényszervezetéshez kapcsolódó biztonsági funkciót kiiktatta. E magatartása pedig okozati összefüggésben áll a kár bekövetkezésével, abban közrehatott. A kármegelőzési kötelezettség súlyosan gondatlan megszegése miatt így a másodfokú bíróság a Kúria szerint helyesen döntött a Ptk. 6:464. § (2) bekezdése alapján az alperes mentesüléséről.
- A jogegységi panasz**
- [42] A Kúria Pfv.I.20.875/2022/7. számú ítélete (a továbbiakban: támadott ítélet) ellen a felperes nyújtott be jogegységi panaszt a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (1)–(2) bekezdéseire hivatkozással, kérve annak hatályon kívül helyezését, a bíróságokra kötelező jogértelmezés megállapítását, valamint a Kúria felülvizsgálati tanácsának új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását, mivel a támadott ítélet jogkérdésben indokolatlanul eltért a Kúria közzétett határozataitól, és ellentétes a Kúria jogegységi hatályú határozatában kifejtett jogértelmezésével is.
- [43] Arra hivatkozott, hogy a Kúria felülvizsgálati tanácsa a jogegységi hatályú határozattal hatályon kívül helyezett korábbi felülvizsgálati ítélettel teljesen azonos módon értékelte az irányadó tényállást, és abból azonos következtetésre jutott, azaz a hatályon kívül helyezett korábbi felülvizsgálati ítélet és a jelen panasz tárgyát képező támadott ítélet szerinte tartalmilag teljesen azonos.
- [44] Előadta, hogy a támadott ítélet elvi alapját az képezi, hogy a súlyos gondatlanság értékelése során különbséget kell tenni a károkozó magatartás (a vezetéstechnikai hiba) és a kármegelőzési kötelezettség megszegése között. Szerinte a támadott ítéletből az állapítható meg, hogy a manuális üzemmód megválasztása nem tekinthető a káresemény közvetlen okának, hanem ezt a magatartást a kármegelőzés körében önállóan, a károkozó magatartástól (a vezetéstechnikai hibától, azaz a polcnak ütközéstől) függetlenül kell értékelni, és ez az önálló, a károkozó magatartástól független, attól megkülönböztetett, a kármegelőzési körben

- történő értékelés alappal vezet a biztosító mentesülésének megállapításához.
- [45] A felperes szerint a támadott ítélet jogkérdésben eltér több a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett határozattól, amelyek között találhatók felülvizsgálati és jogegységi panasz eljárásban hozott határozatok is. Mindezek alátámasztására a felperes részletesen bemutatta az ügyazonosság megállapíthatóságának szempontjait és az eltéréssel érintett határozatokat.
- [46] Az eltérés érdemét tekintve a Pfv.III.21.464/2013/12. számú határozattal összefüggésben utalt arra, hogy a súlyos gondatlanság Ptk.-ban rögzített fogalma nem azonos a büntetőjog tudatos gondatlanság fogalmával. Előbbi a büntetőjogi egyenes vagy eshetőleg szándékossághoz közelebb állónak minősíti, amely a károkozó személy tudattartalmában a cselekménye következményeinek előrelátása mellett a következményekbe való belenyugvás vagy szélsőséges esetben már azok kívánása van jelen.
- [47] Kitért arra, hogy a támadott ítélet szerint a targoncavezető azzal a magatartással, hogy kézi irányításra kapcsolta a targoncát a keskeny folyosón, nem tartotta be a biztonsági előírásokat, ezzel az ütközés fokozott veszélyét idézte elő. A targoncavezetőnek – a támadott ítéletben részletesen kifejtettek szerint – fel kellett ismernie, hogy a kényszervezetés kikapcsolása az adott helyszínen reális veszélyhelyzetet keletkeztet a kár bekövetkezésével kapcsolatban. Idézte a Kúria felülvizsgálati tanácsának megállapításait arról, hogy az adott tényállás mellett, az eset összes körülményét – így a targoncavezető tudattartalmát is – értékelve megállapítható, hogy a kár bekövetkezése reális veszélyének az ismeretében, súlyosan gondatlanul szegte meg a kármegelőzési kötelezettségét; így számolnia kellett azzal, hogy a fokozott veszéllyel járó tevékenység során jelentős károsodás következhet be, mégis gondossági kötelezettségét kirívóan elhanyagolva, felelőtlenül bízott a hátrányos következmények elmaradásában.
- [48] A felperes álláspontja szerint az eltéréssel érintett határozat nem bontotta szét az egymozzanatú károkozó magatartást több fázisra, és helyezte át az egyébként egységes magatartási folyamat egy részének, nevezetesen a jogellenes magatartásnak a megítélését a kármegelőzés körébe. Szerinte ez nem jelenti azt, hogy a Kúria eltéréssel érintett határozata más anyagi jogszabály alapján bírálta el az adott tényállást, hanem azt jelenti, hogy a károkozó magatartás szabálysértésben megnyilvánuló jogellenességi eleme nem választható le a károkozó magatartás közvetlen károkozó mozzanatáról, és nem értékelhető külön a kármegelőzés körében, azt a károkozó magatartás értékelése keretében kell figyelembe venni. Ezzel összefüggésben utalt arra is, hogy a támadott ítélet logikáját elfogadva a biztosító súlyos gondatlanságra tekintettel valamennyi tudatos szabályszegéssel okozott kár esetében mentesülne a biztosítási szolgáltatási kötelezettség alól.
- [49] A fentiekből következően a felperes szerint a támadott ítélet az eltéréssel érintett ítélethez képest a súlyos gondatlanságon alapuló mentesülés terjedelmével, jogi rendeltetésével és jogpolitikai céljával kapcsolatban kifejtett állásponthoz képest markánsan eltérő jogértelmezést adott, amely egyfelől a széles körben elterjedt vagyont biztosítások esetén a biztosító súlyos gondatlanságra hivatkozással történő mentesülésének igen széles megállapíthatóságára vezetne, az eddigi gyakorlathoz képest egyértelműen zavart okozva a súlyos gondatlanságon alapuló biztosítói mentesülés bírói megítélése tekintetében.
- [50] A Pfv.V.21.402/2019/8. számú, eltéréssel érintett határozattal összefüggésben elsőként rávilágított arra, hogy a szabálysértés tudatosságának nem a szabályszegés, hanem a biztosítási esemény bekövetkezése, adott esetben a raktár összedőlése vonatkozásában kell megvalósulnia. Ezzel ellentétben a támadott ítéletében a Kúria önmagában a szabályszegés ténye alapján arra a következtetésre jut, hogy a biztosított a kármegelőzési kötelezettségét súlyosan gondatlanul megszegte.
- [51] Az eltéréssel érintett határozatban a Kúria felülvizsgálati tanácsa éppen azt rögzíti a felperes szerint, hogy a súlyos gondatlanság megítélése a kármegelőzési kötelezettség körében sem szakadhat el a konkrét eredmény előrelátásától és az arra vonatkozatható, azaz a szándékosság határát súroló gondatlanságtól, mivel a gondatlanságnak csak akkor van jelentősége, akkor tekinthető mentesülésre vezető súlyos gondatlanságnak, ha az a károkozás előidézésére irányul. Megállapíthatónak látta az ügyazonosságot a két határozat tekintetében figyelemmel arra is, hogy a magatartás jelentőségét mindkét határozat a kármegelőzés tekintetében értékeli.
- [52] Kiemelte, hogy súlyos gondatlanságnak a kármegelőzés körében is a biztosítási eseményre, azaz a károsodás előidézésére kell irányulnia, amely a gondosság olyan szintű elhanyagolásában jelentkezett volna, amelyből következően a biztosított szinte az eredmény bekövetkezését kívánta. Szerinte a támadott ítélet sem azt rögzíti, hogy a targoncavezető a szabályszegés elkövetésével előre látta az eredményt, azaz a raktárdőlésben megnyilvánuló károsodást, és azt szinte kívánva vagy legalábbis belenyugodva haladt tudatosan manuális irányítás mellett a keskenyfolyosón, hanem azt mondja ki, hogy szabálysértése miatt számolnia kellett azzal, hogy a fokozott veszéllyel járó tevékenysége folytán jelentős károsodás következhet be.
- [53] E körben utalt arra is, hogy az eltéréssel érintett határozat kifejezetten értékeli a károkozó magatartás kármegelőzési kötelezettség megsértéseként történő figyelembe vehetőségét, következésképpen a támadott ítélet megalapozatlanul hivatkozik arra, hogy a korábbi jogegységi hatályú határozat alapját képező döntések egyike sem vizsgálta, hogy a biztosított a kármegelőzési kötelezettségét teljesítette-e.
- [54] Az eltéréssel érintett határozatból szerinte az is következik, hogy a károkozó magatartás szabálysértésben megnyilvánuló jogellenességi eleme nem választható le a károkozó magatartásról, és nem értékelhető külön a kármegelőzés körében. Erre figyelemmel a támadott ítélet a közzétett határozatnak a súlyos gondatlanság kármegelőzési kötelezettség körében történő értékelésével kapcsolatos elvi állásfoglalását figyelmen kívül hagyta, és attól eltért. A súlyos gondatlanság biztosítási jogi fogalmának a tudatos szabálysértések

- eredményre (azaz a kár bekövetkezésére) irányságtól függetlenül történő értelmezése és ezen alapuló biztosítói mentesülés terjedelmének indokolatlan kiszélesítése, továbbá annak kármegelőzési kötelezettség teljesítésének értékelése körében történő téves értelmezése, a jogellenességi és az eredményhez kapcsolódó feltétel „összemosása” a korábban kifejtett kúriai állásponthoz képest jelentősen eltérő jogértelmezést jelent. Szerinte ez végső soron minden tudatos szabálysértés esetén a biztosító mentesülését jelentené, mivel minden ilyen esetben megállapítható lenne, hogy a károkozó ugyan nem akarta a kár bekövetkezését, és abba nem is nyugodott bele, de amennyiben nem sért szabályt, nem történt volna káresemény.
- [55] A korábban közzétett kúriai határozatok elvi állásfoglalásaitól eltérőnek tekinthető tehát az egyébként egységes magatartásként és okfolyamatként megnyilvánuló károkozó magatartás megbontása, és annak külön, egyúttal kétszeresen történő értékelése egyfelől súlyos gondatlanságot nem jelentő károkozó magatartásként, másfelől a kármegelőzési kötelezettség súlyosan gondatlan megsértéseként.
- [56] Kifogásolta, hogy a Kúria felülvizsgálati tanácsa a támadott ítéletben utalt a saját, a jogegységi hatályú határozat meghozatalát követően meghozott határozatára is (Pfv.III.20.399/2022/5.). Kiemelte, hogy a Kúria gyakorlata korábban nem különítette el egymástól a súlyosan gondatlan károkozást és a kármegelőzési kötelezettséggel kapcsolatos súlyos gondatlanságot, a megkülönböztetés azonban szükséges, mert a biztosító mentesülésének ez a két esete eltérő biztosítói magatartást feltételez, továbbá az általános kármegelőzési kötelezettség speciálisan érvényesül a biztosítási jogviszonyban.
- [57] Ezzel összefüggésben a felperes olyan korábbi kúriai határozatokra hivatkozott, amelyek szerint a kármegelőzési kötelezettség értékelése esetén nem olyan körülményeket kell értékelni, amelyek a kár bekövetkezésével közvetlen okozati összefüggésben állnak (Kúria Pfv.V.20.476/2016/6., Pfv.V.20.581/2015/9., Pfv.V.21.255/2014/14., Pfv.V.21.748/2014/8., Pfv.V.21.303/2012/5., Pfv.V.20.235/2012/5., Pfv.V.20.641/2012/5.).
- [58] Végezetül kérte, hogy a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa – egy esetleges hatályon kívül helyezés esetére – jelöljön ki másik tanácsot a felülvizsgálati kérelem elbírálására.
- Az ellenérdekű fél és az alperesi beavatkozó nyilatkozata**
- [59] Az ellenérdekű fél nyilatkozatában elsősorban azt kérte, hogy a Kúria a felperes jogegységi panaszát – az ügyszabályok hiányára figyelemmel – utasítsa el, másodsorban állapítsa meg, hogy a támadott ítélet indokoltan tért el a felperes által hivatkozott kúriai döntésektől, ezért hatályban tartó döntést hozzon.
- [60] Részletesen elemezte az ügyszabályok hiányát a támadott, illetve a felperes panaszában előadott eltéréssel érintett határozatok között. Ezzel összefüggésben elégtelennek és a kúriai gyakorlattal szembe helyezkedőnek tartotta a korábbi kúriai ítélet ellen benyújtott jogegységi panaszt elbíráló jogegységi hatályú határozat indokait az ügyszabályok tekintetében. Szerinte az ügyszabályok több okból sem állapítható meg, így például az ügyszabályok (Ptk. és régi Ptk.), az alkalmazott jogszabályok (Ptk. és régi Ptk.), a megítélendő magatartások az ügyekben nem összemérhetők.
- [61] Hangsúlyozta, hogy a jogegységi panasz eljárás szabályai között a Bszi. nem hivatkozik a Pp. kötéreire és jogerőre vonatkozó szabályaira, következésképpen a korábbi döntés a jelenlegi eljárásban a Jogegységi Panasz Tanácsot semmiben – így az ügyszabályok kérdésében – sem köti.
- [62] Arra az esetre, ha a Kúria ezzel nem értene egyet, utalt arra, hogy a felperes által eltérőként hivatkozott ügyekben a Kúria nem ugyanabban a kérdésben foglalt állást, mert a jelen ügyben a kármegelőzési kötelezettség elmulasztására, míg a hivatkozott ügyekben a károkozásra koncentrált. Ezzel összefüggésben több helyen iratellenesnek tartotta a felperes által előadottakat.
- [63] Hivatkozott arra is, hogy a jogegységi hatályú határozattól való eltérés nem értelmezhető, illetve a Jogegységi Panasz Tanács által nem vizsgálható, mert ebben az eljárásban kizárólag a Kúria „precedens” (felülvizsgálati eljárásban meghozott) határozatai mérhetők össze.
- [64] Részletesen elemezte a jogegységi hatályú határozat alaptörvény-ellenes voltát, az Alkotmánybíróság „következésképpen” gyakorlatát, egyszersmind kérte, hogy a Kúria kezdeményezze az Alkotmánybíróság eljárását a jogegységi hatályú határozat alaptörvény-ellenességének megállapítása, megsemmisítése, illetve a jelen eljárásban való alkalmazása tilalmának kimondása érdekében annak okán, hogy az sérti az Alaptörvény XXVIII. cikkében szereplő tisztességes eljáráshoz való jogot.
- [65] Utalt a biztosítás intézményének alapvető funkciójára és az alperesre nézve kedvezőtlen döntés – jelen ügyön túlmutató – káros társadalmi következményeire.
- [66] Hivatkozott arra is, hogy a Pfv.I.20.399/2022/5. számú – általa helyesnek tartott – döntésben kifejtett szempontok mérlegelésétől a Kúria ebben az ügyben sem térhetett el.
- [67] Az alperesi beavatkozó nyilatkozatában mindenben csatlakozott az alperesi ellenérdekű félhez. Kérelmeit az ellenérdekű féllel azonos tartalommal és indokolással terjesztette elő.
- A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának döntése és annak jogi indokai**
- [68] A Kúria az alperes nyilatkozatára figyelemmel a jogegységi panasz eljárással összefüggő eljárásjogi kérdésekkel összefüggésben az alábbiakra mutat rá.
- [69] A jogegységi panasz eljárás tárgya a Kúria felülvizsgálati eljárásban meghozott – jogegységi panasszal „támadott” – határozata, nem pedig a korábbi panasz eljárásban született jogegységi hatályú határozat.
- [70] A Kúria jogegységi hatályú határozata az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése és a Bszi. 41/D. § (5) bekezdése alapján nemcsak a Kúriára, hanem valamennyi bíróságra kötelező; a közzétételét követően valamennyi bíróság által – a folyamatban lévő ügyekben is – alkalmazandó (3167/2016. (VII. 22.) AB végzés, Indokolás [18]), emiatt az eltérés lehetősége nem merül fel. A jogegységi határozat sajátossága egyebek mellett abból fakad, hogy annak forrása a legfőbb bírósági szerv, a Kúria; másrészt

- abból, hogy címzettjei a bíróságok, amelyek számára az intern norma a rendelkező részében és az ahhoz tartozó logikai érvrendszerben kötelező. Az Alaptörvény és a Bszi. hivatkozott rendelkezései mérlegelést nem engedő módon írják elő, hogy a jogegységi határozatban foglalt jogértelmezést a bíróságoknak kötelezően alkalmazniuk kell (3069/2019. (IV. 10.) AB határozat, Indokolás [33], 3164/2019. (VII. 10.) AB határozat, Indokolás [67]).
- [71] A jogegységi panaszt előterjesztő fél ellenfelének lehetősége van a panaszban felhozott – jogegységi szempontú – érvelésre reagálni, azzal összefüggésben felsorakoztatni a saját ellenérveit. A Jogegységi Panasz Tanács korábbi eljárásának kritikája azonban nem értelmezhető, mint ahogy az alperesnek a kötőerőre és a jogerőre vonatkozó utalása sem, figyelemmel egyfelől arra, hogy ennek az eljárásnak nem tárgya a korábban meghozott jogegységi hatályú határozat (megváltoztatása fel sem merülhet), másfelől arra, hogy a jogerő, illetve kötőerő fogalma kizárólag az adott határozatot érintően értelmezhető, egy korábban meghozott határozattól való eltérés a jogegység és nem a jogerő kérdését veheti fel.
- [72] A Bszi. 41/B. § (1)–(2) bekezdései akkor teszik lehetővé a támadott határozat jogegységi panasz keretében történő felülbírálatát, ha a felülvizsgálati kérelemmel már nem támadható határozatról van szó, feltéve, hogy a felülvizsgálati kérelemben a Kúria 2012. január 1. után hozott és a BHGY-ben közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre már hivatkoztak, és a Kúria az eltéréssel okozott jogsértést határozatában nem orvosolta. Emellett jogegységi panasznak van helye akkor is, ha a Kúria ítélező tanácsa jogkérdésben – jogegységi eljárás kezdeményezése nélkül – úgy tér el a Kúria közzétett határozatától, hogy az adott eltérésre az alsóbb fokú bíróságok határozatában nem került sor.
- [73] A Bszi. 163. § (1) bekezdése szerint a Kúria a jogegységi határozatot, a jogegységi panasz eljárásban, valamint a jogorvoslat a törvényesség érdekében folytatott eljárásban hozott határozatát, az általa az ügy érdemében hozott és a hatályon kívül helyező határozatot a BHGY-ben digitális formában közzéteszi.
- [74] Mindebből következően „közzétett határozat” alatt mind az egyedi ügyben meghozott határozatot, mind például a jogegységi, jogegységi panasz eljárásban meghozott határozatot érteni kell, következésképpen – az alperes hivatkozása ellenében – az ettől való eltérés is vizsgálható a jogegységi panasz eljárásban.
- [75] Az alperes indítványa ellenére nem tartja szükségesnek a Kúria a saját maga által meghozott határozat megtámadását a tisztességes eljáráshoz való jog sérelme okán az Alkotmánybíróság előtt. Ezt a kúriai gyakorlat értelmében részletesen nem kell indokolnia (Kúria Pfv.IV.20.448/2022/16.).
- [76] A fentiekre figyelemmel a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a felperes jogegységi panaszát érdemben vizsgálta, és megállapította, hogy a jogegységi panasz az alábbiakra figyelemmel alapos.
- [77] A felperes a jogegységi panaszát Bszi. 41/B. § (1)–(2) bekezdései alapján terjesztette elő.
- [78] A jogegység követelményét Magyarország Alaptörvénye 25. cikk (3) bekezdése rögzíti, kimondva, hogy „[a] Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét.” A Kúria e feladatát az ítélezése során akkor teljesíti, ha a közzétett kúriai döntéseiben elfogadott jogértelmezés elvi tartalmát az azonos ügyekben követi.
- [79] A Kúria az ügyazonosság fogalmát határozataiban munkálta ki. Több esetben rámutatott arra, hogy a jogegységi panasz eljárásban a cél az azonos jogkérdések vizsgálata és a helyes jogértelmezés meghatározása. A felperes keresetének, az adott ügy tényállásának, a felek perbeli nyilatkozatainak és a támadott jogi rendelkezés hatályának az ügyazonosság körében csak akkor lehet jelentősége, ha az valamilyen módon befolyásolja az érintett jogszabály értelmezését, mert azt például különböző ügyekben – adott esetben az eltérő kereset vagy tényállás okán – máshogy kellett alkalmazni. Több esetben sem látta akadályát a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa annak, hogy egy jogi rendelkezés helyes értelmezésének megállapításához eltérő tényállású, adott esetben különböző jogágakhoz (bíróági szakághoz) tartozó határozatokat vessen össze, vegyen figyelembe (példaként kiemelve: Jpe.II.60.027/2021/8.).
- [80] Mindebből következően a helyes jogértelmezéshez nem feltétlenül szükséges követelmény, hogy a támadott és az eltéréssel érintett határozatokban a tényállás teljes egészében megegyező legyen, és ennek vizsgálatát a Kúria részletesen, hosszasan bemutassa.
- [81] Az alkalmazandó jogi norma egyezősége sem megkívánt akkor, ha a korábbi és a jelenleg hatályos jogszabály tartalmilag ugyanazt a rendelkezést foglalja magában. Ez a helyzet tipikusan a korábban vagy a jelenleg hatályos Pp., illetve a régi és a hatályos Ptk. egyező tartalmú rendelkezéseinek alkalmazásánál.
- [82] A jogegység fogalmát az egyes eljárási törvények nem definiálják, a Bszi. jogegységi eljárásra és jogegységi panasz eljárásra vonatkozó rendelkezéseiből, annak egyes eseteire vonható le – negatív oldalról – következtetés, amelynek értelmében a jogegység hiányát a korábbi döntéstől való indokolatlan eltérés okozza. A jogegység követelménye tehát sohasem absztrakt, hanem mindig konkrét ügyekhez, jogértelmezéshez köthető, az csak meghatározott és megjelölt bírói döntések tekintetében merülhet fel.
- [83] Következésképpen – a jogegységi panasz eljárásokban formálódó gyakorlatot követve – a jogegység követelményén belül az az elvárás, hogy ugyanazon jogkérdést felvető ügyekben (ügyazonosság) a jogértelmezés is azonos legyen. Ha nincs meg az ügyek közötti azonosság, mert eltérő háttérük a bírói döntések, akkor sem jogilag, sem tágabb értelemben nem értelmezhető a jogegység.
- [84] Mindezt szem előtt tartva a Kúria megállapította az ügyazonosságot mind a jogegységi hatályú határozat, mind a felperes által felhozott, eltéréssel érintett határozatok között.
- [85] Ennek indoka a jogegységi hatályú határozat esetében egyértelmű, tekintve, hogy ugyanabban az alapügyben hozta meg a Kúria a határozatát, amelyben a jelen panaszt elbírálja.
- [86] Nem kétséges az ügyazonosság az eltéréssel érintett határozatok körében sem, mert mind a Pfv.III.21.464/2013/12. számú közbenső ítélet, mind a Pfv.V.21.402/2019/8. számú ítélet esetén az ügyek tárgya vagyönbiztosítási szerződés szabályainak

- értelmezése, a szabályszegés tudatos volt, a károkozók tudatos szabályszegése és a káresemény mint biztosítási esemény közötti okozati összefüggés vizsgálata a per tárgyát képezte. A felperesek mindkét esetben a biztosító helytállási kötelezettségének a megállapítását kérték, az alperes biztosító pedig mindkét esetben arra hivatkozott, hogy súlyos gondatlanság miatt mentesül a felelősség alól. Mindkét esetben a súlyos gondatlanságon alapuló – korábban hatályos és jelenlegi – Ptk. szabályra hivatkoztak.
- [87] Eltérő tényállás mellett ugyan, de a kármegelőzés, és a károkozó magatartás összevetését végezte el a Kúria a Pfv.V.20.476/2016/6., Pfv.V.20.581/2015/9., Pfv.V.21.255/2014/14., Pfv.V.21.748/2014/8., Pfv.V.21.303/2012/5., Pfv.V.20.235/2012/5., Pfv.V.20.641/2012/5. számú határozataiban, amelyekkel kapcsolatosan – a hivatkozott jogkérdés okán – az ügyazonosság szintén megállapítható volt.
- [88] Mindebből következően az értelmezett jogkérdések azonosak, ezért nem volt akadálya a helyes jogértelmezés megállapításának.
- [89] A korábban meghozott jogegységi hatályú határozatában a Kúria elsőként a kármegelőzés kérdésével foglalkozott, hivatkozva a Ptk. 6:463. § (1) bekezdésére, amely szerint a szerződő fél és a biztosított a kár megelőzése érdekében az adott helyzetben általában elvárható magatartást köteles tanúsítani. Ezt az elvárhatósági követelményt kell támasztani abban az esetben is, ha a szerződés szabályozza a szerződő fél és a biztosított kármegelőzési teendőit, előírja a kár megelőzését vagy enyhítését célzó eszközöket, eljárásokat, szakképzettségi követelményeket.
- [90] Ezt követően utalt a 6:464. § (1) bekezdés c) pontjára, miszerint a biztosító mentesül szolgáltatási kötelezettsége alól – egyebek mellett – akkor, ha bizonyítja, hogy a kárt jogellenesen, szándékos vagy súlyosan gondatlan magatartással a biztosított vagyontárgy kezelésére jogosított tagja, munkavállalója vagy megbízottja okozta.
- [91] A Kúria kiemelte: „a kártérítési felelősség fennállásának feltételeit külön-külön kell vizsgálni és a különböző tényállási elemek összemérésének elkerülésére fokozott figyelmet kell fordítani. A kárkötelem egyes elemei, így a károkozó magatartás, a kár, e kettő közötti okozati összefüggés és a felróhatóság, valamint a biztosító mentesüléséhez a jogszabályban előírt követelmény, a jogellenesség a konkrét ügyben külön-külön vizsgálandó körülmények. Ennek indoka, hogy a Ptk. – fentebb hivatkozott – 6:464. § (1) bekezdés c) pontja a biztosító mentesülésének együttes feltételeit határozza meg: előírja egyrészt a biztosított (a szerződő fél) magatartásának jogellenességét, másrészt a biztosítottnak (a szerződő félnek) a biztosítási esemény bekövetkezését (a kárt) előidéző szándékos vagy súlyosan gondatlan magatartását.”
- [92] Kitért a Kúria arra is: a konkrét esetben a vizsgálat tárgyát képezte, hogy a társbiztosított alkalmazottja mint targoncavezető a munkavégzésére irányadó foglalkozási szabályokat megszegte, amely közrejátszott a káresemény bekövetkezésében. „Ez a szabályszegés azonban a kárkötelem jogellenességi feltételeihez kapcsolódik, és a jogerős ítéletben kifejtett indokokkal ellentétben nem jelentheti egyszersmind azt is, hogy a károkozó szubjektíve tisztában volt magatartása következményével, számolnia kellett a kár bekövetkezésével.”
- [93] Kifejezetten rámutatott a Kúria arra, hogy „[e] körben mind a másodfokú bíróság, mind a Kúria felülvizsgálati tanácsa helytelenül foglalt állást arról, hogy a targoncavezetőnek az a magatartása, hogy kézi irányításra kapcsolta a targoncát a keskeny folyosón és nem tartotta be a biztonsági előírásokat a gondossági kötelezettség kirívó elhanyagolását jelenti, egyszersmind a targonca vezetőjének számolnia kellett azzal, hogy a fokozott veszéllyel járó tevékenysége folytán jelentős károsodás következhet be, mégis, gondossági kötelezettségét kirívó mértékben elhanyagolva, felelőtlenül bízott a hátrányos jogkövetkezmények elmaradásában. E jogértelmezés elfogadása – a Ptk. rendelkezései ellenében – gyakorlatilag azt jelentené, hogy a súlyos szabályszegés mint a kárkötelem jogellenességi eleme automatikusan azt eredményezi, hogy a károkozó a kárt szándékosan vagy súlyosan gondatlanul okozta, következésképpen ilyen esetben szükségtelen a károkozó tudattartalmának vizsgálata.”
- [94] Emellett egyértelműen előírta azt is, hogy „a fentiekkel szemben az alperes helytállási kötelezettség alóli mentesüléséhez a szándékosságnak vagy a súlyos gondatlanságnak nem a mögöttes (foglalkozási, közlekedési) szabályszegés, hanem a biztosítási esemény, azaz a kár bekövetkezése vonatkozásában kell fennállnia ahhoz, hogy alkalmas legyen a jogkövetkezmény kiváltására.”
- [95] Rámutatott, hogy „a súlyos gondatlanság általában akkor állapítható meg, ha a gondosság olyan feltűnő elhanyagolása áll fenn, ami már egészen közel áll a szándékossághoz. A súlyos gondatlanságnak emellett csak akkor van jelentősége, ha az a károsodás előidézésére irányul (...). Ez az adott esetben a gondosság olyan szintű elhanyagolásában jelentkezett volna, amelyből következően a társbiztosított alkalmazottja szinte a kár mint eredmény bekövetkezését kívánta. Ez a konkrét esetben a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján biztosan nem állapítható meg.”
- [96] A fentiekkel szemben a Kúria támadott határozatának indokolása szerint a jogegységi hatályú határozat nem tért ki a kármegelőzés kérdésére, illetve a súlyos gondatlanság kármegelőzés körében történő értékelésére.
- [97] A Kúria a jogegységi hatályú határozatának [51] pontjában idézte a Ptk. 6:463. § (1) bekezdését, miszerint a szerződő fél és a biztosított a kár megelőzése érdekében az adott helyzetben általában elvárható magatartást köteles tanúsítani. Rámutatott, hogy ezt az elvárhatósági követelményt kell támasztani abban az esetben is, ha a szerződés szabályozza a szerződő fél és a biztosított kármegelőzési teendőit, előírja a kár megelőzését vagy enyhítését célzó eszközöket, eljárásokat, szakképzettségi követelményeket.
- [98] Külön kiemelten nem idézte a károkozás/kármegelőzés, illetve az érintett személy tudattartalma közti logikai kapcsolatot megteremtő Ptk. 6:464. § (2) bekezdését, amely szerint „az (1) bekezdésben foglalt rendelkezést a kármegelőzési és a kárenyhítési kötelezettség megszegésére is

- alkalmazni kell.” Ugyanakkor ez érdeemben nem jelenti azt, hogy éppen az utaló szabály tartalmára tekintettel a mentesülési okok fennállását nem a kármegelőzésre is irányadó jelleggel vizsgálta volna.
- [99] A Ptk. ugyanazt a szabályt rendeli alkalmazni a károkozás, és a kármegelőzés esetére is, a károkozó tudattartalmának vizsgálata körében eltérő rendelkezést nem tartalmaz. Ebből következően is irányadók az eltéréssel érintett határozatokban felhozott jogi érvek, nevezetesen, hogy önmagában a foglalkozási szabályszegés a súlyos gondatlanság megállapítására nem adhat alapot. Az alperesnek olyan további tényeket kellett volna bizonyítania a sikeres mentesüléséhez, amelyek a társbiztosított alkalmazottja magatartásának közvetlenül az eredmény (azaz a kár) előidézése tekintetében súlyosan gondatlan minősítését megalapozzák (Kúria Pfv.V.21.402/2019/8.).
- [100] Ahogy azt a Kúria a következőket, a felperes által is helyesen hivatkozott gyakorlatában hangsúlyozza: a súlyos gondatlanság általában akkor állapítható meg, ha a gondosság olyan feltűnő elhanyagolása áll fenn, ami már egészen közel áll a szándékossághoz. „A súlyos gondatlanságnak emellett csak akkor van jelentősége, ha az a károsodás előidézésére irányul” (Kúria Pfv.III.21.464/2013/12.).
- [101] Helyesen mutatott rá a felperes arra is, hogy e szabály szempontjából a károkozás és a kármegelőzés közötti különbségtételnek semmilyen jogi alapja nincs. A súlyos gondatlanságnak a kármegelőzés körében is a biztosítási eseményre, azaz a károsodás előidézésére kell irányulnia, amely a gondosság olyan szintű elhanyagolásában jelentkezett volna, amelyből következően a biztosított szinte az eredmény bekövetkezését kívánta. A Kúria gyakorlatából az következik, hogy a károkozó magatartás szabálysértésben megnyilvánuló jogellenességi eleme nem választható le a károkozó magatartásról, és nem értékelhető külön a kármegelőzés körében (Kúria Pfv.V.21.402/2019/8.).
- [102] E körben csupán utal arra a Kúria, hogy a támadott ítéletben hivatkozott, ugyanazon felülvizsgálati tanács által a jogegységi hatályú határozat után meghozott határozattól (Pfv.I.20.399/2022/5.) való eltérést, az e határozat összhangját a korábbi határozatokkal a Jogegységi Panasz Tanács nem értékelhette, mert vizsgálódása kizárólag a támadott és az eltéréssel érintett határozatok összevetésére terjedhetett ki.
- [103] A korábban közzétett kúriai határozatok elvi állásfoglalásától eltérőnek tekinthető tehát ugyanazon magatartás kétszeresen történő értékelése egyfelől súlyos gondatlanságot nem jelentő károkozó magatartásként, másfelől a kármegelőzési kötelezettség súlyosan gondatlan megsértéseként.
- [104] Bár az adott esetben a targoncavezető tudattartalmának vizsgálatát tekintve ez a körülmény a fentiek szerint közömbös, a támadott ítélet indokolására figyelemmel a Kúria elvi élel szögezi le: ugyanaz a magatartás nem értékelhető a kártérítési felelősség tényállási elemei, és a kármegelőzés körében is.
- [105] Előbbi a kár bekövetkezéséhez vezető elemek vizsgálatát igényli, utóbbi pedig azokat a körülményeket, amelyek a konkrét okfolyamathoz képest legfeljebb távoli összefüggést mutatnak, és a kár bekövetkezése elkerülését teszik lehetővé. A Kúria gyakorlata szerint a kármegelőzési kötelezettség értékelése esetén nem olyan körülményeket kell értékelni, amelyek a kár bekövetkezésével okozati összefüggésben állnak (Kúria Pfv.V.20.476/2016/6., Pfv.V.20.581/2015/9., Pfv.V.21.255/2014/14., Pfv.V.21.748/2014/8., Pfv.V.21.303/2012/5., Pfv.V.20.235/2012/5., Pfv.V.20.641/2012/5.).
- [106] Mindebből következően az adott esetben a kármegelőzés körében értékelhető egyebek mellett például az alkalmazottak képzése és oktatása, a megfelelő biztonsági berendezések felszerelése, tehát minden olyan magatartás, ami a kár bekövetkezésének elkerülését célozza. Ezzel ellentétben az indukciós üzemmód kikapcsolása biztosan nem e körbe, hanem a károkozáshoz vezető ok folyamat elindításához tartozik, mert az már nem a kár megelőzését lehetővé tevő magatartások, hanem éppen az ezek folytán előírt tiltás megszegéséhez, így a károkozó magatartás megkezdéséhez tartozik.
- [107] Mindezek alapján a Kúria megállapította, hogy a támadott ítélet gyakorlatilag a korábban a jogegységi hatályú határozattal felülbírált felülvizsgálati ítélettel azonos tartalmú jogértelmezésen alapul, erre figyelemmel is indokolatlanul eltér a Kúria közzétett gyakorlatától, különös tekintettel a Jpe.I.60.009/2022/10. számú jogegységi hatályú határozattól, emellett a Pfv.III.21.464/2013/12., Pfv.V.21.402/2019/8., Pfv.V.20.476/2016/6., Pfv.V.20.581/2015/9., Pfv.V.21.255/2014/14., Pfv.V.21.748/2014/8., Pfv.V.21.303/2012/5., Pfv.V.20.235/2012/5., Pfv.V.20.641/2012/5. számú felülvizsgálati ügyekben hozott határozatoktól.
- [108] A Kúria a felperesnek a fentiekben túlmutatató előadásainak részletes elemzését mellőzte, figyelemmel arra, hogy a jogkérdésben való indokolatlan eltérés a hivatkozott határozatok alapján kétségtelenül megállapítható volt.

Elvi tartalom

- [109] A Kúria a Jpe.I.60.009/2022/10. számú jogegységi hatályú határozatban előírt kötelező jogértelmezését e helyütt is irányadónak tartja, és azt meg nem ismételve kimondja: a biztosítási szerződés esetén a biztosító szolgáltatási kötelezettség alóli mentesüléshez szükséges szándékosságnak vagy súlyos gondatlanságnak nem a mögöttes – foglalkozási, közlekedési – szabályszegés, hanem a biztosítási esemény, azaz a kár bekövetkezése vonatkozásában kell fennállnia akkor is, ha a szerződő fél vagy a biztosított kármegelőzési kötelezettségét szegi meg.
- [110] Emellett leszögezi azt is, hogy a kártérítési felelősség tényállási elemei körében figyelembe vehető magatartás nem értékelhető a kármegelőzési kötelezettség megszegése körében is.

Záró rész

- [111] A felperes a hatályon kívül helyezést követően a korábbiaktól eltérő felülvizsgálati tanács kijelölését kérte, ugyanakkor erre a Bszi. 41/D. §-a a Jogegységi Panasz Tanácsnak nem ad lehetőséget.
- [112] A Bszi. 41/D. § (4) bekezdése alapján, ha a Jogegységi Panasz Tanács megállapítja a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérést, a

- panasz elbírálásával összefüggésben felmerült költséget az állam viseli.
- [113] A felperes a jogegységi panasz eljárással összefüggésben a költségei megtérítését nem kérte, a panasz alaposságára tekintettel az alperes a költségei megtérítését nem kérheti, mindebből következően a Kúriának a megtérítendő ügyvédi költségekről rendelkeznie nem kellett.
- [114] A Bszi. 41/D. § (5) bekezdése szerint a Kúriának a közzétett határozatától jogkérdésben való eltérést megállapító és a bíróságokra kötelező értelmezést megállapító határozata jogegységi határozat hatályú, és azt a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.
- [115] A határozat ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2023. szeptember 25.

Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Bartal Géza s.k. előadó bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. bíró, Dr. Balogh Zsolt s.k. bíró, Dr. Bartkó Levente s.k. bíró, Dr. Csák Zsolt s.k. bíró, Dr. Cseh Attila s.k. bíró, Dr. Darák Péter s.k. bíró, Dr. Domonyai Alexa s.k. bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Dzsula Marianna s.k. bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró, Dr. Hajdu Edit s.k. bíró, Dr. Hajnal Péter s.k. bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Kovács András s.k. bíró, Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Kurucz Krisztina s.k. bíró, Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró, Dr. Sperka Kálmán s.k. bíró, Dr. Tánzos Rita s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.008/2023/10. számú
határozata**

Rendelkező rész

A Kúria az alperes jogegységi panaszát elutasítja. A jogegységi panasz eljárás illetéke az állam terhére marad.
A határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

A jogegységi panasz alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes a 2020. október 21. napján kelt VJ/21-119/2019. számú határozatában megállapította, hogy a felperes 2016. október 1-jétől 2020. áprilisáig több vitaminkészítmény kapcsán az egészségre gyakorolt hatásokra vonatkozó állításokkal (1–6. állítás) tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot folytatott, és ezáltal jogsértést valósított meg. A jogsértés miatt a felperest 46 878 000 forint versenyfelügyeleti bírság megfizetésére kötelezte. A döntés indokolása szerint az egészségre vonatkozó állítások nem feleltek meg az Európai Parlament és a Tanács élelmiszerekkel kapcsolatos, tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokról szóló 1924/2006/EK Rendelete (a továbbiakban: 1924/2006/EK rendelet) feltételeinek, azaz tudományos megalapozottságuk nem nyert bizonyítást, ezért azok – a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Fttv.) 14. §-ára is figyelemmel – valótlannak minősülnek. Kiemelte, hogy az 1924/2006/EK rendelet értelmében csak engedélyezett állítások,

illetőleg a Bizottság 432/2012/EU rendelete (a továbbiakban: 432/2012/EU Rendelet) (9) preambulumbekzdése értelmében csak olyan állítások alkalmazhatók, amelyek a fogyasztó számára ugyanazzal a jelentéssel bírnak, mint egy, az egészségre vonatkozó engedélyezett állítás.

- [2] Megállapította, hogy a felperes az 1–6. állításokkal a fogyasztókat megtévesztő, tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot tanúsított, ezáltal megsértette a fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló az Európai Parlament és a Tanács 2011. október 25-i 1169/2011/EU rendelete (továbbiakban: 1169/2011/EU rendelet) 7. cikk (1) bekezdés b) pontját, és ezzel megvalósította az Fttv. 6. § (1) bekezdés b) pont b) alpontja szerinti tényállást és megsértette az Fttv. 3. § (1) bekezdésében foglalt tilalmat.
- [3] Az alperes a felperessel szemben kiszabandó bírság kiinduló összegének meghatározása során a jogsértő kereskedelmi kommunikáció nettó költségéből (281 989 084 forint) indult ki, mert nem azonosított olyan körülményt, amely miatt a kommunikációs költség összege ne adna megfelelő viszonyítási alapot. A kiinduló összeg meghatározását követően került sor az alapösszeg kiszámítására. A kiemelten súlyosító és a közepesen súlyosító körülmények részletezését követően rögzítette, közepes fokú enyhítő körülményként értékelte, hogy a B/315/2016. számú bejelentéssel kapcsolatos eljárás érintett a jelen eljárásban vizsgált állítások közül kettőt, és mivel ezen állításokra a hivatkozott bejelentést követően indult versenyfelügyeleti eljárás nem terjedt ki, így abban a téves feltevésben lehetett a felperes, hogy ezen állítások nem jogsértőek. Az alapösszeg meghatározását követően került sor a jogsértés ismétlődő jellegének közepes súlyú bírságnövelő tényezőként való figyelembevételére. Az alperes a jogsértéssel elért előnyt nem azonosított, ugyanakkor a felperesi vállalkozás kis- és középvállalkozás jellegére és egytermékes voltára figyelemmel negatív eltérítést alkalmazott, és a bírság összegét e körben jelentős mértékben csökkentette.
- [4] A bírságösszeg utolsó lépésének meghatározásaként utalt arra az alperes, hogy a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tptv.) 78. § (1b) bekezdése alapján a bírság összege legfeljebb a vállalkozás utolsó üzleti évben elért nettó árbevételének tíz százaléka lehet. Rögzítette, hogy a felperes nettó értékesítési árbevétele 2019-ben 468 780 000 forint volt, erre figyelemmel – mivel a számított bírságösszeg még a negatív elrettentés körében eszközölt csökkentést követően is jelentősen meghaladta a törvényi maximumot –, a felső határra, azaz 46 878 000 forintra szállította le a bírságot.
- [5] Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes anyagi és eljárásjogi jogszabálysértésre hivatkozó keresetét elutasította.
- [6] Megállapította, hogy a felperes az 1–6. számú állítások használatával tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot folytatott, megsértette annak tilalmára vonatkozó – határozatban foglalt – jogszabályi előírásokat.
- [7] Megállapította, hogy a bírság kiszabását az alperes határozata 212–232. számú pontjaiban kellően

- indokolta, a fogyasztóvédelmi típusú ügyekben kiszabott bírság meghatározásának szempontjairól szóló 12/2017. Közlemény (továbbiakban: Közlemény) első három pontját indokoltan alkalmazta. Elfogadta, hogy a Közlemény alapján a vizsgált kereskedelmi kommunikáció költsége a bírság kiinduló összege, az alapösszeg korrekciójánál okszerűek voltak a felsorolt enyhítő és súlyosító körülmények, továbbá a korábbi bírságolás, a felperes kis- és középvállalkozói (továbbiakban: KKV) státusza, a jogsértő előny hiánya, az egytermékes jelleg miatt alkalmazott korrekciós tényezők alkalmazása. Rögzítette az elsőfokú bíróság, hogy a kúriai joggyakorlat szerint az alperesnek nem kellett matematikai műveletekkel levezetni a bírság kiszámítását, és az alperes okszerű indokát adta annak, hogy a kiinduló összegből az egyes módosító tényezőket figyelembe véve az Fttv. 78. § (1b) bekezdése szerinti 10%-os felső bírsághatárt még mindig jóval meghaladó bírságösszeg lett volna a jogsértéssel arányban álló. Mindezek miatt jogszerűnek találta, hogy az alperes – a határozat 232. pontjában írtak szerint – a 2019. évi éves nettó árbevétel 10%-ának megfelelő összegben mint felső határban állapította meg a bírság összegét, amely a kiinduló bírságösszegnek lényegében a hatodrésze. Ezért nem fogadta el a felperes azon érvelését, hogy az alperes indokolatlanul alkalmazta a törvényi bírságmaximumot, nem mérlegelte az enyhítő és súlyosító körülményeket, illetve amennyiben mérlegelt, azokat a valóságban mégsem vette figyelembe, megsértette az arányosság követelményét. A bíróság mellőzte a felperesnek a jogalap körébe tartozó szempontokra vonatkozó érvelését.
- [8] Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az alperes a határozatát a bírság összege tekintetében a mérlegelési jogkörben hozott határozatokra vonatkozó, a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 85. § (5) bekezdése szerint indokolta, határozatából megállapíthatóak a mérlegelés szempontjai és azok okszerűsége, nem sérült a Tptv. 78. § (3) bekezdése sem. Ezért a kiszabott bírság mérséklésére sem látott lehetőséget.
- [9] A felperes felülvizsgálati kérelmében továbbra is vitatta a jogsértés elkövetését és a bírságkiszabás jogszerűségét. Kérte előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését.
- [10] A Kúria egyetértett a jogsértés jogalapja körében a jogerős ítéletben foglaltakkal, megállapítva, hogy az ítélet indokai logikus, okszerű levezetést mutatnak. Megállapította, hogy az ügyben nem merült fel észszerű kétely az uniós jog megfelelő értelmezését illetően, ezért az előzetes döntéshozatal iránti eljárás kezdeményezését nem tartotta indokoltnak.
- [11] A Tptv. 78. § (1) bekezdés *a*) pontja, 78. § (1b) bekezdése, 78. § (3) bekezdése és a Kp. 85. § (5) bekezdése alapján vizsgálta a bírság jogszerűségét és megállapította, hogy az alperes a bírság kiszabása során jogsértést követett el.
- [12] E körben rögzítette, hogy az alperes határozata 220–231. pontjaiban részletesen elemezte a bírság kiinduló összegét, alapösszegét, a súlyosító és enyhítő körülményeket, valamint a korrekciós tényezőket, figyelembe véve a bírságmaximumot is. Hangsúlyozta, hogy a közigazgatási perben a bíróság jogszerűségi vizsgálatot végez, akkor is csak jogszabálysértés esetén semmisítheti meg a határozatot, ha a döntést a hatóság mérlegelési jogkörben hozta. Idézte a mérlegelési jogkörben hozott határozatok bírsági felülvizsgálatára vonatkozó kúriai gyakorlatot.
- [13] Megállapítása szerint a bírságkiszabásra a bírságminimum és a bírságmaximum között kerülhet sor oly módon, hogy a kiszámított bírságösszegnek az enyhítő körülmények és a csökkentő tényezők figyelembevételét is tükröznie kell.
- [14] A Kúria hangsúlyozta, önmagában abból a körülményből, hogy az alperes a Közleményt alkalmazta nem következik, hogy a bírságkiszabás jogszerű volt, és önmagában az sem elegendő a jogszerűséghez, ha a határozat bemutatja, hogy az egyes bírságkiszabási szempontokat milyen nyomtatékkal értékelte.
- [15] A jogsértést az eljáró tanács megállapítása szerint az okozta, hogy az alperes a bírság összegének meghatározása során olyan kiindulási összeget vett alapul, amely alapján – annak ellenére, hogy közepes súlyú enyhítő körülményt és csökkentő tényezőket vett figyelembe – a számított bírságösszeg még csökkentést követően is jelentősen meghaladta a Tptv. szerinti bírságmaximumot.
- [16] A Kúria rámutatott arra, hogy akár egy jogsértés is megalapozhat maximális bírságot, azonban ez esetben az alperesnek be kell mutatnia, hogy az enyhítő körülményekre és a bírságcsökkentő tényezőkre tekintettel mégis miért kellett bírságmaximumnak megfelelő összeget kiszabni. Ha pedig annak ellenére, hogy enyhítő körülményt és csökkentő tényezőt vett figyelembe, azonban olyan súlyosító körülményeket tárt fel, amelyek kioptimálják az enyhítő körülmények és a jogsértés súlyát csökkentő tényezők hatását, akkor erre kell kitérnie az indokolásában. A határozat indokolása azonban ilyen nem tartalmaz, hanem csupán azt, hogy az enyhítő körülményre és a csökkentő tényezőkre is figyelemmel a bírságmaximum összegére szálította le a bírságot. Mindez önmagában súlyosan sérti a Tptv. bírságkiszabásra vonatkozó rendelkezéseit.
- [17] A bírságkiszabás során az alperes a jogszabálynak nem minősülő Közleményben foglaltakra volt messzemenőkéig figyelemmel, a Tptv. 78. § rendelkezéseit ténylegesen nem, hanem csupán formálisan vette figyelembe. Mindez azt eredményezte a Kúria szerint, hogy a bírságkiszabás során túllépett a Tptv. által meghatározott törvényes kereteken. Tévesen állapította meg ezért az elsőfokú bíróság, hogy az alperesi bírságkiszabás nem sérti a Kp. 85. § (5) bekezdését és a Tptv. 78. § (3) bekezdését.
- [18] A fentiekre tekintettel a Kúria az elsőfokú ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján úgy változtatta meg, hogy alperes határozatának a bírságot kiszabó rendelkezését megsemmisítette, és e körben az alperest új eljárásra kötelezte, egyebekben az ítéletet a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.
- [19] A megismételt eljárásra a Kúria előírta, hogy az alperes a bírságkiszabás során köteles betartani egyrészt a bírságmaximum szabályát, másrészt az eset összes körülményét mérlegelnie kell, különösen a Tptv. 78. § (3) bekezdésében írt szempontokat, és

- mindennek tükröződnie kell a kiszabott bírság összegében.
- [20] A Kúria eljáró tanácsa elvi tételek között rögzítette – mások mellett – , hogy:
- [21] „A versenyfelügyeleti bírság összegének meghatározásakor a versenyhatóság anyagi jogi mérlegelést végez. Ennek során köteles betartani egyrészt a bírság maximumát megjelölő jogszabályhelyet, másrészt az eset összes körülményét mérlegelnie kell, különösen a Tpvt. 78. § (3) bekezdésében írt szempontokat.
- [22] Bírságmaximum egy jogsértés miatt is kiszabható, ez esetben azonban az alperesnek meg kell indokolnia, hogy a Tpvt. 78. § (3) bekezdésben az enyhítő körülményekre és a bírságcsökkentő tényezőkre tekintettel mégis miért kellett bírságmaximumnak megfelelő összeget kiszabni az eljárás alá vont vállalkozással szemben.”
- A jogegységi panasz**
- [23] Az alperes a Kúria Kfv.VI.37.509/2022/8. számú ítéletével szemben jogegységi panaszt nyújtott be a bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (2) bekezdése alapján, és a 41/D. § (1) bekezdés c) pontja alapján kérte a támadott határozat hatályon kívül helyezését, a Kúria eljáró tanácsának új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását. Állította, hogy a támadott ítélet ellentétes a Kfv.II.37.414/2013/8. számú határozattal és Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett a Kf.VI.39.668/2021/15. számú ítélettel, azoktól indokolatlanul tér el.
- [24] Érvelése szerint a Kfv.II.37.414/2013/8. számú és a támadott döntés között ügyszabadság áll fenn, mert mindkét határozat versenyügyben hozott határozat bírósági felülvizsgálata során keletkezett felülvizsgálati döntés. Az alperes mindkét alapügyben bírságot szabott ki, mindkét esetben a bírságkiszabás jogszerűségét a bíróság a felső korlát figyelembevételével vizsgálta, a Tpvt. 78. § (1b) bekezdésében foglaltak bírságkalkulációban játszott szerepe volt a jogvita tárgya, valamint ennek a Tpvt. 78. § (3) bekezdéssel való kapcsolata.
- [25] Sérelmezte a támadott ítélet két megállapítását: „a bírságkiszabásra a bírságminimum és a bírságmaximum között kerülhet sor oly módon, hogy a kiszámított bírságösszegnek az enyhítő körülmények és a csökkentő tényezők figyelembevételét is tükröznie kell”, továbbá azt, hogy a Kúria szerint „[A] jogsértést [...] az okozta, hogy az alperes a bírság összegének meghatározása során olyan kiindulási összeget vett alapul, amely alapján – annak ellenére, hogy közepes súlyú enyhítő körülményt és csökkentő tényezőket vett figyelembe – a számított bírságösszeg még csökkentést követően is jelentősen meghaladta a Tpvt. szerinti bírságmaximumot.”
- [26] Az alperes értelmezése szerint fentiekből az következik, hogy a bírságkiszabás során csak olyan összegből indulhatna ki, amely nem haladja meg végül a kiszabható bírságmaximumot, az tehát a bírság jogszerűségének megítélésakor nem pusztán felső határ, hanem viszonyítás alap.
- [27] Ezzel szemben – az alperes szerint – a Kfv.II.37.414/2013/8. számú határozat tükrében a Tpvt. 78. § (1) bekezdése kizárólag a bírság felső határát nevesíti, amelyet a bírság összege nem haladhat meg, de a felső határnak egyéb funkciója nincs. Sőt a bírságmaximumról rögzíti a határozat, hogy az nem kiindulási pont és nem is viszonyítási alap a bírság arányossága megítélésénél, ugyanis nem a bírságmaximumhoz képest kell kiszabni a bírság összegét, annak arányát megítélni, illetve a mérlegelés jogszerűségét vizsgálni. Hangsúlyozta, hogy e kúriai döntés előtt eljáró bíróságok viszonyítási, kiindulási alapként tekintettek a felső határra, amely álláspontot a Kúria idézett döntése elvetett. Kimondta a Kúria, hogy a felperesi keresetben hivatkozott aránytalanság kérdése – amelyet az enyhítő és súlyosító körülmények részben téves értékelésére és egyes szempontok értékelésének elmulasztására vezetett vissza – nincs összefüggésben a bírság maximum összegével. Kiemelte, hogy a Kúria ezt az értelmezést a Kf.39.668/2021/15. számú ítéletében is követte, irányadóként hivatkozta.
- [28] Rámutatott, hogy a Kfv.II.37.414/2013/8. számú határozatot megelőzően is egységes volt a gyakorlat a bírságmaximum értelmezésével kapcsolatban [Kfv.II.37.291/2009/9.], s kizárta azt, hogy a bírságmaximumból kelljen visszaszámolni a bírság összegét.
- [29] Erre figyelemmel állította, hogy a Kfv.II.37.414/2013/8. számú határozattal szembe megy a támadott ítélet jogértelmezése, egyúttal a jogalkotói indokolást sem követi.
- [30] A miniszteri indokolásból kiemelte, hogy a bírságmaximumot bevezető szabályozás indoka az volt, hogy az érdemi bírság összegének maximuma nem volt korábban meghatározva, a jogbiztonság érdekében célszerű volt azt korlátozni, egyúttal a maximum rögzítésével fölöslegessé vált többszörös jogsértés esetén a halmozott kiszabásról e helyütt rendelkezni. Állította, hogy a bírságmaximum bevezetésének fő célja volt, hogy egyetlen vállalkozás se lehetetlenüljön el versenyfelügyeleti bírság kiszabása miatt. Emiatt fel sem merülhet, hogy akár az arányosság, akár a mérlegelés jogszerűsége körében értékelésre kerüljön, kiindulási alapként funkcionáljon.
- [31] Utalt az Európai Unió Bíróságának (továbbiakban: EUB) joggyakorlatára és arra, hogy az Európai Parlament és Tanács 2018. december 11-i 2019/1. irányelvének (49) preambulumbekzdése szól a felső határ céljáról. Eszerint „a bíróságok visszatartó ereje Unió-szerte jelentősen eltér, és egyes tagállamokban a kiszabható bírság maximális összege nagyon alacsony. Annak biztosítása érdekében, hogy a nemzeti versenyhatóságok visszatartó erejű bírságokat szabhassanak ki, a kiszabható bírság maximális összegét az EUMSZ 101. vagy 102. cikkének minden egyes megsértése tekintetében az érintett vállalkozás teljes világszintű forgalmának legalább 10%-ában kell megállapítani. Ez nem akadályozhatja meg a tagállamokat abban, hogy ennél magasabb összegű, maximális kiszabható bírságot tartsanak fenn vagy vezessenek be”.
- [32] Hivatkozott a EUB C-189/02. számú döntésére, amelyben az Európai Unió Bírósága (továbbiakban: EUB) kimondta, hogy a felső korlát célja az, hogy elkerülje olyan bírságok kiszabását, amelyeknél előre látható, hogy a vállalkozások – a teljes forgalmuk által hozzávetőlegesen és nem tökéletesen

- meghatározott méretük miatt – nem képesek teljesíteni. Másrészt az EUB megállapította a bírságmaximumról, hogy az olyan korlát [...], amely valamennyi vállalkozás esetén egyformán alkalmazandó, és amelyet az egyes vállalkozások mérete alapján alakítottak ki, és amelynek az a célja, hogy elkerülje a túl nagyméretű, aránytalan bírságokat. Ennek a felső korlátnak tehát – a jogsértés súlyának és időtartamának szempontjával ellentétben – különálló és független célja van.
- [33] Állította, hogy az EUB és a Bizottság jogértelmezéséből pedig egyenesen következik, hogy a felső korlát egyedüli lehetséges következménye az, hogy az e szempontok alapján kiszámított bírságot a maximálisan megengedett mértékre csökkentik. Hangsúlyozta, hogy az EUB elismerte, hogy a hatóság a jogsértés súlyát és időtartamát figyelembe vevő közbenső számítási műveleteket az említett korlátnál nagyobb összegben alkalmazza, s elfogadta, hogy a számítás végén a bírság végösszegét csökkenteni kell azzal az összeggel, amely meghaladja a felső korlátot. Leszögezte, hogy az a tény, hogy bizonyos tényezők – mint a jogsértés súlya és az időtartam – nem tükröződnek a kiszabott bírság összegében, csak egyszerű következménye annak, hogy az említett felső korlátot alkalmazták.
- [34] Mindezek alapján levonta azt a következtetést az alperes, hogy az uniós joggyakorlat, a jogalkotói szándék és a Kúria korábbi joggyakorlata szerint is alapvető különbség van a bírságkiszabás szempontjai és a bírságmaximum funkciója között. Ez utóbbinak mindössze annyi a szerepe, hogy amennyiben a bírságkalkuláció eredménye meghaladta a felső határt, úgy a bírság összegét a kiszabható maximumra kell leszállítani.
- [35] Rámutatott, hogy a Fővárosi Törvényszék vizsgálta a mérlegelési tevékenység elvégzését, és helyesen értelmezte a felső határra vonatkozó szabályt. Sérelmezte, hogy a Kúria nem fogadta el a Törvényszék érvelését, és azt, hogy a kiinduló összeg hatodában megállapítható bírság tükrözte az enyhítő és súlyosító körülmények értékelését, így a bírságmaximum alatti bírság kiszabása jelen ügyben nem volt indokolható.
- Az ellenérdekű fél nyilatkozata**
- [36] A felperes ellenkérelmében a jogegységi panasz elutasítását kérte. Állította, hogy a jogegységi panaszában az alperes szövegkörnyezetéből és logikájából kiragadva értelmezi a Kúria ítéletében foglalt érvelést. A Kúria a bírság jogszerűségét a Tpv. 78. §-a alapján az eset összes körülménye alapján vizsgálta, pontosan meghatározva a mérlegelési jogkörben hozott döntés felülvizsgálatának szempontjait, egyúttal vizsgálta a kialakult gyakorlatot is. A Kúria döntését arra alapítva hozta meg, hogy a határozat nem tárt fel olyan súlyosító körülményeket, amelyek kioltják az enyhítő körülmények és csökkentő tényezők hatását, továbbá a Tpv. 78. § rendelkezéseit ténylegesen nem, csak formálisan vette figyelembe, ezzel alperes túllépett a formális kereteken.
- [37] Állította, hogy a Törvényszék nem egészítheti ki az alperes határozatának érveit, a Kúria ezért a határozatban foglaltak jogszerűségét vizsgálta.
- [38] Álláspontja szerint a támadott döntés nem tért el a Kfv. II.37.414/2013/8. számú határozatban foglaltaktól, azzal teljesen konform megállapításokat tartalmaz. Érvelése alátámasztásaként táblázatba foglaltan is párhuzamba állította a határozati érveléseket. Egyezőséget mutatott ki abban, hogy mindkét határozat a bírság megállapítása során az eset összes körülményének értékelését várta el. Hangsúlyozta, hogy a támadott döntés a Tpv. 78. § (3) bekezdésével kapcsolatos új jogértelmezési szempontokat fogalmaz meg.
- [39] Nem látta a jogbiztonsággal ellentétesnek azt az ítéleti előírást, hogy az alperesnek be kell mutatnia, hogy az enyhítő körülményekre és a bírságcsökkentő tényezőkre tekintettel mégis miért kellett a bírságmaximumnak megfelelő összeget kiszabni.
- [40] Nem értett egyet azzal, hogy az ítélet az európai uniós jog alapján megszüvegezett Tpv. 78. § (1b) bekezdésben foglalt bírságmaximum szabály érvényesülését akadályozná.
- [41] Álláspontja szerint az ítélet a tisztességes eljárás követelményének és a hatékony jogorvoslathoz való jognak megfelelően értelmezte a Tpv. 78. § (3) bekezdését.
- A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának döntése és annak jogi indokai**
- [42] Az alperes jogegységi panaszja nem alapos.
- [43] A Bszi. 41/B. § (2) bekezdése alapján jogegységi panasznak van helye, ha a Kúria ítélkező tanácsa jogkérdésben – jogegységi eljárás kezdeményezése nélkül – úgy tér el a Kúria 2012. január 1. után hozott és a Bírószági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától, hogy az adott eltérésre az alsóbb fokú bíróságok határozatában nem került sor.
- [44] A jogegységi panasz eljárás a Bszi. szabályozása értelmében rendkívüli, a jogerő utáni, a jogegységet célzó sui generis eljárás, amely a jogrendszer belső koherenciájának megeremtését szolgálja, jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása (Jpe.I.60.005/2021/5.). A jogegységi panasz eljárásban nem a kereset, az ellenkérelem vagy az eljárás korábbi szakaszaiban előterjesztett perorvoslati kérelmek (fellebbezés, felülvizsgálati kérelem) ismételt elbírálására, a jogerős ítéletben megállapított tényállás felülbírálatára, a bizonyítékok újbóli értékelésére vagy a jogegységi panasszal támadott kúriai határozat jogszerűségének átfogó, általános érvényű vizsgálatára kerül sor, mint ahogy a jogerős másodfokú határozattal szemben ismételten, illetve újként megfogalmazott jogi érvek érdemi értékelésére vagy annak vizsgálatára sem, hogy valamely jogi érvet a felülvizsgálati eljárásban a döntése meghozatalánál a Kúria mennyiben vett figyelembe. A jogegységi panasz alapján a Kúria azt vizsgálja, hogy a panasz előterjesztője által megjelölt közzétett kúriai határozatoktól való, a jogegységi panaszban állított eltérés bekövetkezett-e, ha pedig bekövetkezett, ez az eltérés indokolt volt-e [Jpe.I.60.025/2022/13.].
- [45] E jogegységi panasz eljárás sajátossága, hogy az alperes nem a BHGY-ban közzétett kúriai határozatra visszavezetve (Kf.VI.39.668/2021/15.) érvel részletesen a jogegység megbomlása mellett, hanem olyan kúriai végzést (Kfv.II.37.414/2013/8.) idézve, amelyet a meghozatalakor hatályos Bszi. szabályok folytán nem kellett a BHGY-ban

- közzétenni. A Jogegységi Panasz Tanács arra a következtetésre jutott, hogy az alperes jogegységi panaszában hivatkozott összefüggés és a kúriai végzésre visszautaló, panaszban szintén megjelölt Kf.VI.39.668/2021/15. számú ítélet mint közzétett elvi határozat elégséges ahhoz, hogy a Kfv.II.37.414/2013/8. és a Kfv.VI.37.509/2022/8. számú határozatok érdemi összevetését el lehessen végezni.
- [46] Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése kimondja, hogy a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét. A Kúria e feladatát az ítélezése során akkor teljesíti, ha a közzétett kúriai döntéseiben elfogadott jogértelmezés elvi tartalmát („*ratio decidendi*”-t) az azonos ügyekben követi [Jpe.I.60.002/2021/7. [18] bekezdés].
- [47] Az alperes jogegységi panaszát a Bszi. 41/B. § (2) bekezdésére alapította, állítva, hogy az eljáró tanács ítélete – anélkül, hogy erre a jogerős ítéletben sor került volna – eltért a Kfv.II.37.414/2013/8. számú végzéstől és a Kf.VI.39.668/2021/15. számú ítélettől azáltal, hogy a Tpv. 78. § (1b) bekezdésében foglalt bírságmaximumot a mérlegelési tevékenység szempontjából kiindulási pontként, viszonyítási alapként kezelte, amelyhez igazítva, az enyhítő és súlyosító tényezők értékelésével határozható meg a felperessel szemben kiszabható bírság összege, s amely tükrében a bírság arányosságát és a mérlegelési tevékenység jogszerűségét is vizsgálni lehet.
- [48] A Jogegységi Panasz Tanács már több döntésében elvi élel fejtette ki, hogy a jogegységi panasz jogintézménye nem a panaszosnak a per tárgyává tett jog- és érdeksérelmének kiküszöbölésére szolgál. Erre a bírósági eljárási törvények által szabályozott rendes és rendkívüli jogorvoslatok többirányú lehetőséget biztosítanak. A jogegységi panasz eljárás, mint ahogy a nevéből is tükröződik, a közzétett határozattól eltérés feloldását, a jogegység biztosítását célozza, nem pedig újabb jogorvoslati fórumot nyit a panaszosnak, a megelőző eljárások során szükségszerűen már érvényesített jog- és érdeksérelme orvoslására. (Jpe.I.60.001/2021/2.) Ugyancsak e körben mutatott rá a Jogegységi Panasz Tanács arra is, hogy a jogegységi panasz eljárás egy a Bszi.-n alapuló, rendkívüli, jogerő utáni, jogegységet célzó, sui generis eljárás. A jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgáló önálló eszköz. Jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása. Nem jelentheti a felülvizsgálati eljárás megismétlését, továbbá az abban szereplő indokolás felülmérlegelését. Nem működhet kvázi „szuper-felülvizsgálatként” (Jpe.I.60.011/2021/3.).
- [49] A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Jpe.I.60.002/2021/7. és a Jpe.I.60.005/2021/5. számú határozataiban azt is kifejtette, amit később a Jpe.II.60.027/2021/8. számú döntésében megerősített, hogy a jogegység fogalmát az egyes eljárási törvények nem definiálják, a Bszi. jogegységi eljárásra és jogegységi panasz eljárásra vonatkozó rendelkezéseiből, annak egyes eseteire vonható le – negatív oldalról – következtetés, amelynek értelmében a jogegység hiányát a korábbi döntéstől való indokolatlan eltérés okozza. A jogegység követelménye tehát sohasem absztrakt, hanem mindig konkrét ügyekhez köthető, az csak meghatározott és megjelölt bírói döntések tekintetében merülhet fel. Következésképpen – a jogegységi panasz eljárásokban eddig kialakult gyakorlatot követve – a jogegység követelményén belül az az elvárás, hogy ugyanazon jogkérdést felvető ügyekben (ügyszámonosság) a jogértelmezés is azonos legyen. Ha nincs meg az ügyek közötti azonosság, mert eltérő háttérűek a bírói döntések, akkor sem jogilag, sem tágabb értelemben nem értelmezhető a jogegység.
- [50] A Jpe.I.60.002/2021/7. számú határozat azt is rögzítette, hogy a jogegység követelménye megköveteli annak vizsgálatát, hogy mikor áll fenn az ügyek (bírói döntések) közötti azonosság. Az ügyszámonosság több tényező által befolyásolt, összetett jogfogalom, amelyet mindig esetről esetre kell vizsgálni. Ennek során szigorúan kell venni az összehasonlított bírói döntésekben az alkalmazott anyagi jogszabály egyezőségét (hatály, normatartalom) és a jogértelmezés szempontjából releváns tények lényegi hasonlóságát, továbbá közigazgatási perben – a kérelemhez kötöttség és a közigazgatási ügy tárgya által meghatározott vizsgálat miatt – a hatósági, a kereseti és a felülvizsgálati kérelem ténybeli és jogi azonosságot befolyásoló elemeit.
- [51] Nincs ügyszámonosság az eltérő anyagi jogi háttérű, azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő közigazgatási ügyek és annak alapján indult közigazgatási jogviták között. Alappal kérdőjelezhető meg az ügyszámonosság továbbá azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő kereseti vagy eltérő felülvizsgálati érvelés esetén.
- [52] Jengi elvi tételeket követve megállapította a Jogegységi Panasz Tanács, hogy az alperes által hivatkozott Kfv.II.37.414/2013/8. számú és a támadott határozat összevethetőségére csak szűk körben – a bírságmaximum mérlegelési döntéshozatalban játszott szerepe körében – van lehetőség.
- [53] A Kfv.II.37.414/2013. számú ügyben az alperes bírságkiszabását az eljáró bíróságok azért találták jogsértőnek, mert az alperes nem határozta meg a felperesi vállalkozás nettó árbevételének összegét és ahhoz képest a bíróság nem tudta ellenőrizni, hogy a bírság Tpv. – akkor hatályos – 78. § (1) bekezdése szerinti felső határát elérte vagy esetleg meghaladta. A peradatok alapján úgy látták a bíróságok, nem egyértelmű, hogy betartotta-e a hatóság a 10%-os felső határt. Fel sem merült ebben az ügyben az a tényállási elem, hogy a hatóság a felső határt túllépő bírság összegét szállította le a maximumra.
- [54] Az alperes felülvizsgálati kérelmében állította, hogy a nettó árbevétel 10%-a csak a bírság felső határát adja meg, de nem viszonyítási alap és a bírság arányosságát, jogszerűségét nem a felső határhoz viszonyítva kell vizsgálni. A Kúria Kfv.II.37.414/2013/8. számú határozatában rögzítette, hogy a Tpv. 78. § (1) bekezdésében meghatározott bírságmaximum kizárólag a bírság felső határát nevesíti, ezt a kiszabott bírság összege nem haladhatja meg. Ezen túlmenően a bírságmaximum nem kiindulási pont és nem viszonyítási alap a bírság arányossága megítélésénél, ugyanis nem a bírságmaximumhoz képest kell kiszabni a bírság összegét, annak arányosságát megítélni, illetve a mérlegelés jogszerűségét vizsgálni. Ezért jutott arra a következtetésre ebben a határozatában a Kúria, hogy tévedett mind a

- másodfokú, mind az elsőfokú bíróság, amikor a 2010. évi nettó árbevétel, illetve annak 10%-át kiindulási és viszonyítási alapként kezelte és súlyos, az ügy érdemére kiható, eljárási szabálysértésnek tekintette ennek az adatnak a határozatban való feltüntetése hiányát. A Kúria a hiányolt adatokat egyébként a periratok között fellelte.
- [55] A Kúria ezt az érvelését a Kfv.II.37.291/2009/9. számú ítéletből, illetve az ezzel a határozattal hatályában fenntartott Fővárosi Ítéletábrla 2.Kf.27.057/2008/15. számú ítéletéből vette át. Az elvi tétellel a felsőbíróság elsődleges célja az volt, hogy megerősítse a Tpv. 78. § (3) bekezdésre utalva az enyhítő és súlyosító körülmények szabad értékelésének elvét, másodlagosan pedig az, hogy kimondja, azzal ellentétes az a felperesi jogértelmezés, miszerint a bírságmaximumból kellene visszszámolni a versenyfelügyeleti bírság összegét. A felülvizsgálati bíróság álláspontja szerint e jogértelmezés elfogadása esetén egy enyhítő körülmény is kizárná a legmagasabb összegű bírság alkalmazásának lehetőségét, amely azonban sértené a szabad mérlegelés elvét.
- [56] Az az elv tehát, amelyre az alperes a jogegységi panaszában hivatkozik, valójában és lényegében a mérlegelési tevékenység szabad gyakorlásának megerősítését szolgálja, s azt rögzíti, hogy egy jogsértés súlyát az enyhítő és súlyosító körülmények együttes értékelése alapján lehet meghatározni és az alkalmazandó bírságot is ezen tényezők együttes figyelembe vételével lehet kiszabni.
- [57] A támadott ítélet alapjául szolgáló ügyben a tényállás a fenti ügytől eltérő volt, a válasz is csak érintőleges kapcsolódást mutat. Az alperes a felperessel szemben kiszabott bírság kiinduló összegeként a jogsértő kereskedelmi kommunikáció költségét határozta meg (amely közel 50%-a volt a határozathozatalt megelőző üzleti év nettó árbevételének), ezen összeg vonatkozásában végezte el az enyhítő és súlyosító tényezőkre figyelemmel a súlyozást, majd a bírságkiszabás utolsó lépéseként ellenőrizte, hogy a Közleménye alapján kiszámított bírság összege túllépi-e a bírság felső határát, azaz az utolsó üzleti év nettó árbevételének 10%-át. A túllépést észlelve az alperes lecsökkentette a Tpv. 78. § (1b) bekezdése szerinti felső határra (a 10%-ra) a bírság összegét. Ehhez képest kellett azt megítélnie a Kúriának, hogy az elsőfokú bíróság ítéletében helyesen foglalt-e állást a felperes kereseti kifogásairól. A felperes keresetében azt állította, hogy nem kellően indokolta meg az alperes, hogy miért alkalmazta a bírság törvényi maximumát, az alperes nem értékelte az enyhítő körülményeket és azt sem indokolta, hogy miért tekintette a legsúlyosabb jogsértésnek a magatartását, amely miatt indokolt a legmagasabb összegű szankció alkalmazása. E körben a Tpv. 78. § (3) bekezdésének és a Kp. 85. § (5) bekezdésének, azaz a mérlegelési jogkör gyakorlására vonatkozó szabályok megsértésére hivatkozott.
- [58] A Jogegységi Panasz Tanács álláspontja szerint a támadott döntés értelmezésekor az egyedi tényállásra is tekintettel a felhozott értelmezési elvet a korábbi határozatok érvelésének összefüggése alapján és nem kiragadottan kell értelmezni. Figyelembe kell venni az ügy sajátos körülményeit, így azt, hogy az eljáró tanácsnak vizsgálnia kellett a Közlemény alkalmazásának és a Tpv. rendelkezéseinek összhangját, oly módon, hogy a bíróság csak a törvény rendelkezéseinek alárendelt, továbbá követnie kellett a mérlegelési jogkörben hozott határozat bírósági felülvizsgálatára vonatkozó általános szempontokat, a jogalkalmazói gyakorlat elveit, amelyeket a támadott ítélet nevesít és összegez [vö. [67]–[70] bekezdések].
- [59] Rögzíthető, hogy valamennyi, közigazgatási bírságszankció kiszabását lehetővé tevő közigazgatási ügyben alkalmazandó általános elvi tételt fogalmaz meg a [71] bekezdés, amely szerint bírságkiszabásra a bírságminimum és bírságmaximum között kerülhet sor. Valamennyi ágazati bírsággal szemben, amely mérlegeléssel állapítandó meg, követelmény, hogy ha van minimum és maximum érték, akkor a jogsérelem súlyához igazodóan e két érték közötti a bírság összege [vö. Kúria Kfv.III.39.078/2011/11.], kivéve, ha azt az okozott jogsérelem kiemelkedően nagy súlya – enyhítő körülmények ellenére – nem teszi kizárhatóvá. Ez utóbbi esetben indokolt lehet a maximum összeg alkalmazása is, ahogy arra a [74] bekezdés is utal.
- [60] Az ítélet [73] bekezdése mutat rá a versenyügy egyediségére, illetve a probléma forrására. Eszerint az alperes által választott kiindulási összeg (jogsértő kereskedelmi gyakorlat kommunikációs költsége) olyan magas volt, hogy az vezetett oda, hogy az alperes által elvégzett súlyozás ellenére a számított bírság összege átlépte a 78. § (1b) bekezdése szerinti felső határt, és így a kiszabható legmagasabb összegben került sor a felperesi bírság meghatározására. A Kúria eljárási tanácsának álláspontja szerint ez csak akkor lehet törvényes, ha az alperes külön megindokolja, hogy az enyhítő körülmények ellenére miért látja indokoltnak a legmagasabb összeg kiszabását. Ez az érvelés nem áll ellentétben azzal, hogy a felső határ nem viszonyítási alap, nem kiindulási pont, hiszen nem azt várta a Kúria a támadott döntésében, hogy az alperes szükségképpen a felső határból kiindulva csökkentse az enyhítő körülményekre figyelemmel a maximum összeget és a csökkentett összegben állapítsa meg a kiszabott bírságot, hanem a döntés értelmében a Kúria megfelelő indokolást várt el az alperestől, mert a határozatban foglalt érveket elégtelennek ítélte a bírságmaximum kiszabásához, emiatt tekintette jogsértőnek a bírságkiszabásra vonatkozó határozati rendelkezést.
- [61] A Kfv.III.37.582/2016/16. számú közzétett határozat értelmében a hiányos indokolás a mérlegelési jogkörben hozott döntés törvényességét kizárja. Az eljáró tanács álláspontja a Kúria joggyakorlatával tehát azonos.
- [62] Mindezek alapján alaptalanul érvel azzal az alperes, hogy a támadott döntés eltért a Kúria Kfv.II.37.414/2013/8. számú döntésében foglalt és a Kf.VI.39.668/2021/15. számú ítéletben megerősített elvi tételtől. A Jogegységi Panasz Tanács álláspontja szerint az alperesi panaszban számon kért értelmezést az eljáró tanács nem mellőzte, hanem az ügy egyedi tényállása miatt további szempontot kellett behoznia a felülvizsgálat körébe, miután a bírságmaximum és a mérlegelési tevékenység jogszerűségének összefüggéseit érintette a felperes kereseti és felülvizsgálati kérelme.

- [63] Figyelemmel arra, hogy a jogegységi panasz eljárásban a Kúria közzétett határozatától való eltérés bír jogi relevanciával, a Jogegységi Panasz Tanács érdemi válasz nélkül hagyja a panasznak a bírságkiszabás európai uniós jogalkalmazással és jogértelmezéssel (a Bizottság és az Európai Unió Bíróságának gyakorlatával) kapcsolatos érveit és felvetéseit.
- [64] A Jogegységi Panasz Tanács a Bszi. 41/D. § (3) bekezdése alapján a jogegységi panaszt elutasította, mert a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben nem történt eltérés.

Elvi tartalom

- [65] Nem sérti a jogegységet, ha a Kúria eljáró tanácsa a felülvizsgálati kérelemre figyelemmel és az ügy egyedi sajátossága miatt a közzétett határozatban foglalt jogértelmezést további szemponttal egészíti ki a bírságmaximum és a mérlegelési tevékenység összefüggéseinek értelmezése során.

Záró rész

- [66] A Bszi. 41/C. § (8) bekezdése értelmében, ha a Jogegységi Panasz Tanács indokoltnak tartja tárgyalás tartását, arra a panasz előterjesztőjét és a (7) bekezdésben meghatározott személyeket a polgári perrendtartásról szóló törvény szabályai szerint idézi. Jelen ügyben nem merült fel indok a tárgyalás tartására, ezért a jogegységi panaszt tárgyalás tartása nélkül bírálta el.
- [67] Az alperes jogegységi panaszának sikertelensége folytán a jogegységi panasz eljárási illetéke az alperes illetékmentességére is figyelemmel az állam terhén marad a Bszi. 41/C. § (2) bekezdés *i*) pontja és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 96. § (1) bekezdése és 102. § (6) bekezdése alapján.
- [68] A felperes a jogegységi panasz eljárásban költséget nem igényelt, ezért az erről való rendelkezést a Jogegységi Panasz Tanács mellőzte.
- [69] A határozat ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2023. október 2.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Dr. Tóth Kincsó s.k. előadó bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Böszörményiné dr. Kovács Katalin bíró helyett, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Gimesi Agnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.052/2023/4. számú végzése

Rendelkező rész

A Kúria a felperesek költségmentesség engedélyezése iránti kérelmét elutasítja; a felperesek jogegységi panaszát visszautasítja.
A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

- [1] A felperesek (a továbbiakban: panaszosok) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (2) bekezdése alapján jogegységi panaszt terjesztettek elő a Kúria Pfv.VI.20.339/2023/2. számú, a felülvizsgálatot megtagadó végzése ellen. Kérték a végzés hatályon kívül helyezését és a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását. Álláspontjuk szerint a Kúria végzése eltér a Kúria Pfv.IV.20.554/2022/4. számú határozatában foglaltaktól.
- [2] A felperesek továbbá a jogegységi panasz benyújtásával egyidejűleg személyes költségmentesség iránti kérelmet terjesztettek elő a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog polgári és közigazgatási bírósági eljárásban történő alkalmazásáról szóló 2017. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban Kmt.) 5. §-ának (2) bekezdése alapján.
- [3] A jogegységi panasz érdemben nem bírálható el.
- [4] A Bszi. 41/C. § (2) bekezdés *h*) pontja szerint alkalmazandó polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban Pp.) 94. § (1) bekezdése *a*) pontja alapján a felet – ideértve a beavatkozót is – a perben a jogai érvényesítésének az elősegítése érdekében személyes költségkedvezmény, a 94. § (1) bekezdés *b*) pontja szerint személyes költségfeljegyzési jog illetheti meg. A Pp. 100. §-a alapján alkalmazandó Kmt. 5. § (2) bekezdése értelmében a fél részére költségmentességet kell engedélyezni, ha az (1) bekezdésben foglalt feltételek nem állnak fenn, de a bíróság a fél egyéb körülményeinek figyelembevételével megállapítja, hogy a fél létfenntartása veszélyeztetett. A Kmt. 6. § (2) bekezdés *a*) pontja szerint a fél részére teljes vagy részleges költségfeljegyzési jogot kell engedélyezni, ha az (1) bekezdésben meghatározott feltételek nem állnak fenn, de a bíróság a fél egyéb körülményeinek figyelembevételével megállapítja, hogy az illeték és a per során felmerülő valamennyi költség várható összegének az előzetes megfizetése, illetve előlegezése a félnek jövedelmi és vagyoni viszonyaival arányban nem álló megterhelést jelentene.
- [5] A Kmt. felhatalmazása alapján megalkotott, a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog engedélyezésének alapjául szolgáló körülmények igazolásáról szóló 26/2017. (XII. 27.) IM rendelet (a továbbiakban Kmr.) 10. § (1) bekezdése alapján kérelmezőnek minden vagyonáról nyilatkoznia kell – így különösen: ingatlan, készpénz, pénzügyi intézménnyel szemben fennálló követelés, értékpapír, ingó vagyontárgy, követelés, vagyoni értékű jog –, kivéve a szokásos életszükségleti és berendezési tárgyakat, valamint az olyan összegű

- készpénzt és pénzügyi intézménnyel szemben fennálló követelést, amely a bírósági végrehajtásról szóló törvény szerint mentes a végrehajtás alól.
- [6] A Kmr. 10. § (3) bekezdése alapján a kérelmezőnek költségmentesség alapjául szolgáló körülmények igazolására szolgáló nyomtatványhoz mellékelni kell három hónapra visszamenőleg a fizetési számlát vezető pénzforgalmi szolgáltató igazolását a fizetési számla egyenlegéről, valamint három hónapra visszamenőleg a fizetesiszámla-kivonatát. Ha a kérelmező több fizetési számlával rendelkezik egy pénzforgalmi szolgáltatónál vagy több pénzforgalmi szolgáltató vezet részére fizetési számlát, mindegyik vonatkozásában köteles az igazolásokat mellékelni.
- [7] A panaszosok költségmentesség alapjául szolgáló körülmények igazolására szolgáló nyomtatványai hiányosan vannak kitöltve, azokból hiányzik a közös háztartásban élő személyek számának, a nettó jövedelmüknek [az előterjesztő havi nettó jövedelme, a közös háztartásban élő hozzátartozó(k) havi nettó jövedelme, a háztartás havi összes nettó jövedelme, egy főre eső havi nettó jövedelem], valamint a havi összes nettó jövedelmet terhelő rendszeres kiadásoknak a feltüntetése. A panaszosok a nyomtatványokat egyszerű magánokirati formában terjesztették elő, azokon nem igazolta két tanú, hogy az űrlap aláírója a nem általa írt okiratot előttük írta alá, vagy aláírását előttük saját kezű aláírásának ismerte el.
- [8] A panaszosok a költségmentességük megállapításához mindösszesen egy-egy, de ugyanazon bankszámlakivonat (K&H Bank) mellékeltek a költségmentesség igazolására szolgáló űrlaphoz a 2023.04.28. és 2023.07.28. közötti időszakra vonatkozóan.
- [9] A Kmtv. alapján a fél jövedelmi és vagyoni viszonyait jogszabályban meghatározott módon köteles igazolni és az igazolásokat a kérelmével egyidejűleg kell előterjesztenie. A Kmr. 10. § (3) bekezdésében meghatározott iratokat (a fizetési számlát vezető pénzforgalmi szolgáltató igazolását három hónapra visszamenőleg a fizetési számla egyenlegéről, valamint három hónapra visszamenőleg a fizetesiszámla-kivonatát) a panaszosok benyújtották. A költségmentesség engedélyezése iránti kérelem azonban – fent részletezett hiányossága okán – nem felel meg a Kmtv.-ben és a Kmr.-ben írt követelményeknek.
- [10] A Kmr. 10. § (1) bekezdése eltérést meg nem engedő, kögens követelményt fogalmaz meg a költségmentesség engedélyezéséhez szükséges nyilatkozatok tekintetében, ezért a Kúria a panaszosok hiányos költségmentesség engedélyezése iránti kérelmét elutasította.
- [11] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdésének c) pontja szerint, a Jogegységi Panasz Tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt visszautasítja, ha az eljárási illetéket nem vagy hiányosan fizették meg.
- [12] A panaszosok a jogegységi panasz eljárás illetékét nem fizették meg, továbbá a hiányos költségmentesség engedélyezése iránti kérelmüket a Kúria elutasította. A kifejtettek tekintettel a Kúria a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés c) pontja alapján a jogegységi panaszt – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – visszautasította.

Záró rész

- [13] Az eljárás a jogegységi panasz visszautasítására tekintettel az Itv. 57. § (1) bekezdés a) pontja alapján illetékmentes.
- [14] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2023. szeptember 18.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke,
Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró,
Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró,
Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró,
Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Tóth Kincső s.k. bíró, Dr. Vitál-Eigner Beáta s.k. bíró

A Kúria

Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.054/2023/3. számú végzése

Rendelkező rész

A Kúria a felperes jogegységi panaszát visszautasítja.
A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

- [1] A felperes (a továbbiakban: panaszos) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (2) bekezdése alapján jogegységi panaszt terjesztett elő a Kúria Gfv.III.30.572/2022/11. számú ítéletével szemben. Kérte az ítélet hatályon kívül helyezését és a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását. Álláspontja szerint a Kúria támadott határozata eltér a Kúria Gfv.VII.30.789/2016/5., Pfv.VI.21.324/2012/5., Pfv.I.20.100/2021/9., Pfv.IX.20.152/2019/8., Gfv.VII.30.253/2020/7., Gfv.VI.30.081/2021/8., Pfv.VI.20.862/2022/11., Pfv.V.20.465/2020/7. számú határozataitól. Kérte a Gfv.III.30.572/2022/11. számú ítélet végrehajtásának felfüggesztését.
- [2] A jogegységi panasz érdemben nem bírálható el.
- [3] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdés c) pontja értelmében a Jogegységi Panasz Tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt visszautasítja, ha az eljárási illetéket nem vagy hiányosan fizették meg.
- [4] A Gfv.III.30.572/2023. számú ügy iratai alapján megállapítható, hogy a pertárgyérték 9 062 000 €, így az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 50. § (1) bekezdése és 39. § (1) bekezdése alapján a jogegységi panasz eljárás illetéke 3 500 000 Ft. A jogegységi panasz 43. oldalán, a 165. pontban az szerepel, hogy ennek „megfizetését a mellékelt átutalási megbízás igazolja”. A panaszos ugyanakkor az átutalási megbízást nem csatolta, és egyéb módon sem igazolta, hogy a jogegységi panasz eljárás illetékét

- megfizette volna, illetve költségmentesség engedélyezése iránti kérelmet sem terjesztett elő.
- [5] A Jogegységi Panasz Tanács következetes gyakorlata szerint a jogegységi panasz befogadásához elvárható, hogy a panaszos vagy hiánytalanul fizesse meg az illetéket, vagy nyújtson be teljes körű, szabályszerű, érdemben elbíráható költségmentességi kérelmet. (Jpe.I.60.025/2023/4. [5], Jpe.I.60.017/2021/4. [7]; Jpe.I.60.021/2022/3. [4]; Jpe.I.60.028/2021/4. [4]; Jpe.II.60.032/2022/5. [5], Jpe.I.60.039/2022/6. [6], Jpe.I.60.065/2022/3. [5]) Ennek hiányában a jogegységi panasz visszautasításának van helye a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés c) pontja alapján.
- [6] A panaszos jelen ügy tárgyát képező jogegységi panaszával fenn kívánta tartani a korábban téves határozatszámot tartalmazó és emiatt visszautasított jogegységi panaszának jogi hatályát. A panaszosnak a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 178. § (1) bekezdésére való hivatkozásával és ezzel kapcsolatos érvelésével összefüggésben a Kúria a következőkre mutat rá: A jogegységi panasz eljárás – ahogyan arra a panaszos is helyesen utal – a Bszi.-n alapuló, rendkívüli, jogerő utáni, jogegységet célzó, *sui generis* eljárás, amely jogorvoslati eljárás ugyan, de nem az alapul szolgáló per folytatása. E speciális eljárásra vonatkozó rendelkezéseket a Bszi. tartalmazza és rögzíti a Pp.-nek azokat a szabályait, amelyeket a jogegységi panasz eljárásban megfelelően alkalmazni kell. A Pp. tehát nem általában véve háttérjogszabálya a jogegységi panasz eljárásnak, egyes rendelkezéseit akkor kell alkalmazni, amennyiben azt a Bszi. kifejezetten előírja. A Bszi. 41/C. § (2) bekezdésében tételesen felhívott rendelkezések között nem szerepel a Pp.-nek a panaszos által hivatkozott, a perindítás szabályait tartalmazó XI. fejezete, ezen belül is a keresetlevél előterjesztéséhez fűződő joghatások fenntartására vonatkozó 178. §-a. Mindezekre figyelemmel a Bszi. erre irányuló rendelkezése hiányában a jogegységi panasz eljárásban nincs jogszabályi alapja a Pp. 178. §-a alkalmazásának.
- [7] Erre tekintettel a Kúria csak azt a tényt értékelhette, hogy a panaszos jogi képviselője által 2023. május 17. napján letöltött Gfv.III.30.572/2022/11. számú ítélettel szemben – 30 napon túl – 2023. augusztus 28. napján előterjesztett jogegységi panasz elkésett, így a panasz visszautasításának van helye a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés d) pontja alapján is.
- [8] A fentiek alapján a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés c) és d) pontjai alapján visszautasította. Erre tekintettel – utalva a Bszi. 41/C. § (5) bekezdésére is – a végrehajtás felfüggesztése iránti kérelem érdemi elbírálását mellőzte.
- fenntartására vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazásának.

Záró rész

- [10] Az eljárás a jogegységi panasz visszautasítására tekintettel az Itv. 57. § (1) bekezdés a) pontja alapján illetékmentes.
- [11] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2023. szeptember 18.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke,
Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bírő,
Dr. Farkas Katalin s.k. bírő, Dr. Kalas Tibor s.k. bírő,
Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bírő,
Dr. Gyarmathy Judit s.k. bírő, Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. bírő, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bírő, Dr. Márton Gizella s.k. bírő, Molnár Ferencné dr. s.k. bírő, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bírő, Dr. Orosz Árpád s.k. bírő, Dr. Puskás Péter s.k. bírő, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bírő, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bírő, Dr. Somogyi Gábor s.k. bírő, Dr. Suba Ildikó s.k. bírő, Dr. Szabó Klára s.k. bírő, Dr. Stark Marianna s.k. bírő, Dr. Tóth Kincső s.k. bírő, Dr. Vítál-Eigner Beáta s.k. bírő

Elvi tartalom

- [9] A jogegységi panasz eljárásra mint rendkívüli, jogerő utáni, jogegységet célzó, *sui generis* eljárásra vonatkozó rendelkezéseket a Bszi. tartalmazza, és meghatározza a polgári perrendtartásról szóló törvénynek azokat a rendelkezéseit, amelyeket a jogegységi panasz eljárásban megfelelően alkalmazni kell. A jogegységi panasz eljárásban – a Bszi. erre irányuló rendelkezése hiányában – nincs jogszabályi alapja a Pp. 178. §-ában rögzített, a keresetlevél előterjesztéséhez fűződő joghatások

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

288A rongálás szükségszerűen az érintett vagyontárgy állagának sérelmével, megrongálódásával vagy megsemmisülésével jár. A közveszély hatóköre nem konkrét, hanem beláthatatlan, azt maga az elkövető sem képes uralni (szemben a rongáló magatartással). Közveszély akkor jön létre, ha nem csupán meghatározott vagyoni értékű dolog épsége kerül veszélybe, hanem a veszély olyan beláthatatlan hatókörű, hogy az okozott károkat az elkövető nem képes megakadályozni és így egy vagy több – meg nem határozott vagy nagyobb számú – személy vagy jelentős értékű dolog épsége kerül veszélybe [Btk. 8. §., 322. § (1) bek., (5) bek. I. ford., 371. § (1) bek.].

- [1] A járásbíróság az ítéletében a terheltet bűnösnek mondta ki 1 rendbeli, gondatlanságból elkövetett közveszély okozásának vétségében [Btk. 322. § (1) bek., (5) bek. I. ford.]. Ezért őt 150 napi tétel pénzbüntetésre ítélte, 1 napi tétel összegét 2000 forintban állapította meg. Az így kiszabott 300 000 forint pénzbüntetés megfizetésére 10 havi részletet engedélyezett. Rendelkezett arról, hogy amennyiben a terhelt 1 havi részlet megfizetését elmulasztja, a pénzbüntetést, illetőleg annak meg nem fizetett részét fogházban végrehajtandó szabadságvesztésre kell átváltoztatni. Kötelezte a terheltet az eljárás során felmerült büntügyi költség megfizetésére.
- [2] A terhelt és védője által felmentés végett bejelentett fellebbezés folytán eljáró törvényszék, mint másodfokú bíróság a nyilvános ülésen meghozott végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [3] A jogerős ügydöntő határozattal szemben a terhelt védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt a Be. 651. § (2) bekezdés c) pontja alapján, a Be. 648. § a) pontja és a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont ab) alpontjában írt okból, a terhelt javára. Indítványozta, hogy a Kúria a másodfokú bíróság ítéletét változtassa meg és a terheltet mentse fel az ellene gondatlanságból elkövetett közveszély okozás vétsége miatt emelt vád alól. A felülvizsgálati indítvány lényege szerint a jogerős ügydöntő határozat irányadó tényállásából az eljáró bíróságok tévesen következtettek a közveszély, mint eredmény megállapíthatóságára, erre figyelemmel a terhelt terhére rótt gondatlanságból elkövetett közveszély okozás vétsége [Btk. 322. § (1) bek., (5) bek. I. ford.] törvényi tényállási elemei maradéktalanul nem valósultak meg, így a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével került sor. A felülvizsgálati indítvány indokainak lényege szerint az irányadó tényállás alapján a közveszély bekövetkezése, illetve annak lehetősége sem állapítható meg, mert mindösszesen három egymáshoz kifejezetten közel álló ház került veszélybe. A veszélyeztetett házak értéke együttesen nem jelent olyan mértéket, hogy az alapján a közveszély bekövetkezése megállapítható lenne, mivel a védő álláspontja szerint a veszélyeztetett

összes érték 150 000 000 forint körüli, ez pedig nem tekinthető olyan jelentős értékű vagyonnak, amely megsemmisülésének veszélye közveszélynek lenne tekinthető. Közveszély hiányában a bekövetkezett kár mértékéhez igazodó rongálás bűncselekményének megállapítása lenne lehetséges, a Btk. azonban a rongálást kizárólag szándékos elkövetés esetén rendeli büntetni, a gondatlan károkozás nem bűncselekmény.

- [4] A Legfőbb Ügyészség átiratában a terhelt védőjének felülvizsgálati indítványát alaptalannak tartotta. A veszély akkor válik közveszéllyé, amikor nem csupán egy vagy több, de mindenesetre kis számú meghatározott személy, hanem meg nem határozott vagy nagyobb számban meghatározott személy életét, testi épségét fenyegető helyzet alakul ki, illetve ha jelentős értékű dolgok kerülnek olyan körülmények közé, hogy megsemmisülésük vagy megrongálásuk valószínűsíthető. A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint a töretlen ítélkezési gyakorlat a közveszély fogalmát ugyanezen tartalommal határozza meg. A Legfőbb Ügyészség szerint az irányadó tényállásból következtetést lehet arra vonni, hogy a terhelt által gyújtott tűz uralhatatlanná vált, átterjedt a szomszédos ingatlanra, abban összesen 25 669 600 forint, azaz a Btk. 459. § (6) bekezdés c) pontja szerinti jelentős kár keletkezett, fennállt továbbá a tűz tovaterjedésének veszélye másik két ingatlanra is. A terhelt által előidézett veszély tényleges sérelmet is okozott. A közveszélyokozás bűncselekménye törvényi tényállási elemei maradéktalanul megvalósultak, így a bíróság törvényesen állapította meg a terhelt bűnösségét a bűncselekmény gondatlan alakzatában. Hivatkozott továbbá arra is, hogy a Btk. 322. § (2) bekezdés b) pontja, illetőleg (5) bekezdésének II. fordulata a különösen nagy vagy ezt meghaladó kárt okozva elkövetést már minősítő körülményként jelöli meg, ebből pedig az is következik, hogy a közveszély okozás alapesete körében kell értékelni azt, ha a bekövetkezett kár ennél kisebb, azaz 50 000 000 forint alatti. Erre figyelemmel az irányadó tényállás szerinti cselekménnyel okozott kár a Btk. 322. § (5) bekezdés I. fordulatában meghatározott bűncselekmény megállapítását nyilvánvalóan megalapozza. Figyelemmel arra, hogy az eljáró bíróságok a Be. 649. § (2) bekezdésében megjelölt eljárási szabálysértést nem vétettek, indítványozta, hogy a Kúria a Be. 662. § (1) bekezdése alapján a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen a felülvizsgálati indítvánnyal támadott határozatokat hatályában tartsa fenn.
- [5] A terhelt védője észrevételében a felülvizsgálati indítványában foglaltakat változatlanul fenntartotta. Hivatkozott arra, hogy a tűz tovaterjedésének a lehetősége önmagában nem közveszély, hanem csak akkor, ha ennek következtében jelentős értékű és nem körülhatárolható vagyon megsemmisülése (megrongálódása) került veszélybe. Álláspontja szerint az nem közveszély, ha a tűz egy másik (esetleg nem is egy, hanem maximum még egy, de

- semmiképpen nem több) ingatlanra is átterjedhetne. Ennek hiányában a cselekmény legfeljebb gondatlanságból elkövetett és a Btk. szerint nem büntetendő gondatlanságból elkövetett rongálás megállapítását eredményezheti.
- [6] A terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa alaptalan.
- [7] A Be. 648. § a) pontja szerint felülvizsgálatnak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt is helye van.
- [8] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja értelmében a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét.
- [13] A Kúria megállapította, hogy a felülvizsgálati indítványt arra jogosult, határidőn belül, felülvizsgálati okra történő hivatkozással, a felülvizsgálattal támadott határozatok és a felülvizsgálati indítvány okainak megjelölésével terjesztette elő, ezért azt a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján, a Be. 649. § (2) bekezdésében írt eljárási okokra is figyelemmel, érdemben felülvizsgálta.
- [14] A Be. 659. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [15] A felülvizsgálat elbírálásakor irányadó tényállás lényege a következő:
- [16] A terhelt a cselekmény napján 11 óra körüli időben feleségével, az Sz. településen lévő nyaraló ingatlanukban tartózkodtak. A terhelt 11:15 és 11:50 közötti időben az ingatlanon az utcai kerítés belső oldalánál lévő 60 cm széles sövénykerítés belső szélétől kb. 2–3 m távolságra összekészített, korábban kertészeti munkák során kivágott, száraz növényi anyagmaradvány, bukszus égetésébe kezdett, azt meggyújtotta. A terhelt az égetést nem kellő gondossággal végezte és felügyelte, ezért az égés során magasra csaptak a lángok és a felröppenő, izzó anyagmaradványokból a szomszédos ingatlanon álló nádtetős ház tetőszerkezete 11:50 körüli időpontban begyulladt. Ezt észelve a terhelt és felesége a tűz oltását megkezdték, valamint a terhelt felesége 12:06-kor értesítette a tűzoltókat. A tűzoltók a helyszínre 12:19-kor érkeztek ki és a tűz oltását azonnal megkezdték, de nem tudták megakadályozni a tűz gyors szétterjedését. A tűz következtében a terhelt ingatlanával szomszédos ingatlanon álló ház teljes felső, tetőtéri szintje a benne lévő ingóságokkal együtt megsemmisült.
- [17] A száraz bukszus bokrok égése több méteres lánggal és felszálló izzó-égő anyagmaradványok keletkezésével járt, így a száraz növényzet égetésével a terhelt nem csak veszélyeztette a szomszédos ingatlanon lévő nádtetős épületet, hanem azt a tűz meg is gyújtotta és az épület tüze következtében reális veszélye volt annak, hogy a tűz átterjedjen a terhelt ingatlanával szomszédos csüngő ereszes és egy másik nádtetős épületekre. Tűzoltási beavatkozás nélkül a tűz átterjedése bekövetkezett volna. A terhelt által a saját ingatlanán végzett szabadban tüzelés következtében kialakult a közveszély, előre fel nem becsülhető mértékű vagyontárgyak kerültek veszélybe, melyek közül az egyik épület részben meg is semmisült.
- [18] Az Sz. településen lévő ingatlanban 24 000 000 forint kár keletkezett, az ingatlanban a tűz következtében megsemmisült ingóságok értéke 1 669 600 forint.
- [19] A Kúria álláspontja szerint az ítélet tényállásában szerepeltetett, azonban – ahogy erre a terhelt védője helyesen hivatkozott – valójában jogi indokolás körébe tartozó következtetés az, hogy a terhelt által a saját ingatlanán végzett szabadban tüzelés következtében kialakult a közveszély. A közveszély ugyanis jogi fogalom (BH 2021.98.I.), ezért azt a bíróságnak a tényállásban rögzített tények alapján jogi következtetésként kell megállapítania. Amennyiben a közveszélyokozás büntette esetén az ítéleti tényállás nem tartalmazza a következtetés levonására alapul szolgáló tényeket, így tűzgyújtás esetén veszélyeztetett ingatlanokra vonatkozó cselekménnyel kapcsolatosan az ítélet tényállásában nem került rögzítésre az eljárás tárgyát képező ingatlan elhelyezkedése, jelentőséggel bíró fizikai jellemzői, környezetének beépítettsége, és emiatt nem bírálható felül a közveszély létrejöttére vont következtetés, a terhelt bűnösségére vont következtetés a közveszély, mint jogi fogalom hiányában nem állapítható meg (Kúria Bfv.I.1573/2014/8.). Jelen ügyben azonban erről nincs szó.
- [20] A Btk. 322. § (1) bekezdése értelmében, aki anyag vagy energia pusztító hatásának kiváltásával közveszélyt idéz elő, vagy a közveszély elhárítását, illetve következményeinek enyhítését akadályozza, büntetett miatt 2 évtől 8 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- [21] A Btk. 322. § (2) bekezdés b) pontja szerint a büntetés 5 évtől 10 évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt különösen nagy vagy ezt meghaladó kárt okozva követik el.
- [22] A Btk. 322. § (5) bekezdése értelmében, aki a közveszély okozását gondatlanságból követi el, vétség miatt 3 évi, különösen nagy vagy ezt meghaladó kár esetén 1 évtől 5 évig, halál okozása esetén 2 évtől 8 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- [23] A Btk. 322. §-ában szabályozott közveszély okozása eredménybűncselekmény, annak megállapítása feltétele a közveszély, mint eredmény bekövetkezése.
- [24] A közveszély emberi magatartás folytán keletkező olyan állapot, amely a benne rejlő viszonylagos nyugalmi helyzetben vagy mozgásban lévő tényezőkön, folyamatokon keresztül nagy számú, meg nem határozható személyt vagy előre fel nem becsülhető anyagi javakat megsérüléssel, rongálódással vagy megsemmisüléssel fenyeget. A közveszély a közönséges (így a rongáló magatartás általi) veszélyhez képest a személyek és dolgok szélesebb és nem behatárolható körét érinti. Hatóköre nem konkrét, hanem beláthatatlan, azt maga az elkövető sem képes uralni (szemben a rongáló magatartással). Közveszély akkor jön létre, ha nem csupán egy vagy több (legfeljebb kis számú) meghatározott személy, hanem egy vagy több meg nem határozott, vagy pedig nagyobb számú személy,

- vagy jelentős értékű dolog épsége kerül veszélybe (BH 2021.98.).
- [25] A közveszély okozás eredmény-bűncselekményének a befejezettségéhez az szükséges, hogy a törvényben meghatározott elkövetési magatartás kifejtése folytán az elkövetési módban rejlő objektív folyamatok okozatos következményeként a közveszély ténylegesen bekövetkezzék. Valamely tárgy meggyújtása esetén a közveszély akkor következik be, ha azáltal lehetővé válik a tűznek más tárgyakra való tovább terjedése, ennek hiányában csupán a közveszély okozás kísérlete megállapításának van helye (BH 2000.89.).
- [26] A közveszély okozás büntetének megállapításához elengedhetetlenül szükséges annak tisztázása, hogy a gyújtogatás következtében nagyobb – meg nem határozható – számú személy vagy előre fel nem becsülhető vagyontárgy ténylegesen veszélybe került-e, illetőleg fennállott-e ennek a reális veszélye (BH 1999.246.).
- [27] A különösen nagy vagyoni hátrányt előidéző gondatlan közveszély okozás vétségét valósítják meg az elkövetők, akik a szemétegetés során kellő körültekintés nélkül járnak el, és a magatartásuk folytán a számottevő értéket képviselő épület komplexum megsemmisült, és a tűz tovább terjedése előre fel nem becsülhető, nagy értékű javak megsemmisülésével fenyegetett (BH 2000.529.). Ezen Bfv.IV.100/2000/5. számú határozatában a Legfelsőbb Bíróság kifejtette, hogy a közveszély olyan állapot, amelyben meghatározott természetű folyamatok következtében több, egyedileg meg nem határozott személy, illetve személyek nagyobb csoportja vagy dolgok meg nem határozott, de nagy értékű köre van a pusztulás reális lehetőségének kitéve. Amennyiben a közveszélyt a Büntető Törvénykönyvben felsorolt módon jogellenes emberi magatartás hozza létre, a cselekmény – az eredményre kiterjedő szándékosságtól vagy gondatlanságtól függően – közveszély okozás büntetének vagy vétségének a megállapítására alkalmas. Maga a közveszély tehát jogi fogalom, amelynek alapjául olyan tények szolgálnak, amelyek tisztázása különleges szakértelmet igényel. Minthogy tehát a közveszély be- vagy be nem következése tényekből levont jogi következtetés, kívül esik a tényállás körén. Egy számottevő értéket képviselő épület esetén a tűz tovább terjedése, előre fel nem becsülhető nagy értékű anyagi javak megsemmisülésével történő fenyegetése a közveszély bekövetkezésének a megállapítására ad alapot, függetlenül attól, hogy az érintett épületet körbe vevő épületek veszélyben voltak-e vagy sem.
- [28] A hivatkozott határozatban meghozott döntés alapjául szolgáló tényállás szerint az elkövetés helye egy számottevő értéket képviselő, belül különálló üzlethelyiségekre tagolt, jelentős árukészlettel rendelkező épület komplexum. Az abban foglaltak azonban jelen ügyben a tényállásban meghatározott, érintett ingatlanok együttes értékeléseként ugyanolyan jogi következtetés levonására alkalmasak.
- [29] A Kúria a felülvizsgálati indítványban foglaltakkal kapcsolatosan megállapítja: a közveszély okozás büntette megvalósulásához az szükséges, hogy meg nem határozott személy(ek) életének, testi épségének vagy nagy értékű vagyontárgy(ak) megsemmisülésének, megrongálódásának a veszélyeztetettsége ténylegesen bekövetkezzék (BH 2003.52.), e körben azonban nem a veszéllyel érintett anyagi javak értékének, hanem a veszély ellenőrizhetetlenségének van jelentősége. A rongálás szükségszerűen az érintett vagyontárgy állagának sérelmével, megrongálódásával vagy megsemmisülésével jár, a közveszély a közönséges (így a rongáló magatartás általi) veszélyhez képest azonban az érintett dolgok szélesebb és nem behatárolható körét érinti. A közveszély hatóköre nem konkrét, hanem beláthatatlan, azt maga az elkövető sem képes uralni (szemben a rongáló magatartással). Közveszély tehát akkor jön létre, ha nem csupán meghatározott vagyoni értékű dolog épsége kerül veszélybe, hanem a veszély olyan beláthatatlan hatókörű, amelyet az elkövető nem képes uralni, ezért az elkövető nem képes az általa okozott kár hatókörét meghatározni. Amennyiben az elkövető által gyújtott tűz hatóköre nem csupán az elkövető szándéka vagy gondatlansága által érintett meghatározott dolog épségét veszélyezteti, vagy okoz a dolog állagában sérelmet, hanem a tűz terjedése beláthatatlanná válik, azt maga az elkövető nem képes uralni és az így létrejött veszély hatóköre már nem konkrét. Azaz, a kialakult veszély hatókörével okozott károkat az elkövető nem képes megakadályozni és így egy vagy több – meg nem határozott vagy nagyobb számú – személy vagy jelentős értékű dolog épsége kerül veszélybe, akkor a közveszély, mint eredmény létrejött. A Kúria a BH 2021.98. számon közzétett döntés alapjául szolgáló Bfv.III.456/2020/33. számú döntésében kifejtette: mindig az elkövető van abban a helyzetben, hogy felmérje magatartásának lehetséges, helyszíni következményét. Kétségtelen, hogy valamely magatartás önmagában nem feltétlen képes beláthatatlan, elkövető által uralni képtelen folyamat előidézésére. Gyújtogatás esetében ez valamely tárgy olyan körülmények közötti lángra lobbantását jelenti, amely lehetővé teszi, hogy a tűz átterjedjen más vagyontárgyra. Önmagában az égés megindítása, a lángra lobbantás (még a keletkezett tűz önfenntartása esetén is) vagyoni elleni bűncselekmény elkövetési magatartása lehet. Közveszély okozásról akkor van szó, ha a lángra lobbantás összekapcsolódik a közveszély előidézésére alkalmas helyzetkihasználással (indokolás [134]–[136]).
- [30] Az elkövetési magatartásokból következően a bűncselekmény elkövetése vagyoni érdeket is sért, ami a közveszély okozás és a rongálás közös fogalma. A védő által hivatkozottakhoz képest az eltérés valójában nem a veszélyeztetett értékek nagyságában, hanem abban áll, hogy a rongálás esetében a vagyoni sérelem mindig egyedi, meghatározott és mérhető károsodás; közveszély okozás esetében viszont a vagyoni sérelem okozás szükségszerűen előidézi előre meg nem határozott, és meg nem határozható számú személyek, vagyontárgyak veszélybe kerülését (Kúria, Bfv.III.456/2020/33. számú határozat [131] bekezdés.).
- [31] Jelen ügyben a tényállásban foglalt elkövetési magatartás és az ott rögzített objektív eredmények alapján megalapozottan vonható le jogi következtetés a közveszély, mint eredmény létrejöttére. A terhelt – tekintettel arra, hogy a tőle

elvárható figyelmet és körütekintést elmulasztotta – nem látta előre, hogy a tűzgyújtása eredményeként általa már nem uralható, nem belátható veszélyt hoz létre a környezetében. A tényállás alapján egyértelműen megállapítható, hogy a tűzgyújtás következtében nem csak az állagsérelem veszélye, hanem maga az állagsérelem is rövid időn belül bekövetkezett, majd a szomszédos ingatlan égése folytán további ingatlanok kerültek veszélybe, a tűz eredményének behatárolása és az elkövető általi kontrollálása lehetetlenné vált. A tűzgyújtás által létrehozott veszély így már nem csak egyedi meghatározott és mérhető károsodást, hanem előre meg nem határozott és meg nem határozható számú vagyontárgyak veszélybe kerülését, meg nem határozható vagyoni sérelem lehetőségét hozta létre. A tűz terjedése által létrejött veszély a dolgok szélesebb, nem behatárolható körét érintette, és a veszélyt maga az elkövető sem volt képes uralni. Ezért a tényállásból helyesen vonható le következtetés a közveszély, mint jogi fogalom megállapíthatóságára. A tűz által okozott, tényállásban rögzített kár összege a Btk. jelentős kár fogalmának megfelel, e körben a Kúria a Legfőbb Ügyészség hivatkozását a különösen nagy vagy ezt meghaladó kár vonatkozásában helyesnek és alaposnak tartja. A terhelt a tűz gyújtásával nem pusztán közveszélyt idézett elő, hanem a közveszély keretén belül a tényállásban meghatározott, jelentős értékű kárt is okozott. Amennyiben a terhelt által már nem ellenőrizhető, nem uralt tűzgyújtás vonatkozásában a tűzoltók a tűz további terjedését nem fékezik meg, úgy a fennálló közveszély eredményeként a tűz tovaterjedésével a terhelt által előre nem látható, de a már okozott kárra figyelemmel mindenképpen jelentős mértékű, előre meg nem határozható vagyontárgyakban jelentkező további károk is bekövetkeztek volna.

- [32] Mindezekre figyelemmel az irányadó tényállás alapján az állapítható meg, hogy a terhelt magatartásának következtében a közveszély bekövetkezett.
- [33] Erre figyelemmel az ügyben eljáró bíróságok törvényesen állapították meg, hogy a terhelt cselekménye a Btk. 322. § (1) bekezdésébe ütköző és (5) bekezdés I. fordulata szerint minősülő, a Btk. 8. §-ára figyelemmel gondatlanságból elkövetett bűncselekmény, mely alapján a terhelt büntetőjogi felelősségét törvényesen állapították meg.
- [34] A Kúria csak utal arra, hogy a Legfőbb Ügyészség által hivatkozott magyarázatban megjelentekkel azonos álláspontot tartalmaz a Magyar Büntetőjog Kommentár a gyakorlat számára (szerkesztő: dr. Kónya István) kiadvány is. A kommentár e tekintetben azt tartalmazza, hogy a közveszély megállapítását a törvény a jogalkalmazási gyakorlatra bízta. Ebben a tekintetben ma is követendőnek tartja Angyal Pál meghatározását, mely szerint közveszély alatt „oly állapot előidézését kell érteni, mely nem meghatározott, hanem úgy minőségileg, mint mennyiségileg határozatlan érdeket fenyeget az elpusztulással vagy csorbulással. Közveszélyről ugyanis akkor beszélhetünk, midőn személyeknek vagy dolgoknak egyénileg meg nem határozott és tehát korlátlan köre oly helyzetbe kerül, mely azok megsemmisülését vagy sérelmének valószínűségét rejti magában. Az ily közveszély

többnyire természeti erők (tűz, víz, feszítő erő) kiszabadulása folytán keletkezik, s hatásaiban felszámíthatatlan, miért is annak előidézése már egymagában súlyos büntetést érdemel.” (Dr. Angyal Pál: A magyar büntetőjog tankönyve, Budapest, 1915.).

- [35] A Kúria mindezekre figyelemmel – a Be. 649. § (2) bekezdésében foglalt felülvizsgálati ok hiányában – a Be. 660. § (1) bekezdése alapján tanácsulésan, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 10. § (2) bekezdése szerinti összetételben eljárva, a járásbíróság ítéletét és a törvényszék mint másodfokú bíróság végzését a Be. 662. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.I.I.173/2022/8.)

289 **A fiatalkorú esetében a felnőttkorú elkövetőre alkalmazandó szabályoktól eltérően a Btk. 109. § (1) bekezdése speciális tételkeret-minimumot határoz meg, így bármely, szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény esetén – függetlenül a Különös Részben meghatározott büntetési tételkeret alsó határától – szabadságvesztés helyett elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kifiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás, illetve e büntetések közül több is kiszabható [Kúria 5/2023. Jogegységi határozat; Btk. 109. § (1) bek.].**

- [1] A kerületi bíróság – megismételt eljárásban – a 2020. november 19. napján meghozott ítéletével a fiatalkorú I. r. terheltet bűnösnek mondta ki társtettesként elkövetett közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntetésében [Btk. 311. §, Btk. 310. § (1) bek. a) pont, (2) bek.] és bűnszegdként elkövetett rongálás vétségében [Btk. 371. § (1) bek., (2) bek. a) pont]. Ezért őt halmazati büntetésül 300 óra közérdekű munka büntetésre ítélte. Előírta, hogy az I. r. terhelt közérdekű munkaként fizikai munkát köteles végezni. Rendelkezett arról, hogy a kiszabott büntetést önhibából történő nem teljesítés esetén miként kell szabadságvesztésre átváltoztatni, továbbá az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról, a bűnjelekről és a bűnügyi költségről. A bejelentett polgári jogi igényt érdemben elbírált, melyhez kapcsolódóan illetékfizetési kötelezettséget is megállapított.
- [2] Védelmi fellebbezés alapján eljárva a törvényszék mint másodfokú bíróság a 2021. április 16. napján jogerős ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét az I. r. terhelt tekintetében megváltoztatta, a közérdekű munka jellegére, továbbá az átváltoztatásának mértékére történő utalást mellőzte. Egyebekben – a polgári jogi igény elbírálására és a bűnjelekre vonatkozó rendelkezések pontosítása mellett – az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [3] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a főügyészség terjesztett elő felülvizsgálati indítványt – a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjára alapítottan – a megtámadott határozatok megváltoztatása és a törvénynek megfelelő határozat meghozatala érdekében, mely alapján a Kúrián Bfv.III.830/2021. számon indult felülvizsgálati eljárás.

- [4] Indokai szerint a fiatalkorú I. r. terhelt által elkövetett kettőtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett súlyosabb bűncselekmény büntetési tételére figyelemmel vele szemben közérdekű munka büntetés nem lett volna kiszabható: vagy minimum 1 évig terjedő szabadságvesztés vagy intézkedés lenne a törvényes jogkövetkezmény.
- [5] Kifejtette, hogy a fiatalkorúak büntetés kiszabására vonatkozó külön szabályok nem jelentik azt, hogy bármely bűncselekmény miatt bármely büntetés alkalmazható lenne, mivel a „büntetés kiszabás” és a „büntetési tétel” egymástól eltérő anyagi jogi fogalmak. A Btk. 109. §-ának szabályai pedig egyértelműen büntetés kiszabásáról rendelkeznek.
- [6] Ezzel szemben a büntetési tétellel kapcsolatos rendelkezéseket tartalmaz a Btk. 33. § (4) bekezdése és a 82. §-a, amikor előírja, hogy a büntetési tételnél enyhébb büntetés milyen feltétel mellett és módon szabható ki.
- [7] Hozzátette, hogy a Btk. 33. § (4) bekezdése és a 82. §-a a büntetési tételnél enyhébb büntetés alkalmazhatóságát nem a fiatalkorúval szemben a cselekmény miatt kiszabható leghosszabb vagy legrövidebb büntetési tartamhoz köti, hanem a különös részi törvényi tényállásban megállapított büntetési tétel alsó határához igazítja.
- [8] Mindez szerinte azt jelenti, hogy a Btk. 33. § (4) bekezdésében foglalt általános szabály alkalmazásának fiatalkorú esetében is csak akkor van helye, ha a bűncselekmény különös részi büntetési tételének alsó határa nem éri el az egy év szabadságvesztést. Ha pedig az adott bűncselekmény háromévi szabadságvesztésnél súlyosabban büntetendő – mint jelen ügyben is – a szabadságvesztésnél enyhébb büntetési nem kiszabása, és pedig az enyhítő rendelkezések alkalmazásával a Btk. 82. § (2) bekezdése alapján fiatalkorúval szemben is csak akkor alkalmazható, ha annak különös részi büntetési tétele szerinti legkisebb mértéke egyévi szabadságvesztés.
- [9] Az ügyészség utalt arra, hogy az I. r. terhelt terhére megállapított bűncselekmény Btk. különös részi tényállásban meghatározott büntetési tételének alsó határa 2 év, így a Btk. 33. § (4) bekezdésének alkalmazására, azaz szabadságvesztés helyett közérdekű munka kiszabására e törvényhely alapján nincs lehetőség. Álláspontja szerint a Btk. 82. § (2) bekezdés c) pontja alapján vele szemben legkevesebb egyévi szabadságvesztést lehet kiszabni. Hozzátette, hogy a Btk. 82. § (3) bekezdése a kétszeres enyhítést, azaz a szabadságvesztésnél enyhébb büntetési nem kiszabását csak abban az esetben teszi lehetővé, ha a büntetési tétel alsó határa egyévi szabadságvesztés.
- [10] A Legfőbb Ügyészség észrevételében kifejtette, hogy a fiatalkorú terhelt szabadságvesztésének generális minimuma nem jelenti egyben azt is, hogy vele szemben bármely bűncselekmény miatt bármely büntetés kiszabható lenne. Általános jogalkalmazási elv, hogy a Btk. Általános Részében meghatározott törvényi feltételek szempontjából mindig a Különös Részben meghatározott büntetési tétel az irányadó. A Btk. 109. §-ában foglalt külön szabályoknak – a büntetés kiszabás körén kívül – a jogalkotó csupán a büntethetőség elévülése határidejének számításánál, és a visszaesőkre vonatkozó rendelkezések szempontjából tulajdonít jelentőséget.
- [11] Álláspontja szerint a Btk. – a jogerős ügydöntő határozat meghozatala során alkalmazott előkezeléskor hatályos – 33. § (4) bekezdésének általános szabályára figyelemmel a háromévi szabadságvesztésnél súlyosabban büntetendő bűncselekmények esetében a büntetés enyhítésére csak az enyhítő szakasz (Btk. 82. §) rendelkezései alapján van törvényes lehetőség.
- [12] A Btk. 82. § (2) bekezdés c) pontja értelmében, amennyiben a büntetési tétel legkisebb mértéke kétévi szabadságvesztés – márpedig a fiatalkorú I. r. terhelt által megvalósított, csoportosan elkövetett közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntetése ilyen bűncselekmény –, és e mérték a büntetés kiszabásának elveire figyelemmel túl szigorú lenne, ehelyett legkevesebb egyévi szabadságvesztés szabható ki.
- [13] A törvény ekként azon bűncselekmények esetében, amelyek különös részi büntetési tételének alsó határa kétévi szabadságvesztés, a fenti idézett rendelkezés alapján a szabadságvesztésnél enyhébb büntetés alkalmazását nem teszi lehetővé. Mindazon bűncselekmények tekintetében, ahol a törvény a büntetési tétel alsó határát egyévi vagy annál hosszabb tartamú szabadságvesztésben határozza meg, a büntetés enyhítése továbbra is csak a Btk. 82. §-a szerinti enyhítő szakasz alkalmazásával történhet.
- [14] Előadta, hogy mindezekre nézve nem ír elő eltérő rendelkezéseket a Btk. fiatalkorúakra vonatkozó XI. Fejezete sem. Ez azt jelenti, hogy a Btk. 33. § (4) bekezdése és a 82. §-a a büntetési tételnél enyhébb büntetés alkalmazhatóságát nem a fiatalkorúval szemben a cselekmény miatt kiszabható leghosszabb vagy legrövidebb büntetési tartamhoz köti, hanem a különös részi törvényi tényállásban megállapított büntetési tétel felső, illetve alsó határához igazítja.
- [15] Ebből azt a következtetést vonta le, hogy a háromévi szabadságvesztésnél súlyosabban büntetendő bűncselekményeknél – a hatályos szabályozás szerint azon bűncselekmények esetében, ahol a törvény a büntetési tétel alsó határát egyévi vagy annál hosszabb tartamú szabadságvesztésben határozza meg – a büntetés enyhítésére fiatalkorú esetében is csak az enyhítő szakasz, a Btk. 82. § (2) bekezdés d) pontjára figyelemmel, a Btk. 82. § (3) bekezdésének alkalmazásával kerülhet sor.
- [16] Indokainak alátámasztására hivatkozott a Kúria Bfv.III.420/2019/6. számú, a Bfv.III.936/2018/15. számú és a Bfv.II.462/2017/6. számú határozataira.
- [17] Indítványozta, hogy a Kúria a támadott határozatot akként változtassa meg, hogy a fiatalkorú I. r. terhelttel szemben próbára bocsátást alkalmazzon azzal, hogy a fiatalkorú pártfogó felügyelet alatt áll; egyebekben pedig a határozatot hatályában tartsa fenn.
- [18] Mivel a Kúria eljáró tanácsa jogkérdésben el kívánt térni a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett Bfv.III.420/2019/6. számú és Bfv.III.936/2018/15. számú határozatoktól, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 33. § (1) bekezdés b) pontja alapján, a Bszi. 32. § (1) bekezdés b) pontja szerint a jogegység érdekében előzetes döntéshozatali indítványt terjesztett elő, és ehhez kapcsolódóan a 2020. augusztus 30. napján meghozott Bfv.III.830/2021/13. számú végzésével a

- felülvizsgálati eljárást a jogegységi határozat meghozataláig felfüggesztette.
- [19] A jogegységi eljárás befejezését követően folytatódott jelen felülvizsgálati ügy.
- [20] A főügyészség által benyújtott felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [21] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szembeni jogi – nem pedig ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja.
- [22] A Be. 648. §-a valamennyi felülvizsgálati okra kiterjedően rögzíti, hogy felülvizsgálatnak csak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen van helye, és a jogerős ügydöntő határozatban rögzített tényállás alapulvételével, kizárólag a Be. 648. § *a)–d)* pontjában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [23] A Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontja szerint a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.
- [24] A törvénysértő minősítés, illetve a Btk. más szabályainak megsértése tehát nem önmagában felülvizsgálati ok, hanem abban az esetben, ha ehhez törvénysértő büntetéskiszabás is kapcsolódik.
- [25] Ennek feltételei az alábbiak:
– a jogerős ítéletben a cselekmény minősítése törvénysértő, vagy más anyagi jogszabálysértésre került sor,
– a kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés is törvénysértő és
– a két említett körülmény között oksági összefüggés van, azaz a törvénysértő büntetés a törvénysértő minősítés és/vagy az anyagi jogszabálysértés következménye.
- [26] A kiszabott büntetés akkor tekinthető törvénysértőnek, ha annak neve vagy mértéke a Btk. valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközik, így a bűncselekmény minősítéséhez kapcsolódó büntetési tételkeret, vagy a büntetés kiszabására vonatkozó egyéb rendelkezések megsértésével kiszabott.
- [27] Jelen ügyben a fiatalkorú I. r. terhelttel szemben kiszabott közérdekű munka büntetés az alábbiak szerint nem törvénysértő.
- [28] Kétségtelen, hogy az I. r. terhelt terhére rótt társtettesként elkövetett közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntetékének [Btk. 311. §, 310. § (1) bek. *a)* pont, (2) bek.] büntetési tétele két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, a bűnsegédként elkövetett rongálás vétsége [Btk. 371. § (1) bek., (2) bek. *a)* pont] pedig két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Nyilvánvaló az is, hogy az I. r. terhelttel szemben a Btk. 81. §-a alapján halmazati büntetést kell kiszabni.
- [29] A Btk. 109. §-a akként rendelkezik, hogy a fiatalkorúra kiszabható szabadságvesztés legrövidebb tartama bármely bűncselekmény esetén egy hónap.
- [30] A Kúria 5/2023. Jogegységi határozata szerint a fiatalkorú esetében a felnőttkorú elkövetőre alkalmazandó szabályoktól eltérően a Btk. 109. § (1) bekezdése speciális tételkeret-minimumot határoz meg, így bármely, szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény esetén – függetlenül a Különös Részből meghatározott büntetési tételkeret alsó határától – szabadságvesztés helyett elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás, illetve e büntetések közül több is kiszabható.
- [31] A jogegységi határozat kifejti: a Btk. 109. § (1) bekezdés helyes értelme az, hogy az generális és speciális minimum is egyben, így – eltérően a felnőttkorú elkövetőtől – az egy hónapos alsó határ nem csak azokban az esetekben irányadó, ha a különös részi büntetési tétel alsó határt nem jelöl meg, hanem bármely bűncselekmény esetében. Ilyenkor az enyhítésre vonatkozó szabályok értelemszerűen nem alkalmazhatók, mivel az a büntetési tételkeret alsó határának a lefelé irányuló átlépését eredményezné, amely azonban fogalmilag kizárt.
- [32] A fiatalkorúakra vonatkozó speciális büntetési tételkeret – amelynek alsó határa egy hónap, felső határa a Btk. 109. § (2) és (3) bekezdése szerint alakul – irányadó a Btk. 109. § (4) bekezdése értelmében a büntethetőség elévülése határideje számításánál, a visszaesőkre vonatkozó rendelkezések tekintetében, miként a halmazati és összbüntetés, valamint a középérték számítása során is.
- [33] A Btk. fiatalkorúakra vonatkozó szabályainak ilyen értelmezése alapján nem lehetséges annak a következtetésnek a levonása, hogy amíg a törvény ugyanazon elkövető és bűncselekmény esetén nem teszi lehetővé a szabadságvesztéshez képest alternatív büntetések kiszabását, addig engedi a lényegesen enyhébb intézkedés – a próbára bocsátás – alkalmazását, mivel annak a Btk. 116. § (1) bekezdése alapján bármely bűncselekmény esetén helye van. Ilyen jogalkotói cél nem olvasható ki a Btk. XI. Fejezetének a fiatalkorúakra vonatkozó szabályaiból, ugyanis tekintetükben éppen arról van szó, hogy szabadságelvonással járó büntetést csak akkor lehet kiszabni, ha a büntetés célja más módon nem érhető el.
- [34] A Btk. 109. § (1) bekezdéséből fakadóan fiatalkorú esetében mindenkor szükségszerűen megvalósul azon feltétel, hogy ha a bűncselekmény büntetési tételének alsó határa nem éri el az egy év szabadságvesztést, ez minden bűncselekmény esetén tételes jogi alapot ad valamennyi további büntetési nem alkalmazására is (5/2023. Jogegységi határozat [101]–[104] bekezdés).
- [35] Így – miként jelen ügyben is – fiatalkorúval szemben sor kerülhet szabadságvesztés helyett közérdekű munka büntetés kiszabására.
- [36] Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése szerint a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz. A Bszi. 24. § (1) bekezdés *c)* pontja akként rendelkezik, hogy a Kúria a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz. A jogegységi határozat a Bszi. 42. § (1) bekezdés második mondata alapján a bíróságokra a Magyar Közlönyben történő közzététel időpontjától kötelező.
- [37] Nem sértett törvényt tehát az eljáró bíróság, amikor a fiatalkorú I. r. terhelttel szemben közérdekű munka

büntetést szabott ki, és törvényes a büntetés mértékének megválasztása is.

- [38] Ekként a Kúria a főügyészség által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a megtámadott határozatokat a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen eljárva, a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.III.799/2023/3.)

290Aki a szülést követően az önellátásra nyilvánvalóan képtelen újszülöttet a biztos halál tudatában nem látja el és az emésztőgödörbe dobja, alappal nem állíthatja, hogy nem kívánta a halálát, egyenes ölési szándékkal követte el az emberölés büntettét [Btk. 160. § (1) bek., (2) bek. i) pont].

- [1] A törvényszék a 2019. április 10. napján meghozott ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki emberölés büntetésében [Btk. 160. § (1) bek., (2) bek. i) pont]. Ezért őt 10 év fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre és 6 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy feltételes szabadságra legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltése után bocsátható. A terhelt két kiskorú gyermeke vonatkozásában a szülői felügyeleti jog megszüntetésére irányuló indítványt elutasította. Rendelkezett a bűnjelekről és a bűnügyi költség viseléséről.
- [2] Kétirányú fellebbezések alapján eljárva az ítéletábra mint másodfokú bíróság a 2019. október 15. napján meghozott ítéletével a közügyektől eltiltás mellékbüntetés tartamát 10 évre felemelte, rendelkezett a DNS minták megsemmisítéséről, a szülői felügyeleti jog megszüntetésére irányuló indítványt elutasító rendelkezést mellőzte, egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [3] Az eljáró bíróság által megállapított tényállás lényege a következő:
- A terhelt és B. A. már több, mint 20 éve él házasságban. Házasságuk során 6 közös gyermekük született, és egy művi terhességmegszakítása volt a terheltnek 2014. március 20. napján.
 - A terhelt a családjával – több gyermekével és unokájával – F.-en lakik egy hét lakrészes házban. Az ingatlanba nincs bevezetve a víz, kerti vécét használnak.
 - A terhelt 2016 őszén teherbe esett, mely tény nem közölt senkivel. Mivel a terhelt vékony testalkatú, egy idő után családtagjainak és ismerőseinek feltűnt, hogy megnőtt a hasa, de a terhelt, amikor erre rákérdeztek – néhányan konkrétan azt is megkérdezték, hogy nem terhes-e –, azt mondta, hogy nem, hanem beteg, daganata van.
 - A terhelt azonban ezen általa említett problémájával nem ment orvoshoz és amikor 2016. október 26., november 7. és november 11. napján felkereste háziorvosát, csupán derékfájást és köhögést említett panaszként.
 - A terhelt 2017. május 28. napján a reggeli órákban rosszul lett otthonában. Férje, B. A. és egyik lánya, B. S. segítségét kérte, hogy ki tudjon menni az általuk használt udvari vécére. B. A. ölbe vette a

terheltet, de derékfájdalma miatt csak egy darabig, mintegy félútig tudta kivinni, majd onnan lányukkal, B. S.-sel együtt kísérte tovább az illemhelyre. A vécébe a terhelt már egyedül ment be, annak ajtaját bezárta maga után.

– B. A. visszament a házba, míg B. S. a közelben leült, hogy megvárja édesanyját. A terhelt egy kis idő után vizet kért B. S.-től, addig a korábban bezárt vécé ajtót kinyitotta, majd miután a vizet megitta, újra magára zárta az ajtót és B. S. tovább várakozott odakint.

– A terhelt 2017. május 28. napján 7 óra és 10 óra 16 perc közötti – pontosabban meg nem határozható – időben a bal oldali, általuk használt udvari illemhely padlóján guggolva életet adott a 3000–3500 gramm súlyú, 48 cm hosszú fiúgyermeknek. A születést követően a terhelt a köldökzsinórt elszakította. Ennek következtében az újszülött szakadozott végű köldökcsönkje 2,1 centiméter hosszan kapcsolódott a köldökhöz.

– Az élve született gyermeket a szülést követően a terhelt nem látta el, nem mosta le, orrát, szájüregét nem takarította ki, nem takarta be testét, hogy ne hűljön ki, vagyis nem biztosította, hogy az újszülött alkalmazkodjon a méhen kívüli élethez.

– Kk. B. B. újszülött az ellátatlanság miatt, a szülést követően elhalálozott. A terhelt sem a hozzátartozóit, sem az orvost, sem a mentősöket nem tájékoztatta a szülésről, tőlük nem kért segítséget az újszülött ellátásához, akit vagy már holtan, vagy haldoklás közben a vécé 1,3 méter mély emésztőgödörbe dobott.

– A terhelt ezt követően kért segítséget B. S. lányától, de csak azért, mivel erősen vérzett. B. S. – miután anyja kinyitotta a vécé ajtaját – látta, hogy a padló tiszta vér, ezért segítségért kiabált. Meghallotta ezt testvére E. N. J.-né, aki az udvaron mosott, és odasietve B. S.-sel betámogatták a terheltet a házba az időközben megérkező B. M.-nével, a terhelt édesanyjával.

– B. A. értesítette az ügyeletes orvost, míg ifj. B. A. 10 óra 16 perckor hívta a mentőket. A vécé emésztőgödörbe egyik családtag sem nézett bele. A padlón lévő vért később, de még aznap B. A. és B. S. takarította fel. Az üelőke nem lett véres.

– A terhelthez a mentő és dr. Sz. A. háziorvos érkezett ki. Az erős vérzés miatt kórházba akarták szállítani a terheltet, aki először ellenkezett, azonban, mivel a vérzés nem állt el, végül a megyei központi kórház és egyetemi oktatókórház szülészeti-nőgyógyászati osztályára szállította a mentő.

– A kórházi vizsgálatok során felmerült az esetleges szülés lehetősége, ezért a rendőrség helyszínelést tartott, és 2017. május 29. napján 10 óra 30 perckor az udvari, bal oldali vécé emésztőgödörében, 1,3 méter mélyen, a fekáliában halott állapotban megtalálták az akkor már 2920 gramm súlyú újszülöttet. A placenta a különálló lakrésztől 6 méter távolságra az udvaron, a gyepen került feltalálásra.

– Kk. B. B. újszülött érett volt, élve született, fejlődési rendellenesség, illetve olyan elváltozás (pl. szülési sérülés), amely életképtelenné tett volna az újszülöttet, nem volt kimutatható. Sérülései halálra utaló jelek nem voltak. Sérülései a halál bekövetkezése után jöttek létre. Kk. B. B. sértett halála ellátatlanság következtében állt be. A szülés lezajlását követően

- idejekorán érkező célszerű, szakszerű orvosi segítség az újszülött életét megmentette volna.
- [4] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt, tartalma szerint a Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pont *ba*) alpontjára alapítottan, elsődlegesen a jogerős határozat hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására utasítása, másodlagosan a jogerős ítélet megváltoztatása és a terhelt terhére megállapított bűncselekmény minősítésének gondatlanságból elkövetett emberölés vétségére történő megváltoztatása és a büntetés enyhítése érdekében.
- [5] Indokai szerint a terhelt nem tudott a terhességéről, és gondatlanságból követte el a bűncselekményt. A daganatos megbetegedéstől való félelmében nem ment orvoshoz, ezért nem állapították meg a terhességét. Miután a végén megszülte a gyermekét, tudatlanságának következtében nem látta el őt.
- [6] Álláspontja szerint a terhelt azért nem látta a magatartása következményeit előre, mert a tőle elvárható gondosságot nem tanúsította akkor, amikor elmulasztotta az orvosi vizsgálatot, és így nem szerzett tudomást a terhességéről.
- [7] Kifogásolta a szakértői bizonyítást, a szakértői véleményben foglaltakat ellentmondásosnak tartotta, a szakértők nem rendelkeztek a megfelelő kompetenciával.
- [8] Hivatkozott a tanúként meghallgatott szülésznőgyógyász orvosra, aki szerint előfordulhat az, hogy valaki nem tud a terhességéről, a köldökzsinór magától elszakadhat a végén szülőnél, illetve, hogy a placentát könnyű összekeverni a véralvadékkal.
- [9] Mindezek alapján a megtámadott jogerős határozat megváltoztatását és a büntetés mérséklését indítványozta.
- [10] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.
- [11] Kifejtette, hogy az indokolás a terhelt tudattartalmát illetően tartalmazza, miszerint kötelessége lett volna gyermekét megfelelően ellátni, vagy ha erre nem volt képes, szólnia kellett volna a hozzátartozóinak az újszülött létéről, melyre lehetősége volt, de ezt nem tette. A súlyos következmény elhárítására reális esély volt, de a terhelt ezzel nem élt, sőt a gyermeket el is rejtette a végé emésztőgödrébe, hogy más se találjon rá. Ez azt igazolja, hogy az újszülött halálának beálltát kívánta. A terhelt cselekménye következtében az élve született gyermek elhalálozott, mivel magára hagyta, nem gondoskodott az ellátásáról.
- [12] A tényállásban foglaltaknak megfelelő a terhelt cselekményének a minősítése, helyes a szándékos elkövetésre vont jogi következtetés is. Törvényes minősítés mellett pedig a büntetéskiszabás önmagában a felülvizsgálat tárgyát nem képezheti.
- [13] Mindezek alapján a megtámadott határozat hatályában fenntartását indítványozta.
- [14] A terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa nem alapos.
- [15] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szembeni jogi – nem ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja. Kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [16] Kétségtelen, hogy a Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pont *ba*) alpontja lehetővé teszi a felülvizsgálatot, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályainak megsértésével törvénysértő büntetést szabtak ki.
- [17] A Be. 659. § (1) bekezdéséből következően a jogkövetkeztetések – így a bűnösség vagy a jogi minősítés megállapításának – helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [18] Nem sértett törvényt az eljáró bíróság, amikor a terhelt bűnösségét emberölés büntetésében [Btk. 160. § (1) bek., (2) bek. *i*) pont] megállapította.
- [19] A Btk. 160. § (1) bekezdése szerint, aki mást megöl, büntetést követ el.
- [20] A (2) bekezdés *i*) pontja alapján a bűncselekmény súlyosabban büntetendő, ha az emberölést tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el.
- [21] Az emberölés nyitott törvényi tényállás, megállapításához az alanyi oldal hiánytalan megvalósulása, az elkövetői magatartás és az eredmény között okozati összefüggés fennállása szükséges.
- [22] Felülvizsgálatban a felülbírálatnak egyaránt tárgya a tényállásszerűség és a bűnösség kérdése.
- [23] A tényállásszerűség az ügynevezett tárgyi okozatosság, a bűnösség pedig az ügynevezett alanyi okozatosság. A kettő együtt adja ki, hogy az elkövető tehet arról, amit a terhére róttak, amivel vádolják, mert van olyan külvilágbeli magatartása (viselkedése), ami a büntetőtörvényi tényállás szerint elkövetői magatartás (mint szükséges ismérv a tárgyi oldalon); és mert tehet az ilyen magatartás tanúsításáról. Ez utóbbi az anyagi jogi bűnösség elengedhetetlen alapja, ami az alany tudati/gondolati világával függ össze (és mint ilyen, szükséges ismérv az alanyi oldalon). A bűncselekmény hiánya pedig ezek hiányát jelenti.
- [24] Az indítvány valójában a megállapított tényekből való jogkövetkeztetés helyességét vitatja. A Kúria ennek kapcsán rámutat a következőkre.
- [25] Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az ügynevezett alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.) külvilágban való megnyilvánulása, ténybelisége, és az elkövető ahhoz való akarati viszonyulása.
- [26] Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, külvilágtól elzárt. Ezért az elkövetési magatartásról (eredményről) való, a tudatban előzetesen, illetve egyidejűleg meglévő képzet mindig mindig csak valamely, külvilágban megjelenő, illetve fizikai mérhető tényből következtetéssel ragadható meg, s mint ilyen, ténykérdés. Ebből a szándékosságra, gondatlanságra, illetve annak mikéntjére, s a bűnösségre vont következtetés jogi értékelés, ami jogkérdés.
- [27] A tudati – és más tények – megállapításától el kell különíteni a megállapított tények jogi értékelését, ami a valóban már elfogadott fizikai és tudati tényeknek a jogi normával történő egybevetése, a törvény szövegének való megfigeltetése. Ennek eredménye pedig már jogi fogalmak formájában jelenik meg. A kettő közti kapcsolatot az teremti meg, hogy ha az irányadó tényállás valamelyik külvilágban megjelenő tényt és abból vont ténybeli következtetést egyaránt rögzíti, és utóbbi helyes,

- akkor a jogi értékelésnek, s ekként a törvényi tényállás adott eleme megállapításának alapja van.
- [28] Jelen ügyben ez a következőket jelenti.
- [29] Az irányadó tényállás egyértelműen rögzíti, hogy:
- A terheltnek a cselekményt megelőzően 6 gyermeke született.
 - A terhelt 2016 őszén teherbe esett, mely tény nem közölte senkivel.
 - A terhelt 2017. május 28. napján 7 óra és 10 óra 16 perc közötti időben az udvari illemhely padlóján guggolva életet adott a 3000–3500 gramm súlyú, 48 cm hosszú fiúgyermeknek. A születést követően a terhelt a köldökzsinórt elszakította. Az élve született gyermeket a szülést követően a terhelt nem látta el, nem mosta le, orrát, szájüregét nem takarította ki, nem takarta be testét, hogy ne hűljön ki, vagyis nem biztosította, hogy az újszülött alkalmazkodjon a méhen kívüli élethez.
 - Kk. B. B. újszülött az ellátatlanság miatt, a szülést követően elhalálozott. A terhelt sem a hozzátartozóit, sem az orvost, sem a mentősöket nem tájékoztatta a szülésről, tőlük nem kért segítséget az újszülött ellátáshoz, akit vagy már holtan, vagy haldoklás közben a vécé 1,3 méter mély emésztőgödörbe dobott.
 - Kk. B. B. újszülött érett volt, élve született. A kiskorú sértett halála ellátatlanság következtében állt be. A szülés lezajlását követően idejekorán érkező célszerű, szakszerű orvosi segítség az újszülött életét megmentette volna.
- [30] E tények alapján egyértelmű következtetés vonható le arra nézve, hogy a terhelt magatartása és a sértett halála között okozati összefüggés van, a terhelt nem csupán belenyugodott a sértett halála bekövetkezésének lehetőségébe, hanem azt kívánva, egyenes szándékkal cselekedett [Btk. 7. § (1) bek.].
- [31] A terhelt a vécé padlóján történt szülést követően az újszülött ellátása, életben tartása érdekében nem tett semmit. A köldökzsinór elszakítása, a légutak megtisztításának elmaradása, majd az újszülött emésztőgödörbe dobása szükségszerűen a halálához vezetett, és ez olyan elemi ismeret, melynek a már hat alkalommal szült terhelt nyilvánvalóan birtokában volt.
- [32] A terhelt segítséget kérhetett volna az otthon tartózkodó hozzátartozóitól, ennek ellenére nem tett semmit az újszülött érdekében – sőt már a terhességét is eltitkolta –, amiből csak az a következtetés vonható le, hogy a terhelt egyenes ölési szándékkal követte el az emberölés büntetettét.
- [33] Arról ugyanis, aki a szülést követően az önellátásra nyilvánvalóan képtelen újszülöttet a biztos halál tudatában nem látja el és az emésztőgödörbe dobja, alappal nem állítható, hogy nem kívánta a halálát.
- [34] Következésképpen az irányadó tényállás mellett a halálos eredmény vonatkozásában az indítványban hivatkozott – akár tudatos, akár hanyag – gondatlanság fel sem merülhetett.
- [35] Mindezek alapján a terhelt magatartásának emberölés büntetéként minősítése törvényes [Btk. 160. § (1) bek., (2) bek. i) pont].
- [36] A büntetés (illetve intézkedés) törvényessége esetében a felülvizsgálat oka a Btk. – adott büntetés kiszabása (intézkedés alkalmazása) anyagi jogi alapjára, valamint a nemére, mértékére vonatkozó – mérlegelést nem tűrő rendelkezésének megszegése.
- [37] Konkrét ügyben a büntetés anyagi jogi alapja
- részint a helyes minősítést meghatározó,
 - részint az adott büntetés kiszabására (intézkedés alkalmazására), valamint nemére, mértékére vonatkozó anyagi jogi rendelkezés.
- [38] A helyes minősítéshez kapcsolódó törvényi keretek között kiszabott büntetés nem törvénytörő; azaz, amennyiben a minősítés törvényes, és az annak alapján kiszabott büntetés is megfelel a büntető anyagi jog szabályainak, akkor a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont *ba*) alpontja szerinti okból nincs lehetőség a jogerős határozat megváltoztatására.
- [39] A Btk. 160. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés i) pontja szerint minősülő emberölés büntette miatt a törvény tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés tényállását teszi lehetővé.
- [40] Következésképpen egyértelmű, hogy a terhelttel szemben kiszabott 10 év fegyházban végrehajtandó szabadságvesztés – miként a 10 év közügyektől eltiltás mellékbüntetés – alkalmazása nem törvénytörő.
- [41] A Be. 659. § (1) bekezdése alapján felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt és eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [42] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése nem vitatható. A jogkövetkeztetések – így a bűnösség vagy a jogi minősítés megállapításának – helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [43] Ezzel szemben a terhelt védője az indítványában a tényállás megalapozottságát vitatta, a bizonyítékok értékelését kifogásolta, amikor a tényállással ellentétesen arra hivatkozott, hogy a vécén ülve szülő nő esetében a köldökzsinór elszakadhat a gravitáció következtében – a tényállás szerint a terhelt a vécé padlóján szült –, valamint vitatta a szakértői véleményben foglaltakat.
- [44] Erre azonban a felülvizsgálati eljárásban nincs törvényi lehetőség, az indítvány e részében törvényben kizárt. Ekként a Kúria – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a megtámadott határozatot a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.III.748/2022/9.)

291 A terhelt által a sértettre mért kis és közepes erejű ütések egyenként és összességükben is nyolc napon belül gyógyulóak voltak. A sértettnél azért állt elő súlyosabb (halálos) következmény, mert a sértett a terhelt által nem ismert betegségekben szenvedett. Ilyen körülmények mellett – a szokványos ittasságot is ideértve – a halálos eredmény bekövetkezésének lehetősége az elvárható gondosság és körültekintés kifejtése esetén sem felismerhető a terhelt számára. Az eredményhez, mint a bűncselekmény minősítő körülményéhez fűzött jogkövetkezmények viszont csak akkor alkalmazhatóak, ha az elkövetőt az eredmény tekintetében legalább gondatlanság terheli [Btk. 164. § (1) bek., (8) bek. II. ford., 16. § (3) bek.].

- [1] A törvényszék a 2021. november 9. napján meghozott ítéletével az I. r. terheltet bűnösnek mondta testi sértés büntetében [Btk. 164. § (1) bek., (8) bek. II. ford.] mint tártettet, garázdaság büntetében (Btk. 339. § (1) bek., (2) bek. c) pont) mint tártettet és ittas állapotban elkövetett járművezetés vétségében [Btk. 236. § (1) bek.]. Ezért őt halmazati büntetésül 5 év 6 hónap börtön fokozatban végrehajtandó szabadságvesztés büntetésre, 5 év közügyektől eltiltásra és 8 hónap közúti járművezetéstől eltiltásra ítélte. Megállapította, hogy az I. r. terhelt legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Rendelkezett az I. r. terhelt által előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról, a bűnjelekről és az eljárás során felmerült bünyogi költségről.
- [2] A kétirányú fellebbezések alapján eljáró ítéletábrla mint másodfokú bíróság a 2022. április 21. napján meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét az I. r. terhelt vonatkozásában az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámítására vonatkozó rendelkezést érintően megváltoztatta, egyebekben azt helybenhagyta.
- [3] Az eljáró bíróság által megállapított tényállás lényege a következő.
- Az I. r. és a II. r. terhelt 2018. szeptember 7. napján az esti órákban Á.-n munkatársaikkal születésnapot ünnepelve sört és pálinkát is fogyasztott, és ittas állapotba került. A terheltek elhatározták, tovább ünnepelnek és szeszesitalt szereznek. 2018. szeptember 8. napján 01.00 óra körüli időben az I. r. terhelt és társa az I. r. terhelt által ittas állapotban vezetett BMW típusú személygépkocsival Á.-ból B.-be utaztak, ahol szeszesitalt akartak vásárolni. Az I. r. terhelt 2018. szeptember 8. napján 01 óra 20 perc körüli időben az általa vezetett járművel a B., E. sétány 9–10. szám alatti parkolóba szabálytalanul, a „Behajtani tilos” jelzőtábrla ellenére hajtott be. Ezzel egyidőben, a személygépkocsi haladási irányával szemben a parkolóban gyalog közlekedett H. Cs. sértett, R. Á., K. A. és B. H. R. Á., K. A. és B. H. tanú a gépkocsi haladási irányából kitértek, míg a sértett a jármű haladási irányával szemben, a parkolóban megállt. Az I. r. terhelt a személygépkocsival továbbhaladni nem tudott, ezért a járművel közvetlenül a sértett előtt megállt, a gépkocsiból kiszállt és ököllel két alkalommal, azonnal arcon ütötte az ittas állapotban lévő sértettet, miközben azt kérdezte tőle, hogy „valami baj van?”. A II. r. terhelt a gépkocsiból kiszállt, és a sértettet arcon ütötte. A sértett nem védekezett, csupán azt kérdezte a terheltektől, hogy: „Ühettek, de mire jó ez, mit tettem?”. Az I. r. terhelt és társa által leadott ütések kis-közepes erővel érték a sértett arcát. Miután a közelben tartózkodó R. Á. és K. A. felhívására a terheltek a sértett bántalmazásával felhagytak, az I. r. terhelt egy vodkásüveget vett elő a személygépkocsiból és vodkával kínálta a sértettet, és a helyszínen maga is fogyasztott szeszesitalt. A parkolóban a személygépkocsijánál tartózkodó R. Á. felszólította a sértettet, hogy csatlakozzon hozzá, és üljön be az autóba. A sértett R. Á. mm személygépkocsija irányába megindult, amikor a II. r. terhelt kötekedve rákiáltott, mire ő ezt kikérte magának. A sértett ismételtlen szóváltásba került az I. r. terhelttel és társával, akik ököllel többször arcon ütötték őt,

amelytől hanyatt esett. R. Á. a személygépkocsijánál állva észlelte a sértett bántalmazását, akinek a védelme érdekében felszólította a személygépkocsijában helyet foglaló K. A.-t, hogy szálljon ki a személygépkocsiból, mert megint ütök a sértettet. K. A. a személygépkocsiból kiszállt, annak bal hátsó sarkához ért, amikor az I. r. terhelt K. A.-hoz futott és lendületből, ököllel, legfeljebb közepes erővel megütötte az arcát, aki az ütés erejétől elesett. Ekkor R. Á. K. A.-t a földről felsegítette, mire a terheltek R. Á.-ra támadtak, ököllel megpróbálták őt is megütni, azonban R. Á. az ütések elhárította, és a helyszínről elmenekült annak érdekében, hogy segítséget hívjon. B. H. kiszállt R. Á. személygépkocsijából és felszólította a sértettet, hogy szálljon be az autóba, aki ennek nem tett eleget, hanem K. A.-val együtt a parkoló melletti közúton áthaladva, a járdán megállt. B. H. ekkor próbálta megnyugtanni a terhelteket, akikkel beszélgetni kezdett annak érdekében, hogy megakadályozza a további verekedést. B. H. békítő fellépésére az I. r. terhelt a személygépkocsijához lépett, kinyitotta a vezetőoldali ajtót, amikor B. H. a II. r. terheltet is távozásra szólította fel. Az I. r. terhelt azonban észrevette a járdán tartózkodó sértettet és K. A.-t, a személygépkocsijába nem szállt be, hanem az úttesten átfutva a sértett irányába tartott. A II. r. terhelt futva csatlakozott az I. r. terhelthez és közösen ismét a sértettre támadtak. Ekkor K. A. elfutott, a terheltek a futás erejét is felhasználva, többször arcon, fején ütötték a sértettet, aki a bántalmazástól a járdára esett. A terheltek a járdán fekvő sértettet legfeljebb közepes erővel a fején, valamint testszerte kis-közepes erővel, többször megrúgták. Az I. r. terhelt és társa észlelték, hogy R. Á., K. Gá., K. Gé., V. T., K. J. és Zs. P. a sértett segítségére sietnek, ezért az immár eszméletlen állapotban földön fekvő, életjeleket nem mutató sértett bántalmazásával felhagytak, a parkolóban álló autójukhoz futottak annak érdekében, hogy a helyszínről elmeneküljenek. Az I. r. terhelt a BMW típusú személygépkocsi vezetőülésébe beült, miközben K. Gé. és K. Gá. a jármű elejéhez futottak. K. Gé. felszólította a terhelteket, hogy ne hagyják el a helyszínt a hatóság kéréséig. A II. r. terhelt K. Gé.-t és K. Gá.-t kikerülve a személygépkocsi jobb első ülésére szándékozott beülni, ezért jobb kezét ütésre emelve futott K. Gé. irányába, aki a támadás előtt kitért. Ezt követően a K. Gé. mögött álló K. Gá. a II. r. terhelt jobb karját megragadta, hogy őt a helyszínen visszatartsa. A II. r. terhelt K. Gá.-val a személygépkocsi előtt dulakodni kezdett, ennek során neki estek a jármű elejének, amelynek következtében a rendszámtábrla letört. Miután a II. r. terhelt kiszabadította magát K. Gá. szorításából, a gépkocsi jobb első ülésére ült. Ekkor K. Gá. a II. r. terheltet követve a jármű jobb első ajtaját megkísérelte kinyitni, de ez nem sikerült neki, mert a II. r. terhelt az ajtót bezárta. A gépkocsi bal első ajtaját K. Gé. sem tudta kinyitni, amikor az I. r. terhelt a jármű kesztyűtartójából elővett egy gáz- és riasztófégyvernek minősülő Ekol Jackal Dual Compact típusú, 9 mm P.A. kaliberjelű, egyes és sorozatlövésre is alkalmas pisztolyt, azt csőre töltötte, és K. Gé.-re fogta úgy, hogy a személygépkocsi bal első ajtaját mintegy 20 cm-re kinyitotta, és K. Gé.-re célzott. Az I. r. terhelt a gáz-

és riasztófegyverrel azonban lövést leadni nem tudott, mert a szán elakadása miatt a gáz- és riasztófegyver működésképtelenné vált. A gáz- és riasztófegyvert látva K. Gá. a személygépkocsi elé ugrott, a gáz- és riasztófegyverrel történő támadás elhárítása céljából K. Gá. pedig térdével a gépkocsi jobb első ajtajának további kinyitását megakadályozta, az ajtóreszen paprika spray-t fújta a személygépkocsi utasterébe, majd a járműtől elugrott. Ekkor az I. r. terhelt a személygépkocsival hátramenetben, nagy gázzal kitolatott a parkolóból, majd a főút vasúti átjárója felé kanyarodva az út jobb szélére húzódott, hirtelen áttért a menetirány szerinti bal oldalra, ahol az árokba csapódva megállt. Az I. r. terhelt a jármű motorját leállította, a személygépkocsi ajtaját kinyitotta. A helyszínre kikerkező rendőrökkel K. Gá. közölte, hogy a terhelteknél fegyver van, majd a rendőrök a terhelteket elfogták és őrizetbe vették. Az I. r. terhelt szervezetében a terhére rótt cselekmény elkövetései 1,25-1,27 ezrelék véralkoholérték előidézésére alkalmas, szeszesital fogyasztásából származó alkohol volt.

– Mindeközben a közelben tartózkodók, majd a mentőszolgálat munkatársai megkísérelték a sértett újraélesztését, sikertelenül. A mentőtiszt a sértett halálát 2018. szeptember 8. napján 02 óra 59 perckor állapította meg.

– A sértett a bántalmazás következtében a bal szem körül a lágyrészek, főleg a felső szemhéj kifejezetten vizenyösen duzzadt, 2x3 cm-es sávban, a homlok tájára, illetve ugyancsak 2x3 cm-es sávban a bal szem alatti területre is ráterjedő, foltosan kékes vörhenyes elszíneződésében, a bal szemöldök belső felénél, 2,5 cm hosszú, felületes hámkarcolódásban, a jobb csukló singcsonti oldalán 2,5 cm hosszúságú, ferde lefutású karcolódásban, a szegycsont felett, az emlőbimbók vonalában mintegy 2 cm átmérőjű vörhenyes barnán beszáradt hámtérületben, s annak környékén csaknem tenyérszerű, halvány bőrelszíneződésben, a jobb könyökcscsúcon egy 2–3 cm átmérőjű területen halvány pontszerű vérbeszűrődésekben, a bal könyöktájon a könyökcscsúcs alatt, az alkarra terjedően, a singcsonti oldalon 2x1 cm-es, finoman hámfosztott területben, a bal könyöktájon a könyökcscsúcs alatt, az alkarra terjedően, a singcsonti oldalon 2x1 cm-es finoman hámfosztott területben, a bal térd oldalsó felszínén, a térdkalács alsó pólusánál egy hüvelykujjbegynyi, 2x1 cm-es finom, főként haránt irányú hámfosztásokból álló terület alatt egy 3 cm hosszúságú, felületes hámkarcolódásban, a bal térd oldalsó felszínén, a térdkalács alsó pólusánál egy hüvelykujjbegynyi, 2x1 cm-es finom, főként haránt irányú hámfosztásokból álló terület alatt egy 3 cm hosszúságú, felületes hámkarcolódásban, a bal külboka felett mintegy 8 cm-re ugyancsak 3,5 cm hosszúságú, felületes hámkarcolódásban, a borék bőrén a középvonaltól jobbra és balra terjedően csaknem szimmetrikus, 5x2 cm-es sáv szerű területen a bőr barnás-vörhenyes elszíneződésében, a hajás fejbőr nagy kiterjedésű vérbeszűrődésében, mindkét halántékizomban vérbeszűrődésben, a bal szem körüli vérbeszűrődésben, a hát lágyrészeinek vérbeszűrődésében, a nyelv apróbb sérüléseiben, továbbá kis kiterjedésű mikroszkópos nagyságrendű kisagyi pókháló hártya alatti vérzésben

megnyilvánuló, nyolc napon belül gyógyuló sérüléseket szenvedett.

– A sérülések elhelyezkedése és jellege alapján a sértettet legalább 12 erőbehatás érte. A sértettnek nem voltak olyan súlyos sérülései, amelyek a halállal egyértelmű és közvetlen oksági összefüggésben állnak.

– A sértett nem volt teljesen egészséges szervezetű, agyi- és koszorúverőér-elkeményedésben, szívizomtúltengésben és szívizom-elfajulásban, a szívizom zsírszövetes beszűrődésében, kifejezett szívizom-hegesedésben, enyhe idült hörghurutban, idült vesegyulladásban, vesekövességben, nagyfokú, zsíros májelfajulásban, továbbá jobbkamrai arhythmogen dysplasia megbetegedésben szenvedett.

– A sértett halálának közvetlen oka heveny szívelégtelenség (agy- és tüdővízenyő) volt, amelyhez a szívizom vérellátási zavara, szívritmuszavara vezetett.

– A sértett természetes eredetű, sorsszerű megbetegedései állapotának alakulásában és a halál bekövetkeztében szereppel bírtak. A szívizomvérellátási zavar adott időpontban való kialakulásában – jobbkamrai arhythmogen dysplasia megbetegedés, a szívizomtúltengés, a szívizom-hegesedés, szívizom-elfajulás és a koszorúverőér elkeményedés mellett – a bántalmazásba torkolló élethelyzetből adódó stresszhelyzetnek, a táplálkozás utáni állapotnak (a telt gyomornak) és az alkoholos befolyásoltságnak (a szívre, a szívizomvérellátásra, a vérkeringésre gyakorolt kedvezőtlen hatása révén) szerepe volt.

– A sértett halálához a bántalmazással összefüggésben keletkezett stresszhelyzet hozzájárult, a halálhoz vezető okfolyamatot a bántalmazás miatti stresszhelyzet indította el.

- [4] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen az I. r. terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont *ba*) alpontjára hivatkozva a halált okozó testi sértés büntetteként értékelt bűncselekmény könnyű testi sértés vétségekénti minősítése, a megtámadott határozatok megváltoztatása érdekében.
- [5] Indokai szerint a bíróság a halált okozó testi sértés büntettének törvénysértő minősítése miatt törvénysértő büntetést szabott ki. Az I. r. terheltek az igazságügyi orvosszakértő véleménye alapján sem kellett egyértelműen észlelni a halálos eredmény bekövetkezését. A sértett esetleges betegségeit nem lehetett rajta észlelni, tapasztalni, az eredmény tekintetében a gondatlanságot pedig maga a sértetti magatartás zárja ki. Sérelmezte, hogy a bíróság figyelmen kívül hagyta a sértett testalkatát, mint objektív tény és a sértetti közrehatást. Álláspontja szerint nem alakult ki olyan helyzet, amelyből a kisközepes erejű ütések következményeként a halálos eredmény bekövetkezhetett.
- [6] A védő – több, elvi tartalmú döntésre hivatkozva – a halálos eredményre kiterjedő terhelti tudattartalom hiányára következtetett. Hangsúlyozta: nem maradhat figyelmen kívül, hogy a sértett kis és közepes erejű ütések érték, az I. r. terhelt szándéka nem terjedt ki súlyosabb sérülés okozására, ezért esetében a halálos eredmény vonatkozásában gondatlanság sem állapítható meg.
- [7] Mindezekre tekintettel indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott jogerős határozatot változtassa meg, az

- I. r. terheltet a halált okozó testi sértés vádja alól mentse fel, és bűnösségét könnyű testi sértés vétségében állapítsa meg.
- [8] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt alaptalannak tartotta. Indokai szerint az eljáró bíróságok alappal következtettek arra, hogy az I. r. terhelt és társa szándéka a súlyos, nyolc napon túli gyógytartamú testi sérülések okozására is kiterjedt. A terhelték felismerték, hogy magatartásukkal összefüggésben a sértett nyolc napon túl gyógyuló testi sérüléseket szenvedhet, amely következmények iránt legalábbis közömbösek maradtak. Kifejtette, hogy az erőteljes testalkatú sértett feltételezhetően rossz egészségi állapota a laikusok, így a terhelték számára nem volt feltétlenül egyértelmű. Ily módon a terhelték halálos eredmény vonatkozásában fennálló gondatlanságának megállapításához önmagában nem volt elégséges a sértett jelentős fokú elhízottsága, és nem állapítható meg, hogy konkrétan számítaniuk lehetett arra, hogy a túlsúlyos sértett valamilyen betegségben szenved, és a bántalmazással összefüggésben valamelyik alapbetegsége aktiválódik. Az I. r. terhelt és társa tudata azt fogta át, hogy ők fiatal, sportos testfelépítésű, erőteljes férfiak, míg a velük szemben álló sértett láthatóan jelentősen ittas és erősen túlsúlyos. A sértett aktuális ittasságát az I. r. terhelt és társa a sértett bizonytalan mozgásából, viselkedéséből, akadozó, nehézkes beszédéből, szótlalási nehézségeiből, gesztikulációiból egyértelműen észlelte, ennek ellenére kezdték meg és folytatták több szakaszban is a sértett bántalmazását, amelyek eredményeként a sértett két alkalommal is kemény burkolatra, egy alkalommal hanyatt esve zuhant. Ezért az I. r. terhelt és társa tudata kiterjedt arra is, hogy a sértett nem csupán nyolc napon túl gyógyuló, hanem akár halálos eredménnyel járó sérüléseket is szenvedhet.
- [9] Álláspontja szerint az I. r. terhelt és társa tudattartalmát a könnyelmű bizakodás jellemezte a halálos eredmény tekintetében, mert előre látták magatartásuk lehetséges következményeit, de könnyelműen bíztak annak elmaradásában. Az I. r. terheltnek és társának nem azt kellett előre látnia, hogy pontosan milyen egészségügyi folyamatok fogják a sértett halálát eredményezni, hanem kizárólag azt, hogy az általuk közösen kifejtett cselekménysorozat eredményeként a sértett halála valamely okból bekövetkezhet. Ennek előrelátása pedig az irányadó tényállásban rögzített cselekmények ismeretében az I. r. terhelttől is feltétlenül elvárható volt. Számos eseti döntést idézve fejtette ki, hogy a bíróságok helytállóan következtettek az I. r. terhelt bűnösségére, cselekményének jogi minősítése és a kiszabott büntetés is törvényes.
- [10] Mindezekre tekintettel indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott határozatokat hatályában tartsa fenn.
- [11] A Legfőbb Ügyészség nyilatkozatára tett észrevételében az I. r. terhelt kifejtette, hogy a sértettnek sem életveszélyes, sem nyolc napon túl gyógyuló sérülései nem keletkeztek. Az igazságügyi orvosszakértők véleményére hivatkozva hangsúlyozta, hogy a sértett halálát a veleszületett rendellenes szívbetegsége és súlyos sorsszerű betegsége okozta szívelégtelenség eredményezte. Az általuk állítólag megvalósított bántalmazás sem közvetlen, sem közvetett összefüggésben nem áll a sértett halálával. Sérelmezte, hogy miért kellett volna tisztában lennie a sértett betegségeivel, amikor az esetet megelőzően őt soha nem látta, sőt súlyos betegségeiről maga a sértett sem tudott. Utalt egy általuk kezdeményezett közvélemény-kutatás eredményére, és a 175 centiméter magassága és 120 kg testsúlya alapján tévesnek tartotta a fiatal korára és sportos testalkatára hivatkozást is. Érvelése szerint a konfliktust a sértett és barátai kezdeményezték, ugyanakkor ő a sértettet semmilyen formában nem bántalmazta. Ezt csak a sértett barátai, illetőleg az őket megtámadó biztonsági őrök állították. Előadta, hogy nem látta a sértetten erősen ittas és dülöngélő állapotát és tagadta, hogy a sértettet még a földön fekvő helyzetében is nagy erővel ütötte és rúgta volna. Ennek kapcsán hivatkozott a patológiai szakértő véleményére, amely szerint a sértetten sérülés nem volt látható. Kifejtette, hogy ha ilyen brutális módon bántalmaznák valakit, annak látható sérülései keletkeznek, a szakértők ugyanakkor még nyolc napon túl gyógyuló sérülést sem találtak a sértetten. Sérelmezte továbbá a rendőrség, az ügyészség és a bíróság részéről tapasztalt elfogultságot. Hangsúlyozta, hogy soha semmilyen bűncselekményt nem követett el, és példamutató életet élt.
- [12] Mindezek alapján a bűncselekménye minősítésének megváltoztatását, és a szabadságvesztés tartamának lényeges csökkentését indítványozta.
- [13] A Legfőbb Ügyészség az I. r. terhelt észrevételére tett átiratában az észrevételt alaptalannak, az elfogultsági kifogást törvényben kizártnak tartotta.
- [14] Indokai szerint az I. r. terhelt az alapügyben már kimerítette a bírói elfogultságra hivatkozás lehetőségét. Egyebekben a korábbi átiratában foglaltakat változtatlanul fenntartotta.
- [15] Az I. r. terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa a következők szerint alapos.
- [16] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős ügydöntő határozattal szemben jogi – nem ténybeli – okból terjeszthető elő. Kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [17] A Be. 650. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható. A felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bek.], a jogkövetkeztetések – így a bűnösség megállapításának – helyessége kizárólag ez alapján vizsgálható.
- [18] A Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályainak megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.
- [19] A Btk. 164. § (1) bekezdése kimondja, hogy aki más testi épségét vagy egészségét sérti, testi sértést követ el; a (3) bekezdés szerint, ha a testi sértéssel okozott sérülés nyolc napon belül gyógyul, az elkövető súlyos testi sértés miatt büntetendő, míg a (8) bekezdés szerint a büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a testi sértés életveszélyt vagy halált okoz.

- [20] A Btk. 7. §-a értelmében szándékosan követi el a bűncselekményt, aki cselekményének következményeit kívánja vagy e következményekbe belenyugszik.
- [21] A Btk. 9. §-a szerint az eredményhez, mint a bűncselekmény minősítő körülményéhez fűzött súlyosabb jogkövetkezmények akkor alkalmazhatók, ha az elkövetőt az eredmény tekintetében legalább gondatlanság terheli.
- [22] A bűncselekmény elkövetési magatartása a testi épség vagy az egészség sértése, amely egyfelől testi bántalmazásban, másfelől egészségsértésben nyilvánul meg.
- [23] A testi sértés lehet szándékos vagy gondatlan. Eredménye a testi épség megsértése esetén a sérülés okozása, az egészségsértés esetén a betegség előidézése. Az elkövetési magatartás és az eredmény között okozati összefüggésnek kell fennállnia.
- [24] Az elkövető büntetőjogi felelőssége akkor állapítható meg, ha a szándékos vagy gondatlan tevékenységével okozati összefüggésben áll elő más (mások) életének, testi épségének sérülése (halála), illetve az elkövető mulasztása folytán – bár erre lehetősége volt – nem akadályozza meg a tényállásszerű eredmény bekövetkezését, feltéve, hogy a káros következmény tekintetében gondatlan bűnössége fennáll.
- [25] Az irányadó tényállás egyértelműen rögzíti, hogy – az I. r. terhelt és társa ittas állapotban, rövid időn belül három ízben, méltányolható indok nélkül, több alkalommal ökölrel arcon ütötte a szintén ittas állapotban lévő sértettet, aminek következtében a sértett egyszer az úttesten hanyatt esett, míg a következő alkalommal a járdára esett; – ezt követően az I. r. terhelt és társa a járdán fekvő sértettet a fején, valamint testszerte, kis-közepes erővel többször megrúgták; – a sértett a bántalmazás során öt ért legalább 12 kis, illetve közepes erejű erőbehatás következtében több, külön-külön és együttesen is nyolc napon belül gyógyuló sérülést szenvedett.
- [26] A testi erővel történt bántalmazás elkövetési magatartása mögött nyilvánvaló különbség van az egyes bántalmazási módokat illetően, így az ökölrel való ütés, lábbal való rúgás, támadott testjék és az alkalmazott erő nagysága tekintetében.
- [27] Jelen ügyben az elkövetés módja, körülményei alapján helytálló az I. r. terhelt testi sértés okozásának szándékára vont következtetés.
- [28] Vizsgálendő az elkövetési magatartás és az eredmény közti okozati összefüggés kérdése.
- [29] A következetes bírói gyakorlat az okozatossági elméletek közül a feltételek egyenértékűségének (*conditio sine qua non*) elméletét fogadja el. Ennek lényege szerint minden szükséges feltétel ok, vagyis ok az eredménynek minden olyan előzménye, amely nélkül nem következett volna be az eredmény ügy és akkor, mint ahogyan és amikor bekövetkezett.
- [30] Az okozati láncolat alakulásában azonban az okként vizsgált emberi magatartáson túl számtalan feltétel, egyéb ok is szerepet játszhat. Így más személyek magatartásai vagy külső körülmények (közreható okok).
- [31] „Ámde minden bűncselekmény bűnös jogellenes magatartás. Így tehát valamely emberi cselekmény csak úgy nyer büntetőjogi jelleget, azaz lesz bűncselekménnyé, ha objektíve és szubjektíve is okozatos, vagyis, ha az eredmény az elkövető tevékenységéből és a tevékenység annak alanyi bűnösségéből származik. Hogy tehát valaki valamely bűncselekmény elkövetéséért felelősségre legyen vonható, korántsem elégséges a tevékenység és a jogsértő eredmény közt fennálló objektív kapcsolat, vagyis tisztán okozati összefüggés, hanem éppannyira elengedhetetlen feltétel a szubjektív összefüggés, vagyis az alanyi bűnösség fennforgása is.” (vö. Angyal Pál: A büntetőjogi alapfogalmak)
- [32] Kétségtelen tehát, hogy a hétköznapi, fizikai oksági kapcsolat és a büntetőjogi okozatosság nem azonos; utóbbi objektíve és szubjektíve is okozatos. Másképpen szólva objektíve előre látható, szubjektíve felróható.
- [33] Az irányadó tényállásból kitűnően az I. r. terhelt társával a sértettet három szakaszban testszerte bántalmazta, többek között ökölrel ütötte és a földre került sértettet megrúgta, a sérülések elhelyezkedése és jellege alapján a sértettet legalább 12 erőbehatás érte.
- [34] A sértettnek nem voltak olyan súlyos sérülései, amelyek a halállal egyértelmű és közvetlen oksági összefüggésben állnak.
– A sértett nem volt teljesen egészséges szervezetű, agyi- és koszorúverőér-elkeményedésben, szívizomtúltengésben és szívizom-elfajulásban, a szívizom zsírszövetes beszűrődésében, kifejezett szívizom-hegesedésben, enyhe idült hörghurutban, idült vesegyulladásban, vesekövességben, nagyfokú, zsíros májelfajulásban, továbbá jobbkamrai arrhythmogen dysplasia megbetegedésben szenvedett.
– A sértett halálának közvetlen oka heveny szívelégtelenség (agy- és tüdővizenyő) volt, amelyhez a szívizom vérrellátási zavara, szívritmuszavara vezetett.
– A sértett természetes eredetű, sorsszerű megbetegedései állapotának alakulásában és a halál bekövetkezésében szereppel bírtak. A szívizomvérrellátási zavar adott időpontban való kialakulásában – jobbkamrai arrhythmogen dysplasia megbetegedés, a szívizomtúltengés, a szívizom-hegesedés, szívizom-elfajulás és a koszorúverőér elkeményedés mellett – a bántalmazásba torkolló élethelyzetből adódó stresszhelyzetnek, a táplálkozás utáni állapotnak (a telt gyomornak) és az alkoholos befolyásoltságnak (a szívre, a szívizom-vérrellátásra, a vérkeringésre gyakorolt kedvezőtlen hatása révén) szerepe volt.
– A sértett halálához a bántalmazással összefüggésben keletkezett stresszhelyzet hozzájárult, a halálhoz vezető okfolyamatot a bántalmazás miatti stresszhelyzet indította el.
- [35] A másodfokú bíróság okfejtése arra vonatkozó, hogy az I. r. terhelt cselekménye az eredményhez vezető okfolyamatot elindította, ezért a bántalmazás és a halálos eredmény között az okozati összefüggés fennáll, ez pedig megalapozza a halált okozó testi sértés miatti büntetőjogi felelősséget.
- [36] A Kúria rámutat arra, hogy az okozati összefüggés megléte önmagában nem tesz felelőssé.
- [37] Eldöntendő kérdés valójában az, hogy a halálos eredményért való felelősség az alanyi bűnösség körében a gondatlanság szintjén megállapítható-e.
- [38] Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az ún. alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.)

- külvilágban való megnyilvánulása, ténybelisége, és az elkövető ahhoz való akarati viszonyulása.
- [39] Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, külvilágtól elzárt. Ezért az elkövetési magatartásról (eredményről) való, tudatban előzetesen, illetve egyidejűleg meglévő képzet mindig csak valamely, külvilágban megjelenő, illetve fizikai mérhető tényből következtetéssel ragadható meg, és mint ilyen, ténykérdés. Ebből a szándékosságra, gondatlanságra, illetve annak mikéntjére, és a bűnösségre vont következtetés jogi értékelés, ami jogkérdés.
- [40] A tudati – és más tények – megállapításától el kell különíteni a megállapított tények jogi értékelését, ami a valónak már elfogadott fizikai és tudati tényeknek a jogi normával történő egybevetése, a törvény szövegének való megfeleltetése. Ennek eredménye pedig már jogi fogalmak formájában jelenik meg. A kettő közti kapcsolatot az teremti meg, hogy ha az irányadó tényállás valamelyik külvilágból megjelenő tényt és abból vont ténybeli következtetést egyaránt rögzíti, és utóbbi helyes, akkor a jogi értékelésnek, és ekként a törvényi tényállás adott eleme megállapításának alapja van.
- [41] A halált okozó testi sértés, mint praeterintencionális cselekmény esetén az eredmény tekintetében fennálló gondatlanság megállapíthatóságának nem az a feltétele, hogy az eredmény előre látható legyen, hanem a halálos eredmény lehetőségének kell – az elkövetőtől elvárható figyelem és körültekintés mellett – felismerhetőnek lennie (BH 2000.281., Legf.Bír.III.557/1999.).
- [42] Jelen ügyben ez a következőket jelenti.
- [43] Az irányadó tényállás egyértelműen rögzíti, hogy – a sértett külön-külön és együttesen is nyolc napon belül gyógyuló sérüléseket szenvedett; – a bántalmazással összefüggésben a sértettnek nem keletkezett olyan sérülése, ami önmagában halálhali szerepet játszott volna; a sértettnek nem voltak olyan súlyos sérülései, amelyek a halállal egyértelmű és közvetlen oksági összefüggésben állnának.
- [44] Ez utóbbi ténymegállapítás alapját – az elsőfokú bíróság ítéletéből kitűnően – az Egészségügyi Tudományos Tanács Egészségügyi Területen Működő Igazságügyi Szakértői Testületének véleménye képezte, amely szerint a sértettnél kialakult minimális mikroszkopikus nagyságrendű agyi elváltozások az enyhe koponya agysérülés részjelenségei, a halál bekövetkeztében még elősegítő szerepet sem játszottak.
- A sértettnél többszörös mikroszkópos méretű agyállományzúzódást igazolni nem lehetett, azonban kis kiterjedésű mikroszkópos nagyságrendű kisagyi pókháló hártya alatti vérzés volt igazolható. A kisagyi pókháló hártya alatti területen elhelyezkedő vérzés visszavezethető volt a sértett bántalmazására, azok kialakulhattak a sértett elzuhanása, de az elhelyezkedésére tekintettel inkább a koponya rúgása következtében. Ezek az elváltozások ugyanakkor a sértett halálában részoki szerepet sem játszottak.
- A sértettnél jobbkamrai arrhythmogen dysplasia megbetegedés állt fenn, mely veleszületett szívbetegség volt, a telt gyomor, a közepes fokú alkoholos befolyásoltság és a bántalmazással kapcsolatos stresszhelyzet mellett ezen veleszületett szívbetegség olyan szívritmuszavarhoz vezetett, mely nevezettnél pillanatszerű halált idézett elő.
- [45] Az eljáró bíróságok a bántalmazás által előidézett stresszhelyzetet tekintették olyannak, mint ami – a sértett sorsszerű betegsége mellett – közreható szerepet játszott a halál bekövetkeztében.
- [46] Eldöntendő kérdés tehát, hogy az I. r. terhelt számára az adott körülmények között elvárható figyelem és körültekintés révén felismerhetőnek kellett-e lennie, hogy a sértettnél a stresszhelyzet szívritmuszavart, ezáltal pillanatszerű halált idézhet elő.
- [47] Ezt a vizsgálatot valójában az ítéletábra – egyébként helyes szempontok alapján – elvégezte.
- [48] A másodfokú ítélet szerint ugyanis: „...a sértett... az elkövetési magatartást megelőző időszakban hosszú időn keresztül jókedvű és vidám volt, semmilyen egészségügyi panaszra nem lépett fel, rajta rosszullétet nem észleltek, jó állapotban lévőknek tűnt, amely értelemszerűen orvosi ellátást sem igényelt, pusztán a szokványos itasság jellemző tüneteit produkálta, a terhelttől nem volt elvárható, hogy kizárólag ez okból, külső szemrevételezés alapján az általuk nem tudottan súlyos betegségekkel küzdő túlsúlyos sértett bántalmazásának egészségügyi kockázatait helyesen felmérjék. A fentiekre figyelemmel a másodfokú bíróság álláspontja szerint a terheltnek halálos eredmény vonatkozásában fennálló gondatlansága megállapításához önmagában nem elégséges, miszerint számukra észlelhető volt a sértett jelentős fokú elhízottsága, és nem állapítható meg, miszerint adott helyzetben konkrétan számítani lehetett arra, hogy a túlsúlyos sértett valamilyen betegségben, illetőleg betegségekben szenved, és a bántalmazással összefüggésben valamilyen alapbetegsége aktiválódik, és az rövid időn belül drasztikus állapotromlást okozhat.”
- [49] Az ítéletábra ezen okfejtésével a Kúria is maradéktalanul egyetértett. Az eredményért való felelősség megállapításához szükséges jogkövetkeztetés levonása viszont téves.
- [50] A kifejtettekből a gondatlanságra nézve eltérő jogkövetkeztetés adódik.
- [51] Ilyen körülmények mellett – a szokványos itasságot is ide értve – ugyanis a halálos eredmény bekövetkezésének lehetősége az elvárható gondosság és körültekintés kifejtése esetén sem felismerhető a terhelt számára.
- [52] Jelen ügyben az I. r. terhelt által a sértettre mért kis és közepes erejű ütések egyenként és összességükben is nyolc napon belül gyógyulóak voltak. A sértettnél azért állt elő súlyosabb (halálos) következmény, mert a sértett az I. r. terhelt által nem ismert betegségekben szenvedett.
- [53] Az I. r. terheltnek nem kellett reálisan számolnia azzal, hogy egy bántalmazással összefüggésben (avagy bármilyen egyéb konfliktusos helyzetben) előálló stresszhelyzet következtében a sértett általa egyébként nem ismert, nem tudott alapterettségé oly módon aktiválódik, hogy az rövid időn belül visszafordíthatatlan állapotromláshoz, végső soron pedig a sértett halálához vezet.
- [54] A következetes bírói gyakorlat szerint a testi sértés elkövetője a halálos eredményért nem vonható felelősségre, ha a halál bekövetkezése a sértett olyan korábbi megbetegedésével volt kapcsolatos, amelyet az elkövető a legnagyobb gondosság mellett sem ismerhetett (BH 1979.94., Legf.Bír.Katf.III.404/1978.).

- [55] Az alkalmi veszekedés során tettelegességet alkalmazó terheltől nem volt várható, hogy a sértett megbetegedési lényegéről, és azokra tekintettel az ütések hatására keletkező károsodás lehetőségéről a legnagyobb körültekintés mellett is tudomást szerezzen, tehát lehetősége legyen a halálos eredmény előrelátására (BH 1979.94., Legf.Bír.Katf.III.404/1978.).
- [56] Az I. r. terhelt konkrét cselekménye tehát olyan bántalmazás, amely csakis nyolc napon belül gyógyuló sérüléseket okozott, valamint – noha a sértett halálához vezető okfolyamatot a bántalmazás indította el – részéről még a tőle elvárható figyelem vagy körültekintés tanúsítása (Btk. 8. § második fordulat) mellett sem volt előre látható (felismerhető), hogy a bántalmazás egy általa nem ismert, több súlyos betegségben szenvedő ember esetében halált előidéző stresszhelyzetet vált ki.
- [57] Az eredményhez, mint a bűncselekmény minősítő körülményéhez fűzött jogkövetkezmények viszont csak akkor alkalmazhatóak, ha az elkövetőt az eredmény tekintetében legalább gondatlanság terheli (Btk. 9. §). Ez a helyzet azonban a jelen esetben nem állt fenn.
- [58] Ennélfogva a halálos eredmény bekövetkezte az I. r. terhelt esetében a gondatlanság enyhébb formájában sem róható fel, az alanyi bűnösség a súlyosabb eredmény tekintetében ezért hiányzik.
- [59] Tévedett tehát az eljáró bíróság, amikor az I. r. terhelt cselekményét testi sértés büntettének [Btk. 164. § (1) bek., (8) bek. II. ford.] minősítette.
- [60] Az indítvány szerint az I. r. terhelt – és társa – tényállásban írt magatartása könnyű testi sértés vétsége megállapítására nyújthat alapot.
- [61] Az irányadó tényállásból kitűnik, hogy az I. r. terhelt és társa a szintén ittas állapotban lévő sértettet több alkalommal ököllel arcon ütötte, aminek következtében a sértett egyszer az úttesten hanyatt esett, míg a következő alkalommal a járdára esett; ezt követően a járdán fekvő sértettet a fején, valamint testszerte, kis-közepes erővel többször megrúgták; a sértettet a bántalmazás során legalább 12 kis, illetve közepes erejű erőbehatás érte.
- [62] Az I. r. terhelt által alkalmazott ökölütés nyilvánvalóan koncentrált, nagyobb erő kifejtésére alkalmas, annak többszörisége és a támadott testtájék értelemszerűen súlyosabb sérülés lehetőségére való rá gondolást is jelent; még inkább így van ez a földön fekvő sértett megrúgása esetén.
- [63] Mindezekből egyértelmű következtetés vonható le arra nézve, hogy a sértett előzőekben leírt, többszörös bántalmazása során nem csupán nyolc napon belül gyógyuló, könnyű sérülés, hanem súlyosabb eredménnyel járó, nyolc napon túl gyógyuló sérülés okozásának reális lehetősége fennállt.
- [64] Az I. r. terhelt előre látta cselekményének ezen lehetséges következményét, abba legalábbis belenyugodva cselekedett (Btk. 7. § második fordulat).
- [65] Az I. r. terhelt bűnösségére vont következtetés tehát okszerű, a cselekmény törvényes minősítése azonban súlyos testi sértés büntettének [Btk. 164. § (1) és (3) bek.] kísérlete [Btk. 10. § (1) bek.].
- [66] A kísérletre a befejezett bűncselekmény büntetési tételét kell alkalmazni [Btk. 10. § (2) bek.].
- [67] Jelen ügyben az I. r. terheltet a törvényszék halált okozó testi sértés büntette [Btk. 164. § (1) bek., (8) bek. II. ford.], garázdaság büntette [Btk. 339. § (1) bek., (2) bek. c) pont] és ittas állapotban elkövetett járművezetés vétsége [Btk. 236. § (1) bek.] miatt – halmazati büntetésül – öt év hat hónap szabadságvesztés büntetésre ítélte.
- [68] Az I. r. terhelt által megvalósított, a Btk. 164. § (1) és (3) bekezdése szerinti testi sértés büntettének kísérleteként minősülő cselekménye három évig, a Btk. 339. § (1) és (2) bekezdés c) pontjában meghatározott garázdaság büntette három évig, a Btk. 236. § (1) bekezdésébe ütköző, aszerint minősülő ittas állapotban elkövetett járművezetés vétsége két évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel büntethető.
- [69] A halmazati büntetésre vonatkozó szabályokra tekintettel az I. r. terhelttel szemben maximálisan kiszabható büntetés tartama négy év hat hónap szabadságvesztés, a középérték két év 4 hónap 15 nap.
- [70] A hibás minősítés nem önmagában, hanem csak akkor képezi felülvizsgálat alapját, ha a helyes minősítéshez képest a kiszabott büntetés törvénysértő.
- [71] A kiszabott büntetés feltétlenül törvénysértő, ha a helyes minősítéshez tartozó büntetési tétel – mérlegelést nem tűrő – keretein kívül esik.
- [72] A jogerős ítélet szerinti, az I. r. terhelttel szemben kiszabott 5 év 6 hónap szabadságvesztés a testi épség elleni bűncselekmény helyes minősítését tekintve, a halmazati szabályok alkalmazása mellett is törvénysértő.
- [73] Ekként a Kúria az eljáró bíróság által feltárt bűnösségi körülmények alapulvételével az I. r. terhelttel szemben halmazati büntetésül kiszabott szabadságvesztés tartamát kettő év négy hónapra, a közügyektől eltiltás mellékbüntetés tartamát három évre enyhítette. A szabadságvesztés végrehajtási fokozata börtön, melyből a terhelt legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követően bocsátható feltételes szabadságra [Btk. 37. § (2) bek. a) pont, Btk. 38. § (2) bek. a) pont].
- [74] Az I. r. terhelt a Legfőbb Ügyészség indítványára tett észrevételében sérelmezte, hogy a megállapított tényállással szemben a konfliktust a sértett és a baráta kezdeményezték, a sértettet ő nem bántalmazta.
- [75] Az I. r. terhelt ezzel valójában az irányadó tényállás megalapozottságát, a bíróság bizonyítékértékelő tevékenységét kifogásolta.
- [76] A Be. 659. § (1) bekezdése alapján a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó. Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható.
- [77] Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének, s ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a – minősítéssel kapcsolatos vagy más büntető anyagi jogszabály sérelme nélkül – kiszabott büntetés, illetve annak mértékének vitatására. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

- [78] Következésképpen a jogerős ítéleti tényállás támadása az eljáró bíróság mérlegelési tevékenységének kifogásolásán keresztül felülvizsgálati eljárásban eredményre nem vezethet.
- [79] Az I. r. terhelt az észrevételében a bíróság elfogultságát is kifogásolta.
- [80] A Be. 649. § (2) bekezdés *d)* pontja alapján felülvizsgálati ok, ha a bíróság a határozatát a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg. Ilyen feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés a Be. 608. § (1) bekezdés *b)* pontja értelmében, ha az ítélet meghozatalában a törvény szerint kizárt bíró vett részt.
- [81] Ezen eljárási szabálysértés vizsgálatakor abból kell kiindulni, hogy van-e olyan törvényi rendelkezés, amely alapján az ügyben eljáró bírót kizártnak kell tekinteni.
- [82] A bíró kizárására vonatkozó okokat a Be. 14. §-a sorolja fel. Törvény szerint kizárt a bíró, ha vele szemben valamely objektív, konkrét kizárási ok áll fenn [Be. 14. § (1) bek. *a)–d)* pont, (3) és (4) bek.], illetve, ha önmagával szemben elfogultságot jelentett be [17/2001. (VI. 1.) számú AB határozat]. Szintén kizárt az a bíró, akinek kizárását a Be. 14. § (1) bekezdés *e)* pontja szerint egyéb okból indítványozták, és kizárásának elintézése igazgatási úton megtörtént, vagy kizárását külön határozat megállapította [3/2021. (V. 13.) számú BK vélemény].
- [83] Az I. r. terhelt általi kifogás a Be. 14. § (1) bekezdés *a)–d)* pontjában meghatározott objektív kizárási okok esetein kívül esik, ekként az elfogultságra hivatkozása a Be. 14. § (1) bekezdés *e)* pontja szerinti, egyéb okból elfogult bíró eljárása miatt bejelentett.
- [84] A 25/2013. (X. 4.) AB határozat alapján felülvizsgálati eljárásban csak akkor lehet elfogultságra hivatkozni, ha a kérelmező első ízben, olyan konkrét körülményt kíván érvényesíteni, amelyről a jogerős ítélet meghozatalát követően szerzett tudomást.
- [85] A felülvizsgálati indítványban az I. r. terhelt ilyen körülményt nem nevezett meg, az alapügyben pedig már előterjesztett egy, a másodfokú bíróság által elutasított elfogultsági kifogást.
- [86] A Kúria megjegyzi, hogy azon törvényi feltételt, miszerint az ügy elfogulatlan megítélése valamely bírótól nem várható, csak az adott ügy valóságos tényei alapján lehet megállapítani, és csak olyan feltárt adatok révén, amelyek a bíró pártatlansága iránt észszerű (megalapozott) kételyt ébresztenei alkalmasak (EBH 2014.B.4.II.).
- [87] Az I. r. terhelt ilyen okot nem jelölt meg, és csupán általánosságban a bíróság elfogultságára hivatkozott.
- [88] Ekként a Kúria – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése szerint hivatalból köteles – a felülvizsgálati indítványnak helyt adott, és a Be. 662. § (2) bekezdés *b)* pontja alapján a felülvizsgálattal megtámadott határozatot megváltoztatta, egyebekben a Be. 662. § (1) bekezdése alapján az I. r. terhelt tekintetében hatályában fenntartotta. A Btk. 92/B. § (1) bekezdése alapján rendelkezett a már végrehajtott szabadságvesztés büntetés beszámításáról.

(Kúria Bfv.III.856/2022/12.)

292 Az általános szabályok szerint folyamatban lévő (egyesbíróként elbírálandó) büntetőügy és a Be. 13. § (3) bekezdése alapján felállított bírói tanács eljárását megkövetelő büntetőügy egyesítése esetén az egyesített ügyet a különös szabályok alapulvételével, azaz a Be. 13. § (3) bekezdése szerinti bírói tanácsban kell elbírálni; ellenben a gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekmény miatt indított büntetőügyek egyesítése esetén az egyesítést követően a Be. 13. § (3) bekezdéséhez képest speciális szabályokat alkotó Be. 868. § (2) és (3) bekezdéséből levezethetően a korábbi Be. 14. § (2) bekezdése szerinti összetételű tanácsban kell eljárni, ha az egyesített, gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekmény miatt indított büntetőügyek egyike még a vádemelést megelőzően a törvényszékre érkezett [1998. évi XIX. törvény 14. § (2) bek.; Be. 13. § (3) bek., 868. § (2) és (3) bek.].

- [1] A törvényszék a 2021. október 11-én kihirdetett ítéletével
- az I. r. vádlottat társtettesként elkövetett költségvetési csalás büntettének kísérlete [Btk. 396. § (1) bek. *a)* pont II. ford., (5) bek. *a)* pont] miatt 2 év, börtönben végrehajtani rendelt, de végrehajtásában 4 év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre, 500 napi tétel – napi tételenként 20 000 forint, összesen 10 000 000 forint – pénzbüntetésre és 4 év gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselői tevékenység gyakorlásától eltiltásra,
 - a II. r. vádlottat társtettesként elkövetett költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bek. *a)* pont II. ford., (4) bek. *a)* pont] és felbujtóként elkövetett költségvetési csalás büntettének kísérlete [Btk. 396. § (1) bek. *a)* pont II. ford., (4) bek. *a)* pont] miatt halmazati büntetésül 2 év, börtönben végrehajtani rendelt, de végrehajtásában 4 év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre, 500 napi tétel – napi tételenként 4 000 forint, összesen 20 000 000 forint – pénzbüntetésre és 4 év gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselői tevékenység gyakorlásától eltiltásra,
 - a III. r. vádlottat bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntettének kísérlete [Btk. 396. § (1) bek. *a)* pont II. ford., (5) bek. *a)* pont] és 5 rendbeli, felbujtóként elkövetett, 3 esetben kísérleti szakban rekedt költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bek. *a)* pont II. ford., (5) bek. *b)* pont I. és II. ford.] miatt halmazati büntetésül 2 év, börtönben végrehajtani rendelt, de végrehajtásában 5 év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre, 500 napi tétel – napi tételenként 3000 forint, általa összesen 15 000 000 forintban számolt – pénzbüntetésre és 5 év gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselői tevékenység gyakorlásától eltiltásra,
 - a IV. r. vádlottat 5 rendbeli, 4 esetben bűnsegédként elkövetett, 3 esetben kísérleti szakban rekedt költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bek. *a)* pont II. ford., (5) bek. *b)* pont I. és II. ford.] miatt halmazati büntetésül 2 év, börtönben végrehajtani rendelt, de végrehajtásában 3 év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre, 500 napi tétel – napi tételenként 10 000 forint, összesen 5 000 000 forint – pénzbüntetésre és 3 év gazdálkodó szervezet

vezető tisztségviselői tevékenység gyakorlásától eltiltásra,

– az V. r. vádlottat 4 rendbeli, bűnsegédként elkövetett, 3 esetben kísérleti szakban rekedt költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bek. a) pont II. ford., (5) bek. b) pont I. és II. ford.] miatt halmazati büntetésül 2 év, börtönben végrehajtani rendelt, de végrehajtásában 5 év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre, 500 napi tétel – napi tételenként 40 000 forint, összesen 20 000 000 forint – pénzbüntetésre és 5 év gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselői tevékenység gyakorlásától eltiltásra,

– a VI. r. vádlottat 5 rendbeli, bűnsegédként elkövetett, 3 esetben kísérleti szakban rekedt költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bek. a) pont II. ford., (5) bek. b) pont I. és II. ford.] miatt halmazati büntetésül 2 év, börtönben végrehajtani rendelt, de végrehajtásában 3 év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre, 300 napi tétel – napi tételenként 4000 forint, összesen 1 200 000 forint – pénzbüntetésre és 3 év gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselői tevékenység gyakorlásától eltiltásra,

– a VII. r. vádlottat költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bek. a) pont II. ford., (5) bek. b) pont I. ford.] miatt 2 év, börtönben végrehajtani rendelt, de végrehajtásában 3 év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre, 400 napi tétel – napi tételenként 5000 forint, összesen 2 000 000 forint – pénzbüntetésre és 3 év gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselői tevékenység gyakorlásától eltiltásra,

– a VIII. r. vádlottat költségvetési csalás büntettének kísérlete [Btk. 396. § (1) bek. a) pont II. ford., (4) bek. a) pont] miatt 1 év 4 hónap, börtönben végrehajtani rendelt, de végrehajtásában 2 év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre, 200 napi tétel – napi tételenként 2000 forint, összesen 400 000 forint – pénzbüntetésre és 2 év gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselői tevékenység gyakorlásától eltiltásra,

– a IX. r. vádlottat költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bek. a) pont II. ford., (5) bek. b) pont I. ford.] miatt 2 év, börtönben végrehajtani rendelt, de végrehajtásában 3 év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre, 300 napi tétel – napi tételenként 6000 forint, összesen 1 800 000 forint – pénzbüntetésre és 3 év gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselői tevékenység gyakorlásától eltiltásra,

– a X. r. vádlottat költségvetési csalás büntettének kísérlete [Btk. 396. § (1) bek. a) pont II. ford., (5) bek. b) pont I. ford.] miatt 2 év, börtönben végrehajtani rendelt, de végrehajtásában 3 év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre, 300 napi tétel – napi tételenként 6000 forint, összesen 1 800 000 forint – pénzbüntetésre és 3 év gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselői tevékenység gyakorlásától eltiltásra,

– a XI. r. vádlottat költségvetési csalás büntettének kísérlete [Btk. 396. § (1) bek. a) pont II. ford., (5) bek. b) pont I. ford.] miatt 2 év, börtönben végrehajtani rendelt, de végrehajtásában 3 év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre, 300 napi tétel – napi tételenként 6000 forint, összesen 1 800 000 forint – pénzbüntetésre és 3 év gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselői tevékenység gyakorlásától eltiltásra,

– a XII. r. vádlottat költségvetési csalás büntettének kísérlete [Btk. 396. § (1) bek. a) pont II. ford., (5) bek. b) pont I. ford.] miatt 2 év, börtönben végrehajtani rendelt, de végrehajtásában 3 év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre, 300 napi tétel – napi tételenként 6000 forint, összesen 1 800 000 forint – pénzbüntetésre és 3 év gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselői tevékenység gyakorlásától eltiltásra,

– a XIII. r. vádlottat költségvetési csalás büntettének kísérlete [Btk. 396. § (1) bek. a) pont II. ford., (5) bek. b) pont I. ford.] miatt 2 év, börtönben végrehajtani rendelt, de végrehajtásában 2 év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre, 300 napi tétel – napi tételenként 6000 forint, összesen 1 800 000 forint – pénzbüntetésre és 2 év gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselői tevékenység gyakorlásától eltiltásra,

– a XIV. r. vádlottat 2 rendbeli, bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bek. a) pont II. ford., (4) bek. a) pont] miatt halmazati büntetésül 1 év 4 hónap, börtönben végrehajtani rendelt, de végrehajtásában 2 év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre és 200 napi tétel – napi tételenként 5000 forint, összesen 1 000 000 forint – pénzbüntetésre

ítélte, azzal, hogy a vádlottak a kiszabott szabadságvesztésből – a végrehajtás elrendelése esetén – a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsáthatók feltételes szabadságra.

- [2] Az elsőfokú ítélet ellen bejelentett ellentétes irányú fellebbezések folytán eljáró ítélőtábla mint másodfokú bíróság a 2022. október 26-án meghozott végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét valamennyi vádlott vonatkozásában hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasította.
- [3] A másodfokú bíróság hatályon kívül helyezésről rendelkező végzése ellen az I. r. vádlott és védője, a II. r. vádlott és védője, a IV. r. vádlott és védője, a VIII. r. vádlott és védője, valamint a XIV. r. vádlott és védője jelentett be fellebbezést, míg az egyéb jogosultak a végzést tudomásul vették.
- [4] A Legfőbb Ügyészség átiratában a fellebbezéseket nem tartotta alaposnak.
- [5] Indokai szerint a főügyészség által 2017. június 16-án emelt vád alapján P. A. és 12 társa ellen indított büntetőügyben a törvényszék eljárása a főügyészség későbbi vádirata alapján indított büntetőügy egyesítéséig törvényes volt, figyelemmel a 2018. július 1. napját megelőzően hatályban volt, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: korábbi Be.) 14. § (2) bekezdésében, valamint a Be. 868. § (2) és (3) bekezdésében írtakra.
- [6] Ezt követően azonban a törvényszék az N. A. ellen 2020. február 20-án emelt újabb vád alapján indult büntetőügyet a korábban indult büntetőügyhöz egyesítette. E körben pedig a Legfőbb Ügyészség helytállóan látta az ítélőtábla okfejtését, miszerint a tanács összetételét a büntetőeljárás törvény határozza meg, nem pedig az a körülmény, hogy mely ügy melyikhez kerül egyesítésre. A Be. 868. § (2) bekezdése a törvény hatályba lépése előtt érkezett ügyekre vonatkozik, így ezen rendelkezés alkalmazásának az utóbb, 2020-ban indult ügyben nincs helye, és az általános szabályok irányadók. Az egyesítés folytán a két ügy eggyé vált, ezért a

- főszabálytól való eltérésre a Be. hatálybalépése előtt, 2017-ben érkezett alapügyben sincs lehetőség, hanem egységesen a hatályos Be. rendelkezéseit kellett volna alkalmazni, azaz, az egyesítést követően a törvényszéknek a Be. 13. § (3) bekezdésének alkalmazásával a gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekmény miatt folyamatban lévő ügyben három hivatásos bíróból álló tanácsban kellett volna lefolytatnia az eljárást. Mivel pedig a törvényszék egy hivatásos bíróból és két ülnökből álló tanácsban tárgyalta tovább az ügyet, megítélése szerint a bíróság nem volt törvényesen megalakítva. Abban a kérdésben is osztotta végül az ítéletábra álláspontját, hogy az eljárási szabálysértés valamennyi vádlott esetében beállt, függetlenül a cselekményük minősítésétől.
- [7] Indítványozta ezért, hogy a Kúria az ítéletábra végzését az I. r., a II. r., a IV. r., a VIII. r. és a XIV. r. vádlott tekintetében hagyja helyben.
- [8] A fellebbezések alaposak.
- [9] A Be. Tizenhetedik Része szerinti eljárásban a jogorvoslat tárgya kizárólag a másod- vagy a harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése, és a fellebbviteli bíróság ahhoz vezető eljárása. Az eljárás célja pedig annak vizsgálata, hogy a megtámadott végzés törvénysértő-e. A hatályon kívül helyező rendelkezés ugyanis nem az ügy eldöntését vagy eljárás lezárását, hanem az eljárás újrakezdését eredményezi. Ehhez képest a fellebbezéssel támadott, hatályon kívül helyező és új eljárásra utasító rendelkezés tartalma nem az, hogy a felülbírált döntés helytálló-e, és mely okból, hanem az, hogy miért nem volt hozható érdemi döntés, illetve miért nem eredményezett ilyen (érdemi) döntésre alkalmas helyzetet a lefolytatott eljárás. Nyitva hagyja azonban az eljárás tárgyában hozható jövőbeni döntés lehetőségét, mibenlétét (ide nem értve a hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásban érvényesülő súlyosítási korlátokat). Érdemi döntés esetében a döntés (tehát a jogkövetkeztetés) és annak ténybeli alapja közötti viszony a vizsgálat tárgya; a hatályon kívül helyezés felülbírálati során azonban ez a viszonyítás nem végezhető el. A hatályon kívül helyező határozat elleni fellebbezés elbírálásakor ugyanis éppen azt kell megítélni, hogy az érdemi határozathozatal feltételeinek hiányáról – és ezért a hatályon kívül helyezésről – a másodfokú bíróság helyesen vagy indokolatlanul rendelkezett-e.
- [10] Minden felülbírálat a felülbírálat tárgyának – jelen esetben a hatályon kívül helyezés – rendeltetéséhez igazodik. Ehhez képest a hatályon kívül helyező végzés elleni fellebbezés elbírálása valójában nem ügy-, nem irat-, hanem túlnyomórészt határozatvizsgálat. A fellebbezés elbírálása során az eldöntendő kérdés tehát az, hogy a hatályon kívül helyező döntés alapos volt-e; volt-e rá törvényes ok, és az eljárási ok megállapításának törvényi feltételei fennálltak-e. Az e kérdéseken túlterjeszkedő felülbírálat esetén a fellebbezést elbíráló bíróság átvonná a másod-, illetve a harmadfokú bíróság jogkörét.
- [11] Így, ha a hatályon kívül helyezés indoka a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértés, úgy vizsgálendő, hogy a megjelölt feltétlen eljárási szabálysértés valóban beállt-e.
- [12] Amennyiben pedig a hatályon kívül helyezés oka a Be. 592. § (1) bekezdésében meghatározott teljes megalapozatlanság, az szorul vizsgálatra, hogy a fellebbviteli bíróság által észlelt megalapozatlanság valóban teljes körű-e, avagy csak a Be. 592. § (2) bekezdése szerinti részleges megalapozatlanság.
- [13] Emellett természetesen a megtámadott határozatot hozó bíróság eljárásának vizsgálatát is el kell végezni [Be. 627. § (2) bek., 626. §, 618. § (2) bek. b) pont]. E körben pedig a Kúria a másodfokú bíróság eljárásában nem észlelt feltétlen hatályon kívül helyezésre vezető eljárási szabálysértést.
- [14] Az ítéletábra valamennyi – a fellebbezéssel érintett és nem érintett – vádlott tekintetében egyaránt a Be. 608. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott abszolút eljárási szabálysértést észlelve döntött az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezéséről.
- [15] Amint azt az ítéletábra is helyesen vezette le, a törvényszék a 2018. július 1-jét megelőzően költségvetési csalás bűntette [Btk. 396. § (1) bek. a) pont, (5) bek. b) pont] miatt emelt vád nyomán 2017-ben indult büntetőügyben a Be. 13. § (3) bekezdésében, a 868. § (2) és (3) bekezdésében írtak összevetésével törvényesen folytatta az eljárást a korábbi Be. 14. § (2) bekezdése szerinti összetételű tanácsban a Be. (a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény) 2018. július 1-jei hatálybalépése után is.
- [16] Ugyancsak nem vitatható, hogy a XIV. r. vádlott ellen 2020. február 20-án költségvetési csalás bűntette [Btk. 396. § (1) bek. a) pont, (5) bek. b) pont] miatt a törvényszéken 2020-ban indult büntetőügy elbírálására a Be. 13. § (3) bekezdése ettől eltérő összetételű tanács elbírálását írta elő.
- [17] A két – azonos tárgyú – büntetőügy Be. 146. § (1) bekezdésének alkalmazásával történő egyesítése az adott esetben nem volt mellőzhető, miközben az egyesített ügy elbírálására kétféle összetételű tanács értelemszerűen nem volt felállítható.
- [18] Az eldöntendő kérdés ekként, hogy az egyesített ügyek elbírálására eltérő tanácsösszetételt rendelő törvényi szabályok közül az adott esetben melyik az előbbre való.
- [19] Az ítéletábra arra az álláspontra helyezkedett, hogy az átmeneti rendelkezések és a Be. 13. § (3) bekezdésének összeütközésében az utóbbi szabályok alkalmazandók.
- [20] A Kúria nem osztotta az ítéletábra végzésének indokait.
- [21] A másodfokú határozat indokolásának a [48] bekezdésben foglalt – és a Legfőbb Ügyészség által is átvett – tételmondata szerint „a Be. hatályba lépését követően a bírósághoz érkezett ügyben a Be. 9. § (1) bekezdése és a Be. 868. §-ában írt rendelkezések alapján az eljárás rendjére vonatkozóan kivételt nem tűrően a Be. szabályai kell, hogy érvényesüljenek, azoktól való eltérésre az ügynek korábban érkezett ügghöz történő egyesítése esetén sincs lehetőség. Az egyesítés révén ugyanis a két ügy egy üggyé válik, egységesen – immár a főszabálytól eltérést engedő, a Be. 868. § (2) bekezdését megalapozó ok megszűnésére figyelemmel – valamennyi vádlott vonatkozásában a Be. szabályai szerint bírálendő el”.
- [22] Azaz, a másodfokú bíróság a tanács összetételére vonatkozó, a Be. 13. § (3) bekezdésében, illetve a Be.

868. § (2) és (3) bekezdésében foglalt törvényi rendelkezéseket a főszabály-kivétel viszonyával tartotta leírhatónak, és a főszabály kivétellel való ütközését a főszabály javára tartotta feloldhatónak.
- [23] Amíg azonban e gondolatmenet első eleme helytálló, és a helyes döntés alapját képezi, addig a logikai lánc második eleme az érdemi döntésre is kihatással bíró módon téves.
- [24] A jogértelmezés alapvető rendező elve ugyanis, hogy a főszabály és a kivétel találkozása esetén minden esetben a kivétel alkalmazása élvez elsőbbséget (*lex specialis derogat legi generali*).
- [25] E rendező elv pedig a tanács összetételét szabályozó törvényi rendelkezések érvényesülése szempontjából is irányadó. Ha tehát a speciális (kivételes) összetételű bírói tanács eljárását maga után vonó törvényi feltételek teljesülnek, úgy a tanács összetételét meghatározó általános törvényi rendelkezések nem alkalmazhatók. A bírói tanács összetételére vonatkozó általános szabályok alkalmazása a speciális tanácsösszetételt előíró szabályok követése helyett a Be. 608. § (1) bekezdés a) pontjában írt feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértésként értékelendő, mert ez esetben a bíróság nem volt törvényesen megalakítva.
- [26] Ennek megfelelően:
– a Be. XCV. Fejezetében írt külön eljárásban a Be. 680. § (1)–(5) bekezdése a fiatalkorú elleni büntetőeljárásban egy hivatásos, az Országos Bírósági Hivatal elnöke által kijelölt bíróból és két, az (5) bekezdés a)–c) pontjában írt végzettséggel, illetve tapasztalattal bíró ülnökből összetevődő bírói tanács eljárását írja elő a nyolc évig vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt indult ügyben, amely speciális tanácsösszetételre vonatkozó szabályok figyelmen kívül hagyása abszolút eljárási szabálysértést jelent (Bfv.I.791/2019/7., Bfv.I.594/2020/14., Bfv.III.842/2020/7., Bfv.II.36/2021/6.),
– ha pedig a Be. XCVI. Fejezete szerinti katonai büntetőeljárásban fiatalkorú vesz részt, a Be. 698. §-ában írtak szerint eleve speciális összetételű katonai tanácsnak – a 698. § (4) bekezdésében írt szűkítéssel – együtt a fiatalkorú elleni büntetőeljárásra előírt követelményeknek is meg kell felelnie, amelynek elmulasztása ugyancsak mérlegelés nélkül vonja maga után a Be. 608. § (1) bekezdés a) pontjában írt eljárási szabálysértés következményeinek levonását (a korábbi Be. szabályain alapuló Bfv.I.491/2016/7. számú határozatban írtak mentén).
- [27] A Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett, e kúriai határozatokban foglalt jogértelmezés az általános és a speciális összetételű tanács eljárását követelő ügyek egyesítése esetén is irányadó. Ekként az általános szabályok alapján felállt tanács (egyesbíró) előtt zajló ügy és a speciális tanácsösszetételt megkivánó büntetőügy egyesítését követően az egyesített ügy tárgyalását a speciális szabályok által megkivánt összetételben kell folytatni. Ha pedig az általános tanácsösszetételű ügy tárgyalása már az egyesítést megelőzően megkezdődött, az egyesítést követően a lefolytatott bizonyítást a speciális összetételű tanács előtt meg kell ismételni.
- [28] Mindezt jelen ügyre vetítve, a döntés irányát az határozza meg, hogy a Be. 13. § (3) bekezdésében meghatározott tanácsösszetételt, illetve a 868. § (2) és (3) bekezdésén alapuló tanácsösszetételt előíró szabályok leírhatók-e az általános-különös (főszabály-kivétel) összefüggésével, és ha igen, különös szabályként mely rendelkezés élvez elsőbbséget.
- [29] Általánosságban, a főszabály és a kivétel minden esetben ugyanarra a szabályozási tárgyra vonatkozó rendelkezéseket rögzít. A kivételes szabály alkalmazására az ad alapot, ha a főszabály alkalmazását előíró rendelkezések valamennyi feltételének teljesülése mellett valamely, a jogszabályban meghatározott további ismérv (többletfeltétel) is fennáll. A jogszabály pedig pontosan e többletelemre tekintettel utasít – a többletfeltétel hiányában egyébként irányadó – általános (fő-) szabálytól való eltérésre.
- [30] A(z elsőfokú) bíróság összetételének főszabályát a Be. 13. § (1) bekezdése rögzíti, az egyesbíró eljárását elsőlegessé téve.
- [31] E főszabály alóli kivételként az elsőfokú bíróság – a Be. 10. § (1) bekezdés 3. pontjában meghatározott – gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekmény miatt három hivatásos bíróból álló tanácsban jár el, a tanács egy tagja a törvényszék gazdasági ügyszakának, ennek hiányában a törvényszék polgári ügyszakának bírója [Be. 13. § (3) bek.].
- [32] Mindemellett a Be. a 868. § (2) és (3) bekezdésében az elsőfokú bíróság összetételét meghatározó további szabályokat is tartalmaz. E szabályok ún. átmeneti rendelkezések, amelyeket akkor kell alkotni, ha az új szabályozás szükségessé teszi, hogy előre meghatározott vagy előre meg nem határozható átmeneti időszakban, a jogszabály hatálya alá tartozó meghatározott esetekben, a jogszabály alkalmazandó rendelkezéseitől eltérő szabályokat kelljen alkalmazni [a jogszabályszerkesztésről szóló 61/2009. (XII. 14.) IRM rendelet (a továbbiakban: Jszer.) 84. § (1) bekezdése]. Amint azt a másodfokú bíróság is helyesen elemezte határozata [41] bekezdésében, a Be. 868. § (2) és (3) bekezdésében írt átmeneti rendelkezésekből az következik, hogy az új törvény szerint gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekménynek minősülő cselekmény miatt folyamatban lévő büntetőügyben az adott (új) jogszabály rendelkezései helyett a tanács összetételére vonatkozóan a jogszabály hatálybalépése előtt hatályos szabályozást kell alkalmazni [Jszer. 86. § (2) bek. d) pont]. Ez azt jelenti, hogy ha a Be. 396. § (5) bekezdése szerint minősülő költségvetési csalás büntette [a Be. 10. § (1) bek. 3. f) pontja értelmében gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekmény] miatt emelt vád 2018. július 1-jét megelőzően a törvényszékre érkezett, akkor a büntetőeljárást a korábbi Be. 14. § (2) bekezdése szerinti összetételben, egy hivatásos bíróból és két ülnökből álló tanácsban kell lefolytatni.
- [33] Könnyen belátható ekként, hogy a Be. 868. § (2) és (3) bekezdése az elsőfokú bíróság összetételét meghatározó, a Be. 13. § (1) bekezdésében írt általános szabályhoz képest különös szabályokat rögzítő 13. § (3) bekezdéséhez képest is speciális (kivételes). Teljesül ugyanis az a feltétel, amely a 13. § (3) bekezdése szerinti tanács felállítását indokolná (mert az eljárás gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekmény miatt van folyamatban), azonban

- valamely többletismérv miatt (mert a vádemelés már a Be. hatálybalépése előtt megtörtént) mégis eltérő szabályokat kell alkalmazni.
- [34] Azaz, az elsőfokú bíróság összetételének főszabályát a Be. 13. § (1) bekezdése írja le, amely alól a 13. § (3) bekezdése kivételt határoz meg, míg a Be. 868. § (2) és (3) bekezdése a kivétel alóli kivételt rögzít. Ismétlően: a főszabály és a kivétel konfliktusában minden esetben a kivételes szabály az előbbre való (*lex specialis derogat legi generali*).
- [35] Következésképpen:
– az általános szabályok szerint folyamatban lévő (egyesbíróként elbírálandó) büntetőügy és a Be. 13. § (3) bekezdése alapján felállított bírói tanács eljárását megkövetelő büntetőügy egyesítése esetén az egyesített ügyet a különös szabályok alapulvételével, azaz a Be. 13. § (3) bekezdése szerinti bírói tanácsban kell elbírálni, míg
– gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekmény miatt indított büntetőügyek egyesítése esetén az egyesítést követően a Be. 13. § (3) bekezdéséhez képest speciális szabályokat alkotó Be. 868. § (2) és (3) bekezdéséből levezethetően a korábbi Be. 14. § (2) bekezdése szerinti összetételű tanácsban kell eljárni, ha az egyesített, gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekmény miatt indított büntetőügyek egyike még a vádemelést megelőzően a törvényszékre érkezett (szemben az ítéletábra álláspontjával, ténykérdés, hogy valamely büntetőügy 2018. július 1-jét megelőzően érkezett a bíróságra, az átmeneti szabályok alkalmazására vezető, már beállt életbeli tény pedig utóbb sem „szűnik meg”).
- [36] A törvényszék tehát az eljárási szabályok maradéktalan betartásával bírálta el az egyesített büntetőügyet a korábbi Be. 14. § (2) bekezdése szerinti, egy hivatásos bíróból és két ülnökből feláll tanácsban. Az ítéletábra által felrótt, a Be. 608. § (1) bekezdés a) pontjában írt eljárási szabálysértést éppen azzal követte volna el, ha a kivételes szabály feltétel nélkül érvényesülő primátusát figyelmen kívül hagyva az egyesítést követően a Be. 13. § (3) bekezdése szerinti tanácsösszetételben való eljárásra tért volna át. [Más kérdés, hogy ez az eljárási szabálysértés sem vonná maga után az ítélet hatályon kívül helyezését, hiszen a megismételt eljárásban már az átmeneti rendelkezések sem lennének alkalmazhatók, ezért az eljárást a Be. 13. § (3) bekezdése szerinti tanácsösszetételben kellene megismételni. Az ilyen hatályon kívül helyezés pedig a semmibe vezető.]
- [37] Az egyesítendő ügyekre különböző tanácsösszetételt előíró törvényi rendelkezések ellentmondásának az Alaptörvény 28. cikke által megkövetelt értelmezési módszer alapulvételével való feloldása is azonos eredményre vezet.
- [38] Az Alaptörvény 28. cikke ugyanis akként rendelkezik, hogy a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuluma, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.
- [39] Az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.
- [40] A Be. preambuluma a büntetőeljárás törvény megalkotásának célját – egyebek mellett – a Büntető Törvénykönyv, illetve a nemzetközi jog által büntetendő bűncselekmények elkövetőinek a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog érvényesülését biztosító, hatékony és észszerű határidőn belül lefolytatott eljárásban történő felelősségre vonását határozza meg.
- [41] Ekként a törvény által az egyesítendő ügyekre külön-külön kötelezően alkalmazni rendelt, de az egyesítést követően egyszerre nem érvényesíthető, a tanács összetételét meghatározó szabályok közül az Alaptörvény szerinti értelmezés mentén azt illeti az elsőség, amelyik az Alaptörvényben és a Be. preambulumban rögzített célok beteljesítését hatékonyabban szolgálja.
- [42] A büntetőügy észszerű határidőn belüli befejezését pedig magától értetődő módon az segíti elő, ha az átmeneti szabályok szerinti tanácsösszetételben – szükségképpen – korábban indult ügyben eljáró bírói tanács a már lefolytatott bizonyítás megismétlése nélkül bírálja el az egyesített ügyet, ahelyett, hogy az egyesítendő ügy elbírálására előírt bírói tanács hozna ügydöntő határozatot a tárgyalás – akár több évi – anyagának megismétlését követően.
- [43] Az Alaptörvény 28. cikke által megkívánt értelmezéssel tehát az áll összhangban, ha a törvényszék a vizsgált helyzetben a korábban indult, és az átmeneti szabályok szerinti tanácsösszetételben jár el az ügyek egyesítését követően is.
- [44] A Kúria tehát a Be. Tizenhetedik Része szerinti eljárásban azt állapította meg, hogy a Be. 608. § (1) bekezdés a) pontja szerinti eljárási szabálysértés az ügyben nem valósult meg, ami azt jelenti, hogy a hivatkozott okból az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére nincs törvényes alap, így a másodfokú eljárás megismétlése szükséges.
- [45] Csupán a teljesség érdekében utal rá a Kúria, hogy a tanács összetételét meghatározó egyéb (nem a gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekményekre irányadó) jogszabályi rendelkezések összeütközése a törvény és a régóta meggyökeresedett bírói joggyakorlat által rendezett, így az Alaptörvény 28. cikkének felhívását sem igényli. Az elsőfokú bíróság tanácsának összetételét rendező általános és – a törvényben írt egyéb – különös szabályok ugyanis egymással összeegyeztethetők, így
– a fiatalkorú elleni eljárásban felálló bírói tanács [Be. 680. § (1) és (2) bek.] mint „többben a kevesebbet” magában foglalja az általános szabályok szerint a felnőttkorú terhelttel szemben egyesbíróként eljáró hivatásos bírót is, és hasonlóképpen
– a törvényszék katonai tanácsa [Be. 698. § (1)–(3) bek.] mint „többben a kevesebbet” magában foglalja az általános szabályok szerint a felnőttkorú terhelttel szemben egyesbíróként eljáró hivatásos bírót is.
- [46] Ez azt jelenti, hogy

- a fiatalkorú ellen folyamatban lévő és az általános szabályok szerint zajló ügy egyesítése esetén,
 – a katonai büntetőügy és az általános szabályok szerint zajló ügy egyesítése esetén, illetve
 – a katonai büntetőügy és a fiatalkorú ügyének egyesítése esetén
 nem léteznek olyan, a tanács összetételére vonatkozó, egymással versengő – vagyis olyan, egyaránt kötelező – eljárási szabályok, amelyek csak egymást kizárva (ezért egymást lerontva) érvényesülhetnének. Következésképpen ilyen esetekben elő sem áll olyan jogértelmezési konfliktus, amely az Alaptörvény 28. cikkére való utalást szükségessé tenné, és amely a hatékonyság és időszerűség követelményének mint a jogszabály-értelmezés szempontjának a segítségül hívását igényelné, szemben a jelen ügyben tárgyalt helyzettel.
- [47] Az ítélőtábla tehát a fellebbezést bejelentő I. r., a II. r., a IV. r., a VIII. r. és a XIV. r. vádlott tekintetében egyaránt az eljárási törvény szabályainak megsértésével – a Be. 608. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott feltétlen eljárási szabálysértést a törvényszéknek törvénysértően felróva – rendelkezett az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezéséről.
- [48] A Be. 626. § és 617. § folytán a Be. LXVII. Fejezete szerinti eljárásban is alkalmazandó 590. § (9) bekezdése szerint a Kúria által végzett felülbírálat főszabályként csak a másodfokú (hatályon kívül helyező) határozat ellen bejelentett fellebbezéssel érintett vádlottra, illetve az ítélet fellebbezéssel érintett részére terjed ki.
- [49] A fellebbezéssel nem érintett vádlottra vonatkozóan a Be. 630. § (3a) bekezdése biztosít felülbírálati jogkört. Eszerint, ha a fellebbezést elbíráló bíróság a fellebbezéssel érintett vádlott vonatkozásában a hatályon kívül helyező végzést hatályon kívül helyezi, akkor az ugyanazon bűncselekmény vonatkozásában a fellebbezéssel nem érintett vádlott tekintetében is ugyanúgy határoz.
- [50] Ezzel párhuzamosan, ha a másodfokú és a harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése egy bűncselekmény több vádlottját érinti, bármely jogosult által bejelentett fellebbezés valamennyi vádlott tekintetében felfüggeszti a hatályon kívül helyező határozat végrehajthatóságát [Be. 627. § (5) bek.].
- [51] Az idézett törvényi rendelkezések kifejezett célja, hogy az ugyanazon bűncselekmény több vádlottját érintő hatályon kívül helyezés folytán e vádlottak perjogi helyzete ne váljon el egymástól, ha nem mindegyikük jelent be fellebbezést a hatályon kívül helyező rendelkezés ellen; kifejezetten annak elkerülése végett, hogy az ugyanazon bűncselekménnyel érintett egyes vádlottakkal szemben az első-, míg más vádlottakkal szemben a másodfokú eljárás párhuzamos megismétlése váljék szükségessé.
- [52] Hasonlóképpen a Be. 590. § (10) bekezdése kapcsán követett értelmezéshez [BH 2021.327., (Hkf.I.105/2021/9.)], az ugyanazon bűncselekmény a vizsgált jogszabályhelyek kapcsán is az ugyanazon törvényi tényállásba ütköző bűncselekményt jelenti.
- [53] Mivel pedig a fellebbezést elbíráló Kúria az I. r., a II. r., a IV. r., a VIII. r. és a XIV. r. vádlott vonatkozásában hatályon kívül helyezte a másodfokú bíróság hatályon kívül helyező határozatát, vizsgálta, hogy a fellebbezést elő nem terjesztő vádlottak tekintetében kell-e hasonló döntést hoznia. E vizsgálódás során pedig megállapítható volt, hogy a másodfokú hatályon kívül helyező döntés ugyanazon bűncselekmény elbírálása során megvalósított feltétlen eljárási szabálysértést kifogásolta, amely bűncselekmény miatt az ügyészség a hatályon kívül helyezéssel érintett, de a hatályon kívül helyező határozat ellen nem fellebbező vádlottak ellen vádat emelt.
- [54] Ebből kifolyólag a Kúria az I. r., a II. r., a IV. r., a VIII. r. és a XIV. r. vádlott tekintetében hozott döntése valamennyi, a fellebbezéssel nem érintett vádlottra is kihatással bír.
- [55] Ekként a Kúria az ítélőtábla másodfokú határozatát a Be. 629. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen a fellebbezéssel érintett I. r., II. r., IV. r., VIII. r. és XIV. r. vádlott tekintetében a Be. 630. § (2) bekezdése alapján, a fellebbezéssel nem érintett III. r., V. r., VI. r., VII. r., IX. r., X. r., XI. r., XII. r. és XIII. r. vádlott tekintetében ezenfelül a Be. 630. § (3a) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és a másodfokú bíróságot új eljárásra utasította.

(Kúria Hkf.II.124/2023/4.)

293 A beismerő nyilatkozat tárgyaláson történő megtétele esetén a beismerő nyilatkozat elfogadásának nem törvényi előfeltétele a tárgyalásról való lemondás. A törvényes következmények ismeretében tett beismerő nyilatkozat kiterjed annak elfogadására, hogy a vádirati tényállással egyező ítéleti tényállás kerül megállapításra; sem a tényállás megalapozására, sem a bűnösségének kérdésében a bíróság további bizonyítást nem fog lefolytatni. Ez pedig értelemszerűen a további bizonyításról való lemondást jelenti [Be. 185. § (1) bek., 500. § (2) bek., 504. § (1)–(3) bek. 524. § (1) és (2) bek.].
 Bíróság elé állítás külön eljárásban megtartott tárgyaláson is – a törvényi feltételek megléte esetén – helye van a beismerő nyilatkozat elfogadásának. E külön eljárásban az eljárási törvény kifejezetten és kizárólag a tárgyalás előkészítésére vonatkozó szabályok alkalmazását zárja ki [Be. 524. § (1) és (2) bek., 726. §, 727. § (1) bek.].

- [1] A járásbíróság a bíróság elé állítás folytán megtartott tárgyaláson meghozott ítéletében a terheltet bűnösnek mondta ki hivatalos személy elleni erőszak bűntettében [Btk. 310. § (1) bek. a) pont] és testi sértés vétségében [Btk. 164. § (1) és (2) bek.], ezért őt halmazati büntetésül 3 év szabadságvesztésre ítélte. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtönben határozta meg. A szabadságvesztés végrehajtását 3 év próbaidőre felfüggesztette. Megállapította, hogy a terhelt a szabadságvesztés végrehajtásának elrendelése esetén legkorábban a büntetés kétharmad részének a kitöltését követő napon, de legkevesebb 3 hónapnak a kitöltését követően bocsátható feltételes szabadságra. A terhelt által előzetes fogvatartásban töltött időt a szabadságvesztés végrehajtásának elrendelése esetén a kiszabott szabadságvesztés büntetés végrehajtásába beszámítani rendelte. Rendelkezett a bűnjelről és a bűnügyi költség viseléséről.

- [2] Az elsőfokú bíróság ítélete a kihirdetés napján jogerőre emelkedett.
- [3] A Legfőbb Ügyészség átiratában felülvizsgálati indítványt nyújtott be a Be. 651. § (2) bekezdés *a*) pontja alapján, a Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pont II. fordulatának *ba*) alpontja szerinti okból, a Btk. 85. § (1) bekezdésében foglaltak megsértése miatt, a járásbíróság jogerős ítéletével szemben a terhelt javára, a kiszabott szabadságvesztés büntetés enyhítése végett. A felülvizsgálati indítvány lényege szerint a bíróság a jogerős ügydöntő határozatával megsértette a Btk. 85. § (1) bekezdésében foglalt anyagi jogi szabályt, mivel csak a 2 évet meg nem haladó szabadságvesztés végrehajtása függeszthető fel próbaidőre. Emiatt a bíróság a Btk. mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközően függesztette fel próbaidőre a kiszabott 3 év szabadságvesztés büntetés végrehajtását. A Legfőbb Ügyészség az EBH 2015.B.5. számon közzétett döntésében foglaltakra hivatkozva a törvénysértés orvoslását indítványozta: a Kúria a törvénynek megfelelő határozat meghozatala érdekében a jogerős ítéletet változtassa meg és a kiszabott szabadságvesztés tartamát olyan módon enyhítse, hogy az megfeleljen a Btk. 85. § (1) bekezdésében foglaltaknak, egyebekben a támadott ítéletet hatályában tartsa fenn.
- [4] A terhelt és a védője a Legfőbb Ügyészség indítványára nem tett észrevételt.
- [5] A Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványa alapos.
- [6] A Be. 648. § *a*) pontja szerint felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt is van helye.
- [7] A Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pont II. fordulata és a *ba*) alpontja alapján a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.
- [8] A Be. 651. § (2) bekezdés *a*) pontja szerint a terhelt javára az ügyészség is terjeszthet elő felülvizsgálati indítványt, a Be. 652. § (4) bekezdésére figyelemmel határidő nélkül.
- [9] A Be. 659. § (2) bekezdése értelmében a felülvizsgálati indítványt – a jelen ügyben nem irányadó kivétellel – a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni.
- [10] A felülvizsgálati indítvánnyal támadott jogerős ügydöntő határozatban alkalmazott hatály szerinti Btk. 85. § (1) bekezdése kimondja, a 2 évet meg nem haladó szabadságvesztés végrehajtása próbaidőre felfüggeszthető, ha – különösen az elkövető személyi körülményeire figyelemmel – alaposan feltehető, hogy a büntetés célja annak végrehajtása nélkül is elérhető.
- [11] Mindezek alapján megállapítható, hogy a 3 év tartamú szabadságvesztés büntetés végrehajtásának 3 év próbaidőre történő felfüggesztése törvénysértő, mivel a szabadságvesztés tartama a 2 évet meghaladja.
- [12] A próbaidő tartama a Btk. 85. § (2) bekezdésében foglaltak alapján törvényes.
- [13] A Kúria az EBH 2015.B.5. számon közzétett Bfv.III.951/2014. számú ügyben hozott ítéletében kimondta: e törvénysértés miatt a törvénynek megfelelő határozat meghozatala érdekében a Kúria döntési jogköre nem csak a próbaidő, hanem a kiszabott szabadságvesztés tartamának megváltoztatása által is megvalósulhat. A Btk. 85. § (1) bekezdése szerinti anyagi jogi rendelkezés megsértése miatt a Kúria felülbírálati jogköre a Be. 662. § (2) bekezdésében foglaltakra figyelemmel teljes körű, a Kúria a Btk. más szabályának megsértése miatt kiszabott törvénysértő büntetés esetén a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot megváltoztatja, és a törvénynek megfelelő határozatot hoz. Ekként a törvénynek megfelelő határozat meghozatala érdekében a Kúria döntési jogköre nem csupán a próbaidő mellőzése, hanem a kiszabott szabadságvesztés tartamának megváltoztatása révén is gyakorolható. Jelen esetben a Kúria ez utóbbi döntést látta helyesnek.
- [14] Az ügyben a terhelt a tárgyaláson bűnösséget beismerő nyilatkozatot tett, melyet a bíróság elfogadott. Arra figyelemmel, hogy a beismerő nyilatkozat elfogadására a Be. 524. § (1) bekezdésében foglaltak alapján került sor, a Be. 504. § (1)–(3) bekezdésének rendelkezéseit értelemszerűen kellett alkalmazni, ami azt jelenti, hogy a bűnösséget beismerő nyilatkozat megtétele esetén a terheltnek nem kell a tárgyalásról lemondania, mivel a bíróság ezen nyilatkozat elfogadása esetén ítéletét tárgyaláson hozza meg. Ilyen esetben a terhelt a beismerő nyilatkozat megtételével nem a tárgyalásról, hanem – mivel azt annak jogkövetkezményei ismeretében tette meg – tartalmilag a további tényállást és büntetőjogi felelősségét érintő bizonyítás lefolytatásáról mond le. Ilyen esetben ugyanis a Be. 524. § (2) bekezdése alapján, ha a bíróság nem látja akadályát az ügy befejezésének, az egyesbíró vagy a tanács elnöke a vádlottat a büntetés kiszabási körülményekre is kihallgatja, majd a bizonyítási eljárást befejezettek nyilvánítja.
- [15] A tárgyalási jegyzőkönyvből megállapítható, hogy a bíróság a terheltet a kihallgatása megkezdésekor a terhelti figyelmeztetésen kívül az 502. § (3) bekezdése alapján a Be. 500. § (2) bekezdésében foglaltakra is figyelmeztette, így a beismerő nyilatkozat megtételekor a terhelt tisztában volt azzal, hogy ha a bíróság a bűnösség beismerésére vonatkozó nyilatkozatát elfogadja, akkor a vádirati tényállás megalapozottságát és a bűnösség kérdését nem vizsgálja. Ez értelemszerűen annak elfogadását is jelenti, hogy amennyiben a bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadásának a Be. 504. § (2) bekezdésében írt valamennyi feltétele fennáll és azt a bíróság elfogadja, akkor a vádirati tényállással egyező ítéleti tényállást és a terhelt bűnösségét nem a további bizonyítás lefolytatására, hanem a terhelt beismerő nyilatkozatára alapítja a bíróság.
- [16] Mindezek alapján a Kúria megállapítja, hogy a Be. 524. § (1) bekezdésében foglaltak alkalmazásakor, ha a terhelt az 500. § (2) bekezdésében foglaltak ismeretében és a Be. 524. § (2) bekezdésében írtak lefolytatása céljából teszi meg beismerő nyilatkozatát, az 504. § (1)–(3) bekezdés rendelkezésének értelemszerű alkalmazása körébe tartozik az, hogy a beismerő nyilatkozat tárgyaláson történő megtétele esetén a tárgyalásról nem kell lemondani. A törvényes következmények

ismeretében tett beismerő nyilatkozat ugyanis kiterjed annak elfogadására, hogy a vádirati tényállással egyező ítéleti tényállás kerül megállapításra, sem a tényállás megalapozására, sem a bűnösségének kérdésében a bíróság további bizonyítást nem fog lefolytatni. Ez pedig értelemszerűen a további bizonyításról való lemondást jelenti.

- [17] A Kúria megállapítja továbbá, hogy a Be. 726. §-ára figyelemmel – mivel a bíróság elé állítás esetére vonatkozó, a Be. XCVIII. fejezetében meghatározott eljárás szabályozása nem tartalmaz eltérő rendelkezést – a Be. 524. § alkalmazásának bíróság elé állítás folytán megtartott tárgyaláson is helye van. A Be. 727. § (1) bekezdése kifejezetten és kizárólag a tárgyalás előkészítésére vonatkozó szabályok tekintetében zárja ki a Be. LXXVII. fejezetének alkalmazását. A Be. 728. és 729. §-a nem tartalmaz kizáró rendelkezést a Be. elsőfokú bírósági tárgyalás szabályai között található 524. §-a tekintetében, így az, mint az elsőfokú bírósági tárgyalásra vonatkozó szabály – eltérő rendelkezés vagy kizáró utalás hiányában – a bíróság elé állítás folytán megtartott tárgyaláson is alkalmazható. A Be. 524. § (1) bekezdése pedig nem az előkészítő ülésre, hanem az 504. § (1)–(3) bekezdésében foglaltakra, mint a beismerő nyilatkozat elfogadásával és vizsgálatával kapcsolatos szabályokra utal vissza.
- [18] A Kúria a bíróság elé állítás folytán megtartott tárgyalás jegyzőkönyvére, valamint a rövidített indokolással készített ítéletben foglaltakra és arra is tekintettel, hogy a szabadságvesztés büntetés végrehajtásának felfüggesztése ellen az ügyészség sem nyújtott be fellebbezést, megállapította, hogy a jelen ügyben kiszabott büntetés törvénysértő jellege olyan módon orvosolandó, hogy a kiszabott szabadságvesztés tartamának megváltoztatása révén törvényesen lehetővé váljon a szabadságvesztés büntetés próbaidőre történő felfüggesztése.
- [19] Mindezekre figyelemmel a Kúria a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésen, a Bszi. 10. § (2) bekezdése szerinti összetételű tanácsban, a Be. 662. § (2) bekezdés *b)* pontja alapján a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot annyiban változtatta meg, hogy a kiszabott szabadságvesztés büntetés tartamát 2 évre enyhítette, ezáltal a törvénynek megfelelő határozatot hozott. Mivel a felülvizsgálati indítvánnyal támadott döntés egyéb rendelkezései törvényesek, ezért a Kúria az ítéletet egyéb rendelkezései tekintetében hatályában fenntartotta.
- [21] A Kúria a Be. 664. § (1) bekezdésben foglaltak alapján megállapította, hogy a felülvizsgálati eljárásban felmerült büntügyi költséget az állam viseli.

(Kúria Bfv.I.1282/2022/13.)

294I. A törvényi egység egyes részcelemeként támadó felülvizsgálati indítvány esetén a Be. 649. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontja alapján lehet helye felülvizsgálatnak, ha a támadott részcelekmény kirekesztésével a fennmaradó cselekményrész nem bűncselekmény; a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontja alapján akkor, ha a támadott részcelekmény kirekesztésével a minősítés változik és a téves minősítés törvénysértő büntetés kiszabásához vezetett; ellenben

nincs helye felülvizsgálatnak, ha a támadott részcelekmény kirekesztése után a fennmaradó cselekmény kapcsán sem a terhelt bűnfelelőssége nem szűnik meg, sem az nem minősül enyhébbben.

II. Amennyiben a terhelt a költségvetési támogatást az engedélyezett célra veszi igénybe, de az abból megvásárolt eszközzel a sajátjaként rendelkezik, nem költségvetési csalás, hanem sikkasztás valósul meg [Be. 649. § (1) bek. *b)* pont; Btk. 372. § (1) bek., 396. § (1) bek.].

- [1] A járásbíróság a 2021. október 5. napján meghozott ítéletével az I. r. terheltet bűnösnek mondta ki hűtlen kezelés büntetésében [Btk. 376. § (1) bek., (3) bek. *a)* pont], költségvetési csalás büntetésében [Btk. 396. § (1) bek., *c)* pont, (3) bek. *a)* pont], folytatólagosan elkövetett sikkasztás büntetésében, részben mint társtettet [Btk. 372. § (1) bek., (2) bek. *bc)* pont, (4) bek. *b)* pont] és 2 rendbeli folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében, részben mint társtettet (Btk. 345. §). Ezért halmazati büntetésül 2 év börtön fokozatú szabadságvesztésre, 3 év gazdálkodó szervezet általános vezetését ellátó szerv tagi vagy egyszemélyi vezetői, illetve civil szervezet vezetői tisztségviselője foglalkozástól eltiltásra, valamint 240 napi tétel, 10 000 forint napi tétel összegű, összesen 2 400 000 forint pénzbüntetésre ítélte. A szabadságvesztés végrehajtását 4 év próbaidőre felfüggesztette és végrehajtásának elrendelése esetére rendelkezett a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjáról, továbbá az I. r. terhelttel szemben 12 442 918 forint erejéig vagyonekobjaszt rendelt el.
- [2] Az I. r. terhelt tekintetében a terhelt és védője fellebbezése folytán másodfokon eljáró törvényszék mint másodfokú bíróság a 2022. április 13-án meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét e terhelt tekintetében megváltoztatta: a vele szemben alkalmazott vagyonekobjaszt mértékét 10 516 718 forintra leszállította, egyebekben azonban az elsőfokú bíróság ítéletét az I. r. terhelt vonatkozásában helybenhagyta.
- [3] A jogerős ítélet felülvizsgálati indítvánnyal érintett lényege szerint az egyesület mint látványcsapat-sportág végzője jogosult volt a Magyar Allamot megillető társasági adó bevételből folyósítható támogatásra (a továbbiakban: TAO). Az egyesület, mint támogatásra jogosult szervezet a 2011–2012. sportévtől kezdve minden futball-szezonban sportfejlesztési programot nyújtott be a Magyar Labdarúgó Szövetséghez (a továbbiakban: MLSZ), amely hatósági jogkörben eljárva elbírálta a pályázatot.
- [4] Az I. r. terhelt, mint az egyesület elnöke képviselte a pályázat benyújtása és a pályázattal elnyert támogatás felhasználása, majd igazolása során az egyesületet.
- [5] Az I. r. terhelt és a II. r. terhelt a 2014. év során elhatározták, hogy a tárgyi eszköz beruházásra, felújításra fordítható támogatás egy részét a jóváhagyott céltól eltérően fogják felhasználni, és ehhez igénybe veszik az egyesület vagyonát is, majd a jogszerű felhasználás látszatát hamis okiratok készítésével fogják kelteni.
- [6] Az MLSZ az egyesület számára a 2013/2014-es támogatási időszakra tárgyi eszköz beruházás támogatása címén 12 833 308 forint támogatást

- nyújtott. Az önrésszel együtt 18 503 399 forinttal kellett elszámolnia az egyesületnek.
- [7] Ennek keretében (ítéleti tényállás 3. pontja) az I. r. terhelt az egyesület képviselőjében H.-D. Kft.-től 2015. április 14-én vásárolt egy darab Snapper 2050 típusú, majd 2015. április 22-én egy CUB Cadet RZT 50 típusú fűnyíró traktort, darabonként 4 285 714 forintért.
- [8] Az újonnan vásárolt fűnyíró traktorok nem kerültek az egyesület birtokába, a futballpályák gyepfelületének kezeléséhez azokat soha nem használták, mert az I. r. terhelt azokat jogtalanul magánál tartotta.
- [9] A számlákat a könyvelésbe helyezte az I. r. terhelt és gondoskodott arról, hogy így a vételár elszámolásra kerüljön az MLSZ által jóváhagyott TAO sportfejlesztési program terhére, tárgyi eszköz beruházások, felújítások jogcímén, megtévesztve ezzel az MLSZ-t, illetve a vételárát felvette a pénztárból és ezzel a 30%-ának megfelelő összeggel megkárosította az egyesületet.
- [10] Az I. r. terhelt a CUB Cadet RZT 50 típusú traktort egy ideig az udvarán tárolta, majd ezt is és a Snapper fűnyíró traktort is ismeretlen helyre szállította, és a lemondásáig a fűnyíró traktorok sorsáról nincs adat.
- [11] A fűnyíró traktorok megvásárlását követően, alig egy hónappal később a D. Város- és Lakásgazdálkodási Nonprofit Kft. a pályafenntartási eszközöket és pályakellékeket saját használatba vette, és az önkormányzat vállalta az egyesület futball pályáinak karbantartását is. A két említett fűnyíró traktort azonban az egyesület nem tudta átadni a Lakásgazdálkodási Nonprofit Kft.-nek.
- [12] 2016. július 6. napján az egyesület elnökségi ülést tartott, ahol az I. r. terhelt kérte az elnökséget, hogy a két fűnyíró traktor valahogy kerüljön kivezetésre a könyvelésből, mert azokkal nem tud elszámolni. Ebben nem működött közre az elnökség.
- [13] Az I. r. terhelt az egyesület számlatömbjét jogosulatlanul magához véve kiállította a számlatömbből azt a számlát, mely szerint 2016. június 20-án, lemondása napján a Snapper 2050 típusú fűnyíró traktort az egyesület eladta az R. Kft.-nek 1 200 000 forintért. A számla így valótlan tartalmú volt.
- [14] A CUB Cadet RZT 50 típusú fűnyíró traktor értékesítéséről is benyújtott egy szerződést az új elnökségnek az I. r. terhelt, mely szerint az egyesület nevében 2016. május 8-án a fűnyíró traktort eladta K. I.-nek 200 000 forintért.
- [15] Az I. r. terhelt az átvett összesen 1 400 000 forint vételárát az egyesület pénztárába befizette, így az okozott kár részben megtérült.
- [16] Az I. r. terhelt a TAO támogatással vásárolt fűnyíró traktorok céltól eltérő felhasználásával 5 999 999 forint vagyoni hátrányt okozott a költségvetésnek, míg az önrész pénztárból való kivételével az egyesületnek is kárt okozott, mégpedig 2 571 428 forint összegben.
- [17] Az I. r. terhelt a 2., 3., 4., 5d., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12. tényállásban foglalt magatartásaival mindösszesen 7 664 452 forint vagyoni hátrányt okozott a költségvetésnek, a 30%-os önrész tekintetében az egyesületnek összesen 3 284 765 forint vagyoni hátrányt okozott.
- [18] A jogerős határozatok ellen az I. r. terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjára hivatkozással.
- [19] Álláspontja szerint törvénysértő az I. r. terhelt bűnösségének megállapítása sikkasztás és költségvetési csalás miatt az elsőfokú ítélet 3. pontjában írt cselekmény tekintetében. Kifejtette, hogy az I. r. terhelt, mint az egyesület elnöke jogszerűen rendelkezhetett az egyesület pénzeszközeivel, így a rábízott pénzüsszeggel nem sajátjaként rendelkezett, amikor az egyesület részére fűnyíró traktort vásárolt, melyen az egyesület tulajdonjogot is szerzett és amely traktorok – nem vitában – fizikailag is megvoltak.
- [20] A TAO pályázat tekintetében az I. r. terhelt az egyesület elnökeként szintén jogszerűen nyújtotta be kérelmét, melynek során a támogatás az eladók részére kifizetésre került, nincs tehát olyan tényállási elem, mely megalapozná azt, hogy e cselekmény költségvetési csalás része lett volna. A pályázati pénz a traktor vásárlására fordította, mely vásárlás jogszerű volt, így a kifizetett összeget, illetve a támogatást, nem a jóváhagyott céltól eltérően használta fel. Mindezek alapján a jogerős határozat megváltoztatását és az I. r. terhelt megjelölt bűncselekmények elkövetése alóli felmentését, illetve a jogszabályban meghatározott döntés meghozatalát indítványozta.
- [21] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt részben kizártnak, részben alaptalannak tartotta, és törvényi kizártsága folytán a felülvizsgálati indítvány elutasítását indítványozta.
- [22] Indokolása szerint a védő egyrészt – a felülvizsgálatban tilalmazott módon – a jogerős ítéletben megállapított tényállást, illetve a bíróság bizonyítékértékelő tevékenységét támadja, amikor azt állítja, hogy I. r. terhelt, mint az egyesület elnöke a rábízott pénzüsszeggel nem a sajátjaként rendelkezett, a TAO támogatás keretében folyósított összeget nem a jóváhagyott céltól eltérően használta fel.
- [23] Kifejtette, hogy a felülvizsgálati indítványban kifogásolt 3. tényállás szerint az I. r. terhelt a két traktort megvásárolta, azonban azok soha nem kerültek az egyesület birtokába, a futballpályák kezeléséhez azokat soha nem használták, mert az I. r. terhelt a gépeket jogtalanul magánál tartotta, később azokat ismeretlen helyre szállította. Az I. r. terhelt ezáltal az irányadó tényállás szerint a TAO támogatás jogosulatlan felhasználásával a költségvetésnek 5 999 999 forint vagyoni hátrányt, míg a 30%-os önrész pénztárból való felvételével 2 571 428 forint vagyoni hátrányt okozott az egyesületnek, ezáltal mind a költségvetési csalás, mind a sikkasztás törvényi tényállási elemei megvalósultak.
- [24] A Legfőbb Ügyészség kifejtette azt is, hogy álláspontja szerint az I. r. terhelt védője az eljárási törvényben megjelölt törvényi okok körén kívül eső okból indítványozza a jogerős ügydöntő határozat felülvizsgálatát. Érvelése szerint jelentősége annak van, hogy az I. r. terhelt 3. tényállásban leírt és a védő által vitatott magatartása a terhére folytatolagos törvényi egységbe tartozó sikkasztás büntette, valamint az ugyancsak törvényi egységbe tartozó költségvetési csalás büntette egyik részeselekménye. A következetes ítélkezési gyakorlat szerint, ha a

- folytatólagosság törvényi egységet alkotó egyes részcselekményei tekintetében a bűnösség nem állapítható meg, úgy a felülbíró bíróság felmentő rendelkezés meghozatala nélkül az érintett részcselekményeket a tényállásból kirekeszti, de a felülbírált cselekmények a másodfokú ítélet szerint is változatlanul a folytatólagosság egységébe tartoznak. Ugyanez a helyzet a törvényi egységet alkotó részcselekmények esetében is; ha valamelyik részcselekményben a bíróság az elkövető büntetőjogi felelősségét nem állapítja meg, e cselekmény kapcsán nincs helye külön felmentő rendelkezésnek.
- [25] Kifejtette, hogy az eljáró bíróságok helyesen állapították meg, hogy a 3. tényállásban írt terhelti magatartás a vagyon elleni bűncselekmény folytatólagos törvényi egységébe, illetve a költségvetést károsító bűncselekmény törvényi egységébe tartozó, és ennek megfelelően helyesen minősítették a cselekményt. Erre tekintettel viszont még a védői érvelés helyessége sem eredményezhetné felmentő rendelkezés meghozatalát, annak legfeljebb a cselekmények minősítésére lenne kihatása, ezzel összefüggésben azonban a felülvizsgálati indítvány a tényállást támadja.
- [26] Az I. r. terhelt védője a Legfőbb Ügyészség átiratára tett írásbeli észrevételében hangsúlyozta, hogy – amint azt a felülvizsgálati indítványában megjelölte – kizárólag az elsőfokú ítéletben szereplő 3. tényállási pontban írt cselekményt vitatta, azt is az ítéletben írt tények alapján, nem attól a legfőbb ügyészségi álláspont szerint eltérően. A megnevezett tényállási pont egyes tényeknek idézése mellett kifejtette, hogy az ítélet 3. pontjában foglalt tényállás kifejezetten azt tartalmazza, miszerint az I. r. terhelt drágábban vette a fűnyíró traktorokat, mint a valós forgalmi értékük és jóval könyvszerinti érték alatt értékesítette, vagyis a tényállás nem tartalmaz sajátjaként rendelkezést és jogtalan eltulajdonítást sem.
- [27] Hangsúlyozta, hogy az ítéleti tényállás nem azt tartalmazza, miszerint a TAO támogatás összegét a jóváhagyott céltól eltérően használta fel az I. r. terhelt, hanem azt, hogy a fűnyíró traktorokat használta a céltól eltérően azzal, hogy a tényállás szerint magánál tartotta.
- [28] Álláspontja szerint ez a megállapítás annak a bíróság általi felismerése, hogy a további vádpontokban vád tárgyává tett többi bűncselekmény (bútorok, mosógépek stb.) alapja a fiktív vásárlások és a TAO támogatások saját célra történő felhasználása, valamint az önrész elsikkasztása. Ezen esetekben a bírósági tényállás az volt, hogy nem léteztek azok a tárgyak, melyeket a terhelt a szerződések szerint megvásárolt.
- [29] A fűnyíró traktorok esetében azonban a fiktivitás fel sem merülhetett, miután azok ténylegesen megvásárlásra kerültek. Álláspontja szerint a támadott pontban foglalt ítéleti tényállás tehát nem azt tartalmazza, hogy a TAO támogatás körében folyósított összeg került céltól eltérő felhasználásra – ami a költségvetési csalás tényállási eleme –, hanem a már megvásárolt fűnyíró gépet használta fel a céltól eltérően az I. r. terhelt, erre tekintettel pedig magatartásával az ítéleti tényállás szerint nem valósította meg a terhére rótt bűncselekményeket.
- [30] A védő vitatta azt az ügyészségi álláspontot, mely szerint a folytatólagosság törvényi egységére tekintettel a felülvizsgálat előterjesztésére nem kerülhetne sor azzal, hogy jelen esetben a törvényértő minősítés törvénysértően eltúlzott mértékű büntetés kiszabását eredményezte; az e pontban való bűnösség megállapítása befolyásolta a vagyoneklobzás mértékét is. Utalt rá, hogy az általa felülvizsgálni kért 3. tényállási pont törvénysértő mivoltának megállapítása, azaz az anyagi jog szabályainak megsértésével megállapított bűnösségnek össze kell kapcsolódnia a bűncselekmény törvénysértő minősítésével.
- [31] Az I. r. terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [32] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a Be. 648. §-a alapján csak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozatával szembeni jogi – és nem pedig ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja, és kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető, ezért az azon kívül eső anyagi vagy eljárásjogi kérdések a felülvizsgálatban közömbösek.
- [33] A Be. 659. § (5) bekezdése alapján a Kúria a jogerős ügydöntő határozatot – a feltétlen hatályon kívül helyezésre vezető okok kivételével – csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül.
- [34] Az I. r. terhelt védője indítványában a felülvizsgálat okaként kizárólag az ítélet 3. pontjában írt cselekménnyel összefüggésben hivatkozott büntető anyagi jogi hibára és azzal összefüggésben jelölte meg a felülvizsgálat törvényi okát a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjában.
- [35] A Kúria ebben a körben előre bocsátja, hogy anyagi jogszabálysértésre hivatkozó, felülvizsgálatra vezető, a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjában és a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjában meghatározott okok eltérően érintik a bűnfelelősség terjedelmét.
- [36] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja felülvizsgálati okként akkor jogosult meg, ha a jogerős ítéleti tényállásban foglalt terhelti magatartás nem meríti ki bűncselekmény törvényi tényállási elemeit, avagy – ugyancsak az irányadó tényállásból kitűnően – büntethetőséget kizáró vagy megszüntető ok ellenében került sor a terhelt elítélésére. Ilyen esetben az indítvány célja a terhelt felmentése vagy vele szemben az eljárás megszüntetése.
- [37] Ez irányadó akkor is, ha a bíróság több – egymással anyagi halmazatban álló – bűncselekmény miatt állapítja meg a terhelt büntetőjogi felelősségét és vele szemben halmazati büntetést szab ki, az indítvány pedig nem az összes bűncselekmény miatti bűnfelelősség megállapítását kifogásolja. A cél ilyen esetben is a – részbeni – felmentés vagy eljárásmegszüntetés, ami a bűnösség terjedelmének csökkenése folytán vonhatja maga után a halmazati büntetés enyhítése iránti igényt (BH 2009.6.II.).
- [38] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja alapján ellenben csak abban az esetben van helye felülvizsgálatnak, ha a bíróság jogerős ítéletében a cselekmény téves minősítése, vagy a Btk. más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabott ki. Az említett felülvizsgálati okon alapuló

- indítvány tehát nem kifogásolja a bűnösség megállapítását, hanem csupán a cselekmény téves minősítését és a büntetés nemének és/vagy mértékének erre visszavezethetően, illetve önmagában, a Btk. nem a bíró mérlegelésére bízott szabályának megsértése miatt törvénysértő voltát állítja.
- [39] A jelen ügy abból a szempontból speciális, hogy a felülvizsgálati indítvány az I. r. terhelt bűnfelelősségének megállapítását a terhére rótt, költségvetési csalás büntetteként és folytatólagosan elkövetett sikkasztás büntetteként minősített cselekményeinek csupán egy-egy részcselekménye tekintetében támadja.
- [40] E körben a Kúria elsőként arra utal, hogy a terhelt terhére rótt költségvetési csalás és folytatólagosan elkövetett sikkasztás bűncselekménye egyaránt ún. törvényi egység. A törvényi egység a bűncselekmény-egység egyik fajtája; ilyen esetben az egyébként önmagában véve külön-külön (akár ugyanazon, akár más) bűncselekmény törvényi tényállásának megvalósítása nem halmazatot, hanem egy bűncselekményt képez, mert az egyébként önálló bűncselekményi tényállásokat – amelyeket az adott cselekmény vagy cselekmények megvalósítanak – a törvényt egyesíti egy bűncselekménnyé. Ezt az egységet a költségvetési csalás tekintetében maga a Btk. különös részi törvényi tényállása határozza meg [„ezzel egy vagy több költségvetésnek vagyoni hátrányt okoz” – Btk. 396. § (1) bekezdés], míg a sikkasztáshoz kapcsolódó folytatólagos elkövetésnek, mint a törvényi egység egyik megkülönböztetett fajtájának, a több (ugyanolyan) bűncselekmény elkövetése a fogalmi eleme [Btk. 6. § (2) bek.].
- [41] A törvényi egység tehát mindig több olyan cselekmény elkövetését feltételezi, amelyek – az egységet teremtő törvényi rendelkezés hiányában – több rendbelinek minősülnének.
- [42] A következetes ítélkezési gyakorlat szerint, ha a felülbíró – másodfokú – bíróság a folytatólagosság törvényi egységet alkotó részcselekmények közül egyes részcselekményekben a terhelt bűnösségét nem állapítja meg, akkor nem hoz felmentő rendelkezést, hanem az érintett részcselekményeket a tényállásból kirekeszti (BH 2020.67.). A folytatólagosság egységébe tartozó részcselekmények elbírálása csak egységes lehet; amennyiben a törvényi egységet alkotó részcselekmények valamelyikében a bíróság az elkövető büntetőjogi felelősségét nem állapítja meg, úgy e cselekmény kapcsán nincs helye külön felmentő rendelkezésnek és az érintett részcselekményt a tényállásból ki kell rekeszteni (BH 2016.260.III.).
- [43] Ennek áttekintését követően a törvényi egység egyes részcselekményeit támadó felülvizsgálati indítvány jogi sorsa az alábbiak szerint alakulhat:
- ha a támadott részcselekmény kirekesztésével a fennmaradó cselekményrész nem bűncselekmény, a Be. 649. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontja alapján lehet helye felülvizsgálatnak; ez a helyzet például akkor, ha költségvetési csalás kapcsán az indítvánnyal támadott cselekményrész kirekesztése után a fennmaradó vagyoni hátrány a Btk. 462. § (3) bekezdése szerinti ötszázezer forintot meg nem haladó összegre csökken,
 - ha a támadott részcselekmény kirekesztésével a minősítés változik, a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontja alapján lehet helye felülvizsgálatnak, feltéve, hogy a téves minősítés törvénysértő büntetés kiszabásához vezetett; ez a helyzet például akkor, ha a kirekesztett részcselekmény miatt a terhelt terhén maradó elkövetési érték a vagyoni elleni bűncselekmény enyhébb alakzataként minősül; – ellenben nincs helye felülvizsgálatnak, ha a támadott részcselekmény kirekesztése után a fennmaradó cselekmény kapcsán sem a terhelt bűnfelelőssége nem szűnik meg, sem az nem minősül enyhébben; pusztán a felrótt elkövetési értéknek – az adott minősítésen belüli – változása ugyanis a Be. 649. § (1) bekezdésében meghatározott egyik anyagi jogi felülvizsgálati oknak sem felel meg.
- [44] Jelen ügyben mindez azt jelenti, hogy a védői indítvány a másodikként vázolt feltételeknek felel meg. A védelmi érvelés szerint az I. r. terhelt terhére az ítéleti tényállás 3. pontjában írt esetben meghatározott – a sikkasztás tekintetében – érték, illetve – a költségvetési csalás tekintetében – vagyoni hátrány nem róható fel. Ebből az következne, hogy a terhelt terhére megállapított, összesen 3 284 765 forint értékre elkövetett sikkasztásból 2 571 428 forint esne ki és 713 337 forint elkövetési érték volna csupán megállapítható, míg a költségvetési csalás kapcsán felrótt 7 664 452 forint vagyoni hátrányból 5 999 999 forint esne el és a terhelt terhén 1 664 453 forint maradna fenn.
- [45] Ez pedig azt jelentené, hogy a sikkasztás elkövetési érték szerinti minősítése nem változna, mert mind a jogerős ítéletben megállapított 3 284 765 forint, mind az indítvánnyal támadott érték kirekesztés után fennmaradó 713 337 forint a nagyobb érték kategóriájába [Be. 459. § (6) bek. *b)* pont] tartozik. A költségvetési csalás minősítése azonban változna, mert az ítéletben felrótt 7 664 452 forint a Btk. 459. § (6) bekezdés *c)* pontja szerinti jelentős érték, míg a támadott összeg kirekesztése után fennmaradó 1 664 453 forint azonban csak az említett törvényhely *b)* pontja szerinti nagyobb érték.
- [46] Ehhez képest az indítvány azt állítja, hogy a terhelt költségvetési csalás büntetteként értékelt cselekménye nem a jogerős ítéletben a terheltnek felrótt, a Btk. 396. § (1) bekezdés *c)* pontja és a (3) bekezdés *a)* pontja, hanem csupán a Btk. 396. § (1) bekezdés *c)* pontja szerint minősül, és erre tekintettel – mivel e cselekmény büntetési tétele nem egy évtől öt évig, hanem csupán három évig terjedő szabadságvesztés – a kiszabott halmazati büntetés törvénysértően súlyos.
- [47] A sikkasztás kapcsán azonban kétségtelen, hogy a minősítés a támadott összeg kirekesztése esetén sem változna. A felülvizsgálat azonban soha nem pusztán önmagában a jogi minősítés dogmatikai helyességének felülvizsgálatát, hanem egy adott magatartás jogi értékelésének felülbírálatát jelenti. Mivel a terhelt a tényállás 3. pontban írt sikkasztást és a költségvetési csalást – a jogerős ítélet szerint – egy magatartással valósította meg, a két bűncselekmény felülvizsgálata e tényállási pont kapcsán nem választható szét.
- [48] Ezért a védő indítványa a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont első fordulata *ba)* alpontja szerinti törvényi feltételeknek megfelel, az alapján a felülvizsgálatnak helye van.

- [49] Mindezek alapján az érdemi felülvizsgálatot a Kúria az alábbiak szerint végezte el.
- [50] A felülvizsgálatban a tényálláshoz kötöttség szigorú szabálya érvényesül. Ennek megfelelően a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bek.] és a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bek.].
- [51] Az indítvány érvelése a költségvetési csaláshoz és a sikkasztáshoz kapcsolódó elkövetési érték jogi értékelésével kapcsolatos jogkérdést vetett fel, a fenti rendelkezések összevetéséből pedig az következik, hogy e kifogást, illetve, hogy történt-e az ügyben – az indítvánnyal érintett körben – büntető anyagi jogsértés, a jogerős ítéletben megállapított tényállás alapulvételével kell elbírálni.
- [52] Előre kell bocsátani, hogy az elsőfokú ítéleti tényállás azt rögzítette, miszerint a terhelt a cselekményével érintett mindkét fűnyíró traktort egyenként, egyformán 4 285 714 forintért vásárolta (elsőfokú ítélet [43] és [45] bekezdés). A másodfokú bíróság – e megállapításokat nem érintve – a tényállást azzal egészítette ki, hogy a terhelt a 2 darab fűnyírót összesen 6 817 504 forint értékben vásárolta meg és ezen összeget szerepeltette a TAO támogatáshoz, így annak 70%-ával számolva helyesen 5 999 999 forint a költségvetésnek okozott vagyoni hátrány, míg a 30%-os önrészre figyelemmel helyesen 2 571 428 forint vagyoni hátrányt okozott az egyesületnek (másodfokú ítélet [16] bekezdés).
- [53] A számítási hiba így – a másodfokú ítélet általi tényálláskiegészítésben és ezen keresztül a jogerős ítéleti tényállásban – nyilvánvaló. A másodfokú bíróság érintetlenül hagyta és ekként elfogadta azt az elsőfokú ítéleti ténymegállapítást, miszerint a terhelt mindkét traktort egyenként 4 285 714 forintért vásárolta meg. Ehhez képest a két traktor vételárának összege nem lehet 6 817 604 forint, hanem az helyesen 8 571 428 forint és ennek felel meg – a kerekítésből adódó egy forint eltéréssel – a jogerős ítéleti tényállásban már helyesen feltüntetett 5 999 999 forint vagyoni hátrány és 2 571 428 forint további érték összege is.
- [54] E hiba azonban nem tette a jogerős ítéleti tényállást olyan mértékben ellentmondásossá, ami annak anyagi jogi megítélését ellehetetlenítette volna. Egymással összhangban áll a két traktor külön-külön megállapított vételára és az ebből a költségvetésnek, illetve az egyesületnek okozott vagyoni hátrány, illetve kár összege; csupán a két traktor vételárának összeadása tartalmaz számítási hibát. A költségvetési csaláshoz, illetve a sikkasztáshoz kapcsolódó helyes elkövetési értékek azonban – a fentiek szerint – az irányadó tényállásból egyértelműen kitűnnek.
- [55] Az indítvánnyal támadott ítéleti tényállás 3. pontjában írt történések releváns tényei szerint:
– Az I. r. terhelt annak elnökeként önállóan képviselte az egyesületet, az utalványozói feladatokat is ellátta;
– az egyesület a Magyar Államot megillető társasági adóbevételekből támogatásra volt jogosult;
- az I. r. terhelt az egyesület képviselőjében vásárolt egy darab Snapper 2050 típusú fűnyíró traktort 4 285 714 forintért és egy CUB Cadet RZT 50 típusút ugyancsak 4 285 714 forintért,
– az újonnan vásárolt fűnyíró traktorok nem kerültek az egyesület birtokába, a futballpályák gyepfelületének kezeléséhez azokat soha nem használták, mert az I. r. terhelt azokat jogtalanul magánál tartotta;
– a számlákat a könyvelésbe helyezte az I. r. terhelt és gondoskodott arról, hogy így a vételár elszámolásra kerüljön a jóváhagyott TAO sportfejlesztési program terhére, tárgyi eszköz beruházások, felújítások jogcímén;
– a két fűnyíró traktort az egyesület nem tudta átadni a futballpályák karbantartását végző nonprofit kft.-nek;
– az egyesület elnökségi ülésén az I. r. terhelt az elnökségtől a két fűnyíró traktor könyvelésből való kivezetését kérte, azon okból, miután velük elszámolni nem tudott;
– az I. r. terhelt valótlan tartalmú számlát állított ki arról, hogy a Snapper 2050 típusú fűnyíró traktort az egyesület eladta az R. Kft.-nek 1 200 000 forintért;
– a CUB Cadet RZT 50 típusú fűnyíró traktor értékesítéséről az elnökségnek az I. r. terhelt benyújtott egy szerződést, mely szerint azt ő az egyesület nevében eladta K. I.-nek 200 000 forintért;
– az I. r. terhelt az 1 400 000 forint vételárát az egyesület pénztárába befizette;
– az I. r. terhelt a TAO támogatással vásárolt fűnyíró traktorok céltól eltérő felhasználásával 5 999 999 forint vagyoni hátrányt okozott a költségvetésnek, míg az önrész pénztárból való kivételével az egyesületnek okozott vagyoni hátrány 2 571 428 forint.
- [56] A fentiek közül is hangsúlyozni kell, hogy a két fűnyíró traktort a terhelt az egyesület képviselőjében valóban megvásárolta, azok a klub tulajdonába kerültek, később a terhelt az egyesület nevében adta el azokat és a vételár is az egyesülethez folyt be.
- [57] A Btk. 396. § (1) bekezdés c) pontja szerint költségvetési csalást követ el, aki a költségvetésből származó pénzeszközöket a jóváhagyott céltól eltérően használ fel és ezzel egy vagy több költségvetésnek vagyoni hátrányt okoz. A büncselekmény az okozott vagyoni hátrány mértéke szerint minősül súlyosabban, azon túl a bünszövetség és az üzletszerűség is minősíti.
- [58] Az irányadó tényállás alapján nem vitatható, hogy az I. r. terhelt, az egyesület képviselőjeként tárgyi eszköz, beruházás címén jogosult volt a látványsport kategóriába tartozó, költségvetési forrásból származó TAO sportfejlesztési támogatás igénybevitelére. A fűnyíró traktorokat az I. r. terhelt az egyesült nevében, az egyesület részére valóban megvásárolta, az egyesület a traktorokon valóságos tulajdonjogot szerzett. A fűnyíró traktor a TAO sportfejlesztési támogatás keretében, mint tárgyi eszköz is elszámolható volt, ekként a költségvetésből származó pénzeszköz jóváhagyott céljának is megfelelt. A költségvetési eszköz attól eltérő felhasználása tehát a terhelt terhére nem róható. A traktorokat az I. r. terhelt az egyesült nevében jogszerűen értékesíthette is, annak vételárával pedig elszámolt.

- [59] A normasértés tehát nem a költségvetési forrás felhasználásakor, hanem akkor valósult meg, amikor az I. r. terhelt az egyesület nevében, részére és érdekében megvásárolt fűnyíró traktorokat nem adta az egyesület birtokába és így azt az egyesület nem is tudta arra használni, aminek érdekében a megvásárlásukra sor került.
- [60] A Btk. 372. § (1) bekezdése szerint, aki a rábízott idegen dolgot jogtalanul eltulajdonítja vagy azzal sajátjaként rendelkezik, sikkasztást követ el. A sikkasztás minősítése az elkövetési érték függvénye és minősítő körülménye a bünszövetségben, a közveszély színhelyén, továbbá az üzletszerű elkövetés.
- [61] A sikkasztás jogi tárgya a tulajdonjog. Jogtalan eltulajdonítás esetén az elkövető a rábízott dolog tulajdonjogát véglegesen elvonja a tulajdonostól. A sajátjaként rendelkezés ugyanakkor generális klauzula; mindent átfog, amire az adott dologgal kapcsolatban csak a tulajdonos jogosult. Ebben az esetben az elkövető nem vonja el végleg a tulajdonostól a rábízott dolog tulajdonjogát, de olyan részjogosítványt gyakorol, ami meghaladja a rábízás körét és amire így nem jogosult. Jelen ügyben a tulajdonjog részjogosítványai közül a rendelkezési jog végig az egyesületnél volt, mert a fűnyíró traktorokat az I. r. terhelt az egyesület számára vette meg, majd a nevében és javára is adta el; ellenben a birtoklás és a használat jogát a terhelt elvonta, ezáltal viszont az egyesület tulajdonát képező traktorokkal sajátjaként rendelkezett.
- [62] Következésképp az I. r. terheltnek a jogerős ítéleti tényállás 3. pontjában leírt cselekménye nem a költségvetési forrás tekintetében megvalósított költségvetési csalás és az önrész tekintetében megvalósított sikkasztás halmazata, hanem egységesen a két fűnyíró traktor kapcsán megvalósított sikkasztás, amit a terhelt sajátjaként rendelkezéssel követett el.
- [63] Számszerűsítve mindez a következőket jelenti: az irányadó tényállás szerint az I. r. terhelt a 2., 3., 4., 5d., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12. tényállásban foglalt magatartásaival mindösszesen 7 664 452 forint vagyoni hátrányt okozott a költségvetésnek és összesen 3 284 765 forintot az egyesületnek.
- [64] A 3. pont alatti cselekmény helyes minősítése mellett a terhelt terhén megállapított bűncselekmények közül a költségvetési csalás elkövetési értékét 5 999 999 forinttal csökkenteni kellene, így a terhelt terhén a költségvetésnek 1 664 453 forint vagyoni hátrány okozása maradna. Ugyanakkor a sikkasztással érintett elkövetési értéket 5 999 999 forinttal meg kellene növelni, így az 9 284 764 forintban lenne megállapítható.
- [65] Az elkövetési értékek változása pedig mind a költségvetést károsító, mind a vagyoni elleni bűncselekmény minősítésére kihatna.
- [66] A költségvetési csalással érintett vagyoni hátrány összege alapján az elkövetési érték ugyanis – szemben a jogerős ítélet szerinti jelentősnek minősülő vagyoni hátránnyal – a Btk. 459. § (6) bekezdés *b*) pontja szerint (ötszázezer-egy és ötmillió forint között) nagyobb vagyoni hátránynak, a sikkasztással érintett elkövetési érték azonban – szemben a jogerős ítélet szerinti nagyobb értékkel – a Btk. 459. § (6) bekezdés *c*) pontja szerint (ötmillió-egy és ötvenmillió forint között) jelentős értéknek minősülne.
- [67] A terhelt terhén megállapítható, a költségvetést károsító bűncselekmény ekként helyesen I rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdés *c*) pontja és (2) bekezdés *a*) pontja szerint minősülő költségvetési csalás bűntettének, a sikkasztásként értékelt vagyoni elleni bűncselekmény pedig I rendbeli folytatólagosan elkövetett, a Btk. 372. § (1) bekezdés, (2) bekezdés *bc*) pont, (5) bekezdés *b*) pont szerint minősülő sikkasztás bűntettének minősül.
- [68] A Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pontja azonban egyértelműen rendelkezik arról, hogy a téves minősítés csak akkor eredményez felülvizsgálatot, ha annak következtében a bíróság törvénysértő büntetést szabott ki vagy törvénysértő intézkedést alkalmazott [Kúria Bfv.I.40/2019/8. (BH 2019.219.I.)]. Utalni kell arra is, hogy az indítványnak a terhelt javára való előterjesztése a Kúria döntési jogkörét behatárolja; a Be. 662. § (4) bekezdése szerint a Kúria a terhelt terhére benyújtott felülvizsgálati indítvány esetén a megtámadott határozatot a terhelt javára is megváltoztathatja, fordított irányú rendelkezést azonban a törvény nem tartalmaz, így a terhelt terhére eső változtatás ilyen esetben fogalmilag kizárt.
- [69] Jelen esetben a helyes minősítés a büntetési tételnek a terhelt terhére eső változását is eredményezné; a helyes minősítés szerint a jogerős ítéletben – az indítvánnyal nem érintett további bűncselekményeken kívül – a terhelt terhére felrótt két, külön-külön egyaránt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény helyett egy három hónaptól három évig és egy két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény lenne megállapítható.
- [70] Ez egyúttal azt is jelentené, hogy a Btk. 81. § (1)–(3) bekezdése szerinti halmazati büntetés egy évtől hét év hat hónap szabadságvesztésig terjedő keretei a helyes minősítés alapján két évtől tizenkét évig terjedő szabadságvesztésre növekednének.
- [71] Mindezek alapján tehát az állapítható meg, hogy a jogerős ítélet az I. r. terhelt bűnfelelősségének terjedelmét állapította meg csak tévesen a költségvetési csalásban és a sikkasztásban, ami azonban kihatott a törvényi egységet alkotó cselekmények minősítésére is; a valóban felróható elkövetési értékek helyes számításával – a felülvizsgálati indítvánnyal szemben – éppen, hogy súlyosabb minősülés és büntetés tétel eredményeződik. Következésképp az I. r. terhelttel szemben kiszabott két évi, végrehajtásában négy év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés a helyes minősítés mellett törvénysértően súlyosnak semmiképpen nem tekinthető.
- [72] Végül a Kúria megjegyzi, hogy a Be. 659. § (5) bekezdésére tekintettel jelen ügyben a jogerős ítéletnek a 3. tényállási ponton kívüli részei – ideértve a bűnösség megállapítását és a minősítést is – a felülvizsgálat körén kívül esnek, ekként azok a felülvizsgálati eljárásban érthetetlenek. Így a Kúria azt sem vizsgálhatta, hogy a költségvetési csalás, illetve a sikkasztás más tényállási pontokban leírt részeselekményei kapcsán a bűnösség megállapítása, illetve a minősítés a törvénynek megfelelt-e.
- [73] Ugyanezen okból nem vizsgálhatta a Kúria azt a támadott cselekmények jogerős ítéleti minősítésében

meghúzódo nyilvánvaló belső ellentmondást sem, miszerint a bíróság jogerős ítéletében – a saját álláspontjához képest – egy magatartással, egyaránt hasznoszerzés érdekében elkövetett két bűncselekmény egyikét (a sikkasztást) üzletszerűen elkövetettnek minősítette, míg a másikat (a költségvetési csalást) nem, noha az üzletszerű elkövetés mindkét bűncselekmény törvényben meghatározott minősítő körülménye.

- [74] A kifejtettekből adódóan a törvényi egységet alkotó cselekmények minősítését ugyanis csupán annyiban érinthette, amennyiben a 3. tényállási pont tekintetében végzett felülbírálata azokra kihatott. Ez a költségvetési csalás kapcsán a terheltnek a 3. pont kapcsán fel nem róható összegnek a teljes vagyoni hátrány összegéből való leszámításával kimerült; a fennmaradó, kizárólag más tényállási pontokhoz kapcsolódó minősítést a Kúria nem érinthette. A sikkasztás tekintetében pedig helytállóan találta – az egyébként az indítvánnyal sem támadott – üzletszerűen elkövetettkénti minősítést, amely megállapításának a magasabb elkövetési érték mellett is értelemszerűen helye lenne.
- [75] A büntetési tételre vonatkozó számításait így ezek alapulvételével végezte el.
- [76] Mindezekre tekintettel – miután a Kúria olyan felülvizsgálati okot, melynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles, nem észlelt – a megtámadott határozatokat a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen eljárva, a Be. 662. § (1) bekezdése alapján az I. r. terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.II.1.117/2022/7.)

295I. A terhelt nem ismeretlen, hanem ismert körülmények között a Be. CI. Fejezete szerinti távollévő terhelt elleni külön eljárás lefolytatásának nincs helye. A távollétes eljárás szabályai szerint, de annak törvényi előfeltételei hiányában a terhelt távollétében megtartott tárgyalást úgy kell tekinteni, hogy azt olyan személy távollétében tartották meg, akinek jelenléte a törvény értelmében kötelező. Ez feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés [Be. 649. § (2) bek. d) pont, 608. § (1) bek. d) pont].

II. A terhelt a tárgyaláson való jelenlét jogáról az eljárás során nem mondott le, kifejezetten ezzel ellentétes nyilatkozatot tett, ebből következően a tárgyalás a Be. 430. § (7) bekezdésében írt okból sem volt távollétében megtartható.

- [1] A kerületi bíróság a 2020. június 24. napján kihirdetett ítéletével a terheltet 7 rendbeli csalás büntette [Btk. 373. § (1) bek., (2) bek. b) pont bc) alpont, (4) bek. b) pont] miatt mint különös visszaesőt halmazati büntetésül 5 év szabadságvesztés büntetésre és 5 év közügyektől eltiltásra ítélte. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtönben állapította meg, és kimondta, hogy a terhelt nem bocsátható feltételes szabadságra. Elrendelte a városi bíróság ítéletével kiszabott 1 év 2 hónap felfüggesztett börtönbüntetés végrehajtását, és a kerületi bíróság ítéletével kiszabott 5 év 8 hónap börtönbüntetésből engedélyezett feltételes szabadságot megszüntette. Rendelkezett az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról, a polgári jogi igényekről és a bűnügyi költség viseléséről.
- [2] A védelmi fellebbezés alapján eljáró törvényszék mint másodfokú bíróság a 2021. június 9. napján meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, a terhelt terhére megállapított bűncselekmények törvényi megjelöléséből mellőzte a Btk. 373. § (2) bekezdés b) pontjának feltüntetését, és rendelkezett további polgári jogi igényekről. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [3] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjára alapítottan a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, elsődlegesen a megtámadott határozat hatályon kívül helyezése és az eljáró bíróság új eljárásra utasítása, másodlagosan a határozat megváltoztatása érdekében.
- [4] Indokai szerint a bíróság megsértette az anyagi jog szabályait, amikor a terhelt terhére rótt cselekményt törvénysértő módon minősítette. Sérelmezte, hogy a terhelt vonatkozásában nem volt megállapítható, hogy már a szerződések megkötésekor sem állt szándékában azok teljesítése, szándéka nem fogta át a csalás törvényi tényállási elemeit. Cselekvősége legfeljebb a sikkasztás törvényi tényállása vonatkozásában állapítható meg. A helyes tényállás feltárása érdekében az eljárás során lefolytatott bizonyítástól lényegesen eltérő bizonyítási eljárásnak lett volna helye. Konkrét jogesetre hivatkozva kifejtette, hogy a tulajdonos mind a sikkasztás, mind a csalás esetén maga adja át a dolgot, de míg a csalásnál az elkövető megtévesztő magatartása eredményeként jut erre a döntésre, a sikkasztás esetén önszántából, saját elhatározásából teszi ezt. Közömbös, hogy az elkövetni szándékolta sikkasztás fondorlatos módon (trükkösen) előkészített, vagyis, ha a dolog eltulajdonításának leplezése a tettes már előre megteremti a feltételeket. Ebben az esetben sikkasztás valósul meg, és nem csalás. Álláspontja szerint az, hogy a terhelt külföldről jó áron tud gépjárműveket beszerezni, és hogy a sértettek kifejezetten az ebben történő bízakodás reményében adtak át különböző pénzeszegeket a terheltnek, nem alapozza meg a csalás törvényi tényállásának megállapíthatóságát, mert a terhelt tényleges gazdasági tevékenységet végzett, amelynek keretében mindvégig úgy járt el, ahogy a valós gépjármű-behozatali ügyletek során szokás. A sértettek maguk bízták meg a terheltet azzal, hogy részükre külföldről gépjárműveket hozzon be, őket a terhelt nem ejtette tévedésbe, csupán a gépjármű behozatalának reményében átadott pénzzel nem tudott elszámolni.
- [5] Mindezekre tekintettel indítványozta, hogy a Kúria a másodfokú bíróság ítéletét helyezze hatályon kívül, és a bíróságot utasítsa új eljárás lefolytatására, illetve a megtámadott határozatot változtassa meg, és hozzon a törvénynek megfelelő döntést.
- [6] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt alaptalannak tartotta.
- [7] Kifejtette, hogy a csalás elkövetési magatartása a tévedésbe ejtés és a tévedésben tartás. Tévedésbe ejtés az az elkövetési magatartás, amikor a tévedést a tettes aktív, erre irányuló tevékenysége idézi elő, míg a tévedésben tartás esetén a tévedés a tettesen kívül

- állókiből keletkezett, de azt a tettes felismerte, és azt felhasználva okozott kárt. Álláspontja szerint az irányadó tényállás – szemben a védői állásponttal – a terhelt sértetteket tévedésbe ejtő magatartása mibenlétére és az elkövetéskori tudattartalmára vonatkozó tényeket hiánytalanul rögzíti, és a terhelt terhére rótt cselekmények minősítése is törvényes.
- [8] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a támadott határozatot hatályában tartsa fenn.
- [9] A terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa – eltérő okból – alapos.
- [10] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szembeni jogi – nem pedig ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja. Kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [11] A Be. 659. § (6) bekezdése értelmében a Kúria a megtámadott határozatot a Be. 649. § (2) bekezdése alapján akkor is felülbírálja, ha az indítványt nem ebből az okból nyújtották be.
- [12] A Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontja szerint felülvizsgálatnak van helye eljárási szabálysértés miatt, ha a bíróság a határozatát a 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg, így e törvényhely *d*) pontja szerint, ha a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek a jelenléte a törvény értelmében kötelező.
- [13] Az iratokból alapján megállapítható, hogy
- az elsőfokú bíróság által 2019. szeptember 26. napján megtartott előkészítő ülésen a terhelt a terhére rótt bűncselekmények elkövetését nem ismerte el, a vonatkozó figyelmeztetéseket követően egyértelműen akként nyilatkozott, hogy „szeretnék jelen lenni a tárgyalásokon”;
 - a 2019. november 26. napjára kitűzött tárgyalást megelőzően a terhelt 2019. november 20. napján kelt, a bírósághoz 2019. november 21. napján érkezett e-mail üzenetében a tárgyalás elhalasztását kérte arra hivatkozva, hogy Németországban tartózkodik, a munkáltatójánál próbaidejét tölti, és a kitűzött időpontban nincs lehetősége hazautazni. Annak érdekében, hogy a későbbiekben rendelkezésre tudjon állni, a tárgyalás elnapolását kérte;
 - az elsőfokú bíróság a terhelt beadványát igazolási kérelemnek tekintette, és azt – mert a terhelt a tárgyalást önhibájából mulasztotta el – a 2019. november 26. napjára kitűzött tárgyaláson elutasította. Az ügyben a tárgyalást a terhelt távollétében megkezdte, a megjelent tanúk kihallgatását követően azt 2020. január hónap 28. napjának 11 órájára napolta el azzal, hogy a terhelt részére „kézbesíti az igazolási kérelmet elutasító végzést, majd idézi”;
 - a 2019. december 2. napján kelt bírói utasítás alapján a bíróság a terheltet – a 40-I. számú végzés egyidejű kézbesítése mellett – rendőri elővezetéssel rendelte idézni;
 - az elsőfokú bíróság által 2020. január 27. napján 13 óra 50 perckor rögzített hivatalos feljegyzés szerint a terhelt telefonon jelezte, hogy a „január 28-án a tárgyalásra nem tud eljönni, a g.-i idegenrendészetnél van fogva”;
 - az elsőfokú bíróság a 2020. január 28. napjára kitűzött tárgyaláson az előző napi bejelentéséről rögzített hivatalos feljegyzés ismertetését elmulasztotta és megállapította, hogy a terhelt „nem jelent meg”. A védő azon bejelentését követően, hogy a terhelttel hónapok óta nem tudnak kommunikálni, a tárgyalást elhalasztotta, új határnapul 2020. március 18. napjának 8 óra 30 percét tűzte ki azzal, hogy a terhelttel szemben elfogatóparancsot bocsát ki;
 - a rendőrkapitányság közrendvédelmi osztályának 2020. február 5. napján kelt jelentése szerint a terhelt az ismert belföldi lakcímén nem tartózkodott, édesanyja elmondása alapján 2019 novemberében kiment Németországba dolgozni, azóta nem járt otthon;
 - az elsőfokú bíróság 2020. február 12. napján a terhelt részére védő kirendeléséről és hirdetményi úton történő kézbesítésről, valamint a védő és az ügyészség részére történő megküldéséről rendelkezett;
 - az elfogatóparancs kibocsátására 2020. február 13. napján arra hivatkozva került sor, hogy a terhelt „jelenléte a bírósági eljárásban kötelező, idézése azonban nem volt lehetséges, mert a büntetőeljárás során ismeretlen helyre távozott”;
 - az elsőfokú bíróság által 2020. február 20. napján 9 óra 15 perckor rögzített hivatalos feljegyzés szerint „a terhelt telefonon jelezte, hogy már Magyarországon tartózkodik. A január 28-i távolmaradásáról igazolást adott postára február 17-én. Telefonos elérhetőségeit megadta. Tájékoztattam a következő tárgyalás időpontjáról. Jelezte, hogy ügyfélfogadási időben bejön a bíróságra”;
 - a terhelt 2020. február 17. napján kelt, az elsőfokú bírósághoz 2020. február 20. napján postai úton érkezett beadványában tájékoztatta a bíróságot, hogy a tárgyalásokon azért nem jelent meg, mert 2019. november 4. napjától 2020. február 15. napjáig Ausztriában volt fogvatartásban, és többszöri próbálkozása ellenére „csak közvetlen a tárgyalás előtt sikerült egy hölgygel értekezni. Tisztelettel kérem Önt, hogy a következő tárgyalásra írásba lakcímemre, vagy a megadott telefonszámokon jelezni szíveskedjen.” A terhelt a beadványában irtakat alátámasztó német nyelvű dokumentumokat csatolta;
 - az ügyészség a bírósághoz 2020. február 20. napján érkezett átiratában indítványozta, hogy a bíróság a terhelttel szemben a tárgyalást távollétében tartsa meg;
 - az elsőfokú bíróság 2020. május 18. napján kelt intézkedésével az ügyben 2020. június 24. napján 8 óra 30 percre tárgyalást tűzött, amelyre a terheltet változatlanul hirdetményi úton rendelte idézni;
 - az elsőfokú bíróság a 2020. június 24. napján tartott tárgyaláson megállapította, hogy „a vádlott nem jelent meg, hirdetményi idézése szabályszerűen megtörtént, távollétében folyik az eljárás.” A bíróság a bizonyítási eljárást befejezte és az ügyben ítéletet hozott, amellyel szemben a védő – felmentés érdekében – fellebbezést jelentett be;
 - a 2020. július 3. napján kelt bírói utasítás alapján a bíróság az ítéletet a terheltnek hirdetményi úton kézbesítette;
 - a másodfokú bíróság 2021. január 21. napján a terhelt részére megküldte az elsőfokú bíróság ítéletét azzal, hogy a védő fellebbezése folytán az eljárás a törvényszék előtt van folyamatban. Felhívta a

- terheltet, hogy vegye fel a kapcsolatot a bírósággal a megadott címen, e-mailen vagy telefonszámon, egyúttal tájékoztatta, hogy vele szemben elfogatóparancs került kibocsátásra;
- a másodfokú bíróság 2021. április 19. napján az ügyben 2021. június 9. napjának 8 óra 30 percére nyilvános ülést tűzött ki, amelyre a terheltet hirdetményi úton – az idézés bíróság által ismert címére történő egyidejű kézbesítésével – idézte;
- a nyilvános ülésen a másodfokú bíróság megállapította, hogy a terhelt szabályszerű idézésre nem jelent meg, a védő bejelentette, hogy a terhelt Szlovákiában tartózkodik, közelebbi holléte számára sem ismert. A másodfokú bíróság a nyilvános ülésen meghozta és kihirdette ítéletét.
- [14] Az iratok tartalmára figyelemmel Kúria megkereste az Európai Igazságügyi Hálózatot a terhelt – a bírósági eljárás időtartama alatti esetleges – külföldi fogvatartásával kapcsolatos adatok közlése érdekében.
- [15] Az Európai Igazságügyi Hálózat osztrák kapcsolattartójának hivatalos tájékoztatása szerint a terhelt 2019. november 4. napjától 2020. február 14. napjáig a G.-J.-i Büntetés-végrehajtási Intézetben volt fogva tartva, egy – az általa csatolt – osztrák ítéletben kiszabott büntetését töltötte.
- [16] Mindezekből kitűnően a terhelt tehát a jelzett időszakban Ausztriában volt fogvatartásban. Távolléte okáról 2020. január 27. napján szóban, majd a 2020. február 17. napján kelt írásbeli beadványában maga a terhelt tájékoztatta az elsőfokú bíróságot, utóbbi esetben valamennyi elérhetőségét a bíróság rendelkezésére bocsátotta.
- [17] Az eljáró bíróság a terhelt által közölt adatokat figyelmen kívül hagyta, azok ellenőrzését mind a 2020. január 28-i tárgyalást megelőzően, mind később elmulasztotta, az általa előzőleg kibocsátott elfogatóparancs alapján változatlanul úgy tekintette, mintha a terhelt továbbra is ismeretlen helyen tartózkodna.
- [18] A terhelt az előkészítő ülésen egyértelműen kifejezésre juttatta, hogy a tárgyaláson szeretne jelen lenni. A jelenlét jogáról ezt követően sem mondott le, az eljáró elsőfokú bíróság továbbra is hirdetményi úton idézte, a terhelttel az általa bejelentett adatok ellenére sem írásban, sem rövid úton nem kísérelte meg a kapcsolatot felvenni, a tartózkodási helyének ellenőrzésére semmilyen intézkedést nem tett. Az ügydöntő határozat is hirdetményi úton került vele szemben közlésre.
- [19] Az elsőfokú bíróság az eljárását a Be. CI. Fejezetében szabályozott, a távollévő terhelttel szembeni eljárás rendelkezései alapján folytatta le, és hozta meg az ítéletét.
- [20] A Be. 747. § (3) bekezdése értelmében a bírósági eljárás során távollévő terhelttel szemben eljárásnak akkor van helye, ha a terhelt az eljárás során elszökött, elrejtőzött, vagy megalapozottan feltehető, hogy a büntetőeljárás elkerülése érdekében más módon elérhetetlenné vált; a terhelt felkutatására tett intézkedések észszerű időn belül nem vezettek eredményre és azt a bűncselekmény tárgyi súlya vagy az ügy megítélése indokolja.
- [21] A fentiek alapján megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság eljárása idején, 2019. november 4. és 2020. február 14. napja közötti időben a terhelt nem ismeretlen, hanem ismert helyen, Ausztriában volt fogvatartásban. Ilyen körülmények között a Be. CI. Fejezete szerinti távollévő terhelt elleni külön eljárás lefolytatásának nincs helye, mivel annak törvényi feltételei nem álltak fenn.
- [22] A Kúria korábbi határozatában már kifejtette, hogy a távollévő terhelt elleni külön eljárás lefolytatására kizárólag a Be. CI. Fejezetében írt feltételek megléte esetén van törvényes lehetőség. Ennek hiányában a terhelt hirdetményi idézése alapján az elsőfokú tárgyalás megtartása törvénytörő (Kúria Bfv.I.1520/2021/8.).
- [23] A Kúria a teljesség érdekében utal arra, hogy a Be. 430. § (1) bekezdése értelmében a vádlott a tárgyaláson való jelenlét jogáról a vádemelés után bármikor lemondhat, ha védővel rendelkezik, és a védőt megbízza a kézbesítési megbízotti feladatok ellátásával.
- [24] A Be. 430. § (7) bekezdése szerint, ha a vádlott a tárgyaláson való jelenlét jogáról lemondott és őt a bíróság nem kötelezte a tárgyaláson való jelenletre, a tárgyalást a vádlott távollétében is meg kell tartani. Ebben az esetben a bíróság az eljárást a meg nem jelent vádlottal szemben befejezheti.
- [25] Az iratok alapján azonban megállapítható, hogy a terhelt a tárgyaláson való jelenlét jogáról az eljárás során nem mondott le, kifejezetten ezzel ellentétes nyilatkozatot tett, ebből következően a tárgyalás a Be. 430. § (7) bekezdésében írt okból sem volt távollétében megtartható.
- [26] A távollétes eljárás szabályai szerint, de annak törvényi előfeltételei hiányában a terhelt távollétében megtartott tárgyalást úgy kell tekinteni, hogy azt olyan személy távollétében tartották meg, akinek jelenléte a törvény értelmében kötelező. Ez a Be. 608. § (1) bekezdés *d*) pontja alapján feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés, amelyet a másodfokú bíróság nem észlelt.
- [27] Ekként a Kúria a Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontjában írt okból, a Be. 663. § (2) bekezdése szerint az első- és másodfokú bíróság határozatát hatályon kívül helyezte, és azt eljáró bíróságot új eljárásra utasította.
- [28] A Be. 663. § (3) bekezdése értelmében a megismételt eljárást a Be. rendelkezéseinek maradéktalan betartásával kell lefolytatni.
- A Kúria a jogerős ügydöntő határozatban kiszabott, a terheltet terhelő, bűnügyi költség címén esetlegesen befizetett összegnek a visszatérítéséről – a Be. 856. § (1) bekezdés *a*) pontjára figyelemmel – Be. a 857. § (1) bekezdés *c*) pontjára tekintettel rendelkezett.

(Kúria Bfv.III.653/2022/9.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

POLGÁRI SZAKÁG

296I. A jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel csak olyan kérdésben támadható, amely az első- és a másodfokú eljárásnak is tárgya volt, tekintettel a felülvizsgálati eljárás rendkívüli perorvoslati jellegére, és arra, hogy a másodfokú bíróság nem követhetett el jogszabálysértést olyan kérdésben, amelyben nem tárgyalt, és nem hozott döntést.

II. Alapvető elvárás a felülvizsgálati kérelemmel szemben – annak érdemi elbírálásához –, hogy hivatkozásai megfellelhetőek legyenek a jogerős ítéletnek; azaz a felülvizsgálatot kérő félnek a jogerős ítélet indokaival szemben, azok cáfolatára kell érveit megfogalmaznia.

III. Az a nemzeti bíróság, amely a fogyasztó által annak megállapítása iránt indított kereset tárgyában jár el, hogy az e fogyasztó által az eladóval vagy szolgáltatóval megkötött szerződésben foglalt bizonyos feltételek tisztességtelenek, csak azokat a feltételeket köteles megvizsgálni, amelyek kapcsolódnak a jogvitának a felek által meghatározott tárgyához. Nem köteles viszont hivatalból és egyenként megvizsgálni a nemzeti bíróság az összes többi olyan szerződési feltételt, amelyeket a fogyasztó keresettel nem támadott, annak vizsgálata érdekében, hogy e feltételek tisztességteleneknek minősülnek-e [1952. évi III. törvény (rég. Pp.) 272. § (2) bek., 275. § (2) bek.; 93/13/EGK irányelv].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperesek mint hitelfelvevők és zálogkötelezettek az alperessel mint hitelnyújtóval és zálogjogosulttal 2008. június 2-án hitel- és zálogszerződést (a továbbiakban: Szerződés I.) kötöttek MKB svájci frank magánhitelhez elnevezéssel, annuitásos törlesztéssel, lakáshitel kiváltására 122 000 CHF összegben, legfeljebb 16 800 000 forint erejéig folyósítva, magáncélú felhasználásra, 300 hónap futamidő mellett. A kölcsön folyósításának feltételeként az alperes kikötötte egyoldalú kötelezettségvállalást tartalmazó közokirat létét.
- [2] A szerződés 6/A/2/a) pontja szerint a hitelfelvevő súlyos szerződésszegése esetén a bank azonnali hatályú felmondási joggal élhet. Súlyos szerződésszegésnek minősül különösen a hitelszerződésből fakadó bármely fizetési kötelezettség harminc napot meghaladó késedelme vagy a teljesítés megszűntetése.
- [3] Az alperes „KOCKÁZATFELTÁRÓ NYILATKOZAT Devizahitelek árfolyam- és kamatkockázatával kapcsolatban” című, a felperesek által aláírt kockázatfeltáró nyilatkozata szerint: „A forinttól eltérő devizanemben történő hitelfelvétel előre pontosan nem becsülhető devizaárfolyam és kamatkockázat tudatos felvállalását jelenti a hitel devizanemétől függően a hitel teljes vagy adott esetben részleges futamidejére vonatkozóan. Erre tekintettel az Ügyfeleink által megkötni kívánt

devizahitel szerződéssel kapcsolatban az alábbi, piac által indukált kockázatokra hívjuk fel a figyelmet:

A hitel futamideje alatt az árfolyam elmozdulások a nemzetközi pénzpiacok és a forint piaci helyzete változásától függően bármikor, előre meg nem becsülhető gyakorisággal, irányban és mértékben következhetnek be. Az árfolyamváltozás hatására változhat, kedvezőtlen esetben akár jelentős mértékben megnövekedhet mind a tőketartozás, mind a törlesztőrészek forintban számított összege. További kockázatot jelent a változó kamatozású hitelkonstrukciók esetében, hogy a deviza árfolyamváltozástól függetlenül a hitel devizanemére irányadó nemzetközi pénzpiaci kamatok is változhatnak, és a változás akár a forint kamatok változásával ellentétes irányú is lehet. Kedvezőtlen irányú kamatváltozás az árfolyam változatlansága esetén önmagában is növelheti a törlesztőrészek összegét. Ugyanakkor az árfolyam és a kamat bármilyen irányú változása akár együttesen is bekövetkezhet, ami kedvezőtlen esetben a forintban számított adósságtérhek kumulatív növekedését eredményezheti.”

- [4] Ugyanezen a napon a felperesek az alperessel – a fenti rendelkezéseket is tartalmazó – további két hitel- és zálogszerződést kötöttek (a továbbiakban: Szerződés II., Szerződés III.) egy értékmegőrző lakás- és magánhitel program keretében egyenként 49 000 CHF összegű devizahitelre, legfeljebb 6 600 000 forint kölcsön folyósítása érdekében. Mindkét szerződéshez tartozott a Szerződés I.-hez kapcsolódóval megegyező tartalmú kockázatfeltáró nyilatkozat, amelyben a felperesek tudomásul vették, hogy a devizaszerződést az abban foglaltak ismeretében, a piac által indukált esetleges kockázatok felelős mérlegelésével kötötték meg.
- [5] A felek a szerződéskötés időpontjára a Szerződés I. 4.1. pontjában évi 3,00% ügyleti kamatlábat, a 4.2. pontban évi 1,5% mértékű kezelési költséget, a Szerződés II. és Szerződés III. 4.1. pontjában évi 4,00% ügyleti kamatlábat és évi 2,7% kezelési költséget határoztak meg.
- [6] A felek a szerződéseket közjegyzői okiratba foglalták (tartozáselismerő nyilatkozat).
- [7] A per alatt az alperes a szerződéseket felmondta a felperesek 30 napot meghaladóan lejárt, esedékes fizetési kötelezettségük fennállására hivatkozással. Felszólította egyúttal a felpereseket mint adósokat valamennyi megjelölt lejárt tartozásuk 8 napon belüli megfizetésére.

A kereseti kérelmek és az alperes védekezése

- [8] A felperesek módosított keresetükben annak megállapítását kérték, hogy perbeli szerződések árfolyamkockázat viselésével kapcsolatos feltétele érvénytelen az árfolyamváltozás kockázataira vonatkozó megfelelő tájékoztatás hiányában. Kérték továbbá annak megállapítását, hogy a szerződések

- felmondása hatálytalan, valamint a kezelési költség felszámításával kapcsolatos rendelkezés tisztességtelenségéből fakadóan a szerződések részlegesen érvénytelenek. Az érvénytelenség jogkövetkezménye, hogy az érvénytelen szerződési feltételek „kiesnek a szerződésekből”, így az árfolyamkülönbözet figyelmen kívül hagyásával a Szerződés I. elszámolása esetében a tartozásuk 5 116 195 forint, a Szerződés II. esetében 2 401 531 forint, míg a Szerződés III. esetében 2 419 569 forint. Egyúttal az indokolatlan és aránytalan mértékű kezelési költség mérséklését is kérték.
- [9] Arra hivatkoztak, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozat elnevezésű tájékoztató a jogügylet fokozott kockázatairól nem tartalmazott elégséges tájékoztatást, ezért nem kerültek abba a helyzetbe, hogy megalapozottan tudjanak dönteni az árfolyamkockázattal járó szerződéses kötelezettség vállalásáról. A felmondások nem tartalmazták a fennálló tartozás összegét és a felmondás oka nem felelt meg a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 521. § (1) bekezdés e) pontjában rögzítetteknek, ezért a felmondások a régi Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján semmisek. Szerintük az alperesi Üzletszabályzat 6.3.2. pontja bármilyen kis összegű tartozás esetére feljogosította az alperest a szerződések felmondására, ami tisztességtelen, emiatt a felmondások joghatás kiváltására sem alkalmasak.
- [10] Az alperes érdemi ellenkérelme valamennyi kereset elutasítására irányult.
- Az első- és a másodfokú ítélet**
- [11] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.
- [12] A felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét – a tényállás kismértékű kiegészítése mellett, annak helyes indokai folytán – a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.
- [13] A jogerős ítélet indokolása értelmében az alperes által alkalmazott és a felperesek által aláírt, külön okiratba foglalt kockázatfeltáró nyilatkozatok alaki és tartalmi szempontból is megfeleltek a jogszabályoknak [a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: régi Hpt.) 203. § (6), (7) bekezdése, 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: Fogyasztói Irányelv) 3., 4., 5. cikke], az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) által hozott értelmező határozatokban körvonalazódó elvárásoknak, valamint a Kúria és a felsőbb bíróságok ítélkezési gyakorlatának.
- [14] A másodfokú bíróság utalt a Kúria Jpe.I.60.015/2021/15. számon folyamatban volt jogegységi panaszjárásban hozott, a bíróságokra elvi tartalmában irányadó határozatában (a továbbiakban: JPE határozat) rögzített elvi tartalomra, a 2/2014. PJE határozatra és az irányadó, a fogyasztóvédelmi irányelvet értelmező EUB döntések körében a C-51/17. számú ítélet rendelkező részének 3. pontjára, továbbá indokolása [74]–[78] pontjaiban írtakra. Úgy ítélte meg, hogy a perbeli kockázatfeltáró nyilatkozatok az átlagos fogyasztó számára is átlátható és érthető módon tartalmazták nemcsak azt, hogy az árfolyam változhat, amely jelentős kockázatot jelent, hanem annak működési mechanizmusát is (C-186/16. [45] pont, C-26/13. [75]. pont). A tájékoztatók emellett rögzítették azt is, hogy a kölcsön futamideje alatti árfolyam elmozdulások a nemzetközi pénzpiac és a forint piaci változásától függően is változhatnak, bármikor, előre meg nem becsülhető gyakorisággal, irányban és mértékben, de a nemzetközi, illetve forint kamatok változása is hatással lehet a törlesztőrészekre, további kockázatot jelentve. Ezzel az alperes eleget tett azon figyelemfelhívó tájékoztatói kötelezettségének, hogy a felperesek mint a kölcsönt felvevők lakóhelye szerinti tagállam fizetőeszköze súlyos leértékelődésének és a külföldi kamatlábak emelkedésének a törlesztőrészekre milyen hatása lehet (C-186/16. 49. pont).
- [15] A másodfokú bíróság szerint a felperesek mint átlagfogyasztók a tájékoztatókból nem csak arra következtethettek, hogy a deviza alapú kölcsönszerződés aláírásával bizonyos mértékű árfolyamkockázatot vállalnak, hanem arra is, hogy az gazdaságilag nehezen viselhetővé válhat, amennyiben az a pénznem, amelyben jövedelmüket kapják, a szerződés nyilvántartása szerinti devizához képest leértékelődik (C-186/16. [50] pont). Mindebből következően a felperesek a tájékoztató alapján értékelni tudták az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeikre gyakorolt esetlegesen jelentős gazdasági következményeit is (EUB C-227/18. ítélet [1] pont, indokolás [40] pont), így kellő körültekintés mellett tudatában lehettek annak, hogy a szerződés aláírásával milyen terheket vállalnak. Az alperes az átláthatóság követelményének megfelelő kockázatfeltáró nyilatkozat mellett ésszerűen számíthatott arra, hogy a fogyasztó az egyedi meg tárgyalást követően elfogadja az ilyen szerződési feltételekből eredő árfolyamkockázatot (C-609/19. számú ítélet [3] pont, C-776/C-782/19. számú egyesített ügy ítélet [5] pont, C-415/11. számú ítélet [2] pont).
- [16] A másodfokú bíróság kiemelte, hogy a tájékoztatás tartalmából a felperesek nem gondolhatták alappal, hogy az árfolyamkockázatot nem vagy nem teljes mértékben viselik, vagy az csupán korlátozott. Ettől eltérő szóbeli tájékoztatást a felperesek nem bizonyítottak. E körben egyetértett a perben beszerzett tanúvallomások elsőfokú bíróság általi értékelésével.
- [17] A másodfokú bíróság helyesnek ítélte továbbá az elsőfokú ítéletben a szerződések felmondása hatálytalanságával és a kezelési költséggel kapcsolatban kifejtett indokokat is.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [18] A jogerős ítélet ellen a felperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet, annak az elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezése, és a perbeli szerződés (helyesen: szerződések) teljes érvénytelenségének „deklarálása”, azt meghaladóan pedig az első- és másodfokú ítéletek „érvénytelenség jogkövetkezményének orvoslása tárgyában” történő hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróságnak az eljárás megismétlésére utasítása érdekében.
- [19] Elsődlegesen azt hangsúlyozták, hogy a per tárgyát a perbeli szerződések semmissége, illetve az érvénytelenség jogkövetkezményének orvoslása iránti kérelem, az általuk érvényesített jog alapját pedig azon tényállítás képezte, hogy fogyasztói

- minőségükben szerződtek a professzionális hitelezővel, így a szerződés állított semmissége kapcsán elsődleges anyagi jognak a Fogyasztói Irányelv), illetve az uniós jog értelmezésére kizárólagos hatáskörrel rendelkező EUB ítéletei számítanak, míg az irányelvben biztosított jogok átültetése kapcsán anyagi jogként a régi Ptk. rendelkezései alkalmazandóak.
- [20] A felperesek előadták, a perben nem volt kérdéses fogyasztói minőségük, illetve az, hogy a perbeli szerződések a 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1 tv.) 3. § (1) bekezdésében foglalt megdönthetetlen törvényi vélelemmel érintettek, amelyből következően a perbírók előtt egyértelmű volt, hogy ennek okán a szerződések részben vagy egészben semmiek. Előadták, hogy a peres felek a szerződés érvénytelensége kapcsán eltérő orvoslást kívántak; míg ők azok határozathozatalig terjedő hatályossá nyilvánítását, addig az alperes a DH1 tv. 3. § (2) bekezdése szerinti kógens norma behelyettesítésével a szerződések érvényessé nyilvánítását kérte.
- [21] Sérelmezték, hogy az eljáró bíróságok nem vették figyelembe a megdönthetetlen törvényi vélelmet, nem tették vizsgálat tárgyává azt a körülményt, hogy lehetőség volt-e a jogalkotó számára a kógens norma behelyettesítésére. Ezzel az eljárás tisztességtelenné vált, kétségbe vonva a fogyasztó Alapjogi Chartában foglalt jogát.
- [22] Érvelésük értelmében – számos EUB határozatra figyelemmel – a fogyasztói perekben a bíróságok hivatalból kötelesek figyelembe venni a semmisség jogi tényét, kötelesek garantálni az Fogyasztói Irányelv 6. és 7. cikkének megfelelően a hatékony bírói jogvédelem biztosítását. Ennek megsértése olyan anyagi jogi sérelem, mely a jogerős ítéletet megalapozatlanná teszi.
- [23] A fentiekkel összefüggésben hivatkoztak a Kúria korábbi joggyakorlat-elemző csoportja összefoglaló véleményében foglaltakra, az ÉGK-szerződés célkitűzéseire, a Magyarország Európai Unióhoz történt csatlakozásáról szóló szerződést kihirdető törvényre. Hangsúlyozták, a Lisszaboni Szerződés hatályba lépésével (2009. december 1.) a közösségi jog uniós jog lett, az Európai Unióról szóló szerződés (a továbbiakban: EUSZ) 4. cikk (3) bekezdésére tekintettel az uniós jog (ideértve valamennyi uniós jogi aktust) elsőbbséget élvez a nemzeti joggal szemben.
- [24] Kiemelték, hogy az EU elsődleges joga az alapszerződések és alapelvek rendszere (ideértve a Lisszaboni Szerződés alapján a Alapjogi Chartát is), míg a másodlagos jog körébe tartoznak az irányelvek, amelyek a nemzeti – ún. átültető – szabályok által hatályosulnak, és amelyek átültetésekor a tagállamoknak az EUSZ 4. cikk (3) bekezdése értelmében biztosítaniuk kell az uniós jog hatékony érvényesülését.
- [25] Érvelésük értelmében, miután az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) szerint az irányelvek értelmezésére az EUB rendelkezik hatáskörrel, ebből az EUB ítéleteinek közvetlen anyagi jogi hatálya következik, figyelemmel C-26/13. (Kásler) ügyben hozott határozatra. A nemzeti jog nem értelmezhető a közösségi irányelvekkel szemben, azok közvetlen hatálya az EUSZ 4. cikkét értelmezni jogosult EUB döntéseiből fakad, mely szintén közvetlen hatállyal bír. Az irányelveket átültető jogszabályok alkalmazása során – az ún. záróhatás révén – a nemzeti hatóságoknak és bíróságoknak az irányelvekkel összhangban kell értelmezniük a nemzeti jogot, és biztosítaniuk kell, hogy az értelmezés nem kerül ellentétbe az alapvető jogokkal, továbbá a tagállami bíróság köteles félretenni a joghatással bíró irányelvvel ellentétes belső jogi normát. Az irányelveket és a releváns magyar jogszabályokat a nemzeti bíróságoknak az uniós fogyasztóvédelmi ítéletek szerint kell értelmezniük.
- [26] Hivatkoztak a Fogyasztói Irányelv kettős céljára: a fogyasztók hatékony védelmére, az ilyen védelmet célzó nemzeti szabályok minimális harmonizációjára a belső piac létrehozásának elősegítése érdekében, ezen keresztül a fogyasztóknál – információs vagy szakértelembeli aszimmetria miatt – jelentkező egyenlőtlenségek kezelésére, a valódi egyensúly megteremtésére, továbbá az eladók és szolgáltatók visszatartására a tisztességtelen szerződési feltételek alkalmazásától. E védelem és célok kapcsán kiemelték a 6. cikk (1) bekezdése mint kógens rendelkezés jelentőségét.
- [27] Számos EUB ítéletre (C-92/11., C-188/07., C-377/14., C-243/08., C-495/19.) utaltak, amelyekből arra vontak következtetést, hogy tisztességtelen szerződési feltételek esetén a bíróságnak a szükséges tény- és jogbeli elemek rendelkezésre állása esetén hivatalból kell lefolytatnia az értékelést és levonni minden jogkövetkezményt, akkor is, ha arra a fogyasztó, illetve jogi képviselője – a nemzeti eljárási jog megfelelő rendelkezései útján – nem hivatkozik. Hangsúlyozták, a Fogyasztói Irányelv az eljáró nemzeti bíróság részéről tevékeny közreműködést ír elő a hatékony védelem biztosítása terén, és a védelmi rendszer aktiválásához elegendő, hogy valamelyik fél bírósági eljárását indít; a fogyasztónak nem szükséges megtámadnia az adott tisztességtelen feltételt ahhoz, hogy az ne legyen rá nézve kötelező.
- [28] A felperesek szerint az elsőfokú bíróság „elvonta magát” az uniós jog közvetlen hatálya alól azáltal, hogy
– nem vette figyelembe az árfolyamkockázat létének vizsgálata során azon körülményt, miszerint a DH1 tv. 3. § (1) bekezdésében foglalt megdönthetetlen törvényi vélelem a szerződések kapcsán fennáll;
– nem vette figyelembe, hogy a fenti semmisségi ok nem a fogyasztó hivatkozásától függ, hanem olyan tény, amelyet figyelembe kell venni;
– hivatkozott ugyan számos EUB döntésre, ám tudatosan kihagyta a C-260/18. szám alatti, ugyanis abból – a C-26/13. szám alatti ügy mellett – okkal következik, hogy a vételi és eladási árfolyamok tisztességtelensége miatt nincsen olyan „átváltási kurzus”, amelynek alkalmazásával a devizában kirótt pénztartozás számítható lenne, melyből származóan az indexálás kiesik és megszűnik az árfolyamkockázat;
– nem vette figyelembe, hogy a felpereseknek voltaképpen egymásnak ellentmondó jogi érvelése volt a felmondás hatálytalanságából fakadó szerződés hatályban léte, illetve a teljes semmisséget okozó átláthatóság elvének sérelme kapcsán.
- [29] Mivel azonban az elsőfokú bíróság megítélte a felmondás hatálytalanságát és azt

- megalapozatlannak tartotta, alkalmaznia kellett volna azon irányelvből fakadó kötelezettséget, mely a hivatalbóli eljárásra vonatkozik a tisztességtelen feltételek vizsgálata során.
- [30] A felperesek kifejtették, ha a fogyasztó a DH1 tv. 3. § (1) bekezdése által felállított megdönthetetlen törvényi vélelemre hivatkozik, az a perben nem írható felül, azt a jogvita nem is érintheti. A régi Ptk. 231. § (2) bekezdésében foglalt diszpozitív norma nem alkalmas behelyettesítésre, annak módszere is irányelvet sértő. A figyelembe veendő „eredeti jogi és ténybeli állapot helyreállítása” az érintett általános szerződési feltétel kiesését jelenti a szerződésből, ugyanakkor a C-80/21-C-82/21. számú ítélet a nemzeti bíróság számára kötelezővé teszi annak vizsgálatát, hogy a részleges semmisségi ok kihat-e a szerződés maradék tartalma szerinti teljesíthetőségre, azaz köteles vizsgálni a részleges, illetve teljes érvénytelenség kérdéskörét. E körben utaltak az EUB C-26/13., C-618/10., C-125/18., C-118/17., C-932/19. számú határozataira, és kiemelték: az esetleges kógens norma megalkotása, behelyettesítése csak bizonyos korlátok között lehetséges. Az egyenlőséget helyreállító valódi egyensúly a tisztességtelen feltételek elhagyását jelenti, nem a kógens norma behelyettesítését, ebből következik a részleges semmisség lehetősége, amellyel összefüggésben szintén a C-80/21-C-82/21. számú határozatot idézték, hangsúlyozva, hogy csak a szerződéskötéskor hatályban lévő diszpozitív szabály alkalmazásának lehetősége merülhet fel.
- [31] A C-229/19., C-321/20., C-472/20., C-483/16. számú EUB határozatokból levezetett álláspontjuk szerint
- utólagos kógens norma megalkotása nemzeti belügy, de annak szerződésekbe való behelyettesítése már uniós kompetencia, kógens norma behelyettesítése jogbizonytalansághoz vezet,
 - a Fogyasztói Irányelv 6. cikk (1) bekezdése értelmezése körében azzal ellentétes a nemzeti jog olyan szabálya, amely lehetővé teszi a nemzeti bíróság számára, hogy egy tisztességtelennek ítélt kikötés tartalmának felülvizsgálatával kiegészítse a szerződést,
 - a részleges érvénytelenség kinyilvánítása olyan minimum, amely nem képezheti a per tárgyát a megdönthetetlen törvényi vélelem alapján, így a bíróságnak a felperesi keresettől függetlenül döntenie kell a szerződés részben vagy egészben érvénytelen volta felől,
 - az EUB a DH törvények kiigazító módszerét a szerződésekre gyakorolt hatásaik szerint vizsgálta, nem magát a tagállami normát,
 - miután a DH2 tv. 37. §-a és 37/A. §-a kizárta az eredeti jogi és ténybeli állapot helyreállításának lehetőségét, ellentétes a Fogyasztói Irányelv 7. cikkével.
- [32] A felperesek állították, hogy a magyar bíróságok – általános jelleggel, tendenciózusan – az uniós jog megkerülésére törekednek. Hangsúlyozták, az uniós jog értelmezésére nincs lehetőség, azt maga az EUB adja, amit a tagállami bíróságok – a C-932/19. számú ítéletből következően – követni kötelesek a hasonló jogi és ténybeli helyzetekre, azaz e tekintetben nincs tényálláshoz kötöttség.
- [33] A „tagállami eljárási jog kontra uniós anyagi jog” relációját illetően a felperesek ugyancsak a C-80/21-C-82/21. számú ítéletre, továbbá a Fogyasztói Irányelv 6. cikk (1)–(2) bekezdésére, valamint 7. cikk (1)–(2) bekezdésére utalva kiemelték az alábbiakat:
- az uniós jog érvényesülésének alapelve akkor is megilleti a fogyasztót, ha a tagállam bíróságai anyagi jogként nem az irányelvet alkalmazzák elsődlegesen,
 - a fogyasztónak el nem vonható joga, hogy a jog védelméhez való jogát a nemzeti bíróságok előtt érvényesítse a tisztességtelen feltétel alkalmazójával szemben,
 - az irányelveket értelmező EUB ítéleteken és az EUMSZ rendelkezésein keresztül érvényesülnie kell az uniós jogvédelem teljessége és a hatékony bírói jogvédelem elvének, akkor is, ha a fogyasztó – akár jogi képviselővel jár el, akár anélkül – nem képes professzionálisan artikulálni érvényesített anyagi jogát,
 - mert a bíróságoknak az EUB C-397/11. ügyben, a C-511/17. ügyben, a C-620/17. ügyben és a C-470/12. ügyben hozott ítéletei értelmében hivatalbóli kötelezettségük az irányelv hatálya alá tartozó szerződéses feltétel tisztességtelen jellegének megítélése.
- [34] A felperesek előzetes döntéshozatal iránti indítvány előterjesztése iránti kérelmet is előterjesztettek az alábbi kérdés tekintetében:
- „A Kúria az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének harmadik mondatával, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének második bekezdésével összefüggésben értelmezett EUMSZ 267. cikk értelmében vett független és pártatlan bíróságnak minősül-e?”
- [35] Ezzel összefüggésben állították a magyar bírósági szervezet „pártosságát” a deviza alapú hitelekkel kapcsolatos jogvitákban, e körben utaltak a C-66/18. ítéletben leszögezett alapelvekre, és kiemelten az állam nemzetközi jogot sértő magatartásáért való felelősségére, továbbá a C-168/15. valamint a C-224/01. ítéletekre, kitértek a Kúria 6/2013. PJE és 2/2014. PJE határozataira. Állították, hogy a Kúria és annak bírái önkényes, contra legem módon befolyásolták az alsóbb fokú bíróságokat a törvénykezési tevékenységükben. A magyar bíróságok deviza alapú kölcsönszerződések esetében végzett összehangolt tevékenységét az EU-szerződések tételes megszegésének tartották.
- [36] A jelen perben kötelezően vizsgálandó jogi tények körét a felperesek az alábbiakban jelölték meg.
- A DH1 tv. 3. § (1) bekezdésében foglalt megdönthetetlen törvényi vélelem a fogyasztói kölcsönszerződés részévé váló azon általános szerződési feltétel tisztességtelenségét deklarálja, mely a vételi és eladási árfolyamok alkalmazására vonatkozik, ez a semmisségi ok a perben nem tűr jogvitát és a bíróság köteles azt figyelembe venni.
 - A C-26/13. számú ügyben kifejtett kúriai álláspont szerint ez a semmisségi ok a szerződés főtárgyára vonatkozik, így alaposan feltehető, hogy ennek kiesése, semmissége esetében a szerződés nem teljesíthető.
 - A C-932/19. számú ügyben az EUB ismételtelen rámutatott, hogy a perbíróság feladata eldönteni azt, hogy a konkrét ügyben e tisztességtelenségi ok a szerződés részleges vagy teljes semmisségét okozza-e.
 - A fenti semmis feltétel okozhatja-e a fogyasztó számára azon különösen káros következményt, hogy

- egyösszegben kelljen visszaszolgáltatni azon összeget, mellyel jogalap nélkül gazdagodna a szerződés teljes semmissége esetében?
- Meg kell-e óvni a fogyasztót e következménytől, és e körben a bíróság figyelemmel volt-e a fogyasztó jogvédelmi igényére és a C-932/19. számú ítélet 48. pontjában szereplő jogvédelem visszautasítási jogára?
- Az indexálási mechanizmus kiesése (C-260/18.) esetében megszűnik az árfolyamkockázat, de van-e a bíróságnak vagy a nemzeti jogalkotónak joga olyan feltétel utólagos szerződésbe illesztésére, mely az indexálást újra megteremti?
- A C-26/13. és C-212/20. szám alatti ítéletek közvetlen anyagi jogi ereje miatt nem lehet vita tárgyává tenni, hogy részleges semmisség esetében még a nemzeti jog diszpozitív szabályával sem lehet behelyettesíteni, míg teljes semmisség esetében csak már meglévő diszpozitív szabály cserélheti fel a kieső, tisztességtelen feltételt, csak és kizárólag azért, hogy a fogyasztót mentesítse azon számára teljesíthetetlen következménytől, hogy gazdagodását egyösszegben kelljen visszatérítenie.
- A hitelező az átláthatóság elve alapján teljesítette-e azon árfolyamkockázati tájékoztatási kötelezettségét, melyet a C-609/19. és C-776/19.–C-782/19. szám alatti egyesített ügyekben hozott ítéletek alkalmazandónak írnak elő?
- [37] A megsértett anyagi jog körét illetően a felperesek előadták: mivel „a per korlátai közé nem fér be” a megdönthetetlen törvényi vélelem újratárgyalása, így megsértett anyagi jog nem az régi Ptk. 209. §-a és 209/A. §-a, hanem maga a Fogyasztói Irányelv 6. és 7. cikke, ahogyan arra az EUB a C-80/21.-C-82/21. számú egyesített ügyekben hozott ítéletben rámutatott. Ismételten hangsúlyozták, hogy az uniós jog – annak elsődleges és másodlagos joga is – a magyar jog részévé vált, az irányelv és az annak értelmezését adó EUB ítéletek közvetlen hatállyal bírnak. Kiemelték, a szerződés semmisségét nem az árfolyamkockázati tájékoztatás hiányossága adja, hanem a DH1 tv. 3. § (2) bekezdésében foglalt kógens rendelkezés behelyettesítésének irányelvet sértő megoldása. Úgy érveltek továbbá, hogy a megsértett anyagi jog kapcsán értelmezendő a C-80/21. - C-82/21. szám alatti ítélet, és az ahhoz kapcsolódó EUB törvénykezési gyakorlat is. A megsértett anyagi jogszabályként megjelölt Fogyasztói Irányelv 6. és 7. cikkei kizárják a DH1 tv. 3. § (2) bekezdésében foglalt kógens szabály behelyettesíthetőségét, ezáltal a DH1 tv. 3. § (1) bekezdésében foglalt megdönthetetlen vélelem is megsértett anyagi jog.
- [38] A fentiekkel összefüggésben a másodfokú bíróság eljárását illetően arra hivatkoztak, minden releváns jogi tény a bíróság előtt feküdt, mégsem vizsgálta meg a semmisségi okokat, mert az uniós jogot nem tekintette alkalmazandó anyagi jognak, így a kérelemhez kötöttség elvével írta felül az uniós jog tényleges érvényesülésének és a hatékony bírói jogvédelemnek elvét. Ez az uniós jog primátusának tagadását jelenti, amely a Fogyasztói Irányelv 6. és 7. cikkének anyagi jogi sérelme. Előadták: a kockázatfeltárással kapcsán mindkét fokon eljáró bíróság észlelte annak létét, előfordulását, a felperesek szerint „ki is mondták, ugyan van árfolyamkockázat, ám az átláthatóság elve nem sérült”. Érvelésük értelmében a bíróságok kirekesztették az anyagi jog köréből az EUB C-260/18. számú ítéletében, valamint a C-80/21.-C-82/21. számú ítélet 1–3. pontjaiban foglaltakat, még akkor is, ha a fogyasztók nem megfelelően érveltek a perben. Elmulasztották a részleges vagy teljes semmisség vizsgálatát, továbbá a C-19/20. szám alatti döntés 97. pontjában előírt tájékoztatási kötelezettséget, ami olyan garanciális kötelezettség megsértése, mely az EUB számos ítéletében megjelenik.
- [39] Hivatkoztak arra is, hogy eljárásjogi oldalról a jogerős ítélet a régi Pp. 213. § (1) bekezdését sérti, ugyanis a közösségi jog alapján fennálló semmisségi okkal kapcsolatos jogi érveket nem merítette ki a bíróság, továbbá a jogerős ítélet az uniós jog mint anyagi jog alkalmazásának megtagadása (szelektálás) miatt sérti a régi Pp. 221. § (1) bekezdését is, mert elmaradtak azon EUB ítéletekre való hivatkozások, melyek a perazonosság kapcsán megadják annak elméleti lehetőségét, hogy a perbíróság átértelmezzon egy EUB döntést, és megtagadja annak alkalmazását. Az adott anyagi jog kirekesztése tárgyában is köteles indokolni a bíróság, melyre tekintettel az indokolási kötelezettséggel összefüggésben sérült az ítélet teljességének elve is.
- [40] A felperesek álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti: – az EUB C-824/18. szám alatti ítéletet, ugyanis az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének alkalmazásában nincsen semmilyen „de minimis hatály”, illetve jelen perbíróság nem biztosította a másodfokú eljárásban a hatékony jogvédelmet; – az EUB C-321/20. szám alatti ítéletet, ugyanis a jobbiztonság elvével ellentétes az olyan nemzeti bíróság által folytatott gyakorlat, mely az irányelvet nem alkalmazza a hatályba lépését követően, illetve az EUB döntésekben megjelenő anyagi jogot nem tartja magára nézve kötelezőnek; – az EUB C-439/19. számú ítéletet is, mert a nemzeti jog alkalmazása nem sértheti az uniós jog egységességét és hatékonyságát.
- [41] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában történő fenntartására irányult.
- [42] A felperesek Gfv.8. sorszámú beadványukban tovább részletezték jogi álláspontjukat a DH törvények behelyettesítési módszerének tilalmára összpontosítva, továbbá a Gfv.13. sorszámú beadványukban újabb kérdések tekintetében terjesztettek elő előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmet, egyúttal a Kúria 2023. szeptember 27-én (helyesen: 26-án) hozott Gfv.VI.30.204/2023/2. számú, előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező végzésére hivatkozva kérték a felülvizsgálati eljárás felfüggesztését.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [43] A felperesek felülvizsgálati kérelmének tartalmára tekintettel a Kúria mindenekelőtt a felülvizsgálati eljárás kereteit és annak jogi természetét rögzíti az alábbiak szerint.
- [44] A felülvizsgálati eljárás nem a per folytatása, nem egyfajta „harmadfokú” eljárás, hanem szigorú eljárási szabályok szerinti rendkívüli perorvoslat. Tárgya a jogerős ítélet [rég Pp. 270. § (2) bekezdés], amelynek vizsgálata ugyanezen jogszabályhely értelmében a Kúriától jogszabálysértésre

- hivatkozással kérhető, és kizárólag a régi Pp. 272. § (2) bekezdése szerinti tartalmi követelményeknek mindenben megfelelő felülvizsgálati hivatkozások körében (Pfv.V.20.301/2015/6., megjelent: BH 2015.307.). A felülvizsgálati kérelmet nem lehet megváltoztatni [rég Pp. 273. § (5) bekezdés], a Kúria a jogerős határozatot főszabály szerint csak a felülvizsgálati kérelem és – ha előterjesztettek – a csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatja felül [rég Pp. 275. § (2) bekezdés].
- [45] A Kúria számos határozatában megerősített (például: Pfv.V.21.336/2020/5., Pfv.V.20.066/2021/8., Pfv.V.20.130/2021/5., Pfv.V.20.477/2022/6., Pfv.V.20.561/2022/8., Pfv.V.20.707/2022/4., Pfv.V.20.794/2022/4.), a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II. 15.) PK véleményében (a továbbiakban: PK vélemény) rámutatott: a felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. Ezen együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyet konkrétan megjelöli, másrészt a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis, ha a jogszabálysértésre való hivatkozása indokait is ismerteti (PK vélemény 3. pont). Ha a fél a felülvizsgálati kérelmében több egymástól elkülönülő jogszabálysértésre hivatkozik, valamennyi hivatkozásának rendelkeznie kell az előző pontban meghatározott tartalmi követelményekkel (PK vélemény 4. pont).
- [46] A Kúria ugyancsak számos határozata (például: Pfv.V.21.965/2018/8., megjelent: BH 2020.324., Gfv.30.245/2022/7., Gfv.III.30.245/2022/7., Gfv.30.064/2022/7., Gfv.III.30.316/2022/8.) alapján alapvető elvárás a felülvizsgálati kérelemmel szemben – annak érdemi elbírálásához – az is, hogy hivatkozásai megfeleltethetőek legyenek a jogerős ítéletnek: azaz a felülvizsgálatot kérő félnek a jogerős ítélet indokaival, érveivel szemben, azok cáfolatára kell ellenérveit megfogalmaznia.
- [47] Az adott ügyben különösen lényeges továbbá, hogy a jogerős ítélet csak olyan kérdésben támadható felülvizsgálati kérelemmel, amely az első- és másodfokú eljárásnak is tárgya volt (Kúria Pfv.V.20.797/2016/11., megjelent: BH 2017.232.II.).
- [48] A fentieknek a felperesek felülvizsgálati kérelmének elbírálhatósága szempontjából többirányú jelentősége volt.
- [49] Elsődlegesen a Kúria azt emeli ki, hogy a felülvizsgálati eljárás alapját képező pernek semmilyen értelemben nem képezte tárgyát az árfolyamrés kérdésköre, illetve a DH1 tv. 3. § (1) és (2) bekezdésével kapcsolatos igény, sem önállóan, sem bármelyik előterjesztett keresettel összefüggésben. Erre tekintettel a DH1 tv. 3. § (2) bekezdésében foglalt kógens rendelkezés behelyettesítésével kapcsolatos, a felperesek által kizárólag a felülvizsgálati eljárásra meghatalmazott új jogi képviselőjük által előterjesztett felülvizsgálati kérelemben előadott érvrendszer a per tárgyát nem képező kérdéshez kapcsolódott. Mivel a felülvizsgálati eljárás tárgya a jogerős ítélet, illetve annak esetleges jogszabálysértő volta, ezért ezen eljárás keretében nem vizsgálható olyan kérdés, amely nem képezte az első- és másodfokú eljárás tárgyát.
- [50] A felperesek ezért felülvizsgálati kérelmükben alaptalanul állították az ügyben eljáró bíróságoknak a per tárgyán a fentiek szerint túlmutató jogkérdéssel (a per tárgyát nem képező szerződési feltételek tisztességtelenségének és ezen alapuló semmisségének hivatalból történő észlelésével) összefüggő mulasztását. A Kúria hangsúlyozza azt is, hogy felülvizsgálati kérelmükben a felperesek csupán általánosságban hivatkoztak a semmisség észlelésével kapcsolatos mulasztásra, anélkül, hogy a konkrét, egyedi ügyre vonatkoztatva, egyedi tartalommal kifejtették volna álláspontjukat és megjelölték volna a szerintük fennálló, de észlelni elmulasztott semmisségi okot, az azt hordozó szerződéses rendelkezést, tartalmát, az érvénytelenség mibenlétét.
- [51] A jelen ügyben a kérelemhez kötöttség és az azon való túlterjeszkedés tilalma eljárásjogi elvei [rég Pp. 3. § (2) bekezdés, 213. § (1) bekezdés, 215. §] mellett – figyelemmel a kereset tárgyára és a felperesek kereseti tényállításaira a fentebb rögzített keresethalmazat keretében – nem merült fel a kereset tárgyán túlmutató semmisségi ok hivatalbóli észlelésének szükségessége [1/2005. (VI. 15.) PK vélemény, 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 4. pont a) és b) pontjai].
- [52] A Kúria kiemeli, hogy téves a felpereseknek a Fogyasztói Irányelvből – az EUB egyedi döntéseire utalással – levezetett az az álláspontja, miszerint a nemzeti bíróságokat általános jelleggel terhelne hivatalbóli eljárás kötelezettsége a szükséges ténybeli és jogi elemek (azaz peradatok, tények, bizonyítékok) rendelkezésre állása esetén, és hivatalból kellene lefolytatniuk a tisztességtelen szerződési feltételek „értékelésével” és a jogkövetkezmények levonásával kapcsolatos eljárást. A Kúria több eseti döntésében (például Gfv.VI.30.472/2021/9., Gfv.VII.30.095/2020/9. [48], Gfv.II.20.028/2023/13. [74]) rögzítette következetes álláspontját, miszerint ilyen általános jellegű, a nemzeti eljárási jog adta kereteken (a már említett kérelemhez kötöttség elvén, illetve a felek rendelkezési jogán) túlmenő kötelezettség a nemzeti bíróságokat nem terheli, és ez – a felperesek hivatkozásával szemben – sem a Fogyasztói Irányelv rendelkezéseiből, sem a hivatkozott EUB határozatokból nem vezethető le.
- [53] A Kúria nyomatékkl rámutat, hogy az EUB a C-511/17. számú ítéletében a Fogyasztói Irányelv 4. cikk (1) bekezdésének és 6. cikk (1) bekezdésének értelmezésével összefüggésben mondta ki, hogy a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló irányelv 6. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az a nemzeti bíróság, amely a fogyasztó által annak megállapítása iránt indított kereset tárgyában jár el, hogy az e fogyasztó által az eladóval vagy szolgáltatóval megkötött szerződésben foglalt bizonyos feltételek tisztességtelenek, csak azokat a feltételeket köteles megvizsgálni, amelyek kapcsolódnak a jogvitának a felek által meghatározott tárgyhöz, amint rendelkezésére állnak az ehhez szükséges – adott esetben bizonyítás

- felvétellel kiegészített – jogi és ténybeli elemek. Nem köteles viszont hivatalból és egyenként megvizsgálni a nemzeti bíróság az összes többi olyan szerződési feltételt, amelyeket a fogyasztó keresettel nem támadott, annak vizsgálata érdekében, hogy e feltételek tisztességteleneknek minősülnek-e. A Fogyasztói Irányelv 4. cikkének (1) bekezdését és 6. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy jóllehet a fogyasztó követeléseinek alapjául szolgáló szerződési feltétel tisztességtelen jellegének értékeléséhez figyelembe kell venni a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató által megkötött szerződés összes többi feltételét, e figyelembevétel önmagában nem vonja maga után az eljáró nemzeti bíróság kötelezettségét arra, hogy hivatalból vizsgálja meg ezen összes feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegét. A fogyasztó számára az irányelv alapján hivatalból biztosítandó védelem nem terjedhet addig, hogy a nemzeti bíróságok figyelmen kívül hagyják a jogvita tárgyának – ahogyan azt a felek az általuk felhozott jogalapok fényében értelmezett követeléseik révén meghatározták – kereteit vagy túlterjeszkedjenek azokon. A nemzeti bíróság nem köteles a jogvitát az előtte felhozott kereseti kérelmeken és jogalapokon túl kiterjeszteni azáltal, hogy az esetlegesen tisztességtelen jellegük vizsgálata érdekében egyenként elemzi az olyan szerződés összes többi feltételét, amelynek csupán bizonyos feltételi képezik tárgyát az e bíróság elé terjesztett keresetnek. Ezt az értékelést igazolja egyrészt a rendelkezési elv, amely szerint a jogvita tárgyát a felek határozzák meg, továbbá a *ne ultra petita* elve, amely szerint a bíróság nem terjeszkedhet túl a felek kérelmein.
- [54] Ezen elvek sérülnének, ha a nemzeti bíróságok a fogyasztói irányelv értelmében kötelesek lennének a jogvita tárgyának a felek kérelmei és jogalapjai révén meghatározott kereteit figyelmen kívül hagyni vagy azokon túlterjeszkedni. Következésképpen a nemzeti bíróság az elé terjesztett jogvita tárgyának keretei között köteles hivatalból megvizsgálni valamely szerződési feltételt azon védelem címén, amelyet a fogyasztói irányelv értelmében biztosítani kell a fogyasztónak, annak elkerülése érdekében, hogy a fogyasztó követeléseit elutasítsa egy – adott esetben jogerőre emelkedő – határozattal, miközben e követeléseknek helyt lehetett volna adni, ha e fogyasztó a tájékoztatlansága folytán nem mulasztott volna el hivatkozni e feltétel tisztességtelen jellegére (C-511/17. számú ítélet [30], [31], [32] pontjai).
- [55] A jelen ügyben a keresetnek nem volt tárgya az árfolyamrészrel, illetve a DH1 tv. 3. § (1), illetve (2) bekezdései tartalmával (behelyettesítés kérdésével) kapcsolatos igény, így az eljáró bíróságok nem mulasztottak (nem mulaszthattak), következőképpen nem sértettek sem nemzeti, sem uniós jogot a felperesek által – először és kizárólag – a felülvizsgálati kérelemben előadott fent irt hivatkozások tekintetében.
- [56] A Kúria arra is rámutat, hogy a felperesek által a Gfv.8. sorszámú beadványukban több ponton (11. oldal, 36. oldal) hivatkozott C-19/20. számú ítéletének [97] pontjában az EUB is „a nemzeti eljárási szabályok keretein belül” értelmezte a nemzeti bíróságnak a fogyasztó részére nyújtandó jogvédelem körében teljesítendő hivatalbóli (tájékoztatási) kötelezettségét.
- [57] A kifejtettekre figyelemmel a felülvizsgálati kérelemben a DH1 tv. 3. § (1) és (2) bekezdései irányelvvel, illetve a felperesek által hivatkozott EUB döntésekkel ellentétes jellegével összefüggő hivatkozásai a felülvizsgálati eljárásban nem voltak érdemben vizsgálhatóak.
- [58] A felperesek Gfv.8. sorszámú beadványában foglaltak részben ugyanezen okból, részben a régi Pp. fentebb felhívott 273. § (5) bekezdés I. fordulatában a felülvizsgálati kérelem megváltoztatása (kiegészítése) tilalmából következően nem voltak a felülvizsgálati eljárás keretei közé vonhatóak, figyelemmel a felperesek azon konkrét kijelentésére is, miszerint ezen beadványuk „kifejezetten a DH törvények behelyettesítési módszerének tilalmára összpontosít” (beadvány 22. oldal).
- [59] A fentiekből következően irrelevánsak voltak a felpereseknek az EUB C-824/18., C-321/20., C-439/19. számú ítéleteivel kapcsolatos hivatkozásai is.
- [60] A felülvizsgálati eljárás kereteit illetően rögzíti továbbá a Kúria, hogy a felperesek módosított keresete háromirányú volt: egyrésztől a tényállásban rögzített három szerződés részleges érvénytelenségének, és ezzel összefüggésben az általuk állított összegű tartozás fennálltának megállapítását; másrésztől a szerződésekhez kapcsolódó alperesi felmondások hatálytalanságának megállapítását; harmadsorban a szerződésekben kikötött kezelési költséggel kapcsolatos szerződési feltétel részleges érvénytelenségének megállapítását kérték. Az eljáró bíróságok – érdemben elbírálvá azokat – mindkét fokon elutasították a felperesek valamennyi keresetét, melyek közül a felülvizsgálati kérelem nem érintette a felmondások hatálytalanságának, valamint a kezelési költség tisztességtelensége miatti részleges érvénytelenségének kérdését.
- [61] Ebből következően kizárólag az árfolyamkockázati tájékoztatás megfelelő voltának kérdése lehetett a felülvizsgálati eljárás tárgya.
- [62] Utóbbival összefüggésben a felperesek megsértett jogszabályhelyként kifejezetten nem kívántak hivatkozni a régi Ptk. 209. §-ára és 209/A. §-ára (felülvizsgálati kérelem 107. oldal), arra nézve pedig, hogy az árfolyamkockázati tájékoztatás kérdése tárgyában a jogerős ítélet miért sértene a régi Pp. 213. § (1) bekezdését, illetve 221. § (1) bekezdését, a felperesek hivatkozásait csak az általánosság szintjén meg nem haladó indokolást tartalmaz (felülvizsgálati kérelem 114. oldal *a*), *e*), *f*) pontok).
- [63] A felperesek a régi Pp. 213. § (1) bekezdésének sérelmét abban jelölték meg, hogy a bíróság „a közösségi jog alapján fennálló semmisségi okkal” kapcsolatos jogi érveket nem merítette ki, azt azonban, hogy – eljárásjogi oldalról értelmezve – konkrétan milyen jogi érveket hiányoltak a semmisségi okkal (azaz anyagi jogi jogintézménnyel) összefüggésben, a felperesek nem adták elő. E körben nem értelmezhető a Fogyasztói Irányelv 6. és 7. cikkének sérelmével kapcsolatos hivatkozásuk, tekintettel arra, hogy az irányelv sérelmét anyagi jogi, és nem eljárási szabálysértésnek tekintették (felülvizsgálati kérelem 107. oldal és 113. oldal).
- [64] Az ítélet teljességének elve [rég Pp. 213. § (1) bekezdésének normatartalma] nem a „jogi érvek”

- kimerítésének kötelezettségét jelenti, hanem azt a kötelezettséget, hogy a bíróság a felek által perbe vitt valamennyi igényt teljeskörűen elbírálja. Az eljárás bíróságok – határozataik jogi indokolásából kétséget kizáróan megállapíthatóan – minden, a felperesek által a módosított keresetükben elbírálni kért kereseti kérelmet érdemben vizsgáltak és bíráltak el, ezért határozataik a régi Pp. 213. § (1) bekezdését, ezáltal az ítélet teljességének elvét nem sértik.
- [65] A régi Pp. 221. § (1) bekezdésének a felperesek által állított sérelmével összefüggésben rögzíti a Kúria, hogy az eljárás bíróságok határozataikat a felperesek mindegyik kereseti kérelmének körében a szükséges mértékben megindokolták (elsőfokú ítélet 6. oldal felülről első bekezdéstől 10. oldal első bekezdésig, jogerős ítélet [28]–[45] pontok, illetve az utóbbi az árfolyamkockázati tájékoztatás tisztességtelenségére alapított részleges érvénytelenség iránti *petitum* tekintetében a [31]–[39] pontokban).
- [66] Nem jelenti a régi Pp. 221. § (1) bekezdése sérelmét, ha a bíróság határozatában külön nem tér ki a fél által felhozott valamennyi érve. A bíróság nem köteles a fél által szükségtelenül felsorolt, az adott kereseti kérelem elbírálása szempontjából nem adekvát hivatkozásokkal – ideértve a közösségi joggal, valamint a fél által felhívott EUB ítéletek mindegyikével – kapcsolatos álláspontjának kifejtésére. Eleget tesz indokolási kötelezettségének, ha logikusan, jogilag követhetően kifejti a döntést megalapozó jogi érveit, utalva az irányadónak vett jogszabályokra és megjelölve, mi volt az oka alkalmazásuknak (egyezően: Alkotmánybíróság 26/2020. (XII. 2.) AB határozat [22] pont, mely szerint a bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolásának kötelezettsége, különösen nem a szubjektív elvárásait is kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása; az indokolásnak az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie). Tartalmilag ugyanezt fejtette ki az Alkotmánybíróság a 77/2013. (III. 1.) AB határozat indokolásának [31] bekezdésében is. Ebből következően az ítéletnek a felek által felvetett, és az ügy elbírálása szempontjából lényeges jogkérdésekre kell kitérnie, a döntéshez nem tartozó okfejtés szükségtelen, felesleges. A jogerős ítélet nem sérti tehát a régi Pp. 221. § (1) bekezdését sem.
- [67] A kockázatteltárással összefüggésben a felperesek arra hivatkoztak (felülvizsgálati kérelem 113. oldal), hogy anyagi jogi jogsérelem azért következett be, mert az eljárás bíróságok e körben „kirekesztették az EUB C-260/18. sz. ítéletben foglaltakat, és a döntés valójában a C-80/21. - C-82/21. sz. ítélet 1–3. pontjai alapján irányelvet sértő”.
- [68] A felülvizsgálati eljárás fentebb részletesen kifejtett korlátaira tekintettel a felperesek C-260/18. számú ítéletre való hivatkozása a jelen felülvizsgálati eljárás keretében nem értelmezhető. Ezen ügy tárgyát ugyanis – amint arra a Kúria a Gfv.VI.30.206/2023/2. számú végzése [48] pontjában már rámutatott – alapvetően a jogkövetkezmények kérdése (valamely feltétel tisztességtelen jellege megállapításának joghatásai, a fogyasztói érdekek vizsgálata, a szerződés tisztességtelen feltételek nélküli fennmaradása) képezte – az ügyben irányadó lengyel jog tükrében.
- [69] A C-80/21.-C-82/21. számú egyesített ügyben hozott ítéletében – kiegészítve a C-260/18. számú ítéletet – az EUB ugyancsak a jogkövetkezményekkel (nevezetesen a fogyasztónak a szerződés teljes érvénytelenségének megállapítása következtében a helyzetére gyakorolt következmények értékelése szempontjából kinyilvánított szándéka döntő jelentőségével, illetve a nemzeti bíróság önálló jogkörébe tartozó azon kérdés vizsgálatával, miszerint az adott esetben a releváns nemzeti jogszabályban előírt intézkedések megtétele lehetővé teszi-e azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását, amelyben a fogyasztó e tisztességtelen kikötés hiányában lett volna) foglalkozott, mely kérdés vizsgálatáig – a jelen perbeli szerződések árfolyamkockázattal kapcsolatos részleges semmissége iránti kereset elutasítása folytán – az eljárás bíróságok el sem jutottak.
- [70] Ebben a körben az érdemi vizsgálatot az is lehetlenné tette volna, hogy a felperesek felülvizsgálati kérelmükben nem fejtették ki részletesen, szöveges formában, hogy a perbeli árfolyamkockázati tájékoztatások miért nem voltak megfelelőek. Az adott ügyben vizsgált egyedi árfolyamkockázati tájékoztatóra vonatkoztatott, konkrét felülvizsgálati indokokat a felperesek általánosság szintjén mozgó, csupán az EUB egyes határozatait idéző, és azt – számos esetben nem a per tárgyához kapcsolódó, így nem adekvát – észrevétellel ellátott „indokolása” nem pótolja.
- [71] Minderre tekintettel a jogerős ítéletben az árfolyamkockázati tájékoztató megfelelőségével kapcsolatban kifejtettek érdemi vizsgálatára sem volt lehetőség a jelen felülvizsgálati eljárás keretében.
- [72] Ugyanakkor a Kúria rögzíti, hogy a perbelivel egyező árfolyamkockázati tájékoztatót számos alkalommal vizsgálta és ítélte megfelelőnek, így például a Pfv.VI.20.861/2019/7. számú határozatában, valamint a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozata (JPE határozat) meghozatalát követően hozott Gfv.VI.30.184/2021/10., Gfv.VI.30.151/2022/12., Gfv.VI.30.356/2022/6., továbbá Gfv.I.30.188/2022/10. számú határozataiban is.
- [73] Összegezve: A felperesek által felülvizsgálati kérelmükben a régi Pp. 272. § (2) bekezdésének megfelelően megsértett jogszabályhelyként megjelölt, ezáltal érdemben vizsgálható régi Pp. 213. § (1) bekezdése és 221. § (1) bekezdése tekintetében tehát a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, a felperesek további hivatkozásai a fentebb részletesen kifejtettek okán nem voltak érdemben vizsgálhatók, így a felülvizsgálat eredményeként a Kúria azt állapította meg, hogy a felülvizsgálati kérelem alaptalan, a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, ezért azt hatályában fenntartotta.
- [74] A felperesek által felülvizsgálati kérelmükben előadott előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmükben megfogalmazott kérdés az ügy elbírálása szempontjából semmilyen jelentőséggel nem bír. Az EUMSZ 267. cikk (2) bekezdése alapján előzetes döntéshozatali eljárást a jogvita eldöntéséhez szükséges uniós jogkérdés vonatkozásában lehet indítványozni. Nincs helye előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének, ha a felmerülő

jogkérdés az ügy elbírálása szempontjából nem releváns, a hivatkozott uniós rendelkezést az EUB már értelmezte, vagy az uniós jog helyes értelmezése annyira nyilvánvaló, hogy azzal kapcsolatban észszerű kétség nem merül fel (283/81. számú CILFIT-ügy [21] pont). A felperesek Gfv. 13. sorszámu beadványában előterjesztett további kérdések egyrészt szintén kívül estek a jelen felülvizsgálati eljárás keretében érdemben vizsgálható kérdések körén, másrészt a Kúria a felperesek által hivatkozott Gfv.VI.30.204/2023/2. számú – az EUB előzetes döntéshozatali eljárását célzó – végzésében alapvetően az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazása körében kérte a Fogyasztói Irányelv értelmezését, márpedig a jelen ügyben a jogkövetkezmények alkalmazása – a szerződés érvénytelenségének hiányában – fel sem merült. Mindezekre tekintettel a felülvizsgálati eljárás felfüggesztésére sem volt ok, ezért a Kúria a felperesek előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti mindkét kérelmét elutasította.

(Kúria Gfv.V.30.507/2022/14.)

297 Az állami tulajdonhoz fűződő részjogosítványok, illetve kötelezettségek – főszabály szerint – a vagyonekezelőt illetik, illetve terhelik. Erre tekintettel a vízgazdálkodási társulat a saját beruházásaival kapcsolatos elszámolási igényét nem a tulajdonossal, hanem a vagyonekezelővel szemben érvényesítheti [1959. évi IV. törvény (Ptk.) 175. §; 2011. évi CXCVI. törvény 11. § (8) bek.; 2010. évi LXXXVII. törvény 29. §; 254/2007. (X. 4.) Korm. r. 16. §, 41. § (2) bek., 50/E. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes víztársulat a feladatainak ellátása érdekében saját forrása mellett uniós és állami támogatásokat is igénybe véve beruházási tevékenységeket végzett számos, az alperes tulajdonában álló ingatlanon. E körben a felperes támogatással megvalósuló vízkárelhárítási beruházásokat végzett több szivattyútelepen, mely érintette az üzemeltetői szerződés alapján használatában állt, a felülvizsgálati eljárás szempontjából jelentőséggel bíró B. külterület ... helyrajzi számú (a továbbiakban a felülvizsgálati eljárás tekintetében: perbeli) ingatlant.
- [2] A felperes a beruházások megvalósítását megelőzően az alperes képviseletében eljáró vagyonekezelő szervtől előzetes írásbeli hozzájárulást, a megvalósítást követően a saját nevére vízjogi üzemeltetési engedélyt kapott, a beruházásokat aktiválta, azonban az érintett ingatlanokon vagyonekezelői jogot nem szerzett.
- [3] A felperes kezelői joga alatt álló és üzemeltetésében lévő állami tulajdonú vizek és vízi létesítmények a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Vgtv.) 2014. január 1. napjától hatályos 3. § (3) és (4) bekezdése alapján ingyenesen egy vízügyi igazgatóság vagyonekezelésébe kerültek, amelyre tekintettel az érintett vagyontárgyak felperes általi átadása 2016. június 17-én megtörtént.
- [4] A felperes 2016. január 15. napjától levelezést folytatott a beruházásokból eredő igényének érvényesítése érdekében, amelynek során – további vagyonekezelésben lévő ingatlanokra vonatkozó

igényei mellett – a perbeli ingatlan tekintetében is előterjesztette elszámolási igényét. Az elszámolás nem történt meg.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [5] A felperes a hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásban módosított keresetében a – felülvizsgálati eljárás szempontjából jelentőséggel bíró – perbeli ingatlan tekintetében az alperes 45 318 820 forint és járulékai megfizetésére kötelezését kérte több jogcímen. Keresetét elsődlegesen az állami vagyonnal való gazdálkodásról szóló 254/2007. (X. 4.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vr.) 16. §-a szerinti elszámolási kötelezettségre és a perbeli ingatlan esetében a 2005. március 30. napján létrejött üzemeltetési szerződésre, valamint 2002. május 18. napján kelt támogatási szerződésre, másodlagosan a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 137. § (1) bekezdésében szabályozott ráépítésre, harmadlagosan a régi Ptk. 361. §-ában meghatározott jogalap nélküli gazdálkodásra alapította.
 - [6] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Egyebek mellett arra hivatkozott, hogy jogviszony hiányában nincs elszámolási kötelezettsége a felperes felé, az üzemeltetési szerződésben félként nem szerepelt. A Nemzeti Földalaphoz tartozó perbeli ingatlanra nem alkalmazhatók a Vr. szabályai, amelyekben meghatározott egyoldalú elszámolási kötelezettség kizárólag az állami vagyon használatját, haszonélvezőjét és vagyonekezelőjét terhel, a tulajdonost nem. Ezen ingatlan esetében szükségesnek tartotta az üzemeltetői szerződésben megjelölt vagyonekezelő, illetve jogutódai és az új vagyonekezelő perben állását.
- #### Az első- és a másodfokú ítélet
- [7] Az elsőfokú bíróság – a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróság korábbi közbenső ítéletét hatályon kívül helyező végzése folytán megismételt eljárásban hozott – ítéletében a perbeli ingatlan tekintetében kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek „a Nemzeti Földügyi Központ útján” 45 318 820 forintot és ezen összeg 2017. július 18. napjától járó késedelmi kamatát, továbbá ugyancsak „a Nemzeti Földügyi Központ útján” 1 247 992 forint perköltséget. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
 - [8] Az alperes képviseletében a Nemzeti Földügyi Központ által előterjesztett fellebbezés folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, megfellebbezett rendelkezését helyben hagyta, és kötelezte az alperest a felperesnek 500 000 forint másodfokú perköltség megfizetésére.
 - [9] Határozata indokolásában rögzítette, hogy a felperes keresetét az általa kezelői jog, valamint üzemeltetői szerződés alapján használt állami tulajdonú ingatlanokon különböző időpontokban végzett beruházások értéknövekedésének megtérítése iránt terjesztette elő, az értéknövekedést egyes ingatlanonként külön is meghatározta. Ezért az egyes ingatlanokra vonatkozó kereseti kérelmek valódi

- tárgyi keresethalmazatot képeznek, amelyek közül a perbeli ingatlan érintő részben a Nemzeti Földügyi Központ – korábban a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet – jogosult az alperes képviselőre a Nemzeti Földalapról szóló 2010. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban: NFA tv.) 3. § (1) bekezdésére figyelemmel, mivel ezen ingatlan a Nemzeti Földalapba tartozik. A perrel érintett további ingatlanok tekintetében az alperes képviselőt egy Zrt. látta el, aki által benyújtott fellebbezést a másodfokú bíróság – a Kúria Gfv.V.30.466/2022/2. számú határozatával helybenhagyott – Gf.III.30.057/2022/8. számú végzésével hivatalból elutasította, ezért a másodfokú eljárás tárgyát kizárólag a perbeli ingatlan érintő igény képezte.
- [10] Az alperes azon hivatkozására tekintettel, miszerint közvetlen jogviszonyban a felperessel nem állt, és a jogszabályi rendelkezések alapján igényt az állami vagyon új kezelőjével szemben érvényesíthet, a másodfokú bíróság kiemelte, hogy a vízgazdálkodási társulatokról egymást követően több jogszabály is rendelkezett, így az 1957. évi 48. tvr., az 1960. évi 29. tvr., az 1965. évi 23. tvr., az 1977. évi 28. tvr., majd a Vgtv. Utóbbi szerint a vizekkel, vízi létesítményekkel kapcsolatos igazgatási feladatokat a vízügyi igazgatási szervezet látja el [3. § (1) bekezdés], és az állami tulajdonú vizekről, vízi létesítményekről vízgazdálkodási társulás útján kell gondoskodni [7. § (1) bekezdés]. E jogszabályi rendelkezésben meghatározott közérdekű tevékenységének elvégzése során, üzemeltetési szerződés alapján használta a felperes a perbeli ingatlan.
- [11] Az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény (a továbbiakban: Vtv.) 64. § (3) bekezdése a Vgtv. 7. § (1) bekezdését 2010. január 1. napjával annyiban módosította, hogy az állami tulajdonú vizekről és vízi létesítményekről vizitársulás útján kell gondoskodni. A Vtv. 62. § (1) bekezdés c) pontja pedig előírta, hogy a már működő, bejegyzett társulatok kötelesek 2010. december 31. napjáig az állami tulajdonú vizekre és vízi létesítményekre vagyonkezelői, üzemeltetői szerződést kötni. A felperes kezdeményezése ellenére szerződés nem jött létre, azonban a felperes ezt követően is üzemeltette, használta a perbeli ingatlan, ami 2014. január 1. napjával a törvény erejénél fogva a vízügyi igazgatási szerv vagyonkezelésébe került.
- [12] A másodfokú bíróság szerint kétségtelen, hogy a régi Ptk. 175. §-a és a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény (a továbbiakban: Nvtv.) 11. § (8) bekezdése értelmében a vagyonkezelőt terhelik a tulajdonos kötelezettségei, ugyanakkor a régi Ptk. 175. §-a szerint „a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően”, míg az Nvtv. 11. § (8) bekezdése alapján „jogszabály és a vagyonkezelői szerződés eltérő rendelkezéseinek hiányában”. Így a tulajdonosi kötelezettségek viselését más jogszabály eltérően is szabályozhatja, amely esetben az eltérő szabályt kell alkalmazni. Álláspontja szerint, ilyen eltérő jogszabályi rendelkezés a Nemzeti Földalapba tartozó földrészelek hasznosításának részletes szabályairól szóló 262/2010. (XI. 17.) Korm.rendelet (a továbbiakban: NFA Korm.rend.) 2019. július 1. napjától hatályos 41. § (2) bekezdése és az abban hivatkozott 50/E. §-a, amelyek a Nemzeti Földalapba tartozó földrészelek hasznosításával, valamint a Nemzeti Földügyi Központ létrehozásával összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 159/2019. (VI. 28.) Korm. rendelet 56. §-a alapján a folyamatban lévő ügyekben, így a jelen perben is alkalmazandók.
- [13] A másodfokú bíróság kifejtette, a Nemzeti Földalapba tartozó földrészeleket érintően az NFA Korm.rend. 41. § (2) bekezdése akként rendelkezik, hogy a vagyonkezelő a szerződés megszűnésekor vagy a szerződésben meghatározott esetben köteles a földrészlet értékének az átvételkor fennálló állapothoz viszonyított, a gazdálkodási tevékenységével összefüggésben keletkezett értékkülönbségével (értékcsökkenésével vagy értéknövekedésével) a szerződés és az 50/E. § előírásai szerint elszámolni. Az NFA Korm. rend. 50/E. § (14) bekezdése értelmében az e rendeletben foglalt értéknövelő beruházásokkal kapcsolatos elszámolási szabályok megfelelően vonatkoznak az egyéb jogcímen földhasználatra jogosultak értéknövelő beruházásokkal kapcsolatos elszámolási igényére is. Ennek az igénynek a teljesítésére az NFA Korm.rend. 50/E. § (11) bekezdéséből következően a Nemzeti Földügyi Központ köteles és a Nemzeti Földalapról szóló 2010. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban: NFA törvény) 29. §-a alapján az állam áll helyt, ha a Nemzeti Földügyi Központ a megtérítési kötelezettség teljesítésére nem rendelkezett fedezettel. Mindezek alapján a másodfokú bíróság arra vont következtetést, hogy a Nemzeti Földalapba tartozó földrészlet korábbi – bármilyen jogcímmű – használója elszámolási igényének megtérítésére az újabb vagyonkezelő nem kötelezhető.
- [14] Kiemelte, hogy a jelen esetben a felperes a perbeli ingatlan hasznosítására vagyonkezelői szerződést nem kötött, azonban üzemeltetési szerződés alapján jogosult volt az ingatlan használni, így az NFA Korm.rend. 50/E. § (14) bekezdésére figyelemmel – vagyonkezelői szerződés és az ingatlan használatát biztosító szerződés erre vonatkozó kikötése hiányában is – az értéknövelő beruházásokkal kapcsolatos elszámolási igényt érvényesíthet az NFA Korm.rend. szabályai szerint. Hangsúlyozta: ennek ellenkezőjét az alperes fellebbezésében hivatkozott Kúria Pfv.VI.20.840/2020/6. számú ítélete sem támasztja alá, mivel abban az ügyben nem az NFA Korm.rend., hanem a Vt. szabályai voltak alkalmazandók, és a Kúria csupán a jogalap nélküli gazdagodás iránti igényt tartotta megalapozatlannak éppen amiatt, hogy a Vt. – bár eltérő módon, de az NFA Korm.rendelettel egyezően – jogalapot biztosít a megvalósított értéknövelő beruházás ellenértékének követelésére.
- [15] A másodfokú bíróság kitért arra is, hogy a perben a felperes az ingatlanon végzett beruházás megtérítésével kapcsolatos igényét nem a Nemzeti Földügyi Központtal, hanem az állammal szemben terjesztette elő, amely az NFA törvény 29. §-a értelmében akkor köteles a megtérítési kötelezettség teljesítéséért helytállni, ha arra a Nemzeti Földügyi Központ nem rendelkezett fedezettel. Az alperes ugyanakkor nem állította sem az elsőfokú eljárásban, sem fellebbezésében, hogy a Nemzeti Földügyi Központ fedezettel rendelkezne vagy rendelkezett volna a felperes megtérítési igényének teljesítésére,

azaz anyagi jogi kifogással nem élt, így a másodfokú bíróság álláspontja értelmében nem volt akadályos annak, hogy a felperes a beruházásokkal kapcsolatos megtérítési igényét az állammal szemben érvényesítse.

- [16] Ezt követően a másodfokú bíróság a felperes követelésének összevontságát vizsgálta. E körben helytállóan és a hatályon kívül helyező végzésben foglalt iránymutatástól való indokolt eltérésnek ítélte a perbeli ingatlanok értéknövekedésének mint szakkérdésnek a megítélése érdekében a megismételt elsőfokú eljárásban lefolytatott szakértői bizonyítás keretében a szakértő által alkalmazott vizsgálati módszer elsőfokú bíróság általi elfogadását. Részletesen megindokolta, hogy a szakértő írásban és meghallgatása során is kiegészített szakvéleménye minden szempontból aggálytalan volt, más szakértő kirendelésének szükségessége a perben nem merült fel.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [17] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, annak hatályon kívül helyezése és elsődlegesen – beadványa tartalmát [rég Pp. 3. § (2) bekezdés] tekintve – az elsőfokú ítéletnek a perbeli ingatlannal összefüggő marasztaló rendelkezéseinek megváltoztatása és a kereset elutasítása, másodlagosan az elsőfokú bíróság e körben új eljárásra és új határozat hozatalára utasítása érdekében. Megsértett jogszabályhelyként a régi Ptk. 175. §-át, az Nvtv. 11. § (8) bekezdését, az NFA Korm.rendelet 41. §-át, a Vr. 16. §-át, továbbá a régi Pp. 182. § (3) bekezdését, 206. §-át és 252. § (4) bekezdését jelölte meg.
- [18] Az alperes a régi Ptk. 175. §-a, az Nvtv. 11. § (8) bekezdése, az NFA Korm. rendelet 41. §-a és a Vr. 16. §-a normatartalmának felhívásával fenntartotta, hogy az eljárás során a jelenlegi vagyonkezelő perben állása is szükséges lett volna, tekintettel arra, hogy a perrel érintett összes – így a perbeli – állami tulajdonú ingatlan törvényi kijelölés útján a K.-V. Vízügyi Igazgatóság kezelésébe került 2014. január 1. napjától, határozatlan időtartamra. Mindezek alapján a felperes az értéknövelő beruházásokkal kapcsolatos elszámolási igényét legfeljebb a jelenlegi vagyonkezelővel szemben kísérelhetette volna meg érvényesíteni. A Vr. 16. §-a egyoldalú elszámolási kötelezettséget nevesít, mely kizárólag az állami vagyon használóját, haszonélvezőjét és vagyonkezelőjét terheli, a tulajdonost, így az alperest azonban nem. Ugyanígy az NFA Korm.rendelet sem kötelezi a tulajdonost elszámolásra.
- [19] Kitért arra is, hogy a perbeli ingatlant a felperes nem közvetlenül az alperes részére adta birtokba, hanem a Vgtv. 3. § (3) bekezdésében meghatározott új vagyonkezelőnek. Így a peres felek között nem áll fenn olyan jogviszony, amely a beruházás értéknövelő hatásának az elszámolása szempontjából értékelhető lenne. Érvelése alátámasztásaként hivatkozott az államháztartás számviteléről szóló 4/2013. (I. 11.) Korm.rendelet 10. § (2) bekezdésére is, amely alapján az alperes a felépítmények eszközértékét sem tartja nyilván, mert az az új vagyonkezelő feladatkörébe tartozik.
- [20] Érvelése értelmében az alperes személyét érintő passzív perbeli legitímáció hiányára tekintettel a felperest nem illeti meg vele szemben a keresetében

érvényesített jog. E körben vitatta a másodfokú bíróság jogi okfejtését, szerinte a jogerős ítéletben felhívott jogszabályi rendelkezésekből nem következik, hogy ő lenne köteles a felperes igényének teljesítésére.

- [21] Az eljárási szabálysértések körében az alperes elsődlegesen azt kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság a megismételt eljárás során lefolytatott szakértői bizonyítás keretében eltért a korábbi közbenső ítélet hatályon kívül helyező végzésben a másodfokú bíróság által adott iránymutatástól az értéknövekedés megállapításának körében. Továbbra is vitatta a kirendelt szakértő által alkalmazott módszertant, külön kitért a támogatások levonásának, valamint az amortizáció alkalmazásának, és a bekerülési érték áfa-tartalmának kérdésére.
- [22] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását célozta.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [23] A Kúria előjáróban rögzíti, hogy a másodfokú eljáráshoz igazodóan a felülvizsgálati eljárás tárgyát is kizárólag a perbeli ingatlant érintő elszámolási igény képezte, és jelen határozata nem érinti az elsőfokú ítéletnek az érintett Zrt. vagyonkezelésében lévő további ingatlanokkal kapcsolatos, e körben a másodfokú bíróság Gf.III.30.057/2022/8. számú – a Kúria Gfv.V.30.466/2022/2. számú határozatával helyben hagyott – végzésével hivatalból elutasított fellebbezése miatt elsőfokon jogerőre emelkedett rendelkezéseit. E körben a jogerős ítéletnek nem volt a felülvizsgálati kérelemmel nem érintett része, így azt a régi Pp. 275. § (2) bekezdése szerinti felülvizsgálati keretek között eljárva kellett felülvizsgálni.
- [24] A Kúria a felülvizsgálat eredményeként azt állapította meg, hogy a felülvizsgálati kérelem alapos, a jogerős ítélet az alábbiak szerint jogszabálysértő.
- [25] Az alperes a jogerős ítéletet két vonatkozásban támadta felülvizsgálati kérelmében: egyrészt az eljárás korábbi szakaszaiban előadott álláspontját fenntartva állította passzív perbeli legitímációjának hiányát, másrészt az elszámolás szakértői módszertanát, kiemelten annak egyes elemeit kifogásolta, a beszerzett szakvélemény bíróságok által aggálytalanoként történt elfogadását sérelmezve.
- [26] A Kúria elsődlegesen az alperes perbeli legitímációval kapcsolatos hivatkozását vizsgálta, mert annak alaposága esetén szükségtelen az egyéb kérdések értékelése.
- [27] Az alperes helytállóan hivatkozott passzív perbeli legitímációjának hiányára.
- [28] A jogerős ítélet sérti a régi Ptk. 175. §-át, az Nvtv. 11. § (8) bekezdését, a Vr. 16. §-át és az NFA Korm.rendelet 41. §-át, mivel e rendelkezések a perbeli elszámolási igény kötelezettjenként egyértelműen a vagyonkezelőt és nem a tulajdonost nevezik meg.
- [29] A másodfokú bíróság jogerős ítéletének [33] bekezdésében maga is rögzítette a régi Ptk. 175. § és az Nvtv. 11. § (8) bekezdésének lényegét, és arra is helytállóan mutatott rá, hogy ezek csak eltérő jogszabályi rendelkezés hiányában érvényesülő normák (a perbeli ingatlan tekintetében

- vagyonkezelői szerződés nem jött létre, így annak eltérő rendelkezése nem volt értelmezhető).
- [30] Téves azonban a másodfokú bíróság azon következtetése (szintén a jogerős ítélet [33] bekezdésében), hogy ilyen eltérő rendelkezés volna az NFA Korm.rendelet 41. § (2) bekezdése és az abban hivatkozott 50/E. §-a. E rendelkezések ugyanis sem a régi Ptk., sem az Nvtv. hivatkozott szabályaitól nem térnek el az elszámolási kötelezettség alanya tekintetében: az NFA Korm.rendelet 41. § (2) bekezdésének szövege – nyelvtani értelmezésével megállapíthatóan – egyértelműen a vagyonkezelőt nevesíti az 50/E. § előírásai szerinti elszámolási kötelezettség alanyaként (kötelezettjeként); ettől az 50/E. § egyetlen bekezdése sem tér el a kötelezett személyét illetően, sőt (6) bekezdése kifejezetten „Az NFK-val szembeni, értéknövelő beruházásokkal kapcsolatos elszámolási igény”-ről, a (8) bekezdés az NFK általi elutasításról, a (11) bekezdés az NFK általi elismerésről és „az NFK részéről” történő teljesíthetőségről rendelkezik. A másodfokú bíróság által megjelölt jogszabályhelyekben tehát nincs olyan eltérő rendelkezés, amely a régi Ptk. 175. §-a és az Nvtv. 11. § (8) bekezdése egyértelmű rendelkezése szerint a vagyonkezelő kötelezetti minőségét felülírja.
- [31] Nem következik az alperesként perbe vont államnak a felperes elszámolási igényével összefüggő passzív perbeli legitimációjának fennállta a másodfokú bíróság által a jogerős ítélet [33] bekezdésének további, valamint [35] bekezdésében az NFA tv. 29. §-a szerinti helytállási kötelezettségéből sem. Az NFA tv. 29. §-a nem a kötelezett személyét (alanyiságát) érintő rendelkezést tartalmaz, hanem arra a feltételezett esetre vonatkozóan „Ha az NFK-t terhelő ... kötelezettség teljesítésére a tárgyevi bevétele vagy kiadási előirányzata nem nyújt fedezetet ...”, az NFK kötelezettségének teljesítéséért mondja ki az állam helytállási kötelezettségét, egyfajta mögöttes – kizárólag a pénzügyi (költségvetési) fedezet, ezáltal a jogszerű elszámolási igény teljesíthetőségét/végrehajthatóságát biztosító – kötelezettségment.
- [32] Ebből kiindulva nem volt jelentősége annak, hogy az alperes sem az elsőfokú eljárásban, sem a fellebbezésében nem állította, hogy a Nemzeti Földügyi Központ fedezettel rendelkezett vagy rendelkezett volna a felperesi igényének teljesítésére, és e körben nem élt anyagi jogi kifogással (jogerős ítélet [35] bekezdés).
- [33] A Kúria rámutat, hogy a felek és a másodfokú bíróság által is felhívott Pfv.VI.20.840/2020/6. számú felülvizsgálati ítéletében – amely ügyben az ottani felperes vizsgálódási társulat szintén elszámolási igényt kívánt érvényesíteni a Magyar Állam alperessel szemben – a Kúria a felperes jogalap nélküli gazdagodás jogcímen előterjesztett követelését minősítette alaptalannak (hivatkozott ítélet [10] bekezdés), emiatt nem kellett (e körben jogszabálysértésre történt hivatkozás hiányában nem is lehetett) – vizsgálni az állam ottani passzív perbeli legitimációjának kérdését, azonban határozatának [9] bekezdésében – a Vtv. 22. § (2) bekezdésére utalással – ugyanerre a jogi álláspontra helyezkedett.
- [34] A Kúria a jelen határozatának meghozatalakor figyelemmel volt továbbá a Kúria közigazgatási jogvitában 2022. április 13-án hozott Kfv.VI.37.239/2022/5. számú (megjelent: BH 2022.254. számon) felülvizsgálati eljárásban hozott ítéletére, amelyben ugyan önkormányzati tulajdonra nézve, de az Nvtv. 11. § (8) bekezdésében foglaltakkal összefüggésben, így a jelen perbeli állami tulajdonra is vonatkozathatóan vizsgálta a tulajdonos, illetve a vagyonkezelő relációjában a tulajdonhoz fűződő részjogosítványok gyakorlásának és a tulajdonost terhelő kötelezettségeknek a kérdését. E közigazgatási ügyben a Kúria kifejezetten a fenti jogszabályhely normatartalmát értelmezve és elemezve rögzítette, hogy főszabály szerint a vagyonkezelő gyakorolja a tulajdonhoz fűződő részjogosítványokat és terhelik a tulajdonos kötelezettségei, csak a tulajdon külön törvény szerint meghatározott, a tulajdonos személyéhez kapcsolódó státuszkérdéseiről nem rendelkezhet, utóbbiak tekintetében nem száll át a tulajdonos joga (hivatkozott ítélet [24]–[26] bekezdések, illetve [32] bekezdés szerinti elvi tartalom). Ezzel az értelmezéssel a Kúria a jelen ügyben is egyetért, attól eltérni nem kíván.
- [35] A felperest tehát az általa a jelen perbe vont – nem vitásan tulajdonos – alperessel (állammal) szemben nem illette meg a perbeli ingatlant érintő saját beruházásaival kapcsolatos elszámolás perbeli érvényesítésének joga, ezért keresete az alperes passzív perbeli legitimációja hiányában, önmagában ezen okból, alaptalan. Erre figyelemmel az alperes felülvizsgálati kérelmében a régi Pp. 182. § (3) bekezdésével, 206. §-ával és 254. § (2) bekezdésével kapcsolatos eljárási szabálysértésekkel összefüggő hivatkozásainak vizsgálata szükségtelen volt.
- [36] A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és a jogszabályoknak megfelelő új határozatot hozva a perbeli ingatlannal összefüggő elszámolási igényt érintő marasztaló, illetve perköltséggel kapcsolatos rendelkezése tekintetében megváltoztatta az elsőfokú bíróság ítéletét, és a felperes keresetét e tekintetben is elutasította.

(Kúria Pfv.V.20.292/2023/4.)

298I. Nem jelenti a jogállításhoz való kötöttséget rögzítő Pp. 342. § (3) bekezdésének és ezen keresztül a rendelkezési elv [Pp. 2. § (2) bekezdés] sérelmét, ha a bíróság anélkül alkalmaz általános kártérítést, hogy a felperes a keresetében a kártérítés mértékét annak alapján kérte volna meghatározni.

II. A jövedelempótló járadék alapjához tartozó jövedelem körébe sorolható juttatások meghatározásakor azok rendeltetésének kell jelentőséget tulajdonítani. Munkabéreként kell figyelembe venni a költségtérítésként adott juttatást, ha a valódi rendeltetése a munka díjazása.

III. Ha a járadékfizetési kötelezettség ideje nem határolható be, az véghatáridő nélkül megállapítható. A nyugdíjkorhatár elérése nem tekinthető a jövedelempótló járadékfizetés véghatáridejének, ha nincs kétséget kizáró bizonyíték arra, hogy az adott élethelyzetben a károsult nem fog tovább dolgozni [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 7. § (1) bek., 8. és 11.

pont, 216. § (1) bek. a) pont, 279. § (1) bek.; 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:528. §, 6:531. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2018. április 25-én nagymotorkerékpár vezetőjeként személyautóval ütközött, és súlyos közúti balesetet szenvedett. Az alperes a károkozó felelősségbiztosítója.
- [2] A felperes a baleset következtében agyrázkódásos sérülést, a jobb kar sing- és orsócsont törését, a felkar túlfeszítéses sérülését, a kulcsont alatti verőér sérülését szenvedte el, amelyhez a jobb kéz teljes érzéskiesése, verőeres vérellátási zavara és a jobb felső végtag pulzushiánya társult. A sürgősen elvégzett érrekonstrukciós műtét során észlelték, hogy a jobb oldali közös karidegfonat súlyosan roncsolódott. Ezt követően a jobb orsócsont és singcsont törést TEN szeggel rögzítették. A felperest 2018. április 26-án áthelyezték egy másik egészségügyi intézmény traumatológiai klinikájára, ahol további sérüléseket diagnosztizáltak: a hónaljji verőérág károsodását, a szem sympathicus beidegzésének zavarát, a jobb oldali vállkulcs izületi ficam fennálltát, valamint a jobb oldali plexus brachialis teljes kiszakadását. A 2018. május 11-ig tartó kezelés során, további műtét keretében kulcsont szétválasztást végeztek, a II. bordára rögzült C8-Th1 kiszakadt nyaki idegtörzset mobilizálták, majd mindkét lábszárról vett suralis grafftal idegpótlásra került sor a nyaki C8 idegtörzsre.
- [3] A jobb oldali domináns felső végtag a közös karidegfonat károsodása miatt mozgásában és érzéskvalitásaiban teljesen károsodott. A jobb oldalon az érzéskvalitások és a mozgások az ujjakban, a csuklóban, a könyökizületben és a vállövben megszűntek, a felperes kizárólag a váll emelésére képes. Fájdalma állandósult, amely erős fájdalomcsillapítást tesz szükségessé. A felperes fizikális és körlelektani állapota 64%-os mértékű össz-egészségkárosodást eredményez, amely 78%-os mértékű munkaképesség-csökkenésnek feleltethető meg.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [4] A felperes keresetében sérelemdíj és kártérítés megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Kártérítésként a balesetben sérült ruházat, a kórházi tartózkodással összefüggésben vásárolt ingóságok, figyelemességi csomag, kórházi látogatás, élelemfeljavítás, ápolás és gondozás, háztartási munka kisegítő, kerti és ház körüli munka kisegítő, közlekedési többletköltség kísérelével, gépjárműbérlet, gépjárművásárlás, gyógyszer és gyógyászati segédeszköz költsége, rehabilitációs költség, valamint keresetvesztés tekintetében kérte az alperes marasztalását. A gondozás, a háztartási munka kisegítő, a kerti és ház körüli munka kisegítő, a közlekedési többletköltség, a gyógyszerköltség, a rehabilitációs költség és a keresetvesztés esetében járadék megfizetését is követelte.
- [5] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Érvelése szerint a kárrendezési eljárás során általa teljesített kifizetésekkel a felperes valamennyi jogcímen előterjesztett igényét kielégítette.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [6] Az elsőfokú bíróság ítéletével az alperest 33 094 341 forint, valamint 75 715,61 euró és ezekből különböző részösszegek után eltérő időpontoktól járó késedelmi kamat, továbbá 2022. április 1-jétől havi 277 575 forint költségpótló járadék és 1724,69 euró jövedelempótló járadék felperes részére történő megfizetésére kötelezte. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [7] A kereset jogalapjának az alperes általi vitatásának hiányában a felelősség kérdésével érdemben nem foglalkozott. Erre figyelemmel az egyes követelések összezszerúsége vonatkozásában folytatott le bizonyítást, és alakította ki az ítélet indokolásában ismertetett álláspontját.
- [8] A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:46. §-ára és 6:135. §-ára, valamint az 1/2011. (VII. 5.) Polgári jogegységi határozatra is hivatkozással kiemelte, hogy a felek megállapodtak az alperes által teljesített összegek elszámolásáról, és e szerint az alperes részteljesítését a főtartozásra kellett elszámolni. Az is előrebocsátotta, hogy a bírói gyakorlat szerint az észszerű egyensúly figyelembevételével lehet állást foglalni abban a kérdésben, hogy mi a költségeknek az a szintje, amely még a megtérítendő károk körébe sorolható. Ezzel kapcsolatban nem fogadta el az alperesnek azt az álláspontját, amely szerint a károsult a kárenyhítési kötelezettségre tekintettel a legolcsóbb megoldást köteles választani.
- [9] A kártérítési követelések közül a kórházi látogatás költsége kapcsán figyelemmel volt arra, hogy az alperes a felperes által megjelölt üzemanyagárakat nem vitatta. Nem tekintette indokolatlannak a felperesnek azt a tényelőadását sem, amely szerint az élettársa kétnaponta látogatta. Az útiköltség összegét egyrészt a felperes lakóhelye és a veszprémi kórház, másrészt a felperes lakóhelye és a szegedi klinika közötti távolság alapulvételével határozta meg, továbbá tekintettel volt a felperes élettársának számlával igazolt szállásköltségére. Ennek alapján mérlegeléssel, általános kártérítésként 404 716 forintban állapította meg a marasztalási összeget.
- [10] Az ápolás és gondozás költsége tekintetében hivatkozott arra, hogy a felperes a sérülése és annak maradványtünetei miatt a saját maga ellátásában a balesetet követően folyamatosan és a jövőben is segítségre szorul minden olyan tevékenység ellátása során, amelyhez szükség van a balesetben sérült jobb kezére is. Utalt arra, hogy az állandó bírói gyakorlat szerint a károkozót nem mentesíti az ápolás és gondozás ellenértékének megfizetése alól, ha ezt a tevékenységet a károsult hozzátartozója látja el. Lényegesnek tartotta továbbá, hogy az ítélezési gyakorlat értelmében mind a szakosodott intézmények díjának 75%-a, mind a ténylegesen kialakult piaci viszonyok figyelembe vehetőek a költség mértékének meghatározásakor. Ennélfogva kiindulópontként fogadta el a felperes által megjelölt Bt. óradíjait, és hangsúlyozta, hogy az alperes nem volt elzárva attól, hogy alacsonyabb összegű díjjal dolgozó betegápolást végző cégek által kiállított árlistát csatoljon, vagy esetlegesen indítványozza a felperes lakóhelye szerinti helyi önkormányzat megkeresését a helyben elérhető szolgáltatások igénybevételének feltételeire vonatkozóan. Ezek hiányában a keresetben figyelembe vett óradíjat nem

- tekintette nyilvánvalóan eltúlzottnak. A 2018. május 12-től 2018. december 15-ig terjedő időre általános kártérítésként, a keresettel egyezően 1 466 100 forint megfizetésére kötelezte az alperest. A 2018. december 20-tól 2022. március 31-ig tartó időszak esetében annyiban tért el a keresettől, hogy a manikűrre és pedikűrre felszámított heti 2 órát figyelmen kívül hagyta, és így a lejárt járadék összegét 3 775 949 forintban határozta meg. 2022. április 1-jétől pedig havi 97 875 forint járadék megfizetésére kötelezte az alperest.
- [11] A háztartási munka kisegítő költségénél elsődlegesen annak tulajdonított jelentőséget, hogy a balesetet megelőzően ki végezte ezeket a tevékenységeket. A felperes élettársának tanúvallomása alapján bizonyítottan tekintette, hogy a felperes a baleset előtt heti 34 órában végzett háztartási munkát, és annak a keresetben megjelölt óradíját reálisnak tartotta. Mivel a felperes a 2018. április 25-től 2018. november 30-ig terjedő időben a szakvélemény szerint háztartási munkát végezni nem tudott, ezért erre az időszakra a keresetnek megfelelően 367 200 forintban határozta meg a felmerült költség összegét. Tekintettel volt azonban arra is, hogy a szakvélemény értelmében 2018. december 1-jétől a felperest az állapota már nem akadályozta a bevásárlások, valamint a könnyebb háztartási, ház körüli munkák elvégzésében. Emiatt az utóbbi időponttól 2022. március 31-ig terjedő időre 480 000 forint lejárt járadékot állapított meg, míg 2022. április 1-jétől havi 12 000 forint járadék megfizetésére kötelezte az alperest.
- [12] A közlekedési többletköltséggel kapcsolatban abból indult ki, hogy mivel az alperes a kárrendezési eljárásban e jogcímen is teljesített, ezért a követelés jogalapja nem, kizárólag annak összege volt vitatott. A szakértői vélemény alapján elfogadta, hogy a felperes számára 2018. május 11-től 2018. december 31-ig a kórházi ellátásokra, kontrollvizsgálatokra és egyéb ügyintézésekre utazáshoz kísérő igénybevétele volt indokolt. Erre az időszakra a keresettől eltérően 175 500 forint költséget állapított meg. A 2018. május 12-től 2018. december 31-ig terjedő időre 204 231 forint, a 2019. január 1-jétől 2022. március 31-ig tartó időszakra 933 153 forint, míg 2022. április 1-jétől havi 23 700 forint járadék megfizetésére kötelezte az alperest. Hivatkozott arra, hogy a felperes a szakértői véleménnyel alátámasztotta a tömegközlekedésben a baleset miatt véghatáridő nélkül korlátozottá vált, kizárólag automata váltós gépjárművet vezethet, a motorkerékpározási, kerékpározási képességét véglegesen elvesztette.
- [13] A keresetvesztés esetében a szakértői vélemény alapján kétséget kizáróan igazoltnak tekintette, hogy a felperes a balesetből fakadó maradványállapota következtében az általa korábban végzett típusú munkavégzésre képtelenné vált. A tanúvallomások alapján bizonyítottan találta azt is, hogy a felperes a balesettel összefüggő maradványállapotából fakadó okból kényszerült munkaviszonyának megszüntetésére. Ebből következően 2019. július 1-jétől mindazon időszakok vonatkozásában jogosultnak tartotta a felperest a kieső jövedelmének megtérítésére, amikor a jövedelme nem érte el a korábbi munkahelyén megszerzett jövedelmét. A tanúvallomások és a csatolt okiratok tartalma alapján bizonyítottan tekintette, hogy a felperes 2012. február 21-től egy szlovák illetőségű cégnél dolgozott ügyvezetőként, és havi jövedelme két tételből állt: egyrészt nettó 464,69 euró munkabérből, másrészt havi 1350 euró, adó- és járulékmentes, kiküldetési díj címén felvett juttatásból. Az utóbbi tétel tekintetében alaptalannak minősítette az alperesnek azt a hivatkozását, amely szerint az jövedelemként nem volt figyelembe vehető, mivel a kiküldetéssel felmerülő költségek fedezetére szolgált. E körben a felperes elfogulatlanak és szavahihetőnek tartott munkatársainak tanúvallomásai alapján alátámasztottnak tartotta, hogy a kiküldetési díjnak nem volt költségterítés funkciója, az valójában munkabér volt, amelynek külszolgálati juttatásként történő számfeljtését a szlovák adójogi jogszabályok adómentesen tették lehetővé. Ehhez képest irrelevánsnak minősítette, hogy a felperes munkáltatója esetlegesen a szlovák adójogi vagy társadalombiztosítási jogszabályokba ütköző módon teljesítette-e dolgozói számára a munkabéreket. Ebből az okból az alperes által felajánlott, a releváns szlovák jogszabályok beszerzésére irányuló bizonyítás teljesítését mellőzte. Értékelte, hogy az alperes a táppénzes állomány 2018. április 25-től 2019. április 23-ig fennálló időtartamát, a betegszabadság idejére fizetett havi 68,86 euró összegű ellátás tényét, valamint a szlovák egészségbiztosító által kifizetett 2906,30 euró táppénz számadatait nem vitatta. Ebből kiindulva megállapította, hogy a felperest a 2018. április 26-tól 2019. április 20-ig terjedő időre keresetvesztés jogcímen 18 800,84 euró illeti meg. Utalt arra, hogy a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény rendelkezései értelmében a keresetpótló járadék kártérítés személyi jövedelemadó-köteles bevételnek minősül, a felperes azonban – eltérő jogi álláspontja miatt – nem alkalmazta a bruttóított számítási módot. Emiatt kifejtette, hogy mivel a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 342. § (1) bekezdése szerint a kereseti kérelemben foglaltaktól eltérni nem lehetett, ezért az alperes a személyi jövedelemadó fizetési kötelezettség fennállta esetén a marasztalás szerinti összeget tekinti majd adóalapnak, amelyből fakadó esetleges hátrányt a felperesnek kell viselnie. A jövedelemadó járadék összegét mind a lejárt, mind a jövőben fizetendő járadék vonatkozásában a keresettel egyezően határozta meg.
- [14] Az utóbbi követelés kapcsán ismertette az alperes ellenkérelem-változtatás engedélyezése iránti kérelme elutasításának indokát. Azt abban jelölte meg, hogy a szlovák társadalombiztosítási juttatás (32 euró) körében a felperesnek a Pp. 214. § (3) bekezdése szerinti feltételeknek meg nem felelő új tényállítást figyelmen kívül kellett hagyni, és ezért nem állt fenn az ellenkérelem-változtatás alperes által hivatkozott, a Pp. 216. § (1) bekezdés a) pontja által szabályozott feltétele.
- [15] A mindkét fél fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését részben megváltoztatta, az alperes által a felperes részére forintban meghatározott egyösszegű marasztalást 32 746 441 forintra leszállította, abból az egyes részösszegeket és a kamatfizetési kötelezettséget eltérően határozta

- meg, az alperes által 2022. április 1-jétől fizetendő költségpótló járadék havi összegét 301 575 forintra felemelte, ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését helybenhagyta.
- [16] Tévesnek minősítette az alperesnek azt a fellebbezési hivatkozását, hogy az elsőfokú bíróság az általános kártérítés több követelésnél is történt alkalmazásával a kereseti kérelmen túlterjeszkedett. Rámutatott: a Pp. 7. § (1) bekezdés 11. pontjában definiált keresettel érvényesített jog az adott esetben magát a kártérítési igényt jelentette, míg a Pp. 7. § (1) bekezdés 8. pontja szerinti jogalaprak a kártérítési felelősség, illetve a sérelemdíj iránti felelősség feltételeit meghatározó jogszabályi rendelkezések minősültek. Hivatkozása szerint ettől eltérően a Ptk. 6:531. §-ában írt általános kártérítés a kár meghatározásának egy módja, technikája, de nem azonosítható az állított és érvényesített alanyi joggal. Emiatt azt állapította meg, hogy az elsőfokú ítélet nem terjedt ki olyan jogra, amelyet a felperes nem állított.
- [17] A fellebbezésekkel érintett egyes követelések közül a kórházi látogatások költsége kapcsán rögzítette, hogy a felperes számlával igazolta az őt a kórházban látogató élettársa szállásköltségének felmerülését, összegét és időpontját. Utalt arra, hogy a számlán feltüntetett dátum igazodik a szegedi kórházi kezelés időszakához, jóllehet a felperes élettársa tanúvallomásában a szállásköltség felmerülésének időpontját másként jelölte meg. Álláspontja szerint a tévesen megjelölt időpont, a tanú említett pontatlansága önmagában nem alapozhatta meg a kereset elutasítását, és a felperes a tévesen megjelölt időpontot a nyilatkozatával megfelelően helyesbítette. A kórházi látogatásokkal összefüggésben felmerült üzemanyagköltség vonatkozásában is helytállónak találta az elsőfokú bíróság mérlegelését. Az alperes fellebbezésére tekintettel kitért arra, hogy a felperes élettársának saját tulajdonú gépjárműve a méreténél, jellemzőinél fogva hosszabb utazásra kevésbé alkalmas, és ezért annak igénybevétele a szegedi kórházi látogatások alkalmával – a szakvélemény által is alátámasztottan – nem volt célszerű. Az alperes álláspontjával szemben azt is hangsúlyozta, hogy a felperestől a baleset által előidézett elnehezült élethelyzetben nem volt elvárható a látogatásokkal kapcsolatosan felmerült számlák gyűjtése, megőrzése és a kiadások folyamatos dokumentálása; az általános kártérítés – részben – éppen a hasonló körülmények között bekövetkezett károsodások reparációját hivatott biztosítani.
- [18] Az alperes fellebbezését az ápolás és gondozás költsége tekintetében is eredménytelennek találta. Ezt azzal indokolta, hogy a szóban forgó feladatok idősükségletét a szakértői vélemény igazolta, és az elsőfokú bíróság által figyelembe vett óradíjak – a bírói gyakorlatban elfogadott módon – az egészségügyi szolgáltatók díjtételeihez igazodtak. Ebben a körben utalt arra, a számos eseti döntésben rögzített jogi álláspontra, amely szerint az adott költség mértékének megállapításakor az ápolás-gondozás mint piaci szolgáltatás igénybevétele esetén fizetendő díj összegéből, és nem a szakképzett minimálbérből kell kiindulni.
- [19] A felperesnek a háztartási munka költségét érintő fellebbezését megalapozottnak ítélte, és a 2018. december 1-jétől 2022. március 31-ig lejárt járadék összegét 1 404 000 forintra, a 2022. április 1-jétől fizetendő járadék havi összegét 36 000 forintra felemelte. Mindezt azzal indokolta, hogy a szakértői vélemény szerint a felperes 2018. december 1-jétől ugyan a könnyű házimunka ellátására képes, vagyis havi 10 óra könnyű háztartási munka elvégzésére a balesetből eredő állapotában is lehetősége van, de az egyéb, közepes és azt meghaladó nehézségű házimunkák ellátására nem képes, vagy csak korlátozottan, az ereje rendkívüli megfeszítésével képes. Emiatt megalapozottnak tartotta a havi 24 óra elmaradt háztartási munka költségének megtérítése iránti igényt.
- [20] A 2019. január 1-jét követő közlekedési többletköltség elsőfokú bíróság által meghatározott összegét helytállónak tartotta, az e körben kifejtett indokokkal egyetértett. Az alperes fellebbezésére figyelemmel kiemelte: a gyógyászati célú utak üzemanyagköltségének ellentételezése havi 10 000 forint erejéig azért indokolt, mert a felperest a munkakörére tekintettel megillető, magáncélú céges gépkocsihaszárlat megszűnése a balesettel állt okozati összefüggésben, és a felperes az ezzel járó üzemanyag-térítéstől a baleset következtében esett el. Arra is hivatkozott, hogy a felperes hobbiszerű motorkerékpározásának megszűntével megtakarított üzemanyag nem számottevő mennyiségének figyelmen kívül hagyása nem sérti a káronszerzés tilalmát.
- [21] Az alperesnek a keresetvesztéséget érintő fellebbezését sem találta megalapozottnak. Az elsőfokú bírósággal egyezően abból – a szakértői véleménnyel alátámasztott – tényből indult ki, a felperes a balesetből eredően nem képes a külföldi és belföldi utazással járó korábbi munkakörének ellátására, és adminisztratív munka végzése esetén sem dolgozhat teljes munkaidőben és időkénszerben. Mindezek alapján azt állapította meg, hogy a felperes munkakörét 2018. április 25. után a balesettel okozati összefüggésben nem tudta ellátni, függetlenül az alperes által hivatkozott, a felperesnek a munkaviszony kifejezett megszüntetésére irányuló később tett írásbeli nyilatkozatának megnevezésétől. A munkáltatói igazolással, a cégnyilvántartási adatokkal és a jövedelemigazolással megfelelően alátámasztottnak tekintette a jövedelemvesztés megállapításához szükséges, a felperes által állított adatokat: a munkaviszony fennálltának tényét, időtartamát, a felperes munkakörét és a balesetet megelőző egy évben szerzett jövedelmét. Ehhez kapcsolódóan utalt arra, hogy az alperes alaptalanul sérelmezte a 2022. február 11-én kelt ellenkérelem-változtatásának, a felperes munkaviszonyát illetően ott előadott védekezésének az elsőfokú bíróság általi mellőzését. Rámutatott: a felperes megváltozott munkaképességű személyek ellátásának megállapítására irányuló kérelmét elutasító határozat és az annak részét képező biztosítási idő adatlap a keresetlevél mellékletei között szerepelt, így az abban feltüntetett tények a keresetlevél kézbesítésével ismertté váltak. Hivatkozása szerint ezért az alperesnek e tényekre való jóval későbbi, a Pp. 214. § (3) és (4) bekezdésének meg nem felelő hivatkozását az (5) bekezdés értelmében figyelmen kívül kellett hagyni; emiatt a 2022. február 11-én kelt

ellenkérelem-változtatás Pp. 216. §-ában foglalt feltételei nem álltak fenn. Ebből következően a felperes munkaviszonya folyamatos fennállásának vitatására vonatkozó ellenkérelmet érdemben nem tartotta értékelhetőnek, és az ezzel összefüggő fellebbezési hivatkozást nem tartotta érdemben vizsgálhatónak. Ennélfogva – az erre vonatkozó indokolás hiányában is – helytállónak minősítette az elsőfokú bíróság részéről a fentiekkel kapcsolatos tényállítás és ellenkérelem-változtatás figyelmen kívül hagyását. Egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a kiküldetési díj az adott esetben – annak tényleges tartalma, célja alapján – nem költségtérítésként, hanem munkabéreként funkcionált. Az alperesnek azt a fellebbezési érvelését is tévesnek tartotta, amely szerint a felperes a jövedelempótló járadékra a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséig lehet jogosult. Utalt a Ptk. 6:528. § (5) bekezdésére, és kifejtette, hogy a nyugdíjkorhatár felperes általi betöltése olyan hosszú időszak elteltét követően várható, amely alatt az azt érintő törvényi szabályozás változásával inkább kell számolni, mint annak változatlanságával.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [22] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben elsődlegesen annak hatályon kívül helyezését, a kórházi látogatás költsége, az ápolás és gondozás költsége, a 2022. április 1-jétől fizetendő gondozási járadék, a háztartási munka kiegészítő költsége és járadéka, a 2019. január 1-jétől 2022. március 31-ig terjedő időszakokra és a 2022. április 1-jétől fizetendő közlekedési többletköltség járadék, valamint a keresetvesztés és a jövedelempótló járadék tekintetében a kereset elutasítását, másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását, harmadlagosan a jogerős ítéletnek az elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra, új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [23] Megsértett jogszabályhelyként a Pp. 2. § (2) bekezdését, 7. § (1) bekezdés 8. és 11. pontját, 110. § (3) bekezdését, 216–217. §-át, 221. § (1) bekezdés g) pontját, 265. § (1) bekezdését, 276. § (5) bekezdését, 279. § (1) és (3) bekezdését, 342. § (1) és (3) bekezdését, 346. § (4) és (5) bekezdését, 383. § (2) bekezdését, a Ptk. 6:519. §-át, 6:522. § (1)–(4) bekezdéseit, 6:527. § (2) bekezdését, 6:528. §-át és 6:531. §-át jelölte meg.
- [30] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [31] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.
- [32] A Kúria a Pp. 423. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelem keretei között eljárva, a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezése az alperes által megjelölt és érdemben vizsgálható okokból nem jogszabálysértő.
- [33] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében – a fellebbezésében foglaltakkal egyezően – hivatkozott arra, hogy az általános kártérítés alkalmazásának eljárásjogi feltételei az adott esetben hiányoztak. Ezzel kapcsolatban abból kellett kiindulni, hogy az

általános kártérítésnek a Ptk. 6:531. §-ában írt szabálya a szerződésen kívül okozott kárért volt felelősség közös szabályai között helyezkedik el, és a meg nem állapítható mértékű kár megtérítésének módjáról rendelkezik. A másodfokú bíróság ezért helyesen fejtette ki, hogy ez nem minősül az alanyi jogot közvetlenül keletkeztető tényeket meghatározó és annak alapján az igény támasztására feljogosító anyagi jogi jogszabályi rendelkezésnek, és magának az érvényesített alanyi jognak, vagyis a kereset tárgyának sem tekinthető. Nem azonosítható tehát sem a Pp. 7. § (1) bekezdés 8. pontjában definiált jogalappal, sem a Pp. 7. § (1) bekezdés 11. pontjában meghatározott keresettel érvényesített joggal. A felperes jogállítása adott esetben tehát nem az, hogy a kártérítés összegét általános kártérítésként kéri-e meghatározni, hanem hogy milyen jogcímen, milyen kárkötelem alapján állítja, hogy megilleti őt az adott követelés. Ebből viszont az következik, hogy nem jelenti a jogállításhoz való kötöttséget rögzítő Pp. 342. § (3) bekezdésének és ezen keresztül a rendelkezési elv [Pp. 2. § (2) bekezdés] sérelmét, ha a bíróság anélkül alkalmaz általános kártérítést, hogy a felperes a keresetében a kártérítés mértékét annak alapján kérte volna meghatározni. Ehhez képest a felülvizsgálati kérelemben ugyanebben a körben megjelölt Pp. 342. § (1) bekezdésének megsértése a konkrét esetben fel sem merülhetett, mert a jogerős ítélet a kereseti kérelmen túlterjeszkedő érdemi döntést nem tartalmazott.

- [34] Az alperes ugyan megsértett jogszabályhelyként a már említett Ptk. 6:531. §-át is megjelölte, de – azon túl, hogy az általános kártérítés alkalmazása körében kialakult bírói gyakorlatot ismertette – az erre az anyagi jogi jogszabálysértésre való hivatkozásának külön, a túlterjeszkedés tilalmának sérelme kapcsán előadottaktól eltérő indokát nem adta. Emiatt ez a felülvizsgálati támadás a Pp. 413. § (1) bekezdés b) pontjára, valamint az 1/2017. Polgári jogegységi határozat értelmében a Pp. alkalmazása körében is megfelelően irányadó 1/2016. (II. 5.) PK vélemény 3. és 4. pontjára figyelemmel érdemben nem volt vizsgálható.
- [35] A kórházi látogatások költségei közül a szállásköltség esetében a perben eljáró bíróságok a bizonyítás eredményének mérlegelése során helyesen tulajdonítottak meghatározó jelentőséget annak, hogy a felperes az élettársa részéről felmerült kiadást okirattal (számlával) és az élettársának tanúvallomásával bizonyította. A kiadás szükségességét egyértelműen alátámasztotta az a tény, hogy a felmerülésekor a felperest – ugyancsak okirattal igazoltan – az sz.-i kórházban kezelték. Emellett az alperes az írásbeli ellenkérelmében maga is utalt arra, hogy a felperes a kárrendezési eljárás során erre az időszakra vonatkozóan kiállított, szálláshely igénybevetését igazoló számlát nyújtott be. Ezzel szemben az a körülmény, hogy a költség keletkezésének időpontját a felperes a keresetlevélben és az élettársa a tanúvallomásában tévesen jelölte meg, a vitatott ténymegállapítás alapjául szolgáló bizonyítékmérlegelést nem tette okszerűtlenné. A másodfokú bíróság a szóban forgó bizonyítékok bizonyító erejének megítélésakor erre is figyelemmel volt, és értékelte, hogy a felperes a perfelvételi tárgyaláson a tényelőadását pontosította. A jogerős ítélet kifogásolt rendelkezése ezért

- nyilvánvalóan okszerűtlen következtetést [Kúria Pfv.I.21.474/2011/10. (BH 2013.119.II.)] nem tartalmazott, és a Pp. 279. § (1) bekezdését nem sértette.
- [36] Az alperes a kórházi látogatásokhoz kapcsolódó szállásköltségét illetően az okozati összefüggés hiányát is alaptalanul állította. Ennek vizsgálatakor arra kellett tekintettel lenni, hogy a Ptk. 6:522. § (2) bekezdés c) pontja által támasztott szükségesség követelménye a kiadás indokoltságának, arányosságának, célszerűségének és észszerűségének vizsgálatát is megköveteli (Kúria Pfv.III.20.015/2022/4.). Minthogy ebbe a körbe a károsult vagy reá tekintettel harmadik személy részéről felmerült költségek tartoznak, az említett szempontoknak való megfelelés az, ami a károkozó magatartással az oksági kapcsolatot megteremti (Kúria Pfv.III.20.774/2019/4.). A felülvizsgálati hivatkozással szemben pedig a felperes élettársa részéről – a fentiek szerint bizonyítottan – felmerült szállásköltségnek a közlekedési balesettel való okozati összefüggésének megállapítását éppen az tette lehetővé, hogy a kiadást a baleset következtében elszenvedett egészségkárosodás, az ahhoz kapcsolódó egészségügyi ellátás indokolta.
- [37] A bíróságok bizonyítékmérlegelési hibát a kórházi látogatásokkal összefüggésben felmerült üzemanyagköltség összegének megállapításakor sem vétettek. Az elsőfokú bíróság részletes indokát adta annak, hogy mely tények alapulvételével határozta meg az általános kártérítés mértékét. A felperes élettársa részéről a látogatásokhoz igénybe vett gépjármű megfelelőségének vizsgálatakor valóban tekintettel kellett lenni az igazságügyi műszaki szakértő szakvéleményére. Az azonban nem csupán azt rögzítette, hogy a felperes élettársának saját gépjárműve műszakilag alkalmas volt egy ekkora út megtételére, hanem – ahogyan a jogerős ítélet indokolása is tartalmazza – azt is, hogy a gépjármű ilyen irányú használata közlekedésbiztonsági szempontból nem volt célszerű. Emellett a felperes élettársa a tanúvallomásában arról is beszámolt, hogy az autószerelő az adott gépjárművel való közlekedést nem javasolta számára. Eppen ezért a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal szemben ebben a körben sem sértette a Ptk. 6:522. § (3) bekezdésében megfogalmazott károonszerzés tilalmát.
- [38] Az alperes az ápolás és gondozás költségénél a többirányú felülvizsgálati támadása ellenére – a túlterjeszkedés tilalmának megsértésére hivatkozáson túl – valójában a bizonyítási érdek téves meghatározását, ahhoz képest a bizonyítási teher szabályának téves alkalmazását és a bizonyítékmérlegelés ebből fakadó hibáját állította. A mindkét fokú bíróság által felhívott ítélkezési gyakorlat szerint az óradíj mértéke az említett tevékenységek végzésére szakosodott gazdasági társaság díjának 75%-ában állapítható meg, amelyben megjelenik a hozzátartozó által ellátott tevékenység ellenértéke és a céges keretek között végzett, költségeket is magába foglaló szolgáltatás díja közötti különbség [Kúria Pfv.III.20.618/2020/4. (BH 2021.308.), Pfv.III.21.697/2019/6.]. Az alperes felülvizsgálati érvelésével ellentétben az elsőfokú bíróság nem hagyta figyelmen kívül, hogy a bizonyítási érdek alapján az érintett járadékkövetelés megalapozásához szükséges tényeket is a felperesnek kellett bizonyítania, és ahhoz önmagában nem tartotta elegendőnek a bemutatott bírói gyakorlatra történt hivatkozást. A felperes ugyanis az ápolási és gondozási feladatok indokoltságának és idősükségletének – tanúvallomással és szakvéleménnyel – való bizonyítása mellett okirattal igazolta a fentiek szerint mérvadó óradíjak összegét, és az elsőfokú bíróság a járadék mértékét erre figyelemmel, általános kártérítésként határozta meg. Ennek ismeretében nem jelenthette a Pp. 265. § (1) bekezdésének sérelmét annak az elsőfokú bíróság részéről történt rögzítése, hogy az alperesnek lehetősége lett volna ellenbizonyítás felajánlására, annak keretében alacsonyabb összegű díjszabás bizonyítására.
- [39] A háztartási munka kisegítő költsége esetében kiindulási alapként azt, a tanúvallomásokkal is bizonyított tényeket kellett tekinteni, hogy a felperes a baleset előtt rendszeresen végzett háztartási munkát, amelynek a keresetben megjelölt havi időtartamát a bíróságok indokoltnak és reálisnak minősítették. Mindezt önmagában nem cáfolta az, a felperes által a szakértői vizsgálat során is említett körülmény, hogy a felperesnek a munkaköréből adódóan sokrétű, külföldi munkavégzéssel is járó feladatai voltak. A ház körüli munkáknak ebben a körben jelentőséget tulajdonítani nem lehetett, mert azok a kerti munkákkal együtt külön, a felülvizsgálati kérelemben nem érintett követelés alapjául szolgáltak. Annak meghatározása, hogy a felperest a baleset következtében megváltozott egészségi állapota mely háztartási munkák elvégzésében, milyen mértékben és mekkora időtartamban gátolta, szakkérdés volt. Ennek megfelelően a perben eljáró bíróságok a bizonyítás eredményének mérlegelése során – az aggálymentességét illetően – a felülvizsgálati kérelemben sem megkérdőjelezett – igazságügyi orvosszakértői szakvéleményt tartották irányadónak. A járadék mértékének megállapításakor pedig abból, a keresetben feltüntetett óradíjból indultak ki, amely a piaci összehasonlító adatoknak megfelelt. Az alperes által járadékként megtérítendő kárnak ez a háztartási kisegítéssel indokoltan felmerült költség minősült, amelynek bizonyításához a fentiekben túl az alperes által hiányolt, a munka elvégzését igazoló okiratra (számlára) nem volt szükség. Ennélfogva a jogerős ítélet ebben a részében sem sérti a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályhelyeket.
- [40] A közlekedési többletköltség megtérítése iránti járadékkövetelés ténybeli alapja a felperes közlekedési szokásainak a balesetből eredő egészségkárosodás miatti megváltozása volt. Ezt a felperes tanúvallomásokkal, igazságügyi orvosszakértői szakvéleménnyel és okiratokkal bizonyította. A költség, vagyis az említett okból megnövekedett üzemanyag-fogyasztás szükségességének vizsgálatakor kiemelt jelentősége volt annak, hogy a felperes a tömegközlekedésben véghatáridő nélkül korlátozottá vált, kizárólag automata sebességváltóval rendelkező gépjárművet vezethet, és a motorkerékpározási képességét is véglegesen elvesztette. A másodfokú bíróság a gyógyászati célú utazások mellett helyesen értékelte azt, a tanúvallomással és okirattal is alátámasztott tény, hogy a felperest a munkaviszonyának a

balesettel összefüggő megszűnése után már nem volt jogosult az őt a munkakörére tekintettel megillető, magáncélú gépkocsihasználtra, az ahhoz kapcsolódó üzemanyag-térítésre. Bizonyítékmérlegelési hibát ezért a bíróságok ebben a körben sem vétettek, és az alperes a felülvizsgálati kérelmében tévesen hivatkozott az okozati összefüggés hiányára, valamint a káronszerzés tilalmának megsértésére.

- [41] Az alperesnek a keresetvesztéseget és a jövedelempótló járadékot érintő felülvizsgálati támadása elsődlegesen eljárási szabálysértésen, mégpedig az ellenkérelem-változtatás Pp. 216–217. §-ában írt szabályainak megsértésén alapult. Az elsőfokú bíróság az alperes ellenkérelem-változtatás engedélyezése iránti kérelmét a tárgyalás berekesztése előtt, külön végzéssel elutasította, és azt az ítéletében indokolta. Az alperes a fellebbezésében megalapozottan kifogásolta, hogy az indokolás ebben a körben nem volt adekvát. Attól eltérően ugyanis az alperes nem az érdemben el nem bírált keresetváltogatásban megjelölt, a Pp. 214. § (3) bekezdése szerinti feltételeknek meg nem felelő új tényállításra hivatkozással kérte először az ellenkérelem-változtatás engedélyezését. Azt tehát nem arra alapította, hogy a felperesnek folyósított szlovákiai rokkantsági ellátás havi összege – a keresetlevélben feltüntetett 90 euró helyett – 32 euró. Erre csupán a másodjára előterjesztett, 2022. február 14-én kiállított ellenkérelem-változtatás engedélyezése iránti kérelmében hivatkozott, amelynek elutasítását – mivel az a keresetváltogatás figyelmen kívül hagyása folytán okafogyottá vált – maga sem sérelmezte. Ezzel szemben az alperes a 2022. február 11-én kiállított ellenkérelem-változtatás engedélyezése iránti kérelmében a megengedhetőség feltételeként, a Pp. 216. § (1) bekezdés a) pontjára hivatkozással azt a tényt jelölte meg, hogy a felperes által a 2022. január 20-i bejelentéséhez csatolt biztosítási idő adatlap szerint a felperes a munkaviszonyának létrejöttétől kezdődően nem állt társadalombiztosítási jogviszonyban. Erre figyelemmel vitatta, hogy a felperes a balesetet megelőző egy évben a jövedelempótló járadék alapjaként figyelembe vehető rendszeres jövedelemmel rendelkezett. A másodfokú bíróság ugyanakkor helyesen állapította meg, hogy ez az ellenkérelem-változtatás sem volt megengedhető, és ezért indokoltan mellőzte az ahhoz kapcsolódó fellebbezési hivatkozás érdemi vizsgálatát. A jogerős ítélet indokolása helytállóan tartalmazza, hogy az ellenkérelem-változtatás indokaként feltüntetett tény már korábban, a keresetlevél kézbesítésekor ismertté vált az alperes számára. A felperes a keresetlevélhez csatolta a megváltozott munkaképességű személyek ellátásának megállapítására irányuló kérelmének elutasításáról szóló közigazgatási határozatot és az ahhoz tartozó biztosítási idő adatlapot. Az utóbbi okirat tartalma ugyan részben eltért a felperes 2022. január 20-i bejelentéséhez mellékelte, azonos megnevezésű okirat tartalmától, de azt mindkét okirat egyezően rögzítette, hogy a felperesnek a jövedelempótló járadék alapjának meghatározása szempontjából releváns időszakban, azaz a baleset időpontját megelőző egy évben társadalombiztosítási jogviszonya nem volt. Ebből következően az a tényállítás, amelyre az alperes az ellenkérelem-

változtatását alapítani kívánta, nem felelt meg a Pp. 214. § (3) bekezdés a) pontja által támasztott követelménynek, és emiatt nem minősülhetett új tényállításnak. A másodfokú bíróság ezért helyesen állapította meg, hogy az ellenkérelem-változtatás megengedhetőségének feltétele hiányzott.

- [42] Az ellenkérelem-változtatásban megjelölt tényállításra alapított, az előzőekben kifejtett jogi álláspont helyességének kérdésében a bíróságok nem foglaltak és nem is foglalhattak állást. A felülvizsgálati eljárás tárgya, azaz a jogerős ítélet azonban csak olyan kérdésben támadható felülvizsgálati kérelemmel, amely az első- és másodfokú eljárásnak is tárgya volt [Kúria Pfv.V.20.797/2016/11. (BH 2017.232.II.)].
- [43] Az alperes a jövedelempótló járadékra való jogosultság Ptk. 6:528. § (1) bekezdésében megkövetelt feltételeinek fennállását, és ezzel együtt, a Ptk. 6:519. §-ának sérelmére hivatkozással a jövedelemkiesés és a baleset közötti okozati összefüggést is vitatta. A felperes munkaképességének a károkozás folytán bekövetkezett csökkenését, és ebből eredően a korábbi munkakörének betöltésére való alkalmatlanságát az igazságügyi orvosszakértő szakvéleménye alátámasztotta. A bíróságok ezzel összefüggésben helytállóan tulajdonítottak kiemelt jelentőséget annak a szakértői megállapításnak, amely szerint a felperesnek az utójára végzett jövedelmező vállalkozásában 100%-os a professzionális munkaképesség-csökkenése. A másodfokú bíróság arra is figyelemmel volt, hogy a szakvélemény szerint a felperes időkényszerben és teljes munkaidőben nem dolgozhat. Mindehhez képest az adminisztratív jellegű szellemi munka csökkentett terhelés melletti végzésének a kiegészítő szakvéleményben említett elvi lehetősége jövedelemkiesés és a baleset közötti okozati összefüggés fennállását nem cáfolta. A bizonyítékok – és köztük különösen a tanúvallomások – okszerű mérlegelésén alapult az elsőfokú bíróságnak az a ténymegállapítása is, hogy a felperes a balesettel összefüggő maradványállapotából fakadó okból kényszerült a munkaviszonyának megszüntetésére. A másodfokú bíróság pedig helyesen fejtette ki, hogy önmagában a munkaviszony megszüntetésére irányuló nyilatkozat megnevezése nem bírt jelentőséggel. A felülvizsgálati ellenkérelemben is felhívott bírói gyakorlat szerint ugyanis a jövedelempótló járadékra való jogosultság szempontjából nem annak van jelentősége, hogy a károsult munkaviszonya milyen munkajogi aktussal szűnt meg, hanem az a döntő, hogy fennáll-e az okozati összefüggés a károkozó magatartás és a között, hogy a károsult a baleset előtti munkakörében nem foglalkoztatható (Kúria Pfv.III.20.655/2012/3.).
- [44] A perben eljáró bíróságok abban a kérdésben is helyesen foglaltak állást, hogy a felperesnek a munkáltatója által adó- és járulékmentesen juttatott kiküldetési díj is a jövedelempótló járadék alapjához tartozó rendszeres jövedelemnek minősült. Ezzel kapcsolatban a következőkre kellett figyelemmel lenni. A jövedelempótló járadék alapjának megállapításánál a károsultnak kifizetett költségtérítés figyelembevétele a káronszerzés tilalmába ütközik. Ebben az esetben ugyanis a károsult annak ellenére részesülne járadékban, hogy

a költségtérítéssel ellentételezendő kiadásai nem merülnek fel, vagyis a járadékra való jogosultsága tekintetben nem a keresetvesztésén (jövedelemkiesésen) alapulna (Kúria Pfv.III.20.755/2020/5.). Munkabéreként kell figyelembe venni a költségtérítésként adott juttatást, ha a valódi rendeltetése a munka díjazása (BH 2008.73.). Ha a munkaviszony alapján a munkavállalónak meghatározott juttatás a munkavégzés fejében jár, az elnevezésére tekintet nélkül munkabérnek minősül (EBH 2000.251.). A jövedelempótló járadék alapjához tartozó jövedelem körébe sorolható juttatások meghatározásakor azok rendeltetésének kell jelentőséget tulajdonítani. Ebben a körben nem az adójogszabályoknak van jelentősége, és annak, hogy azok szerint a költségtérítés adóköteles jövedelemnek minősül-e (Kúria Pfv.III.21.638/2019/6.). Az adott esetben is e szempontoknak megfelelően történt a felek között vitás jövedelemrész minősítése. Az alperesnek az eljárás valamennyi szakaszában következetesen képviselt jogi álláspontjától eltérően a bíróságok nem a juttatás munkáltató általi megnevezésének, hanem annak tényleges rendeltetésének, funkciójának tulajdonítottak meghatározó jelentőséget. E tekintetben a bizonyítékok – volt munkatársak tanúvallomásai és az okiratok tartalma – okszerű, a Pp. 279. § (1) bekezdése szerinti mérlegelésével jutottak arra a következtetésre, hogy a szóban forgó juttatás célja nem a munkavégzéssel összefüggő költségek megtérítése, hanem a felperes munkájának ellentételezése volt, és ezért a jövedelempótló járadék alapjához tartozó jövedelemnek kellett tekinteni.

- [45] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében sérelmezte továbbá, hogy a jogerős ítélet alapján véghatáridő nélkül köteles a jövedelempótló járadék megfizetésére. A bírói gyakorlat azonban a nyugdíjkorhatár elérését nem tekinti a jövedelempótló járadékfizetés véghatáridejének, ha nincs kétséget kizáró bizonyíték arra, hogy az adott élethelyzetben a károsult nem fog tovább dolgozni (Kúria Pfv.III.20.279/2019/4.). Ha a járadékfizetési kötelezettség ideje nem határolható be, az véghatáridő nélkül megállapítható (Kúria Pfv.III.21.379/2011/6.). Következésképpen a nyugdíjkorhatár elérése csak abban az esetben jelentheti a jövedelempótló járadékfizetési kötelezettség végső időpontját, ha már előre teljes bizonyossággal lehet számolni azzal, hogy az a jövedelemszerző tevékenység megszűnését eredményezi [Kúria Pfv.III.20.110/2020/6. (BH 2023.36.)]. Mivel pedig az adott esetben a per adatai nem támasztották alá, hogy a felperes a baleset bekövetkezésének hiányában, az általános öregségi nyugdíjkorhatár betöltése után a korábbi munkáját nem folytatta volna, ezért a Ptk. 6:528. § (5) bekezdésére figyelemmel a járadékfizetési időtartam alperes által kért meghatározásának nem lehetett helye.
- [46] A Kúria a kifejtettekre figyelemmel a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezését hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.III.21.160/2022/6.)

299 Hatálytalan fellebbezéssel a másodfokú eljárás nem indul meg [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 128. § (4) bek.].

A fellebbezés alapjául szolgáló tényállás

- [1] A Fővárosi Törvényszéken mint európai uniós védjegy bíróságon a [...] európai uniós szövedjegy bitorlásának megállapítása és egyéb jogkövetkezmények alkalmazása iránt indított perben az elsőfokú bíróság részítéletében megállapította a védjegy bitorlását, alkalmazta az ezzel összefüggő egyéb jogkövetkezményeket, és a viszontkeresetet elutasította. A részítélet ellen előterjesztett fellebbezés alapján eljáró Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú európai uniós védjegy bíróság végzésével – az alperes kérelmének helyt adva – a másodfokú eljárást felfüggesztette az Európai Unió Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (a továbbiakban: EUIPO) előtt – közösségi szövedjegy megsemmisítése iránt – indult eljárás jogerős befejezéséig. A felperes fellebbezése alapján eljáró Kúria végzésével a Fővárosi Ítéltábla végzését helybenhagyta és a felperes által a fellebbezésben előterjesztett ideiglenes intézkedés iránti kérelmet elutasította.
- [2] A felperes ezt követően a Fővárosi Ítéltáblán a felfüggesztett eljárásban ideiglenes intézkedés elrendelése iránti kérelmet terjesztett elő, amelyben az alperest a ... megjelölés gyógyászati eszközökön való elhelyezésének, az e megjelöléssel ellátott gyógyászati eszközök forgalomba hozatalának, eladásra felkínálásának, reklámozásának és az e megjelöléssel ellátott gyógyászati eszközökhöz kapcsolódó szolgáltatás weboldalán és közösségi oldalán történő felajánlásának és reklámozásának abbahagyására és attól való eltiltásra kérte kötelezni. Kérte továbbá a ... megjelöléssel ellátott gyógyászati eszközök lefoglalásának elrendelését az alperes székhelyén. A kérelmet az Európai Parlament és a Tanács 2017/1001 európai uniós védjegyről szóló rendelete (a továbbiakban: Euvr.) 132. cikk (3) bekezdésére és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 103. § (1) bekezdés c) és d) pontjára alapította. Az alperes az ideiglenes intézkedés iránti kérelem elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság végzése

- [3] A Fővárosi Ítéltábla a felperesnek az ügyviteli szempontból befejezett peres eljárásban érkezett ideiglenes intézkedés iránti kérelmét a bíróságok egységes iratkezelési szabályzatáról szóló 17/2014. (XII. 23.) OBH utasítás (a továbbiakban: Beisz.) 84. § (2) bekezdés e) pontjára hivatkozással kezdőiratként kezelte és nemperes eljárásban intézte el.
- [4] Az így meghozott végzésével a Fővárosi Ítéltábla a kérelmező (felperes) ideiglenes intézkedés elrendelése iránti kérelmét elutasította. A végzés indokolása szerint a Kúria Pf.IV.24.504/2023/2. számú végzése [27] bekezdésének elírást tartalmazó mondata helyesen akként értelmezendő, hogy az ideiglenes intézkedésről a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokon eljáró európai uniós védjegy bíróság „rendelkezhet”. E mondatból a Fővárosi Ítéltábla eljáró tanácsa arra következtetett, hogy az ideiglenes intézkedés elrendelése iránti kérelemről az eljárás

felfüggesztése ellenére is dönteni kell. Ezt követően a Fővárosi Ítéltábla az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet érdemben elbírálván – a jogszabályi feltételek meglétének hiánya miatt – alaptalannak tartotta.

A kérelmező fellebbezése és az észrevétel

- [5] A Fővárosi Ítéltábla végzésével szemben a kérelmező terjesztett elő fellebbezést a Fővárosi Ítéltábla végzésének megváltoztatása és az ideiglenes intézkedés elrendelése érdekében. A gyakorolni kért felülbírálati jogkört a Pp. 369. § (3) bekezdés *c)* pontjában jelölte meg azzal, hogy a végzés az Euvr. 132. cikk (3) bekezdését, valamint a Pp. 103. § (1) bekezdés *c)* és *d)* pontját sérti. A fellebbezés indokolása szerint az Euvr. 132. cikk (3) bekezdésének funkciója speciális, kifejezetten a felfüggesztésre tekintettel teszi lehetővé az ideiglenes intézkedés elrendelését. Ezért e rendelkezést úgy kell értelmezni, hogy az ideiglenes intézkedés elrendelésének feltétele – a Pp. 103. § (1) bekezdésében foglalt eljárásjogi előfeltételek helyett – kizárólag a védjegybitorlás iránti per felfüggesztése. Emellett csupán az vizsgálendő, hogy az ideiglenes intézkedés elrendelése nem okoz-e súlyosabb hátrányt a kérelmező ellenfelének, mint annak elmaradása a kérelmezőnek. Mivel a jogszabályi feltételek fennállnak, az ideiglenes intézkedés elrendelése iránti kérelmet elutasító végzés jogszabálysértő.
- [6] A kérelmezett (alperes) az elsőfokú végzés helybenhagyását kérte. Sérelmezte ugyanakkor, hogy a kérelmező perben előterjesztett ideiglenes intézkedés iránti kérelmét a Fővárosi Ítéltábla nemperes eljárásban intézte el, ami sérti a Pp. 2. § (2) bekezdésében foglalt kérelemhez kötöttség elvét. Hangsúlyozta, hogy nemperes eljárásban a Vt. 95. § (4) bekezdése, illetve a Pp. 108. §-a alapján csak a perindítást megelőzően van helye ideiglenes intézkedés iránti kérelem előterjesztésének, amely eljárás azonban a törvényszék hatáskörébe tartozik, ezért a Pp. 176. § (1) bekezdés *d)* pontja, illetve a 240. § (1) bekezdés *a)* pontja alapján az eljárás megszüntetésének van helye.

A Kúria döntése és annak jogi indokai

- [7] A fellebbezés a következő okok miatt hatálytalan.
- [8] A Fővárosi Ítéltábla a Kúria végzésében foglaltak téves értelmezésével jutott arra a következtetésre, hogy a peres eljárásban az eljárás felfüggesztését követően benyújtott ideiglenes intézkedés iránti kérelemről dönteni szükséges, amelyet a hatálytalanság jogkövetkezményére tekintettel, azt megkerülve nemperes eljárásban kell elbírálni.
- [9] Az Euvr. 132. cikk (3) bekezdésének rendelkezéséből, miszerint, ha az európai uniós védjegy bíróság az eljárást felfüggeszti, a felfüggesztés időtartamára ideiglenes intézkedést hozhat, nem következik, hogy az eljárás felfüggesztését követően benyújtott – az Euvr. 129. cikk (3) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 128. § (4) bekezdése alapján hatálytalan – ideiglenes intézkedés iránti kérelemről dönteni szükséges. Az idézett jogszabályi rendelkezés helyes értelmezése szerint az európai uniós védjegy bíróság az eljárás felfüggesztése esetén a felfüggesztés időtartamára nyilvánvalóan a felfüggesztés lehetőségére

tekintettel előterjesztett kérelem alapján hozhat ideiglenes intézkedést, ha annak feltételei fennállnak. A Kúria a hivatkozott végzésének [27] bekezdésében tartalmilag mindössze azt állapította meg, hogy az Euvr. 123. (helyesen: 132.) cikk (3) bekezdése alapján nincs hatásköre az előtte folyamatban lévő eljárásban előterjesztett kérelem alapján az ideiglenes intézkedés elrendelésére, mivel – a [26] bekezdésben hivatkozott jogszabályi rendelkezésekre tekintettel – a Kúria nem jár el európai uniós védjegy bírósággént, az adott esetben ilyen rendelkezést az európai uniós védjegy bírósággént másodfokon eljáró és az eljárás felfüggesztéséről rendelkező Fővárosi Ítéltábla hozhat. Önmagában azonban a hivatkozott jogszabályi rendelkezésből és a Kúria szóban forgó végzésének indokolásából még nem következik, hogy a felfüggesztett másodfokú peres eljárásban – a felfüggesztés tárgyában fellebbezés folytán eljáró Kúria végzésének meghozatalát követően – előterjesztett kérelemről a felfüggesztés jogkövetkezményeinek figyelmen kívül hagyásával határozni kell. Erre az ügyviteli szabályok nem adnak lehetőséget, a Fővárosi Ítéltábla által alkalmazott iratkezelés és eljárás pedig súlyosan sérti a Pp. 128. § (4) bekezdését.

- [10] Rögzíti a Kúria, hogy az adott esetben az alperes az elsőfokú részítélet ellen benyújtott fellebbezés folytán folyamatban lévő másodfokú eljárásban a 2022. október 18-án érkezett, Pf/11. sorszámú beadványában a perbeli védjegy törlése iránt az EUIPO előtt megindított eljárásra tekintettel az Euvr. 132. cikk (1) bekezdésére hivatkozással kérte az eljárás felfüggesztését. A beadvány a felperes részére kézbesítésre került, ezt követően, 2022. október 25-én hozta meg a Fővárosi Ítéltábla a másodfokú eljárást felfüggesztő végzését. A felperes tehát nem volt elzárva attól, hogy az eljárás felfüggesztésének lehetőségére tekintettel ideiglenes intézkedés iránti kérelmet terjesszen elő, amelyet a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokon eljáró európai uniós védjegy bíróság az Euvr. 132. cikk (3) bekezdése szerint eljárva – az eljárás felfüggesztését megelőzően – elbíráltatott volna.
- [11] Az európai uniós védjegy bitorlása iránti per megindulását követően felfüggesztett eljárásban előterjesztett ideiglenes intézkedés iránti kérelem önálló, nemperes eljárásban történő elbírálására sem az ügyviteli, sem az eljárási szabályok nem adtak alapot.
- [12] A bírósági ügyviteli szabályairól szóló 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet (a továbbiakban: Bűsz.) 2. § 12. pontja szerint kezdőirat az olyan irat, amelynek a bíróságon nincs előzménye; továbbá amely törvény értelmében érdemben vagy ügyviteli szempontból befejezett ügyben új eljárás lefolytatását vagy a már befejezett ügygel kapcsolatban önálló intézkedést, valamely kérelem önálló elintézését igényli. A Bűsz. 2. § 17. pontja szerint utóirat az olyan irat, amely a bíróságnál már megindult ügyre vonatkozik, ha egyébként nem tekinthető kezdőiratnak. A Beisz. 84. § (1) bekezdése értelmében nem minősül kezdő iratnak az utóiratként kezelendő beadvány. A Beisz. 84. § (2) bekezdés *e)* pontjának – a jelen ügy szempontjából releváns – rendelkezése szerint a Bűsz. 2. § 12. pont második fordulata alapján kezdőiratként kezelendő irat az eljárás felfüggesztése

- után az eljárást újból megindító irat. Az Euvr. 129. cikk (3) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 128. § (2) bekezdés a) pontja alapján a peres eljárás folytatásának elrendeléséről a bíróság az előkérdés jogerős elbírálásának részére történő bejelentésétől, vagy – ha arról hivatalos tudomást szerez – a tudomásszerzéstől számított tizenöt napon belül meghozott végzéssel határoz.
- [13] E rendelkezésekre figyelemmel a peres eljárásban, annak felfüggesztését követően előterjesztett beadvány nem tekinthető kezdőiratnak, miután annak van a bíróságon előzménye, másrésztől nem minősül az ügyviteli szempontból befejezett ügyben új eljárás lefolytatását igénylő kérelemnek sem. A felfüggesztett eljárást újból megindító irat, azaz a kezdőirat az eljárás folytatását elrendelő végzés, amelynek meghozatalát követően a bíróság a peres eljárást folytatja. Ebből következően a jelen esetben az európai uniós védjegy bitorlása iránt indított perben a kérelmező ideiglenes intézkedés elrendelése iránti kérelmének kezdőiratként való kezelésére és annak egy új, nemperes eljárásban történő elbírálására az idézett rendelkezések alapján nincs lehetőség. A kérelmező ideiglenes intézkedés elrendelése iránti kérelmét mint a perben előterjesztett kérelmet az ügyiratkezelés szabályai szerint utóiratként kell kezelni [Beisz. 84. § (1) bekezdés, Bűsz. 2. § 17. pont].
- [14] Az Euvr. 129. cikk (3) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 128. § (4) bekezdése értelmében a felfüggesztés tartama alatt tett minden – a per érdemére vonatkozó – bírói rendelkezés, valamint a felek által teljesített minden eljárási cselekmény hatálytalan, kivéve a felfüggesztéssel, illetve az eljárás folytatásával kapcsolatos bírói rendelkezéseket és eljárási cselekményeket. E rendelkezés alapján a felperes által a felfüggesztett másodfokú eljárásban előterjesztett, az eljárás folytatásával össze nem függő kérelem hatálytalan. Az ideiglenes intézkedés elrendelése iránti kérelem tárgyában meghozott végzés sem vonható a per érdemére nem vonatkozó rendelkezések, adminisztratív iratkezelési kötelezettségek körébe – amelyekre a hatálytalanság értelemszerűen nem vonatkozik –, és nem tekinthető a felfüggesztéssel kapcsolatos bírói rendelkezésnek sem. Mindebből következően a Fővárosi Ítéltábla ideiglenes intézkedést elutasító végzése is hatálytalan, a hatálytalan végzéssel szemben pedig hatályos fellebbezés sem terjeszthető elő.
- [15] Mivel hatálytalan fellebbezés alapján másodfokú eljárás sem indulhat meg, az iratokat az elsőfokon eljáró Fővárosi Ítéltáblának vissza kellett küldeni (Kpkf.VII.40.606/2021/2.).

(Kúria Pkf.IV.24.729/2023/4.)

300A per észszerű időn belüli befejezéséhez fűződő, a régi Pp. 2. § (3) bekezdésén alapuló igény érvényesítése nem lehet megalapozott, ha a követelés alapjául szolgáló sérelem a régi Pp. hatályvesztését követő időben következett be [1952. évi III. törvény (rég. Pp.) 2. § (3) bek.; 2010. évi CXXX. törvény (Jat.) 15. § (1) bek. a) pont, (2) bek. a) pont].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A H. BV és a G. Rt. f.a. 2007. június 14-én keresetet terjesztett elő a felperessel szemben az alperes törvényszék előtt, amelyben kérték, hogy az alperes kötelezze a felperest elsődlegesen a H. BV, másodlagosan pedig a G. Rt. részére 4 523 803 040 forint kártérítés megfizetésére, mert jogellenesen mondta fel a G. Rt.-vel kötött kölcsön-, hitel- és folyószámla szerződéseket, és ebből a G. Rt. az általa követelt összegnek megfelelő mértékű kár érte. A jogellenes felmondásra alapított követelést a felperes a C. Kft.-re engedményezte, amely a G. Rt. eszközeit áron alul értékesítette a kizárólagos tulajdonát képező K. Kft.-nek, így a G. Rt. további működése lehetetlenné vált. Az ebből eredő kártérítési követelését a G. Rt. a H. BV-re engedményezte.
- [2] Az alperes a keresetet a 2011. április 4-én meghozott elsőfokú ítéletével elutasította, a Fővárosi Ítéltábla azonban 2012. február 15-én – végzésével – az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, és az alperest a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.
- [3] A megismételt eljárás eredményeként az alperes 2012. július 11-én meghozott ítéletével a keresetet ismét elutasította. Jogellenesnek találta a kölcsön- és hitelszerződések felmondását, de álláspontja szerint a G. Rt. vagyonvesztése nem a jogellenes felmondással, hanem azzal állt okozati összefüggésben, hogy eszközeit a C. Kft. áron alul adta el. Az elsőfokú ítéletet a Fővárosi Ítéltábla 2013. január 23-án meghozott ítéletével helybenhagyta. Arra az álláspontra helyezkedett, hogy a felmondás egyik oka valós volt, így a keresetet a felmondás jogszerűsége miatt kellett elutasítani. A Kúria 2013. szeptember 24-én meghozott Gfv.VII.30.109/2013/31. számú végzésével a jogerős ítéletet – az elsőfokú ítéletre is kiterjedően – hatályon kívül helyezte, és az alperest új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Határozatának indokolásában kifejtette, hogy a felperes felmondása jogellenes volt, ez pedig okozati összefüggésben áll azzal, hogy a G. Rt. elveszítette a vagyont, így kárt szenvedett. A megismételt elsőfokú eljárás feladatává tette a kár mértékének és annak vizsgálatát, hogy a felperes ki tudja-e menteni magát a felelősség alól annak bizonyításával, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.
- [4] Az újabb megismételt eljárás során az alperes 2015. január 16-án meghozott rész- és közbenső ítéletével a G. Rt. keresetét elutasította, megállapította ugyanakkor, hogy a felperes teljes kártérítési felelősséggel tartozik a H. BV felé a jogellenes felmondással a G. Rt.-nek okozott kár megtérítéséért. A Fővárosi Ítéltábla 2015. július 8-i közbenső ítéletével az alperes rész- és közbenső ítéletét helybenhagyta. A Kúria 2015. szeptember 29-én meghozott végzésével a felperes felülvizsgálati kérelmét hivatalból elutasította.
- [5] Az összecszerűség tárgyában folytatódó eljárást az alperes a 2018. április 24-én kelt ítéletével zárta le, amelyben kötelezte a felperest 1 230 308 520 forint és annak az ítéletben írt kamata megfizetésére a H. BV részére. Az elsőfokú ítéletet a Fővárosi Ítéltábla 2019. március 6-án meghozott ítéletével részben megváltoztatta, és a felperes által fizetendő tőkeösszeget 808 934 520 forintra leszállította, az ezt

terhelő késedelmi kamatot pedig a 2004. május 1-jétől 2004. december 31-ig terjedő időre évi 11%-ban, a 2005. január 1-jétől a kifizetésig terjedő időre pedig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat hét százalékkal növelt összegének megfelelő mértékben határozta meg. A jogerős ítéletet a Kúria 2019. július 9-én meghozott Pfv.VII.20.547/2019/13. számú ítéletével hatályában fenntartotta.

- [6] A jogerős ítélet alapján a felperes 2019. július 18-án megfizetett a H. BV részére 808 934 791 forint kártérítést és 1 747 880 791 forint késedelmi kamatot, majd 2020. február 18-án keresetet indított a C. Kft. és a K. Kft. jogutódja, a B. Zrt. ellen 1 230 308 520 forint megfizetése iránt arra hivatkozva, hogy a felperes, a C. Kft. és a K. Kft. közösen okoztak kárt a G. Rt.-nek, így – az egyetemlegesség szabályai szerint – az általa megfizetett kártérítés fele részét a C. Kft. és a B. Zrt. kötelesek viselni. A per a Budapest Környéki Törvényszék előtt folyamatban van.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [7] A felperes módosított keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 432 773 319 forint, ezen összeg után 2019. július 18-tól a kifizetésig járó késedelmi kamat megfizetésére. Előadta, hogy az alperes a H. BV és a G. Rt. által indított pert észszerű időn belül, azaz legkésőbb 2013. március 6-ig nem fejezte be, és ezzel kárt okozott neki. Amennyiben ugyanis az alperes e kötelezettségének eleget tett volna, akkor 2013. március 6-tól a jogerős ítélet meghozataláig, azaz 2019. március 6-ig nem kellett volna 432 773 319 forint késedelmi kamatot megfizetnie a H. BV részére. Úgy érvelt, hogy a per észszerű időn belüli befejezésének elmulasztásából eredő alapjogsértés a Kúria BH 2021.42. szám alatt megjelent Pfv.III.20.998/2019/7. számú ítélete szerint a jogerős ítélet meghozatalakor, azaz 2019. március 6-án következett be, ezért a keresetét a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 2. § (3) bekezdésének a 2014. március 15. napjától hatályos szövege, továbbá a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) szerződésen kívüli kártérítésre vonatkozó szabályai szerint kell elbírálni. Keresete jogalapjaként a régi Pp. 2. § (1), (2) és (3) bekezdését, a Ptk. 6:48., 6:519. és 6:549. §-át jelölte meg.
- [8] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a pert nem a régi Pp. 2. § (3) bekezdésének 2014. március 15-től hatályos szövege alapján kell elbírálni. Nem értett egyet a BH 2021.42. számú eseti döntésben foglalt érveléssel, álláspontja szerint ugyanis a régi Pp. 2. §-a anyagi jogi szabály, így – a Ptk. hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (a továbbiakban: Ptké.) 54. §-a alapján – annak azt a változatát kell alkalmazni, amelyik a károkozó magatartás megkezdésekor, azaz az előzményi per megindításakor volt hatályban. A régi Pp. 2. § (3) bekezdésének ekkor hatályos szövege pedig csupán méltányos elégtételt biztosító kártérítés követelését tette lehetővé, vagyoni kártérítésre a felperes nem tarthat igényt. Utalt arra is, hogy a BH2021.42. számú eseti döntésben foglalt

gondolatmenet elfogadása esetén sem alapos a kereset, a jogerős ítélet meghozatalakor ugyanis a régi Pp. 2. §-a már nem volt hatályban, e jogszabályt és ezen keresztül a Ptk. szerződésen kívüli kártérítésre vonatkozó szabályait nem lehet alkalmazni. Nem ismerte el, hogy megsértette a per észszerű időn belüli befejezésének kötelezettségét, továbbá állította, hogy a felperes kártérítés címén nem háríthatja át rá a H. BV felé kifizetett késedelmi kamatot, hiszen azt nem a per esetleges elhúzódása, hanem a felperes kártérítési felelősséget megalapozó jogellenes magatartása és az idézte elő, hogy a kárt határidőben önként nem térítette meg. Érvelése szerint a felperes egyébként is az általa kifizetett késedelmi kamatot meghaladó vagyoni előnyhöz jutott azzal, hogy a H. BV-nek kifizetett tőkeösszeget – pénzintézetként – tovább használta.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [9] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította.
- [10] Elsődlegesen azt vizsgálta, hogy a kereseti követelés egyáltalán kimeríti-e a kár fogalmát, keletkezett-e olyan kára a felperesnek, amelynek a megfizetésére az alperes kötelezhető.
- [11] A felperes – módosított – keresetében a régi Pp. 2. § (1)–(3) bekezdésének 2014. március 15. napjától hatályos szövege és kártérítési igénye miatt utaló szabályként a Ptk. 2:52. § (1)–(3), 6:48. § (1) bekezdése, 6:519. §-a és a 6:549. § (1) bekezdése alapján kérte annak elbírálását.
- [12] Az alperes a módosított keresetre kifejtette, hogy a régi Pp.-nek kizárólag az alapper keresetének (2007. június 14-i) benyújtásakor hatályos 2. § (3) bekezdése lehet irányadó, így a felperes maximum méltányos elégtételt kérhetne.
- [13] A felek között abban egyetértés volt, hogy a régi Pp. 2. § (3) bekezdése anyagi jogi szabályt tartalmaz, továbbá ha a fél (felperes) az alperes jogszabályi kötelezettsége megszegése [rég Pp. 2. § (1) bekezdés] miatt kárt szenvedett, akkor a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint követelheti a jogsértőtől (alperestől) a kárának megtérítését.
- [14] A felek között vitás volt az alkalmazandó anyagi jogi szabályozás. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (a továbbiakban: Ptké.) 54. §-a, a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX törvény (a továbbiakban: Jat.) 15. § (1) bekezdés a) pontja és a (2) bekezdés a) pontja alapján az elsőfokú bíróság azt tekintette kiinduló pontnak, mikor jön létre az igényt megalapozó jogviszony.
- [15] Az alapper bírósága által okozott kár megtérítéséért indított per jogi alapját a régi Pp. 2. § (3) bekezdése teremti meg, a felperes igényérvényesítése ezen alapult, a felperes a per észszerű időn belül történő befejezéshez való alapvető jogának [rég Pp. 2. § (1) bekezdés] sérelmét állította. Az alapperben a keresetlevél benyújtásától (2007. június 17.) a jogerős ítélet meghozataláig (2019. július 9.) terjedő időtartamot, azaz az eljárás egészének tartamát kellene vizsgálni abban az esetben, ha az alapperből eredően bizonyítottan kár érte a felperest. A felperes igényérvényesítése alapjául szolgáló jogviszony (az alapjogsértés) létrejöttének időpontja az alapper jogerős ítélete meghozatalának a napja, emiatt a

- perben a Ptké. 54. §-ának szabályai nem irányadóak. Az elsőfokú bíróság az anyagi jogszabályok vonatkozásában a Ptk. 2019. július 9. napján hatályos rendelkezéseit tekintette irányadónak.
- [16] Az elsőfokú bíróság – az anyagi pervezetés keretében – tájékoztatást adott a felperesnek, hogy a régi Pp. 2. § (3) bekezdése szerinti kártérítés bekövetkeztét, mibenlétét, valamint azt kell bizonyítania, hogy a H. BV-nek kifizetett többletkamat, azaz a kereseti követelése illeszkedik a kár jogi fogalmába.
- [17] Az elsőfokú bíróság elsődlegesen ezt az utóbbi körülményt vizsgálta, azaz hogy a késedelmi kamatot lehet-e a felperes kárának tekinteni. Rögzítette, hogy a magyar jogrendszer kár fogalma – mind a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.), mind a Ptk. esetében – a teljes kártérítés elvén alapul [rég. Ptk. 339. § (1), (2), 355. § (4) bekezdés, Ptk. 6:519. §, 6:522. § (1), (2) bekezdés]. Kifejtette, hogy megítélése szerint a kár keletkezésének megállapításához az szükséges, hogy a károsultat, a jelen esetben a felperest konkrét vagyoni hátrány érje a károkozó (alperes) magatartásából eredően, egyidejűleg azzal okozati összefüggésben álljon.
- [18] A felperes azt kifogásolta, hogy az alapper időtartama alatt nagymértékű késedelmi többletkamat fizetési kötelezettsége keletkezett, és állította, hogy ez az alperes jogellenes magatartására vezethető vissza. Az elsőfokú bíróság egyetértett a felek előadásával abban a tekintetben, hogy a késedelmi kamat minden esetben a többletköveteléshez igazodik. A kamat pénzügyi rendeltetése az, hogy a más megillető pénz használata után „használati díjat” kell fizetni, célja a jogosult késedelemből eredő kompenzációja. Az alperes nem kötelezte a felperest arra, hogy tartozását ne fizesse meg, jogszabályi kötelezettségét ne teljesítse, a 2015. július 8-án meghozott közbenső ítélet alapján a felperesnek már tudnia kellett kártérítési kötelezettségéről és tisztában kellett lennie a késedelmi kamat mértékével is. Az sem volt vitatott, hogy a kár olyan vagyoni hátrány, amely valakit (a károsultat) a károkozó magatartás eredményeként ér. Az elsőfokú ítélet szerint azonban az alperes magatartása és a felperes által hivatkozott kár (többletkamatfizetési kötelezettség teljesítése) között nincs okozati összefüggés, de a felperes azt sem bizonyította, hogy többletkamatfizetési kötelezettsége kárnak minősülne. Kár hiányában nincs helye kártérítésnek. Erre tekintettel nem vizsgálta az alperes alapperi ítélezésének időszerűségére tett kereseti állításokat.
- [19] Az ítélet ellen a felperes fellebbezést, az alperes csatlakozó fellebbezést terjesztett elő.
- [20] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintve, a fellebbezett részének indokolását részben megváltoztatta, egyebekben helyben hagyta.
- [21] Előjáróban rögzítette, hogy nem lépte át a fellebbezési és csatlakozó fellebbezési kérelmek, valamint a fellebbezési és csatlakozó fellebbezési ellenkérelmek korlátait [a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény [a továbbiakban: Pp. 370. § (1) bekezdés], olyan eljárási szabálysértést vagy téves anyagi pervezetést ugyanis, ami erre okot adott volna, nem észlelt [Pp. 370. § (2)–(4) bekezdései]. Ezért nem érintette az elsőfokú bíróság ítéletének azt a rendelkezését, amelyik elutasította a keresetnek a 414 149 212 forint kártérítés és járulékai megvalósulását. Kizárólag abban foglalt állást, hogy az elsőfokú bíróság a fellebbezéssel érintett keresetrészt a fellebbezésben foglalt okok miatt jogszerűtlenül utasította-e el, és ha nem, akkor a kereset elutasításának elsőfokú ítéletben foglalt indokai a csatlakozó fellebbezésben foglalt okok miatt jogszerűtlenek-e vagy nem.
- [22] Kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság tévesen rögzítette az ítéletében, hogy a módosított kereset csupán 414 149 212 forint kártérítés és járulékai megfizetésére irányult. Ennek oka az, hogy a felperes az 5. sorszámú beadványban módosított kereset szerint 432 773 319 forint kártérítés és járulékai megfizetésére tartott igényt, amit több nem szállított le. Az a tény, hogy az elsőfokú bíróság az ítéletének indokolásában tévesen határozta meg a kereset tökeösszegét, nem jelenti, hogy elmulasztott dönteni a teljes keresetről. Az elsőfokú ítélet rendelkező részében ugyanis a teljes keresetet elutasította, az indoklásában pedig mindezt olyan indokokra alapította, amelyek a keresetnek a 414 149 212 forint kártérítést és járulékai megvalósulását is alaptalanná teszik. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság nem sértette meg a Pp. 341. § (1) bekezdésében foglalt kötelezettségét, nem kellett átlépni a fellebbezés és a csatlakozó fellebbezés korlátain.
- [23] A felperes a megváltoztatott keresetében nem közvetlenül a régi Ptk. vagy a Ptk. szabályai alapján követelte a bírósági jogkörben okozott kárának megtérítését, hanem az alperes felelősségét a régi Pp. 2. § (3) bekezdésének 2014. március 15. napjától hatályos szövegére alapította, és csupán az abban foglalt utaló szabály folytán hivatkozott a Ptk. szerződésen kívüli kártérítésre és bírósági jogkörben okozott kár megtérítésére vonatkozó szabályaira.
- [24] Az alperes ellenkérelme ezzel szemben elsődlegesen azon alapult, hogy a kereset közvetlen jogalapjaként megjelölt jogszabály, a régi Pp. 2. § (3) bekezdésének 2014. március 15. napjától hatályos szövege a per során nem alkalmazható. Az elsőfokú bíróság ennek vizsgálatát elmulasztotta, ezt a másodfokú bíróság végezte el.
- [25] Megállapította, hogy a Kúria a BH2021.42. számon közzétett ítéletében már eldöntötte azt a jogkérdést, hogy milyen esetben lehet igényt érvényesíteni a régi Pp. 2. § (3) bekezdésének 2014. március 15. napjától hatályos szövege alapján. Ha a fél az igényét az észszerű időn belül történő befejezéshez való alapvető jogának sérelmére alapítja, akkor a keresetlevél benyújtásától a jogerős ítélet meghozataláig terjedő időtartamot, vagyis az eljárás egészének tartamát kell vizsgálni annak eldöntése során, hogy az alapjogsértés megvalósult-e vagy nem. A felperes igényérvényesítése alapjául szolgáló jogviszony (az alapjogsértés) létrejöttének időpontja a jogerős ítélet meghozatalának a napja. A régi Pp. 2. § (3) bekezdését 2014. március 15-i hatállyal a 2013. évi CCLII. törvény módosította, ami nem tartalmaz rendelkezést a szabályozási átmenetre, így a Jat. 15. § (1) bekezdés a) pontja és a (2) bekezdés a) pontja alapján a régi Pp. 2. § (3) bekezdésének 2014. március 15. napjától hatályos szövegét az időbeli hatálya alatt keletkezett tényekre és jogviszonyokra kell alkalmazni. A per észszerű időn belül történő

- befejezéséhez való jog sérelmére alapított igényérvényesítés esetén az alapul szolgáló magánjogi jogviszony a jogerős ítélet meghozatalakor jön létre, így a régi Pp. 2. § (3) bekezdésének ekkor hatályos rendelkezéseit kell alkalmazni.
- [26] A másodfokú bíróság jogkérdésben nem térhetett el a Kúria 2012. január 1. napja után meghozott és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától. Amíg tehát e határozattal ellentétes jogegységi határozat nem születik, jogkérdésben a Kúria közzétett határozatának megfelelően kell eljárni, ellenkező esetben a másodfokú bíróság alapot adna a saját határozatával szembeni felülvizsgálatra, ami hátráltatná a per észszerű időn belül történő befejezését, és így sértené a felek tisztességes eljáráshoz való jogát
- [27] A jogerős ítélet szerint az alperes alaptalanul hivatkozott arra, hogy a Kúria a BH2021.42. számú döntést megelőzően több alkalommal is eltérően határozott a régi Pp. 2. § (3) bekezdésének alkalmazhatóságáról. A csatlakozó fellebbezésben felsorolt kúriai határozatok egyike sem tartalmaz kifejezett állásfoglalást arról, hogy milyen esetben lehet igényt érvényesíteni a régi Pp. 2. § (3) bekezdésének 2014. március 15. napjától hatályos szövege alapján, így ezek nem állnak ellentétben a hivatkozott döntéssel, sőt e határozatban foglalt érvelést a Kúria utóbb a Pfv.II.21.084/2021/7. számú ítéletében kifejezetten megerősítette.
- [28] A BH2021.42. számú döntéssel megegyező gondolatmenetet tükröz a Debreceni Ítéletábrla Pf.II.20.176/2022/9. számú döntése is, ami kimondta, hogy a jogviták elbírálásához, a perek tisztességes lefolytatásához és észszerű időn belül történő befejezéséhez való jog sérelmére alapított igényérvényesítésnek akkor van helye, ha az alapjogsérelem a régi Pp. 2. § (3) bekezdésének hatálya alatt, azaz legkésőbb 2017. december 31. napjáig bekövetkezett, ez esetben ugyanis az igényt – a Pp. hatálya alatt megindított perben – 2018. január 1. napja után is lehet érvényesíteni. Az ugyanakkor már kizárja az ilyen igények érvényesítését, ha az alapjogi sérelem 2018. január 1-jét követően következett be, ekkor ugyanis az alapjogsértésből eredő követelést megalapozó jogszabály: a régi Pp. 2. § (3) bekezdése már nem volt hatályban.
- [29] A felperes nem érvényesíthetett igényt az alperessel szemben a régi Pp. 2. § (3) bekezdésének 2014. március 15. napjától hatályos szövege alapján, mert az általa sérelmezett alapjogsértést állítása szerint a H. BV és G. Rt. által indított per észszerű időn túl elhúzódó jogerős befejezése idézte elő, ami 2019. március 6-án történt meg, ekkor azonban a régi Pp. 2. § (3) bekezdésének 2014. március 15. napjától hatályos szövege már nem volt hatályban. A kereset közvetlen jogalapját képező jogszabály alkalmazhatatlansága pedig elegendő indok a kereset elutasítására, ezért nem volt szükség annak vizsgálatára, hogy az alperes valóban megsértette-e a felperesnek a per észszerű időn belüli befejezéséhez fűződő alapjogát, továbbá nem kellett megvizsgálni a szerződésen kívüli kártérítés további jogszabályi feltételeinek, így a kárnak és az okozati összefüggésnek a fennállását sem. Ezért a másodfokú bíróság mellőzte az elsőfokú ítélet indokolásának erre vonatkozó részeit.
- [30] Mivel pedig a felperes a keresetét kifejezetten a régi Pp. 2. § (3) bekezdésének 2014. március 15. napjától hatályos szövegére alapította, a másodfokú bíróság nem foglalhatott állást abban a kérdésben sem, hogy a kereset vajon alapos lenne-e a régi Pp. 2. § (3) bekezdésének 2014. március 15-ig hatályos szövege alapján vagy nem. A felperes ugyanis a keresetének jogalapjaként nem erre a jogszabályra hivatkozott, ezért a másodfokú bíróság az abban foglalt feltételek fennállásának vizsgálatával megsértette volna a Pp. 342. § (3) bekezdését, hiszen olyan jogról hozott volna érdemi döntést, amelyet a felperes a per során nem állított.
- [31] Az alperes csatlakozó fellebbezésének az a része megalapozottnak bizonyult, amelyben arra hivatkozott, hogy a felperes a BH2021.42. számon közzétett döntés elfogadása esetén sem érvényesíthet igényt a régi Pp. 2. § (3) bekezdésének 2014. március 15. napjától hatályos szövege alapján. Ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet fellebbezett részének indokolását részben megváltoztatta, az elsőfokú ítélet fellebbezett részét egyebekben helybenhagyta.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [32] A felperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítéletnek az elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezését, és a jogszabályoknak megfelelő új határozat, a keresetének helyt adó döntés hozatalát, másodlagosan a jogerős ítélet elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezését, a másodfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását, harmadlagosan az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [33] Megsértett jogszabályi rendelkezésként a régi Pp. 2. § (1)–(3) bekezdését, a Jat. 15. § (1) bekezdését, (2) bekezdés a) pontját, a Ptké. 54. §-át, a Ptk. 6:519. §-át és 6:549. § (1) bekezdését jelölte meg.
- [44] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [53] A felülvizsgálati kérelem a következők miatt nem alapos.
- [55] A Kúria álláspontja szerint a perben releváns jogkérdés az volt, hogy a felperes által érvényesített követelésre alkalmazható volt-e a régi Pp. 2014. március 15. napjától 2017. december 31. napjáig hatályos 2. § (3) bekezdésének azon fordulata, hogy „ha az (1) bekezdésében foglaltak teljesítésének elmulasztásából eredően a fél kárt is szenved és az a jogorvoslati eljárásban nem orvosolható, a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint követelheti a jogsértőtől a kárnak megtérítését”, és ennek alapján érvényesítheti-e az alperessel szemben a per észszerű időn belül történő befejezésének követelménye megsértéséből eredő vagyoni kárát.
- [56] Tényszerűen az előzményi per olyan időben indult, amikor a régi Pp. előző bekezdés szerinti időállapota még nem volt hatályban, és az összecszerülésre is kiterjedően olyan időpontban zárult le, amikor már a régi Pp. egésze sem volt hatályos, hiszen az 2017.

- december 31. napjával hatályát veszítette. A jogalkotó pedig a 2022. január 1. napján hatályba lépett a polgári peres eljárás elhúzódsával kapcsolatos vagyoni elégtétel érvényesítéséről szóló 2021. évi XCIV. törvény (a továbbiakban: Pevtv.) rendelkezéseivel pótolta a régi Pp. 2. § (3) bekezdésében szabályozott igényérvényesítési lehetőséget.
- [57] Hangsúlyozandó, hogy mind a régi Pp. 2. § (3) bekezdése, mind a Pevtv. által szabályozott jogkövetkezmény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény 6. cikkében foglalt követelmény és az Alaptörvény XXVIII. cikke végrehajtására szolgált, ilyen értelemben egy alapjogi kötelezettség érvényesülését biztosították, illetve biztosítják. A per észszerű időn belüli befejezésének kötelezettségét sértő bírósági eljárás nem minősül személyiségi jogot sértő magatartásnak. A jogalkotó a polgári peres eljárás elhúzódsával kapcsolatos sérelmet – mint az igazságszolgáltatás egyik alapelveként megsértését – kiemelte a bírósági jogkörben okozott kár általános szabályai alól [rég Ptk. 339. § (1), 349. § (1) és (3) bekezdés, Ptk. 6:519., 6:549. §], és kártérítési felelősségi alapként önállóan nevesítette a régi Pp. 2. § (3) bekezdésében. A felelősségi tényállás önálló nevesítésének és nem anyagi jogi, hanem eljárási jogszabályban való elhelyezésének jogpolitikai indoka volt: az eljárási alapjogok sérelmének szabályozása az egyes ágazati eljárási szabályrendszerek sajátosságaihoz igazodóan eltérő lehet. Ezért nem terjed ki a Pevtv. tárgyi hatálya sem valamennyi bírósági eljárásra, csak a polgári peres eljárásokra. Ennek a törvénynek a megalkotásával pedig a jogalkotó az alapjogi sérelem kompenzálására önálló jogkövetkezményt határozott meg vagyoni elégtétel néven, hogy ezt a vagyoni kompenzációt még a Ptk. által szabályozott kártalanítás, kártérítés, sérelemdíj jogintézményeitől is elhatárolja. A Pevtv. hatálybalépését megelőzően a régi Pp. 2. § (3) bekezdésének 2014. március 15-től hatályos szövege is az (1) bekezdésben foglaltak teljesítésének elmulasztása esetére rendelte alkalmazni a Ptk. sérelemdíjra, illetve kártérítésre vonatkozó rendelkezéseit. Az (1) bekezdés alkalmazhatósága hiányában a (3) bekezdés alkalmazásának sincs helye. A Ptké. 54. §-a pedig nem szól a régi Pp. 2. § (1) bekezdésének alkalmazhatóságáról. A régi Pp. 2. §-ának (1) bekezdése ugyanis nem kárfelelősségi alakzatot szabályozott, hanem a polgári perben eljáró bíróság feladatait határozta meg. Ekként nem tekinthető olyan anyagi jogi jogszabálynak, amelyre a Ptké. vonatkoztatható lenne. A régi Pp. hatályvesztése és a Pevtv. hatályba lépése közötti időre a per alapját képező előzményi ügyszámhoz hasonló esetekben joghézagos idő állt elő, ami alkalmazható jogszabály hiányában nem tölthető ki a jogalkalmazás során.
- [58] A Ptké. 54. §-a szerint a Ptk. szerződésen kívül okozott kárért való felelősségre, valamint a kártalanításra vonatkozó rendelkezéseit a hatálybalépését követően tanúsított károkozó magatartás – ideértve a mulasztást is – esetén kell alkalmazni. A Ptk. hatálybalépése előtt megkezdődött, folyamatosan tanúsított károkozó magatartásra akkor is a Ptk. hatálybalépése előtt hatályos jogszabályok rendelkezéseit kell alkalmazni, ha a károkozó magatartás befejezése, illetve a károk bekövetkezése a Ptk. hatálybalépése utáni időpontra esik. E rendelkezés nem szól arról, hogy a régi Pp. 2. § (3) bekezdése szerinti kár mikor tekintendő bekövetkezettnek, e rendelkezés nem teremt jogalapot a felperes igényének a régi Pp. 2014. március 15. napja utáni szövegváltozata szerinti érvényesíthetőségére.
- [59] A felek által hivatkozott döntések (Kúria BH 2021.42., Pfv.III.20.751/2021/5., Debreceni Ítéltábla Pf.II.20.176/2022/9.) közös sajátossága volt, hogy olyan perekhez, eljárásokhoz kapcsolódtak, amelyek 2017. december 31. napjáig jogerősen lezárultak, vagyis tartamuk alatt a régi Pp. végig hatályban volt. Ennek azért van jelentősége, mert e határozatokban is tükröződő joggyakorlat szerint a per észszerű időn belül történő befejezéséhez való jog sérelmére alapított igényérvényesítés esetén az alapul szolgáló magánjogi jogviszony a jogerős ítélet meghozatalakor jön létre, és a BH 2021.42. számú döntés szerint a régi Pp. 2. § (3) bekezdésének az ekkor hatályos rendelkezéseit kell alkalmazni.
- [60] A BH 2021.42. szám alatti Pfv.III.20.998/2019/7. számú eseti döntés [39] bekezdése szerint „a Jat 15. § (1) bekezdés a) pontja és a (2) bekezdés a) pontja alapján a régi Pp. 2. § (3) bekezdés alkalmazandósága körében is abból kell kiindulni, hogy mikor jön létre az igényt megalapozó jogviszony. A polgári per mint a magánjogi jogviták elbírálását szolgáló közjogi jogviszony kétpólusú jogviszonyként létrejön a keresetlevél benyújtásával, ami hárompólusú jogviszonnyá válik a perindítás hatályainak beállításával, a kereset közlésével. A régi Pp. 2. § (3) bekezdésén alapuló igényérvényesítés azonban nem a per közjogi jogviszonyán alapul, hanem a közjogi jogviszony keretében a bíróság részéről elkövetett alapjogsértéssel létrejött magánjogi jogviszonyon. Ha a fél igényét az észszerű időn belül történő befejezéshez való alapvető jogának sérelmére alapítja, úgy ekkor a keresetlevél benyújtásától a jogerős ítélet meghozataláig terjedő időtartamot, az eljárás egészének tartamát kell vizsgálni annak körében, hogy az alapjogsértés megvalósult-e (BH 2013.45., BDT 2008.1811.). A felperes igényérvényesítése alapjául szolgáló jogviszony (az alapjogsértés) létrejöttének időpontja ezért a jogerős ítélet meghozatalának a napja.”
- [61] A Kúria az ebben a döntésben alkalmazott levezetéstől nem kíván eltérni. Ez pedig annyit jelent, hogy a felperes alapjogi sérelme 2019. március 6. napján valósult meg, amely időpontban a régi Pp. 2. § (3) bekezdése már sem a 2014. március 15. napja előtti, sem utáni szövegváltozata alapján nem volt hatályban, így az nem volt alkalmazható, az alapján a felperes keresete nem teljesíthető.
- [62] A másodfokú bíróság a jogerős ítéletével tehát megalapozottan utasította el a felperes keresetét, e döntését a Kúria a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.VI.20.116/2023/4.)

301 A közúttal való összeköttetés megfelelőségét mindenkor birtokosa által gyakorolható használat, okszerű gazdálkodás célja, módja és körülményei figyelembevételével kell megítélni, nem kizárólag annak jelenlegi birtokosa aktuális gazdasági tevékenysége alapján [2013. évi V. törvény (Ptk.) 5:160. § (2) bek., 5:162. § (1) bek.; 1959. évi IV. törvény (régí Ptk.) 167. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A perrel érintett ingatlanok egy belterületi ipartelepen helyezkednek el. A korábban egységes ipartelep egy vállalat működtette. Ennek megszűnése során – az ipartelep felosztásával – alakították ki a perrel érintett ingatlanokat, amelyeken ipari tevékenységet folytatnak. Az ipari egységek között lakóterületek is vannak.
- [2] Az ipartelep kialakításakor az ipari egységek kiszolgáló útjait önálló útként építették meg (a továbbiakban: belső ipari út) nem zavarva ezzel a lakóterületekhez kapcsolódó utat (a továbbiakban: külső lakóút) és annak forgalmát. A vállalat a külső lakóutat nem használta kiszolgáló útként, hanem a belső ipari úton biztosította az üzemi kiszolgálást. Az aszfaltozott belső ipari út két ágból áll: egyenes ága az ipartelep közepén, jobb oldali ága az ipartelep szélén halad. A belső ipari út mindkét ágát – helyrajzi számon nélkül – bejegyezték az ingatlan-nyilvántartásba, és az 2005-ig szerepelt a térképszelvényeken. A telekfelosztás során bejegyzésre került a belső ipari út egy része önálló helyrajzi számon: egyenes ága közel azonos maradt a korábbival, azonban a jobb oldali ág további részeit az egyes ingatlanokhoz csatolták.
- [3] Az ipartelep bal hátsó sarkában található, egymással szomszédos két felperesi ingatlan közül az egyiket a vállalat és a felperes jogelődjei mészoltó telepként hasznosították. Ezt a belső ipari út jobb oldali ágán vagy az egyenes ágon közelítették meg. A jobb oldali ág telekfelosztás során ingatlanokhoz csatolt kb. 600 méteres útszakasza az alperesi ingatlanokon és az egyik felperesi ingatlanon halad keresztül a másik felperesi ingatlanig. Ez az útszakasz karbantartott, funkciójában közlekedésre használt telepi út, amely azonban nem magánút, mivel nincs önálló helyrajzi száma. Az egyenes ág az I. rendű alperes egyik ingatlanánál ér véget, így a járművek ezen az I. rendű alperesi ingatlanon át húzódó földúton és a másik felperesi ingatlanon keresztül közelítették meg a mészoltó telepet. Az egyik felperesi ingatlanok között nincs közvetlen közúti, illetve közforgalom elől el nem zárt magánúttal való kapcsolata. A másik felperesi ingatlan kapubehajtóval rendelkezik a külső lakóút felé, amelynek egy része javított földút, azon keresztül nem oldható meg a 40 tonnáig terjedő össztömegű tehergépjárművel való megközelítés. A belső ipari út jobb oldali ága szélességében és keresztmetszeti kialakításában alkalmas az ilyen forgalom lebonyolítására.
- [4] Az I. rendű alperes az egységes ipartelepét korábban működtető vállalathoz kapcsolódóan jött létre, és különböző időpontokban megvásárolta a felosztással kialakított egyes ingatlanokat. 2012-ben vásárolta meg a belső ipari út egyenes ágának végén található ingatlant, majd lezárta az azon való közlekedést. 2016-ban pedig a belső ipari út jobb oldali ágát zárta

le oly módon, hogy az ott elhelyezett sorompón nem engedte át a felperes gépjárműveit, továbbá az útra vasgerendát fektetett, valamint az úton lévő aszfaltot feltörte.

A keresetek és a viszontkereset, valamint az azokkal kapcsolatos védekezés

- [5] A felperes keresetében kérte az I. rendű alperes kötelezését arra, hogy a tulajdonát képező ingatlanokon a változási vázrajzon jelzett területen a 40 tonnáig terjedő össztömegű tehergépjárművel történő áthaladást ne akadályozza, azt hagyja abba, valamint kérte az ettől való eltiltását (a továbbiakban: birtokvédelmi kereset).
- [6] Kérte annak megállapítását, hogy elbirtoklással megszerezte az alperesi ingatlanokon 40 tonnáig terjedő össztömegű gépjárművel gyakorolható átjárási szolgalmat, valamint az alpereseket a bejegyzés túsására kérte kötelezni (a továbbiakban: elbirtoklási kereset).
- [7] Ha az elbirtoklási kereset alaptalan, úgy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:160. § (2) bekezdése alapján kérte az átjárási szolgalmat bejegyzésének túsására kötelezni az alpereseket (a továbbiakban: törvényen alapuló szolgalmi kereset).
- [8] Az I. rendű alperes ellenkérelmében kérte a keresetek elutasítását. Vitatta, hogy a felperes és jogelődei 1996-tól folyamatosan, háborítatlanul gyakorolták az átjárást. Állította, hogy a jogelődök a belső ipari út egyenes ágán jártak át korábban. 2014-től kezdtek el rendszeresen, nagy tömegű tehergépjárművekkel átjárni, amit szívességből engedélyezett, ugyanakkor a forgalom oly mértékben megnőtt, amit már nem tudott tolerálni. Az átjárási szolgálommal megterhelni kívánt területrészt tevékenységéhez használja, a szolgalmi jog a tevékenységét el lehetetlenítené. A felperesi ingatlanok a külső lakóút felől megfelelően megközelíthetők.
- [9] A III. rendű alperes kérte a keresetek elutasítását. Vitatta az elbirtoklást. Állította, hogy a felperesi ingatlanok használati jellege, módja és terjedelme jelentősen megváltozott, a forgalom drasztikusan megnőtt.
- [10] Az I. rendű alperes viszontkeresetében 29 999 000 forint értékcsökkenés megfizetésére kérte kötelezni a felperest, mert az útszolgalmi jog bejegyzésével a tulajdonában álló ingatlanok forgalmi értéke csökken.
- [11] A felperes a viszontkeresettel szemben előterjesztett ellenkérelmében kérte a viszontkereset elutasítását. Indokolása szerint nincs értékcsökkenés, mert egyrészt az I. rendű alperes tulajdonszerzésekor már fennállt a használat, másrészt a szolgálommal érintett területet az I. rendű alperes maga is útként használja. Elbirtoklással megszerzett útszolgalmat esetén nem is lehetséges értékcsökkenés megállapítása. Nem ellenezte ugyanakkor, ha a szükségképpen útszolgalmat ingatlan-nyilvántartási bejegyzését megelőzően az értékcsökkenés értékének megfizetésével elől kell járnia.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [12] Az elsőfokú bíróság a birtokvédelmi és az elbirtoklási keresetet alaposnak, a törvényen alapuló szolgalmi keresetet és a viszontkeresetet alaptalannak ítélte.

- [13] Indokolása szerint a birtokvédelmi keresetről csak akkor lehet állást foglalni, ha az elbirtoklási kereset vagy a törvényen alapuló szolgalmi kereset alapos. Az elbirtoklási kereset megalapozottsága miatt helyt adott a birtokvédelmi keresetnek, mert az I. rendű alperes 2016-tól sorompó létesítésével, majd a meglévő útburkolat felmarásával és a törmelék visszahagyásával akadályozta a felperesi ingatlanoknak a perrel érintett aszfaltozott útszakaszon történő megközelítését.
- [14] Az elbirtoklási keresettel kapcsolatban abból indult ki, hogy a felperes az 1996. január 1-jétől 2006. január 1-jéig tartó átjárási úthasználati szolgalmat elbirtoklását kívánta bizonyítani. Erre figyelemmel a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) rendelkezéseit alkalmazta. Értékelése szerint a felperes bizonyította a perrel érintett útszakaszon – a belső ipari út jobb oldali ága természetbeni folytatásán – történt rendszeres és szolgalmoszerű használatot. Irrelevánsnak ítélte a belső ipari út egyenes ágának a használatát, mert a perrel érintett útszakasz szolgalmoszerű használata miatt az elbirtoklás megállapítható. Az alperesek ugyanakkor nem tudták bizonyítani az általuk állított szívességi használat tényét.
- [15] A törvényen alapuló szolgalmi keresettel kapcsolatban rögzítette, hogy a kirendelt szakértő szakvéleményét a felek nem vitatták, és azt az elsőfokú bíróság is aggálytalanak ítélte. Ez alapján megállapította, hogy a felperesi ingatlanok nem rendelkeznek megfelelő, olyan közúti összeköttetéssel, ami a 40 tonna össztömegű gépjárművekkel való közlekedésre műszakilag és jogilag is alkalmas lenne. Emiatt – elbirtoklás hiányában – a szükségképpeni út törvényi szolgálma alapján lenne lehetősége a felperesnek a szolgalmi jog bejegyzésére, ebben az esetben azonban köteles lenne a szolgáló telek értékcsökkenésének megtérítésére. Az elbirtoklási kereset alaposága miatt azonban az I. rendű alperes nem jogosult értékcsökkenés megtérítésére. Az elsőfokú bíróság ezért a törvényen alapuló szolgalmi keresetet és a viszontkeresetet elutasította.
- [16] Az I. rendű alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét részben megváltoztatta, az elbirtoklási kereseten alapuló alperesi tűrésre kötelezést mellőzte, egyúttal a törvényen alapuló szolgalmi keresetet alaposnak ítélte, ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [17] Indokolása szerint az elsőfokú bíróság a szükséges bizonyítást lefolytatta, ugyanakkor a másodfokú bíróság a tényállást kiegészítette. A keresetek egymáshoz való viszonyával kapcsolatban rögzítette, hogy a birtokvédelmi kereset elbirtoklás az elbirtoklási kereset és a törvényen alapuló szolgalmi kereset elbirtoklásától függ, mert ezek alapján lehet megítélni a felperest megillető birtokláshoz való jogot. A birtokvédelemmel összefüggésben kizárólag jogkérdésben kellett döntenie.
- [18] Az elbirtoklási keresettel kapcsolatban nem osztotta az elsőfokú bíróság jogi álláspontját. A keresetben állított elbirtoklás nem következhetett be 2006. január 1-jével, mert a felperes jogelődje csak 1996 decemberében szerzett tulajdonjogot a felperesi ingatlanokon. A tízéves elbirtoklási idő hiánya önmagában kizárta az elbirtoklási kereset megalapozottságát. Értékelése szerint a tanúk vallomása alapján ugyanakkor az valóban megállapítható, hogy a belső ipari út jobb oldali ágának természetbeni folytatásaként az alperesi ingatlanokat érintő utat a felperes jogelődje használta tíz éven át, szolgalmoszerűen, szakadatlanul, azonos terjedelemben. Az 1996. decemberi tulajdonszerzési időpontra figyelemmel azonban kizárt, hogy az elbirtoklási idő letelt volna, mert korábban valamennyi ingatlanuk ugyanaz a vállalat volt a tulajdonosa, így azok birtoklása és használata egy jogi személyhez kötődött. A keresetben állított elbirtoklási idő így bizonyítatlan maradt. A tanúk vallomása alapján ugyanakkor megjegyezte, hogy a szolgalmoszerű használat megállapítható, annak terjedelme és módja kellő alapul szolgálhatna az elbirtoklási kereset eredményességéhez, ha a tízéves elbirtoklási idő bizonyított lenne. A tanúvallomások alátámasztották, hogy a felperesi jogelőd használata során tehergépjárművek, pótkocsis tehergépjárművek és kamionok is közlekedtek az úton, azaz az útszakasz leterheltsége volumenében nem változott meg jelentősen a felperes gépjárművei által jelenleg okozott forgalomhoz képest.
- [19] Az elbirtoklási kereset és a törvényen alapuló szolgalmi kereset egymástól függenek, egymást kizárják, az elsőfokú bíróság azonban állást foglalt a törvényen alapuló szolgalmi keresetről is. Azzal kapcsolatban a bizonyítást teljeskörűen lefolytatta, a tényállást is megállapította. A kirendelt szakértő szakvéleményéhez a felek nyilatkozatai alapján nem fér kétség, ezért a másodfokú bíróság érdemben vizsgálta a törvényen alapuló szolgalmi keresetet. Tényként rögzítette, hogy a másik felperesi ingatlan ugyan érintkezik a külső lakóúttal, de az aggálytalan szakvélemény kizárja az innen történő megközelíthetőséget 40 tonna össztömegű gépjárművel. A „szükségképpeni út” törvényi szolgálma a törvény erejénél fogva akkor is létrejön, ha az uralkodó ingatlan ugyan érintkezik közúttal, de ez a közút az uralkodó ingatlan megközelítéséhez nem megfelelő, amit a kirendelt szakértő szakvéleménye kétséget kizáróan alátámaszt. A szakvélemény alapján teljes bizonyossággal megállapítható, hogy a külső lakóút kiépítettsége nem teszi lehetővé a felperesi ingatlanok innen történő megközelítését 40 tonna össztömegű gépjárművel, ezért nyilvánvalóan helye van a Ptk. 5:160. § (2) bekezdése alkalmazásának.
- [20] Kétségtelen, hogy a szolgáló telek tulajdonosai igényt tarthatnak a szolgalmat folytán bekövetkező értékcsökkenés megtérítésére. Ez az igény azonban csak akkor megalapozott, ha nem átjárási szolgálommal szereztek meg az ingatlant, vagy a nyilvánvaló körülmények alapján a szolgalmat törvényi alapításával számolniuk kellett. Az egyik felperesi ingatlan már a korábbi egységes iparterület idején is mészsoltó telepként működött, és ennek megközelítése érdekében alakították ki a belső ipari út jobb oldali ágának folytatását, valamint tették lehetővé annak elérhetőségét az egyenes ágon keresztül is. Maga az I. rendű alperes is azt állította, hogy ez a felperesi ingatlan az egységes iparterület részeként a felperes jogelődje tulajdonszerzését megelőzően is mészsoltó telepként működött. A

terület felosztásakor ezért az I. rendű alperesnek számolnia kellett azzal, hogy a mészoltó telep megközelíthetősége szempontjából az általa vásárolt ingatlanok részévé vált, a belső ipari út folytatásának minősülő terület használata a jövőben is elkerülhetetlen, azaz a szolgalmat törvényi alapításának reális az esélye. A kihallgatott tanúk vallomása alapján kétséget kizáróan megállapította, hogy az útszakasz már az I. rendű alperes tulajdonszerzését megelőzően is biztosította a mészoltó telep megközelítését a keresetben írt terjedelemben. Ebből azt a következtetést vonta le, az I. rendű alperesnek tulajdonszerzésekor számolnia kellett azzal, hogy amennyiben az iparterület felosztását követően kialakított további ingatlanok nem az ő tulajdonába kerülnek, a felosztással létrejött ingatlanok tulajdonosai számára biztosítania kell a kiépített úton való átjárás lehetőségét. Az I. rendű alperes a tulajdonát képező ingatlanok esetében tisztában volt azzal, hogy azok egy része útként van használatban.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [21] Az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelmében kérte a jogerős ítélet szolgalmi út alapítására és értékcsökkenés mellőzésére vonatkozó rendelkezésének a hatályon kívül helyezését, valamint elsődlegesen a birtokvédelmi kereset és a törvényen alapuló szolgalmi kereset elutasítását, másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását, harmadlagosan a felperes kötelezését 29 496 298 forint megfizetésére. A felülvizsgálati kérelem szerint a jogerős ítélet sérti a Ptk. 5:160. § (2) bekezdését, az 5:162. § (1) bekezdését és a 6:564. § (1) bekezdését, valamint a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 3. § (2) bekezdését és a 206. § (1) bekezdését.
- [27] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében – tartalma szerint – kérte a jogerős ítélet hatályában való fenntartását.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [29] A régi Pp. 272. § (2) bekezdése és a régi Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a Kúria a jogerős határozatot a felülvizsgálati kérelemben megjelölt megsértett jogszabályhely, az ott előadott jogszabálysértés, valamint a kérelem jogi indokai által meghatározott keretek között vizsgálhatja felül.
- [34] Mindezek alapján a Kúriának azt kellett vizsgálnia, hogy a törvényen alapuló szolgalmi kereset és az ahhoz kapcsolódó viszontkereset elbírálásával összefüggésben a jogerős ítélet sérti-e a felülvizsgálati kérelemben megjelölt anyagi és eljárási jogszabályi rendelkezéseket.
- [35] Az I. rendű alperes a Ptk. 5:160. § (2) bekezdésének a megsértését arra alapította, hogy a másodfokú bíróság tévesen értelmezte a megfelelő közúti kapcsolat hiányát. A felperesi ingatlanok rendelkeznek közúti kapcsolattal, amit a felperes ahhoz a tevékenységéhez nem tart megfelelőnek, amit a speciális jogszabályok alapján jogellenesen – bejelentés és engedélyezési eljárás nélkül – végez.
- [36] A szolgalmat olyan, időben korlátlan, tartalmában viszont korlátolt dologi jog, amelynek jogosultja és kötelezettje nem egy konkrét (megnevezett) személy, hanem egy ingatlan mindenkori birtokosa. A

jogviszony a szolgáltató és az uralkodó ingatlan mindenkori birtokosai között áll fenn, amit nem befolyásol az ingatlanok tulajdonjogában bekövetkező változás.

- [37] Maga a törvény hozza létre az átjárási szolgalmat akkor, ha az ingatlan nincs összekötve közúttal, vagy ha az nem megfelelő [rég. Ptk. 167. §, Ptk. 5:160. § (2) bekezdés]. Ilyen esetben ezért nem szolgalmat alapításáról van szó, amely a bíróság határozatával keletkezik, hanem jogszabály rendelkezésénél fogva fennálló telki szolgalmról, ami attól függetlenül jön létre, hogy azt az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték-e. A szolgalmat ingatlan-nyilvántartási bejegyzésének célja, hogy az a szolgalmat gyakorlásának terjedelmére és módjára nézve kösse az ingatlan későbbi megszerzőit (Kúria Pfv.I.21.292/2013/6.). A törvényen alapuló szolgalmat anyagi jogi feltételeként szabályozott közúti kapcsolat akkor nem megfelelő, ha a közút érinti az ingatlant, ennek ellenére annak megközelítése lehetetlen, rendkívüli nehézséggel vagy aránytalanul súlyos költséggel jár (Kúria Pfv.II.20.567/2021/9. [26], Pfv.I.21.716/2017/3. [19]). A közúttal való összeköttetés megfelelőségének vizsgálata során figyelemmel kell lenni az összes körülményre, különösen arra, hogy az ingatlan belterületen vagy külterületen fekszik-e, milyenek az adottságai, miben áll használatának célja és módja, az okszerű gazdálkodás milyen közlekedési lehetőséget kíván meg (Kúria Pfv.I.21.292/2013/6., Pfv.I.21.193/2011/8.).
- [38] A közúttal való összeköttetés megfelelőségét ezért az uralkodó telek adottságai, az annak mindenkori birtokosa által gyakorolható használat, okszerű gazdálkodás célja, módja és körülményei figyelembevételével kell megítélni, nem pedig kizárólag annak jelenlegi birtokosa aktuális gazdasági tevékenysége alapján. A felperesi és az I. rendű alperesi ingatlanok egy korábban egységes ipartelep megosztásával alakultak ki, azokon ténylegesen ipari tevékenységet folytatnak. Az ipartelepen az ipari egységek között lakóterületek is vannak. Az ipartelep megosztását megelőzően az ipari forgalom a belső ipari úton bonyolódott, ahhoz nem vették igénybe a lakóterülethez kapcsolódó külső lakóutat. A kiépített belső ipari út korábban bejegyzésre került az ingatlan-nyilvántartásba, de később a jelen perrel érintett részét az alperesi – valamint az egyik felperesi – ingatlanhoz csatolták. A felperesi ingatlanok ezen a – részben ingatlanokhoz csatolt – belső ipari úton keresztül közelíthetők meg két irányból. Ezeket az utakat a felperesi ingatlanok korábbi birtokosai is használták 40 tonna össztömegű gépjárművekkel. Az ilyen gépjárművekkel való korábbi használatot az I. rendű alperes ugyan vitatta, de felülvizsgálati kérelmében az elbirtoklási keresettel kapcsolatban maga nyilatkozott úgy, hogy ezzel összefüggésben a jogerős ítélet helyes, a másodfokú bíróság a bizonyítékok megfelelő értékelésével hozta meg erre vonatkozó döntését. A másodfokú bíróság pedig jogerős ítélete [129]–[133] bekezdésében az elbirtoklási kereset elbírálása körében a bizonyítékokat értékelve azt állapította meg, hogy az alperesi ingatlanokat érintő utat a felperes jogelődei a felperessel azonos volumenben használták pótkocsis tehergépjárművekkel, kamionokkal. A

- felek által nem vitatott szakvélemény szerint az egyik felperesi ingatlanok között van közvetlen közúti kapcsolata, a másik felperesi ingatlanok a külső lakóút felé van behajtója, de az nem alkalmas a 40 tonnás terjedő össztömegű tehergépjárművekkel való megközelítésre, a belső ipari út jobb oldali ága szélességében és keresztmetszeti kialakításában azonban alkalmas az ilyen forgalom lebonyolítására. A kirendelt szakértő szerint a felperesi ingatlanokon végzett tevékenység ellátásához kapcsolódó kamionpark használata rendeltetésszerű, a felperesi ingatlanok olyan építési övezetben helyezkednek el más ipari üzemekkel együtt, amelyek közlekedési kiszolgálása hasonlóan nehézgépjárművekkel, ezen belül kamionokkal történik. Ezek az ipari üzemek tevékenységük ellátása során valamennyien a belső ipari utat használják kiszolgáló útként. Mindezeket a körülményeket értékelve a másodfokú bíróság helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a felperesi ingatlanok nincsenek összekötve megfelelő közúttal.
- [39] Az I. rendű alperes másodlagos felülvizsgálati kérelmét arra alapította, hogy a bíróság elmulasztotta a Ptk. 5:162. § (1) bekezdése által előírt legkíméletesebb, indokolatlan és szükségtelen sérelmet elkerülendő alternatív nyomvonal feltárását. Indokolása szerint a pénzbírságot kiszabó végzés elleni fellebbezésében kifejezetten hivatkozott arra, hogy a helyszíni szemlén a szakértő is felvetette egy alternatív útvonal használatának a lehetőségét a belső ipari út egyenes ágán, az eljárás iratanyaga így tartalmazta ezt a hivatkozást.
- [40] Ahogy a Kúria Pfv.I.20.088/2022/11. számú határozata [44] és [49] bekezdésében már kifejtette, a jogvita kereteit, a bíróság döntésének terjedelmét a kereset és az ellenkérelem határozza meg (rég. Pp. 215. §). A rég. Pp. szabályozása megkülönbözteti egymástól a jogvita kereteit, a per érdemi döntésének a korlátait, amiket a kereset és az ellenkérelem határoznak meg [rég. Pp. 121. § (1) bekezdés, 139. §, 213. § (1) bekezdés, 215. §], valamint a fellebbezés kereteit, a felülbírálat korlátait, amik a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem által meghatározottak [rég. Pp. 235. § (1) bekezdés, 244. § (1) bekezdés, 253. § (3) bekezdés].
- [41] A felülvizsgálat a fellebbezés alapján meghozott jogerős ítélet jogkérdésben állított hibájának az orvoslására szolgáló rendkívüli perorvoslat. A Kúria következetes gyakorlata szerint a jogerős ítélet csak olyan kérdésben, olyan jogi állásponttal összefüggésben támadható felülvizsgálati kérelemmel, amely az első- és a másodfokú eljárásnak is tárgya volt (BH 1995.163.; BH 1996. 372.; Kúria Pfv.V.20.797/2016/11., megjelent: BH 2017.232.). A felülvizsgálati kérelmet nem lehet olyan új körülményre alapítani, amelyre a fél az első- és a másodfokú eljárás során nem hivatkozott (EBH2002. 653.).
- [42] Az I. rendű alperes a jogerős ítéletben összefoglalt tartalmú ellenkérelmében alternatív útvonalként nem hivatkozott a belső ipari út egyenes ágán megvalósuló lehetőségre; a kereset elutasítása körében azt adta elő, hogy a felperesi ingatlanok a külső lakóútról megfelelően megközelíthetők. Az I. rendű alperes a jogerős ítéletben ugyanígy összefoglalt tartalmú fellebbezésében sem hivatkozott a belső ipari út egyenes ágához kapcsolódó lehetséges útvonalra. Felülvizsgálati kérelmében ellenkérelme és fellebbezése tartalmának másodfokú bíróság általi értelmezését nem támadta, nem állította, hogy azokban hivatkozott volna erre az alternatív lehetőségre. A felülvizsgálati kérelemben megjelölt, pénzbírságot kiszabó végzés elleni fellebbezésben előadottak nem határozzák meg sem a jogvita kereteit, sem a később meghozott ítélet elleni fellebbezés kereteit. Az I. rendű alperes korábbi hivatkozása hiányában ezért a Kúria az alternatív útvonallal kapcsolatos érdemi álláspontját nem fejthette ki.
- [43] Az I. rendű alperes harmadlagos felülvizsgálati kérelmét a rég. Pp. 3. § (2) bekezdésének és a 206. § (1) bekezdésének a megsértésére alapította. Indokolása szerint a másodfokú bíróság megsértette a kérelemhez kötöttséget, mert a felperes kérelmével és nyilatkozatával ellentétben nem kötelezte a felperest értékcsökkenés megtérítésére. Nyilvánvalóan okszerűtlen, iratellenes és logikátlan az a megállapítás, miszerint tulajdonszerzősek számolnia kellett azzal, hogy az iparterület felosztásával létrejött ingatlanok tulajdonosai számára biztosítania kell majd a kiépített úton való átjárás lehetőségét, mert az iparterület felosztása egy húsz évig tartó folyamat volt.
- [44] A kereset egy anyagi jogszabály (tárgyi jog) által biztosított valamely jog (alanyi jog) érvényesítését jelenti: a felperes állítja, hogy a valóságban megtörtént konkrét történeti tények megvalósítják az anyagi jogszabályban meghatározott törvényi tényállási elemeket, így az alanyi jog megnyílt, amely feljogosítja őt az anyagi jogszabályban meghatározott igény támasztására. Az alanyi jogból fakadó követelés érvényesítésének eljárásjogi eszköze a keresetlevélben feltüntetett kereset, amelynek egyik eleme a kereseti kérelem [rég. Pp. 121. § (1) bekezdés e) pont] (Kúria Pfv.I.20.092/2022/3. [27]). A kereset tárgya az érvényesített jog, a kereset tartalma pedig a kereseti kérelem, amely konkretizálja a felperes igényét, egyúttal meghatározza az érdemi döntés korlátait, mert a döntés nem terjedhet túl a kereseti kérelmen (rég. Pp. 215. §). A kereseti kérelem a felperesnek a bírósághoz címzett kérelme, míg az alperes ezzel szembeni kérelmét az ellenkérelem tartalmazza, amely vagy a per megszüntetésére irányul, vagy érdemi védekezést, illetve ellenkövetelést (vizontkereset, beszámítás) tartalmaz a felperes kereseti kérelmével szemben (rég. Pp. 139. §).
- [45] A jelen ügyben a felperes törvényen alapuló szolgalmi keresetében az átjárási szolgalmat bejegyzésének türéseire kérte kötelezni az alpereseket. Ezzel szemben az I. rendű alperes érdemi védekezésében a kereset elutasítását, vizontkeresetében a felperes kötelezését kérte az ingatlanok értékcsökkenésének megfizetésére. A tárgyalás berekesztését megelőzően a felperesi képviselő az értékcsökkenés megfizetésével egyidejűleg kérte a szolgalmi jog bejegyzését, ugyanakkor a vizontkeresettel szemben előterjesztett ellenkérelmében a vizontkereset elutasítását kérte. A kereset fentiek szerinti fogalmából következően a felperes kereseti kérelmében nem kérheti saját kötelezését. A tárgyalás berekesztését megelőző nyilatkozatát az I. rendű alperesnek arra a kérelmére figyelemmel tette

(Kúria Pfv.I.21.136/2022/8.)

meg, hogy a szolgálat bejegyzését előzze meg az értékcsökkenés tényleges megfizetése, mert az I. rendű alperesnek aggályai vannak a felperes teljesítőképességével kapcsolatban, a teljesítéssel ezért a felperesnek kelljen elől járnia. A felperes fentiek szerinti nyilatkozata így a – bírósági érdemi döntéstől függő esetlegesen kölcsönös – kötelezettségek teljesítésének a sorrendjére vonatkozott. A másodfokú bíróság a felek fenti tartalmú nyilatkozatai által meghatározott jogvita keretei között érdemben elbírált a törvényen alapuló átjárási szolgálat fennállását, valamint az I. rendű alperes értékcsökkenésre való jogosultságát is. A jogerős ítélet ezért nem sérti a régi Pp. 3. § (2) bekezdését. Az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelmében ténylegesen az értékcsökkenéssel kapcsolatos érdemi döntés helyességét vitatta, de az a régi Pp. 3. § (2) bekezdésének a megsértése körében nem vizsgálható.

- [46] A régi Pp. 206. § (1) bekezdése a bizonyítás eredményének a mérlegelését és a tényállás megállapítását szabályozza. A felülvizsgálat a jogerős határozat jogkérdésben állított hibájának az orvoslására szolgáló – így részleges átszarmaztató hatályú – rendkívüli perorvoslat, ezért érvényesül a felülmérlegelés korlátozottsága (Kúria Pfv.III.20.512/2020/14. [64]). A Kúria következetes gyakorlata szerint a felülvizsgálati eljárásban nincs helye felülmérlegelésnek, a bizonyítékok ismételt egybevetésének és értékelésének, jogszabálysértést csak a bizonyítékok okszerűtlen vagy a logika szabályaival ellentétes mérlegelése alapozhat meg (BH 1999.44.). Nem ad alapot a bizonyítékok felülmérlegelésére az, ha az egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható lett volna; az minősíthető okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott ítélettől eltérő következtetésre lehet jutni (Kúria Pfv.I.21.474/2011/10., megjelent: BH 2013.119.).
- [47] A másodfokú bíróság által értékelt – felek által sem vitatott – szakvélemény, valamint tanúvallomások szerint az I. rendű alperes az egységes ipartelep korábban működtető vállalathoz kapcsolódóan jött létre. Az iparterület belső ipari útjai önálló útként épültek meg, ezek szolgálták ki az ipari egységeket, a lakóterülethez kapcsolódó külső lakóutat nem használták az iparterület kiszolgálására. A felperesi ingatlanok nehézgépjárművekkel való megközelítése is ezen a belső ipari úton történt. Ennek egy része önálló ingatlanként megmaradt, a perrel érintett útszakaszt azonban lejegyzés után az alperesi – és az egyik felperesi – ingatlanhoz csatolták. Ez az útszakasz karbantartott, funkciójában is közlekedésre használt ipartelepi út. Ezek a belső ipartelepi utak biztosították a felperesi ingatlanok megközelítését folyamatosan mindaddig, amíg azokat az I. rendű alperes le nem zárta. A másodfokú bíróságnak az a fentiekből levont következtetése, hogy az I. rendű alperesnek tulajdonszerzésekor számolnia kellett az átjárási lehetőség biztosításának szükségességével, ezért nem okszerűtlen, nem logikátlan, így nem sérti a régi Pp. 206. § (1) bekezdését.
- [48] Mindezekre figyelemmel a jogerős ítélet nem sérti a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályokat, ezért azt a Kúria hatályában fenntartotta.

POLGÁRI KOLLÉGIUM

GAZDASÁGI SZAKÁG

302I. Polgári és kereskedelmi ügyekben az uniós hatáskörbe utalt joghatósági szabályokkal szemben a tagállamokon belüli ügyelosztást szabályozó illetékességi eljárási rendelkezések megalkotása a tagállamok hatáskörébe tartozik, amelyhez az Európai Unió Bírósága értelmezési szempontokat adhat [1215/2012/EU rendelet (Brüsszel Ia rendelet) 7. cikk 2. pont; 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 30. § (2) bek.; az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 101., 102. cikk; 2014/104/EU irányelv (12) preambulumbekzdés, C-30/20. számú Volvo és társai ítélet (EU:C:2021:604)].

II. A versenyjogi jogsértésekkel okozati összefüggésben érvényesített follow-on típusú kártérítési keresetek esetén az elévülés mindaddig nyugszik, amíg a károsult nem szerez tudomást a versenyjogi jogsértés szempontjából releváns valamennyi körülményről. Ez főszabály szerint az Európai Bizottság jogsértést megállapító határozatának (a határozat összefoglalójának) az Európai Unió Hivatalos Lapjában való megjelenésének időpontjáig fennáll [1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 326. § (2) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az I. rendű felperes 2000-ben egy M típusú, 2002-ben, 2003-ban, 2004-ben és 2005-ben pedig egy-egy B típusú gépjárművet vásárolt. A gépjárművek vételárát az adásvételi szerződésekhez kapcsolódó lízing, illetve pénzkölcsönszerződésekben foglaltak alapján részletekben vállalta kiegyenlíteni. A tehergépjárműveknek mind a megengedett össztömege, mind a saját tömege minden esetben meghaladta a 6000 kg-ot.
- [2] A közúti áru fuvarozással üzletszerűen foglalkozó egyéni vállalkozó II. rendű felperes 2002 és 2004-ben az M Kft.-től egy-egy M típusú tehergépjárművet vásárolt. Ezeknek a gépjárműveknek az össztömege és saját tömege szintén meghaladta a 6000 kg-ot.
- [3] Az Európai Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) 2016. július 19-én elfogadta az [EUMSZ 101. cikk] és az EGT-megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásában (AT.39824 – „tehergépjárművek” ügy) hozott C(2016) 4673 final határozatát, amelyről ezen a napon a honlapján közzétett egy angol nyelvű sajtóközleményt (a továbbiakban: Közlemény), amelyben szerepel, hogy a M, D, DA, I és a V/R típusú tehergépjárművek gyártói az 1997-2011 közötti időszakban a közepes és nehéztömegű tehergépjárművek árát érintő versenyjogi jogsértést (árkartell) valósítottak meg, és ennek következményeként a Bizottság bírságot szabott ki az érintett gyártókra.
- [4] A Közlemény – egyebek mellett – tájékoztatást adott (a XIII. rendű alperes kivételével) a kartellben részt vett cégcsoportokról, arról, hogy a jogsértés a közepes (6–16 tonna közötti tömegű) és a nehéz (16 tonna feletti tömegű) tehergépjárművek piacára

vonatkozott, 1997-től 2011-ig tartott és az egész Európai Gazdasági Térségre (a továbbiakban: EGT) kiterjedt, továbbá arról is, hogy minden személy vagy cég, akit a versenyellenes magatartás érintett a tagállami bíróságok előtt kártérítési pert indíthat.

- [5] 2016. július 19-én több magyarországi hírportál is beszámolt a Bizottság által megállapított jogsértésről. A Magánvállalkozók Nemzeti Fuvarozó Ipartestülete – amelynek a felperesek is tagjai – 2016-tól kezdődően folyamatosan információkkal látta el a tagjait a tehergépjárműgyártókkal szemben indult eljárásról, annak eredményéről, az igényérvényesítés lehetőségéről. 2017. május 29-én a Magyar Közúti Fuvarozók Egyesülete (a továbbiakban: MKFE) arról értesítette a tagjait, hogy a magyar jogszabályok szerinti 1 éves elévülési határidő figyelembevételével a Bizottság által megállapított versenyjogsértés alapján érvényesíthető igények 2017. július 19-én elévülhetnek.
- [6] A Bizottság tehergépjárműgyártók által megvalósított versenyjogsértést megállapító Határozatának angol nyelvű [és (nem hiteles) magyar nyelvű] összefoglalóját (a továbbiakban: Határozat) 2017. április 6-án tette közzé az Európai Unió Hivatalos Lapjában (HL 2017. C 108., 6. o.).

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

- [7] A felperesek a 2018. április 6-án benyújtott és az eljárás során pontosított keresetükben az I–XV. rendű alperesek egyetemleges kötelezését kérték az I. rendű felperes javára 6 744 995 forint és járulékai, a II. rendű felperes javára 2 782 408 forint és járulékai megfizetésére. Keresetüket a Bizottság Határozatában megállapított jogsértésre, a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tptv.) 88/A. § (1) bekezdésére, a 88/C. §-ára, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 339. § (1) bekezdésére, a 344. § (1) bekezdésére, a 355. § (1) és (2) bekezdéseire és a 360. § (1) és (2) bekezdéseire alapították.
- [8] Az alperesek joghatósági kifogások mellett érdemi ellenkérelmükben elsődlegesen elévülésre hivatkozással kérték a kereset elutasítását, emellett érdemben is vitatták a kereset jogalapját és összecszerúségét.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [9] Az elsőfokú bíróság – a G.40.094/2018/82-I. számú jogerős végzésével – a joghatósági kifogásokat nem találta alaposnak. Ítéletével az I. rendű és a II. rendű felperesek keresetét elutasította, mert az alperesek elévülési kifogását megalapozottnak ítélte. Utalt arra, a perben az nem volt vitás, hogy a kárük bekövetkezése időpontjában a felperesek előtt még

nem volt ismert az alperesek versenyjogsértő magatartása, sem az, hogy abból eredően őket kár érte, ezért az régi Ptk. 327. § (2) bekezdése alapján a követelésük elévülése az igényérvényesítésük akadályának megszűnéséig nyugodott. Az elsőfokú bíróság szerint – figyelemmel az 1/2012. (VI. 21.) PK véleményben kifejtett jogértelmezésre is – a felperesek a Bizottság 2016. július 19-i Közleményéből minden olyan információt megismerhettek, amely a követelésük bíróság előtti érvényesítéséhez szükséges. A Közleményből egyértelműen megállapítható volt a jogsértés ténye, időszaka és az érintett piac kiterjedése, a jogsértésben résztvevő jogi személyek köre, a versenyt korlátozó magatartás lényege, továbbá az, hogy abból eredően a felpereseket kár érte. Az a tény, hogy a Közlemény a XIII. rendű alperest még nem tüntette fel a kartellben részt vett vállalkozások között, a felperesek számára nem jelentett akadályt az igényérvényesítésük szempontjából. A felperesek a Közlemény közzétételét követő egy évben semmilyen konkrét intézkedést nem tettek az igényeik érvényesítése és az ahhoz szükségesnek tartott adatok beszerzése érdekében, ezért az igényük a Közlemény megjelenését követő egy év elteltével – figyelemmel a régi Ptk. 326. § (2) bekezdésére – elévült.

- [10] A felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság 36-I. számú végzésével megállapította, hogy az eljárás a felperesek és az I. rendű alperes között 2021. augusztus 31-től kezdődően az I. rendű alperes jogutódjának perbevonásáig vagy perbelépéséig félbeszakadt, miután az I. rendű alperes 2021. augusztus 31-én átalakulás (beolvadás) eredményeként jogutódlással megszűnt.
- [11] A másodfokú bíróság részítéletében a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXIII. törvény (a továbbiakban: Pp.) 240. § (1) bekezdésének *b*) pont *bb*) alpontja alapján – miután a VIII. rendű alperes kivételével az alperesek fellebbezési ellenkérelmükben fenntartották a joghatósági kifogásaikat – vizsgálta és alaptalannak ítélte az alperesek joghatósági kifogását és a másodfokú eljárásban előadott illetékességi kifogást is. Mindezekre tekintettel az erre alapított eljárás megszüntetése iránti kérelmet alaptalannak találta és a felperesek fellebbezését érdemben bírálta el.
- [12] A másodfokú bíróság részítéletével az ügy érdemében az elsőfokú bíróság ítéletének a II–XV. rendű alperesekkel szemben a keresetet elutasító és őket perköltség megfizetésére kötelező rendelkezéseit helyben hagyta. A fellebbezés indokaira tekintettel úgy ítélte: az elévülés nyugvásának megszűnése akkor következhet be, amikor a jogosult az igényérvényesítéshez szükséges valamennyi információról tudomást szerez, illetve az igényérvényesítés valamennyi akadálya elhárul. A régi Ptk. szabályai alapján az elévülés bekövetkezése szempontjából nem annak volt jelentősége, hogy a jogsértést megállapító Határozat mikor került közzétételre, hanem kizárólag annak, hogy mi az az objektív időpont, amikor a jogosultak számára a perindításhoz szükséges valamennyi információ rendelkezésre állt. A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy az igényérvényesítéshez a felpereseknek a versenyjogi jogsértés tényét, annak időszakát és az azzal érintett

piac kiterjedését, a kartellben résztvevők személyét és a versenykorlátozó megállapodás lényegi tartalmát, valamint azt kellett tudniuk, hogy abból eredően őket kár érte. A másodfokú bíróság megítélése szerint a felpereseknek ezekre az információkra csak olyan mértékben és mélységben volt szüksége, amely a kártérítési igényeik érvényesítését lehetővé tette. Ezért azoknak a részletinformációknak, amelyeket a Közlemény még nem tartalmazott, de a felperesek igényérvényesítése szempontjából nem volt lényeges, a nyugvás megszűnésének vizsgálata során nem lehetett jelentőséget tulajdonítani.

- [13] A másodfokú bíróság utalt arra is, hogy a felperesek a fuvarozási piac professzionális résztvevőinek minősülnek, ezért velük szemben a perindításhoz szükséges információk beszerzése körében magasabb elvárhatósági mércé alkalmazandó, mint a fuvarozási piac laikus szereplőivel szemben. Az ilyen információk megszerzése során a jogosult nem lehet passzív, azok beszerzése érdekében az általában elvárható, aktív magatartást kell tanúsítania. Az elévülés nyugvásának szempontjából nem csupán a jogosult szubjektív ismereteinek van jelentősége, hanem annak is, hogy a konkrét esetben az ilyen személy által megtehető intézkedések alapján mikor juthatott hozzá az igényérvényesítéshez szükséges információhoz. A felperesek azon túl, hogy felvették a kapcsolatot a Magánvállalkozók Nemzeti Fuvarozó Ipartestületével és az általa javasolt jogi képviselővel, semmilyen további lépést nem tettek a kárigényeik érvényesítése érdekében. Az időmúlás miatt bekövetkezett igényérvényesítési lehetőségük elvesztésének következményeit maguknak kell viselniük, függetlenül attól, hogy az elévülési időn belüli perindítás kinek a hibájából maradt el.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [14] Az I–II. rendű felperesek a felülvizsgálati kérelmükben a jogerős részítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a keresetüknek helyt adó határozat, másodlagosan a keresettel érvényesített jog fennállásáról rész- ,közbenső ítélet hozatalát, harmadlagosan a jogerős részítélet elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását, negyedlegesen a jogerős részítéletnek az elsőfokú ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezéseit helyben hagyó, illetve a másodfokú perköltségről rendelkező részének a hatályon kívül helyezését és a jogszabályoknak e körben megfelelő új határozat meghozatalát kérték. Arra hivatkoztak, hogy a jogerős ítélet a régi Ptk. 326. § (2) bekezdésébe, a 278. § (4) bekezdésébe, a Tanács 2002. december 16-i, a Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló 1/2003/EK rendelete (a továbbiakban: 1/2003/EK rendelet) 30. cikkébe, az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 296. és 297. cikkébe, Magyarország Alaptörvénye M) cikk (2) bekezdésébe és 28. cikkébe, az Európai Parlament és a Tanács 2012. december 12-i, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 1215/2012/EU rendelete (a továbbiakban: Brüsszel Ia rendelet) 7. cikk 2. pontjába, a 26. cikk (1) bekezdésébe, valamint a Pp. 30. § (2) bekezdésébe, a

87. § (2) bekezdésébe, a 276. § (5) bekezdésébe és a 279. § (1) bekezdésébe ütköző módon jogszabálysértő.
- [15] Allították, az eljáró bíróságok jogszabálysértő módon jutottak arra a következtetésre, hogy a Bizottság Közleménye a perindításhoz szükséges minden lényeges információt tartalmazott. Utaltak arra, hogy a szakirodalom és az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) is különbséget tesz két típusú kártérítési kereset között: az egyik a versenyhatóság jogerős határozatától függetlenül indított kereset, a másik pedig a versenyhatósági Határozatot követően indított per. A károsult – különösen akkor, ha ő a kartellező vállalkozásoknak nem is közvetlenül szerződéses partnere, hanem az értékesítési lánc távolabbi pontján helyezkedik el – nem tud a versenyhatóság munkáját és szakértelmét felülmúlva, saját erőből, a versenyhatósági határozat nélkül sikeres bizonyítást indítványozni. A versenyhatóság – a konkrét perben a Bizottság – Határozata a károsultak legfontosabb információforrása és egyben a bizonyítást számukra lehetővé tévő eszköz. A kartellel okozott károk esetén akkor indítható kártérítési kereset a siker reményében, ha az igényét a károsult egy versenyhatósági határozatra tudja alapozni. Ez a követő típusú („follow-on”) keresetek lényege, az állam átveszi azt az egyén számára lehetetlen feladatot, hogy a kartelleket felderítse és a versenyjogsértést határozatban megállapítja. A károsult akkor tud kártérítési perben a versenyhatóság munkájának az eredményére alapozni, ha a határozat megismerhető. Ebből is az következik, hogy a határozat közlésének időpontja az irányadó az ilyen keresetek esetén. A felperesek e körben részletesen kifejtették, hogy az EUB joggyakorlatában kifejtett hatékony jogérvényesítés követelménye is ezt a jogértelmezést támasztja alá. A felperesek előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését indítványozták arra az esetre, ha a Kúria az uniós jog értelmezése körében kifejtett álláspontjukkal nem ért egyet.
- [16] A felperesek kiemelték: bár a per kimenetele szempontjából nem bírt érdemi jelentőséggel, a másodfokú bíróság súlyosan jogszabályt sértő módon állapította meg az EUB C-30/20. számú ügyben hozott ítélete alkalmazásával, hogy a Brüsszel Ia Rendelet 7. cikk 2. pontjába foglalt szabályt a perben úgy kellett értelmezni, hogy az nemcsak joghatósági, hanem egyben kizárólagos illetékességi szabályt is magában foglal. Álláspontjuk szerint sem a Pp.-ben, sem pedig a Brüsszel Ia rendeletben nem található versenyjogi kártérítési igényre vonatkozó kizárólagos illetékességi szabály. Kodifikált jogszabályi rendelkezésen alapuló kizárólagos illetékességi ok hiányában nem vezethető le egy alternatív ok a Pp. 30. § (2) bekezdése és a 240. § (1) bekezdés *e*) pont *eb*) alpontja alapján.
- [17] A II–XV. rendű alperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős részítélet hatályában fenntartását kérték. Allították, hogy a jogerős részítélet a felperesek által hivatkozott indokok alapján nem jogszabálysértő. Az elévülés nyugvása kérdésében a felperesek a felülvizsgálati kérelemben megalapozatlanul érvelnek amellett, hogy a jogerős részítélet eltér a Kúria közzétett, releváns, precedensképes határozataitól.
- [18] Előadták, hogy a tudomásszerzés időpontjának a jogerős részítélet szerinti Közlemény közzététele fogadható el, ehhez képest az igényérvényesítéshez szükséges adatokra vonatkozóan a Bizottság Határozata semmilyen többlet információval nem szolgál. A felperesek információk aszimmetriával kapcsolatos érvelése azért téves, mert ennek nem az elévülés nyugvása körében van jelentősége. Hangsúlyozták, hogy a felperesek mulasztásai nem vezethetnek az elévülés nyugváshoz. Az elévülési idő nyugvásának megállapítására ugyanis csak kivételesen van lehetőség, és a menthető ok fennállását annak a ténynek a tükrében szükséges megvizsgálni, hogy a felperesek professzionális piaci szereplők, akikkel szemben a jog magasabb gondossági mércét támaszt. Ezért a felperesek keresetindításának akadályai legkésőbb 2016. július 19-én, a Közlemény közzétételekor elhárultak, legkésőbb ekkor rendelkezésükre állt valamennyi, a követelésük érvényesítéséhez szükséges, a Pp. által előírt tartalmú keresetlevél előterjesztéséhez elegendő információ.
- [19] Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelmei szerint a jogerős részítélet összhangban van a releváns európai uniós joggal is. A felperesek által hivatkozott EU jogforrásokra és joggyakorlatra, valamint más tagállami bírósági gyakorlatra vonatkozó előadás téves és alkalmatlan a felperesek igényeinek az alátámasztására. Azok ugyanis az uniós jog szerint is elévültek, az EUB Cogeco ítéletében tett, elévülésre vonatkozó megállapításai irrelevánsak a jelen jogvitában. Az EUB C-267/20. számú ügyben írt főtanácsnoki indítvány pedig egyrészt nem köti az EUB-t, másrészt sem ez alapján, sem az időközben meghozott ítélet alapján nem lehet a felperesek igényét alátámasztó következtetéseket levonni.
- [20] Előadták azt is, hogy a másodfokú bíróság az EUB magyar bíróságokra is kötelező C-30/20. számú ítéletében adott iránymutatása alapján értelmezte a Brüsszel Ia rendelet 7. cikk 2. pontját, és helyesen jutott arra a következtetésre, hogy az nem csak a joghatósággal, hanem egyben a kizárólagos illetékességgel rendelkező bíróságot is kijelöli.
- [21] Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelme szerint az ügyvédi költségek csökkentése iránti felperesi igény is megalapozatlan.
- [22] Az alperesek álláspontja szerint nem állnak fenn az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének feltételei.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [23] A Kúria az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését nem látta szükségesnek, ezért az erre irányuló eshetőleges kérelemnek nem adott helyt.
- [24] A Kúria a felperesek felülvizsgálati kérelmében a joghatósággal összefüggő és az illetékességre vonatkozó hivatkozását túlnyomó részben nem találta relevánsnak arra tekintettel, hogy mind az első-, mind a másodfokú bíróság megállapította saját eljárásának lefolytathatóságát, a felmerült joghatósági, illetve illetékességi kifogásoknak nem adott helyt, ezzel a döntéssel szemben az alperesek nem éltek felülvizsgálattal. A másodfokú bíróság a jogerős részítéletének [149]–[151] pontjaiban úgy

- foglalt állást, hogy a felperes felülvizsgálati kérelmében megjelölt Brüsszel Ia rendelet 7. cikk 2. pontja alapján áll fenn a magyar bíróság joghatósága, így – miután a felperesek szerint is ez a szabály helyes tartalma – erre alapított jogszabálysértés okszerűen nem vethető fel. Az illetékesség hivatalbóli vizsgálata [Pp. 30. § (2) bekezdés] körében a felülvizsgálat szempontjából pedig csak annak az egy kérdésnek lehetett jelentősége, hogy helyes-e az EUB joggyakorlatára hivatkozással a fenti rendelkezést egyben kizárólagos illetékességi szabálynak is tekinteni. A Kúria álláspontja szerint az alábbiakra tekintettel ilyen értelmezés nem olvasható ki a jogerős ítéletben hivatkozott 2021. július 15-i C-30/20. számú Volvo és társai ítéletből (EU:C:2021:604).
- [25] A C-30/20. sz. ügyben az előterjesztő bíróság hangsúlyozta, hogy saját illetékességét nem vonták kétségbe az alapeljárás felei, határozatából kitűnően a kár bekövetkezésének helyét kívánta meghatározni. Azt az EUB egyértelművé tette, hogy miként kell helyesen értelmezni a Brüsszel Ia rendelet 7. cikk 2. pontját, ami joghatósági szabályként azt határozza meg, hogy mely tagállam bíróságai járhatnak el versenyjogi jogsértésen alapuló kártérítési igények esetében. Az EUB – saját korábbi gyakorlatára hivatkozással – kifejtette: a Brüsszel Ia rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében a „hely, ahol a káresemény bekövetkezett” fogalma magában foglalja egyrészt azt a helyet, ahol a kár bekövetkezett, másrészt azt a helyet, ahol az e kárt okozó esemény bekövetkezett, ezért a felperes választásától függően az alperes perelhető mind az egyik, mind a másik hely szerinti bíróság előtt (lásd ebben az értelemben: 2019. július 29-i Tibor-Trans ítélet, C-451/18, EU:C:2019:635, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Az EUB arra is rámutatott, hogy a tagállamok nem alkalmazhatnak az említett 7. cikk 2. pontjából következőkhöz képest eltérő joghatósági okokat.
- [26] Ugyanakkor az EUB azt is megerősítette, hogy a bíróság azon illetékességi területének behatárolása, amelyen e rendelkezés értelmében a kár bekövetkezésének helye található, főszabály szerint azon tagállam szervezeti hatáskörébe tartozik, amelyhez e bíróság tartozik (2021. július 15-i Volvo és társai ítélet, C-30/20, EU:C:2021:604, 34. pont). Ezzel a megfogalmazással az EUB egyrészt pontosította a konkrét ügyben az előterjesztő bíróság által feltett kérdést, másrészt megerősítette, hogy a polgári és kereskedelmi ügyekben az uniós hatáskörbe utalt joghatósági szabályokkal szemben a tagállamon belüli ügyelosztást szabályozó illetékességi okok, az illetékességre vonatkozó eljárási szabályok megalkotásának joga a tagállamé marad, amihez az EUB legfeljebb értelmezési támpontokat adhat. Ebben a tekintetben ugyanis a tagállamokat eljárási autonómia illeti meg, amelynek a korlátjával csak az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elve szolgálhat (lásd ebben az értelemben: 2016. november 9-i ENEFI-ítélet, C-212/15, EU:C:2016:841, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- [27] Mindezek alapján az EUB a hatáskörébe tartozóként arról foglalt csak állást, hogy a C-30/20. számú ügy alapeljárásban egy olyan illetékességi szabály, amely egy meghatározott típusú jogvitatípust egyetlen, kizárólagos illetékességgel rendelkező bíróságra bíz, nem ellentétes a fenti elvekkel (2021. július 15-i Volvo és társai ítélet, C-30/20, EU:C:2021:604, 35. pont). Az illetékességeknek egy szakosított bíróság javára történő koncentrációja igazolható a megfelelő igazságszolgáltatás érdekében (lásd ebben az értelemben: 2014. december 18-i Sanders és Huber ítélet, C-400/13 és C-408/13, EU:C:2014:2461, 44. pont). A Brüsszel Ia rendelet 7. cikkének 2. pontjával összefüggésben a versenyjogi rendelkezések megsértése miatt indított kártérítési keresetekre alkalmazandó szabályok technikai összetettsége szintén az illetékességek koncentrációja mellett szólhat (2021. július 15-i Volvo és társai ítélet, C-30/20, EU:C:2021:604, 35-37. pont).
- [28] Az EUB rámutatott ugyanakkor arra is, hogy ilyen szakosított bíróság hiányában a kár bekövetkezésének helye értelmezése körében az EUMSZ 101. cikkel ellentétes, összehangolt megállapodások miatti kártérítési kereset elbírálására a tagállamokon belül illetékességgel rendelkező bíróság meghatározására vonatkozó tagállami illetékességi szabálynak a Brüsszel Ia rendelet (15) és (16) preambulumbekkezdésében felidézett, a joghatósági szabályokkal kapcsolatos, közelségre és kiszámíthatóságra, valamint megfelelő igazságszolgáltatásra irányuló célkitűzéseknek kell eleget tennie (lásd ebben az értelemben: 2019. július 29-i Tibor-Trans ítélet, C-451/18, EU:C:2019:635, 34. pont, 2021. július 15-i Volvo és társai ítélet, C-30/20, EU:C:2021:604, 38. pont). Ilyen elveknek többféle módon meghatározott illetékességi szabályok is eleget tehetnek. A fenti értelmezést támasztja alá, hogy a C-30/20. számú ügyben az EUB maga is alternatív joghatósági és illetékességi okok fennállását találta elfogadhatónak, ami logikailag eleve kizárja a szabály kizárólagosként történő értelmezésének lehetőségét.
- [29] A fentieknek azonban – ahogyan ezt a felperesek felülvizsgálati kérelmükben maguk is megjelölték – a konkrét ügy érdemére kihatása nincsen, mert a másodfokú bíróság saját illetékességét megállapítva döntött a jogvitában.
- [30] A Kúria a jogerős részítéletet a fentiek előrebocsátása mellett a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között, az abban megjelölt jogszabálysértések szempontjából vizsgálta. Megállapította, hogy az a hivatkozott indokok alapján a régi Ptk. 326. § (2) bekezdésébe ütköző módon jogszabálysértő.
- [31] A felülvizsgálati kérelem alapján a Kúriának azt kellett vizsgálnia, hogy a felpereseknek a Bizottsági Határozattal megállapított versenyjogi jogsértésre alapított kártérítési igénye vonatkozásában meddig nyugodott az igényérvényesítés határideje. E kérdés megítélésében alapvetően a régi Ptk. 326. § (2) bekezdése uniós jogra és Magyarország Alaptörvényére is figyelemmel történő értelmezésének volt jelentősége.
- [32] A versenyjogsértő magatartások közül – a piacra, a tisztességes versenyre gyakorolt hatásuk miatt – kiemelkednek az EUMSZ 101. és 102. (a korábban hatályos EK Szerződés 81. és 82.) cikkébe ütköző magatartások. Ilyen jogellenes magatartások nemcsak a Bizottság (ebben az értelemben mint uniós versenyhatóság) és/vagy a Gazdasági Versenyhivatal által védeni hivatott közérdeket

- sérthetik, hanem egyedi érdeksérelemeket (jellemzően kárt) is okozhatnak. Ebből következően a versenyjogi jogsértések elkövetői ellen is kétféle igényérvényesítésre nyílik lehetőség. Ha a közérdek védelme indokolja és a jogsértés uniós léptékű, a Bizottság versenyfelügyeleti vizsgálatot rendelhet el, ezen kívül azonban az egyéni jogsérelem orvoslására polgári per indítható. A jogsértések felszámolásának legfőbb eszköze a közérdekű eljárások lefolytatása, amely során indokolt esetben közjogi alapú szankciók alkalmazására (bírságok kiszabására) kerülhet sor. Az egyéni jogsérelem orvoslására viszont csak polgári peres eljárásban kerülhet sor, amely során a bíróság a jogsértések magánjogi jogkövetkezményeit vonhatja le, így – egyebek mellett – kártérítést is megítélhet a sérelmet szenvedett félnek. Ezt a jogértelmezést támasztja alá az EUB ítélkezési gyakorlata, amely értelmében minden személy követelheti az általa elszenvedett kár megtérítését, ha a kár és a versenyjogi jogsértés között az ok-okozati összefüggés áll fenn (2014. június 5-i Kone és társai ítélet, C-557/12, EU:C:2014:1317, 22. pont, 2006. július 13-i Manfredi és társai ítélet, C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461, 61. pont, valamint 2019. december 12-i Otis és társai ítélet, C-435/18, EU:C:2012:684, 43. pont).
- [33] Az EUMSZ 101. és 102. (és a korábban hatályos EK Szerződés 81. és 82.) cikkének közvetlen hatálya van a magánjogi jogalanyok közötti jogviszonyokban is. Ebből pedig az következik, hogy olyan jogokat és kötelezettségeket keletkeztet az érintett jogalanyokra, amelyek érvényesülését a tagállami bíróságoknak kell biztosítaniuk. Ahogyan arra a 2004. május 1. napjától hatályos 1/2003/EK rendelet (7) preambulumbekkezdése is rámutat, a nemzeti bíróságok lényeges szerepet játszanak a közösségi (jelenlegi uniós) verseny szabályok alkalmazásában. Magánszemélyek közötti jogviták eldöntése alkalmával az uniós jog szerinti alanyi jogokat védik, például azzal, hogy kártérítést ítélnék meg a jogsértések sértettjeinek. Az uniós jogalkotás eredményeként megszületett az Európai Parlament és a Tanács 2014. november 26-i, a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról szóló 2014/104/EU irányelve. Ez az irányelv – a tagállami kártérítési rendszerek, valamint az igényérvényesítés eljárási szabályai közötti nagyfokú különbözősége tekintettel harmonizációs célzattal – elősegíti az ilyen igények érvényesítését, de mindez nem azt jelenti, hogy e jogforrás teremti meg a kártérítési igények jogalapját. Az irányelv (12) preambulumbekkezdése ugyanis megfogalmazza, hogy célja megerősíteni az uniós versenyjogi jogsértésekkel okozott kár megtérítéséhez való jogra vonatkozó uniós vívmányokat. Ebből következik, hogy az uniós jog már a 2014/104/EU irányelv hatálya lépését és annak tagállami jogba történő implementációját megelőzően, közvetlenül az uniós jogra alapított igényként lehetővé tette azoknak a kártérítési igényeknek az érvényesítését, amely a károsultak versenykorlátozó megállapodásai folytán szenvedtek el.
- [34] A magyar jogi szabályozás értelmezésével is csak erre a következtetésre juthatunk. A tisztességes verseny biztosítása ugyanis nemcsak jogpolitikai cél, hanem a vállalkozás szabadságán alapuló gazdasági rend alapja is (lásd: Magyarország Alaptörvénye M cikk). Ezért a versenyjogi jogsértésen alapuló kárigényekre vonatkozó anyagi és eljárási szabályokat (Tpvt., régi Ptk., Pp.) az Alaptörvény 28. cikkével összhangban, azok társadalmi, gazdasági jelentőségére figyelemmel kell értelmezni. A Kúria megítélése szerint mindezekre figyelemmel a versenyjogi szabályozás hatékony végrehajtásának követelménye Magyarország Alaptörvényében, a Tpvt.-ben és a régi Ptk.-ban megfogalmazott jogpolitikai és gazdasági célokból is következnek.
- [35] A fentieknek azért van jelentősége, mert a felperesek keresetükben az uniós és magyar jogalapon érvényesítettek versenyjogi jogsértéssel okozott kár megtérítése iránti magánjogi igényt magyar bíróság előtt, így az e kérdésre irányadó jogforrások és azok értelmező gyakorlata releváns a felülvizsgálati eljárásban vizsgálható elévülés kérdésének megítélésénél is.
- [36] A másodfokú bíróság a BH 2005.104. és az 1/2012. (VI. 21.) PK vélemény szerinti jogértelmezés alapján jutott arra a végkövetkeztetésre, hogy az elévülés nyugvásának megszűnése akkor következhet be, amikor a jogosult az igényérvényesítéshez szükséges valamennyi információról tudomást szerez, illetve az igényérvényesítés valamennyi akadálya elhárul. A Kúria utal arra, hogy a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 41/B. § (1) bekezdése és 41/C. § (6) bekezdés f) pontjának megfelelő értelmezés alapján csak a 2012. január 1. után hozott és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett kúriai határozatnak van precedens jellege, ezért az ezen időpont előtt közzétett BH2005.104. számú döntés a jelen jogvita elbírálása szempontjából nem irányadó. A hivatkozott – és a Bszi 25. §-a, valamint az Alaptörvény 25. cikk (2) és (3) bekezdésében meghatározottak szerint kötelező jogegységesítő funkcióval nem rendelkező – PK vélemény nevesítve és célzottan a hibás teljesítéssel kapcsolatos egyes jogalkalmazási kérdésekben foglalt állást, ezért a Kúria ezt sem tekintette irányadónak a versenyjogi jogsértésből eredő kártérítési igény elévülése, az elévülés nyugvására vonatkozó rendelkezések értelmezése során.
- [37] A Kúria mindezek előrebocsátásával azt vizsgálta, hogy a régi Ptk. 326. § (2) bekezdésének – uniós joggal is összhangban álló – értelmezése alapján mikor szűnt meg a felpereseknél a perindítás akadálya. A jogerős részítélet szerint a Közlemény – az azt követő különböző tájékoztatásokra is figyelemmel – elegendő információt adott ehhez a felpereseknek, az ehhez képest részletesebb Határozat már nem tartalmazott a perindításhoz nélkülözhetetlen adatokat. Kétségtelen, hogy a Pp. – a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez képest koncepciójában megváltozott – szerkezete és szabályai kifejezetten megköveteli a felek felelős pervitelét, ami a koncentrált per egyik alapja. Ennek konkrét következménye, hogy a perindítást követően a felperes már csak meghatározott törvényi feltételek esetén egészítheti ki, pontosíthatja a keresetének tartalmát.

- [38] A másodfokú bíróság szerint a Határozat a Közleményhez képest nem tartalmazott olyan további adatot, amely akadályát jelentette volna a perindításnak. A Kúria jogértelmezése szerint az, hogy a Határozat a Közleményhez képest milyen további adatokat tartalmaz (vagy nem tartalmaz), azok közül melyek lehetnek szükségesek a keresetlevél benyújtásához, szükségszerűen csak a Határozat közzétételével vált egyértelművé. Emiatt utólag, a Határozat tartalmának ismeretében már nem lehet arra hivatkozni, hogy az a Közleményhez képest új, lényeges információt nem tartalmazott.
- [39] Egyértelmű útmutatást ad ebben a kérdésben az EUB follow-on keresetek tekintetében folytatott következetes gyakorlata is. Ahogyan a felperesek helyesen hivatkoztak rá, még akkor is, ha az adott keresetre vonatkozó egyetlen uniós szabályozás sem alkalmazható *ratione temporis*, az egyes tagállamok jogrendjének feladata meghatározni az EUMSZ 101. és 102. cikk megsértéséből eredő kár megtérítéséhez való jog érvényesítésének szabályait, ideértve az elévülési időkre vonatkozó szabályokat is, tiszteletben tartva azonban az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét, amely utóbbi megköveteli, hogy a jogalanyok által az uniós jog közvetlen hatálya alá tartozó jogok védelmét biztosítani hivatott keresetekre vonatkozó szabályok ne tegyék gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását (lásd ebben az értelemben: 2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet, C-637/17, EU:C:2019:263, 42. és 43. pont, 2001. szeptember 20-i Courage és Crehan ítélet, C-453/99, EU:C:2001:465, 27. pont).
- [40] Azt a nemzeti szabályozást, amely az elévülés kezdő időpontjáról, annak időtartamáról, továbbá a nyugvásának vagy a megszakadásának feltételeiről rendelkezik, hozzá kell igazítani a versenyjog sajátosságaihoz, valamint a versenyjogi szabályoknak az érintett személyek általi alkalmazásával elérni kívánt célokhoz, annak érdekében, hogy ne hiúsítsák meg az EUMSZ 101. cikk és az EUMSZ 102. cikk teljes körű érvényesülését (lásd ebben az értelemben: 2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet, C-637/17, EU:C:2019:263, 47. pont). Az uniós versenyjog megsértése miatti kártérítési keresetek előterjesztéséhez ugyanis főszabály szerint összetett ténybeli és gazdasági elemzés lefolytatása szükséges (2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet, C-637/17, EU:C:2019:263, 46. pont).
- [41] A fentiek figyelembevételére azért is indokolt, mert a károsultak és a versenyjogi jogsértések elkövetői egymás közti viszonylatában jellemzően jelentős információs aszimmetria áll fenn.
- [42] Az EUB ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy ahhoz, hogy a károsult kártérítési keresetet terjesztessen elő, elengedhetetlen, hogy tudja, mely személy felelős a versenyjogi rendelkezések megsértéséért (2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet, C-637/17, EU:C:2019:263, 50. pont). Ebből következik, hogy a versenyjogi jogsértés és a kár fennállása, e kár és a jogsértés közötti okozati összefüggés, valamint e jogsértés elkövetőjének személyazonossága azon elengedhetetlen információk közé tartozik, amelyekkel a károsult személynek rendelkeznie kell ahhoz, hogy kártérítési pert indítson. E körülmények között meg kell állapítani, hogy a tagállamok és az Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértése miatti kártérítési keresetekre alkalmazandó elévülési idők nem kezdődhetnek meg azelőtt, hogy a jogsértés megszűnt volna, és a károsult fél tudomást szerzett volna, vagy észszerűen úgy tekinthető, hogy tudomást szerzett arról, hogy e jogsértés következtében őt kár érte, valamint a jogsértés elkövetőjének kilétéről (2022. június 22-i Volvo és DAF Trucks ítélet, C-267/20, EU:C:2022:494, 59–61. pont).
- [43] A perbeli esetben a Közleményből nem derült ki minden elkövető személye, és a fentiek szerinti egyértelmű információk sem álltak a felperesek rendelkezésére a jogsértés pontos időtartamát és az e jogsértéssel érintett termékeket illetően. A Közlemény kevésbé részletes információkat tartalmazott az érintett ügy körülményeiről, és azokról az okokról, amelyek miatt valamely versenykorlátozó magatartás jogsértésnek minősíthető. Ezzel szemben az Európai Unió Hivatalos Lapjában közzétett Bizottsági Határozat már kellően informatív, mert az az 1/2003/EK rendelet 30. cikke szerint megadja a felek nevét és a határozat fő tartalmát, ideértve a kiszabott szankciókat. Garanciális okokból sem fogadható el a Közlemény és az abban foglalt információk adattartalma, ugyanis az ilyen közlemények joghatás kiváltására nem alkalmas célból készült olyan rövid dokumentumok, amelyeket főszabály szerint a sajtónak és a médiának szánunk, ennek megfelelően megjelenésük helye is csak internetes felület, honlap, szemben a jogi hatás kiváltására alkalmas Határozat Európai Unió Hivatalos Lapjában való közzétételével. Nyomatékos érv az is, hogy a károsultak nem részesei a Bizottság versenyfelügyeleti eljárásának, a versenyjogi jogsértéssel kapcsolatos Határozatról hitelesen csak a Bizottság által az 1/2003/EK rendelet 30. cikke szerinti adattartalmú, kötelezően közzéteendő Határozatból (összefoglalóból) értesülhetnek, és figyelembe vehető az is, hogy a nyelvi rezsimek is szerep juthat, ugyanis csak a Határozat összefoglalójának közzététele kötelező az Unió összes hivatalos nyelvén (lásd: az EUMSZ 101. és 102. cikkével kapcsolatos eljárások lefolytatására vonatkozó legjobb gyakorlatokról szóló Bizottsági közlemény 148. pontját).
- [44] A fentiek alapján helyesen hivatkoztak a felperesek arra, hogy ilyen körülmények között észszerűen nem lehet úgy tekinteni, hogy a Közlemény közzétételének időpontjában, vagyis 2016. július 19-én tudomást szereztek mindazokról az elengedhetetlen információkról, amelyek lehetővé tették számukra a kártérítési per megindítását. Ezzel szemben az állapítható meg, hogy csak a Bizottság Határozatának (összefoglalójának) az Európai Unió Hivatalos Lapjában való közzétételekor, vagyis 2017. április 6-án szereztek tudomást minden, az igényérvényesítésükhöz szükséges információról (2022. június 22-i Volvo és DAF Trucks ítélet, C-267/20, EU:C:2022:494, 71–72. pont).
- [45] A Kúria mindezekre figyelemmel úgy ítélte, hogy a felperesek csak a Határozat közzétételének napjától kerültek abba az információs helyzetbe, ami megszüntette a jogérvényesítés akadályát.

- Tekintettel arra, hogy a régi Ptk. 326. § (2) bekezdése szerint az akadály megszűnésétől számított 1 éven belül benyújtották a keresetüket, így a perbeli követelésük az alperesekkel szemben nem évült el.
- [46] Mindezekre figyelemmel – miután az első- és másodfokú eljárásban a bíróságok kizárólag az elévülés kérdésében határoztak, a felülvizsgálati eljárásban pedig bizonyítás felvételének helye nincs, a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős ítélet meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján kell döntést hozni, így az elsődleges és másodlagos felülvizsgálati kérelmekben írt, kártérítési keresetről való teljes körű, illetve annak jogalapja körében való döntéshozatalhoz a szükséges adatok nem álltak rendelkezésre – a Kúria a jogerős részítéletet a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján – az elsőfokú bíróság ítéletének a II–XV. rendű alperesekkel szemben a keresetet elutasító és őket perköltség megfizetésére kötelező rendelkezésére is kiterjedően – hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak a perfelvételi szaktól kell lefolytatnia az új eljárást és az eredménytelen elévülési kifogásra tekintettel érdemben kell a keresetet elbírálnia.
- [47] A harmadlagos felülvizsgálati kérelem alaposságára tekintettel a Kúria a negyedlegesen elbírálni kért felülvizsgálati kérelemről nem döntött.

(Kúria Gfv.VI.30.033/2022/37.)

303 **Helyettes átvevő részére szabályszerűen kézbesített végzés ellen elkésetten benyújtott fellebbezés esetén a mulasztás vétlenségének valószínűsítésére nem alkalmas annak előadása, hogy a címzett a küldeményt nem személyesen vette át [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 135. § (1) bek.; 2012. évi CLIX. törvény (Postatv.) 2. § 18. és 22. pont, 41. § (3) bek.; 335/2012. (XII. 4.) Kormányrendelet 9. § (1) bek., 16. § (3) bek. a) pont, 29. § (1) bek.].**

A fellebbezés alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az elsőfokon eljáró Székesfehérvári Törvényszék Cégbírósága a 25. számú 2023. május 11-én kézbesített, automatikus úton meghozott végzésével törölte az eltiltás hatálya alatt álló ügyvezetőt a Kft. „kt.a.” cégjegyzék adatai közül.

A fellebbezéssel támadott határozat

- [2] A cégbíróság végzése ellen az ügyvezető 2023. június 5-én terjesztett elő fellebbezést és azzal egyidejűleg a fellebbezési határidő elmulasztása miatt igazolási kérelmet. A mulasztását azzal indokolta, hogy a végzést nem ő vette át, ezért a végzésről és annak tartalmáról csupán a fellebbezési határidő letelte után értesült. Állítása szerint a tudomásszerzés időpontjához képest megtartotta a fellebbezésre nyitva álló határidőt.
- [3] Az ítéletábla a igazolási kérelmet elutasította és a fellebbezést visszautasította.
- [4] Végzés indokolásában megállapította, hogy a cégbíróság végzését az ügyvezető részére postai úton, a lakcímén 2023. május 11-én kézbesítették. A végzést az ügyvezetővel azonos lakcímen bejelentett szülője, helyettes átvevője vette át.

- [5] Az ítéletábla kifejtette, hogy a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 135. § (1) bekezdése szerint a bírósági iratokat – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – postai szolgáltató útján, a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó jogszabályok szerint kell a címzett részére kézbesíteni. A cégbíróság végzése a postai szolgáltatásokról szóló 2012. évi CLIX. törvény (a továbbiakban: Postatv.) 2. § 18. és 22. pontja szerint hivatalos iratnak, egyben könyvelt küldeménynek minősül. A Postatv. 41. § (3) bekezdése kimondja, hogy könyvelt postai küldeményt a címzettnek vagy a törvény felhatalmazása alapján kiadott kormányrendeletben meghatározott egyéb jogosult átvevőnek történő személyes átadással kell kézbesíteni.
- [6] A postai szolgáltatások nyújtásának és a hivatalos iratokkal kapcsolatos postai szolgáltatás részletes szabályairól, valamint a postai szolgáltatók általános szerződési feltételeiről és a postai szolgáltatásból kizárt vagy feltételeken szállítható küldeményekről szóló 335/2012. (XII. 4.) Korm. rendelet 9. § (1) bekezdése, 16. § (3) bekezdés a) pontja és 29. § (1) bekezdése értelmében a természetes személy címzett, ügyvezető címén a kézbesítéskor tartózkodó szülő mint helyettes átvevő részére a végzést a postai szolgáltató jogszerűen kézbesítette, így az a Pp. 135. § (1) bekezdése szerint 2023. május 11-én szabályszerűen kézbesítettnek minősül.
- [7] Az ítéletábla rögzítette, hogy az ekként kézbesített végzéssel szemben az ügyvezető legkésőbb 2023. május 26-án terjeszthetett volna elő a fellebbezést, ezt a határidőt azonban elmulasztotta. Nem minősül önhibán kívülinek a mulasztás amiatt, mert a küldeményt jogszerűen átvevő személy a végzés kézbesítésének tényéről esetlegesen késve tájékoztatta a címzettet. Az ítéletábla hangsúlyozta, hogy az ügyvezető igazolási kérelmében még csak tényleg adást sem tett arról, így nem is valószínűsítette, hogy ténylegesen mikor értesült az elsőfokú bíróság végzéséről.

Fellebbezés

- [8] Az ügyvezető az ítéletábla végzése ellen előterjesztett fellebbezésében – tartalma szerint – az ítéletábla végzésének megváltoztatását, az igazolási kérelmének való helyt adást és az ítéletábla utasítását kérte a fellebbezése érdemi elbírálására.
- [9] Nem értett egyet az ítéletábla önhibára vonatkozó állásfoglalásával. Érvelése szerint a postai kézbesítésre vonatkozó jogszabályoknak megfelelő kézbesítés nem zárhatja ki az önhiba hiányát, mivel a joggyakorlása ilyen esetben más, külső harmadik személytől függ. Álláspontja szerint megjelölte a tudomásszerzés időpontját az igazolási kérelmében akként, hogy „a tényleges és valós tudomásra jutástól számítva megtartotta a fellebbezésre nyitva álló határidőt”.

A Kúria döntése és annak jogi indokai

- [10] A Kúria az ítéletábla végzése ellen benyújtott fellebbezést a Pp. 365. § (2) bekezdés d) pontja alapján bírálta el és megállapította, hogy a fellebbezés nem alapos.
- [11] A Kúria maradéktalanul egyetértett az ítéletábla döntésével és a végzésben részletesen kifejtett indokaival.

- [12] Az ügyvezető az ítéletábra ellen benyújtott fellebbezésében lényegében megismételte az igazolási kérelemben általa korábban előadottakat. Nem cáfolta a kézbesítés szabályszerűségét, ugyanakkor semmilyen olyan körülményt nem adott elő és nem valószínűsített, amely a mulasztása véltenségére utalna.
- [13] A kifejtettekre figyelemmel a Kúria az ítéletábra fellebbezéssel támadott végzését a Pp. 389. § alapján alkalmazandó 383. § (2) bekezdése és 386. § (4) bekezdése alapján – annak helyes indokaira utalással – helybenhagyta.
- [14] Az eljárás az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 57. § (1) bekezdés a) pontja alapján illetékmentes.
- [15] A végzés elleni felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja zárja ki.

(Kúria Cgf.VI.30.333/2023/2.)

304 A jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint érvényesítheti igényét az ingatlant a bírósági végrehajtási eljárás keretében megvásárló vevő, ha az általa teljesített vételárból a végrehajtó kiegyenlíti a jelzálogjogok jogosultjainak követelését, emiatt a jelzálogjogok megszűnnek, a vevő azonban utóbb mégsem szerzi meg az ingatlan tulajdonát [2013. évi V. törvény (Ptk.) 5:142. § (1) bek. f) pont, 6:579. §; 1994. évi LIII. törvény (Vht.) 137. § (1) bek., 157. §]

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A per korábbi I. rendű alperese, az E. Korlátolt Felelősségű Társaság (a továbbiakban: I. r. alperes) tulajdonában állt az x helyrajzi számú, ingatlan, amelyet a Bank Zrt. javára 46 000 000 forint és járulékai, továbbá az N Kft. javára 46 920 000 forint és járulékai erejéig bejegyzett keretbiztosítéki jelzálogjog terhelt.
- [2] A jelzálogjoggal terhelt ingatlant a per korábbi I. rendű alperese a 2013. május 24-i adásvételi szerződéssel eladta az alperesnek. Az alperes a kikötött 349 250 000 forint vételárat az I. rendű alperes tagjai által nyújtott és az alperesre engedményezett tagi kölcsön követelés beszámításával teljesítette.
- [3] Az alperes a szerződés alapján 2013. május 24-én benyújtotta kérelmét a tulajdonjogának bejegyzésére. Az ingatlanügyi hatóság a bejegyzési eljárást a /2/2014.12.22. számú határozatával felfüggesztette, mivel a korábbi I. rendű alperes a 2013. május 24-i adásvételi szerződés érvénytelenségének megállapítására időközben peres eljárást kezdeményezett.
- [4] Az önálló bírósági végrehajtó az I. rendű alperessel szemben indult V.0 /2015. számú végrehajtási eljárásban 2015. március 30-án árverésen kívül, de az árverési vétel hatályával értékesítette a felperes részére a perbeli ingatlant. A felperes a 90 000 000 forint vételárat megfizette, abból a végrehajtó felosztással egyenlített ki a jelzálogjogok és a végrehajtási jogok jogosultjait, így fizetett ki – többek között – az N Kft.-nek 64 468 358 forintot, a Bank Zrt.-nek 16 754 867 forintot.
- [5] Az Egri Törvényszék a 2018. február 16-án kelt 4.G.20.049/2015/124. számú részítéletével megállapította az alperes és a korábbi I. rendű alperes között 2013. május 24-én létrejött adásvételi szerződés semmisségét; részítéletét a Debreceni Ítéletábra a 2018. június 19-én kelt Gf.III.30.123/2018/8. számú részítéletével helybenhagyta. A jogerős részítélet felülvizsgálati kérelemmel érintett rendelkezéseit a Kúria a 2018. október 25-én meghozott Gfv.VII.30.398/2018/8. számú részítéletével hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság részítéletének fellebbezett részét megváltoztatta és a keresetet elutasította. A felperes a peres eljárásban beavatkozóként részt vett, a Kúria Gfv.VII.30.398/2018/8. számú részítéletét 2018. november 12-én átvette.
- [6] A felperes az ingatlant 2015. április 1-jétől, az ingatlan végrehajtó általi átadásától egészen 2019. február 20-ig birtokolta, ekkor átadta az alperesnek.
- [7] A korábbi I. rendű alperes 2015. június 4-től kényszer törlési eljárás, majd 2015. október 16-i kezdő időponttal felszámolás hatálya alatt állt. A jelzálogjogosultak a felszámolási eljárásban hitelezői igénybejelentést tettek. Az Egri Törvényszék a felszámolási eljárást az adós jogutód nélküli megszüntetésével 2022. április 13-án befejezte. A korábbi I. rendű alperest 2022. május 6-ával törölték a cégjegyzékből.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [8] A felperes eredeti, az I. rendű és a II. rendű alperesekkel szemben 2016. november 10-én benyújtott keresetében elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy 2015. március 31-ével megszerezte a perbeli ingatlan tulajdonjogát. Másodlagos keresete az alperesek egyetemleges marasztalására irányult, 90 000 000 forint jogalap nélküli gazdagodás és annak 2015. március 31-től számított késedelemi kamata megfizetésére.
- [9] Az elsőfokú bíróság a 91. számú részítéletével mindkét alperessel szemben elutasította a felperes elsődleges keresetét, és az I. rendű alperessel szemben elutasította a másodlagos keresetét is. A Debreceni Ítéletábra a 2021. május 25-én kelt Gf.III.30.050/2021/2. számú részítéletével az elsőfokú bíróság részítéletének fellebbezett részében, a perköltség tekintetében megváltoztatta, egyebekben az elsőfokú részítélet fellebbezett részét helybenhagyta.
- [10] A felperes másodlagos keresetét véglegesen úgy tartotta fenn, hogy a perben egyedüli alperesként maradt (korábban II. rendű) alperest a megfizetett vételárból a bírósági végrehajtó által az N Kft.-nek kifizetett 64 468 358 forint és a Bank Zrt.-nek teljesített 16 754 867 forint alapján, mindösszesen 81 223 225 forint tőke és annak 2015. március 31. napjától a kifizetés napjáig számított törvényes kamata megfizetésére kérte kötelezni a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:579. § (1) bekezdése, 5:10. § (1)–(2) bekezdése, 5:11. § (1)–(2) bekezdése alapján.
- [11] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasításra irányult. Viszontkeresetében az 1993. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Lakástv.) 20. § (1) bekezdése, 91/A. § 13. pontja, 36. § (1) bekezdése alapján elsődlegesen 83 100 000 forint + áfa, összesen 105 537 000 forint használati díj, másodlagosan 11 331 219 forint kártérítés, harmadlagosan 105 537 000 forint jogalap nélküli gazdagodás megfizetésében kérte a felperes marasztalását.

- Az első- és a másodfokú határozat**
- [12] Az elsőfokú bíróság az alperes ellen fenntartott másodlagos kereset elbírálásával kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 81 223 225 forintot és annak 2019. február 21. napjától a kifizetés napjáig számított, a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatát. A keresetet ezt meghaladóan – a kamat tekintetében – elutasította, és elutasította az alperes viszontkeresetét is.
- [13] A határozat indokolása szerint az elsőfokú bíróság a másodlagos keresetet a jogalap nélküli gazdagodás (Ptk. 6:579. §) szabályai szerint megalapozottnak találta az alperessel szemben. Értékelte a személyes adós és a zálogkötelezett (dologi kötelezett) elváló személyét, a kielégítési jog megnyílását, a zálogjogosult választási jogát és a dologi zálogkötelezett sortartásos kifogásának hiányát, valamint a dologi jelzálogkötelezett helytállási kötelezettségének fennmaradását a bejegyzett jelzálogjog alapján azt követően is, hogy a személyes kötelezett felszámolással megszűnt. Mindebből arra következtetett, hogy az alperes az ingatlan tulajdonjogának megszerzésével dologi jelzálogkötelezetté vált, az ingatlan tehermentesítésének költsége terhelte. Megjegyezte, hogy az adásvételi szerződés eredményeként a korábbi I. rendű alperessel létesített jogviszonyban megfelelő ellentételezéshez juthatott a vételár meghatározásával. Azzal, hogy a végrehajtó a felperes által megfizetett árverési vételárból a jelzálogjogosultak javára összesen 81 223 225 forintot kifizetett, az alperes ingatlanát terhelő keretbiztosítéki jelzálogjogok megszűntek, az alperes mentesült az őt dologi kötelezettként terhelő végrehajtás tūrési, végső soron fizetési kötelezettség alól. Mindez anélkül következett be, hogy az alperes és a felperes között erre irányuló bármilyen jogviszony fennállna. Mivel az ingatlan végrehajtásának tūrésével egyenértékű kötelezettségét az alperes helyett a felperes teljesítette, közöttük megvalósult a jogalap nélküli gazdagodás tényállása. A felperes szolgáltatása az árverési vételár teljesítésével utóbb okafogyottnak minősült, jogalapja utóbb megszűnt. A tartozatlan szolgáltatás egyben a jogalap nélküli gazdagodás generálklauzulája alapján követelhető az alperestől, mivel az alperes javára kimutatható a tartozatlan fizetés.
- [14] Az elsőfokú bíróság az alperes viszontkeresetét amiatt találta aaptalannak, mert a megjelölt, bérleti jogviszonyhoz kapcsolódó jogszabályok nem voltak alkalmazhatók a felperes árverési vételez kötődő ingatlan használatára, illetve mert a felperes nem volt sem jogcím nélküli használónak, sem rosszhiszemű birtokosnak sem tekinthető. A felperes a végrehajtási eljárás során, az árverési vétel hatályával megvalósult eladás eredményeként lépett az ingatlan birtokába, majdani tulajdonjoga jogcímén. A jogviszony létrejöttétől a tulajdonjogának bejegyzéséig ingyenesen jogosult volt azt használni, más kikötés nélkül. A felperes utóbb, az alperes tulajdonszerzése és az ingatlan birtokának visszakövetelése eredményeként vált a Ptk. 5:9. §-a szerinti jogalap nélküli birtokossá. Megállapítható ugyanakkor, hogy a felperes a felszólítást követően átadta az ingatlant az alperesnek. Az árverési adásvétel hatályával történő birtokbavétel és használat nem járt használati díj fizetési kötelezettséggel. Nem tette a felperes birtoklását jogalap nélkülivé az alperes utóbb bekövetkezett, visszamenőleges hatályú tulajdonszerzése sem.
- [15] A kártérítés címén támasztott viszontkereseti igényt megalapozatlanná tette, hogy a Ptk. 5:11. § (2) bekezdése kizárja a jóhiszemű jogalap nélküli birtokos kárfelelősségét, illetve hogy az alperes az általa megjelölt Ptk. 5:11. § (3) bekezdését illetően nem igazolta a klímarendszer beépítésének idejét, sem műszaki állapotát a felperes birtokba lépésekor és annak megszűnésekor.
- [16] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, egyúttal meghagyta az elsőfokú bíróságnak, hogy javítsa ki ítélete perköltségre vonatkozó rendelkezését.
- [17] A jogerős ítélet indokolása szerint megalapozatlanul állította az alperes az elsőfokú eljárás hiányosságaként a szakértői vélemény kiegészítése iránti indítványa mellőzését. A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 3. § (2) bekezdése, 177. § (1) és 206. § (1) bekezdése alkalmazásával kiemelte a másodfokú bíróság, hogy az alperes a szakértői vélemény kiegészítését a használati díj mértékének megállapítására kérte, de annak a későbbiekben kifejtettek szerint a jogvita eldöntése szempontjából nem volt relevanciája.
- [18] A másodfokú bíróság a tényállás kiegészítésével – részben eltérő jogi indokok mellett – értett egyet az elsőfokú bíróság döntésével. Kifejtette, hogy a jogalap nélküli gazdagodás szabályainak szubszidiárius (kiegészítő, kiegészítő) jellege miatt nem a Ptk. 6:579. §-a, hanem a Ptk. zálogjogi szabálya irányadó arra, ha a zálogjogosult követelését nem a követelés kötelezettje (személyes kötelezett) vagy a zálogtárgy tulajdonosa, hanem harmadik személy elégíti ki. A Ptk. 5:142. § (2) bekezdése értelmében a zálogjoggal biztosított követelés megszűnése ellenére fennmarad a zálogjog a követelést kielégítőt megillető megtérítési követelés biztosítására. Úgy értékelte, hogy a felperes és a korábbi I. rendű alperes 2015. március 30-i megállapodása nem polgári jogi aktus volt, nem hozott létre közöttük kötelmi jogviszonyt; azzal, hogy a felperes a saját nevében – és nem az adós teljesítéseként – teljesített a végrehajtó felé, rajta keresztül elégítette ki a jelzálogjoggal biztosított követelések jogosultjait, ezért a felperesnek a teljesítéssel megtérítési igénye keletkezett. Ez egyben azzal is járt, hogy az ingatlanon fennállt, az eredeti követelést biztosító jelzálogjog nem szűnt meg, hanem a törvény erejénél fogva a felperesre szállt át. A felperes az általa megfizetett összeg erejéig a megtérítési követelése biztosítására, az ingatlanon fennálló zálogjog jogosultjává vált, és követelhetette a zálogjoga bejegyzését. Tévesnek találta ezért az elsőfokú bíróságnak azt a következtetését, hogy a felperes a vételár végrehajtó részére történő befizetésével az ingatlant tehermentesítette. Álláspontja szerint a jelzálogjog kötelezettjének mentesülése nem következett be önmagában amiatt, mert utóbb megszűnt az az ok, amelynek a nem teljesítése esetére vállalta a

- biztosíték nyújtását. A perbeli ingatlanra bejegyzett jelzálogjog a teljesítéssel nem szűnt meg, az ingatlan-nyilvántartáson kívül, a törvény alapján szerzett jogként a felperes javára fennmaradt.
- [19] Rögzítette továbbá a másodfokú bíróság, hogy a felperes a kereseti tényállítása alapján az idegen dologra fordított költségei megtérítésére a Ptk. 5:10–11. §-ai szerint tarthat igényt. Mivel az elsőfokú bíróság érdemi döntése a kereseti és a viszontkereseti kérelemre kiterjedt, elbírálta az alperesnek a Ptk. 5:11–12. §-ára alapított viszontkeresetét, a kereset az eljárás megisméltése vagy kiegészítése nélkül a másodlagos jogalapon is elbírálható volt.
- [20] A másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletnek az elsődleges, a másodlagos és a harmadlagos viszontkereset megalapozatlanságát alátámasztó indokaival teljes mértékig egyetértett. A fellebbezésben ezzel összefüggésben előadottakra tekintettel azt emelte ki, hogy az elsőfokú bíróság részletesen megindokolta, a használati díj megfizetésére irányuló viszontkereset miért alaptalan a Lakástv.-re alapítottan. Az alperes a fellebbezésében csupán fenntartotta, hogy a felperes a Lakástv. 20. §-a alapján köteles a részére – a birtoklása idejére – használati díjat fizetni, azt azonban nem jelölte meg, hogy az elsőfokú bíróság ellentétes jogértelmezését miért tartja tévesnek. Ezért nem volt olyan fellebbezési érvelése, amit megvizsgálhatott volna. Ilyen körülmények között az elsőfokú bíróság nem sértett eljárási szabályt, amikor mellőzte az ezen a címen alaptalan viszontkereset összecszerülésének a bizonyítása érdekében a szakvélemény kiegészítése iránt tett bizonyítás indítványt, annak szükségtelensége miatt. A harmadlagos viszontkereset elutasítását arra hivatkozással sérelmezte az alperes, hogy „a végrehajtási eljárás során történő birtokba bocsátás érvényes jogcímet a felperes részére nem teremthetett”. Az elsőfokú bíróság helyesen levezetett jogi álláspontja szerint viszont, abban az esetben is, ha a felperes a perbeli ingatlant már a végrehajtótól történt birtokba vételétől jogalap nélkül birtokolta és használta volna, vele szemben az alperes tulajdonosként is a Ptk. 5:11. §-ában meghatározott igényeket érvényesíthette, ami kizárta a jogalap nélküli gazdagodásra vonatkozó jogszabály alkalmazhatóságát. Megalapozatlanul sérelmezte az alperes a kártérítés címén támasztott másodlagos viszontkereset elutasítását is.
- [21] A másodfokú bíróság rámutatott, hogy a jogalap nélküli birtoklás idejére a jogalap nélküli birtokossal szemben a Ptk. 5:9. §-a, 5:11. §-a alapján, illetve az általa a Ptk. 5:10. §-a szerint érvényesíthető igények tekintetében kiemelkedő jelentősége van annak, hogy jóhiszemű vagy rosszhiszemű jogalap nélküli birtokosnak minősül-e. Nem értett egyet az alperes fellebbezési érvelésével abban, hogy a felperes rosszhiszemű birtokosnak minősül. A Ptk. 1:4. §-ából és az 5:10–11. §-ából következően a jogalap nélküli helyzetben lévő személy tudati állapotát vizsgálva megállapította, nem igazolta a felperes rosszhiszeműségét, a tudomást a korábbi adásvételi szerződésről. Kiemelt jelentősége volt annak, hogy a felperesnek a perbeli ingatlant végrehajtási eljárás során, árverésen kívül, de árverési vétel hatályával értékesítették. A végrehajtó arról tájékoztatta a feleket, hogy „az ingatlan minden jog törölhető (tehermentes) kerül árverésre”, illetve, hogy a vételár hiánytalan megfizetése után az ingatlant a végrehajtó adta a részére birtokba. A felperes jogszerűnek tekinthette a birtoklását, a per adatai szerint ugyanis az alperes kérelmére indult bejegyzési eljárást az illetékes ingatlanügyi hatóság felfüggesztette az ismertetett per miatt. A felperes az érvénytelenségi perben beavatkozóként vett részt, és csak a Kúria 2018. október 25-én kelt Gfv.VII.30.398/2018/8. számú részítéletéről való tudomásszerzést követően nem bízhatott már abban, hogy továbbra is jogszerűen birtokolja az ingatlant. Az ítélet kézbesítésétől tekinthető rosszhiszemű jogalap nélküli birtokosnak, addig azonban jóhiszemű birtokosnak minősült, ezért – az elsőfokú bíróság helytálló álláspontjával egyezően – a Ptk. 5:11. § (2) bekezdése értelmében nem felel azokért a károkért sem, amelyek a vélt jogának gyakorlásával keletkeztek a perbeli ingatlanban. A felperes kártérítési felelőssége az alperessel szemben a Ptk. 5:11. § (3) bekezdése szerint legfeljebb az ingatlanban attól az időponttól, amikor az alperes a birtokba adásra felszólította, a 2019. február 20-i birtokba adásáig bekövetkezett károkért lenne megállapítható a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint, amelyhez szükséges feltételek fennállását a régi Pp. 164. § (1) bekezdése szerint az alperes nem bizonyította. Az elsőfokú ítélet indokolásával szemben, nevezetesen, hogy bizonyítási kötelezettségének az alperes nem tett eleget, az alperes a fellebbezésében sem hivatkozott olyan, az elsőfokú bíróság által el nem bírált tényre vagy körülményre, amelyből azt állapítható volna meg, hogy a perbeli ingatlanba telepített levegőszivattyús rendszer gázszivárgását és eltömődését rosszhiszemű jogalap nélküli birtoklás időszakában a felperes okozta a gyártó által előírt karbantartás elmulasztásával.
- [22] A másodfokú bíróság a kereset alapjául másodlagosan megjelölt jogcímet tekintve rögzítette, hogy a Ptk. 5:10. § (1) és (2) bekezdése szerint a jóhiszemű jogalap nélküli birtokos a dologra fordított szükséges költségei, továbbá a hasznokkal nem fedezett hasznos költségei megtérítését is követelheti. A szükséges költség a dolog fenntartását, állagának megtartását, használhatóságának megőrzését célozza, feltéve, hogy az gazdaságilag is indokolt, azaz a költség nem haladja meg a várható előnyt. A hasznos költség a dolog állagát gyarapítja, használhatóságát növeli, értékét emeli. Abból indult ki, hogy a felperes a végrehajtótól történő birtokbavételtől 2018. november 12-ig a perbeli ingatlan jóhiszemű jogalap nélküli birtokosa volt, amelyre tekintettel igényt tarthatott elszámolásra az alperessel szemben. Álláspontja szerint a végrehajtónak megfizetett vételárból az ingatlanon fennálló keretbiztosítéki jelzálogjogok jogosultjai követelésének kielégítésére fordított összeg nem minősült a perbeli ingatlanra fordított szükséges költségnek, mivel nem az ingatlan fenntartását, állagának megtartását, használhatóságának megőrzését biztosította. Abból, hogy az alperes nem szerzhette volna meg az ingatlan jelzálogmentes tulajdonjogát, ha az ingatlanügyi hatóság a bejegyzési kérelmét már annak az előterjesztésekor teljesíti, hiszen a zálogjogok ebben az esetben fennmaradtak volna, ugyanakkor az ingatlant terhelő

- zálogjogok köztudomásúan csökkentik az ingatlan forgalmi értékét, az következik, hogy a felperes a jelzálogjogosultaknak kifizetett 64 468 358 forint, illetve 16 754 867 forint megtérítését az ingatlanra fordított hasznos költségként igényelhetette a Ptk. 5:10. § (2) bekezdése alapján.
- [23] A másodfokú bíróság alaptalannak találta a fellebbezést a perköltséget támadó részében. Kiemelte, hogy az elsőfokú bíróságnak felülbírált ítéletében egyedül az alperessel szemben másodlagosan előterjesztett kereset és a viszontkereset elbírálására kapcsán felmerült perköltség viseléséről kellett döntenie a PK 154. számú állásfoglalás, a 4/2009. (XII. 14.) PK vélemény szerint. Az ítélet tábla Gf.III.30.050/2021/10. számú részítéletével részben megváltoztatott 4.G.20.006/2019/91. számú részítélet az alperessel szemben véglegesen elbírált elsődleges kereset vonatkozásában rendelkezett az alperesnek járó perköltség viseléséről. Ugyanakkor észlelte, hogy az elsőfokú bíróság az ügyvédi munkadíjszámítás alapjául meghatározott felperesi pernyertesség pertárgyértékét számítási hibával, tévesen állapította meg 267 983 450 forintban. A pertárgyérték és a perköltség meghatározásánál a másodlagos kereset legmagasabb összege (141 926 566 forint) és a viszontkereset legmagasabb összege (105 537 000 forint), együttesen 247 463 566 forint az irányadó. A felperes 186 760 225 forint vonatkozásában lett pernyertes és 60 703 341 forint erejéig pervesztes.
- Felülvizsgálati kérelem, ellenkérelem**
- [24] Az alperes felülvizsgálati kérelmében – tartalmát tekintve – a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kereset teljes elutasítását, valamint a viszontkeresetének való helyt adást kérte.
- [25] Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet a Ptk. 5:10. § (2) bekezdésébe, az 5:11. § (3) bekezdésébe, az 5:86. § (1) bekezdésébe, az 5:88. § a) pontjába, az 5:142. § (1) bekezdés a) pontjába, (2) bekezdésébe, az 5:171. § (1)–(2) bekezdésébe, az 5:172. § (3) bekezdésébe, a 6:22. § (1) bekezdésébe, a 6:579. §-ába, a régi Pp. 3. § (2) és (3) bekezdésébe, a 25. § (3) bekezdésébe, a 78. §-ába, a 206. §-ába, a 221. §-ába és a Lakástv. 20. §-ába ütközően jogszabálysértő.
- [26] Előadta, hogy a felperesre átszállt jelzálogjog 2015. évben megszűnt, a felperes 2015. március 30-tól követelhetne volna javára a zálogjog ingatlan-nyilvántartási bejegyzését. Zálogjoga megalapítására a bejegyzés hiányában nem került sor. A felperes javára zálogjog nem jött létre, és kötelmi igényt sem érvényesített az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzés érdekében. Követelése eziránt 2020. március 30-ával elévült. Az alperes a zálogjog megalapítása hiányában nem vált dologi zálogkötelezetté. Tévesen döntött a másodfokú bíróság az alperes zálogkötelezetti marasztalásáról, hiszen felelőssége és a felperes igénye vele szemben csak türesre irányulhatott.
- [27] Allította a jogerős ítélet indokolásának hiányosságát, mivel a fent megjelölt ellentmondások kapcsán nem tartalmaz jogi érvelést, továbbá túlterjeszkedett a kereseten a felperes zálogjogi keresete hiányában.
- [28] Arra is hivatkozott, hogy jogszabálysértő a felperes részéről a jelzálogjogosultaknak kifizetett térítés hasznos költségkénti minősítése. A felperes nem minősült jóhiszemű birtokosnak. Az ingatlan-nyilvántartási szabályok alapján, az ügyben ismert árverési jegyzőkönyv tartalmából megállapítható, hogy a felperes vállalta azt az üzleti kockázatot, amely a korábbi adásvételi szerződés mellett jelentkezett. A felperes ismerte, hogy tulajdonszerzése és birtoklása jogilag bizonytalan jogcímenek alapul, a vételárat is így kalkulálta, ezért nem minősül jóhiszemű szerzőnek.
- [29] A zálogjogosultak részére kifizetett összeg nem tekinthető hasznos költségnek sem, az N Kft. biztosított követelésének megalapozatlansága miatt pedig kifejezetten haszontalan költség is volt az ő szempontjából.
- [30] Rámutatott arra is, hogy a Ptk. vizsgált szabálya a jogalap nélküli birtokos jóhiszeműsége esetén is kizárólag a hasznokkal nem fedezett hasznos költségek megtérítését engedi, ezért a felperes nem követelheti a hasznokkal fedezett hasznos kiadásait.
- [31] A viszontkeresete tekintetében azt adta elő, hogy fenntartja, a felperes a Lakástv. 20. §-a alapján köteles a birtoklás idejére használati díjat fizetni, amelyet szakértő munkált ki a perben; ezzel kapcsolatban a szakértői vélemény kiegészítése iránti indítványát az elsőfokú bíróság indokolás nélkül nem teljesítette. Fenntartotta azt az állítását, hogy a végrehajtási eljárás alatt megvalósult birtokba bocsátás nem adott a felperes számára érvényes birtoklási jogcímet, illetve hogy a felperes a Ptk. 5:11. § (3) bekezdése alapján és a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint is köteles részére használati díjat fizetni.
- [32] A perköltség viseléséről való rendelkezést azért tartotta jogszabálysértőnek, mert a másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a látszólagos keresethalmazat tényét.
- [33] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban fenntartására irányult.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [34] A Kúria a jogerős ítéletet a régi Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és az ott megjelölt okból – az alábbiak szerint – részben, a kereset elbírálását tekintve jogszabálysértőnek találta.
- [35] Előrebocsátja a felülvizsgálati eljárás lényegével és korlátaival kapcsolatban, hogy a felülvizsgálati eljárás nem folytatása a jogerős ítélettel befejezett pernek. A felülvizsgálat a jogerős ítélet, illetve az ügy érdemében hozott jogerős végzés ellen igénybevehető rendkívüli perorvoslat, amiből nemcsak az következik, hogy a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, és nem lehet tárgya sem olyan tény-, sem pedig jogkérdés, amely a megelőző eljárásban nem merült fel, de következik az is, hogy – miként a régi Pp. felülvizsgálati szabályait az 1/2016. (II. 15.) PK vélemény (a továbbiakban: PK vélemény) értelmezte (4. pont) – felülbírálati jogkörét a Kúria az adott ügyben nem irányadó, három kivételtől eltekintve, a felülvizsgálati kérelem korlátján belül, a törvényben határidőben érkezett perorvoslati kérelemben előadott jogszabálysértések vizsgálatával gyakorolhatja, amennyiben a felülvizsgálati kérelem hivatkozásai megfelelnek a régi Pp. következőkben ismertetett követelményeinek.

- [36] A régi Pp. 272. § (1) és (2) bekezdéseiből, 275. § (2) bekezdéséből következően a jogerős ítélet több rendelkezését támadó, avagy több egymástól elkülönülő jogszabálysértésre hivatkozó felülvizsgálati kérelemnek valamennyi hivatkozás tekintetében rendelkeznie kell a törvényben meghatározott, egymással szoros logikai és perjogi kapcsolatban álló kötelező tartalmi kellékekkel. Ezek a támadott határozat, a jogszabálysértés és azzal összhangban a megsértett jogszabályhely megjelölése, a jogorvoslati kérelem indokainak ismertetése és a Kúria döntésére irányuló határozott kérelem. Több jogszabálysértésre alapított felülvizsgálati kérelemnek valamennyi jogszabálysértés tekintetében teljesítenie kell az előzőekben bemutatott tartalmi elvárás, ellenkező esetben a tartalmilag fogyatékos felülvizsgálati kérelmet – vonatkozó részében – a Kúria nem vizsgálhatja érdemben. A tartalmilag hiányos perorvoslati kérelem nem korrigálható utóbb, sem hiánypótlás elrendelésével, sem a felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél kiegészítő nyilatkozatával. A felülvizsgálati kérelemnek a kötelező tartalmi, egyben fogalmi elemekkel a benyújtására nyitva álló határidőn belül kell rendelkeznie. A felülvizsgálatot kérő félnek az általa hivatkozott jogszabálysértéssel összefüggésben a megsértett jogszabályhelyet – a régi Pp. 272. §-át 2012. szeptember 1-jei hatállyal módosító, az igazságügyi és közigazgatási tárgyú törvények módosításáról szóló 2012. évi CXVII. törvény 9. §-a és 17. §-a eredményeként a 2012. október 31-e után jogerőre emelkedett határozatok ellen benyújtott felülvizsgálati kérelmek esetében – konkrétan, a jogforrás, a paragrafusszám, az esetleges bekezdések és pontok számának megadásával kell meghatározni, követelmény továbbá az is, hogy az így megjelölt jogszabályhely megfeleljen a jogszabálysértés szóveges körülírásának [a PK vélemény 3. pontjához fűzött indokolás].
- [37] A fentiekből következő alapvető elvárás egyben a felülvizsgálati kérelemmel szemben – érdemi elbírálásához és eredményességéhez –, hogy hivatkozásai a fenti tartalommal megfeleltethetők legyenek a jogerős ítéletnek: a felülvizsgálatot kérő félnek a felülvizgálni kért határozat indokaival, érveivel szemben, azok cáfolatára kell az ellenérveit megfogalmaznia. Ebből következik egyben az is, hogy nem fogadható el a felülvizsgálatot kérő fél részéről, amennyiben felülvizsgálati kérelmében csupán visszautal az eljárás korábbi szakaszaiban előterjesztett beadványaira, anélkül, hogy a felülvizsgálati kérelemben érveit a jogerős ítélettel szemben, annak cáfolatára külön – a bemutatott tartalmi kellékekkel – kidolgozná.
- [38] A felülvizsgálati eljárás ismertetett korlátainak az ügyben megvalósuló jelentősége miatt a Kúria elsőként a felülvizsgálati kérelem viszontkeresetet érintő részéről rögzíti a következőket, mivel ebben a részében tartalmi hiányossága miatt nem foghatott helyt a felülvizsgálati kérelem.
- [39] A jogerős ítélet indokolásából világosan kitűnően (másodfokú ítélet [24] bekezdés) ugyanis a másodfokú bíróság amellett, hogy osztotta az elsőfokú ítélet erre vonatkozó indokait, az alperes fellebbezését hiányos tartalma miatt tekintette alaptalannak a Lakástv. 20. §-ára alapított elsődleges viszontkeresetre vonatkozó részében, mivel az alperes az elsőfokú bíróság részletesen megindokolt döntésével szemben nem fogalmazta meg jogi érveit. Emiatt jutott a másodfokú bíróság a szakvélemény kiegészítésére irányuló bizonyítás szükségletességére, és annak helyes mellőzésére is az elsőfokú eljárásban.
- [40] A felülvizsgálati eljárás már ismertetett lényege és szabályai szerint ezért az alperesnek ahhoz, hogy a jogerős ítélet jogszabálysértő jellegét ebben a körben kimutassa, nem önmagában a Lakástv. 20. §-ára és nem is a régi Pp. szakértői bizonyításra vonatkozó, illetve bizonyítékértékelő szabályára [177. §, 206. §], hanem azokat logikailag megelőzően a régi Pp. további megfelelő rendelkezésére kellett volna hivatkoznia és abból levezetnie, hogy a jogerős ítélet eredményeként – a másodfokú eljárás szabályai tükrében – eljárási szabálysértéssel maradt el az ügyben a fellebbezése érdemi elbírálása az elsődleges viszontkeresetet érintően. Ezt követően lett volna mód a felülvizsgálati kérelemben megjelöltek szerint a bizonyítékok összevetésével az adott kérdés érdemi vizsgálatára. A felülvizsgálati kérelem nem tartalmazott ilyen hivatkozást, ezért az alperesnek a Lakástv. 20. §-ára – és ezzel összefüggésben az elsőfokú eljárást tekintve a régi Pp. 177. §-ára, 206. §-ára – való hivatkozása önmagában nem vezethetett eredményre.
- [41] A felülvizsgálati kérelem egyáltalán nem tartalmazott a kártérítésre alapított másodlagos viszontkeresetre nézve – amelyet az ügyben eljáró bíróságok az alperes bizonyítási kötelezettségének elmulasztása miatt utasítottak el – beazonosítható indokolást: az alperes anélkül kérte felülvizsgálati kérelme petituma szerint erre kiterjedően is a jogerős ítélet felülvizsgálatát, hogy annak jogszabálysértő jellegét ebben a körben megjelölte és saját indokait előadta volna.
- [42] A harmadlagos viszontkeresetet illetően a felülvizsgálati kérelem három – sem egyenként, sem összességében nem értékelhető – hivatkozást tartalmazott. Az alperes azt állította elsőként, hogy nem adott kellő jogcímet a felperesnek a végrehajtási eljárásban megvalósult birtokbaadás, azonban ehhez kapcsolódóan konkrét jogszabályhelyet nem jelölt meg, amelyet álláspontja szerint a jogerős döntés sért. Ezen túlmenően pedig pusztán annak fenntartásáról nyilatkozott, hogy a felperes a Ptk. 5:11. § (3) bekezdése és a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint egyaránt tartozik részére használati díjat fizetni. A felülvizsgálati eljárás már részletezett szabályai értelmében azonban nem fogadható el a felülvizsgálatot kérő fél részéről, ha csupán visszautal valamely korábbi beadványára, avagy pusztán arról nyilatkozik, hogy korábbi jogi álláspontját fenntartja, anélkül, hogy azt a jogerős ítélet indokainak megfeleltetné. A másodfokú bíróság döntése – ahogy az ítélete [24] bekezdésében a 3–4. bekezdésből kitűnik – alapvetően az elsőfokú ítélet vonatkozó indokain alapul [rég Pp. 254. § (3) bekezdés], és azt egészítette ki a fellebbezés hivatkozása miatt azzal, hogy a jogalap nélküli birtokossal szemben a Ptk. 5:11. §-a szerint támasztható igények kizárják a jogalap nélküli gazdagodás kiegészítő jellegű szabályainak alkalmazását. Az elsőfokú bíróság idetartozó jogi következtetése – miszerint a felperes nemcsak

- jogalap nélküli, de rosszhiszemű birtokosnak sem tekinthető – az árverési vétel jogi természetére kiterjedő anyagi jogi rendelkezések és bizonyítékértékelő munka együttes eredménye, amellyel szemben megragadható tartalommal a felülvizsgálati kérelem egyáltalán nem bírt. Az alperes korábbi jogi álláspontja fenntartásán túl nem érvelt a jogalap nélküli gazdagodás és a jogalap nélküli birtoklás – megítélése szerint – helyes értelmezésével. Az alperes az ügyben eljáró bíróságok jogi álláspontjával szemben, egyúttal az ügyre konkretizált tartalommal jogi érveket egyáltalán nem fogalmazott meg a felülvizsgálati eljárásban.
- [43] A Kúria rögzíti a jogerős ítéletben megjelenő további indokok tárgyában, hogy a jogalap nélküli gazdagodás utaló szabálya a jogalap nélküli birtoklás intézményén belül nem a jogalap nélküli birtokossal szemben (Ptk. 5:11. §), hanem a jogalap nélküli birtokos részéről támasztható igények között [a Ptk. 5:10. §-ában a (2) bekezdés alatt] jelenik meg. A másodfokú bíróság a Ptk. felülvizsgálati kérelemben megjelölt anyagi szabályait – a Ptk. 5:11. (3) bekezdését és a Ptk. 6:579. §-át – megállapíthatóan nem értelmezte a normatartalomtól eltérően.
- [44] A felülvizsgálati kérelem az előzőekben ismertetett tartalmi hibája miatt nem alapos az alperes által megjelölt okból. A jogerős ítélet a viszontkeresetet elutasító elsőfokú ítéleti rendelkezés felülbíráta körében nem jogszabálysértő az alperes által előadottak szerint.
- [45] A Kúria a kereset tekintetében megállapította, hogy a felperesnek az alperessel szemben fennmaradt keresete elbírálása során helytelenül, az ügy tényállásától elszakítva értelmezte – és tekintette irányadónak – a másodfokú bíróság a zálogjogi rendelkezéseket és a jogalap nélküli birtokos jogállására modellezett szabályokat, tévesen zárta ki egyúttal a jogalap nélküli gazdagodás intézményét, ahogy arra a felperes a felülvizsgálati ellenkérelmében helyesen utalt. A jogerős ítélet ebben a körben a Ptk. felülvizsgálati kérelemben megjelölt rendelkezései közül az 5:142. § (2) bekezdésébe, az 5:10. § (2) bekezdésébe és a 6:579. §-ába ütközik.
- [46] A Kúria leszögezi, hogy az alperes adásvételi szerződésen alapuló tulajdonszerzése származékos jellegű, míg a végrehajtási eljárás keretében megvalósuló árverés – illetve az azzal azonos hatályú árverésen kívüli szerzés – eredeti szerzőmód. Utóbbi eredményeként az új tulajdonos (bizonyos törvényi kivételektől eltekintve) az ingatlan korábbi terheire tekintet nélkül szerez tulajdont [Vht. 137. § (1) bekezdés, 157. §].
- [47] Az alperes tulajdonszerzése a 2013. május 24-i adásvételi szerződésből következett: tulajdonjoga az előző tulajdonos, a per korábbi I. rendű alperese tulajdonából származott. A tulajdonos személyében így bekövetkező változás nem járt a tulajdonjogviszony tartalmi változásával: az alperes a korábbi korlátozásokkal együtt, így a bejegyzett jelzálogjogokkal terheltlen szerezte (szerezhetette) meg az ingatlan tulajdonát.
- [48] Az előzőekhez képest viszont azzal, hogy az alperes tulajdonjoga bejegyzését megelőzően végrehajtási eljárás indult a tulajdonossal szemben, ahol árverési vétel hatályával a zálogtárgy ingatlan értékesítésre került, a jelzálogjogok megszűntek.
- [49] A perbeli ingatlant terhelő jelzálogjogok törléséhez – megszűnésük miatt – az vezetett a Ptk. 5:142. § (1) bekezdés f) pontja szerint, hogy a zálogtárgy értékesítésére végrehajtási eljárás keretében a zálogjogosultak kielégítési joga gyakorlásával került sor.
- [50] A másodfokú bíróság álláspontjától eltérően a felperes teljesítése nem értelmezhető az ügy tényállásától és a Vht. ingatlan-végrehajtási szabályaitól (Vht. VII. Fejezet) elszakítva. A felperes a végrehajtási eljárás keretében mint vevő lépett fel, az ingatlan árverésen kívüli eladása során vételárat fizetett.
- [51] Abból, hogy az ingatlan értékesítéséből befolyt vételárból a Vht.-ban megszabott rendben megtörtént az arra jogosultak, köztük a végrehajtást kérő, illetve az eljárásba bekapcsolódott zálogjogosultak követeléseinek kielégítése is, az nem következik, hogy a felperesnek az ingatlan tulajdonának megszerzésére teljesített vételárfizetése (Vht. 157. §) a zálogjoggal biztosított követelések harmadik személy általi teljesítéseként felfogható a felperes részéről.
- [52] Ugyanígy nem minősült a felperes vételárfizetése az oldalán az ingatlan jogalap nélküli birtokosaként felmerült költségnek sem. A másodfokú bíróság ezzel ellentétes álláspontjával szemben a végrehajtási eljárás keretében értékesített adósi ingatlan megszerzésére fizetett vételár nem értelmezhető a rendeltetésétől eltérően, a vevő birtokba lépésével felmerülő és a megvásárolt ingatlan birtoklásával összefüggő költségként sem, abban az esetben sem, ha az árverés hatályával szerző vevő tulajdonszerzése utóbb meghíusult.
- [53] Mindebből együttesen következően megállapítható: a felperes vagyona az általa fizetett vételárral csökkent, amelyet a tulajdonszerzése meghíusulása miatt nem egyensúlyozott ki vagyonnövekmény. Azzal pedig, hogy a felperes által fizetett vételárból a végrehajtási eljárás sajátosságai miatt megtörtént a végül az alperes tulajdonába került ingatlan tehermentesítése, amellyel megszűnt az alperes dologi helytállási kötelezettsége a zálogjogosultak felé, az alperes oldalán gazdagodás jelentkezett a tulajdonszerzését és jogállását meghatározó adásvételi szerződéssel elérhető joghatáshoz képest. A felperesnek nem önmagában a teljesítés, a vételárfizetés eredményeként (ahogyan a jogerős ítélet tévesen értékelte), hanem azzal keletkezett igénye, hogy a kifizetett vételár eredményeként mégsem szerzett tulajdont, ugyanakkor az általa fizetett vételárból az ingatlan a terheitől és az alperes az ebből fakadó kötelezettségétől szabadult. A felperesnél jelentkező vagyoni hátránnyal szemben álló – reparálandó – vagyoni előny tehát az alperes oldalán kimutatható. Az alperest az így elért vagyonnövekményre ugyanakkor – a rá irányadó származékos tulajdonszerzés szabályai mellett – jogcím nem jogosította. A felperes igényét az alperessel szemben a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint érvényesítheti.
- [54] A másodfokú bíróság ezért tévesen zárta ki az ügyben a jogalap nélküli gazdagodás alkalmazását. Eltérő – azonban az előzőek szerint téves – álláspontja miatt nem vizsgálta a jogalap nélküli

- gazdagodás feltételeinek alakulását, az elsőfokú ítélet, illetve a fellebbezés idetartozó indokainak megalapozottságát.
- [55] Az előzőekben kifejtettek egyben szükségtelenné tették a felülvizsgálati kérelem további hivatkozásainak – így a zálogjog elévülése, zálogjogi kereset hiányában a kereseten való túlterjeszkedés, a zálogjogi szabályokkal összefüggésben jelentkező indokolási kötelezettség, a jogalap nélküli birtokos helyzetének és a perköltség megfelelő számításának – a vizsgálatát.
- [56] A kifejtettek értelmében a Kúria a jogerős ítéletet a viszontkeresetet elutasító elsőfokú ítéleti rendelkezést helybenhagyó részében a régi Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta, míg a kereset tekintetében a régi Pp. 275. § (4) bekezdése alapján a rendelkező részben írtak szerint hatályon kívül helyezte, és ebben a körben az ügyben eljáró másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.
- [57] A megismételt eljárásban a másodfokú bíróságnak mindezek figyelembevételével, a jogalap nélküli gazdagodás feltételeinek érdemi vizsgálatával kell elbírálnia az alperes fellebbezését.

(Kúria Gfv.III.30.393/2022/10.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

MUNKAÜGYI SZAKÁG

305 Ha az egészségügyi szolgálati jogviszonyban álló felperes a koronavírus elleni védőoltás kötelező igénybevételéről szóló 449/2021. (VII. 29.) Korm. rendelet szerint az oltási mentességét a jogszabályban előírt határidőben igazolta az áthelyezése utáni új munkáltatónál a mentessége ismételt igazolására ugyan felhívható volt, annak hiánya azonban nem valósította meg az R. 1. § (9) bekezdése szerinti önálló azonnali hatályú felmondási okot [az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvény (Eszjtv.) 12. § (3) bek.; a koronavírus elleni védőoltás kötelező igénybevételéről szóló 449/2021. (VII. 29.) Korm. rendelet (Rendelet) 9. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2004. augusztus 1-től egy Kft. munkavállalójaként végezte munkáját, egy Reumakórház informatikai feladatait látta el.
- [2] A koronavírus elleni védőoltás kötelező igénybevételéről szóló 449/2021. (VII. 29.) Korm. rendelet (továbbiakban: Rendelet) által bevezetett, 2021. augusztus 15-től fennálló oltási kötelezettség a felperest is érintette, mivel a rendelet hatálya alá tartozott.
- [3] A felperes szisztémás lupus erythematosus (SLE) autoimmun betegségben, véralvadási zavarban szenved, amelyet 2011-ben diagnosztizáltak nála. Utóbb pajzsmirigy működési zavarok is társultak ehhez a betegséghez, állapotát csak szoros orvosi megfigyelés és hosszadalmas kezelés mellett sikerült normalizálni. Mivel a felperes tartott tőle, hogy inaktív állapotban levő autoimmun betegségét a védőoltás aktiválhatja, háziorvosához fordult, aki úgy ítélte meg, hogy az oltás kedvezőtlenül befolyásolhatja a felperes egyensúlyban lévő immunrendszerét. Ezért 2021. augusztus 18-án kiállította javaslatát az oltás kontraindikációjáról.
- [4] A felperes a jogszabályban meghatározott eljárásrend betartása mellett a háziorvos javaslatát a munkáltató szerint illetékes foglalkozás-egészségügyi szolgálat szakorvosának benyújtotta, aki erre figyelemmel 2021. szeptember 2-án kiállította az oltási mentességről szóló szakvéleményt.
- [5] A Reumakórház bizonyos részlegei – köztük az informatikai osztály – munkavállalói 2021. december 1-vel átkerültek az alperes kötelékébe áthelyezés címén az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvény (továbbiakban: Eszjtv.) 12. §-a alapján.
- [6] Az új munkáltató 2021. december 8-án e-mailben felhívta a felperest, hogy töltsön ki egy táblázatot az osztályon dolgozók átoltottságáról, és az ellenjavallatokról szóló igazolásokat mellékelje. A felperes másnap megküldte a kért táblázatot, ezzel együtt a saját oltási mentességét igazoló üzemorvosi szakvéleményt is.
- [7] 2021. december 11-én újabb e-mail érkezett az informatikai ügyintézőtől, melyben közölte a felperessel, hogy mindazon kollégák, akik az intézményi összevonás alapján 2021. december 1-jétől tartoznak alperes állományába, a megyei kórház foglalkozás-egészségügyi osztályán kell, hogy az igazolást megkérjék. A korábbi, helyi üzemorvos által kiállított igazolás nem elfogadható.
- [8] A munkáltató 2021. december 17-én újabb e-mailt küldött a felperesnek, melyben kérte, hogy küldje meg a tényleges orvosi igazolást, ami miatt nem javasolt a SARS-CoV-2 koronavírus elleni oltás.
- [9] A felperes 2021. december 21-én elektronikusan továbbította a foglalkozás-egészségügyi orvosának a már rendelkezésre álló háziorvosi javaslatot és az üzemorvosi szakvéleményt.
- [10] 2021. december 22-én arra hívta fel a munkáltató a felperest, hogy az oltás beadhatóságával kapcsolatban friss immunológiai lelettel, előzetes időpont egyeztetés után jelentkezzen az üzemorvosi rendelőben. A felperes ezen a napon felhívta az immunológiai szakrendelést, azonban csak 2022. január 26-ra kapott időpontot.
- [11] Az alperes 2022. január 13-án felszólította felperes, hogy február 15-ig vegye fel a védőoltást, vagy mutassa be a mentesítésről szóló orvosi szakvéleményt.
- [12] Mivel a dátumokból megállapítható volt, hogy a vizsgálat jellegére is tekintettel a megadott határidőben nem tud friss immunológiai leletet beszerezni, a felperes ismét háziorvosához fordult, aki 2022. január 18-án újabb javaslatot bocsátott felperes rendelkezésére rögzítve ellenjavallatát a vakcina felvétele kapcsán. A felperes ezt azonnal továbbította a munkáltatónak.
- [13] A felperes 2022. január 26-án megjelent az immunológiai szakrendelésen, ahol vért vettek tőle és tájékoztatták, hogy a leletet postán fogja megkapni. Az immunológussal nem tudott konzultálni, mivel az orvos nem tartózkodott a szakrendelésen.
- [14] A munkáltató 2022. január 27-én postai úton ismét felszólította felperest, hogy 2022. február 15-ig vegye fel a védőoltást, vagy mutassa be a mentesítésről szóló orvosi szakvéleményt, ellenkező esetben egészségügyi szolgálati jogviszonyát azonnali hatállyal megszüntetik. A felperes 2022. február 3-án kereste az üzemorvost, aki arról tájékoztatta, hogy immunológiai szakvélemény híján nem áll módjában mentesíteni őt. Ezt követően többször próbálta telefonon és személyesen is elérni az immunológus szakorvost a felperes, azonban nem volt elérhető.
- [15] A felperes 2022. február 10-én levélben fordult az alpereshez kérve, hogy a munkáltató a korábban leadott szakvélemény elfogadásáról vagy annak hiányáról írásban nyilatkozzon. Ezt követően 2022. február 17-én postai úton azonnali hatályú

- felmondást kézbesítettek neki a védőoltás felvételének elmulasztására hivatkozással a Rendelet 1. § (9) bekezdése alapján.
- [16] Az immunológus szakorvos 2022. február 18-án tájékoztatta felperest a megérkezett leletről, 2022. február 28-án pedig megérkezett a munkáltató válasza a felperes 2022. február 10-én megküldött levelére.
- A felperes keresete és az alperes ellenkérelme**
- [17] A felperes keresetében egészségügyi szolgálati jogviszonya jogellenes megszüntetése jogkövetkezményeként 2 570 423 forint elmaradt munkabér és kamata, végkielégítésként 2 487 500 forint és kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest.
- [18] Érvelése szerint az Eszjtv. 12. § (3) bekezdésére figyelemmel a korábbi jogviszonyban az előírások megtartásával már elvégzett orvosi alkalmassági vizsgálat megismétlésére sem mód, sem szükség nem volt. Az alperes jogi alap nélkül, önkényesen és utólag kérdőjelezte meg a mentesítését.
- [19] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Hivatkozása szerint a jogszabályoknak megfelelően járt el, a rendelet a munkáltatónak nem adott mérlegelési jogkört abban a tekintetben, hogy milyen igazolásokat fogad el.
- Az első- és a másodfokú bíróság ítélete**
- [20] A törvényszék ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek kártérítésként elmaradt jövedelem címén 766 387 forintot annak kamatával, végkielégítés címén 2 487 500 forintot és ezután kamatot. Kimondta, hogy az ezt meghaladó keresetet elutasítja.
- [21] Az elsőfokú bíróság ítéletében hivatkozott az Eszjtv. 12. § (1) bekezdés *a*) pontjára, 12. § (3) bekezdésére és a Kjt. 26. § (3) bekezdésében foglaltakra.
- [22] Mivel a perbeli esetben a felek áthelyezésről szóló megállapodása felperes oltás alóli mentességének kérdését mint függő jogi helyzetet nem érintette, így a bíróság nem látta kizártnak (és emiatt jogsértőnek) a felperes átadó munkáltatónál megszűnő egészségügyi szolgálati jogviszonyára és az alperesnél kezdődő új egészségügyi szolgálati jogviszonyra tekintettel a Rendelet 1. § (5) bekezdésének megfelelő alkalmazását.
- [23] Továbbiakban utalt az elsőfokú bíróság a Rendelet 1. § (3) bekezdésére, (4) bekezdésére, (5) bekezdésére, (8) bekezdésére és (9) bekezdésében foglaltakra.
- [24] A perben az egymásnak ellentmondó tanúvallomások alapján nem volt tisztázható, hogy az alperes részéről ki és miért döntött úgy, hogy a felperes korábbi orvosi szakvéleményét nem fogadja el, ugyanakkor az ítéleti bizonyossággal beigazolódtott, hogy a felperes 2022. január 18-án friss háziorvosi javaslatot bocsátott az alperes rendelkezésére, mely változatlanul az oltási ellenjavallatot tartalmazta.
- [25] Az üzemorvos szerint azért nem volt elegendő a háziorvosi javallat, mert ezt a gondozó orvostól kellett beszerezni. Foglalkozás-egészségügyi szakorvosként kizárólag a kormányrendelet alapján folytatta le az eljárásokat, egyéb utasítás, protokoll, előírás nem volt. Az áthelyezett dolgozók közül mindenkitől megkövetelték a szakorvosi javaslatot.
- [26] Az elsőfokú bíróság szerint fentiekből levonható az a következtetés, hogy az alperesnél irányuló mentesítési eljárás nem felelt meg a perrel érintett időszakban hatályos rendelet szabályainak. A Rendelet 1. § (5) bekezdése nem szakorvosi javaslatot követelt meg az orvosi szakvélemény kiadásához, hanem kifejezetten a háziorvos javaslatát. Ezzel szemben az üzemorvos tanúvallomása alapján megállapítható, hogy a háziorvos javaslatára nem is tartott igényt.
- [27] A bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy a munkáltató jogellenesen élt az azonnali hatályú felmondás jogkövetkezményével, mivel az az üzemorvosi szakvélemény kiadásának jogszerűtlen megtagadásán alapult. A jogszabályban megkövetelt eljárási rend megsértése miatt a munkáltató helytállni tartozik.
- [28] Az alperes az egészségügyi szolgálati jogviszony jogellenes megszüntetése jogkövetkezményeként 2 487 500 forint végkielégítés megfizetésére köteles az Mt. 82. § (3) bekezdése alapján. A felperes 2022. március 7-től június 4-ig terjedő időszakban bruttó 1 492 500 forint jövedelemre tett volna szert, ebből levonandó a 18,5%-os társadalombiztosítási járulék és máshonnan megtérülő bevételként a nettó 450 000 forint járadék. A felperes így kártérítésként 766 387 forint elmaradt jövedelemre vált jogosulttá.
- [29] Az alperes fellebbezése és a felperes csatlakozó fellebbezése folytán eljáró ítéletábrá ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, az elmaradt jövedelem címén igényelt kártérítés összegét 3 361 348 forintra felemelte azzal, hogy a késedelmi kamat kezdő időpontja 2022. július 11. A másodfokú bíróság a perköltség összegét is megemelte, míg az elsőfokú ítéletet ezt meghaladóan helybenhagyta.
- [30] A másodfokú bíróság rögzítette, hogy a Kormány a Rendeletet az Alaptörvény 53. cikk (1) bekezdésében meghatározott eredeti jogalkotói hatáskörében bocsátotta ki, ami az 54. cikk (1) bekezdése alapján járhat ideiglenesen valamely alapjog gyakorlásának felfüggesztésével is. A jogszabály az egészségügyben foglalkoztatottak azon köre számára, akik betegekkel közvetlenül érintkezhetnek, valamint az egészségügyi tevékenység egyes kérdéseiről szóló 2003. évi LXXXIV. törvény (továbbiakban: Eütv.) 4. § *b*) pontjában írt tevékenységet végzők számára a veszélyhelyzet alatt kötelezővé tette a védőoltás felvételét méghozzá úgy, hogy elmulasztáshoz a jogszabály hátrányos jogkövetkezményt rendelt.
- [31] Az Alkotmánybíróság 3537/2021. (XII. 22.) határozatában az egészségügyben foglalkoztatottak kötelező védőoltás elrendelésének legitím céljaként ismerte el az Alaptörvény II. cikke által garantált élethez és egészséghez való jog, valamint az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdésében foglalt egészséghez való jog intézményvédelmi oldalának érvényesítését, a koronavírus járvány egészségügyi, társadalmi, gazdasági hatásainak csökkentését, kiemelten az egészségügyi ellátórendszer folyamatos működését és a betegellátás biztonságát.
- [32] A koronavírus világjárvány miatti veszélyhelyzet idején, 2021. augusztus 1-jén hatályba lépett rendelet a járványügyi védekezés sikere érdekében főszabályként rövid, 2021. szeptember 15. napjáig terjedő határidőt szabott a védőoltás felvételére. Az

- ezt elmulasztó foglalkoztatott a hátrányos munkajogi jogkövetkezmény elkerülése érdekében a munkáltató felhívásától számított 15 napos határidővel köteles volt az oltás pótlásának vagy a mentesülésének az igazolására (Rendelet 1. § (8) bekezdés). Lényeges szempont, hogy a 15 napos határidő eredménytelen elteltével a Rendelet 1. § (9) bekezdése alapján felmentéssel, illetve felmondással azonnali hatállyal akkor is meg kellett szüntetni a foglalkoztatott jogviszonyát, ha kezdeményezte a mentesülését alátámasztó orvosi szakvélemény kiadását, de arra a megadott határidőben nem került sor. Amennyiben a bíróság a Rendelet 1. § (5) bekezdésének azt a szabályát, hogy az orvosi szakvéleményt a foglalkoztatott munkáltatója szerint illetékes foglalkozás-egészségügyi szolgálat szakorvosa adja ki, úgy értelmezné, hogy a hatályba lépett Rendelet előírásainak maradéktalan betartásával 2021. szeptember 15-ig az akkori áthelyezés előtti munkáltató szerint illetékes foglalkozás-egészségügyi szakorvos által kiállított orvosi szakvéleménnyel a foglalkoztatott az áthelyezés utáni új munkáltatója felhívására, a rendelkezésre álló 15 napos határidőn belül nem igazolhatná az oltási kötelezettség alóli egészségügyi mentesülését, hanem a felhívástól számított rövid határidőben az új munkáltató szerint illetékes másik foglalkozás-egészségügyi szakorvostól kell az annak alapjául szolgáló házi orvosi javaslat, és szükség esetén az aktuális állapotot igazoló szakorvosi leletek beszerzését követően orvosi szakvéleményt benyújtania, azáltal az egészségügyi állapoton alapuló mentesség garanciális célja, a kötelezett személy életét, egészségét veszélyeztető invazív egészségügyi beavatkozás elhárítása nem valósulhatna meg.
- [33] A Rendeletnek nincs olyan szabálya, és a 2021. szeptember 2-án kelt foglalkozás-egészségügyi orvosi szakvéleménynek sincs olyan tartalma, amely a felperes által megszerzett, a Rendelet szerinti mentesítési eljárásban kiállított orvosi szakvéleménnyel alátámasztott mentességet időben behatárolná, vagy a szakvéleménynek a Rendelet 1. § (8) bekezdése szerinti felhasználását a foglalkoztatott kiállításkori munkáltatójára korlátozná.
- [34] A Rendelet 1. § (5) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a foglalkoztatott a kiállított orvosi szakvéleménnyel a koronavírus világjárvány folytán kihirdetett veszélyhelyzetben – és így a Rendelet teljes időbeli hatálya alatt – mentességet szerzett a SARS-CoV-2 koronavírus elleni védőoltás felvételének kötelezettsége alól.
- [35] Az azonnali hatályú felmondás a Rendelet 1. § (8) (9) bekezdésének megjelölésével világosan meghatározta: a felmondás oka az, hogy a felperes felhívás ellenére elmulasztotta a védőoltás felvételének vagy a mentesség tényének igazolását. Felperes ennek valóságát vitatta, ezért ezt az Mt. 64. § (2) bekezdése alapján az alperes volt köteles bizonyítani, amely kötelezettségének nem tett eleget.
- [36] Mindebből következik, hogy nem volt ügyszóképes jelentősége annak az elsőfokú bíróság által ügydöntő körülménynek, hogy az újabb üzemorvosi szakvélemény kiadásának megtagadására jogszerűen vagy jogszerűtlenül került sor, így az elsőfokú bíróság ezen érvelését a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet indokolásából mellőzte.
- Az alperes felülvizsgálati kérelme és a felperes felülvizsgálati ellenkérelme**
- [38] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a jogalapjában felperesi összezszerülésében is megalapozatlan felperesi keresetet elutasítva új határozat hozatalát kérte.
- [39] Az alperes felülvizsgálati kérelmében utalt az Eszjtv. 12. § (1), (3) bekezdésére, 12. § (3) bekezdésére, valamint a 449/2021. (VII. 29.) Korm. rendelet 1. § (4), (5), (8) és (9) bekezdésében foglaltakra.
- [40] Az alperesi álláspont szerint a Rendelet szabályainak értelmezésére és alkalmazására jogszabályellenesen, annak a jogalkotó szándékával és céljával ellentétes módon való alkalmazásával került sor, amely az Alaptörvény 28. cikkének értelmezési és alkalmazási szabályait sérti.
- [41] A másodfokú bíróság megsértette, illetve helytelenül értelmezte az Alkotmánybíróság 3537/2021. (XII. 22.) AB határozatát is. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a védőoltásra való tényleges kötelezés az egészségügyi önrendelkezéshez való jog arányos korlátozásának minősül, így a támadott szabályozás szerinti szankció megalkotása nem eredményezett az indítványozók egészségügyi önrendelkezési jogába való aránytalan és e jog lényeges tartalmát sértő beavatkozást.
- [42] A jogi szabályozás szerint a védőoltás alól az a foglalkoztatott mentesülhet, akinek a mentesítését egészségügyi okból a házi orvos javasolja, és ezzel az orvosi szakvélemény is egyetért, azt alátámasztja. A Rendelet 1. § (5) bekezdése szerint az orvosi szakvéleményt a foglalkoztatott kezdeményezésére a házi orvos javaslata alapján a munkáltató szerint illetékes foglalkozás-egészségügyi szolgálat szakorvosa, ennek hiányában a foglalkoztatott (1) vagy (2) bekezdése szerinti jogviszonyának keretében végzett tevékenységre való egészségügyi alkalmasságának elbírálására jogosult más orvos adja ki. A Rendelet tehát úgy szól, hogy az orvosi szakvéleményt a foglalkoztatott kezdeményezésére a házi orvos javaslata alapján a munkáltató szerint illetékes foglalkozás-egészségügyi szerv orvosa adja ki. A Rendelet nem adott felmentést a munkáltatónak, nem rendelkezett a mentesség igazolásának többszöri felhasználhatóságáról és arról, hogy a korábbi munkáltatónál megszerzett mentességi igazolás az új munkáltatónál is elfogadható a mentesség igazolására, ahogyan nem rendelkezik a Rendelet az igazolások időbeli hatályáról sem. Így ezzel a jogértelmezéssel a másodfokú bíróság megsértette az Alaptörvény 28. cikkét, ugyanis abból az következik, hogy e cikk a bíróságok számára nem ad a jogalkotásra felhatalmazást.
- [43] A másodfokú bíróság a jogerős ítéletében helytelenül értelmezte a Rendeletet, mert annak értelmében a munkavállalót a munkáltató felhívja, hogy a védőoltást a felhívástól számított 15 napon belül vegye fel, és annak felvételét a (6) bekezdés a)–d) pontjában meghatározott módon igazolja, vagy az (5) bekezdés szerinti orvosi szakvéleményt mutassa be. A munkavállaló mindenkor – akár az áthelyezést követő – munkáltatója szerint illetékes foglalkozás-egészségügyi szolgálat szakorvosát jelöli meg, a

- perben érintett időszakban pedig felperes munkáltatója az alperes volt.
- [44] A Rendelet 1. § (9) bekezdésében írtakból pedig az következik, hogy ha az alperesi munkáltató felhívására az áthelyezett felperes az oltás felvételét határidőben nem igazolta, és a mentesség igazolását alátámasztó, a Rendelet 1. § (5) bekezdése szerinti orvosi szakvéleményt határidőben nem mutatja be, úgy jogviszonya megszüntethető.
- [45] Alperes álláspontja szerint a Rendelet 1. § (1)–(3) bekezdései értelmében a jogszabályban előírt rövid határidő és szigorú feltételek nem a mentesítés körében való mérlegelést zárták ki, hiszen azt a jogalkotó a Rendelet 1. § (4) bekezdésében megteremtette a foglalkozás-egészségügyi szolgálat szakorvosa számára, hanem azt a célt szolgálták, hogy egészségügyi szolgálati jogviszonyt szabályszerű mentesítés kivételével ne lehessen létesíteni, illetve fenntartani olyan személlyel, aki a koronavírus elleni védőoltást illetve emlékeztető oltást nem vette fel.
- [46] Az alperes az Mt. 64. § (2) bekezdésével összefüggésben kifejtette, hogy a mentesülés igazolására határidőt biztosított, a felperes az igazolást nem szerezte be, ezért a munkáltatónak nem volt más lehetősége a jogszabály alapján, minthogy a jogviszonyt megszüntesse.
- [47] Alperes álláspontja szerint a másodfokú bíróság megsértette a Pp. 2. § (2) bekezdését is, amely értelmében a kérelmekhez kötvé van.
- [48] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására és az alperes perköltségben való marasztalására irányult.
- [49] Álláspontja szerint a másodfokú bíróság megfelelően értelmezte az alperes által hivatkozott jogszabályt, és nem sértette meg az Alaptörvény 28. cikkét sem. Figyelemmel volt a jogalkotó céljára és a veszélyhelyzet fennállására, valamint az Alkotmánybíróság 3537/2021. (XII. 22.) AB határozatára.
- [50] A veszélyhelyzet idején leginkább leterhelt kétségkívül az egészségügyi ágazat volt. Erre tekintettel képviseli felperes azt az álláspontot, hogy jogszabály egyértelmű rendelkezésének hiánya esetén nem értelmezhető az Alaptörvénnyel összhangban állónak, illetve a veszélyhelyzetre tekintettel indokoltnak a Rendelet olyan értelmezése, amely szerint az oltás felvétele alóli mentesítési eljárást a rendelet hatálya alatt bekövetkezett munkaviszony változás esetén meg kellene ismételni. Ez ugyanis az egészségügyi ellátórendszer számára ismételt terhet jelentene. Felperes álláspontja szerint az alperes korábban nem hivatkozott az ügy alkotmányos vonatkozásaira és a bíróság döntésének Alaptörvénnyel való összhangjára. Ezt kizárólag a felülvizsgálati kérelemben tette meg. Mindez pedig azt jelenti, hogy a felülvizsgálati kérelmében meg nem engedett módon új érvelést terjesztett elő.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [51] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [52] A Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a Kúria a felülvizsgálat során a felülvizsgálati kérelem korlátai között, az ott megjelölt jogszabályok tekintetében vizsgálhatta a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát figyelemmel a Pp. 523. §-ban foglaltakra is.
- [53] A Pp. 413. § (1) bekezdés a) és c) pontja rögzíti, hogy a felülvizsgálati kérelemnek a beadványokra vonatkozó általános szabályok mellett tartalmaznia kell a felülvizsgálni kívánt ítélet számát, a jogszabálysértés pontos megnevezését, a jogszabályhely megjelölésével azt az eljárási, illetve anyagi jogi jogszabálysértést, amely kihatott az ügy érdemi eldöntésére, valamint annak indokait, hogy a fél az új határozat hozatalát vagy a határozat hatályon kívül helyezését milyen okból kívánja. Ezen együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyet konkrétan megjelöli, másrészt pedig a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az erre vonatkozó jogi álláspontját részletesen kifejti (1/2017. polgári jogegységi határozat folytán alkalmazandó 1/2016. (II. 15.) PK vélemény). Ebből következően azon felülvizsgálati érvelések voltak vizsgálat tárgyává tehetőek, amelyek ezen kívánalmaknak megfelelnek.
- [54] Az alperes felülvizsgálati kérelmében is hivatkozott Rendelet 1. § (4) és (5) bekezdése értelmében az (1)–(3) bekezdés szerinti kötelezettség alól mentesül az a foglalkoztatott, aki részére egészségügyi indokból ellenjavalt a védőoltás felvétele, és ezt az (5) bekezdés szerinti orvosi szakvélemény is alátámasztja. Az orvosi szakvéleményt a foglalkoztatott kezdeményezésére, a háziorvosának javaslata alapján a munkáltatója szerint illetékes foglalkozás-egészségügyi szolgálat szakorvosa, ennek hiányában a foglalkoztatott (1) vagy (2) bekezdés szerinti jogviszonyának keretében végzett tevékenységre való egészségügyi alkalmasságának elbírálására jogosult más orvos adja ki.
- [55] Helyesen fejtette ki a másodfokú bíróság, hogy az Alaptörvény 28. cikkével összhangban a jogi szabályozás alapján a világvárvány esetén is biztosítani kellett az egészségügyi kontraindikáción alapuló mentességet és azt, hogy az oltásra kötelezett személy életét, egészségét veszélyeztető oltás beadására, az oltási kötelezettség elmulasztása esetére kilátásba helyezett munkajogi hátrány bekövetkezésére ne kerülhessen sor.
- [56] Helytállóan hivatkozott ezzel összefüggésben a másodfokú bíróság a 3537/2021. (XII. 22.) AB határozatban foglaltakra, miszerint az általános alapjogkorlátozási teszt szükségessége körében értékelendő, hogy az elérni kívánt cél fontossága arányban áll-e az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlyával. Mindezt a másodfokú bíróság helyesen vette figyelembe.
- [57] A felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás szerint 2021. szeptember 2-án a felperes háziorvosának javaslatára az akkori munkáltató illetékes foglalkozás-egészségügyi szolgálatának szakorvosa kiadta a Rendelet 1. § (5) bekezdése szerint azt az orvosi szakvéleményt, amely alátámasztja, hogy a SARS-CoV-2 koronavírus elleni oltás felvétele ellenjavalt a felperesnek fennálló alapteregségére, illetve annak jelenlegi tartására tekintettel. A felperes ezért mentesült a Rendelet 1. § (3) bekezdésben foglalt 2021. szeptember 15-ei határidőig történő oltásfelvétel alól. Ezen határidőt követő áthelyezés után az új munkáltató 2021. december 8-án felhívta a felperest

- az oltás felvételének vagy elmulasztása esetén annak indokoltsága igazolására, aki 2021. december 9-én a korábban kapott orvosi szakvéleményt bemutatta, ezáltal a Rendeletben foglaltaknak eleget tett.
- [58] Helyesen fejtette ki a másodfokú bíróság ítéletében azt is, hogy a Rendeletnek nincs olyan szabálya, és a 2021. szeptember 2-án kelt foglalkozás-egészségügyi orvosi szakvéleménynek sincs olyan tartalma, amely a felperes részére a rendelet szerinti mentesítési eljárásban kiállított orvosi szakvéleménnyel alátámasztott mentességet (egészségügyi ok miatti ellenjavallatot) időtartamban, vagy a szakvélemény Rendelet 1. § (8) bekezdése szerinti felhasználáskori munkáltatójára korlátozná. Jelen esetben a felperes áthelyezéssel került korábbi munkahelyéről az alpereshez, és az oltás felvétele az ő esetében nem volt – a háziorvos és a foglalkozás-egészségügyi orvos által alátámasztottan – javasolt, amelyről szóló megfelelő igazolással a felperes az áthelyezés időpontjában rendelkezett és ismételtlen becsatolt.
- [59] A másodfokú bíróság helyesen fejtette ki, hogy amennyiben a Rendelet 1. § (5) bekezdésének azon előírását, hogy az orvosi szakvéleményt a foglalkoztatott munkáltatója szerint illetékes foglalkozás-egészségügyi szolgálat szakorvosa adja ki, úgy értelmeznénk, hogy a hatályba lépett rendelet előírásainak betartásával 2021. szeptember 15. napjáig az akkori áthelyezés előtti munkáltató szerint illetékes foglalkozás-egészségügyi szakorvos által kiállított orvosi szakvéleménnyel a foglalkoztatott az áthelyezés után új munkáltatója felhívására a rendelkezésére álló 15 napos határidőn belül nem igazolhatná az oltási kötelezettség alóli mentesülését, hanem a felhívástól számított rövidebb határidőben az új munkáltató szerint illetékes másik foglalkozás-egészségügyi szakorvostól kell szakvéleményt beszerezni, az egészségügyi állapoton alapuló mentesség garanciális célja, a kötelezett személy életét, egészségét veszélyeztető egészségügyi beavatkozás elhárítása nem valósulhatna meg. Ezen okfejtés áll összhangban az Alaptörvény 28. cikkével, illetve a már hivatkozott 3537/2021. (XII. 22.) AB határozatban foglaltakkal.
- [60] A felperes egészségügyi szolgálati jogviszonyát alperes nem az Mt. 64. § (1) bekezdés *b*) pontja, illetve 65. § (1) bekezdése szerinti felmondással, hanem a Rendelet 1. § (9) bekezdésére alapítottan azonnali hatályú felmondással szüntette meg – jogellenesen. A jogalkotó ugyanis e külön jogszabályban önálló azonnali hatályú felmondási okot állapított meg (a Rendelet 1. § (9) bekezdésben). Ez azonban jelen esetben nem volt alkalmazható: a felperes mentesült a rendeletben meghatározott határidőig előírt oltás felvétele alól a Rendelet szerinti beszerzett orvosi szakvélemény alapján.
- [61] A munkáltató utasítási jogkörében eljárva – a rendeletről függetlenül – természetesen kérhette az oltási igazolást a felperestől, aki attól nem is zárkózott el, mindent megtett annak érdekében, hogy immunológusi szakvéleményt szerezzen be, a Covid által sújtott időszakban azonban ez hosszadalmas folyamat volt. Az alperes annak tudatában szüntette meg a felperes jogviszonyát azonnali hatállyal, hogy tisztában volt azzal, miszerint a szakorvosi vélemény beszerzése folyamatban van, az azonban a felperestől független, objektív nehézségbe ütközik, és azt is tudta, hogy a munkavállaló az alperes által előírt, általa meghatározott határidőben azt nem fogja tudni bemutatni. Ezzel pedig a munkáltató együttműködési kötelezettségét is megszegve járt el a jogviszony megszüntetése során. Erre tekintettel felperes részéről nem állapítható meg jelentős mértékű szándékos vagy súlyosan gondatlan kötelezettségzegés, amely az azonnali hatályú felmondást [Mt. 78. § (1) bekezdés *a*) pont] megalapozhatta volna.
- [62] Alaptalanul sérelmezte az alperes a Pp. 2. § (2) bekezdésének megsértését is arra hivatkozva, hogy kereseten való túlterjeszkedés történt a másodfokú bíróság részéről, mivel a felperes nem hivatkozott sem az Alaptörvény megsértésére, sem alkotmánybírósi határozatra. Az eljáró bíróságok a kereseti kérelem és ellenkérelem keretei között hozták meg határozatukat, az ítélet indokolása, a döntés alátámasztása tartalmaz csupán utalást az Alaptörvényre, illetve alkotmánybírósi határozatra, ami nyilvánvalóan nem jogellenes, és nem jelent kereseten való túlterjeszkedést.
- [63] Az alperes a bíróságok által megítélt összegszerűséget is vitatta felülvizsgálati kérelmében, e körben azonban sem megsértett jogszabályhelyet, sem a kérelem konkrét indokát nem jelölte meg, így ezen kérdéssel érdemben nem volt mód foglalkozni (Pp. 423. § (1) bekezdés).
- [64] A Kúria a kifejtettekre tekintettel a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta a Pp. 424. § (1) bekezdése szerint, mivel a felülvizsgálati kérelem jogszabálysértés megállapítására nem adott módot.

(Kúria Mfv. VIII.10.085/2023/5.)

306 I. A kulturális ágazatot érintő bérfejlesztésről szóló 682/2021. (XII. 6.) Korm. rendelet hatálybalépésének napján (2021. december 7.) a 703/2021. (XII. 15.) Kormányrendelet még nem volt hatályban, azt ki sem hirdették. A bérfejlesztési rendelet a béremelés napjára vonatkozó szabályok körében kifejezetten a 2022. január 1-jétől hatályos szabályokat hívta fel, ezért a bérnövelés alapjául szolgáló összeg meghatározásánál a 703/2021. (XII. 15.) Kormányrendelet szabályait kellett alkalmazni a béremelésre jogosult munkavállaló alapbérének meghatározása tekintetében.

II. A munkavállaló csupán a perfelvétel lezártaig esedékes, addig lejárt munkabér követelését érvényesítheti megalapozottan [A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 172. § (2) bek.].

A tényállás

- [1] A felperes munkavállaló munkaviszonyban állt az alperes könyvtár munkáltatóval középfokú végzettséget igénylő segédkönyvtáros munkakörben. Bruttó munkabére 2021-ben havi 226 600 forint volt. A felek 2022. január 5-én a korábbi munkaszerződés módosításával a jogszabályban meghatározott garantált bérminimumnak megfelelő 260 000 forint alapbérben állapodtak meg.
- [2] 2022. március 8-án az alperes a munkaszerződés-módosításra irányuló ajánlatot közölte a felperessel, amely szerint munkabére bruttó 275 029 forintra emelkedne 2022. február 1-jei hatállyal. Az ajánlat a felperes régi alapbérére havi bruttó 226 600 forintban

- jelölte meg, amelyhez – 2022. február 1-jétől 2022. december 31-ig terjedő határozott időszakra – 33 400 forint és 15 029 forint keresetkiegészítést állapított meg. Ennek megfelelően az ajánlat azt tartalmazta, hogy a felperes alapbére – a 33 400 forint összegű keresetkiegészítés elvonása mellett – 260 000 forintra emelkedik és ezen felül illetve volna meg a felperest 15 029 forint összegű keresetkiegészítés.
- [3] A felperes a munkaszerződés-módosítására irányuló ajánlatot nem fogadta el arra hivatkozva, hogy az nem tartalmazza a jogszabályban meghatározott mértékű béremelést és tévesen jelölte meg az alapbérét, ami 2022. január 1-jétől már 260 000 forint volt.
- A felperes keresete és az alperes ellenkérelme**
- [4] A felperes keresetében kérte: a bíróság az alperes határozatát úgy módosítsa, hogy alapbére 2022. február 1-jétől havi bruttó 312 000 forint és kötelezze ilyen tartalmú okirat kiállítására a munkáltatót. Kérte továbbá, havi bruttó 52 000 forint elmaradt munkabér megfizetésére kötelezni az alperest 2022. január 1-jétől, a kulturális ágazatot érintő bérfejlesztésről szóló 682/2021. (XII. 6.) kormányrendelet (a továbbiakban: bérfejlesztési kormányrendelet) 1. § (2) bekezdés *b*) pontja alapján.
- [5] Álláspontja szerint a 2022. január 1-jétől hatályos, a rá irányadó garantált bérminimum alapulvételével kellett volna megállapítani munkabérét 312 000 forint összegben. Sérelmezte, hogy a munkaszerződés-módosítására vonatkozó ajánlatban meghatározott időre tüntette fel az alperes a keresetkiegészítést, és nem tett említést a 2022. január 5-én már megkötött munkaszerződés-módosításról.
- [6] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a bérfejlesztési kormányrendelet 1. § (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az annak hatályba lépésekor, azaz a 2021 decemberében irányadó bért kell 20%-kal emelni, és amennyiben az nem éri el a kötelező legkisebb munkabér 2022. január 1-től hatályos bruttó 200 000 forint összegét, a 200 000 forintot kell 20%-kal növelni. Mivel a felperes jövedelme ezt elérte, illetve meghaladta, az ő esetében a bérfejlesztési kormányrendelet 1. § (2) bekezdés *b*) pontjának nincs jelentősége. Érvelése szerint téved a felperes, amikor nem a kötelező legkisebb munkabért, hanem a garantált bérminimumot kéri irányadónak tekinteni. Emellett a felperes keresete idő előtti, mivel jogai nem sérültek, a határozott időre szóló keresetkiegészítés elvonását csak a határidő lejárta és annak elvonása után támadhatta volna.
- Az első- és a másodfokú bíróság határozata**
- [7] A törvényszék ítéletével kötelezte az alperest, hogy a 2022. január 1-jétől 2022. augusztus 31-ig terjedő időre fizessen meg a felperesnek 295 768 forint, továbbá 2022. szeptember 1-jétől havi 36 971 forint munkabér-különbözetet, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kifejtette, hogy 2022. január 1-jétől a felperes havi bruttó alapbére 260 000 forint volt és ezt kellett volna 20%-kal emelnie a munkáltatónak a bérfejlesztési kormányrendelet alapján.
- [8] A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 172. § (3) és (4) bekezdésében írt feltételek hiányára hivatkozva kifejtette, hogy a bíróság a felek szerződését nem módosíthatja, ezért e tekintetben a keresetet elutasította. Mivel a felperes marasztalásra irányuló keresetét túlnyomórészt alaposnak találta, az alperes által rendszeresen megfizetett összeg és a felperest megillető összeg közötti különbözet fizetésére kötelezte a munkáltatót.
- [9] Az alperes fellebbezése folytán eljáró ítéletábrá ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét fellebbezett részében megváltoztatta és a felperes keresetét teljes egészében elutasította. Megállapította, hogy a bérfejlesztési kormányrendelet 4. §-a értelmében az adott jogszabály a kihirdetését követő napon, azaz 2021. december 7-én lépett hatályba. Az 5. § (1) bekezdése előírta a hatálya alá tartozó foglalkoztatók számára, hogy 2021. december 15-ig jelentsék be a minisztériumnak a foglalkoztatottjaik számát, adatait. Az adatszolgáltatás alapján a miniszter 2022. március 1-ig juttatta el az intézmények és szervezetek részére a 1. § (1) bekezdése szerinti béremelés megvalósításához szükséges forrást. Ebből megállapíthatónak találta, hogy az intézményeknek a 2021. decemberi bértömeget kellett közölni, mely alapján biztosították számukra a 20%-os emeléshez szükséges forrást.
- [10] Kifejtette, hogy 2022. január 5-én a munkáltató a 703/2021. (XII. 15.) kormányrendelet 2. § (2) bekezdésében írt kötelezettségének tett eleget, amikor a garantált bérminimumra emelte fel a felperes munkabérét, ami a bérfejlesztési kormányrendelet eltérő szabályai miatt nem ad alapot arra, hogy a munkavállaló a 20%-os emelést ezen felül kérje. A felperes 2021. december havi jövedelme 226 600 forint volt, amelynek 20%-kal emelt összegét az alperes megfizette a felperesnek.
- A felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem**
- [11] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, melyben kérte, hogy azt a Kúria helyezze hatályon kívül, az elsőfokú ítéletet hagyja helyben. Érvelése szerint a jogerős ítélet sérti a Kormányrendelet 1. § (2) bekezdését, a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 13. §-át, valamint a bérfejlesztési kormányrendelet 5. § (1) és (2) bekezdését.
- [12] Állítása szerint a bérfejlesztési kormányrendelet „béremelésről szól” beépülő jelleggel, 2022. január 1-től, a kötelező legkisebb munkabérré vonatkozó szabályok figyelembevételével. A garantált bérminimum a 703/2021. (XII. 15.) kormányrendelet (3) bekezdés *b*) pontja szerint 2022. január 1-jén 260 000 forint volt, amit alátámaszt az, hogy a felperes munkaszerződését is így módosították. Kifejtette, hogy a bérfejlesztési kormányrendelet 1. § (2) bekezdés *b*) pontja a kötelező legkisebb munkabért említi, azonban a 703/2021. (XII. 15.) Kormányrendelet a kötelező legkisebb összegű minimálbért határozza meg azzal, hogy a legalább középszintű végzettséget vagy szakképzettséget igénylő munkakör esetében alapbérként a garantált bérminimumot kell meghatározni. Előadta, hogy a bérfejlesztési kormányrendelet nem rögzítette kifejezetten, hogy a 2021. decemberi állapotot kell figyelembe venni a béremelésnél, csak a pénzügyi fedezet biztosításához szükséges nyomtatványok kitöltésére adott határidőt. Ebből következően

- érvelése szerint a másodfokú bíróság tévesen vonta le azt a következtetést, hogy az alpnak a 2021. évi decemberi bért kellett figyelembe venni. Állította, hogy a pénzügyi finanszírozás kérdése is csak látszólag ellentmondásos, mert valójában 2021. december 15-ig nem állt rendelkezésre a 2022. évi kötelező legkisebb minimálbér és garantált bérminimum megállapítására vonatkozó jogszabály. Véleménye szerint a bérfejlesztési kormányrendelet „beépülő jellegről” beszél és egyértelművé teszi, hogy nincs helye és nem is lehet egy meghatározott időre szóló ún. kereset-kiegészítésről rendelkező.
- [13] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet hatályában tartsa fenn. Azt állította, hogy a bérfejlesztési kormányrendelet 1. § (2) bekezdése alapján az (1) bekezdés szerinti béremelés az alpbér, valamint a bérpótlék és egyéb bérelemek együttes bruttó összegének, továbbá az illetmény bruttó összegének és a 2022. január 1-jétől hatályos, a kötelező legkisebb munkabérré vonatkozó szabályok figyelembevételével megállapított összeg alapulvételével történik. Véleménye szerint a felperes munkabére nem a kötelező legkisebb munkabér, hanem a garantált bérminimum alapján került megállapításra, ezért a Kormányrendelet kötelező legkisebb munkabérré vonatkozó fordulata az ő munkabérének megállapítására nem irányadó.
- [14] Mindezekre tekintettel érvelése szerint helytállóan vonta le a másodfokon eljáró bíróság azt a következtetést, hogy a bérfejlesztési kormányrendelet alkalmazása során a kötelező legkisebb munkabérré utaló rendelkezést csak azon munkavállalók esetében kell alkalmazni, akiknek munkabére a 20%-os emeléssel együtt sem érné el a 200 000 forintos minimálbért, ez azonban a 260 000 forint összegű garantált bérminimumra jogosult felperesre nem vonatkozik. Állította, hogy 2021. december 15-ig a foglalkoztató csak a decemberi bértömeget tudta bejelenteni, a peres felek közötti béremelésre vonatkozó munkaszerződés-módosítás pedig csak 2022. január 5-én jött létre.
- [15] Sérelemzte, hogy az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányuló felülvizsgálati kérelem a jogerős ítélet jogszerűségének kérdésétől függetlenül is megalapozatlan. A jogerős ítélet a felperesi kereset elutasítására tekintettel nem foglalkozott a fellebbezés azon részével, hogy az elsőfokú ítélet az alperest 2022. szeptember 1-jétől havi bruttó 36 971 forint bérkülönbözöt megfizetésére kötelező rendelkezése sérti a Pp. 172. § (1) bekezdését, másrészt nem fogalmaz egyértelműen. Állította, hogy az ítéleti rendelkezés jogsértő, hiszen nincs helye marasztalási kereset előterjesztésének később esedékes munkabér érvényesítése kapcsán. Marasztalásra irányuló kereseti kérelem csak lejárt követelés érvényesítése iránt terjeszthető elő. A munkabér nem tartozik a Pp. 172. § (2) bekezdésében felsorolt azon privilegizált esetek körébe, amely a jövőre szóló marasztalás lehetne. A Pp. 521. § (2) bekezdése még a perfelvételt lezáróan esedékessé vált munkabérkövetelés perbeli érvényesítésére is csak a munkaviszony jogellenes felmondásának jogkövetkezményeként biztosít lehetőséget.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [16] A Kúria a kulturális ágazatban 2022-től elrendelt bérfejlesztés során felmerült kérdéseket még nem vizsgálta, ezért a felperes felülvizsgálati kérelmét a Pp. 523. § (2) bekezdése, valamint a Pp. 409. § (2) bekezdés b) pontja alapján engedélyezte, mert a felvetett jogkérdésnek – mivel többeket érint – társadalmi jelentősége van.
- [17] A felperes felülvizsgálati kérelme nagyobb része megalapozott.
- [18] A kulturális ágazatot érintő bérfejlesztésről szóló 682/2021. (XII. 6.) Korm. rendeletnek kettős tárgya van:
a) egyrészt az ún. bérfejlesztésről rendelkezik (a perbeli esetben az 1 §-ában)
b) másrészt rendelkezik a bérfejlesztés forrásának a központi költségvetés terhére való biztosításáról, illetve tartalmazza annak eljárási szabályait (5. §-ában).
- [19] A Kúria megítélése szerint a két tárgykör jogalkalmazási szempontból nem függ össze, a munkavállaló alanyi jogon (jogszabály alapján) abban az esetben is jogosult volt a béremelésre, ha a munkáltató bármely okból elmulasztotta a bérfejlesztési kormányrendelet 5. §-ában meghatározott eljárást, illetve határidőt, vagy egyáltalán nem igényelt központi költségvetési forrást a bérfejlesztés fedezetére. A szabályozási tárgykör különbözősége megnyilvánul abban is, hogy nem azonos alanyok közötti, s nem azonos jogviszonyokra irányadó szabályokat tartalmaznak.
- [20] A bérfejlesztési kormányrendelet 1. §-a meghatározta azt a munkáltatói kört, amelynek foglalkoztatottjai tekintetében a béremelést érvényesíteni kellett (az alperes e körbe tartozott) és a béremelést valamennyi foglalkoztatott tekintetében alanyi jogként biztosította 2022. január 1-től annak mértékét 20%-ban meghatározva.
- [21] A bérfejlesztés alapjául szolgáló munkabér összegének meghatározása körében a béremelés alapjául szolgáló összeg meghatározása során a bérfejlesztési kormányrendelet szerint két körülményt kellett együttesen figyelembe venni: egyrészt a jogosult munkavállaló teljes bruttó munkabérét, valamint a kötelező legkisebb munkabér 2022. január 1-től hatályos összegét. Ez akként értelmezhető, hogy a 20%-os béremelés alapja a 2022. január 1-jén érvényes bruttó bér, ha ez a 2022. január 1-jén hatályos kötelező legkisebb munkabérnél magasabb.
- [22] „A kötelező legkisebb munkabérré” utalás szabályainak alkalmazása alapján a következő következtetés vonható le: egyrészt az, hogy a munkavállaló alapbére tekintetében a 2022. január 1. napján hatályos jogszabályt kell alkalmazni, másrészt azt, hogy önmagában csak a kötelező legkisebb munkabér a 20%-os béremelés alapja abban az esetben, ha a munkavállaló bruttó bére kizárólag az alpbérből áll, azaz a munkavállaló – 2022. január 1-jén – nem jogosult semmilyen, ún. kiegészítő díjazásra (pótlékra, egyéb bérelemre).
- [23] A 2022. január 1. napján hatályos kötelező legkisebb munkabér összegéről a kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) és a garantált bérminimum megállapításáról szóló 703/2021. (XII. 15.) Korm. rendelet rendelkezett, amely 2022. január 1-jén lépett hatályba és első alkalommal a 2022 január hónapra

- járó munkabérek megállapításánál kellett alkalmazni.
- [24] A perben kérdésként vetődött fel, hogy a bérfejlesztési kormányrendeletet kizárólag a kötelező legkisebb munkabérre (minimálbérre) vagy az ún. garantált bérminimumra is alkalmazni kellett-e. A 703/2021. (XII. 15.) Kormányrendelet 2. § (2) bekezdése 2022. január 1-jei hatállyal a legalább középfokú iskolai végzettséget vagy középfokú szakképzettséget igénylő munkakörben foglalkoztatott munkavállaló részére alapbérként megállapított garantált bérminimum összegét 260 000 forintban állapította meg, és ezért az érintett (közfokú végzettségű) munkavállaló 2022. január 1-jétől a rendeletben meghatározott alapbérre, azaz 260 000 forintra volt jogosult. A minimálbér és a garantált bérminimum funkciója és jogi természete azonos, munkakörönként differenciáltan megállapítja az alapbér legkisebb összegét.
- [25] A bérfejlesztési rendelet hatálybalépésének napján (2021. december 7.) a 703/2021. (XII. 15.) Kormányrendelet még nem volt hatályban, azt ki sem hirdették. A bérfejlesztési rendelet a béremelés napjára vonatkozó szabályok körében kifejezetten a 2022. január 1-jétől hatályos szabályokat hívta fel, ezért a bérnövelés alapjául szolgáló összeg meghatározásánál a 703/2021. (XII. 15.) Kormányrendelet szabályait kellett alkalmazni a béremelésre jogosult munkavállaló alapbérének meghatározása tekintetében.
- [26] A bérfejlesztési kormányrendelet 5. §-a a bérfejlesztés forrásának költségvetés általi biztosítása, illetve ennek eljárási szabályai körében úgy rendelkezik, hogy az érintett munkáltatói kör 2021. december 15-ig volt köteles közölni a miniszterrel a foglalkoztatottjai számát, munkaköreik felsorolását, valamint a részükre havonta kifizetett bértömeg összegét. Nyilvánvalóan az érintett munkáltatók az említett határidőig nem közölhették a 2022. január 1-jén irányadó adatokat, hanem csak az adatközlés időpontjában ismerteket. Ebből az is következik, hogy a központi költségvetés nem biztosította az alanyi jogon járó béremelés teljes fedezetét, forrását, e körülménynek azonban a kereseti kérelem megítélése szempontjából nincs relevanciája. A béremelésre vonatkozó alanyi jogot biztosító szabály független attól, hogy a költségvetés milyen szabályok szerint, milyen mértékben, határidőben és időtartamban biztosít forrásokat a béremeléshez. A bírói gyakorlat szerint a költségvetési források nagysága nem érinti a foglalkoztatottaknak a díjazásra való jogosultságát.
- [27] A kereseti követelés megítélése szempontjából a feleknek a 2022. január 5-i munkaszerződést módosító rendelkezése is érdektelen, az ügy megítélése szempontjából nincs jelentősége. Ennek az az oka, hogy a felperes a kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) és a garantált bérminimum megállapításáról szóló 703/2021. (XII. 15.) Kormányrendelet 2. § (2) bekezdése alapján (azaz az Mt. 13. §-a szerinti munkaviszonyra vonatkozó szabály alapján) 2022. január 1-jétől a jogszabály szerinti garantált bérminimumra volt jogosult alapbérként, s a megállapodás csupán ezt az összeget rögzítette, a munkavállalót azonban ennek hiányában is megillette volna 2022. január 1-től a 260 000 forint összegű alapbér. Mindezekre tekintettel a munkáltatónak a bérfejlesztési kormányrendelet 1. § (1)–(2) bekezdéseiben meghatározott 20%-os béremelést a 260 000 forint összegű alapbér bázisán kellett végrehajtani, azaz a munkavállaló 2022. január 1-jétől 312 000 forint összegű alapbérre volt jogosult.
- [28] Mindezekre tekintettel helytállóan kötelezte az elsőfokú bíróság az alperest 2022. január 1-től 2022. augusztus 31-ig terjedő időre 295 768 forint munkabér-különbözet megfizetésére, ezért a Kúria e körben a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [29] Helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a Pp. 172. § (3) és (4) bekezdésében rögzített feltételek hiányában a bíróság nem módosíthatta a peres felek megállapodását.
- [30] A felperes kereseti kérelmében azt is kifogásolta, hogy a munkáltató a béremelést keresetkiegészítés címén egyéves időtáramra állapította meg, holott álláspontja szerint a továbbiakban az az alapbér részét képezte. E kérdést – eltérő álláspontjára figyelemmel – a másodfokú bíróság nem vizsgálta, az elsőfokú bíróság pedig nem fejtette ki egyértelműen álláspontját. Megállapította, hogy a munkáltató határozott időre nem adhatott keresetkiegészítést a felperesnek, azonban nem állapította meg, hogy milyen tartamra milyen összegű alapbér illeti meg a felperest.
- [31] Helytállóan kifogásolta az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében, hogy az elsőfokú ítéletnek az alperest 2022. szeptember 1-jétől havi 36 971 forint bérkülönbözet megfizetésére kötelező rendelkezése jogszabálysértő. A Pp. 172. § (1) bekezdése előírja, hogy csak tartási, járadék és más időszakos szolgáltatás iránt indított perben lehet marasztalásra irányuló kérelmet előterjeszteni a le nem járt követelésekre, s erre nincs lehetőség az igény érvényesítésekor még nem esedékes munkabérkövetelés esetén. A felperes csupán a perfelvétel lezártaig esedékes, addig lejárt követelését érvényesítheti, a bíróság pedig nem rendelkezhet olyan munkabér jellegű juttatás megfizetéséről, ami nem esik a tartásdíj járadék és más időszakos szolgáltatás körébe, és a követelés a perfelvétel lezártaig nem vált esedékessé.
- [32] Mindezekre figyelemmel megállapítható, hogy az eljáró bíróságok az említett körben nem tárták fel a tényállást, illetve nem döntöttek valamennyi kereseti követelésről, ezért a Kúria a jogerős ítéletet e körben az elsőfokú ítéletre is kiterjedően a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, s a törvényszéket, mint munkaügyi bíróságot a perfelvételtől kezdődően a 2022. szeptember 1-jétől előterjesztett igény tekintetében új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A megismételt eljárás során az elsőfokú bíróságnak döntenie kell arról, hogy milyen időtartamra illeti meg a felperest az emelt összegű alapbér, illetve a perfelvétel lezártaig milyen mértékű elmaradt munkabére keletkezett a munkavállalónak.

(Kúria Mfv. VIII.10.056/2023/5.)

307 A munkavállaló azt a kárt köteles megtéríteni, amelynek bekövetkezésével a károkozás idején számolhatott. Nem állapítható meg ezért a

munkavállaló szándékosan okozott kárért a felelőssége, ha előzetes tájékozódás után meghozott intézkedését a bíróság utóbb jogellenesnek minősítette és a munkáltatónak ez alapján fizetési kötelezettsége keletkezett [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 179. § (1)–(3) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes önkormányzati fenntartású önálló költségvetéssel és önálló jogi személyiséggel rendelkező költségvetési szerv.
- [2] A feleppressel 2021. szeptember 24-től közalkalmazotti jogviszonyban álló alperes 2017. szeptember 1-jétől magasabb vezetői megbízás keretében látta el az intézményvezetői feladatokat. Ezen időponttól kezdődően munkáltatói jogkörgyakorló volt.
- [3] A felperesnél az intézményvezetői feladatokat 2017. augusztus 31-ig P. L. végezte, aki a 2017–2018. nevelési évben óvodapedagógusként egy másik tagóvodában látta el munkáját.
- [4] 2018. augusztus 28-án az alperes munkáltatói jogkörgyakorlóként arra kérte P. L.-t, hogy a kinevezését közös megegyezéssel módosítsák a munkavégzési helyet illetően, azaz a következő nevelési évben a M. Tagóvodájában végezzen munkát. Ettől P. L. elzárkózott.
- [5] A felperes intézmény, mint munkáltató 2018. szeptember 3-án adta postára a 2018. szeptember 1-re dátumozott, alperes által aláírt „kinevezés módosítás a közalkalmazotti jogviszonyban” és az „adatfelvételi lap módosítása” elnevezésű okiratokat, valamint a munkaköri leírást. Ez P. L. munkavégzési helyeként már a M. Tagóvodát tüntette fel.
- [6] P. L. 2018. szeptember 5-én kelt válaszlevelében a munkáltatói iratokat a kinevezés módosítására tett ajánlatnak tekintve rögzítette, hogy azt nem fogadja el. Ezt követően a felek között további egyeztetések történtek, amelyek eredményre nem vezettek.
- [7] 2018. október 9-én az alperes, mint a felperes intézmény vezetője írásban tájékoztatta P. L.-t arról, hogy a kinevezésének módosításához a szakmai feladatok miatti észszerű döntése vezetett, amelynek értelmében 2018. szeptember 1-től munkavégzési helye a Tagóvoda.
- [8] P. L. 2018. október 12-én közölt rendkívüli lemondással szüntette meg jogviszonyát. Ennek indokolása szerint számára 2018. október 9-én kelt levélből vált egyértelművé, hogy az alperes egyedül módosította a kinevezését, ami jogellenesnek minősült. Ezért a 2018. november 20-án előterjesztett keresetében 16 havi távolléti díjnak megfelelő összegű végkielégítést és 8 havi távolléti díjnak megfelelő összegű felmentési időre járó illetmény megfizetését igényelte.
- [9] A közigazgatási és munkaügyi bíróság P. L. keresetét ítéletével elutasította. A fellebbezése folytán eljáró törvényszék ítéletével a rendkívüli lemondás jogszerűségének jogkövetkezményeként kötelezte a munkáltatót, hogy fizessen meg P. L.-nek 8 422 400 forint végkielégítést és 4 211 200 forint felmentési időre járó távolléti díjat ezen összegek kamatával.
- [10] A Kúria 2020. szeptember 16-án kelt Mfv.X.10.058/2020/5. számú ítéletével a másodfokú bíróság ítéletét hatályában fenntartotta. Ennek kapcsán a felperes 2020. december 8-án megfizetett P. L. részére összesen 13 566 764 forint összeget

végkielégítés, távolléti díj, ezek kamatai és perköltség jogcímén.

- [11] P. Városi Önkormányzat képviselő testülete önkormányzati testületi határozatával a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (Kjt.) 23. § (5) bekezdése alapján az alperes magasabb vezetői megbízását 2021. június 3-ával visszavonta, július 2-án kelt írásbeli felszólító levelében pedig 13 566 764 forint kártérítés megfizetésére szólította fel.
- [12] Az alperes 2021. július 14-én kelt válaszlevelében tájékoztatta a felperest, hogy a felszólító levelet jogellenesnek tekinti.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [13] A felperes keresetében 13 566 764 forint kártérítés megfizetésére kérte kötelezni az alperest annak kamatával. Keresetét a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (továbbiakban: Mt.) 179. §-ára, valamint az Mt. 179. § (5) bekezdése alapján alkalmazandó Mt. 177. §-ára, illetve a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) 6:518–534. §-ára, valamint a 6:48. §-ára alapította.
- [14] A felperes az alperes lényeges és szándékos kötelezettségszegését abban látta, hogy P. L. közalkalmazotti kinevezését a munkavégzés helye tekintetében az érintett fél többszöri tiltakozása és az Mt. 58. §-ának kógens rendelkezése ellenére nem az intézményvezetőtől általában elvárható szakértelemmel, gondossággal végezte. Az alperes kötelezettségszegése szándékos, ezért a teljes kárt kell megtérítenie. Amennyiben a kötelezettségszegés csak gondatlannak minősülne, úgy a Kjt. 82. § (1) bekezdése alapján mint magasabb vezető a vezetői tevékenység keretében gondatlanul okozott kárért is teljes mértékben felel.
- [15] Állította, hogy P. L. kinevezésének egyedül módosítása az alperes egyedüli, bosszú által vezérelt döntése volt, valamint azt is, hogy az alperes által megjelölt személyek, akikkel állítása szerint a döntést megelőzően egyeztetett, nem voltak az alperes utasítási jogkörrel rendelkező felettesei.
- [16] Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Hivatkozása szerint P. L. közalkalmazotti kinevezésének módosítása nem egyedüli döntése volt, az önkormányzat részéről volt politikai szándék erre. Erre figyelemmel a polgármesterrel, a jegyzővel, az aljegyzővel, az oktatási bizottság elnökével, valamint az intézményfelelőssel is egyeztetett, továbbá ügyvédi segítséget is igénybe vett.

Az első- és a másodfokú bíróság ítélete

- [17] A törvényszék ítéletével a keresetet elutasította.
- [18] Az elsőfokú bíróság ítéletében utalt a Magyarországi helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Mötv.) 41. § (6) (7) bekezdésére, 42. §-ára, a Kjt. 1. § (1) bekezdésére, 2. § (3) bekezdésére, 3. § (2) bekezdésére, a 23. § (1)–(3) bekezdéseire, (5) bekezdésére, valamint a Kjt. 82. § (1) bekezdésére és a Ptk. 6:11. § (1), 17. § rendelkezéseire.
- [19] Az elsőfokú ítélet szerint a felperes és az alperes között fennállt közalkalmazotti jogviszonyon túl az alperes magasabb vezetői megbízása alapján a munkáltatói jogkör gyakorlójának is minősült,

- akinek tevékenysége a munkáltató és a munkavállaló P. L. viszonylatában a munkáltató magatartásának, cselekvésének minősült.
- [20] A Kúria alperben született és felhívott ítéletének [31] bekezdésében írt indokolásában nem a jelen per alperese, hanem a munkáltató szándékos és lényeges kötelezettségszegésére utalt. Így téves az a jelen perben kifejtett felperesi álláspont, miszerint a Kúria ítélete alapján igazolt, hogy az alperes a munkaviszonyból származó lényeges kötelezettségét szándékosan és jelentős mértékben megszegte.
- [21] A felperes által csatolt kifizetési dokumentáció alapján egyértelműen megállapítható volt, hogy az alperben P. L. javára megítélt kártérítési összeget teljes egészében a felperes fizette, a kifizető/károsult minőség szempontjából annak a körülménynek nincs jelentősége, hogy az önkormányzati alapítású és fenntartású felperes költségvetését a fenntartó önkormányzat pótfinanszírozás keretében kiegészítette.
- [22] A bíróságnak azt kellett vizsgálni, hogy az alperes mint munkáltatói jogkörgyakorló közalkalmazott a vezetői tevékenysége körében az Mt. 52. § (1) bekezdés c)–d) pontja szerinti kötelezettségének eleget tett-e.
- [23] Alperes állította, hogy a kialakult helyzetről tájékoztatta a jegyzőt és az aljegyzőt, egyeztetett ezzel kapcsolatban az intézményfelelőssel, valamint ügyvédet is megkeresett. Érvelése szerint valamennyi megkérdézett személy megerősítette, hogy a közalkalmazott óvónők a munkáltató egyoldalú döntése alapján is áthelyezhetőek.
- [25] Alperes a felperes által is elismerten előbb P. F. egyetértésével szándékozott annak kinevezését módosítani, azonban az óvónő tiltakozását követően a pedagógus hiány pótlása érdekében a jegyző és ügyvédek segítségét is kérve tájékozódott a helyzet jogszervi megoldásának lehetőségéről. Így bár P. L. közalkalmazotti kinevezésének egyoldalú módosítása körében egyszemélyben döntött, azonban a döntéshozatal előtt több személy, köztük jogász véleményét is kikérte, amiért magatartásának felrőhatósága nem merülhet fel.
- [26] A fellebbezési eljárásban eljáró ítéletábra ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [28] Alapítalan azon felperesi érvelés, miszerint a Kúria előtt lezárult alperben a munkáltató szándékos és jelentős mértékű lényeges kötelezettségszegése egyben jelen per alperese mint munkáltatói jogkörgyakorló munkavállaló részéről is ugyanazon szándékos és jelentős mértékű lényeges kötelezettségszegés volt. A két per megítélése eltérő. P. L. rendkívüli lemondásával kapcsolatos perben a bíróságoknak azt kellett vizsgálnia, hogy a munkáltató részéről megvalósult-e az áthelyezéssel a szándékos és jelentős mértékű lényeges kötelezettségszegés, ami abban a perben tényszerűen megállapítást nyert. Jelen peres eljárásban azonban az képezte vizsgálat tárgyát, hogy az alperes – mint a felperes korábbi magasabb vezetője – akár szándékosan, akár gondatlanul okozott-e kárt a felperesnek mint munkáltatónak. Mint látható a felek nem azonosak, és éppen ezért a kifejtett magatartások sem lehetnek megegyezők.
- [29] Helytálló volt az elsőfokú bíróság érvelése, amikor azt állapította meg, hogy az alperes az Mt. 52. §-ban írt kötelezettségeit sem sértett meg, felrőható kötelezettségszegés nem volt rögzíthető, így a kártérítési felelősség sem áll fenn.
- [30] A másodfokú bíróság ítélete indokolásában felhívta az MK. 25. számú állásfoglalást, amely alapján egyértelműen megállapíthatónak találta, hogy az alperes részéről sem szándékosság, sem gondatlanság nem volt, a tőle elvárható gondossággal járt el az áthelyezéskor.
- [31] Alperesnek a jogellenes intézkedése az áthelyezésben nyilvánult meg, aminek nem volt előre látható az a következménye, hogy P. L. nemcsak a visszahelyezése érdekében kér jogvédelmet, hanem ezért rendkívüli lemondással él, amelynek súlyos anyagi vonzata volt a munkáltató részéről. Ebből következően mivel ez a kár a károkozóhoz nem volt előre látható az alperes az Mt. 179. §-a alapján sem lenne kártérítés fizetésére kötelezhető.
- [32] A másodfokú bíróság megállapította, hogy munkáltatói jogkörgyakorló alperes jogellenes magatartást követett el, azonban a munkáltató irányába a felrőhatóság és az előreláthatóság hiányában kártérítésre nem kötelezhető. A munkavállalói kártérítési felelősség jogalapi elemeinek speciális szabályait tartalmazó Mt. 179. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek együttesen kell fennállniuk, ezek bármelyikének hiánya a felelősség megállapításának kizártságához vezet.
- [33] Alapvetően téves az a felperesi érvelés, hogy ebben a perben a felperes és az alperes között fennállt közalkalmazotti jogviszonyban a közalkalmazott által okozott kár vizsgálatánál a szerződésszegéssel okozott kár Ptk. szerinti szabályait kellett volna alkalmazni. Felperes által hivatkozott Ptk. 6:142. § az Mt. szerint nem alkalmazható, így az ehhez kapcsolódó jogirodalmi értelmezések sem voltak értékelhetőek.

A felperes felülvizsgálati kérelme és az alperes felülvizsgálati ellenkérelme

- [36] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerő ítélet hatályon kívül helyezését és az alperes 13 566 764 forint kártérítés és annak kamata megfizetésére kötelezését kérte.
- [37] A felperes álláspontja szerint a bíróságok megsértették a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Pp.) 279. § (1) bekezdését, valamint az Mt. 179. §-ában foglaltakat.
- [38] Alapvetően téves az a jogerős ítéleti megállapítás, miszerint a Kúria ítélete alapján nem igazolt, hogy az alperes a munkaviszonyból származó lényeges kötelezettségét szándékosan és jelentős mértékben megszegte. A Kúria által az alperben rögzített, a munkáltató szándékos és jelentős mértékű lényeges kötelezettségszegése egyben jelen per alperese, mint munkáltatói jogkörgyakorló munkavállaló részéről is ugyanazon szándékos és jelentős mértékű lényeges kötelezettségszegés volt. Mindez azt is jelenti, hogy az alperes nem az Mt. 58. §-a kőgens rendelkezései szerinti, általában elvárható szakértelemmel és gondossággal, a munkájára vonatkozó szabályok, előírások, utasítások és szokások szerint látta el a feladatát.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [50] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.
- [51] A Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a Kúria a felülvizsgálat során a felülvizsgálati kérelem korlátai

- között, az ott megjelölt jogszabályok tekintetében vizsgálhatta a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát, figyelemmel a Pp. 523. §-ban foglaltakra is.
- [52] A felperes felülvizsgálati érvelése szerint a Kúria az alperesben (Mfv.X.10.058/2020/5.) a munkáltató szándékos és jelentős mértékű kötelezettségszegését állapította meg, ami egyben azt is jelenti, hogy jelen per alperese mint munkáltatói jogkörgyakorló eljárása is megvalósítja mindezt. Ez a hivatkozás azonban téves.
- [53] Az eljáró bíróságok helyesen mutattak rá arra, hogy a korábbi és jelen per tárgya eltérő. A megelőző perben a bíróságok azt vizsgálták, hogy az áthelyezéssel megvalósult-e a szándékos, jelentős mértékű lényeges kötelezettségszegés a munkáltató részéről, ami pedig természetesen megállapításra került. Jelen esetben azonban azt kellett vizsgálat tárgyává tenni, hogy az alperes közalkalmazott részéről szándékos vagy gondatlan károkozás történt-e. Míg előző esetben a munkáltató kártérítési felelőssége volt értékelendő az áthelyezett munkavállaló vonatkozásában a közöttük fennálló jogviszonyban munkáltatót terhelő kötelezettségek megszegésére tekintettel, utóbbiban az intézkedést hozó munkavállaló (alperes) munkáltató felé fennálló kötelezettségei megszegésére alapított kárfelelőssége. Megalapozatlan tehát azon felülvizsgálati hivatkozás, hogy az alperes szándékos lényeges kötelezettségszegését már megállapította a Kúria a megelőző eljárás során hozott döntésében, ezt jelen eljárásban kellett vizsgálni.
- [54] A felperes felülvizsgálati kérelmében az Mt. 58. §-át jelölte meg jogszabálysértésként, tartalmában azonban az Mt. 52. §-ában foglaltakat hívta fel állítva, hogy az alperes nem az elvárható szakértelemmel és gondossággal végezte munkáját, feladatát nem az utasítások szerint látta el. Ezen, a Pp. 415. § (2) bekezdése alapján figyelembe vehető hivatkozás azonban nem alapos.
- [55] Az alperes azon érvelését a perben a felperes nem tudta cáfolni, miszerint P. L. más tagóvódába helyezésének munkaszervezési indoka volt, amelyet az alperes kellő körültekintéssel kívánt megvalósítani az alábbiak szerint.
- [56] A másodfokú bíróság ítéletében helytállóan fejtette ki, hogy a jegyző tanúkénti meghallgatása ugyan elmaradt, a rendelkezésre álló adatok – különösen Sz. N. A. tanúvallomása – alapján azonban megállapítható volt, hogy az alperes a döntést megelőzően beszélt a jegyzővel. A felek által igazolt – a felülvizsgálati kérelemben is megerősített tény –, hogy a jegyző nem jogász végzettségű, az alperes tőle a Kjt. tekintetében kellő eligazítást nem kaphatott, vele a tervezett intézkedést illetően jogilag szakszerű egyeztetést nem tudott folytatni.
- [57] Sz. N. A. aki ugyancsak jogi végzettséggel nem rendelkező kapcsolattartó, tanúvallomásában megerősítette, hogy alperestől tudomása volt arról, hogy mind a jegyzővel, valamint jogászokkal is egyeztetett a probléma megoldása érdekében. A tanú nem tudta konkrétan megmondani, hogy az alperessel közölte-e azon tudomását a vele folytatott megbeszélés alkalmával, hogy a munkavégzési hely egyoldalúan nem változtatható meg, ahhoz közös megegyezésre van szükség. Utóbb a felperes jogi képviselőjének kérdésére adott válaszában állította, volt hasonló per, amit az óvoda elveszített. Azt azonban a tanú (és felülvizsgálati kérelmében a felperes) nem jelölte meg, hogy ezzel összefüggésben milyen tényállásról tájékoztatta az alperest, hogy azon pernek mi volt a konkrét tárgya, és miért zárult az óvoda peresztességgel. Arról sem adott felvilágosítást az alperesnek, hogy ennek hol tud „utána nézni”, mint az önkormányzati intézmények közötti kapcsolattartó pedig nem ajánlotta fel e körben segítségét sem.
- [58] Dr. B. L. tanúként megerősítette, hogy az alperes a jogi problémával hozzáfordult, és tőle azt a tájékoztatást kapta, hogy egy intézményről van szó, ezért a tervezett áthelyezés az intézményvezető döntése alapján megvalósítható. Mivel nem mert felelősséggel állást foglalni az alperest másik ügyvédhez, akit az alperes felkeresett.
- [59] Egyértelműen megállapítható volt, hogy az alperes az áthelyezésről szóló munkáltatói döntés közlését követően, de még P. L. rendkívüli lemondását, illetve a 2018. október 9-én kelt tájékoztató elkészítését megelőzően folytatott konzultációt az ügyvéddel. Tőle azt a tájékoztatást kapta, hogy egy egyesített intézményen belül az egyik tagintézményből a másik tagintézménybe át lehet helyezni a dolgozót, ha a munkáltató ezt szükségesnek ítéli.
- [60] A felperes felülvizsgálati kérelmében állította, hogy amennyiben az intézkedés után, de a rendkívüli lemondás előtt kereste meg az alperes az ügyvédet, annak sincs jelentősége a döntés következményei szempontjából, mivel az Mt. 15. § (4) bekezdése szerint az egyoldalú jognyilatkozat a címzettel való közléssel hatályosult, és az csak annak hozzájárulásával módosítható vagy vonható vissza. Jelen esetben azonban a felek között hosszabb ideig az áthelyezést illetően egyeztetés folyt, P. L. az utasítás visszavonását kérte, így a felperesnek arra lehetősége lett volna. Ebből következően a jogi képviselő felkeresésének időpontja sem róható az alperes terhére az általa tanúsított kellően körültekintő munkavégzés vizsgálatakor. Az pedig, hogy „munkajogban járattan ügyvédet kerestem meg”, ugyancsak nem támasztja alá, hogy a „gondosság legkisebb jelét sem tanúsította”, hiszen dr. B. L. tanácsot adott, és másik ügyvédhez irányította, akit az alperes felkeresett, az ő álláspontja szerint hozta meg az intézkedést. Arra pedig nincs adat, hogy iratok hiányában kapott volna nem megfelelő jogi tanácsot.
- [61] Nem fogadható el fentiek szerint az a felperesi előadás sem, hogy nem kellő gondossággal járt el az alperes, mert vezetőként vele szemben fokozott elvárások érvényesülnek. Az alperes szakmai szempontokra figyelemmel hozta meg az áthelyezésről szóló döntését, előtte több helyen tájékozódott, jogi segítséget is kért, a munkáltató pedig semmiféle iránymutatást nem adott a jogban járattan, óvónó végzettségű alperesnek a létszám gondok miatt kialakult helyzet megoldásához.
- [62] Az alperes részéről sem szándékos, sem gondatlan károkozás nem volt megállapítható. Szándéka nem terjed ki arra, hogy a munkáltató oldalán kár keletkezzen. Tudata nem foghatta, hogy P. L. rendkívüli lemondással élhet, és a munkáltató e körben elveszítheti a pert, intézkedése megtétele előtt annak jogszerűsége érdekében minden tőle elvárható tájékozódást megtett, az általában elvárható

magatartást tanúsította (Mt. 179. § (1) bekezdés). Kártérítési felelősségének fennálltát a felperes bizonyítani nem tudta (Mt. 179. § (2) bekezdés). A következetes ítélkezési gyakorlat szerint a munkavállaló azt a kárt köteles megtéríteni, amelynek bekövetkezésével a károkozás idején számolhatott, azaz a magatartásával távoli összefüggésben bekövetkezett úgynevezett következményi károkat nem. Ez a szemlélet mind a gondatlan, mind a szándékosan okozott károk esetében érvényesül (Mt. 179. §-hoz fűzött részletes indoklás (3) bekezdése). A másodfokú bíróság erre vonatkozó érvelése helytálló.

- [63] A Pp. 279. § (1) bekezdése szerint a bíróság a perben jelentős tényeket a felek tényállításainak és perben tanúsított magatartásának, valamint a per tárgyalása során megismert bizonyítékoknak és egyéb peradatoknak az egybevetése, egyenként és összességében történő értékelése alapján meggyőződése szerint állapítja meg. E körben alaptalanul állított a felperes jogszabálysértést. Az eljáró bíróságok a rendelkezésre álló bizonyítékokat, tanúvallomásokat megfelelően értékelték, azokat meggyőződésük szerint elbírálták. A levont jogkövetkezményeket az ítéletek tartalmazzák (Pp. 346. § (5) bekezdés), így e körben sem volt jogszabálysértés megállapítására lehetőség.

(Kúria Mfv. VIII.10.058/2023/4.)

KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM

308 Illetékjogi szempontból nem zárja ki a lakástulajdonként történő minősítést az, hogy a műszakilag mindenben elkülönült, önállóan forgalomképes ingatlan nem került külön helyrajzi számon az ingatlannyilvántartásban feltüntetésre [1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 21. §, 26. § (1) bek., 102. § (1) bek. f) pont].

A felülvizsgálat alapján szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2021. február 4. napján eladta a 12. hrsz.-ú természetben /2. szám alatt található kivett lakóház, udvar megnevezésű ingatlan 8463/30000 tulajdoni hányadát. A szerződés 1. pontja értelmében az értékesített tulajdoni hányad alapján a vevők a használati megállapodásban körül írt és az alaprajzon kék színnel jelölt, az épület második emeletén fellelhető belső, kétszintes, összesen 133 nm alapterületű lakórész, valamint hozzátartozó 32,6 nm nagyságú garázs kizárólagos használatára, míg a kertrész, földszinti közösségi helység, földszinti mosókonyha és egyéb, az egyes tulajdonostársak kizárólagos használatába nem tartozó helységet, többi tulajdonos társasal való közös használatára lesznek jogosultak. Ingatlan vételárát 116 000 000 Ft-ban határozták meg.
- [2] A felperes 2021. február 25. napján kelt adásvételi szerződéssel megvásárolta ugyanezen helyrajzi számon feltüntetett, ugyanazon a címen lévő, kivett lakóház, udvar megnevezésű ingatlan 4474/30000 tulajdoni hányadát 65 000 000 Ft vételár ellenében. Az adásvétel tárgya a szerződés 2. számú mellékletét képező alaprajzon zöld színnel jelölt, az épület első emeletén található 2. számú, összesen 75,68 nm alapterületű lakórész, valamint a hozzá tartozó 12,16 nm alapterületű terasz volt.
- [3] Az elsőfokú illetékhatóság felperes terhére az adásvételi szerződés alapján 2 600 000 Ft visszerthes vagyónátruházási illetékfizetési kötelezettséget állapított meg, melyet a felperes fellebbezése folytán eljárt alperes a határozatával helyben hagyott. Felperes által igényelt cserepótló vétel illetékkedvezményt azzal az indokkal, utasította el, hogy a „másik lakástulajdon” eladásának, illetőleg vételének a feltétele nem állapítható meg. Hangsúlyozta, hogy az eladott és a megvett ingatlan azonos helyrajzi szám alatti, azonban a bírói joggyakorlat (EBH 2005.1369, EBH 2005.1268) értelmében csak különböző helyrajzi számú ingatlanok minősülhetnek „másik lakástulajdonnak”. Az ingatlan fizikai és használati megosztottsága az ingatlan részeket nem teszi önálló ingatlaná.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [4] A felperes másodlagosan kérte az volt, hogy a bíróság folytasson le bizonyítást és változtassa meg az alperes határozatát akként, hogy állapítsa meg, hogy az általa eladott egyik lakás és a megvásárolt másik lakás önálló, aminek következtében a benyújtott adásvételi szerződésekben foglalt visszerthes vagyónátruházások tekintetében

alkalmazható az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 21. § (2) bekezdés b) pontjában foglalt cserepótló vételre vonatkozó illetékkedvezmény.

- [5] Hivatkozott a közös tulajdonban lévő ingatlan használatáról szóló megállapodásra, amely pontosan rögzíti a tulajdoni hányadokat, a kizárólagos használatot. Hivatkozott kúriai döntésekre, amelyek szerint amennyiben műszakilag elhatárolható a két lakóegység, úgy azt két különálló ingatlannak kell tekinteni, így azok az Itv. 102. § (1) bekezdés f) pontja szerinti lakástulajdonok. A lakás fogalmának tisztázása körében hivatkozott továbbá az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997 (XII.20) Korm. rendelet (a továbbiakban: OTÉK) 105. § (1) bekezdésében foglaltakra is. Ezen túlmenően az ingatlannyilvántartásról szóló törvény és a Ptk. szabályaira utalással kiemelte, hogy a lakóház tulajdonosainak nem kötelező a társasházzá alakítás, és az Itv. 102. § (1) bekezdés f) pontja különbséget tesz a lakóház és a lakás között, mint lakástulajdonok között.

Az elsőfokú ítélet

- [6] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét nem tartotta megalapozottnak.
- [9] Szerinte a Kúria döntéseiben azt is megfogalmazta, hogy az Itv. szerinti lakástulajdonként való minősítés fő szabály szerint az épület tényének az ingatlan nyilvántartásban való megjelenéséhez kapcsolódik, eszerint a lakástulajdon az a lakás céljára létesített épület, amely az ingatlannyilvántartásban lakóház vagy lakás megnevezéssel szerepel. Ezt meghaladóan az Itv. az ingatlan nyilvántartástól független szempontok bevonásával még további esetben is lehetővé teszi a „lakástulajdon” megállapíthatóságát, vagy éppen megfosztja attól az ingatlant. Az Itv. 102. § (1) bekezdés f) pontjában megfogalmazott három eset egyikére sem hivatkozott a felperes és tényszerűen megállapítható, hogy a perbeli ügyben ezen ingatlannyilvántartáson kívüli lakástulajdonnak minősülő szempontok egyike sem állt fenn. A felperes által hivatkozott műszaki megosztottság nem szerepel az Itv. 102. § (1) bekezdés f) pontjában meghatározott ingatlannyilvántartástól független szempontok között. Kiemelte azt is, hogy a megkötött két adásvételi szerződés is egyértelműen lakóházat és nem lakásokat jelöltek meg lakástulajdonként. Jogszerűnek tekintette azt a felperesi érvelést, hogy a társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. tv. 13. § (3) bekezdése értelmében a legfeljebb 6 lakásos társasházak közössége szabadon dönthet arról, hogy a társasházi törvény szabályait vagy a Ptk. közös tulajdonra vonatkozó szabályait alkalmazza. Azonban ez nem változtat az Itv. 102. § (1) bekezdés f) pontja szabályozásában, vagyis ebben az esetben az ingatlannyilvántartásban feltüntetett lakóház és nem az egyes lakások minősülnek lakás tulajdonnak.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [11] Álláspontja szerint az ítélet jogsértő módon értelmezi az Itv. cserepótló vételre vonatkozó rendelkezéseit, mert tévesen a felperes által megvett lakást az Itv. 21. §-a értelmében nem tekintette „másik lakásnak”. Hangsúlyozta, hogy az eladott tulajdoni hányad és a megszerzett tulajdoni hányad az ingatlanon belül két, egymástól fizikailag jól elkülöníthető lakás. A használati szerződés kizárólagos használatra jogosítja fel a tulajdonost, az eladott, illetve vásárolt tulajdoni hányadok a tulajdoni lapon külön-külön rovatokban szerepelnek, a tulajdonos változásai láncolata külön-külön nyomon követhető. Rámutatott arra, hogy a Kúria a KGD 2018.67 számon közzétett eseti döntésében kifejezetten a cserepótló vétel szabályai kapcsán elismerte, hogy egy helyrajzi szám alatt több lakástulajdon is fennállhat.
- [13] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban való fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [14] A felperes felülvizsgálati kérelme alapos.
- [16] Az Itv. 19. §-ában foglalt főszabályhoz képest az Itv. 21. §-ának rendelkezései kivételes, kizárólag a lakásokkal összefüggő ingatlanforgalom könnyítését célzó, kedvezmény-szabályok. A Kúriának a perbeli ügyben abban a jogkérdésben kellett állást foglalnia, hogy egy helyrajzi számon feltüntetett, de több lakásos épületben eladott és vásárolt ingatlanok esetében alkalmazható-e az Itv. 21. § (2) bekezdés b) és ezzel összefüggésben az Itv. 26. § (1) bekezdés y) pontjában feltüntetett mentesség.
- [17] Az Itv.-ben meghatározott személyi kör mellett lényeges eleme a kedvezmény alkalmazhatóságának, hogy kizárólag lakástulajdonok cseréje, illetve vásárlása és értékesítése esetén lehet rá a vagyonszerző jogosult. Ennek megítéléséhez a kiindulási pontot az Itv. 102. § (1) bekezdés f) pontjában rögzített lakástulajdon fogalmi meghatározása nyújtja, melynek értelmében lakástulajdon a lakás céljára létesített és az ingatlan-nyilvántartásban lakóház vagy lakás megnevezéssel nyilvántartott vagy ilyenként feltüntetésre váró ingatlan, a hozzá tartozó földrészlettel.
- [18] A Kúria ezt megelőzően egy hasonló tényállás kapcsán foglalkozott ezzel a kérdéssel és a Kfv.I.35.396/2017/4.számú döntésében kifejtette, hogy „az Itv. szerinti lakástulajdonként való minősítés fő szabály szerint az épület tényének az ingatlan-nyilvántartásban való megjelenéséhez kapcsolódik. Eszerint lakástulajdon az a lakás céljára létesített épület, amely az ingatlan-nyilvántartásban lakóház vagy lakás megnevezéssel szerepel. Ezt meghaladóan azonban az Itv. az ingatlan-nyilvántartástól független szempontok bevonásával még további esetekben is lehetővé teszi a „lakástulajdon” megállapíthatóságát, vagy éppen megfosztja attól az ingatlan. Mivel a szempontokat maga az Itv. tartalmazza, a lakástulajdon Itv. szerinti meghatározásához szükségtelen az Inytv. szabályainak alkalmazása.” Az említett ügyben az alperes éppen amellel érvelt, hogy az egy helyrajzi számon lévő, „lakóház, udvar” -ként feltüntetett ingatlanban két műszakilag különálló és elkülöníthető lakást külön- külön lakásként kell

figyelembe venni és a cserepótló kedvezmény nem az egész lakóháza, hanem csupán egy- egy lakástulajdonra vehető figyelembe. Álláspontja tehát pont az ellentétes volt, mint a perbeli esetben. A Kúria abban a perben osztotta az alperesi érvelést és erre figyelemmel azt rögzítette döntésében, hogy „Az Itv. 102. § (1) bekezdés f) pont széles spektrumon mozgó szabálynak következtében alperesnek csak a két lakástulajdon tényét kellett feltárni, ennek pedig eleget tett.”

- [19] A fenti logikát követve nem lehet megtagadni a cserepótló kedvezmény alkalmazását abban az esetben, ha a lakások nem külön helyrajzi számon elkülönített egységként kerülnek feltüntetésre. Az alperes sem vonta kétségbe, hogy az eladott és vett ingatlanok műszaki megosztottságuk révén külön-külön lakástulajdonként képeznek, az épület tulajdonosainak használati megállapodása folytán azokra más tulajdoni igényt a felperesen kívül nem érvényesíthet, érvényesíthetett. A felperes helytállóan mutatott rá arra, hogy a társasházi törvény a maximum hat lakásos épületek esetén nem követeli meg azok társasházzá történő alakítását, hanem a tulajdonosok dönthetnek a közös tulajdonra vonatkozó szabályok fenntartásáról. Ez a döntésük azonban nem hozhatja hátrányosabb helyzetbe az illeték szabályok alkalmazásakor, azoknál, akik inkább a társasházzá alakítással a közös tulajdon megszüntetése mellett döntenek és az ingatlan-nyilvántartásban lakásaik külön-külön albetétben kerülnek feltüntetésre. Ennek hiánya nem jelenti azt, hogy ne rendelkeznének lakástulajdonnal. Ingatlan-nyilvántartási szempontból a közös tulajdonból egy meghatározott tulajdoni hányaddal bírnak, de a használati megállapodásuk konkrétan behatárolhatóvá teszi lakástulajdonukat. Tévedett tehát az elsőfokú bíróság, mikor a műszakilag elkülöníthető, önálló lakásokat nem tekintette illetékjogi szempontból lakástulajdonnak.
- [20] Mindazonáltal az alperesi és a bírósági értelmezés nem felel meg az Alaptörvény 28. cikkében előírt értelmezési előírásnak sem.
- [21] Az Alaptörvény 28. cikke szerint: „A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”
- [22] Az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdéséből levezetve a bírói döntésnek jogszabályokon kell alapulnia, a bírói függetlenség korláta az, hogy a bíró nem dönthet önkényesen, nem változtathatja meg a jogszabály tartalmát. Sérülne a jogbiztonság követelménye, ha a bírói döntés a hatályos jog értelmét a jog céljával, társadalmi rendeltetésével ellentétesen határozná meg. Az Alkotmánybíróság a 3130/2022. (IV. 1.) AB határozatában a jogbiztonság követelményével összefüggésben szögezte le, hogy egy szabályozás felülírása, kitágítása a bíróságok részéről már nem jogértelmezési, hanem contra legem jogalkalmazási – tulajdonképpen jogalkotási – tevékenységet jelent, ami felveti a bíróságok

- törvényeknek való alávetettsége elvének a sérelmét. A jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Ellenkező esetben sérülne a jogbiztonság követelménye, a jogalkalmazó szervek döntéseire vonatkozó kiszámíthatósági és előreláthatósági elvárás [3026/2015. (II. 9.) AB határozat].
- [23] Ha a jogalkotó célja valóban az lett volna, amelyet az alperes és a bíróság a perben képviselt, akkor annak a normaszövegben is egyértelműen meg kellett volna jelennie. Az illetéktörvény vitatott szakaszát nem lehet szűkítően csak azokra a lakástulajdonokra alkalmazni, amelyek külön feltüntetést nyernek az ingatlannyilvántartásba. A Kúria megítélése szerint, ha a lakások műszaki elkülönültsége megállapítható, ennek folytán önálló tulajdonba adhatók, önállóan forgalomképesek, akkor illetékjogi szempontból önálló lakástulajdonnak minősülnek.
- [24] A fentiek szerint az elsőfokú bíróság jogszabálysértő módon utasította el a felperes keresetét, ezért a Kúria a Kp. 121. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, az alperes határozatát az elsőfokú határozatra is kiterjedően megsemmisítette és az elsőfokú hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [25] Az új eljárásban a fentiek alapján arra figyelemmel kell a felperes igényét elbírálni, hogy lakástulajdont adott el és vásárolt.

(Kúria Kfv.I.35.100/2023/7.)

309 Az eljáró közigazgatási szervet kijelölő végzéssel szemben felülvizsgálati kérelem előterjesztésére nincs törvényes lehetőség [2017. évi I. törvény (Kp.) 115. § (1), (2) bek., 117. § (1) bek., 102. § (1) bek.]

- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] 2022. augusztus 30. napján kérelmet nyújtottak be Szentendre Város Polgármesteréhez, egy ingatlanon lévő épületben található rendeltetési egységek számára vonatkozó hatósági bizonyítvány kiállítására iránt. Szentendre Város Önkormányzatának Polgármestere 2022. szeptember 5. napján kelt végzésében megállapította hatáskörének hiányát, és a kérelmet áttette a Pest Vármegyei Kormányhivatalhoz (a továbbiakban: kérelmező). A kérelmező 2022. október 18. napján kelt végzésével a kérelmet visszatette Szentendre Város Önkormányzatához mint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóságához. Az érintett közigazgatási szervek 2023. május 8. napján egyeztetést tartottak, amely nem vezetett eredményre.
- [2] A kérelmező erre tekintettel 2023. június 6. napján az eljáró közigazgatási szerv kijelölésére irányuló eljárás lefolytatását kérte az elsőfokú bíróságtól.
- [3] A Fővárosi Ítéletábrla 2023. július 14. napján kelt 3.K.700.276/2023/2. számú végzésével eljáró közigazgatási szervként a kérelmezőt jelölte ki. A végzés jogorvoslati tájékoztatásában utalt arra, hogy a fellebbezés lehetőségét a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 151. § (4) bekezdése, míg a perújítás lehetőségét a Kp. 154. § (4) bekezdése zárja ki.

A felülvizsgálati kérelem

- [4] Az elsőfokú bíróság végzésével szemben a kérelmező 2023. augusztus 23. napján felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, amelyben a végzés hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte. A felülvizsgálati kérelem alapjaként arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság végzésében felhívta a Kp. 151. § (4) bekezdését, amely szerint a kijelölésről rendelkező végzés ítélet hatályú és arra az ítéletre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, így az elsőfokú bíróság végzésével szemben helye van felülvizsgálati kérelem előterjesztésének is.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [5] A felülvizsgálati kérelem érdemi elbírálására – az alábbiak szerint – nincs lehetőség.
- [6] A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 115. § (1) bekezdése értelmében a jogerős ítélet ellen jogszabálysértésre, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással felülvizsgálati kérelmet terjeszthet elő a fél, az érdekelt, valamint a rendelkezés rá vonatkozó része ellen az, akire a határozat rendelkezést tartalmaz.
- [7] A Kp. 102. § (1) bekezdésének *b*) pontja szerint az elsőfokon eljáró bíróság a fellebbezést visszautasítja, ha az olyan határozat ellen irányul, amely ellen a fellebbezést törvény kizárja, míg a Kp. 115. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálatra a fellebbezésre vonatkozó szabályokat az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell megfelelően alkalmazni.
- [8] A Kúria elsőként rögzíti, hogy a kérelmező felülvizsgálati kérelmét az elsőfokú bíróságnak az eljáró közigazgatási szervet kijelölő, és ekként a kijelölési eljárást befejező végzésével szemben terjesztette elő.
- [9] A felülvizsgálati kérelem olyan rendkívüli perorvoslat, amelyet kizárólag a Kp. 115. § (1) bekezdésében foglalt bírósági határozatokkal szemben lehet igénybe venni. A Kp. 115. § (1) bekezdésének első fordulata szerint felülvizsgálati kérelem terjeszthető elő a jogerős ítélettel szemben, míg második fordulata szerint felülvizsgálati kérelemmel támadható a keresetlevelet visszautasító és az eljárást megszüntető jogerős végzés is. A Kúria kiemeli, hogy a felsorolt végzések között az eljáró közigazgatási szervet kijelölése tárgyában hozott végzés nem szerepel, így a Kp. 115. § (1) bekezdés második fordulata alapján azzal szemben felülvizsgálatnak nincs helye.
- [10] A Kp. 151. § (4) bekezdése azonban úgy rendelkezik, hogy a Kp. szerinti közigazgatási nemperes eljárásokban a bíróság a kérelemről ítélet hatályú végzésben határoz, amelyre az ítéletre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Figyelemmel arra, hogy a Kp. 115. § (1) bekezdésének első fordulata szerint az ítélettel szemben főszabályként helye van felülvizsgálati kérelem előterjesztésének, a Kúriának vizsgálnia kellett, hogy e rendelkezés alkalmazható-e a közigazgatási szervet kijelölésére irányuló eljárásra.
- [11] A Kúria e körben elsődlegesen a Kp. belső struktúrájának rendszertani és nyelvtani értelmezéséből indult ki. A közigazgatási szervet kijelölésére irányuló eljárás a Kp. Ötödik Részében került elhelyezésre. A Kp. Ötödik Része tartalmazza

- a különös közigazgatási perekre és az egyéb közigazgatási bírósági eljárásokra irányadó különös szabályokat, ezen belül is a XXV. Fejezet az önkormányzati normakontroll-eljárásokat, a XXVI. Fejezet a közigazgatási nemperes eljárásokat, a XXVII. Fejezet pedig a jelen ügy tárgyát képező közigazgatási szerv kijelölésére irányuló eljárást szabályozza. A XXVI. Fejezetben helyezkedik el a Kp. 151. §-a, amely általános szabályokat tartalmaz a közigazgatási nemperes eljárásokra, majd a fejezeten belül alsóbb szintű szerkezeti egységekben, alcímekben kerültek elhelyezésre az egyes közigazgatási nemperes eljárások különös szabályai, így a 12. alcímben a határozat teljesítésének kikényszerítésére irányuló eljárás, míg a 13. alcímben az egyéb nemperes eljárások.
- [12] Megállapítható tehát, hogy a jogalkotó az önkormányzati normakontroll-eljárást, a közigazgatási szerv kijelölésére irányuló eljárást és a közigazgatási nemperes eljárásokat külön fejezetekben szabályozta. A jogszabályszerkesztésről szóló 61/2009. (XII. 14.) IRM rendelet 40. § (1) bekezdése szerint a fejezet önálló szerkezeti egységnek minősül, ami nem csak formai, de tartalmi önállóságot is jelent. Ha a jogalkotó azt a kodifikációs technikát választja, hogy két eljárástípust elkülönült, azonos szintű szerkezeti egységekben, például önálló fejezetekben szabályoz, akkor az egyik fejezetben elhelyezett szabályok – kifejezett utaló szabály hiányában – nem alkalmazhatóak a másik, külön fejezetben szabályozott eljárástípusra. Következésképp, a Kp. XXVI. Fejezetében található, a közigazgatási nemperes eljárásokra vonatkozó általános szabályok, és ekként a Kp. 151. § (4) bekezdése sem irányadó a külön fejezetben szabályozott közigazgatási szerv kijelölésére irányuló eljárásra, figyelemmel arra is, hogy a Kp. XXVII. Fejezete nem tartalmaz a XXVI. Fejezet alkalmazását előíró utaló szabályt. A kijelölési eljárás a Kp. rendszerében tehát egy *sui generis* egyéb közigazgatási bírósági eljárás, amelyre a Kp. XXVI. Fejezetét mögöttesen sem nem lehet alkalmazni.
- [13] Mindezt alátámasztja a közigazgatási nemperes eljárások Kp.-ba való integrálását megvalósító, az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvény 236. §-ához fűzött indoklás is, amelyre a Kúria az Alaptörvény 28. cikke alapján szintén tekintettel volt. Eszerint „[a] normakontroll eljárások és a kijelölési eljárás, noha szintén nem minősülnek peres eljárásoknak, a hasonló alkotmánybírósági eljárásokkal való szoros kapcsolat miatt nem kerülnek át a nemperes eljárásokat összefoglaló fejezetbe.” Az indoklás tehát kifejezetten hangsúlyozza, hogy bár a kijelölési eljárás *elméleti szempontból* nem minősül peres eljárásnak, ennek ellenére az a *tételes törvényi szabályozás szintjén* a jogalkotó tudatos döntése folytán nem került be a nemperes eljárásokat szabályozó XXVI. Fejezetbe. A külön fejezetben való szabályozás és a kifejezett utaló szabály hiánya pedig az előzőekben kifejtettek szerint azt eredményezi, hogy a kijelölési eljárásra a XXVI. Fejezet szabályait nem lehet alkalmazni.
- [14] Ezen értelmezést támasztja alá az is, hogy a Kp. 151. § (1) bekezdése a közigazgatási nemperes eljárásokra mögöttesen alkalmazni rendeli az egyszerűsített per szabályait, míg a Kp. 154. § (5) bekezdése a közigazgatási szerv kijelölésére irányuló eljárás körében is előírja az egyszerűsített per szabályainak mögöttes alkalmazását. Mindez szintén arra utal, hogy a Kp. XXVI. Fejezetét nem lehet alkalmazni a közigazgatási szerv kijelölésére irányuló eljárásra, hiszen ellenkező esetben a Kp. 154. § (5) bekezdésében foglalt utaló szabály feleslegesnek bizonyulna, hiszen az csupán megismételné a Kp. 151. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezést. Ez az értelmezés egyfelől ellentétes lenne a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 3. §-ával, amely szerint a szabályozás nem lehet indokolatlanul párhuzamos, másfelől nincs összhangban az Alaptörvény 28. cikkével sem, amely szerint a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy azok a józan észnek megfelelő célt szolgáljanak.
- [15] A Kúria álláspontja szerint a Kp. 154. § (4) bekezdésében foglalt azon szabály *a contrario* értelmezéséből sem vezethető le a felülvizsgálati kérelem benyújtásának lehetősége, amely kizárja a kijelölési eljárást befejező végzés elleni perújítás lehetőségét. Perújításnak ugyanis a Kp. 122. § (1) bekezdésében foglalt általános alapján bármely, az eljárást befejező érdemi határozattal szemben helye van, az eljáró közigazgatási szervet kijelölő végzés pedig a kijelölési eljárást befejező és annak érdemét eldöntő határozatnak minősül, így ha a jogalkotónak az a jogpolitikai szándéka, hogy ezen eljárástípus körében kizárja a perújítás lehetőségét, akkor erről külön törvényi szabály útján kellett rendelkeznie. Ehhez képest a felülvizsgálat lehetőségének kizártsága már a Kp. 115. § (1) bekezdésének pozitív szabályából is következik, így e körben külön negatív (kizáró) szabályra nincs szükség.
- [16] Végül utal arra a Kúria, hogy bár van olyan korábbi kúriai határozat, amely a Kp. XXVI. Fejezetének szabályait alkalmazhatónak ítélte a közigazgatási szerv kijelölésére irányuló eljárásra nézve (K.VI.39.199/2021/2.), a Kúria jelen tanácsa a fent kifejtett érvek alapján e jogértelmezést nem osztja. Az eltérő jogértelmezést tartalmazó kúriai határozat ugyanakkor jelen végzés meghozatalának időpontjában a Bírósági Határozatok Gyűjteményében nem volt fellelhető, ott nem került közzétételre, így az abban foglalt jogértelmezéstől a Kúria ítélkező tanácsa – a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 32. § (1) bekezdés *b*) pontjára és (2) bekezdésére figyelemmel – a jogegység érdekében tett előzetes döntéshozatali indítvány előterjesztése nélkül eltérhetett.
- [17] Mindezek alapján a Kúria megállapította, hogy a közigazgatási szerv kijelölése tárgyában hozott végzésre a Kp. 151. § (4) bekezdése nem alkalmazható, az nem minősül ítélet hatályú végzésnek, így azzal szemben a Kp. 115. § (1) bekezdésének első fordulata alapján sincs helye felülvizsgálatnak.
- [18] Mindezekre tekintettel a Kúria a felperes felülvizsgálati kérelmét – mint törvényben kizártat – a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Kp. 102. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján visszautasította.

(Kúria Kfv.II.37.530/2023/2.)

310A referenciaadat törlésére irányuló polgári per megindításán túl az érintett adatvédelmi hatósági eljárásnak lefolytatását kérelmezheti, ha megítélése szerint személyes adatainak kezelése során az adatkezelő, illetve az általa megbízott vagy rendelkezése alapján eljáró adatfeldolgozó megsérti a személyes adatok kezelésére vonatkozó, jogszabályban vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusában meghatározott előírásokat. Az adatvédelmi hatósági eljárás megindításának nem előfeltétele a polgári per megindítása.

Az adatkezelés jogszabályban rögzített időtartama nem hosszabbodhat meg a referenciaadat-szolgáltató mulasztása miatt azáltal, hogy jogszabályi kötelezettsége ellenére nem intézkedett haladéktalanul a referenciaadatok KHR-be történő továbbítása iránt [2011. évi CXXII. törvény (Khrtv.) 2. § (1) bek. f) pont, 5. § (4), (6), bek., 7. § (3) bek., 8. § (1), (2) bek., 11. § (1) bek.; 2011. évi CXII. törvény (Infotv.) 38. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A perben nem álló kérelmező magánszemély a Zrt.-vel pénzügyi lízingszerződést kötött, amelyet a Zrt. 2009. március 18-án azonnali hatállyal felmondott. A Zrt. 2018. február 28-án a lízingszerződésből eredő követelését a felperesre engedményezte.
- [2] A Zrt. felszámolója a felperes megkeresésére 2019. március 8-án továbbította a Központi Hitelinformációs Rendszert (a továbbiakban: KHR) kezelő pénzügyi vállalkozás, a Zrt2. részére a szerződéssel kapcsolatos adatokat, köztük a mulasztásra vonatkozó információkat is.
- [3] A kérelmező 2021. március 2-án kérte a felperestől mulasztási adatainak törlését a KHR-ből. A felperes ekkor arról tájékoztatta őt, hogy aktív mulasztására tekintettel nem áll módjában a KHR-ből törölni az adatokat. Ha azonban a tartozás tőkerészének egy összegben való megfizetését vállalja, akkor intézkedik a mulasztás KHR-ben történő passzíválása iránt.
- [4] A kérelmező ezt követően 2021. október 20-án adatvédelmi hatósági eljárást kezdeményezett, amely során kérte az alperest, hogy utasítsa a felperest érintetti kérelmének teljesítésére, ekként mulasztási adatainak a KHR-ből történő törlésére. Kéréme indokaként előadta, hogy a mulasztás kezdete 2009. március 18., azonban ennek a dátumnak a KHR-ben történő rögzítése kizárólag 2019. március 8-án történt meg. Az adatok csak a mulasztás bekövetkeztétől számított tíz évig szerepelhetnek a KHR-ben, azt követően azokat törölni kell. Egyidejűleg hivatkozott a követelés elévülésére is.
- [5] Az alperes 2021. december 3-án kelt NAIH-260-5/2022. számú határozatával a kérelmező kérelmének helyt adott és megállapította, hogy a felperes megsértette a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2016/679. (EU) rendelet (a továbbiakban: GDPR) 6. cikk (1) bekezdését, 17. cikk (1) bekezdés d) pontját és 12. cikk (4) bekezdését. Utasította a felperest, hogy a kérelmező jogalap nélkül kezelt személyes adatait (mulasztási adatait) határidőn belül törölje a KHR-ből.

Egyidejűleg a jogellenes adatkezelés miatt 1 000 000 forint adatvédelmi bírsággal sújtotta.

- [6] Kimondta, hogy a GDPR 4. cikk 1. pontja szerint a kérelmezőnek a felperes felé fennálló tartozásával kapcsolatban a KHR-ben tárolt adatok a kérelmező személyes adatainak minősülnek, amely adatoknak a KHR-t kezelő pénzügyi vállalkozás részére történő átadása a GDPR 4. cikk 2. pontja szerint adatkezelésnek minősül. Következésképpen a GDPR rendelkezései alkalmazandók, amelyet a nemzeti szabályozással együtt kell értelmezni.
- [7] A felperes a központi hitelinformációs rendszerről szóló 2011. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Khrtv.) 2. § (1) bekezdés f) pont 1. alpontja szerint referenciaadat-szolgáltatónak minősül. A KHR adatkezelése automatizált módon történik, vagyis, ha az átadott referencia-adatok tekintetében módosítás szükséges, úgy a módosult adatokat a referenciaadat-szolgáltatónak kell átadnia a Zrt2. részére. Bár a KHR-ben nyilvántartott személyes adatok körében mind a Zrt2., mind pedig a felperes végez bizonyos adatkezelési tevékenységeket, azonban ezek a KHR-ben elérhető adatok eltérő adatkezelési műveleteit érintik. A KHR-ben az adatok továbbítása, töröltetése, illetve azok jogszerűsége és pontossága körében a felperes a felelős személy, így a kifogásolt adatkezelés vonatkozásában adatkezelőnek is a felperes minősül.
- [8] A kérelmező a felpereshez írt érintetti kérelmében a mulasztási adatai törlését kérte.
- [9] Az engedményezés következtében a Khrtv. 7. § (3) bekezdése szerint a felperes átvevő referenciaadat-szolgáltatónak minősül a fennálló követelés tekintetében. Az engedményezés a lejárt és meg nem fizetett tartozás összegének és időtartamának számítását nem szakítja meg, tehát folyamatosan kell az adatok tárolásával kapcsolatos idő számítását végezni. Ha az adós fizetési késedelembe esik, úgy a Khrtv. 11. § (1) bekezdésében foglalt feltételek fennállása esetén sor kerülhet a mulasztási adatok KHR-be való továbbítására, vagyis az adós ún. negatív listára kerül.
- [10] A Khrtv. kifejezetten rendelkezik 8. § (1) és (2) bekezdésében arról, hogy a mulasztási adatok mennyi ideig kezelhetők a KHR-ben. Ez az időtartam pedig nem hosszabbodhat meg a referenciaadat-szolgáltató adattovábbítási mulasztása miatt.
- [11] A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: régi Hpt.) 2009. január 9. és 2009. május 2. között hatályos 130/A. § (9) bekezdése szerint a referenciaadat-szolgáltató haladéktalanul köteles az általa kezelt referenciaadatot a KHR-t kezelő pénzügyi vállalkozás részére átadni. Következésképpen a jogszabályban rögzített határidő kezdetének a napja legkésőbb a kérelmező és a Zrt. közötti szerződés felmondásának napja, azaz 2009. március 18. volt. Ebből kifolyólag a felperes 2019. március 19. napjától jogellenesen, jogalap nélkül szerepelteti a személyes adatokat a KHR-ben, az adatkezelésre vonatkozó jogi kötelezettsége 2019. március 18-án megszűnt.

A kereseti kérelem

- [12] A felperes keresetében elsődlegesen az alperes határozatának megsemmisítését, az alperes hatásköre hiánya megállapítását és az adatvédelmi hatósági

eljárásnak az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Akr.) 17. §-a alapján történő megszüntetését kérte. Másodlagosan a határozat megváltoztatásával a kérelmező kérelmének elutasítását, a személyes adatok törlésére és a bírság megfizetésére kötelezés mellőzését indítványozta annak megállapítása mellett, hogy nem követett el jogsértést.

Az elsőfokú ítélet

- [13] A törvényszék ítéletével az alperes NAIH-260-5/2022. számú határozatának III. pontját megsemmisítette, e körben az alperest új eljárásra kötelezte, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [14] Döntését alapvetően a Khrtv. 5. § (4)–(6) bekezdéseire, 8. § (1) és (2) bekezdéseire, 11. § (1) bekezdésére alapította.
- [15] Megállapította, hogy a kérelmező az érintetti kérelemmel nem a Khrtv. 16. § (1) bekezdése szerinti, a mulasztási adatainak Zrt2. részére történő átadása, illetve az általa történő adatkezelés ellen emelt kifogást, hanem a GDPR 17. cikke szerinti, személyes adatnak minősülő mulasztási adatainak törlését kérte. Az adatvédelmi hatósági eljárás lefolytatása az információs önrendelkezési jogról és információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 38. § (2)–(2a) bekezdései és a 38. § (3) bekezdés *b*) pontja szerint az alperes hatáskörébe tartozik, a 60. § (1) bekezdése alapján az alperes kérelemre jogszerűen indította meg az eljárást. Az alperes hatáskörében eljárva az adatvédelmi szabályok GDPR szerinti betartását vizsgálta, az adatkezelési tevékenységgel összefüggésben az arra irányadó ágazati jogszabályok rendelkezéseit figyelembe véve. Ez nem jelentett sem hatáskör elvonást, sem azt, hogy az alperes hatáskör hiányában járt el.
- [16] A mulasztási adatok átadására 2019. március 8-án sor került annak ellenére, hogy azokat a szerződés felmondásakor, azaz 2009. március 18-án kellett volna továbbítani a KHR-be. Figyelembe véve a régi Hpt. 130/A. § (9) bekezdését, a Khrtv. 8. § (2) bekezdés *a*) pontja szerinti határidő kezdő napja legkésőbb a szerződés felmondásának napja volt. Az adatkezelés tíz éves időtartama nem hosszabbodhat meg a referenciaadat-szolgáltató mulasztása miatt azért, hogy a Zrt. a jogszabályi kötelezettsége ellenére nem intézkedett haladéktalanul a referenciaadatok KHR-be történő továbbítása iránt.
- [17] Kimondta ugyanakkor, a kereset alapos volt akörben, hogy a feltárt jogellenes adatkezelés megszüntetése érdekében az alperes jogszerűtlenül kötelezte a felperest a GDPR 58. § (2) bekezdés *c*) pontja szerint a mulasztási adatok KHR-ből való törlésére, mivel referenciaadat-szolgáltatóként a felperes közvetlenül adattörlést nem tud végrehajtani. A felperesnek a Zrt2. részére kell olyan referenciaadatot átadni, amelynek a Zrt2. általi átvétele a KHR-ben nyilvántartott adat, jelen esetben a kérelmező mulasztási adatainak a törlését eredményezi. Következésképpen az alperes határozata a kérelmező mulasztási adatainak a KHR-ből történő törlésére kötelező részében jogszabálysértő, ezért a határozat vonatkozó pontját megsemmisítette.
- [18] A megismételt eljárásra előírta az alperesnek a jogalap nélküli adatkezelés miatt alkalmazandó, a kérelmező mulasztási adatainak törlését

eredményező jogkövetkezmenyről történő ismételt döntést, figyelembe véve azt, hogy a felperesnek a Khrtv. rendelkezései alapján a KHR-ben nyilvántartott adatok közvetlen törlésére nincs jogszabályi lehetősége.

A felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem

- [19] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet megváltoztatását, az alperes határozatának teljes egészében történő megsemmisítését és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését kérte.
- [20] Elsődleges érve szerint a mulasztási adatok által közvetetten érintett személyes adatok vonatkozásában kizárólag akkor kerülhetett volna sor adatvédelmi hatósági eljárás lefolytatására, ha a jogellenes referenciaadat-szolgáltatást az illetékes járásbírószak a Khrtv. által megjelölt peres eljárásban megállapítja. Ezt a polgári peres eljárást az adatvédelmi hatósági eljárás szemszögéből megelőző eljárásnak kell tekinteni. Az alperesnek fel kellett volna függesztenie eljárását az Infotv. 60/A. § (2a) bekezdése szerint, mert olyan kérdés merült fel, amelynek eldöntése más szerv/bírószak hatáskörébe tartozik. A referenciaadatok kezelésének jogszerűségéről polgári perben bíróságnak kellett volna döntenie. Fenntartotta azon kereseti állítását is, hogy a kérelmező referenciaadat törlési kérelme a Khrtv. 16. § (1) bekezdése szerinti kifogás volt.
- [21] A felperesnek ugyanis – a jogerős ítélet által is elismerten – nincs lehetősége a kérelmező mulasztási referenciaadatainak KHR-ből történő törlésére, ennek ellenére az eljáró bíróság is személyes adat törlése iránti kérelemnek tekintette a kérelmező beadványát. Hangsúlyozta, sem jogszabályi, sem informatikai lehetősége nem volt a mulasztási referenciaadatok törlésére. Ebből pedig következik, hogy ezen referenciaadat-szolgáltatási kötelezettség jogalapját az alperes sem tudja megjelölni, miután a szolgáltatandó adatokra vonatkozó jogszabályi taxatív felsorolásban ilyen referenciaadat nem szerepel.
- [22] Ha pedig a mulasztási adatokat tíz évig lehet csak kezelni, úgy abban az esetben sincs jogszabályi rendelkezés arra nézve, hogy a meghatározott idő elteltét neki mint referenciaadat-szolgáltatónak jeleznie kellene.
- [23] Ellenben a Zrt2. adatkezelőként birtokában volt annak a referenciaadatnak, amely alapján megállapíthatta, hogy 2009. év óta eltelt-e a tíz év vagy sem.
- [24] Hangsúlyozottan figyelembe kellett volna venni a Khrtv. 8. § (1) bekezdését, amely szerint a KHR-t kezelő pénzügyi vállalkozás a referenciaadatokot öt évig kezeli, öt év eltelté után véglegesen és vissza nem állítható módon törli. Mivel a KHR-t kezelő pénzügyi vállalkozás a jogszabály értelmében a Zrt2.-t kell érteni, ezért a Zrt2. törlési joga az időmúlás tekintetében önálló, a referenciaadat-szolgáltatástól független.
- [25] E körben az alperes is tévesen idézte a vonatkozó jogszabályt határozatában, hiszen az a referenciaadat-szolgáltató kezdeményezését a törlés iránt nem tartalmazza.
- [26] Az alperes és a törvényszék tévesen értelmezte a Khrtv. 8. § (1) bekezdését a tekintetben is, hogy 10

- év eltelte után törölni kell a mulasztási adatokat, függetlenül attól, hogy a mulasztás fennáll vagy sem.
- [27] A GDPR 12. cikk (4) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettsége nem volt, azonban az alperes akkor járt volna el jogszerűen, ha az Infotv. 53. § (7) bekezdése szerint a bírósági eljárás kezdeményezési lehetőségéről tájékoztatja a kérelmezőt és a Khrtv. 17. § (1) bekezdése alapján saját eljárását megszünteti.
- [28] Az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet megsemmisítő rendelkezésének hatályon kívül helyezését és a kereset teljes egészében történő elutasítását indítványozta.
- [29] Kifejtette, önellentmondó a jogerős ítélet, mert annak ellenére helyezte hatályon kívül határozatának III. pontját, hogy maga is megállapította, a felperesnek kell a törlésre vonatkozó adatokat átadnia.
- [30] Az ítélet értelmében a Zrt2. magától nem tud adatot törölni, adatkezelése automatizált. Az, hogy a felperest törlésre kötelezi, egyet jelent azzal, hogy a felperes a törlési adatokat átadja a Zrt2. részére. Határozatában nem közvetlen törlésre kötelezte a felperest, ezek az adatok nincsenek is a birtokában. A törlésre kötelezés egy olyan intézkedési kötelezettséget jelent a felperes számára, hogy olyan referenciaadatokat ad át a Zrt2. részére, amely az adatszolgáltatás révén végrehajtja a törlést.
- [31] A felülvizsgálati kérelem érveire reagálva rámutatott, ha elfogadnánk a felperesi érvelést a polgári peres eljárás „előeljárása” körében, az a közösségi jog elsőbbségének elvébe ütközne szemben az Európai Unió Bírósága C-106/77. számú ügyében megfogalmazottakkal is. Egy uniós rendelet (GDPR) figyelmen kívül hagyásának okát a felperes nem tárta fel, és az „előeljárás” jogszabályi alapját sem jelölte meg.
- [32] A felperes adatkezelő a személyes adatok vonatkozásában, így eljárása során a GDPR alkalmazandó. Az alperes eljárásában a GDPR szabályainak betartását vizsgálta, figyelembe véve az irányadó ágazati jogszabályok rendelkezéseit is. Mindez nem jelent sem hatáskör elvonást, sem azt, hogy hatáskör hiányában járt volna el.
- [33] Téves az a megállapítás, hogy a felperesnek ne lenne lehetősége a mulasztási adatok törlésére, mivel maga a felperes is elismerte keresetlevelében, hogy a törlés iránt csak a referenciaadat-szolgáltató intézkedhet.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [34] A felperes felülvizsgálati kérelme és az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelme alaptalan.
- [35] A Kúria mindenekelőtt hangsúlyozza, a felülvizsgálati eljárás kereteit a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdése és 100. § (2) bekezdés *b)* pontja értelmében a felülvizsgálati kérelem, a csatlakozó felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem, valamint a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogsértések jelölik ki. Az eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati és csatlakozó felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt [Kp. 120. § (5) bekezdése].
- [36] A Kúria szerint az elsőfokú bíróság a törvényesen megállapított tényállásból alapvetően helyes jogi következtetést vont le.
- [37] A Kúriának a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabálysértések körében elsősorban arról kellett állást foglalnia, hogy a felperes kérelme miként minősült, annak elbírálására az alperes hatáskörrel rendelkezett-e. Amennyiben hatásköre volt, úgy a Khrtv. 17. §-a szerinti polgári per az adatvédelmi hatósági eljárás megelőző eljárásának kellett-e lennie, és ekként az alperesnek az eljárását fel kellett-e függesztenie.
- [38] A közigazgatási eljárás irataiból megállapíthatóan, a kérelmező 2021. március 2-án kérte a felperestől a referenciaadatok közül mulasztási adatainak törlését a KHR-ből. A felperes ekkor arról tájékoztatta őt, hogy aktív mulasztására tekintettel nem áll módjában a KHR-ből törölni az adatokat. A kérelmező ekkor nem indított polgári pert a törlés iránt, hanem az alperestől kérte a felperes mulasztási adatai törlése körében a hatóság intézkedését.
- [39] Majd 2021. október 20-án – az erre rendszeresített formanyomtatványon – adatvédelmi hatósági eljárás kezdeményezett, amely során kérte az alperest, hogy utasítsa a felperest érintetti kérelmének teljesítésére, ekként mulasztási adatainak a KHR-ből történő törlésére. Ezen kérelmében jogsértésként az Infotv. 60. § (5) bekezdés *a)* pontját, intézkedésként a GDPR 58. cikk (2) bekezdés *c)* és *d)* pontját jelölte meg.
- [40] Ebből következően a felperes kérelme nem csak annak tartalmi vizsgálatából adódóan, hanem kifejezetten adatvédelmi hatósági eljárás megindítására irányult. Ezen eljárás lefolytatására az alperes rendelkezik hatáskörrel az alábbiak szerint:
- [41] Az alperes mint autonóm államigazgatási szerv Magyarország Alaptörvénye VI. cikkének megfelelően a személyes adatok védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez való jog érvényesülését ellenőrző független hatóságként jár el. Az Infotv. 38. § (1) bekezdéséből fakadóan feladata a személyes adatok védelméhez, valamint a közérdekű és a közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez való jog érvényesülésének ellenőrzése és elősegítése, továbbá a személyes adatok Európai Unión belüli szabad áramlásának elősegítése. Ezen belül az Infotv. 38. § (3) bekezdés *b)* pontja szerint az érintett kérelmére adatvédelmi hatósági eljárást folytat le.
- [42] Az Infotv. 60. § (1) bekezdése rögzíti, a személyes adatok védelméhez való jog érvényesülése érdekében a Hatóság az érintett erre irányuló kérelmére adatvédelmi hatósági eljárást indít és hivatalból adatvédelmi hatósági eljárást indíthat. A (2) bekezdés szerint az adatvédelmi hatósági eljárás megindítása iránti kérelem a GDPR 77. cikk (1) bekezdésében, valamint a 22. § *b)* pontjában meghatározott esetben nyújtható be.
- [43] A GDPR 77. cikk (1) bekezdése értelmében az egyéb közigazgatási vagy bírósági jogorvoslatok sérelme nélkül, minden érintett jogosult arra, hogy panaszt tegyen egy felügyeleti hatóságnál - különösen a szokásos tartózkodási helye, a munkahelye vagy a feltételezett jogsértés helye szerinti tagállamban -, ha az érintett megítélése szerint a rá vonatkozó személyes adatok kezelése megsérti a rendeletet. Az Infotv. 22. § *b)* pontja pedig kimondja, az érintett az alperes adatvédelmi hatósági eljárásának lefolytatását kérelmezheti, ha megítélése szerint személyes adatainak kezelése során az adatkezelő, illetve az általa megbízott vagy rendelkezése alapján

- eljáró adatfeldolgozó megsérti a személyes adatok kezelésére vonatkozó, jogszabályban vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusában meghatározott előírásokat.
- [44] A GDPR 77. cikk (1) bekezdése és az Infotv. 22. § b) pontja alapulvételével az Infotv. 60. § (1) bekezdésében szabályozott adatvédelmi hatósági eljárás a személyes adatok védelméhez fűződő jog hatósági eszközökkel történő érvényesítését, jogi eszközökkel kikényszeríthető döntések meghozatalát szolgálja egy közigazgatási eljárásban, azzal a garanciával, hogy a hatóság döntésével szemben adott a bírósági felülvizsgálat lehetősége.
- [45] Kétségekívül megállapítható, hogy a kérelmező kifejezetten a személyes adatai kezelése során történő, jogszabályban, nevezetesen a Khrtv-ben rögzített előírások megsértésére alapítottan kérte mulasztási adatai törlését.
- [46] A referenciaadat törlésére irányuló polgári per anyagi és eljárási jogi szabályait alapvetően a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) és a Khrtv. adják. Ezzel szemben az adatvédelmi hatósági eljárásban az alperes azt vizsgálta, hogy a személyes adatok kezelése megsértette-e a GDPR szabályait figyelemmel a Khrtv-ben meghatározott előírásokra is. A két eljárásnak van keresztszeme, a Khrtv. személyes adatok kezelésére vonatkozó rendelkezéseit mindkét eljárás során vizsgálni kell, azonban azok nem zárják ki egymást. Az adatvédelmi hatósági eljárás megindításán túl pedig nem csak a Khrtv., hanem maga a GDPR is biztosítja azt is, hogy az érintett bármely, a személyes adatoknak nem a GDPR-nak megfelelő kezelése következtében előálló jogsértés esetén pert indítsa akár az adatkezelő, akár az adatfeldolgozó ellen [GDPR 79. cikk (1) bekezdés]. A bírósági jogorvoslatihoz való jog azonban ebben az esetben sem érinti az érintett rendelkezésére álló más jogorvoslatot, ezért jogellenes adatkezelés esetén az érintett a bírósági jogorvoslattal párhuzamosan kérelmet terjeszthet elő például személyiségi jogainak megsértése miatt is.
- [47] A perbeli esetben ez azt jelenti, hogy az érintett a Khrtv-ben deklaráltak szerint a referenciaadat-szolgáltató és a KHR-t kezelő pénzügyi vállalkozás ellen keresetet indíthat, de a személyes adatai jogellenes, GDPR-ba vagy a személyes adatok kezelésére vonatkozó, jogszabályban vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusában meghatározott előírásokba ütköző adatkezelése esetén hatósági eljárás lefolytatását is kezdeményezheti. Ebben az esetben az alperesnek eljárási kötelezettsége van, hatáskörében az adatkezelés során a GDPR rendelkezéseinek betartását vizsgálja, figyelemmel a személyes adatok védelmére vonatkozó tagállami szabályozásra is.
- [48] A felülvizsgálati kérelemben hivatkozott, az adatvédelmi hatósági eljárás „előeljárás” minősültségének nincs jogalapja, a polgári per megindítása nem előfeltétele az adatvédelmi hatósági eljárásának.
- [49] Az adatkezelő tájékoztatási kötelezettsége körében felhívott GDPR 12. cikk (4) bekezdése kimondja, hogy ha az adatkezelő nem tesz intézkedéseket az érintett kérelme nyomán, késedelem nélkül, de legkésőbb a kérelem beérkezésétől számított egy hónapon belül tájékoztatja az érintettet az intézkedés elmaradásának okairól, valamint arról, hogy az érintett panaszt nyújthat be valamely felügyeleti hatóságnál, és élhet bírósági jogorvoslati jogával.
- [50] Ezek kötelezettsége nem függhet attól, hogy a kérelmező kérelmét jogi képviselővel vagy anélkül terjesztette-e elő. A kérelmező 2021. március 2-án előterjesztett kérelmére a felperes arról tájékoztatta, hogy aktív mulasztására tekintettel nem áll módjában a KHR-ből törölni az adatokat. Ha azonban a tartozás tökerészenek egy összegben való megfizetését vállalja, akkor intézkedik a mulasztás KHR-ben történő passzíválása iránt. Ezáltal az intézkedés elmaradásának okát közölte a kérelmezővel, azonban a jogorvoslati lehetőségeiről tájékoztatást nem adott, megsértve a GDPR 12. cikk (4) bekezdését.
- [51] A felperes mint referenciaadat-szolgáltató ezen feladatkörében alapvetően adatkezelési műveleteket végez, személyes adatokat kezel, továbbít. Ezáltal általános gyakorlata részévé kell tennie az adatvédelmi szabályok betartását, és minden tevékenysége során figyelemmel kell lennie arra, hogy az adott tevékenység mennyire felel meg az adatvédelmi előírásoknak. Külön figyelmet kell fordítania arra, hogy megfelelő intézkedéseket hozzon annak érdekében, hogy az érintett részére a személyes adatok kezelésére vonatkozó, a GDPR 13. és a 14. cikkben megjelölt valamennyi információt és a 15–22. és 34. cikk szerinti tájékoztatást átlátható, érthető és könnyen hozzáférhető formában, világosan és közérthetően megfogalmazva nyújtson. Továbbá az érintetti joggyakorlás biztosítása érdekében a lehetséges jogorvoslati lehetőségekről is tájékoztatást kell adnia.
- [52] A Khrtv. 11. § (1) bekezdése értelmében a referenciaadat-szolgáltató a KHR-t kezelő pénzügyi vállalkozás részére írásban átadja annak a természetes személynek a melléklet II. fejezetének 1.1–1.2 pontja szerinti referenciaadatait, aki az adatszolgáltatás tárgyát képező szerződésben vállalt fizetési kötelezettségének oly módon nem tesz eleget, hogy a lejárt és meg nem fizetett tartozásának összege meghaladja a késedelembe esés időpontjában érvényes legkisebb összegű havi minimálbért és ezen minimálbérösszeget meghaladó késedelem folyamatosan, több mint kilencven napon keresztül fennállt.
- [53] A mulasztási adatok törlése körében a Khrtv. 8. § (1) és (2) bekezdése akként rendelkezik, hogy a KHR-t kezelő pénzügyi vállalkozás – a (3)–(4) bekezdésben, valamint a 9. §-ban foglalt kivétellel – a referenciaadatokat a (2) bekezdésben meghatározott időponttól számított öt évig kezeli. Az öt év letelte után, illetve a 9. § szerinti további adatkezeléshez való hozzájárulás visszavonása esetén a KHR-t kezelő pénzügyi vállalkozás a referenciaadatokat véglegesen és vissza nem állítható módon törli. A határidő számításának kezdete a 11. § szerinti esetben, ha a tartozás nem szűnt meg, a 11. § (1) bekezdése szerinti adatátadás időpontjától számított ötödik év vége.
- [54] A KHR-ben nyilvántartott adatok kezelésének a célja egyrészt a megalapozott hitelbírálatihoz fűződő érdek, másrészt a felelős hitelezés feltételei teljesítésének és a hitelezési kockázat csökkentésének az előmozdítása. Ugyanakkor a GDPR [39] preambulumbekkezdése rögzíti, hogy a kezelt személyes adatok körét a célhoz szükséges

- minimumra kell korlátozni. Ehhez pedig biztosítani kell különösen azt, hogy a személyes adatok tárolása a lehető legrövidebb időtartamra korlátozódjon.
- [55] Annak biztosítása érdekében, hogy a személyes adatok tárolása a szükséges időtartamra korlátozódjon, az adatkezelő törlési vagy rendszeres felülvizsgálati határidőket állapít meg. A GDPR 23. cikke (2) bekezdés f) pontja többek között kimondja, hogy a jogalkotási intézkedésnek részletes rendelkezést kell tartalmaznia az adattárolás időtartamára, valamint az alkalmazandó garanciákra vonatkozóan. Az adattárolási időtartamot jelen esetben nem az adatkezelő, hanem a jogalkotó határozta meg öt + öt, azaz tíz évben.
- [56] Nem vitatottan a törölni kért referenciaadatok átadására – a Zrt. mulasztása okán – 2019. március 8-án sor került. Az adatokat a szerződés felmondásakor, azaz 2009. március 18-án kellett volna továbbítani a KHR-be. Az ekkor hatályos régi Hpt. 130/A. § (9) bekezdése szerint a Khrtv. 8. § (2) bekezdés a) pontja szerinti határidő kezdő napja legkésőbb a szerződés felmondásának napja volt.
- [57] A Kúria szerint az adatkezelés és ezáltal a mulasztási adatok KHR-ben történő nyilvántartásának időtartama nem függhet attól, hogy a referenciaadat-szolgáltató ezen kötelezettségének mikor tesz eleget. Az adatkezelés jogszabályban rögzített időtartama nem hosszabbodhat meg a referenciaadat-szolgáltató mulasztása miatt azért, mert a Zrt. a jogszabályi kötelezettsége ellenére nem intézkedett haladéktalanul a referenciaadatok KHR-be történő továbbítása iránt. Az ettől eltérő jogértelmezés nem feleltethető meg a GDPR adatkezelés időtartamára vonatkozó előírásainak sem, mivel egy bizonytalan, a referenciaadat-szolgáltató tevékenységétől függő időponttá alakítaná az adatkezelés időtartamát.
- [58] Ebből következik, a referenciaadatok átadására előírt jogszabályi időponttól számított tíz év eltelté után a mulasztási adatokat a Khrtv. értelmében, így jelen esetben is, törölni kell.
- [59] Ezt követően a Kúriának a felülvizsgálati és a csatlakozó felülvizsgálati kérelemben foglaltak mentén abban kellett állást foglalnia, hogy erre a törlésre kit kell kötelezni.
- [60] Nem vitatott, hogy a felperes az adatok KHR-ből történő törlésére közvetlenül nem jogosult.
- [61] Az alperes határozatában a felperest kötelezte a GDPR 58. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján a mulasztási adatok KHR-ből történő törlésére, míg a jogerős ítélet értelmében a felperes arra kötelezhető, hogy olyan referenciaadatot adjon át a Zrt2. részére, amely a mulasztási adatok törlését eredményezi.
- [62] A Khrtv. 5. § (1) bekezdése értelmében a KHR olyan zárt rendszerű adatbázis, amelyben kizárólag a törvényben meghatározott referenciaadatok kezelhetők. A Khrtv. 5. § (6) bekezdése alapján a KHR adatkezelése automatizált módon történik.
- [63] A referenciaadat-szolgáltató a jogszabályban rögzített szerződés megkötését követően írásban átadja a KHR részére a referenciaadatokat. A referenciaadat-szolgáltató adatátadási kötelezettsége a Khrtv. 6. § (4) bekezdése szerint a már átadott referenciaadatok módosulása esetén is fennáll. Ugyanakkor a Kúria rámutat, hogy maga az adatátadás időpontja nem minősül referenciaadatnak. Így nem pontos az elsőfokú ítélet azon rendelkezése, hogy a felperesnek olyan referenciaadatot kellene átadnia a Zrt2. részére, amely a mulasztási adatok törlését eredményezi.
- [64] A Khrtv. 6. § (2) bekezdése értelmében az egymás között történő adatátadás tényéről, időpontjáról és az átadott adatok köréről mind a KHR-t kezelő pénzügyi vállalkozásnak, mind a referenciaadat-szolgáltatónak nyilvántartást kell vezetnie. E nyilvántartást a referenciaadatok nyilvántartására vonatkozó, 8. §-ban meghatározott időpontig kell kezelni. A Zrt2. kizárólag ezen adatátadás időpontjához mérten tudja a jogszabályi körben és idő eltelté után törölni az adatokat.
- [65] Azt helytállóan rögzítette az elsőfokú bíróság, hogy a határozat rendelkező része, amely a kérelmező mulasztási adatainak törlésére közvetlenül a felperest kötelezi, jogszabálysértő. Miután azonban törlésre a felperes nem kötelezhető, a kérelmező kérelme pedig kifejezetten a mulasztási adatai törlésére irányult, a megismételt eljárásba a hatóságnak be kell vonnia a Zrt2-t, mint törlésre jogosult szervezet és a jogellenes adatkezelés jogkövetkezményét, azaz a 10 év elteltére figyelemmel törlésre kötelezést ennek megfelelően elrendelnie. E körben utal a Kúria a polgári per kötelező alperesi konstrukciójára.
- [66] A kifejtettekre tekintettel az elsőfokú bíróság döntése a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból nem jogszabálysértő, ezért az elsőfokú ítéletet a felülvizsgálati bíróság az indokolás és az új eljárásra adott utasítás pontosításával a Kp. 121. § (2) bekezdése alkalmazásával hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.III.37.348/2023/5.)

311 I. Semmis a közigazgatási hatóság határozata, ha annak tartalma ellentétes a közigazgatási bíróság új eljárásra kötelező döntésével. A jogerős ítéletben elbírált jogkérdések sem a megismételt hatósági eljárásban, sem az ennek eredményeként hozott határozat bírósági felülvizsgálata során nem tehetők vitássá.

II. Az Emberi Jogok Európai Egyezménye és a Gyermekjóléti Egyezmény a magyar jogrendszer részét képezik [2016. évi CL. törvény (Ákr.) 123. § (1) bek. f) pont; 2017. évi I. törvény (Kp.) 92. § (1) bek.; Alaptörvény Q) cikk (3) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás és a megelőző eljárás

- [1] Az afgán állampolgár felperes 2016. március 31-től oltalmazottként elismert személy, aki Magyarországon lakik és dolgozik. Feleségével, (a továbbiakban: kérelmező) 2006-ban házasodtak össze, gyermekük 2012-ben született meg. A kérelmező jelenleg gyermekükkel Iránban él, és 2020. október 7-én családi együttélés biztosítása célú tartózkodási engedély és a tartózkodási engedély átvételére jogosító vízum kiadása iránt terjesztett elő kérelmet Magyarország Teheránban működő külképviseletén.
- [2] A kérelmet az elsőfokú idegenrendészeti hatóság a 2021. április 20-án kelt, 106-1-16826/3/2021-T. iktatószámú határozatával a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény (a továbbiakban: Harmtv.) 13. § (1) bekezdés f) és g) pontjára, illetve a 18. § (1) bekezdés a) pontjára hivatkozással elutasította, mivel a kérelmező nem rendelkezik magyarországi

- megélhetésének biztosítására elégséges anyagi fedezettel, érvényes biztosítással, az egészségügyi ellátásának költségeit biztosítani nem tudja. Az alperes a 2021. június 24-én kelt, 106-T-12519/1/2021. iktatószámú határozatával a felperes fellebbezését elutasította és az elsőfokú határozatot helybenhagyta.
- [3] A felperes a határozat ellen keresetet terjesztett elő, melynek folytán a Fővárosi Törvényszék a 19.K.705.059/2021/6. sorszámú, 2021. szeptember 28. napján kelt ítéletével (a továbbiakban: alapítélet) az alperes 106-T-12519/1/2021. számú határozatát megsemmisítette és az alperest új eljárásra kötelezte. A megélhetés és az egészségügyi ellátásokra való jogosultságok vizsgálata kapcsán a határozat indokolásának hiányosságait állapította meg, kiemelve, hogy sem a Harmtv., sem a Harmtv. végrehajtására kiadott 114/2007. (V. 24.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Harmvhr.) nem határozza meg szám szerint, hogy a kérelmezőnek, illetve az őt eltartani vállaló hozzátartozójának mekkora jövedelmet és/vagy megtakarítást kell igazolnia, hogy ennek a feltételnek meg tudjon felelni, ezt a hatóságnak kell mérlegelni, amely főként a bizonyítékok értékelését jelenti.
- [4] Az ítélet szerint a határozat indokolása különösen hiányosnak bizonyult a Harmtv. 13. § (1) bekezdés *f*) és *g*) pontja normatív szabályai mögött meghúzódo Magyarország szociális ellátó rendszerét védeni hivatott közérdek és a kiskorú mindenek felett álló érdeke, a családi együttéléshez való jog mérlegelése vonatkozásában. Az érdekek összeütközését és mérlegelését az alperes teljes mértékben elmulasztotta, határozatában semmi nem utal arra, hogy az alperes a felperes által felhozott érveket figyelembe vette volna. Az alperes e körben nem hivatkozhat arra, hogy a Harmtv. 13. § (1) bekezdés *f*) és *g*) pontja eltérést nem engedő szabályt tartalmaz, mert az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJE) és a Gyermekek Jogairól szóló 1989. évi New York-i Egyezmény (a továbbiakban: Gyermekek jogi Egyezmény) kihirdetésével a magyar jogrendszer részévé vált. A bíróság a megismételt eljárásra vonatkozóan előírta, hogy az alperesnek ezt a mérlegelési tevékenységet el kell végeznie és a mérlegelésének eredményéről számot kell adnia. Az alperesnek hangsúlyozottan kell figyelembe venni a gyermek mindenek felett álló érdekét és határozatában köteles a fellebbezésben foglaltakat kimeríteni, a felperes felvetésére vonatkozó álláspontját kifejteni.
- [5] Az alperes a megismételt eljárás eredményeként 2021. december 6-án hozta meg a 106-T-12519/14/2021. számú határozatát, amelyben az elsőfokú határozatot helybenhagyta, a felperes fellebbezését elutasította. A felperes a határozat átvételét megelőzően csatolta a 2022. január 5. napján kötött munkaszerződését és a nyilvántartásba vételt rögzítő lapot. Az alperes határozatával szemben a felperes keresetet terjesztett elő. Az alperes a 2022. augusztus 3-án kelt 106-T-30950/3/2022. számú határozatában a megismételt eljárásban hozott 106-T-12519/14/2021. számú határozatát saját hatáskörben visszavonta, egyben a másodfokú eljárás folytatását rendelte el.
- [6] Az alperes 2022. november 8. napján meghozta a 106-T-30950/8/2022. számú határozatát, melyben a kérelmező családi együttélés biztosítása célú tartózkodási engedély és tartózkodási engedély átvételére jogosító vízumkiadás iránti kérelme ügyében az elsőfokú hatóság 106-1-16826/3/2021-T. számú határozatát a Fővárosi Törvényszék 19.K.705.059/2021/6. számon hozott ítélete alapján lefolytatott megismételt eljárás során helybenhagyta. A kérelmező tartózkodási célját, továbbá a magyarországi szálláshelyét igazoltnak fogadta el, ugyanakkor megállapította, hogy a kérelmező magyarországi megélhetése nem igazolt, nem minősül biztosítottnak az egészségügyi ellátások teljes körére, illetve nem rendelkezik a tovább vagy visszautazáshoz szükséges anyagi fedezettel.
- A kereseti kérelem és az alperes védekezése**
- [7] A határozattal szemben a felperes keresetet terjesztett elő, melyben kifejtette, hogy a hatóság nem tett eleget a Fővárosi Törvényszék 19.K.705.059/2021/6. számú ítéletében foglaltaknak, ezért a határozat a Harmtv. 92/C. § 24) pontja alapján alkalmazandó az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 123. § (1) bekezdése *f*) pontja szerint semmis.
- [8] A megélhetés biztosítottasága körében előadta, hogy az alperesnek és az elsőfokú hatóságnak lehetősége van mérlegelni, hogy a kérelemhez képest eltérő, akár rövidebb időszakra is engedélyezze a tartózkodást. Alperes ilyen vizsgálatot egyáltalán nem végzett, ezért döntése jogszabálysértő. Kifejtette, hogy az alperes kirívóan okszerűtlenül értékelte a rendelkezésre álló bizonyítékokat, már önmagában a keresőtevékenységből származó jövedelem értékelése is jogszabálysértő. Az alperes csak annyit állít, hogy a felperesnek nem áll rendelkezésére annyi jövedelem és vagyon, hogy a családjának megélhetési körülményeit megnyugtatóan biztosítsa, de nem részletezi, hogy milyen összeget tekintene megnyugtatónak, milyen objektív mércéhez képest végzett mérlegelési tevékenységet.
- [9] Az alperes a védiratában a kereset elutasítását kérte, álláspontja szerint a megismételt eljárásban a hatóság a tényállás-tisztázási kötelezettségének eleget téve vizsgálta és értékelte azon körülményt, hogy a felperes havi jövedelme nettó 266 000 Ft összegre nőtt. Álláspontja szerint a hatóság jogszerűen járt el a Harmtv. 13. § (1) bekezdés *f*) és *g*) pontjában foglalt feltételek vizsgálata körében is, amikor arra a megállapításra jutott, hogy a kérelmet az igazolt megélhetés és teljes körű egészségügyi biztosítás hiányában elutasítja. Kiemelte, hogy a másodfokú eljárásban teljeskörűen eleget tett a Fővárosi Törvényszék ítéletében foglalt iránymutatásnak, így a felperes által hivatkozott semmisségi ok nem áll fenn.
- Az elsőfokú felülvizsgálni kért jogerős határozat**
- [10] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította.
- [11] Az ítélet indokolása szerint a felülvizsgálat tárgyát képező megismételt eljárásban hozott határozat vonatkozásában kizárólag azt kellett vizsgálnia, hogy az megfelel-e a bíróság 19.K.705.059/2021/6. számú ítéletében foglaltaknak. Megállapította, hogy az alperes maradéktalanul eleget tett a bírói utasításoknak, ezért a támadott alperesi határozat nem semmis. Az alperes határozata 7. oldalának 5.

- bekezdésében az iránymutatásnak megfelelően indokolást adott a felperes által hivatkozott magán- és családi élet tiszteletben tartása és a családjegyesítéshez való jog gyakorlása körében, mellyel az elsőfokú bíróság teljes mértékben egyetértett. A felperes sem vitatta, hogy vonatkozásában, mint oltalmazottként elismert személyre nem alkalmazhatóak a menekültként elismert személyhez történő családjegyesítés esetében érvényesülő kedvezmények. Az alperes helyesen mutatott rá arra, hogy a jogszabály kógens rendelkezéseket tartalmaz a tartózkodási engedély feltételei vonatkozásában, mely feltételek nem teljesülése esetén a tartózkodás nem engedélyezhető. Ezen feltételek megéléte összefüggésben áll a családi élet biztosításával, azok fenn nem állása a családi élet zavartalan meglétét, működését akadályozná, ezért az EJEE 8. cikkben foglaltak nem értelmezhetők akként, hogy felülírják a jogszabályi rendelkezéseket. A bíróság emellett úgy ítélte meg, hogy az alperes a megélhetés és a biztosítás körében is eleget tett az előzményi ítéletben foglaltaknak, a döntését kellő mértékben indokolta, így ebben a körben sem állapítható meg a határozat semmissége.
- [12] Ezt követően az elsőfokú bíróság azt is vizsgálta, hogy az alperes helyesen tárta-e fel a tényállást és a bizonyítékokat megfelelően értékelte-e a megélhetés, valamint a tovább- vagy visszautazáshoz szükséges anyagi fedezet rendelkezésre állása tekintetében. Ezzel összefüggésben megállapította, hogy a megtakarítás összegére vonatkozó adatok nem támasztották alá annak tartós rendelkezésre állását. A felperes nem tudta bizonyítani azt az állítását, hogy egy iráni ismerősénél 4 000 USD áll a rendelkezésére, amelynek kamataiból él Iránban a felesége (kérelmező) és a gyermeke és azt sem tudta igazolni, hogy ezt a pénzüsszeget meg fogja kapni, ha a családja Magyarországra költözik. Figyelembe vette a bíróság, hogy a kérelmező nem rendelkezik munkahellyel, Magyarországra érkezését követően sem tud kereső tevékenységet végezni a kért tartózkodási engedély alapján. Az elsőfokú bíróság is úgy ítélte meg, hogy a felperes nettó havi 266 000 forintos jövedelme a családja számára nem biztosítana még egy szerény megélhetést sem Magyarországon. Nem találta megalapozottnak a felperes hivatkozását, mely szerint hasonló összegű jövedelemből is élnek magyar családok, mert a harmadik országbeli állampolgárok esetében szigorúbb szabályok érvényesülnek, szükségképpen terhelik őket egyéb kiadások is. Ilyen például a tovább- vagy visszautazás költsége is, amely két személyre jelenleg 292 000 forintot jelent. Mindezek alapján azt a következtetést vontta le, hogy az alperes határozatában gyakorolt mérlegelése megfelel az okszerűség követelményének és a döntését alátámasztó bizonyítékokat az alperes a súlyuknak megfelelően vette figyelembe.
- [13] Az egészségügyi ellátások fedezete körében a bíróság a csatolt biztosítási kötvény alapján úgy ítélte meg, hogy az alperes okszerűtlenül jutott arra a következtetésre, hogy a – helyesen – kérelmező érvényes biztosítással, amely egészségügyi ellátásait fedezi, nem rendelkezik. Ez a tény azonban nem jelentett az ügy érdemére kiható jogszabálysértést. Ugyanis a tartózkodási engedély kiadásának feltételei konjunktívák, azaz amennyiben valamely feltétel nem teljesül, úgy a kérelem elutasításának van helye.
- [14] Az elsőfokú bíróság ítéleti álláspontja szerint az alperes helytállóan állapította meg, hogy a kérelmező a magyarországi megélhetését nem igazolta, valamint nem rendelkezik a tovább- és visszautazáshoz szükséges anyagi feltételekkel, ezért a kérelem elutasítása jogszerűen történt.
- A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem**
- [15] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet elsődlegesen annak oly módon történő megváltoztatása iránt, hogy a Kúria az alperes határozatát az elsőfokú határozatra kiterjedően semmisítse meg, és a közigazgatási szervet kötelezze új eljárás lefolytatására. Másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását indítványozta.
- [16] Előadta, hogy az alapítéletben a bíróság előírta a családi együttéléshez való jog és a gyermek mindenkifelett álló érdekének a figyelembevételét, ezen érdekek, továbbá a tartózkodási engedély kiadása feltételei mögött húzódó közérdek összevetését, mérlegelését. Az alapítélet egyértelműen tartalmazza, hogy a Gyermekjogi Egyezmény és az EEJE mint nemzetközi egyezmények a Harmtv. rendelkezéseivel azonos normatív tartalommal bírnak. Ehhez képest az elsőfokú bíróság mellőzte a fenti kötelezettségek teljesítésének számonkérését az alperesi határozatból.
- [17] Felperes véleménye szerint az alperes határozatának 7. oldal utolsó és 8. oldal első bekezdésében foglaltak nem teljesítik az alapítéletben előírtakat. Az alperes érdemi mérlegelési tevékenységet nem végzett a családi együttéléshez való jog, a gyermek mindenkifelett álló érdeke, illetve a Magyarország szociális ellátórendszerét védeni hivatott közérdek kapcsán. A Gyermekjogi Egyezmény és az EJEE normatív egyenrangúságával kapcsolatos ítéleti álláspontot az alperesi határozat „félredobja” arra hivatkozással, hogy a hatóságnak a tételes idegenrendészeti joganyagot kell alkalmaznia. Mindezt az elsőfokú bíróság maga is megerősítte, ezzel az új eljárásra kötelező ítélettel ellentétes álláspontot foglalt el a nemzetközi jogi instrumentumok normatív jellegét illetően, holott e tekintetben a bíróságot is köti az új eljárásra kötelező ítélet indokolása.
- [18] A felperes szerint az Ákr. 123. § (1) bekezdés *f*) pontja szerinti semmisségi ok vizsgálata nem merülhet ki abban, hogy az alperes határozata tartalmaz-e bármilyen indokolást az előírtak körében. A semmisségi ok bíróság általi vizsgálatának az is a része, hogy az alperes kellő alaposággal teljesítette-e a mérlegelési tevékenységét. A törvényszék akkor járt volna el helyesen, ha semmisségi okként észleli azt, hogy az alperes nem végzett érdemi mérlegelési tevékenységet az alapítéletben előírtak szerint. A gyermek mindenkifelett álló érdekével az alperesi határozat indokolása még említés szintjén sem foglalkozik.
- [19] A megélhetés vizsgálatával összefüggésben az alperes és a törvényszék kizárólag arra alapította a megélhetés körében döntését, hogy a felperes a bizonyítottan létező rendszeres havi jövedelméből

- nem tud megtakarítani, azt feléli. Ebből azonban a felperes szerint nem következik okszerűen, hogy nem tudja a kérelmező megélhetését biztosítani. A hatóságoknak és a bíróságnak csak azt kellett volna vizsgálniuk, hogy a felperes nettó 266 000 forintos jövedelme megfelelő megélhetést tud-e biztosítani egy két felnőttből és egy gyermekből álló háztartás számára. Erre vonatkozóan azonban sem az alperes, sem az elsőfokú bíróság megállapítást nem tett. A felperes e körben arra hivatkozott, hogy kiutazás költsége csak egyetlen alkalommal terhelné a felperesi háztartást, így abból okszerűtlen a rendszeres megélhetés biztosításának hiányára következtetni.
- [20] A felperes érvelése szerint jogszabályellenes az az ítéleti megállapítás, hogy a házastársa nem tudna munkát végezni családi együttélési célú tartózkodási engedéllyel. Ennek ellentmond a Harmtv. 20. § (4) bekezdés *c)* pontja. Az elsőfokú bíróságnak ezért a Harmtv. 13. § (1) bekezdés *f)* pontja szerinti feltétel vizsgálata során okszerű értékelés mellett azt kellett volna megállapítani, hogy a kérelmező ennek a feltételnek is megfelel.
- [21] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében az ítélet hatályában fenntartását indítványozta, mert az nem jogszabálysértő. Mindenben osztotta az ítéletben foglaltakat.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [22] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint megalapozott.
- [23] A Kúria a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 108. § (1) bekezdése szerint a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között bírálta felül.
- [24] A felülvizsgálati kérelem alapján elsődlegesen abban a kérdésben kellett döntenie a Kúriának, hogy az alperes határozata eleget tesz-e az alapítelemben írtaknak és ehhez kapcsolódóan alkalmazható-e az Ákr. 123. § (1) bekezdés *f)* pontja.
- [25] Az Ákr. 123. § (1) bekezdés *f)* pontja kimondja, hogy az e fejezetben szabályozott eljárások során a döntést meg kell semmisíteni, illetve vissza kell vonni és szükség esetén új eljárást kell lefolytatni, ha a tartalma a közigazgatási bíróság adott ügyben hozott határozatával ellentétes.
- [26] A Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az alperes határozatának semmissége körében helytelen jogi álláspontot foglalt el.
- [27] Hangsúlyozza a felülvizsgálati bíróság, hogy egy megismételt eljárásban hozott hatósági döntés képezte az elsőfokú bíróság előtt folyamatban volt per tárgyát.
- [28] A Kp. 86. § (4) bekezdése szerint a bíróság a közigazgatási szervnek határozott, a megállapított jogsértés orvoslásának valamennyi lényeges pontjára kiterjedő iránymutatást ad az ítéletben elrendelt új eljárás (a továbbiakban: megismételt eljárás) lefolytatására vagy cselekmény megvalósítására vonatkozóan.
- [29] A Kp. 97. § (4) bekezdése szerint az eljáró közigazgatási szervet a bíróság határozatának rendelkező része és indokolása a megismételt eljárásban és a cselekménynek a bíróság határozatával elrendelt megvalósítása során köti.
- [30] A Kúria joggyakorlata kiforrott annak megítélésében, hogy a közigazgatási hatóság köteles az újabb határozata meghozatala során a bíróság által megadott szempontokat érvényesíteni, a jogerős bírósági határozat iránymutatását követni. Ezen iránymutatás indokoltságát, szükségességét nem mérlegelheti, nem szűkítheti le, nem értelmezheti át. (Kfv.IV.35.280/2020/3. [47] elvi tartalom) A korábbi ítéletben foglaltakat a közigazgatási hatóságnak a megismételt eljárásban teljesítenie kell, mivel a közigazgatási bíróság határozata tartalmával ellentétes döntés az Ákr. 123. § (1) bekezdés *f)* pontja alapján a határozat semmisségét eredményezi, melyet egyébként a bíróságnak erre irányuló kereseti kérelem nélkül, hivatalból is figyelembe kell vennie (Kfv.II.37.435/2021/6. [32]).
- [31] A fenti törvényi rendelkezésnek és egységes joggyakorlatnak megfelelően mondta ki az elsőfokú bíróság ítéletében, hogy a bíróság határozata alapján megismételt közigazgatási eljárásban hozott érdemi döntés felülvizsgálata iránt indított új közigazgatási perben a bíróság csak azt vizsgálhatja, hogy az alapítelemben foglaltaknak a közigazgatási szerv eleget tett-e.
- [32] Kiemelendő ugyanakkor, hogy az új eljárásra kötelező bírósági ítélet azonban nemcsak a közigazgatási hatóságot köti, de az annak nyomán hozott új határozatot felülvizsgáló bíróságot is. Csak az vizsgálható, hogy a határozat megfelel-e az alapítelemben foglalt iránymutatásnak, de az iránymutatás jogszerűségének vizsgálata nem képezheti a jogvita tárgyát (KGD 2014.138., Kfv.III.37.344/2021/11. [28]).
- [33] A Kúriának a felülvizsgálati kérelem alapján abban a jogkérdésben kellett állást foglalnia, hogy amennyiben az új eljárásra kötelező ítélet mérlegelés alapján történő vizsgálatot ír elő az alperes számára, az Ákr. 123. § (1) bekezdés *f)* pontja szerinti semmisségi ok körében történő vizsgálat kimerülhet-e abban, hogy bármilyen mérlegelést végzett-e az alperes, vagy legalább a mérlegelés alapossága számon kérhető a semmisség körében.
- [34] A felülvizsgálati bíróság a fenti jogkérdést vizsgálta azonos felek között, azonos tényállás mellett meghozott Kfv.III.37.368/2023/5. számú kúriai ítéletében, melyben kifejtett jogértelmezéshez a jelen ügyben eljáró tanács is kötve volt, attól a bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 32. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján – a jogegység érdekében tett előzetes döntéshozatali indítvány előterjesztése nélkül – nem térhetett el és nem is kívánt eltérni.
- [35] A Kúria a fenti ügyben hozott ítéletében azt állapította meg, hogy az alperes és az elsőfokú bíróság az alapítelemben megismételt eljárásra vonatkozó egyes előírásait jogszerűtlenül mellőzték.
- [36] Kiemelte, hogy a közigazgatási perben az eljárás megismételt voltára figyelemmel a bírósági felülvizsgálat kereteit és korlátait elsősorban az új eljárásra kötelező – felülvizsgálati kérelemmel nem támadott – alapítelemben foglaltak határozták meg. Egységes a bírói gyakorlat abban, hogy amennyiben a megismételt eljárás során a közigazgatási hatóság nem a bíróság határozatának rendelkező része és indokolása szerint jár el, úgy a közigazgatási határozat megsemmisítése nem mellőzhető. Az ítélet anyagi jogereje azt is kizárja, hogy a bíróság

- megismételt eljárásra vonatkozó iránymutatását a megismételt eljárás során hozott döntés elleni felülvizsgálat során megváltoztassa (Kfv.IV.37.179/2021/6. számú ítélet).
- [37] Utalt a Kúria Kfv.II.37.470/2022/8. számú végzésére, mely szerint megismételt eljárás eredményeként hozott határozat jogszerűségét vizsgáló közigazgatási perben a bíróság azt vizsgálja, hogy az új eljárásra kötelező ítéleti iránymutatásnak a közigazgatási szerv eleget tett-e. Az, hogy az alapítéletben szereplő iránymutatás tartalma és jogszerűsége az új eljárásban hozott döntés elleni közigazgatási pernek nem tárgya, azt is jelenti, hogy a bíróság sem vizsgálhatja annak tartalmát, sem jogszerűségét, csupán azt, hogy az abban foglaltakat az alperes a megismételt eljárásban teljesítette-e (Kfv.VII.45.029/2023/16. számú végzés).
- [38] Hivatkozott továbbá a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa Jpe.III.60.037/2022/12. számú végzése [56] bekezdésére, mely ugyancsak megerősítette, hogy az új eljárást elrendelő felsőbbbíróági iránymutatás köti az új eljárást lefolytató bíróságot, attól eltérnie nem lehet. A megismételt elsőfokú eljárásban meghozott jogerős ítélettel szembeni felülvizsgálati kérelem folytán megindult rendkívüli perorvoslati eljárásban a már eldöntött jogkérdés vonatkozásában a Kúria csak azt vizsgálhatja, hogy az elsőfokú bíróság a korábbi, a jogkérdést már elbírált végzésben foglaltaknak megfelelő döntést hozott-e.
- [39] A Kúria jelen ügyben is megállapította, hogy a törvényszék több felsőbbbíróági döntésre hivatkozva helyesen foglalt állást arról, hogy elsőként a semmisség kérdéséről kell döntenie, ugyanakkor az elsőfokú bíróságnak a semmisség tekintetében kifejtett érvelésével az alábbiak szerint nem értett egyet.
- [40] Jelen ítélet [5] bekezdése tartalmazza az alapítéletben megállapított elsőfokú bíróági okfejtést. Ennek alapja az, hogy az alapeljárásban vizsgált alperesi határozat indokolása különösen hiányosnak bizonyult a Harmtv. vonatkozó normatív szabályai mögött meghúzódó, Magyarország szociális ellátórendszerét védeni hivatott közérdek és a kiskorú mindenek felett álló érdeke, családi együttéléshez való joga mérlegelése vonatkozásában. Az érdekek ütköztetését és mérlegelését – a fellebbezésben írtak ellenére – az alperes teljes egészében elmulasztotta, a felperes ezen érveit nem vette figyelembe.
- [41] Az alapítélet fenti indokolási részéhez kapcsolódik a megismételt eljárás eredményeként hozott alperesi határozat 7. oldal utolsó és 8. oldal első bekezdése. (ismertetve jelen ítélet [15] bekezdésében) A Kúria megítélése szerint az új eljárásra kötelező alapítéletben adott iránymutatásának az alperes nem tett eleget. Egyrészt továbbra sem végezte el a Harmtv. 13. § (1) bekezdés *f)* és *g)* pontja normatív szabályai mögött meghúzódó, Magyarország szociális ellátórendszerét védeni hivatott közérdek és a kiskorú mindenek felett álló érdeke, családi együttéléshez való joga körében az érdekek ütköztetését és mérlegelését. Másrészt az alperes határozata indokolásának 7. oldal utolsó bekezdésében és 8. oldal első bekezdésében az alapítélettel ellentétes jogi érvelést vezet le, amikor kiemeli, hogy jogszerűen alapította döntését a hatályos tételes jogi idegenrendészeti jogszabályokra. Ezzel szemben a törvényszék alapítéletében egyértelműen leszögezte, hogy az alperes a fenti érdekmérlegelés körében nem hivatkozhat arra, hogy a Harmtv. 13. § (1) bekezdés *f)* és *g)* pontja eltérést nem engedő szabályt tartalmaz, mert mind a Gyermejközi Egyezmény, mind az EJEE kihirdetésükkkel a magyar jogrendszer részévé váltak, vagyis rendelkezéseik a Harmtv. rendelkezéseivel azonos normatív tartalommal bírnak.
- [42] Az alperesnek az alapítélettel szemben lehetősége lett volna felülvizsgálati kérelem benyújtására, azonban ezen jogával nem élt. Ennek az a következménye, hogy köteles az alapítéletben foglaltaknak minden tekintetben eleget tenni, az abban írtaktól nem térhet el, azt nem negligálhatja. A Kfv.III.37.315/2020/6. számú kúriai döntésben írtaknak megfelelően a közigazgatási hatóságnak a bíróság új eljárásra vonatkozó iránymutatását az ítélet egészével, az abban foglalt jogi érveléssel együttesen értelmezve kell teljesítenie, kiküszöbölve az eredeti határozat megsemmisítéséhez vezető hibákat, jogsértéseket.
- [43] Az alperes megismételt eljárás eredményeként hozott határozata az Akr. 123. § (1) bekezdés *f)* pontjára alapítottan semmis, mert tartalma – a fent kifejtett körben – ellentétes az alapítélettel.
- [44] A Kp. 92. § (1) bekezdés *a)* pontja értelmében semmisségi jog észlelése esetén a bíróságnak mérlegelési jogköre nincs, a semmisség fennállása ex lege orvosolhatatlan eljárási szabályszegés, amely miatt a közigazgatási cselekményt a bíróságnak meg kell semmisítenie. A semmisség olyan orvosolhatatlan eljárási szabályszegés, amelynek következménye kizárólag a közigazgatási cselekmény megsemmisítése lehet. (Kfv.III.37.418/2020/6.) A törvényszék tehát nem helytállóan döntött, amikor azt állapította meg, hogy az alperes eleget tett az alapítéletben az indokolást érintően megfogalmazott utasításoknak, valamint tartalmában is tévesen minősítette megfelelőnek a határozatnak a Gyermejközi Egyezmény és az EJEE rendelkezéseivel összefüggő azon indokolását, mely szerint az azokban foglaltak csak szubszidiárius jelleggel alkalmazható alapelvek, amelyeket félre kell tenni, amennyiben a jogvita tételes jogi idegenrendészeti jogszabályokkal megítélhető.
- [45] Utal a Kúria az Alaptörvény Q. cikk (3) bekezdésére, mely szerint „Magyarország elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait. A nemzetközi jog más forrásai jogszabályban történő kihirdetésükkkel válnak a magyar jogrendszer részévé.” Az EJEE az 1993. évi XXXI. törvénnyel, a Gyermejközi Egyezmény az 1991. évi LXIV. törvénnyel ki van hirdetve, így ezen szabályok is a belső jog részét képezik.
- [46] A semmisségi ok megállapítására figyelemmel a Kúria a felülvizsgálati kérelem 3. pontjában a megélhetés vizsgálatával összefüggő jogszabálysértést a továbbiakban érdemben nem vizsgál(hat)ta.
- [47] A Kúria a fenti indokok alapján a Kp. 121. § (1) bekezdés *b)* pontját alkalmazva a jogerős ítéletet megváltoztatta oly módon, hogy az alperes határozatát megsemmisítette és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte.

[48] A megismételt eljárásban az alperes köteles az alapítéletben írtakat minden szempontból betartva eljárni és döntést hozni, figyelembe véve a jelen ítéletben foglaltakat is.

(Kúria Kfv.IV.37.293/2023/6.)

312 **Jogsabályi rendelkezés hiányában az adóellenőrzés kezdő és végső időpontjainak, az időtartamának nem kell igazodnia a vizsgálattal érintett időszakra vonatkozóan benyújtott, az adózót megillető költségvetési támogatás kiutalásának időpontjához. Az adókiutalás és kiutalás előtti adóellenőrzés két külön jogintézmény, önálló határidőkkel, a határidők elmulasztása esetén eltérő szankciókkal [2007. évi CXXVII. törvény (Áfa.tv.) 120. § a) pont; 2007. évi CL. törvény (Art.) 1. §, 64. §, 215. § (4) bek.; 2017. évi CLI. törvény (Air.) 90. §, 94. § 95. §].**

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az elsőfokú adóhatóság a felperesnél 2020. április 1. és június 30. közötti időszakra általános forgalmi adó (áfa) adónemre kiterjedő ellenőrzést végzett. A vizsgálattal érintett időszakban a felperes propán bután palack értékesítésével és üzemanyag kiskereskedelemmel foglalkozott.
- [2] A „f.a” (a továbbiakban: számlakibocsátó) a Kft. tulajdonában álló 2. szám alatti töltőállomást bérelte és üzemeltette. A bérleményt és a kút üzemeltetését a felperes vette át, ezért befogadta a számlakibocsátó 2020. június 24. kútátadás készletzárás alapján 2. megnevezéssel, 2020. július 7-én kiállított számlát, és annak 1 265 278 Ft áfa tartalmát tárgyidőszaki áfa bevallásában levonásba helyezte. Az árukészlet átadása beszerzési áron, készlet lista és mérési jegyzőkönyv alapján történt.
- [3] A számlakibocsátó társaságnál az elsőfokú adóhatóság 2020. augusztus 25-én a tényállás tisztázása érdekében, egyes gazdasági események valódiságának vizsgálatára irányuló jogkövetési vizsgálatot rendelt el. Megállapította, hogy a számlakibocsátó képviselője 2011. szeptember 2. és 2016. június 11. közötti időszakban (a továbbiakban: B.S.), 2016. június 10. és 2020. április 1. között, 2020. március 31. és 2020. július 29. között (a továbbiakban: Sz.S.) voltak. 2020. szeptember 8. napjától a számlakibocsátóval szemben felszámolási eljárás indult. Az üzemanyag-töltő állomást több évre visszamenőleg B.S. és (továbbiakban: B.S. fia) cége: a Kft., illetőleg a B.S. érdekeltiségébe tartozó társaságok üzemeltették.
- [5] Az elsőfokú adóhatóság határozatával az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa tv.) 119. § (1) bekezdés, 120. § a) pont, 127. § (1) bekezdés a) pont, a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Sztv.) 15. § (3) bekezdés, 165. § (1)–(2) bekezdések, valamint 166. § (2) bekezdés alkalmazásával a felperes adólevonási jogát megtagadta, 1 265 000 Ft adókülönbözetet állapított meg, melyet teljes egészében bírságalapot képező jogosulatlan visszaigénylésnek minősített, továbbá az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (a továbbiakban: Art.) 215. § (4) bekezdése szerint 200%-os, 2 530 000 Ft adóbírságot szabott ki.
- [6] A felperes fellebbezése folytán eljáró alperes a 6432194707/2021/NAV számú határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta.
- [7] Indokolása szerint a jogszabály által biztosított 90 napos ellenőrzési határidőt az elsőfokú adóhatóság vezetője 2020. november 16-tól a tényállás teljes körű tisztázása érdekében 90 nappal meghosszabbította, mely 2021. február 15-én járt le. A jogszerűen meghosszabbított és megtartott ellenőrzési határidőn túl eljárási, bizonyítási cselekményt az elsőfokú adóhatóság nem folytatott, bizonyítékot nem szerzett be. Utalt az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Air.) 64. § (1) bekezdésére, 65. § (1) bekezdésére. A felperes tévesen hivatkozott arra, hogy az elsőfokú adóhatóságnak az adóellenőrzést a visszaigényelt adó kiutalására nyitva álló 75 napos határidőn belül (2020. október 3.) kellett volna lefolytatnia.
- [9] A beszerzést terhelő, előzetesen felszámított, levonható adó tekintetében az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) C-255/02. számú (Halifax) és C-425/06. számú (Part-Service) döntései, az Art. 1 §-a, a Kúria Kfv.I.35.070/2020/4. számú ítéletében foglaltak szerint kimunkált három lépcsős teszt (a továbbiakban: három lépcsős teszt) alkalmazásával is megvizsgálta a gazdasági eseményt.
- [13] Az alperes szerint az adóhatóság objektív módon igazolta, hogy felperes a vitatott számla befogadása során az adókijátszásra irányuló folyamat aktív részese, a gazdasági esemény formálisan megfelelt a Héa irányelvben és a nemzeti adótörvényekben foglalt feltételeknek, azonban valós gazdasági tartalma nem volt.
- [14] Az alperes szerint az 5/2016. (IX. 26.) KMK véleményen (a továbbiakban: KMK vélemény) alapuló felperesi tudatállapot vizsgálata mellett annak is érdemi jelentősége van, hogy a felperes aktív részvételével olyan – az Art. 1. §-ában szabályozott rendeltetésszerű joggyakorlás alapvető követelményébe ütköző – mesterséges számlakapcsolat került kialakításra, amelynek meghatározó célja az adólevonási jog, illetve az adóvisszaigénylés lehetőségének a megteremtése volt, amit a felszámolási eljárással fenyegetett számlakibocsátó vagyontöredéke is motivált. Erre tekintettel nem csupán a számla szerinti gazdasági esemény valóságnak megfelelése kell, hogy a vizsgálat tárgya legyen, hanem az is, hogy az ügylet eredményezte-e az adójogszabályok rendelkezéseinek céljával ellentétes adóelőny megszerzését.
- [15] Az Art. 7. § 4. pontjára, 215. § (1), (3) bekezdéseire, 217. § (1) bekezdésére, 219. § (1)–(3) bekezdéseire utalással kifejtette, – a felperesi hivatkozással ellentétben – a jogszabály szövegéből nem vonható le olyan következtetés, hogy a jogosulatlan adóvisszaigénylés esetén csak akkor lehet az adóbírság 200%-os mértékű, ha a jogosulatlanul igényelt összeg kiutalása megtörtént.

A kereseti kérelem és az alperes védirta

- [16] A felperes keresetében a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 37. §-a alapján a másodfokú határozatnak – az elsőfokú határozatra is kiterjedő –

- felülvizsgálatát az alkalmazott eljárási és anyagi jogszabályok megsértése miatt kérte.
- [17] Álláspontja szerint az eljárási határidőt az adóhatóság azért lépte túl, mert a kiutalás előtti adóellenőrzést a kiutalásra nyitva álló határidőn belül kellett volna lefolytatnia. Az Art. 64. § (1) bekezdése szerint a visszaigényelt áfát a bevallás beérkezésétől számított 75 napon belül kell kiutalni.
- [18] A levonható adót érintő megállapításokhoz kapcsolódóan az adóhatósági megállapítások megalapozatlanságát, ellentmondásosságát, következetlenségét, az adólevonási jog megtagadásának jogszerűtlenségét sérelmezte. Részletesen ismertette a határozati ténymegállapításokat, valamint azzal kapcsolatos érveit (II.1/a)–f) pontok).
- [21] Vítatta a 200%-os mértékű adóbírság jogszerűségét. Álláspontja szerint a jogosulatlan igénylés akkor adóhiány, ha az adó kiutalása megtörtént. Amennyiben a jogosulatlan igénylés nem keletkezett adóhiányt, az adóhiánynak nem minősülő jogosulatlan visszaigénylés alapján 200%-os mértékű szankció nem alkalmazható.
- [22] Az alperes védiratában a határozatában foglalt indokok fenntartása mellett a kereset elutasítását kérte.
- A jogerős ítélet**
- [23] Az elsőfokú bíróság jogerős ítéletével a keresetet elutasította.
- [24] Indokolása szerint felperes 2020. július 20-án a 2020. II. negyedévi áfa bevallásában kérte 2 219 000 Ft áfa kiutalását, részére az adóellenőrzés megbízólevelét 2020. augusztus 18-án kézbesítették. A 90 napos ellenőrzési határidő 2020. november 15-én járt volna le, azonban az elsőfokú adóhatóság vezetője 2020. november 12. napján kelt végzésében további eljárási cselekmények okán a határidőt 90 nappal meghosszabbította, így az ellenőrzési határidő utolsó napja 2021. február 15. volt.
- [25] A közigazgatási eljárás irataiból rögzített időpontok és az irányadó törvényhelyek [az Art. 64. § (1), (3) bekezdései, az Air. 94. § (1) bekezdés a) pont, 96. § (1) bekezdés] alapján megállapította, hogy a meghosszabbított ellenőrzési határidő megtartott, nem állapítható meg azon túl foganasított eljárási cselekmény, valamennyi bizonyíték beszerzésére jogszerűen került sor. A visszaigényelhető adó kiutalására nyitva álló 75 napos határidő, illetve az ellenőrzés lefolytatására biztosított határidő egymástól elkülönül. Téves az a felperesi hivatkozás, mely szerint az adóhatóságnak az adóellenőrzést a kiutalásra nyitva álló 75 napon belül kellett volna lefolytatnia, ezt az Air. 90. § (2) bekezdése sem támasztja alá, mert az adóhatóság a kiutalást megelőzően – ahogy ez jelen esetben történt – is vizsgálhatja az adó-visszaigénylést.
- [26] Az Afa tv. 120. § a) pontjára, Art. 1–2. §-aira és 5. §-ára, az EUB gyakorlatára, a Kúria több eseti döntésére hivatkozással kifejtette, a másodfokú határozatból egyértelműen megállapítható, hogy az áfa levonási jogot a hatóság milyen érvek és bizonyítékok alapján tagadta meg. A feltárt körülményeket az elsőfokú bíróság is elemzés alá vonta, melyeket alkalmasnak értékelte annak megállapítására, hogy a perbeli ügyletek célja az adóelkerülés volt. Az EUB Halifax ügyben hozott ítéletére, a Kúria Kfv.I.35.070/2020/4. számú döntésére, az Art 2. § (1) bekezdésére hivatkozással az adóhatósággal egyezően állapította meg, hogy a felperes aktív részvételével olyan mesterséges számlázási kapcsolat került kialakításra, ami az Art. 1. §-ába, a rendeltetésszerű joggyakorlás alapelveibe ütközik, amelynek meghatározó célja a felperesi adólevonás lehetőségének megteremtése, továbbá a felszámolással érintett számlakibocsátótól a vagyon kimentése volt.
- [28] Az Art. 215. § (1), (3), (4) bekezdéseire, 217. § (1) bekezdésére, 219. § (1)–(3) bekezdéseire hivatkozással megállapította, hogy az emelt összegű bírság kiszabása jogszerű, mely arra vezethető vissza, hogy a felperes adólevonási jogát tudatosan, rendeltetésellenesen gyakorolta, az adókijátszást célzó ügyletek nemcsak passzív részese, hanem aktív szereplője volt.
- [29] A jogerős ítélet szerint az adóbírságra vonatkozó jogszabályi rendelkezésekből nem vonható le olyan, a felperes által előadott következtetés, mely szerint csak abban az esetben lehet az adóbírság 200%, ha a jogosulatlanul igényelt összeg kiutalása meg is történt. Ez ellentétes a jogalkotó céljával, mely a rosszhiszemű, jogtalan előny szerzésre és a költségvetés megkárosítására irányuló magatartásokat kívánta szankcióval súlytani.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [30] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítéletnek elsődlegesen a hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására, új határozat hozatalára utasítását, másodlagosan a megváltoztatását, a megtámadott közigazgatási cselekmény elsőfokú határozatra is kiterjedő megsemmisítését és a közigazgatási szerv új eljárás lefolytatására kötelezését kérte a Kp. 121. § (1) bekezdése alapján. Jogszabálysértésként a keresetlevelében kifejtettekkal egyezően hivatkozott az Air. 90. § (2) bekezdésére, az Art. 64. § (1) bekezdésére. Álláspontja szerint a kiutalás előtti ellenőrzés tekintetében az ítéletnek az eljárási határidőre vonatkozó jogértelmezése téves. Az ellenőrzési határidőn túl szerzett bizonyítékok nem vehetők figyelembe, a szankció alkalmazásának, a bírság kiszabásának a joga elenyészik. Utalt az 5/2017. (III. 10.) AB határozat alapján meghozott Kfv.I.35.760/2016/6., és Kfv.I.35.142/2009. számú kúriai eseti döntésekre.
- [31] Kifejtette, hogy az ügyletnek a KMK vélemény 3. esetköre szerinti minősítése szükségtelenné teszi a rendeltetésellenes joggyakorlás vizsgálatát, ami fordítva is igaz.
- [32] Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe a közigazgatási perben a számlakibocsátó vizsgálatával kapcsolatban az alperes által csatolt bizonyítékokat. Hivatkozott a Kúria jogegységi eljárásban hozott 1/2013. KMJE határozatára (a továbbiakban: KMJE határozat). Előadta: az elsőfokú bíróság az adóitkot tartalmazó bizonyítékok csatolására felhívta az alperest, azonban az ítéletben ezek a bizonyítékok semmilyen összefüggésben nem kerültek értékelésre, így az ítélet a Kp. 78. § (2) bekezdésébe ütközik, indokolása hiányos, a Kp. 84. § (2) bekezdése szerint alkalmazandó a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. § (5)

- bekezdésében foglaltaknak nem felel meg. Az ítélet nem tartalmazza, az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok értékelésével miként jutott arra a megállapításra, hogy a számlakibocsátó a felperesre áthárított adó összegét nem fizette meg.
- [33] Hivatkozott az EUB C-255/02. számú (Halifax) ügyre, a rendeltetésellenes joggyakorlás vizsgálatánál alkalmazandó három lépcsős tesztre.
- [34] Utalt az Áfa tv. 55. § (1) bekezdésére, az Art. 100. §-ára, az adókötelezettséget érintő jogviszony alanyainak ellenőrzése során az adózónként eltérő minősítés tilalmára. Megítélése szerint az adóhatóság az ügylet valós gazdasági tartalom nélküliségére, az adókijátszási célra akkor hivatkozhatott volna, ha ezt a számlakibocsátó oldalán is vizsgálta, és megállapította volna, erre azonban nem került sor.
- [35] Vitatta a 200%-os mértékű adóbírság alkalmazásának jogszerűségét, fenntartva a keresetlevelében előadott jogi érveket. Jogsértésként az Art. 7. § 4. pontjára, 215. § (1), (4) bekezdéseire, 217. § (1) bekezdésére utalt.
- [36] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.
- [39] Az Air. 100. §-ára hivatkozással kapcsolatosan kifejtette, az ügyben figyelemmel volt a számlakibocsátónál végzett adóellenőrzés megállapítására, így eltérő minősítés nem áll fenn. Ehhez kapcsolódóan hivatkozott az EUB C-189/18. (Glencore) ügyben előterjesztett főtanácsnoki véleményre. Kifejtette, hogy a feltárt körülmények ismeretében az ügylet rendeltetésellenes felperesi joggyakorlás megvalósulása mellett a KMK vélemény 3. esete szerinti feltételnek is megfelel.
- [40] Az emelt szintű adóbírság tekintetében fenntartotta a közigazgatási eljárásban és a perben előadott érveit.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [42] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [45] A Kúria az elsőfokú bíróság érdemben helytálló ítéletének indokaival egyetért, azt megismételni nem kívánja. A felülvizsgálati kérelemben előadottakkal összefüggésben rögzíti, a perben eldöntendő jogkérdés az volt, hogy a felperes adólevonási jogát az adóhatóság a rendelkezésre álló bizonyítékok megfelelő értékelésével jogszerűen tagadta-e meg, illetőleg szabott ki 200%-os adóbírságot.
- [47] A Kúria álláspontja szerint a Kp. 78. §-ának a szabályait az elsőfokú bíróság nem sértette meg, a bizonyítékokat egyenként és összességében a megelőző eljárásban megállapított tényállással összevetve értékelte a bizonyítási súlyuknak megfelelően. A felperesi hivatkozással szemben az elsőfokú bíróság figyelembe vette a közigazgatási perben a számlakibocsátó társaságra vonatkozó, az alperes által csatolt bizonyítékokat, rögzítve, hogy a számlakibocsátó adóbevallását adóminimalizáló módon állította össze, a fizetendő adó összegét nem igazolt tételekkel ellentételezte. Az elsőfokú bíróság ítéletének [27], [32] bekezdéseiben megállapította, hogy a felperesre áthárított adó összegének tényleges megfizetése nem igazolt. Ez a megállapítás annyiban pontosításra szorul, hogy a számlakibocsátó a bevallott csekély összegű adót megfizette, azonban a kibocsátott számla szerinti teljes adótartalom megfizetése nem igazolt. Ennek hiányában pedig az elsőfokú bíróság végkövetkeztetése helyes volt.
- [48] A Kúria vizsgálta felperesnek a határidő túllépésével kapcsolatos hivatkozását. Az Art. és Air. egyaránt rendelkezik egyes adóhatósági eljárásokról, határidőkről, az eljárások kezdő és végső időpontjairól, időtartamokról. Az Art. 6. § (3) bekezdés *b*) pontja szerint, ha e törvény másként nem rendelkezik, az adó-visszaigénylés és az adó-visszatérítés tekintetében a költségvetési támogatásra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. Az Art. 64. §-a az adó, költségvetési támogatás kiutalási határideje címszó alatt az (1) bekezdésben kimondja, hogy az adózót megillető költségvetési támogatás kiutalásának esedékességéről e törvény vagy törvény rendelkezik. A költségvetési támogatást az igény (bevallás) beérkezésének napjától, de legkorábban az esedékességtől számított 30 napon belül, a visszaigényelt általános forgalmi adót 75 napon belül kell kiutalni. Az Art. 65. § (1) bekezdése szerint, ha az adóhatóság a kiutalást késedelmesen teljesíti, a késedelem minden napjára a késedelmi pótlékkal azonos mértékű kamatot fizet. A jogalkotó tehát az adóhatóság késedelmes teljesítése okán jogkövetkezményként késedelmi kamat fizetési kötelezettséget ír elő.
- [49] Az Air. 89. §-a határozza meg az ellenőrzés fajtáit, az (1) bekezdés rögzíti az ellenőrzés célját, mely lehet: a) ellenőrzéssel lezárt időszakot eredményező, az adó, a költségvetési támogatás alapjának és összegének vizsgálatára irányuló adóellenőrzés, b) egyéb adókötelezettségek teljesítésére irányuló, ellenőrzéssel lezárt időszakot nem keletkeztető jogkövetési vizsgálat, c) továbbá a (2) bekezdés szerint törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén ismételt ellenőrzés.
- [50] Az adóellenőrzés részletszabályait az Air. 90. §-a határozza meg:
(1) bekezdés: Adóellenőrzés keretében az adóhatóság az adózó adómegállapítási, adatbejelentési, bevallási kötelezettsége teljesítését adónként, támogatásonként és időszakonként vagy meghatározott időszakra több adó és támogatás tekintetében is vizsgálja.
(2) bekezdés: Az adózó által igényelt költségvetési támogatást, az adó-visszatérítést, adó-visszaigénylést a bevallási időszak ellenőrzéssel történt lezárásának hatályával a kiutalást megelőzően is vizsgálhatja az adóhatóság.
(3) bekezdés: Ha a kiutalás előtti ellenőrzés során az adóhatóság azt állapítja meg, hogy az igényelt költségvetési támogatásra, adó-visszatérítésre, adó-visszaigénylésre az adózó részben jogosult, az ezen részösszegre vonatkozó jegyzőkönyv alapján az adóhatóság a részösszeg kiutalásáról dönthet, míg az ellenőrzést a fennmaradó összeg tekintetében folytatja. A részösszegekre vonatkozó jegyzőkönyvek tekintetében észrevételnek nincs helye, az adózó észrevételeit a kérelemmel érintett teljes összeg kiutalás előtti ellenőrzésének megállapításait tartalmazó jegyzőkönyv átvételét követően teheti meg.
- [51] Az Air. 94. §-a az ellenőrzési eljárás határidejét szabályozza:
(1) bekezdés: Ha a jogszabály eltérően nem rendelkezik, az ellenőrzés lefolytatásának határideje:

- a) adóellenőrzés és ismételt ellenőrzés esetében 90 nap, a legnagyobb adóteljesítménnyel rendelkező adózók esetében és központosított ellenőrzés esetében 120 nap,
- b) jogkövetési vizsgálat esetében 30 nap.
- (2) bekezdés: Az (1) bekezdésben meghatározott határidőnél hosszabb határidőt törvény, rövidebb határidőt jogszabály állapíthat meg.
- (3) bekezdés: Az állami adó- és vámhatóság által végzett adóellenőrzés időtartama a csoportos adóalany, valamint az áfa-regisztrált adóalany kivételével a cégbejegyzéssel nem kötelezett adózó és a megbízható adózó esetén – feltéve, hogy az adózó az ellenőrzést nem akadályozza – nem haladhatja meg a 180 napot.
- (3a) bekezdés: Az önkormányzati adóhatóság által végzett adóellenőrzés időtartama a cégbejegyzésre nem kötelezett adózó esetén – feltéve, hogy az adózó az ellenőrzést nem akadályozza – nem haladhatja meg a 180 napot.
- (4) bekezdés: Az adóellenőrzés időtartama nem haladhatja meg a 365 napot.
- (5) bekezdés: Az ellenőrzés határidejét a megbízólevél kézbesítésétől, átadásától, illetve az általános megbízólevél bemutatásától, új eljárás lefolytatása esetén az új eljárás megkezdéséről szóló értesítés postára adásától, tárhelyen történő elhelyezésétől, illetve átadásától kell számítani.
- [52] Az Air 95. § (1) bekezdése az ellenőrzési határidő meghosszabbításáról rendelkezik, mely szerint az ellenőrzési határidőt indokolt esetben az ellenőrzést végző adóhatóság vezetője egyszer, adóellenőrzés esetében legfeljebb 90 napig, jogkövetési vizsgálat esetében legfeljebb 30 napig terjedő időtartammal meghosszabbíthatja. A meghosszabbított ellenőrzési határidőt rendkívüli körülmények által, indokolt esetben, az ellenőrzést végző adóhatóság indokolt kérelmére a felettes szerv egyszer, legfeljebb 90 napig terjedő időtartammal meghosszabbíthatja.
- [53] Az ellenőrzésre, a kiutalás előtti ellenőrzésre vonatkozó, idézett jogszabályi rendelkezések nem tartalmazzak tiltást tekintetben, hogy az adóhatóság ellenőrzést folytasson le olyan időszakban, amikor az adózó részéről benyújtott bevallásban feltüntetett adó-visszaigénylés miatt az adóhatóságnak az adózót megillető költségvetési támogatás kiutalásáról kell rendelkeznie. A jogalkotó kifejezetten megengedően rendelkezik az Air. 90. § (2) bekezdésében, amikor kimondja, hogy az adóhatóság az adózó által igényelt költségvetési támogatást, adó-visszatérítést, adó-visszaigénylést a bevallási időszak ellenőrzéssel történt lezárásának hatályával a kiutalást megelőzően is vizsgálhatja. Nincs jogszabályi rendelkezés arról, hogy adóellenőrzés esetén annak kezdő és végső időpontjának, időtartamának igazodnia kellene a vizsgálattal érintett időszakra vonatkozóan benyújtott, az adózót megillető költségvetési támogatás kiutalásának időpontjához. Ezt támasztja alá az Air. 90. § (3) bekezdése is, ami részbeni jogosultság esetén kimondja az elfogadott részösszeg kiutalását, a fennmaradó összegre vonatkozóan pedig előírja az ellenőrzés tovább folytatását, mely az ellenőrzésre irányadó törvényi rendelkezések alkalmazásával történhet.
- [54] A Kúria megállapította, az elsőfokú bíróság, illetőleg az alperes az ellenőrzési határidőre vonatkozó jogszabályokat helyesen értelmezte, az ügyintézési határidő túllépésére vonatkozó felperesi hivatkozás téves. Az adókiutalás illetve a kiutalás előtti adóellenőrzés két külön jogintézmény, önálló határidőkkel, a határidők elmulasztása esetén eltérő szankciókkal. Az adózót megillető, általa gyakorolt jog az adó-visszatérítés, ennek során feltárt esetleges adózási jogszabálysértés nem korlátozhatja az adóhatóság adóellenőrzési jogosultságát.
- [55] A felperes által befogadott számla alapjául szolgáló gazdasági eseménynek a KMK vélemény, valamint a rendeltetésellenes joggyakorlás szerinti minősítését is értékelte a Kúria.
- [56] A közigazgatási iratokból megállapíthatóan a gazdasági eseményt az elsőfokú adóhatóság az Áfa tv. 120. § a) pontja, a KMK vélemény alapján vizsgálta.
- [58] Az elsőfokú adóhatóság a KMK vélemény szempontjainak figyelembevételével végezte el a gazdasági események értékelését, megállapította az ügylet létrejöttét, a KMK vélemény 3. esetének fennállását, vizsgálta a felperes tudattartalmát, megállapítva a jogügyletben betöltött szerepét. Utalt a rendeltetésellenes joggyakorlására, megállapításait a KMK véleményre alapította.
- [59] A másodfokú adóhatóság a KMK véleményen alapuló értékelés mellett vizsgálat tárgyává tette, hogy az ügylet mennyiben felel meg a rendeltetészerű joggyakorlásnak.
- [60] A régi Art. 2. § (1) bekezdése és az Art. 1. §-a a joggal való visszaélés tilalmát azonos módon szabályozza.
- [63] A Kúria áttekintette a rendeltetészerű joggyakorlással kapcsolatban kimunkált kúriai gyakorlatot (Kfv.I.35.529/2006/9., Kfv.VI.35.575/2012/8., Kfv.I.35.520/2016/7., Kfv.I.35.404/2019/5., Kfv.I.35.070/2020/4., KGD 2019.96, KGD 2019.82).
- [64] A Kúria a Kfv.I.35.070/2020/4. számú ítélete [24] bekezdésében a régi Art. 2. § (1) bekezdése alapján mondta ki, hogy a rendeltetészerű joggyakorlás alapvető követelményébe ütköző gazdasági láncolat kialakítása esetén a gazdasági események értékelését nem csak a KMK véleményben foglaltak alapján kell elvégezni, nem csupán a gazdasági események valóságnak megfelelősege kell, hogy a vizsgálat tárgya legyen, hanem azt is vizsgálni kell, hogy az adójogszabályok rendelkezéseinek céljával ellentétes adóelőny megszerzését eredményezték-e az ügyletek.
- [65] A Kúria Kfv.I.35.352/2019/12. számú döntése szerint, ha az adóhatóság a levonási jogot a rendeltetésellenes joggyakorlásra hivatkozással tagadja meg, a KMK vélemény értelmezési szempontjai csak a szükséges eltérésekkel alkalmazhatók.
- [67] A Kúria szerint – hivatkozva ismertetett joggyakorlatára is – nem kizárt a kétféle vizsgálat egyidejű elvégzése, ezt azonban mindig egyedileg, az adott ügy tényállása alapján kell megítélni. Jelen felülvizsgálattal érintett eljárásban az adóhatóság feltárta az ügy szempontjából lényeges körülményeket, vizsgálta az ügylet létrejöttét, annak pénzügyi teljesítését, helytállóan mutatott rá a személyi összefonódások jelentőségére. B.S. a számlakibocsátó korábbi törvényes képviselője, majd vezető tisztségviselői jogviszonyának eltiltása után megbízási jogviszony alapján ugyan, de a

társaság tényleges irányítója volt a vizsgálattal érintett időszakban végig, emellett a felperes munkavállalója is. A felperes ügyvezetője B.S. lánya, az ingatlan, ahol a felülvizsgálattal érintett töltőállomás üzemel, felperes a B.S. fiának a cégétől bérlti. Helytállóan állapította meg az adóhatóság, hogy B.S. személye közös kapcsolódási pontot jelent a számlán szereplő felek között, mindkét társaság működésében tevékenyen részt vett, beleértve (a MOL Nyrt. nyilatkozata szerint) az üzleti tárgyalásokat, az érdemi megbeszéléseket, még a postai küldemények átvételét is.

- [68] Az adóhatóság által feltárt tények alapján, figyelemmel B.S. mindkét társaságnál betöltött aktív szerepére, a vizsgált ügyletben mindkét tényállási elem megvalósult: egyidejűleg megállapítható az Áfa tv. 120. §-ának megsértése a KMK vélemény 3. esete szerint, és az Art. 1. §-ában foglalt rendeltetészerű joggyakorlás sérelme. A felperesi hivatkozással szemben az adóhatóság az ügyletet helytállóan minősítette, és jogszerűen tagadta meg a felperes áfalevonási jogát.
- [69] A Kúria ezt követően vizsgálta az adóbírság kérdéskörét.
- [70] Az Art. 215. §-a az adóbírság alapját és mértékét határozza meg. Az (1) bekezdés alapján adóhiány esetén adóbírságot kell fizetni. Adóbírságot állapít meg az adóhatóság akkor is, ha az adózó jogosulatlanul nyújtotta be támogatási, adó-visszaigénylési, adó-visszatérítési kérelmét vagy igénylésre, támogatásra, visszatérítésre vonatkozó bevallását. (3) bekezdés kimondja, az adóbírság mértéke – ha e törvény másként nem rendelkezik – az adóhiány, illetve jogosulatlan igénylés 50%-a. A (4) bekezdés 2018. december 31-ig hatályos rendelkezése szerint az adóbírság mértéke az adóhiány kétszáz százaléka, ha az adóhiány a bevétel eltitkolásával, hamis bizonylatok, könyvek, nyilvántartások előállításával, felhasználásával, illetve a bizonylatok, könyvek, nyilvántartások meghamisításával, megsemmisítésével függ össze.
- [71] Az egyes adótörvények uniós kötelezettségekhez kapcsoló, valamint egyes törvények adóigazgatási tárgyú módosításáról szóló 2018. évi LXXXII. törvény (a továbbiakban: Mód. tv.) 138. § 29. pontja 2019. január 1-jei hatállyal az Art. 215. § (4) bekezdését módosította, mely szerint adóbírság mértéke az adóhiány, illetve jogosulatlan igénylés kétszáz százaléka, ha az adóhiány a bevétel eltitkolásával, hamis bizonylatok, könyvek, nyilvántartások előállításával, felhasználásával, illetve a bizonylatok, könyvek, nyilvántartások meghamisításával, megsemmisítésével függ össze.
- [72] Az adóhatóság adóbírság kiszabásáról az adóellenőrzés keretében feltárt adóhiány, a kiutalás előtti ellenőrzésen jogosulatlanul talált adó-visszaigénylés, költségvetési támogatás igénylés, adó-visszatérítési igény, továbbá az ismételt ellenőrzés során intézkedik.
- [73] A Mód. tv. Art. 215. § (4) bekezdését módosító 138. §-ához fűzött törvényi indokolás szerint a módosító rendelkezések jogtechnikai, jogalkalmazást segítő pontosítások, szövegpontosító rendelkezések voltak.
- [74] Az Art. 215. § (4) bekezdése 2019. január 1. előtt szövegszerűen nem tartalmazta a jogosulatlan igénylést, ez a módosítással került beiktatásra. Az Art. 215. § (4) bekezdésének logikai értelmezése

alapján megállapítható, amennyiben a jogalkotó a magasabb összegű adóbírság kiszabását csak adóhiány megállapításához kötötte volna, abban az esetben indokolatlan és szükségtelen lett volna a módosítása. A magasabb összegű bírság kiszabása kötelező nem csak adóhiány, hanem jogosulatlan igénylés esetén is a jogszabályi feltételek fennállása esetén, vagyis a módosítással beiktatott szövegrészre is vonatkozik a 215. § (4) bekezdés további, teljes rendelkezése. Ez azt is jelenti, hogy nem kell a jogosulatlan igénylés esetén a kiutalásnak megtörténnie ahhoz, hogy a kettőszáz százalékos bírság kiszabható legyen.

(Kúria Kfv. VI.35.036/2023/7.)

313I. Ha a közigazgatási szerv jogszabály rendelkezése folytán több különböző hatáskört gyakorol, akkor az azokra vonatkozó szabályokat hatáskörönként elkülönítve kell alkalmaznia. Nem párosíthatja önkényesen a különböző hatáskörben gyakorolható hatósági jogköröket. A megismételt eljárásra vonatkozó iránymutatás köti a hatóságot.

II. Lényeges eljárási szabályszegés esetén azonban az csak a határozat megsemmisítésére okot adó eljárási hibák kiküszöbölésére terjed ki, nem vonatkozik a kötőerő az olyan anyagi jogi jogsértések tekintetében, amelyeket a közigazgatási bíróság érdemben nem bírált el.

A megismételt eljárásra irányuló bírói útmutatásra való hivatkozásból nem következhet közvetlenül, külön indokolás nélkül, az ügyfél értesítésének mellőzése vagy az ügyintézési határidő lerövidítése [2017. évi I. törvény (Kp.) 85. § (1) bek.; 2016. évi CL. törvény (Ákr.) 2. § (1) bek., 81. § (1) bek., 103. § (4) bek., 104. § (1) bek. b) pont].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes 2021. március 18. napján az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 104. § (1) bekezdés a) pontja alapján hivatalból indított hatósági eljárást az állattartási szabályok megsértése miatt a felperessel szemben haszonállat tartásával kapcsolatban. Ezen eljárás során az alperes munkatársai 2021. március 18. napján az Ákr. 70. §-a szerinti azonnali eljárási cselekmény keretében helyszíni ellenőrzést végeztek a felperes által fenntartott állattartási helyeken. A helyszíni ellenőrzésről készült 006733. sorszámú jegyzőkönyvben a felperes állattartási tevékenységével kapcsolatban több szabálytalanság is rögzítésre került, melyek alapján az alperes állatvédelmi bírságot állapított meg. Kötelezte továbbá felperest, hogy 2021. május 30. napjáig a juhok tartását szüntesse meg. A felperes kereseti kérelme folytán a Miskolci Törvényszék a 2022. január 26. napján meghozott 5.K.700.855/2021/14. számú végzésével kijavította, 2021. december 13. napján kelt 5.K.700.855/2021/10. számú ítéletével az alperes BO/031/ÁÉ/00442-10/2021. iktatószámú határozatát megsemmisítette és az alperest új eljárásra kötelezte.
- [2] A bíróság a rendelkezésre álló adatok alapján összességében arra a következtetésre jutott, hogy az alperes a határozathozatal alapjául szolgáló hatósági

- eljárás során a szükséges eljárási cselekményeket lefolytatta, melynek alapján – a felperesi nyilatkozatokra és bizonyítási indítványokra is figyelemmel – a tényállás kellő mértékben feltárára került, ugyanakkor a meghozott határozat számos ponton jogszabályellenes. A határozat indokolása nem tartalmaz arra vonatkozó okfejtést, hogy a megállapított tényállás mely releváns elemei felelnek meg az indokolásban felsorolt egyes jogszabályi rendelkezéseknek, és annak alapján konkrétan milyen szabályszegés volt megállapítható a felperes állattartási tevékenysége kapcsán. Mivel ezen lényeges eljárási szabályszegés önmagában megalapozta a határozat megsemmisítését, ezért a bíróság a felperes részéről kifejtett, további anyagi jogi kifogások megalapozottságáról érdemben nem foglalt állást.
- [3] A megismételt eljárásra vonatkozó iránymutatásában a bíróság előírta az alperesi hatóság számára, hogy a határozatnak tartalmaznia kell a hatóság által feltárt tényállás részletes, szövegszerű ismertetését, nem elegendő a hatósági ellenőrzésről készült jegyzőkönyv megállapításainak felsorolása. Rögzítette azt is, hogy alperesnek a határozatában számot kell adnia arról, hogy mely releváns tényállási elemből milyen jogkövetkeztetést vont le, vagyis konkrétan mely jogszabályi rendelkezéssel egybevetve állapította meg a felperes szabályszegésének tényét és a kiszabott állatvédelmi bírság jogalapját. Eszerint tehát az alperesnek részletesen ki kell fejtenie, hogy mely kifogásolt felperesi magatartás, konkrétan milyen szabályszegést valósított meg.
- [4] A megismételt eljárás eredményeként az alperes a 2022. március 4. napján meghozott BO-031/AÉ/00228-2/2022. számú határozatával a felperest 1 000 000 forint állatvédelmi bírság és 2029 forint eljárási költség megfizetésére kötelezte. A juh állatfaj tartásától 8 évre eltiltotta. Kötelezte továbbá felperest, hogy 2022. május 30-ig a juhtartását szüntesse meg.
- [5] Az ismét megállapított tényállás alapján a felperes azon mulasztásával, mely szerint a tartási helyen az állattartás regisztrálását az illetékes hatóságnál nem kezdeményezte és ennek ellenére az említett tartási helyen 21 db juhot – nem megfelelő körülmények között – állandó vagy időszakos jelleggel tartott, megsértette a tartási helyek, a tenyészetek és az ezekkel kapcsolatos egyes adatok országos nyilvántartási rendszeréről szóló 119/2007. (X. 18.) FVM rendelet (a továbbiakban: 119/2007. FVM rendelet) 3. § (1) bekezdésében, 4. § (1) bekezdés *a*) pontjában, valamint 10. § (4) bekezdés *a*) pontjában foglaltakat. Az ugyanitt elhelyezett 14 db juh takarmány és ivóvíz nélkül, szinte teljes sötétségben, valamint 6 db állat – takarmány nélkül, nem megfelelő mennyiségű ivóvízzel történő – elhelyezése sérti az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény (Avtv.) 4. § (1) bekezdését, valamint 5. § (1) bekezdésében írtakat, továbbá a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet 8. § (2) és (5) bekezdésének rendelkezéseit is. A felperes az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletről szóló 2008. évi XLVI. törvény (a továbbiakban: Éltv.) 6. § (1) és (2) bekezdésének előírásait is megszegte. A helyszínen talált 2 db elhullott állat, egyes állatok gyapjúhullásának ténye, valamint az állatlétszám nagymértékű csökkenése alapján az alperes megállapította azt is, hogy a felperes nem tett eleget a hivatkozott FVM rendelet 12. § (1) és (2) bekezdésében foglalt előírásoknak, továbbá az Éltv. 18. § (1) bekezdés *f*) és *h*) pontjában írtaknak sem. Az állatok felügyelete nem volt biztosított, amely magatartásával a felperes megsértette az Éltv. 18. § (1) bekezdés *a*) pontját, valamint a hivatkozott FVM rendelet 11. § (1) és (2) bekezdését is. Rögzítette azt is a határozat, hogy felperes a hatóság felszólítására nem mutatta be az állományára vonatkozó juh létszámnnyilvántartót, ezáltal az állományában bekövetkezett létszám- és állapotváltozásokat igazolni nem tudta. Ezen mulasztásával pedig megsértette a juh- és kecskefélék egyedeinek Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszeréről szóló 182/2009. (XII. 30.) FVM rendelet (ENAR rendelet) 11. §-ában és 19. § c) bekezdésében foglaltakat, valamint a hivatkozott FVM rendelet 13. §-ában írtakat és az Éltv. 18. § (1) bekezdés *b*) pontjait is. A felperes megsértette az Éltv. 19. § (1) bekezdésének előírásait, valamint a fertőző szivacsos agyvelőbántalmak megelőzéséről, az ellenük való védekezésről, illetve leküzdésükről szóló 179/2009. (XII. 29.) FVM rendelet 19. § (1) bekezdését.
- [6] Az állatvédelmi bírság kiszabása kapcsán a határozat idézte az Avtv. 43. §-át, a bírság mértékének kiszámítása körében pedig az állatvédelmi bírságról szóló 244/1998. (XII. 31.) Korm. rendelet 1–4. mellékletében foglaltakat, valamint a közigazgatási szabálysértések szankcióiról szóló 2017. évi CXCV. törvény (Szankció tv.) rendelkezéseire is hivatkozott. Az eljárási költségek viselésére vonatkozó rendelkezés alapjául pedig az Éltv. 46. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakat jelölte meg.
- A kereseti kérelem és a védírat**
- [7] A felperes keresetében az alperesi határozat megsemmisítését kérte a bíróságtól.
- [8] Az alperes védíratában a kereset elutasítását kérte, a keresettel támadott határozatban foglalt ténybeli és jogi indokait változatlanul fenntartotta.
- A jogerős ítélet**
- [9] Az elsőfokú bíróság ítéletével a kereset elutasította.
- [10] Megállapította, hogy jelen peres eljárás kereteit alapjaiban meghatározta az a tény, miszerint a keresettel támadott alperesi határozat a Miskolci Törvényszék 5.K.700.855/2021/10. számú ítéletének rendelkezése szerint megismételt eljárásban született. A bíróság ezen ítélete kizárólag az indokolási kötelezettség teljesítése kapcsán állapított meg jogszabálysértést az alperesi határozattal összefüggésben. Ebből következően tehát az új eljárásra vonatkozóan kizárólag ebben a körben adott iránymutatást az alperesi hatóság számára, amikor meghatározta, hogy a meghozatalra kerülő határozatban az alperesnek milyen módon kell eleget tennie indokolási kötelezettségének. A felperes további eljárási kifogásait nem találta megalapozottnak ítéletében. Így kifejezetten rögzítette, hogy az alperes a hatósági eljárás során a szükséges eljárási cselekményeket lefolytatta, melynek alapján a tényállás kellő mértékben feltárta. Szintén alaptalannak találta a felperes ügyféli

- jogainak sérelmével kapcsolatos kifogásokat, továbbá a 2021. március 18. napján lefolytatott peres eljárás során már elbírálásra kerültek, az elsőfokú bíróság érdemben nem vizsgálta. Mindezek alapján alaptalanul hivatkozott a felperes ismételt az alperes tényállás-tisztázási kötelezettségének elmulasztására, illetve a helyszíni szemle lefolytatásának körülményeit is megalapozatlanul sérelmezte. Ennek körében pedig nyilvánvalóan indokolatlanul kifogásolta azt is, hogy a megismételt eljárás során újabb helyszíni ellenőrzés lefolytatására nem került sor, továbbá, hogy a hatóság nem vette figyelembe a felperes által előterjesztett további bizonyítékokat, bizonyítási indítványokat, így különösen a felperessel szemben indult büntetőeljárás adatait. Az alperesnek a megismételt eljárás során a bíróság iránymutatása szerint semmilyen további eljárási cselekményt nem kellett lefolytatnia, hanem kizárólag az Ákr. 81. § (1) bekezdésének megfelelően az indokolási kötelezettségét kellett teljesítenie a határozata kapcsán.
- [12] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az alperes a megismételt eljárás eredményeként meghozott 2022. március 4. napján kelt határozatában az indokolási kötelezettségének kellő mértékben eleget tett. A határozatában kellő részletességgel ismertette az általa feltárt tényállást, az annak alapjául szolgáló bizonyítékok megjelölésével együtt, továbbá a határozat indokolásából a mérlegelés szempontjai is megállapíthatók, valamint abból a bizonyítékok mérlegelésének az okszerűsége is kitűnik. Határozatában számot adott arról is, hogy mely releváns tényállási elemről, milyen jogkövetkeztetést vont le, vagyis konkrétan mely jogszabályi rendelkezéssel egybevetve állapította meg a felperes szabályszegésének tényét és a kiszabott állatvédelmi bírság jogalapját. Következésképpen tehát az alperesi határozat a bíróság iránymutatásában foglaltakat maradéktalanul teljesítette.
- [13] Az ítélet indokolása szerint az alperes a megismételt eljárás során az Ákr. vonatkozó rendelkezéseit betartotta a keresettel támadott határozat meghozatala kapcsán. E tekintetben alapvetően a felperes azon eljárási kifogását illetően kellett állást foglalnia, mely szerint a határozat az Ákr. 104. § (1) bekezdés *b)* pontját, illetve a 104. § (3) bekezdés *a)* pontját megsértette, amikor a hatóság felperest nem értesítette az eljárás megindításáról, illetve az ügyintézési határidőt lényegesen túllépte a határozat meghozatalakor.
- [14] Az elsőfokú bíróság ennek kapcsán helytállóan ítélte azt az alperesi álláspontot, mely szerint a határozat meghozatala során az Ákr. 104. § (3) bekezdés *a)* pontja szerinti eljárás lefolytatása esetén mellőzhető volt a felperes értesítése az eljárás megindításáról, amely esetben azonban a hatóság döntésének az eljárás megindításától számított 8 napon belül meg kell születnie. Nem fogadta el ugyanakkor azon alperesi jogértelmezést, mely szerint ez esetben az eljárás megindításának a napja egybeesik a határozat meghozatalának időpontjával, mivel megítélése szerint ez a jogi álláspont az Ákr. vonatkozó rendelkezéseiből nem vezethető le. A felperessel egyezően leszögezte, hogy a kijavított ítéletnek az alperes részére történt kézbesítésével, 2022. január 27. napján vette kezdetét a megismételt eljárás ügyintézési határideje, amely az Ákr. 104. § (3) bekezdés *a)* pontja szerinti eljárási rend figyelembe vételével 2022. február 4. napján zárult.
- [15] Mivel az alperes csak 2022. március 4. napján hozta meg a megismételt eljárás során a határozatát, ezért a felperes helytállóan hivatkozott az ügyintézési határidő elmulasztására mint eljárási szabálysértésre az alperesi hatóság részéről. Mindazonáltal a bíróság leszögezte, hogy a Kúria következetes gyakorlata szerint az ügyintézési határidő elmulasztása a hatóság részéről nem szükségképpen minősül az ügy érdemére kiható eljárási szabálysértésnek. Ennek megítélése szempontjából ugyanis vizsgálandó, hogy az ügyfél ténylegesen milyen joghátrányt szenvedett el ezen eljárási szabálysértéssel összefüggésben. Az elsőfokú bíróság ebből a szempontból az Ákr. 104. § (3) bekezdés *a)* pontja szerinti ügyintézési határidő elmulasztását nem minősítette az ügy érdemére kiható, lényeges eljárási szabálysértésnek.
- [16] Tekintve, hogy a bíróság az 5.K.700.855/2021/10. számú ítéletével az alperesi határozat kapcsán megállapított lényeges eljárási szabálysértés miatt döntött a határozat megsemmisítéséről és az új eljárás elrendeléséről, a bíróság a korábbi perben a felperes anyagi jogi kifogásainak megalapozottságáról érdemben nem foglalt állást, mint ahogyan azt az ítélet indokolásának [33] bekezdése rögzítette is. Az elsőfokú bíróság ezért az előtte folyó per során vizsgálta a felperes anyagi jogi kifogásait.
- [17] Megállapította, hogy az alperes határozatában részletesen felsorolásra kerültek a haszonállat tartására vonatkozó jogszabályi előírások, követelmények, valamint azon egyéb jogszabályi rendelkezések is, melyeket a felperes állattartási tevékenysége során megsértett. A határozat indokolásából egyértelműen és konkrétan beazonosítható, hogy a felperes mely szabályszegő magatartása, illetve mulasztása, konkrétan mely jogszabályi rendelkezés megsértését eredményezte. Mindezek alapján pedig az alperesi határozat az Ávtv. 43. §-ára történő utalással helytállóan vont le következtetést arra nézve, hogy az állatvédelmi bírság kiszabásának, valamint az ott meghatározott egyéb jogkövetkezmények alkalmazásának van helye a felperessel szemben. A bíróság hangsúlyozza egyben, hogy az Ávtv. 43. §-a szerinti jogkövetkezmények alkalmazásához elegendő az is, hogy az állatok védelmére, kíméltére vonatkozó jogszabály egyetlen előírása megsértésre kerüljön, ugyanakkor a felperes esetében számos, lényeges súlyú szabályszegés is feltárára került.
- [18] Az állatvédelmi bírság mértékének megállapítása kapcsán az elsőfokú bíróság helytállóan találta az alperes által alkalmazott számítási metódust. Megállapította egyben, hogy az alperes határozata nemcsak azt részletezi, hogy a vonatkozó 244/1998. (XII. 31.) Korm. rendelet 1–4. számú mellékleteinek mely pontja alapján, milyen szorzókat vett figyelembe, hanem azokat a mérlegelési

- szempontokat is megjelöli, amelyek alapján a felperes terhére rótt szabályszegések súlyozása, vagyis a mérlegelés okszerűsége is megállapítható.
- [19] Az alperes eszerint helytállóan vette figyelembe, hogy a felperessel szemben korábban hasonló jellegű jogsértés miatt 810 000 forint összegű állatvédelmi bírság kiszabására került sor, így a jelen határozatban megállapított állatvédelmi bírság összege erre tekintettel sem minősül eltúlzottnak.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [20] A felperes felülvizsgálati kérelmében kérte az ítélet és a közigazgatási határozat megsemmisítését.
- [21] Számos kifogást tett a megismételt eljárásra vonatkozó szabályok megsértése körében. Az eljáró alperesi hatóság ezek szerint elvonta az Ákr. által biztosított jogait. Mindenekelőtt az ügyet egyszerű megítélésűnek minősítette, az így alkalmazható sommás eljárásban túllépte a határozat hozatalára rendelkezésre álló 8 napos határidőt. Innentől kezdve a teljes eljárás szabályait kellett volna alkalmaznia a megismételt eljárásban. Ennek hiányában viszont már szabályellenesen nem értesítette a felperest az eljárás megindításáról, nem jelölte meg annak kezdő és befejező napját, nem hívta fel őt az indítványtételi és bizonyítékok előterjesztése vonatkozó jogainak gyakorlására.
- [22] Az elsőfokú bíróság ítéletére vonatkozóan állította, hogy a Miskolci Törvényszék nem vizsgálta hivatalból sem és indítványra sem, hogy a közigazgatási határozat három különböző eljárást egy eljárásba vegyítve bírált el. Ezért nem lett volna alkalmazható a határozatban kiszabott bírság összege, ami a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 85. § (3) bekezdésének sérelme. Nem jelölte meg ugyanis azokat a jogszabályokat, amelyek előírják például a takarmány minőségét, a víz, illetve takarmány mennyiségét. Nem felelt meg indokolási kötelezettségének, határozata nem tartalmazta sem az alperes illetékességét, sem a hatáskörét, sem azt, hogy milyen jogszabályon alapult az eljárás lefolytatása. Helytelen az erre vonatkozó hivatkozása.
- [23] A felperes tételesen kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság nem vizsgálta az alperes eljárásában az általa hivatkozott jogsértéseket a tényállás megállapítása és minősítése körében. Az ügyféli álláspont kifejtésére eszerint nem volt lehetősége. A hatóság az állatjelöléssel, állattartási hely bejelentésével, állattartással, állatvédelmi előírásokkal és állat-egészségügyi szabályok megsértésével kapcsolatos megállapításokat tett, melyeket a földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről 383/2016 (XII. 2.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 383/2016. Korm. rend.) alapján élelmiszerlánc-felügyeleti hatóságként, élelmiszerlánc- felügyeleti eljárás keretében kellett volna elbírálnia, a meghozott határozat azonban egyszerre tartalmaz állatvédelmi, valamint az élelmiszerláncról és hatósági felügyeltéről szóló törvény hatálya alá tartozó elemeket (állatlétszám be nem jelentése, fűlszámok hiánya, állattartó telep be nem jelentése). A hatóság tehát több különböző eljárásra vonatkozó kijelölő hatásköri rendelkezést összevonva egy eljárásban egy bírságot kiszabva állapított meg állatvédelmi bírságot olyan jellegű állítások alapján, melyekre kizárólag élelmiszerlánc-felügyeleti bírság kiszabásának lenne helye. Nem tartozik ugyanakkor az állatvédelmi hatóság hatáskörébe, és állatvédelmi bírság alapjául sem szolgálhat a 119/2007. (X. 18.) FVM rendelet megsértésének szankcionálása állatvédelmi eljárásban.
- [24] Az új eljárást elrendelő ítélet indoklása kizárólag a határozat helyszíni szemle jegyzőkönyvön alapuló tényállás megállapítása és a tényállásból levont jogi következtetések tekintetében írt elő indoklási kötelezettséget a megismétlésre kerülő eljárásban az alperes részére. Így nem volt lehetősége, hogy a tényállás megállapításával és a jogi következtetések levonásával kapcsolatban indítványt tegyen, illetve, hogy meghallgassák. Mindezen indokok miatt vele szemben csak lényegesen kisebb összegű bírság kiszabásának lenne helye.
- [25] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Álláspontja szerint a felperes a keresetében foglaltakat ismételte meg. Határozata a hatáskör és illetékességi hivatkozásokat tartalmazza. A felperes továbbá valójában az előzményi ítéletet vitatja, ami jelen perben már nem tehető kérdésessé, a megismételt eljárásában kötve volt a bíróság iránymutatásához. Eszerint csak indokolási kötelezettség terhelte, tényállásfeltárási kötelezettségének már eleget tett.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [26] A felülvizsgálati kérelem alapos.
- [27] A Kp. 115. § (2) bekezdése értelmében alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdés, valamint 100. § (2) bekezdés *b)* pontja alapján a Kúria a jogerős ítéletet csak a felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem keretei között, a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogsértések körében vizsgálhatta felül.
- [28] A Kp. 2. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a bíróság feladata, hogy eljárásával a közigazgatási tevékenységgel megvalósított jogsértéssel szemben – erre irányuló megalapozott kérelem esetén – hatékony jogvédelmet biztosítson.
- [29] Az elsőfokú bíróság helyesen mutatott rá, hogy a keresettel támadott alperesi határozat a Miskolci Törvényszék 5.K.700.855/2021/10. számú ítéletének rendelkezése szerint megismételt eljárásban született. Jelen perben ezért alapvetően abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az ítéletben meghatározott követelmények teljesültek-e a határozat meghozatala során, vagyis a hatóság az új eljárásra vonatkozó bírósági iránymutatásnak maradéktalanul eleget tett-e.
- [30] Helytálló az is, hogy a korábbi peres eljárás során már elbírálásra került kérdéseket, az elsőfokú bíróság érdemben nem vizsgálta, azok kapcsán csupán visszautalt az 5.K.700.855/2021/10. számú ítélet indokolásának [26]–[28] bekezdéseiben foglaltakra.
- [31] Az alperesnek a megismételt eljárás során a bírósági iránymutatás szerint tehát semmilyen eljárási cselekményt nem kellett lefolytatnia, hanem kizárólag az Ákr. 81. § (1) bekezdésének megfelelően az indokolási kötelezettségét kellett teljesítenie.
- [32] A Kúria szerint azonban tévedett az elsőfokú bíróság jelen felülvizsgálattal érintett ítélete indoklásának [66] pontjában, amikor az eddigiekből arra jutott,

- hogyan az alperes a megismételt eljárás eredményeként meghozott 2022. március 4. napján kelt határozatában az indoklási kötelezettségének kellő mértékben eleget tett.
- [33] A 383/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet 5. § (1) bekezdés *e*) pontja szerint a Kormány állatvédelmi hatóságként az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró járási hivatalt jelöli ki. A határozat indoklása és az elsőfokú bíróság ítélete is rendre hivatkozzák az Avtv. és végrehajtási rendeletei mellett az Éltv. előírásait. Az állatvédelem és az élelmiszerlánc-biztonság szabályozási tárgyként azonban nem azonosak. Két külön szabályozási tárgyról van szó, amelyek egymástól elhatárolódnak. Az a körülmény, hogy a hozzájuk kapcsolódó hatáskörök gyakorlója 2020 óta azonos szerv, azaz a járási hivatal, nem jelenti azt, hogy a meghatározott jogviszonyok elemei egymással korlátlanul felcserélhetők. Állatvédelmi bírságot például csak állatvédelmi szabály megsértéséért lehet kiszabni. Ha ugyanis az élelmiszerlánc biztonsága került veszélybe, akkor élelmiszerlánc-felügyeleti vagy más az Éltv.-ben meghatározott bírság kiszabásának van helye. Mindenekelőtt az következik ebből a disztinkcióból, hogy az alperesnek az eljárásra való felhatalmazása hatásköri alapját meg kellett volna pontosan határozni, majd pedig annak megfelelően, vagyis e keretek között maradván eljárását lefolytatnia, e felhatalmazáshoz tételesen igazodva hatáskörét gyakorolnia és járási kötelezettségeit teljesítenie, és ezeket a határozatok indoklásában követhetően levezetve bemutatni.
- [34] Mindez a határozat indoklásából nem derül ki, abból nem állapítható meg, hogy a felperes mely magatartását milyen hatáskörben, melyik jogszabály mely rendelkezésébe ütközőnek tartja az alperes. Az új eljárásra vonatkozó iránymutatásnak így nem tett eleget.
- [35] Az elsőfokú bíróság a továbbiakban helyesen vizsgálta azt is, hogy alperes a megismételt eljárás során az Ákr. vonatkozó rendelkezéseit betartotta-e a keresettel támadott határozat meghozatala kapcsán. Ebben a tekintetben a felperes kifogásolta, hogy az alperes megsértette az Ákr. 104. § (1) bekezdés *b*) pontját, illetve a 104. § (3) bekezdés *a*) pontját, amikor a felperest nem értesítette az eljárás megindításáról, illetve az ügyintézési határidőt lényegesen túllépte a határozat meghozatalakor. A Kúria e kérdés megítélésakor a Kfv.IV.37.179/2021/6. számú ítéletében foglaltakat követte.
- [36] Az Ákr. 104. § (1) bekezdés *b*) pontja szerint a hatóság az illetékességi területén hivatalból megindítja az eljárást, ha [b]) erre bíróság kötelezte. Az Ákr. 104. § (3) bekezdés *a*) pontja kimondja, hogy a hivatalból eljárás az első járási cselekmény elvégzésének napján kezdődik, megindításáról az ismert ügyfelet a hatóság értesíti. Az értesítés csak akkor mellőzhető, ha [a]) az eljárás megindítása után a hatóság nyolc napon belül dönt vagy az eljárást megszünteti.
- [37] A Kúria szerint az alperes helytelenül állapította meg, hogy a megismételt eljárás alapjául szolgáló bírói útmutatás a tényállás feltártságára vonatkozóan egyben azt is jelenti, hogy az eljárás szabályokat ne kellene maradéktalanul betartania. A tényállás megállapított voltából nem következik, hogy a jogi minősítés meghatározása tekintetében az ügyfél jogait ne kellene biztosítani.
- [38] Értelemszerűen erre az iránymutatásnak, vagyis az Ákr. szabályainak betartására külön nem kellett kitérnie, az iránymutatásnak arra kellett vonatkoznia, hogy a megismételt eljárásban miként lehet orvosolni a határozat megsemmisítésére okot adó lényeges járási hibát. A Kúria utal a Kfv.IV.37.119/2021/5. számú ítéletére, amelyik indoklásának [21]–[22] bekezdéseiben rámutatott, hogy a megismételt eljárás során az ügyféli jogok gyakorlásának biztosítása ugyanolyan alapvető követelmény, mint az alapeljárásban. Márpedig azok sérelmével lényeges garanciális jogok sérülnek, ami az ügy érdemére is kiható jogszabálysértést valósít meg.
- [39] Az alperes a megismételt eljárásban leegyszerűsítve értelmezte a bírói iránymutatást a bizonyítékok értékelése vonatkozásában teljes körűnek. A felperes meghallgatásának hiányában nem reagálhatott annak hatásköri aggályára, a jogi minősítés vitatására. A nyolc napon belüli döntést pedig nem támasztotta alá indokokkal. A határozatból nem állapítható meg, hogy az alperes milyen eljárást is folytatott le, annak mi a jogi alapja és e szerint mennyi az ügyintézési határidő. Így az ügyintézési határidő túllépése körében sem lehet megalapozott döntést hozni.
- [40] Az ügyintézési határidő túllépése esetén ugyanis figyelembe veendő az Árt. 103. § (4) bekezdése is.
- [41] Az alperes a tényállás tisztázottságának ürügyén tulajdonképpen az Ákr. 41. §-a szerinti sommás eljárást idéző módon járt el, holott ennek feltételei az előbbieket szerint, továbbá mert eleve volt ellenérdekű ügyfél, egyáltalán nem álltak fenn. Az elsőfokú bíróság e jogsértéseket a Kp. 89. §-ába ütközően, azaz maga is jogellenesen, nem állapította meg.
- [42] Az új eljárásra kötelező ítélet tartalmazta indoklásának [33] bekezdésében, hogy az alperes megelőző eljárásban vétett lényeges járási szabályszegése önmagában megalapozta a határozat megsemmisítését, ezért a bíróság a felperes részéről kifejtett, további anyagi jogi kifogások megalapozottságáról érdemben nem foglalt állást. A megismételt eljárásban a felperes érvek érdemi vizsgálata ugyancsak elmaradt. A hatáskör kérdésének tisztázására nem kerül sor. Ennek elmaradása önmagában is jogellenes, továbbá az elsőfokú bíróság ítéletére érdemben is kihat, hiszen eljárásában a felperes szóban forgó érveit akként nem vizsgálta, mintha a megelőző eljárás erről már döntött volna. A felperes helyesen érvelt, hogy keresete így lényegi részében továbbra is kimerítetlen maradt, ami által sérült a Kp. 85. §-ának (1) bekezdése.
- [43] Összességében a Kúria szerint az alperes eljárása az Ákr. 2. § (1) bekezdésének, 81. § (1) bekezdésének, 104. § (1) bekezdésének *b*) pontja, 103. § (4) bekezdése; az elsőfokú bíróság ítélete e jogellenességek megállapításának elmulasztása miatt a Kp. 85. § (1) bekezdésének sérelme okán jogellenes.
- [44] A Kúria az elsőfokú bíróság ítéletét erre tekintettel a Kp. 121. § (1) bekezdés *b*) pontja alkalmazásával úgy változtatta meg, hogy a támadott határozatot megsemmisítette és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [45] A megismételt eljárásban az alperesnek a megelőző ítélettel elbírált kérdéseket továbbra sem kell

vizsgálja. Az eljárás megindításáról azonban értesítenie kell a felperest, hatáskörét tisztázni kell, ennek alapján pontosan meg kell határozni, hogy milyen jogsértések valósultak meg és ehhez kell hozzárendelnie a megfelelő jogkövetkezményeket; meg kell jelölnie, hogy milyen eljárást folytat le, az annak megfelelő ügyintézési határidőt be kell tartania és az Ákr. szerinti ügyféli jogokat maradéktalanul biztosítania kell.

- [46] Tekintettel az ügyben megállapított eljárásjogi jogsértésekre, a Kúria az anyagi jogi kifogásokat érdemben nem vizsgálta.

(Kúria Kfv.VI.37.289/2023/6.)

314I. Hatásköri rendelkezés alapján jogszerű a gyógyászati segédeszközökkel kapcsolatos államigazgatási feladatokat ellátó szervnek a közigazgatási eljárásba szakhatóságként történő bevonása az olyan fogyasztóvédelmi eljárásba, amelynek tárgya annak megítélése, hogy a forgalmazott eszköz gyógyászati eszköz, avagy sem. II. A közreműködő szakhatóság alperesként történő perbeállítása – kereseti kérelem hiányában – a konkrét ügy körülményei alapján a bíróság által eldöntendő kérdés [2006. évi CXVIII. törvény (Gyftv.) 17. § (4) bek.; 531/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet (Korm. rendelet) 1. §; 1997. évi CLV. törvény (Fgytv.) 47/C. § (1) bek.].

A felülvizsgálati kérelem elbírálása szempontjából lényeges tényállás

- [1] A felperes az üzletében egészségügyi állapotfelmérést követően különböző eszközöket kínál eladásra.
- [2] Az alperes a 2021. március 10. napján kelt, BP/2200/02713-3/2021. számú határozatában a felperes terhére 500 000 forint fogyasztóvédelmi bírságot szabott ki. Megállapította, hogy a felperes által forgalmazott termékek orvostechnikai eszközöknek minősülnek, és kilenc termék forgalmazását megtiltotta. Az állapotfelméréshez használt készülék további használatát megtiltotta. Kötelezte a felperest arra, hogy a jövőben tartózkodjon a határozat indokolásában részletezett tisztességtelen kereskedelmi gyakorlattól és a feltárt jogsértés megszüntetése érdekében tett intézkedéseiről 15 napon belül írásban értesítse.
- [3] Az alperes döntését az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet (a továbbiakban: OGYÉI) szakhatósági állásfoglalására alapította, melyet az egyes közérdeken alapuló kényszerítő indok alapján eljáró szakhatóságok kijelöléséről szóló 531/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rend.) 1. §-a, az 1. számú melléklet 6. táblázata 5–6. pontjai alapján kért meg. Eszerint a felperes által forgalmazott kilenc termék orvostechnikai eszköz, a hatásmódjára, felhasználási területére és a termékkel kapcsolatos kereskedelmi kommunikációban foglaltakra tekintettel. A termékek egyike sem került jogszerűen forgalomba, nem is forgalmazhatók jogszerűen. Az állapotfelméréshez használt eszköz is orvostechnikai eszköz, de nincs és nem is volt érvényes EK megfelelőségi tanúsítványa, ezért a megfelelőségértékelési eljárás igazolhatóan nem került lefolytatásra. Enélkül orvostechnikai eszköz

forgalomba hozni és a jogszabályok szerinti CE megjelöléssel ellátni nem lehet, illetve a termék felhasználása, teljesítőképessége vagy annak hiánya potenciálisan veszélyes lehet, mivel a vizsgálat és annak eredménye nem tekinthető validnak. A kijövő adatokat semmilyen módon nem interpretálhatja egészségügyi végzettséggel nem rendelkező személy.

- [4] Az OGYÉI állásfoglalása szerint a termékeket orvostechnikai eszközként lehetett volna forgalomba hozni, ugyanakkor ezek egyike sem került jogszerűen forgalomba. Az orvostechnikai eszköznek minősülő termékek jogosultság nélküli értékesítése megvalósítja a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Fttv.) mellékletének 9. pontjában foglaltakat, az a látszat keletkezett ugyanis, hogy a forgalmazás jogszerű. A csomagoláson használt címke megtévesztő tartalmú, mert abból úgy tűnik, a termékek wellness eszközök, használatuk egészségkárosodást nem okozhat, miközben az orvostechnikai eszközök ajánlása nem véletlenül kötött szakmai végzettséghez, a nem megfelelő alkalmazás akár az egészségre is veszélyes lehet. A felperes értékesítési gyakorlata az Fttv. 9. § (1) bekezdése alapján tisztességtelen és sérti az Fttv. 3. § (1) bekezdését.
- [5] Az alperes megállapította, hogy a felperes termékeinek eladását ösztönzi az alkalmazott állapotfelmérés, működtetése jogszerűtlen, az ezekből származó adatokat csak szakember értékelheti. A felperes azon magatartása, hogy az állapotfelmérést végző személyek tájékoztatják a fogyasztókat a felmérés eredményéről, megtévesztő, az ügyleti döntés meghozatalát zavarja. A felperes kereskedelmi gyakorlata komoly, egészségügyi jellegűnek tűnő vizsgálat személyre szóló ismertetése, illetve félelemkeltő eredménye a szükséges észszerűségi szempontok eltompítását célozza annak érdekében, hogy a fogyasztót olyan termék megvásárlására ösztönözze, melyet egyébként – a pszichés nyomás nélkül – nem vásárolna meg. Ha a közérzetjavítás és a wellness a cél, akkor ehhez szükségtelen állapotfelmérést végezni, ennek valódi célja a termékek eladásának ösztönzése. Ez megtéveszti a fogyasztókat és befolyásolja a termék megvásárlásával kapcsolatos ügyleti döntésüket. Az állapotfelmérés eredménye orvosi lelet látszatát kelti, különösen az idős, hiszékeny és betegségekre érzékenyebb fogyasztók körében. Az állapotfelmérés eredményének jelentéstartalma is az orvostudományokhoz köthető, orvosi diagnózisokkal hozható összefüggésbe.
- [6] Az alperes megsértett és döntése alapjául szolgáló jogszabályként az Fttv. 3. § (1)–(4) bekezdéseit, 6. § (1) bekezdés *bf*) és *bk*) pontjait, 7. § (1) bekezdését, az Fttv. mellékletének 9. pontját, 9. § (1) bekezdését, 10. § (1) bekezdését, 19. § *a*) pontját, 10. § (3) bekezdését, 11. § (1) bekezdését jelölte meg. A bírságot a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (a továbbiakban: Fgytv.) 47. § (1) bekezdés *b*) és *i*) pontjai, (2) bekezdése és 47/C §-a alapján szabta ki, a 47. § (5) bekezdése szerinti körülmények értékelésével. Az érintett fogyasztók számát érintően nem állt releváns információ a rendelkezésére, azonban súlyosító körülményként értékelte, hogy a

felperes nyilatkozata szerint 2020. évben kb. 400 termékadás történt. Egy fogyasztó érintettsége a jogsértés alapesete, a több fogyasztó érintettségét súlyosító körülményként értékelte. A fogyasztói érdekek sérelmeként az alperes tájékoztatáshoz fűződő joguk sérelmét jelölte meg hozzátéve, hogy a fogyasztók vagyoni érdeke és egészségi állapotuk megóvásához szükséges alapvető joguk is sérült. A jogsértés 10 féle terméket érintett, melyeket a felperes az üzletben és a weboldalon kihelyezett árakon értékesített. Súlyosító körülményként értékelte a termékek magas eladási árát, illetve a jogsértő állapot hosszú időtartamát azzal, hogy utóbbi kapcsán a rövid ideig tartó jogsértés tekinthető alapesetnek. A felperes együttműködő magatartásának hiányát súlyosító körülményként értékelte, mert több alkalommal is nehezítette a tényállás feltárását. Enyhítő körülményként értékelte a 14 napos elállási jog gyakorlását. Figyelembe vette a felperes kis- és középvállalkozás minőségét, illetve a 2020. január-szeptember időszaki beszámoló szerinti nettó 194 099 000 forint árbevételét is. Összességében a jogsértést súlyosnak minősítette.

A kereseti kérelem és a védírat

- [7] A felperes a határozatot keresettel támadta, elsődlegesen annak megsemmisítését, másodlagosan a megváltoztatással a fogyasztóvédelmi bírság 50 000 forintban történő megállapítását, valamint a tiltást, kötelezést tartalmazó rendelkezések mellőzését kérte. A közigazgatási tevékenységgel okozott jogsérelemként a fogyasztóvédelmi bírság okozta vagyoni kárra hivatkozott. Álláspontja szerint az alperes megsértette az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvényt (a továbbiakban: Ákr.) számos rendelkezését és általában jogszerűtlenül járt el, ami egyebek mellett a 2. § (1)–(2) bekezdésének és 6. § (3) bekezdésének sérelme, különösen azért, mert folyamatosan rosszhiszeműnek tekintették az eljárás során. Vitatta a felperes az OGYÉI minősítését, továbbá bírság kiszabásával kapcsolatos mérlegelés jogszerűségét.
- [8] Az alperes védíratában a kereset elutasítását kérte annak alaptalansága miatt. A rosszhiszeműséggel kapcsolatos állításokat visszautasította. Hivatkozott arra, hogy a bírságmegállapítás szempontjaira vonatkozóan jelen ügyben az Fgytv.-t kell alkalmazni.

A jogerős ítélet

- [9] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.
- [10] A felülvizsgálati eljárás szempontjából releváns kérdésekben az indokolás szerint a felperesi hivatkozások nem megalapozottak. Az állapotfelméréssel kapcsolatban az alperes a szakkérdés megítéléséhez szükséges társhatóságként eljáró OGYÉI állásfoglalására hivatkozott. A termékek minősítése a bíróság szerint nem a felperes szubjektív megítélésétől függő kérdés, hanem a jogszabályi előírások által rögzített feltételrendszer mentén ítélandó meg.
- [11] Az OGYÉI állásfoglalása ebben a körben egyértelműen megállapítja az állapotfelmérésre használt eszköz és az értékesítésre kínált további eszközök orvostechikai eszköz minőségét. Ennek alapján az alperes a feltárt tényállás fogyasztóvédelmi jogszabályoknak megfelelő

értékeléséből a bíróság szerint helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a felperes a jogszerű forgalmazás látszatát keltve forgalmazta az orvostechikai eszköznek minősülő termékeket wellness terméként, ezáltal magatartása az Fttv. mellékletének 9. pontjába ütközik, megvalósítva a 3. § (1) bekezdés sérelmét. A felperes érdekében használt állapotfelmérő készülék működtetése jogszerűtlen, eredménye orvosi lelet látszatát kelti, adatait egészségügyi végzettséggel nem rendelkező személy nem értékelhette volna.

- [12] A bíróság szerint a felperes bírságot vitató érvei nem támasztották alá az alperes mérlegelésének okszerűtlenségét. A bírság kiszabása az alperes mérlegelésének a következménye, a mérlegelési jogkör gyakorlásának jogszerűségét illetően a kialakult bírói gyakorlat szerint (Kúria Kf.III.38.211/2019/5., Kf.III.37.630/2019/6.) akkor van lehetőség mérséklésre, ha az alperes a bírság összegének megállapítása során valamely releváns körülményt nem értékel, vagy valamely szempont tévesen vett figyelembe. Nincs tehát lehetősége arra a bíróságnak, hogy az okszerűen figyelembe vett körülmények alapján megállapított bírság összegét felülmérlegelje. Az alperes határozatát a bírság összege tekintetében a mérlegelési jogkörben hozott határozatokra vonatkozó, a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 85. § (5) bekezdése szerint megfelelően indokolta, határozatából megállapíthatók a mérlegelés szempontjai és azok okszerűsége is. Mindezek alapján a bíróság a kiszabott bírság mérséklésére sem látott lehetőséget.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [13] A felperes felülvizsgálati kérelmében kérte elsődlegesen az ítélet megváltoztatását a közigazgatási határozat megsemmisítésével és az alperes új eljárásra kötelezésével, másodlagosan az eljáró bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését, új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását.
- [14] Álláspontja szerint a Korm. rend. 1. §-a és az 1. számú melléklet 6. táblázat 5–6. pontjai nem teszik lehetővé, hogy az OGYÉI szakhatósági állásfoglalást készítsen az ügyben, ugyanis a felperessel szemben nem reklámozási tilalom megsértése tárgyában volt folyamatban eljárás, míg a hivatkozott jogszabályhely kifejezetten csak az ilyen közigazgatási eljárásokat szabályozza. Az OGYÉI nem fogyasztóvédelmi hatóság, és nem orvostechikai eszközök forgalmazásának történt. A Korm. rend. 1. melléklet 6. táblázata alapján az alperesnek mint fogyasztóvédelmi hatóságnak nem volt arra lehetősége, hogy szakhatósági állásfoglalást kérjen az OGYÉI-től. Az elsőfokú bíróság ennek figyelmen kívül hagyásával megsértette a Kp. 85. (3) bekezdés b) és c) pontját, amely szerint a bíróság hivatalból veszi figyelembe a közigazgatási cselekménynek az ügyben nem alkalmazandó jogszabályi rendelkezésre alapítását és a törvényben meghatározott egyéb tényt vagy körülményt.
- [15] Kifogásolta, hogy a bíróság indokolása szerint a felperes az OGYÉI megállapításainak támadásától elesett, mivel nem vonta perbe az OGYÉI-t. Ezzel kapcsolatban ugyanakkor különböző peres eljárási gyakorlat érvényesül. Feltétlenül sérült ezzel az Ákr. 55. § (4) bekezdésében foglalt jog a szakhatósági

- döntés elleni jogorvoslat lehetőségét illetően, és ennek az igénynek a figyelmen kívül hagyása a bíróság részéről a Kp. 86. § (1) bekezdésével ellentétes, továbbá a kereseti kérelem kimerítetlenségére vezetett. Mindvégig arra hivatkozott, hogy az OGYÉI által orvostechnikai eszközöknek minősített termékek egyszerű közérzetjavító, wellness-eszközök, amelyek gyógyhatással nem rendelkeznek. Utalt arra, hogy más európai uniós országban a vitatott termékeknek nincs különleges gyógyászati minősítése. Az OGYÉI véleménye ellenében azonban közvetlenül e kifogásait nem fogalmazhatta meg.
- [16] Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság tévesen helyezkedett arra az álláspontra, hogy az alperesi határozat megfelel a mérlegelési tevékenységgel szemben támasztott jogszabályi követelményeknek. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a mérlegelés során kirívóan okszerűtlenül mérlegelt. Az alperes által alkalmazott mérlegelési szempontok továbbá spekuláción alapultak. Sérelmezte, hogy felrótták neki, miszerint magas áron értékesítette termékeit, de nem határoztak meg egy összehasonlító árat, amihez képest magas lenne ez az ár. Utalt arra, hogy az alperes nem tudta meghatározni a jogsértéssel érintett fogyasztók számát, noha a 2020-as termékértékesítési adat rendelkezésre állt. A súlyosító körülményeket nem egzakt adatok alapján állapították meg. Vitatta a jogsértés időtartamának megállapítását is és a haszonkulcs értékelési körbe vonását.
- [17] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében kifejtette, hogy a szakhatóság kijelölése megfelel a Korm. rend. 1. számú melléklet 6. táblázata 4–5. pontja A–F) oszlopai szerinti meghatározásnak, ahol is e szempontokat együttesen kell figyelembe venni. Egy orvostechnikai eszköz besorolása, annak minősítése a legkevésbé sem lehet a gyártó vagy forgalmazó szubjektív értékelésének alárendelve, illetve annak függvénye.
- [18] A bíróság összegével kapcsolatos mérlegelési szempontok jogalapjaként hivatkozott az Fgytv.-nek a határozat meghozatala idején hatályos 47. § (5) bekezdésében és 47/C. §-ában foglaltakra. Az ár magas voltát, a jogsértéssel érintett fogyasztók számát, a tisztességtelen gyakorlat folytatásának időtartamát, az elállás biztosításával kapcsolatos körülmény enyhítőként figyelembe vételét illetően hivatkozott a határozatának indoklásban foglaltakra. A felperes által hivatkozott román gyakorlatot pedig az ügyben irrelevánsnak tartotta.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [19] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [20] A Kp. 115. § (2) bekezdése értelmében alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdés, valamint 100. § (2) bekezdés *b)* pontja alapján a Kúria a jogerős ítéletet csak a felülvizsgálati kérelem, a csatlakozó felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem keretei között, a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogsértések körében vizsgálhatja felül.
- [21] A Kp. 85. § (3) bekezdése alapján a bíróság hivatalból veszi figyelembe a közigazgatási cselekménynek az ügyben nem alkalmazandó jogszabályi rendelkezésre alapítását.
- [22] Az alperes az Fttv. 3. § (1) bekezdése megsértését róta a felperes terhére a melléklet 9. pontját megvalósító magatartás tanúsítása kapcsán. Az Fttv. 3. § (1) bekezdése általános jelleggel tilalmazza a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat folytatását, a melléklet 9. pontja pedig tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatként határozza meg annak valótlan állítását vagy olyan hamis benyomás keltését, akár önmagában a terméknek a kereskedelmi gyakorlatban való megjelenítése által, hogy a termék jogszerűen forgalmazható.
- [23] A felek közötti jogvita alapja annak megítélése, hogy az OGYÉI-t szakhatóságként az alperes bevonhatta-e eljárásába.
- [24] A Korm. rendelet 1. számú mellékletének 6. pontja fogyasztóvédelmi ügyek között bizonyos hatáskörökben való eljárás esetén szerepelteti az OGYÉI-t, amelyeket egyaránt reklámozási tilalom megsértése miatti eljárásoknak nevez oly módon, hogy a mellékletet alkotó táblázat 2–6. sorai esetében az A) oszlopban közigazgatási hatósági eljárásként rendre ez a kategória szerepel.
- [25] Az 5. sorban a B) oszloppal meghatározott [5/B.] négyzetben (cellában) a szakkérdés a következő: „az eljárás tárgyát képező eszköz orvostechnikai eszköznek, gyógyászati segédeszköznek minősül-e”. Alatta a 6/B. cellában pedig: „az érintett kereskedelmi gyakorlat az OGYÉI hatáskörébe tartozó, az orvostechnikai eszközök, illetve a gyógyászati segédeszközök forgalomba hozatalára vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel összhangban áll-e” kérdés található. Az 5/C. és a 6/C. cellákban a szakhatóság bevonása és közreműködése feltételeként egyaránt az szerepel a gyógyszerrel vagy orvostechnikai eszközzel, a gyógyászati segédeszközzel kapcsolatos, a fogyasztókkal szembeni kereskedelmi gyakorlatra vonatkozó szabályok megsértése. Valamint ugyancsak szempont, hogy a szakhatóság megkeresése a gyógyszerek, a gyógyászati segédeszközök reklámozására vonatkozó, a biztonságos és gazdaságos gyógyszer- és gyógyászati segédeszköz-ellátás, valamint a gyógyszerforgalmazás általános szabályairól szóló 2006. évi XCVIII. törvény (a továbbiakban: Gyftv.) 17. § (4) vagy (6) bekezdése szerinti tilalom megsértése miatt indult eljárásban kötelező. Az eljáró szakhatóság mindezen két esetkörben is az OGYÉI.
- [26] A Gyftv. 17. § (4) bekezdése szerint tilos a gyógyszertárból kizárólag orvosi vényre kiadható vagy társadalombiztosítási támogatásba befogadott gyógyszerek, tápszerek, továbbá a társadalombiztosítási támogatással rendelhető gyógyászati segédeszközök reklámozása.
- [27] A felperes szerint e jogszabályhelyet vele szemben azért nem lehet alkalmazni, mert nem reklámozási tilalom miatt indult ellene az eljárás. Valójában azonban a Gyftv. hivatkozott szakaszai e törvénynek „[a] gyógyszerrel, illetve gyógyászati segédeszközzel kapcsolatos, fogyasztókkal szembeni kereskedelmi gyakorlatra vonatkozó szabályok” című fejezetében szerepelnek, és minderre a Gyftv. 18/A. § (2) bekezdése szerint a 17. § (4) és (6) bekezdésében foglalt rendelkezések megsértése esetén kifejezetten és kivételként a fogyasztóvédelmi hatóság eljárását rendeli az Fgytv.-ben meghatározott szabályok szerint.

- [28] A Korm. rendelet 5/A. és 6/A. cellái az 5/C. és 6/C. celláival ellentétben jogszabályi hivatkozást nem tartalmaznak. Ekként a reklámozási tilalom megsértését a jogszabály szövegösszefüggésében a Gyftv.-n belül is értelmezhető módon gyűjtőfogalomként lehet csak felfogni, aminek tételes tartalmát az 5/C. és 6/C. cellák azonos, konkrét jogszabályi hivatkozása adja meg. Az alperesnek ezen levezetés alapján volt jogosultsága eljárni, és neki volt kötelezettsége az OGYEI szakhatóságként való bevonása az eljárásba a Korm. rendelet hivatkozott 6. melléklete 5. és 6. sorai alapján.
- [29] A Kúria tehát annyiban pontosítja az elsőfokú bíróság ítélete e részében való indoklását, hogy az alperesi eljárásnak jogalapja a Korm. rendelet, továbbá a Gyftv. közbeiktatásával az Fttv., és az nem alapítható a Korm. rendeleten kívül ez utóbbira csak közvetlenül. Mindez az alperes határozatának jogalapját illetően pontosítást igénylő tényező.
- [30] Föl kell hívni ugyanakkor az ítélet indoklását erősítő további értelmezést is, miszerint a Korm. rendelet tárgya, címe alapján, az egyes közérdeken alapuló kényszerítő indok alapján eljáró szakhatóságok kijelölése. Ebben az értelemben is a reklámozási tilalom megsértése csakis akként fogható fel jog szerint, amit a 6. melléklet táblázatának megfelelő cellái konkretizálnak, hiszen nyilvánvalóan nem minden tilalmas reklámozás vezet éppen ilyen indok alapján lefolytatandó eljáráshoz.
- [31] A Kp. 85. § (3) bekezdés sérelme ezért nem állapítható meg.
- [32] A felperes felülvizsgálati kérelmében megfogalmazott további ellenvetése az OGYEI perbevonásának mellőzését kifogásolta. A Kúria szerint az elsőfokú bíróság helytállóan vezette le, hogy sem a Kp. 18. § (1) bekezdése, sem a 25. §-a alapján nem volt helye az OGYEI perbeállításának. Ezeket a felperes nem cáfolta meg. A Kúria ezzel kapcsolatban hivatkozik még a Kfv.V.37.095/2023/4. számú ítélet indoklásának [52] bekezdésére, miszerint annak a kérdésnek a megválaszolását, hogy a megelőző eljárásban közreműködő szakhatóság alperesként történő perbeállítása indokolt-e, mindig az egyedi tényállástól függően kell eldönteni a konkrét ügy adatai, körülményei, tényei, továbbá a kereseti kérelem alapján.
- [33] Jelen esetben az elsőfokú bíróság helyesen mutatott rá, hogy a felperes az OGYEI-t nem jelölte meg alperesként, a bíróság felhívására a perben is úgy nyilatkozott, hogy a szakhatóság perbeállítását nem tartja szükségesnek, a bíróságnak pedig ilyen kötelezettsége nincs. Mindazonáltal a szakhatósági véleményt az alperes határozata és az ítélet indokolása kimerítően tárgyalja, az az eljárásoknak kifejezett tárgya volt. A felperes tehát nem esett el attól, hogy álláspontját kifejtse, jogvédelemhez való joga nem sérülhetett.
- [34] Tartalmi értelemben pedig azt a kérdést, hogy az ügy tárgyát az OGYEI által orvostechikai eszközöknek minősített termékek, avagy gyógyhatással nem rendelkező, egyszerű közérzetjavító, wellness-eszközök képezik-e, az ítélet indoklásában az elsőfokú bíróság részletesen kifejtette. Egy objektív szemponton alapuló megítélésről van szó az orvostechikai eszköz minőséget illetően. A felperes részéről ennek átminősítése wellness-eszközzé szubjektív értelmezés, ami nem lehet perdöntő. A bevett és hivatkozott fogalmi kritériumokat a szakhatóság véleménye rögzíti, az alperes ennek megfelelően vonta le a jogi konzekvenciákat a hatályos szabályozás szerint. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy ennek alapján a hatósági eljárás jogszerű volt. A felperes által hivatkozott külföldi minősítések az ügyben nem relevánsak, mivel az ügyben alkalmazandó jognak kell megfelelni. Összességében tehát az elsőfokú bíróság a Kúria szerint a keresetet kimerítette, a felperes részéről ennek kétségbe vonása nem megalapozott.
- [35] A bíróság megállapításával kapcsolatos mérlegelés módját és kimenetelét a felperes ugyancsak vitatta. A Kp. 85. § (5) bekezdése alapján mérlegelési jogkörben megvalósított közigazgatási cselekmény jogszerűségét illetően a bíróság azt is vizsgálja, hogy a közigazgatási szerv hatáskörét a mérlegelésre való felhatalmazásának keretei között gyakorolta-e, a mérlegelés szempontjai és azok okszerűsége a közigazgatási cselekményt tartalmazó iratból megállapíthatók-e.
- [36] Az Fgytv. 47/C § (1) bekezdés *b)* pontjának első fordulata szerint a bírság összege 15 ezer forinttól az *a)* pont hatálya alá nem tartozó [azaz nagyobbak nem minősülő] vállalkozás esetében 500 ezer forintig terjedhet.
- [37] Az Fgytv. 47/C § (1) bekezdés *b)* pontjának második fordulata a fogyasztók széles körének testi épségét, egészségét sértő vagy veszélyeztető, továbbá a fogyasztók széles körének jelentős vagyoni hátrányt okozó jogsértés esetén az éves nettó árbevétel 5%-áig, a számviteli törvény hatálya alá nem tartozó vállalkozás esetén 5 millió forintig terjedő bírság kiszabását teszi lehetővé.
- [38] Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a felperes által vitatott feltételek az emelt bírságmérték alkalmazásához és nem pedig az alapesetben felső határként rögzített, 500 000 forint bírságmérték meghatározásához szükségesek.
- [39] Márpedig az alperes, a felperes kategóriájában vett alapeset mértékköréből nem lépett ki, azon belül a felső határ alkalmazását a megállapított minősített körülmény eredményezte. A felülvizsgálati kérelemben vitatott súlyosító körülmények (magas áron értékesítés, a jogsértéssel érintett fogyasztók számának meghatározatlansága, a tisztességtelen gyakorlat folytatásának időtartama) rögzítést nyertek, de „értékükön” az Fgytv. 47/C § (1) bekezdés *b)* pontja második fordulatának megfelelően nem lettek figyelembe véve a magasabb kategóriájú bírságösszeg megállapításához.
- [40] A Kúria szerint a nagyobb számú fogyasztói érintettség tény, ennek ellenkezőjét a felperes konkrét adatokkal nem cáfolta és ezt az elsőfokú bíróság ekként helyesen fogadta el. A felperes által hiányolt további részletezettség nem szükséges, mert az ugyanis a súlyosabb eset fokának megállapítása esetén a magasabb bírságösszeg arányossága szempontjából lett volna csak releváns. A felperesi kifogásoknak ebben a tekintetben ezért nincs a döntés e részére vonatkozóan figyelembe vehető tartalma.

- [41] A jogsértés folyamatosságát ugyancsak nem cáfolta a felperes, az időtartam bizonyítottságát hiányolta csak. Az elhúzódas mértéke azonban ismét a súlyosabb esetkör szerinti értékhatáron belüli mérték igazolásához lenne szükséges, ami azonban nem lett megállapítva. A jogellenesség fennállásának folyamatossága önmagában is súlyosító körülmény, de további pontosítás nélkül csak az alapesethez rendelt bírságmenték-tartományon belül.
- [42] Figyelemmel a súlyosító körülmény mérlegelésének módjára, az enyhítő körülmények számbavétele nem tekinthető olyannak, mint amit nem vettek figyelembe. Ebben a tekintetben is az elsőfokú bíróság helyesen értékelt az alperes mérlegelését okszerűnek.
- [43] Az Fgytv. 47. § (5) bekezdése az (1) bekezdés szerinti fogyasztóvédelmi rendelkezések megsértése esetére elrendelhető jogkövetkezmények meghatározásakor figyelembe vehető szempontokat rögzíti. Helytállóan hivatkozott arra az elsőfokú bíróság, hogy az I. rendű alperes a határozata indoklásában részletesen feltüntette azon szempontokat, amelyeket figyelembe vett a bírság mértékének meghatározásakor, ezeket a szempontokat a felperes ténybelileg nem cáfolta. Iratellenes, okszerűtlen vagy logikátlan mérlegelés hiányában pedig felülmérlegelésnek nincs helye. A felperes felülvizsgálati kérelmében előadott jogértelmezése az előbbieket szerint nem foghatott helyt.
- [44] Mindezek alapján a Kúria szerint a keresetet elutasító ítélet jogszerű, a benne foglalt megállapítások nem sértik a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályokat.
- [45] A jogerős ítéletet ezért a Kúria a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján ezért hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.VI.37.379/2023/7.)

315 Ha a Kúria Önkormányzati Tanácsa egy önkormányzati rendelkezés más jogszabályba ütközését megállapította, akkor nem lehetséges azonos jogszabályi környezet esetén az érintett önkormányzat által ugyanazon önkormányzati rendeletben a rendelkezés átfoglalásával e jogszabálysértő rendelkezés ismételt megalkotása. Ezzel az önkormányzat a jogbiztonságra is különösen veszélyes jogalkotói joggal való visszaélést valósít meg [2012. évi II. törvény (Szabs.tv.) 224. §; 2010. évi CXXX. törvény (Jat.) 2. § (1) bek., 3. §].

Az indítvány alapjául szolgáló tényállás

- [1] A Budapest Főváros XIV. Kerület Zuglói Polgármesteri Hivatal (a továbbiakban: elsőfokú hatóság) a 2022. június 10. napján kelt, 1/7828/7/2022. számú határozatával az indítványozó előtt folyó per felperesével szemben, a zöldterületek, közterületi zöldfelületek rendeltetésétől eltérő használatával megvalósuló, közösségi együttélés alapvető szabályainak megsértése miatt 45 000 forint közigazgatási bírságot szabott ki. A döntését azzal indokolta, hogy bejelentés alapján két alkalommal a Zuglói Önkormányzati Rendészet (a továbbiakban: rendészeti szerv) a zöldterületen egy nagyméretű (50 kg-nál nagyobb tömegű) tárgy (ténylegesen gépjármű) ismeretlen személy általi elhelyezését észlelte. Rögzítette, hogy e területrészen nagyméretű

(1x1 méternél nagyobb területet foglaló vagy alapterületi vetületének kerülete 2 m-nél nagyobb vagy tömege 50 kg-nál nagyobb) tárgy elhelyezése – akár részben is – jogsértő cselekmény. A közúti közlekedési járműnyilvántartás adatai alapján megállapította, hogy a gépjármű üzembentartója a felperes. A felperes fellebbezése folytán eljáró alperes a 2022. szeptember 29. napján kelt 1/7828-11/2022. számú határozatával az elsőfokú hatóság határozatát helybenhagyta, amellyel szemben a felperes keresetet nyújtott be.

A bírói indítvány és az önkormányzat védírata

- [2] A Fővárosi Törvényszék a 113.K.704.144/2022. számon előtte folyó per egyidejű felfüggesztése mellett indítványozta a Kúria Önkormányzati Tanácsának (a továbbiakban: Önkormányzati Tanács) eljárását a közösségi együttélés alapvető szabályairól és azok megsértésének a jogkövetkezményeiről szóló 15/2018. (VI. 18.) (egységes szerkezetben a 22/2020. (VI. 9.) és a 8/2022. (III. 7.) rendelettel) önkormányzati rendelet (továbbiakban: Ör.) 3. § (1) bekezdése és 5. § (1a) bekezdése együttes alkalmazása Alaptörvény-ellenességének és más jogszabályba ütközésének megállapítása és e rendelkezés általános és konkrét ügyben való alkalmazási tilalmának megállapítása céljából.
- [3] Az indítványozó álláspontja szerint a perben alkalmazandó Ör. 3. § (1) és az Ör. 5. § (1a) bekezdésének együttes alkalmazása ellentétes az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés a) pontjával és (2)–(3) bekezdésével, a Jat. 3. §-ával, a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (továbbiakban: Szabs.tv.) 224. §-ával, tekintettel arra, hogy – törvényi felhatalmazás hiányában – indokolatlanul párhuzamosan szabályoz hasonló életviszonyokat a Szabs.tv. 224. §-ával.
- [4] Az indítványozó egyetértett a felperessel abban, hogy az Ör. 3. § (1) és az Ör. 5. § (1a) bekezdésének együttes alkalmazása a járművel való behajtásra, megállásra vagy várakozásra vonatkozóan párhuzamos szabályozás a Szabs.tv. 224. §-ával. A Szabs.tv. 224. §-a a közúti közlekedés szabályairól szóló a 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (a továbbiakban: KRESZ) közúti közlekedési szabályainak megsértését megvalósító, a Szabs.tv.-ben külön nem szabályozott szabálysértési tényállások gyűjtő-, és kerettényállása. E § alá tartozik – többek között – a KRESZ 40–41. §-ai szerinti megállási, várakozási szabályok megszegése is. A Szabs.tv. 224. §-a alá tartozó szabálysértések miatt alkalmazható büntetés a pénzbírság, illetve a helyszíni bírság, amelynek kötelező mértékét – a Szabs.tv. 250. § (1) bekezdés a) pontja felhatalmazása alapján – az egyes közlekedési szabálysértések miatt alkalmazandó szabálysértési pénzbírság, illetve helyszíni bírság kötelező mértékéről, valamint a Szabs.tv.-nyel összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 63/2012. (IV. 2.) Korm. rendelet határozza meg.
- [5] Az indítványozó kiemelte, hogy az Ör. 3. § (1) bekezdésének és az Ör. 5. § (1a) bekezdésének együttes alkalmazása a megállási, illetve behajtási korlátozás megszegésére vonatkozik ugyanúgy, mint a Szabs.tv. 224. §-a szerinti közlekedésbiztonság

- szabálysértési tényállás, azzal, hogy a tárgyi hatályán belül a közösségi együttélés alapvető szabályai sérelmét állapítja meg. Az önkormányzat tehát törvénnyel azonos társadalmi viszonyt szabályozott helyi szinten, amely következtében indokolatlan párhuzamosság keletkezett a Szabs.tv. 224. §-ával, és ezzel lényegében a közúti közlekedésre vonatkozó szabályozást, felhatalmazás nélkül, indokolatlanul többszintűvé tette.
- [6] Az indítványozó álláspontja szerint Budapest Főváros XIV. Kerület Zuglói Önkormányzata az Ör. 3. § (1) bekezdésének és 5. § (1a) bekezdésének együttes alkalmazása során a zöldterületre, közterületi zöldfelületre gépjárművel behajtás vagy várakozás tilalmazása és szankcionálása során a vonatkozó a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvényben (a továbbiakban: Mötv.) kapott felhatalmazás keretein túlterjeszkedett, mivel törvény által is szabályozott helyi társadalmi viszonyt szabályozott, vagyis ezzel a rendelkezéssel az Ör. indokolatlanul párhuzamosan szabályoz hasonló életviszonyokat a Szabs.tv. 224. §-ával, és ezzel a közúti közlekedésre vonatkozó szabályozást indokolatlanul többszintűvé teszi.
- [7] Az Önkormányzati Tanács a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 140. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó 42. § (1) bekezdése alapján az önkormányzatot felhívta az indítványra vonatkozó nyilatkozata megtételére.
- [8] Az önkormányzat a védíratában kérte az indítvány elutasítását. Hangsúlyozta, hogy az Ör. megalkotása során a közösségi együttélés alapvető szabályainak, valamint ezek elmulasztása jogkövetkezményeinek megalkotására vonatkozó [az Mötv. 143. § (4) bekezdés d) pontjában kapott] felhatalmazása alapján, az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés a) pontja szerinti rendeletalkotási jogkörben, az Mötv. 8. § (2) bekezdésben meghatározott feladatkörében járt el.
- [9] Az önkormányzat szerint az Ör. nem ütközik más jogszabályba, sem alkotmányos alapjogba vagy alapelvbe, az önkormányzati rendeletalkotási joggal összhangban áll és a jogforrási hierarchiába is beültethető, az Ör.-ben szabályozott követelmények megszegésének szankcionálása, nem ellentétes más jogszabályok betartásának a követelményével, így a KRESZ szabályainak betartása mellett alkalmazható. Budapest Főváros XIV. Kerület Zuglói Önkormányzata a közigazgatási szankcióit az Ör. érvényre juttatásának az érdekében a közigazgatási szabályszegések szankcióiról szóló 2017. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Szankció tv.) vonatkozó rendelkezéseivel összhangban alkalmazza.
- [10] Az önkormányzat védíratában kifejtette azt is, hogy a Kúria korábbi döntései és a rendőrség jogszabályértelmezése – valamint az ennek megfelelően folytatott gyakorlata – folytán a zöldfelületen gépjárművel történő várakozás lényegében szankcionálhatatlanná vált. Figyelemmel azonban arra, hogy az ilyen jellegű cselekmények rendkívüli mértékben elszaporodtak és jelentős mértékű felháborodást váltanak ki a lakosság körében, jelenleg már csak az Ör. tudja kezelni azt a cselekményt, ha a zöldterületet, közterületi zöldfelületet az elkövető oly módon rongálja, hogy arra nagyméretű tárgyat helyez el és azt hosszabb ideig az adott területen tartja.
- Az Önkormányzati Tanács döntésének indokolása**
- [11] A bírói kezdeményezés megalapozott.
- [12] Az Önkormányzati Tanácsnak abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az Ör. 3. § (1) bekezdése és 5. § (1a) bekezdése együttes alkalmazása a közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértéséről rendelkező szabálysértési tényállásba [Szabs. tv. 224. §-ába] ütközik-e és ezáltal létrehozott-e egy indokolatlanul párhuzamos vagy többszintű szabályozást. [Jat. 3. §]
- [13] Az Ör. indítvánnyal támadott rendelkezése szerint: 3. § (1) A közösségi együttélés szabályainak járművel történő megsértése esetén a jogsértés miatt a jármű üzemeltetője felel. 5. § (1a) Aki zöldterületre, közterületi zöldfelületre, az arra kijelölt földrészletet kivéve nagyméretű (1 méter x 1 méternél nagyobb területet foglaló vagy alapterületi vetületének kerülete 2 m-nél nagyobb vagy tömege 50 kg-nál nagyobb) tárgyat – akár részben is – elhelyez, megsérti a közösségi együttélés alapvető szabályait.
- [14] Az önkormányzat e támadott rendelkezéshez hasonló szabályt már korábban is alkotott. A Budapest Főváros XIV. Kerület Képviselő-testületének a zöldterületek, zöldfelületek használatáról, fenntartásáról, fejlesztéséről és védelméről szóló 1/2016 (I. 25.) önkormányzati rendelete 2018. június 30-ig hatályban volt 8. § (2) bekezdése szerint: „[a]ki szándékos vagy gondatlan magatartásával (...) c) zöldterületre vagy közterületi zöldfelületre – az arra kijelölt földrészletet kivéve – gépjárművel behajt vagy várakozik; (...) az a közösségi együttélés alapvető szabályait sérti és százötvenezer forintig terjedő közigazgatási bírsággal sújtható.”
- [15] Az Önkormányzati Tanács a Köf.5.002/2019/5. számú határozatában megállapította, hogy e rendelkezés sérti a Jat. 3. §-át, mert az Ör.-nek az indítvánnyal érintett közösségi együttélés alapvető szabályai körében megalkotott rendelkezése ugyancsak a megállási, illetve behajtási korlátozás megszegésére vonatkozik, mint a közlekedésbiztonság Szabs. tv. 224. §-ának szabálysértési tényállása. Aminek következtében „indokolatlan párhuzamosság keletkezett az Ör.-t illetően a Szabs. tv. 224. §-ával és ezzel lényegében a közúti közlekedésre vonatkozó szabályozást, felhatalmazás nélkül, indokolatlanul többszintűvé tette.”
- [16] A Kúria továbbá rámutatott, hogy “az indokolatlanul párhuzamos, illetve többszintű jogalkotás az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése által védett jogbiztonság elvébe is ütközik [60/2009. (V. 28.) AB határozat] és sérti a Jat. 2. § (1) bekezdése szerinti szabályozási egyértelműség jogbiztonsági követelményét is (Köf.5047/2016/2.). Önkormányzati rendelet nem előzheti meg törvény alkalmazási kötelezettségét. A jogbiztonság érdekében ugyanazon tárgyban a jogalkotó csak kifejezett felhatalmazás útján ad teret helyi jogalkotásnak (Köf.5032/2017/4.).”
- [17] Ennek ellenére az érintett önkormányzat változatlan jogszabályi környezet mellett ismét indokolatlanul párhuzamos rendelkezést alkotott. Ezzel tudatosan

- szembe helyezkedett a kúriai határozat mindenkire kötelező voltával, mely a jogbiztonságra is különösen veszélyes jogalkotói magatartást testesít meg. Az Alkotmánybíróság több döntésében kifejezésre juttatta, hogy „a joggal való visszaélés tilalmának érvénye nem szorítkozik egyetlen jogágra, hanem e tilalom – az egyes jogágak sajátosságaitól függő formában – az egész jogrendszerben érvényre jut (31/1998. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1998, 240, 245–246.; 3076/2013. (III. 27.) AB határozat, Indokolás [25]). Az eredetileg a polgári jogra jellemző alapelvet az Alkotmánybíróság a jogbiztonság elvét magába foglaló jogállam-klauzulából vezette le.
- [18] A joggal való visszaélés tilalmának a közjogban való érvényesülését elemző 31/1998. (VI. 25.) AB határozat megállapította, hogy „az egyaránt irányadó a jogalkotó szervek, a jogalkalmazó szervek, illetőleg az ügyfelek magatartására. Az Alkotmánybíróság - a hatáskörébe tartozó ügyek jellegének megfelelően – az eddigiek során elsősorban a jogalkotói hatalommal való visszaélést vizsgálta és e tárgykörben több precedens értékű döntést hozott. Az 55/1993. (X. 15.) AB határozat pl. jogalkotói visszaélésnek minősítette, hogy egy önkormányzati testület akként játszott ki a helyi adókra vonatkozó rendelet év közbeni módosításának tilalmát: korábbi adóügyi rendeletét év közben hatályon kívül helyezte, egyidejűleg azonban szigorúbb adótételt tartalmazó új rendeletet léptetett hatályba. Ez ugyan formai szempontból nem tekinthető módosításnak, ám eredményét tekintve épp úgy a törvényi tilalomba ütközik, mint a módosítás. (ABH 1993, 500, 501.)”
- [19] Az önkényes joggyakorlás tehát semmilyen felhatalmazás mellett nem megengedett, ezért az Önkormányzati Tanács felhívja az érintett önkormányzat figyelmét arra, hogy az Önkormányzati Tanács határozata mindenkire nézve kötelező [Kp. 146. § (5) bekezdése]. Abban az esetben, ha az Önkormányzati Tanács korábbi határozatában megállapította, hogy egy önkormányzati rendelkezés jogszabályba ütközik, akkor azonos jogszabályi környezet esetén az érintett önkormányzat nem alkothat ismételt a jogszabálysértő rendelkezéssel azonos szabályozást egy másik önkormányzati rendeletben vagy ugyanazon rendeletben átfogalmazva, mert az joggal való visszaélésnek minősül.
- [20] Az Ör. rendelet korábban hatályban volt 5. § (1) bekezdés c) pontjával kapcsolatban a Kúria Önkormányzati Tanácsa a Köf.5.011/2020/5. számú döntésének elvi tartalmában kifejtette, hogy ha a Kúria Önkormányzati Tanácsa egy önkormányzati rendelkezés más jogszabályba ütközését megállapította, akkor nem lehetséges azonos jogszabályi környezet esetén az érintett önkormányzat által másik önkormányzati rendeletben e jogszabálysértő rendelkezés ismételt megalkotása, ellenben az önkormányzat a jogbiztonságra is különösen veszélyes jogalkotói joggal való visszaélést valósít meg.
- [21] Ezt követően az önkormányzat változatlan jogszabályi környezet mellett újfent jogszabályba ütköző önkormányzati rendelkezést alkotott azzal, hogy a gépjárművel behajt, vagy ott várakozik fordulatot a 22/2020. (VI. 26.) rendelet 57. § (3) bekezdésével nagyméretű (1 méter x 1 méternél nagyobb területet foglaló, vagy alapterületi vetületének kerülete 2 m-nél nagyobb, vagy tömege 50 kg-nál nagyobb) tárgyat elhelyez kifejezésre cserélte le, mellyel ugyanazon célt kívánta elérni, mint a korábbi rendelkezésekkel.
- [22] A védiratban foglaltak vonatkozásában az Önkormányzati Tanács az alábbiakat emeli ki:
- [23] Az önkormányzat által csatolt, az Országos Rendőr-Főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Igazgatásrendészeti Főosztály 2020. szeptember 2. napján kelt 29000/23145-1/2020.ált. számon a Zuglói Önkormányzati Rendészet részére megküldött tájékoztatás tekintetében maga az ORFK is megjegyzi, hogy a Rendőrség sem a jogalkotásról szóló 2010. évi CLXI. törvény, sem a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény alapján nem jogosult jogszabályok értelmezésére, így az Önkormányzati Tanács a mellékelt tájékoztatást nem vette figyelembe.
- [24] Mindezekre tekintettel, az Önkormányzati Tanács megállapította, hogy az indítvánnyal támadott rendelkezés a közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértésére vonatkozó szabálysértési tényállásba [Szabs. tv. 224. §] illetve az indokolatlanul párhuzamos vagy többszintű szabályozás tilalmába [Jat. 3. §-ába] ütközik, ezért azt a Kp. 146. § (1) bekezdés a) pontja alapján megsemmisítette.
- [25] A normakontroll eljárásban a Kp. 146. § (3) bekezdése alapján a megsemmisített önkormányzati rendelet, illetve annak megsemmisített rendelkezése az Önkormányzati Tanács határozatának közzétételét követő napon veszíti hatályát. Az Önkormányzati Tanács az önkormányzati rendelet vagy annak rendelkezése hatályvesztésének időpontját ettől eltérően is megállapíthatja, ha azt a jogbiztonság vagy az önkormányzati rendelet hatálya alá tartozó jogalanyok alapvető jogainak védelme indokolja [Kp. 146. § (4) bekezdése]. Jelen esetben ezen feltételek, így különösen a jogállamiság integráns részét képező jogbiztonság sérelmének fennállását az Önkormányzati Tanács a jogsértés súlyára és körülményeire tekintettel megállapította, ezért az indítvánnyal támadott rendelkezést annak kihirdetése időpontjára, 2022. március 7. napjára visszamenőleges hatállyal megsemmisítette.
- [26] A Kp. 147. § (1) bekezdése értelmében, ha az önkormányzati rendelet rendelkezésének megsemmisítésére, illetve más jogszabályba ütközésének megállapítására bírói indítvány alapján került sor, a megsemmisített rendelkezés nem alkalmazható az indítványozó bíróság előtt folyamatban lévő egyedi ügyben, valamint valamennyi, a megsemmisítés időpontjában valamely bíróság előtt folyamatban lévő egyedi ügyben. Ezen általános alkalmazási tilalom mellőzését a Kúria elrendelheti, ha azt (a mellőzést) a közérdek védelme, a jogbiztonság vagy a rendelet hatálya alá tartozó jogalanyok alapvető jogainak védelme indokolja, de jelen esetben ilyen körülmények nem álltak fenn.

(Kúria Köf.5.019/2023/9.)

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA

HATÁROZATAI

I.

C-21/22. sz. OP (Choix du droit d'un État tiers pour la succession) ügyben 2023. október 12-én hozott ítélet

1) Az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről szóló, 2012. július 4-i 650/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 22. cikkét

a következőképpen kell értelmezni:

az Európai Unió valamely tagállamában lakóhellyel rendelkező harmadik országbeli állampolgár választhatja e harmadik állam jogát az öröklés egészére irányadó jogként.

2) A 650/2012 rendelet 22. cikkével összefüggésben értelmezett 75. cikkét

a következőképpen kell értelmezni:

azzal nem ellentétes az, hogy amennyiben valamely uniós tagállam az említett rendelet elfogadását megelőzően kétoldalú megállapodást kötött egy harmadik állammal, amely meghatározza az öröklésre alkalmazandó jogot, és nem rendelkezik kifejezetten más jog választásának lehetőségéről, az említett harmadik államnak a szóban forgó tagállamban lakóhellyel rendelkező állampolgára nem választhatja a harmadik állam jogát az öröklés egészére.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről szóló, 2012. július 4-i 650/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 201., 107. o.; helyesbítések: HL 2012. L 344., 3. o.; HL 2013. L 60., 140. o.; HL 2019. L 243., 9. o.) 22. és 75. cikkének az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Lengyelországban lakóhellyel rendelkező ukrán állampolgár, OP, aki egy ingatlan társtulajdonosa, és Notariusz Justyna Gawlica (Justyna Gawlica közjegyző), aki a krapkowicei közjegyzői irodát vezeti (a továbbiakban: közjegyző), közötti jogvita keretében terjesztették elő, mert ez utóbbi megtagadta egy olyan záradékot tartalmazó, közjegyzői okiratba foglalt végrendelet elkészítését, amelynek értelmében OP öröklésére az ukrán jog alkalmazandó.

Az alapeljárás

12 OP ukrán állampolgár, aki Lengyelországban rendelkezik lakóhellyel, ahol társtulajdonosa egy ingatlanok. A közjegyzőhöz fordult egy, az ukrán jog választását tartalmazó közjegyzői okiratba foglalt végrendelet elkészítése érdekében.

13 A közjegyző alapvetően két indokra hivatkozva tagadta meg az ilyen okirat kiállítását. Először is, a 650/2012 rendelet (38) preambulumbekzdésének fényében értelmezett 22. cikke csak az uniós tagállamok állampolgárai számára biztosítja az alkalmazandó jog megválasztásához való jogot. Másodsor a kétoldalú megállapodás 37. cikke, amely mindenképpen elsőbbséget élvez e rendelettel szemben, előírja, hogy az öröklési ügyekben alkalmazandó jog ingóságok esetében az örökhagyó állampolgársága szerinti államnak a joga, ingatlan esetén pedig az annak fekvése szerinti államnak a joga. Így a közjegyző úgy ítélte meg, hogy a Lengyelországban birtokolt ingatlanok tekintetében OP öröklésére alkalmazandó jog a lengyel jog.

14 OP a közjegyző elutasító határozatát a kérdést előterjesztő bíróság, a Sąd Okręgowy w Opolu (opolei regionális bíróság, Lengyelország) előtt azzal az indokkal támadta meg, hogy az a 650/2012 rendelet téves értelmezésén alapult. E tekintetben különösen arra hivatkozott, hogy e rendelet 22. cikke lehetővé teszi, hogy „egy adott személy” az utána történő öröklés egészére irányadó jogként a saját országa jogát válassza. Ezenkívül előadta, hogy az említett rendelet 75. cikk (1) bekezdésének célja, hogy megőrizze az összhangot e rendelet és a tagállamok által harmadik államokkal kötött megállapodásokból eredő kötelezettségek között. Márpedig, mivel a kétoldalú megállapodás nem szabályozza az öröklés ügyében történő jogválasztást, OP úgy véli, hogy a 650/2012 rendelet 22. cikkének alkalmazása ez utóbbi megállapodással nem összeegyeztethetetlen.

15 E körülmények között a Sąd Okręgowy w Opolu (opolei regionális bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Úgy kell-e értelmezni a [650/2012 rendelet] 22. cikkét, hogy a nem európai uniós állampolgár jogosult az öröklés egészére irányadó jogként az állampolgársága szerinti jogot választani?

2) Úgy kell-e értelmezni [e] rendelet 22. cikkével összefüggésben értelmezett 75. cikkét, hogy amennyiben a valamely tagállam és valamely harmadik állam közötti kétoldalú megállapodás nem szabályozza az öröklés ügyében történő jogválasztást, azonban meghatározza az öröklés ügyében alkalmazandó jogot, e harmadik országnak az említett kétoldalú megállapodásban részt vevő tagállamban lakóhellyel rendelkező állampolgára élhet a jogválasztással?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről**Az első kérdésről**

16 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 650/2012 rendelet 22. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy az Unió valamely tagállamában lakóhellyel rendelkező harmadik országbeli állampolgár választhatja-e harmadik állam jogát az öröklés egészére irányadó jogként.

17 A 650/2012 rendelet 22. cikke úgy rendelkezik, hogy egy „adott személy az utána történő öröklés egészére irányadó jogként választhatja annak az államnak a jogát, amelynek állampolgárságával a választás megtételekor vagy az elhalálozás időpontjában rendelkezik”.

18 Amint az a szövegből kitűnik, e rendelkezés minden „személyre” vonatkozik anélkül, hogy különbséget tenne az uniós tagállamok állampolgárai és a harmadik országbeli állampolgárok között. Az ilyen személy választási szabadságát ugyanis csak az korlátozza, hogy csak annak az államnak a jogát választhatja, amelynek állampolgára, függetlenül attól, hogy ez az állam az Unió tagállama-e vagy sem.

19 Következésképpen nem állapítható meg, hogy kizárólag az uniós polgárok élvezhetik ezt a választási szabadságot.

20 Ezt a szó szerinti értelmezést a 650/2012 rendelet más rendelkezései is alátámasztják, amelyek szintén az Unión kívüli harmadik állam jogára utalnak.

21 Így először is az említett rendelet 20. cikke úgy rendelkezik, hogy az ugyanezen rendelet által meghatározott jogot arra való tekintet nélkül alkalmazni kell, hogy az egy tagállam joga-e vagy sem. Márpedig, bár a 650/2012 rendelet (57) preambulumbekzdéséből egyértelműen kitűnik, hogy e rendeletben foglalt kollíziós szabály harmadik állam jogának alkalmazását eredményezheti, és hogy ilyen esetben figyelembe kell venni ezen állam jogának nemzetközi magánjogában előírt renvoi-szabályokat, a rendelet kifejezetten kimondja, hogy az ilyen típusú renvoi-t ki kell zárni, „amikor az örökhagyó jogválasztással harmadik állam jogát választotta”.

22 Másodszor, e rendelet 5. cikke a joghatóságra vonatkozó megállapodásokat arra az esetre korlátozza, amikor „az örökhagyó az utána történő öröklésre alkalmazandó jognak [az említett rendelet] 22. cikk[e] szerint valamely tagállam jogát választotta”. Hasonlóképpen, ugyanezen rendelet 6. cikke szabályozza a joghatóság hiányának megállapítását, „[a]mennyiben az örökhagyó az utána történő öröklésre alkalmazandó jognak a 22. cikk szerint valamely tagállam jogát választotta”. Az ilyen pontosításoknak csak akkor van értelme, ha a választásnak más lehetősége is fennáll, mint valamely tagállam joga. Márpedig, ha ez nem valamely tagállam joga, akkor ez csak egy harmadik állam joga lehet.

23 Harmadszor, annak kimondásával, hogy „[e] rendeletnek lehetővé kell tennie a polgárok számára, hogy előzetesen megszervezzék öröklésüket azáltal, hogy megválasztják a saját hagyatékukra alkalmazandó jogot”, a 650/2012 rendelet (38) preambulumbekzdése általános jelleggel valamennyi „polgárra” vonatkozik, nem csak az uniós polgárokra.

24 A fenti indokok összességére tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 650/2012 rendelet 22. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az Unió valamely

tagállamában lakóhellyel rendelkező harmadik országbeli állampolgár választhatja e harmadik állam jogát az öröklés egészére irányadó jogként.

A második kérdésről

25 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 650/2012 rendeletnek az e rendelet 22. cikkével összefüggésben értelmezett 75. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy amennyiben az Unió valamely tagállama az említett rendelet elfogadását megelőzően olyan kétoldalú megállapodást kötött valamely harmadik állammal, amely meghatározza az öröklési ügyekben alkalmazandó jogot, és nem rendelkezik kifejezetten más jog választásának lehetőségéről, az említett harmadik államnak az adott tagállamban lakóhellyel rendelkező állampolgára választhatja-e az öröklés egészére e harmadik állam jogát.

26 E tekintetben a 650/2012 rendelet 75. cikkének (1) bekezdéséből lényegében az következik, hogy e rendelet alkalmazása nem érintheti az olyan nemzetközi egyezmények alkalmazását, amelyeknek egy vagy több tagállam részese, amennyiben egyrészt az érintett tagállam vagy tagállamok a 650/2012 rendelet elfogadásának időpontjában már részes felei voltak a szóban forgó nemzetközi egyezménynek, másrészt pedig ezen egyezmény az e rendelet hatálya alá tartozó kérdésekre vonatkozik. Márpedig a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy amennyiben az európai jogalkotó úgy rendelkezik, hogy valamely rendelet alkalmazása „nem érinti” a meglévő nemzetközi egyezményeket, akkor az ilyen rendelettel való ütközés esetén ezeket az egyezményeket kell alkalmazni (lásd analógia útján: 2010. május 4-i TNT Express Nederland ítélet, C-533/08, EU:C:2010:243, 46. pont).

27 Következésképpen, amennyiben valamely tagállam részese egy harmadik állammal a 650/2012 rendelet hatálybalépését megelőzően kötött kétoldalú megállapodásnak, és e kétoldalú megállapodás az öröklési ügyekre alkalmazandó szabályokat előíró rendelkezéseket tartalmaz, főszabály szerint ez utóbbiakat kell alkalmazni, nem pedig a 650/2012 rendeletben e tekintetben rögzített rendelkezéseket.

28 Ezenkívül, amint arra a főtanácsnok az indítványának 29. és 30. pontjában rámutatott, a 650/2012 rendelet 75. cikke nem elszigetelt rendelkezés a polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott igazságügyi együttműködésről szóló uniós jogi aktusok között. Ugyanis számos más rendelet és egyezmény vonatkozik a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló európai térségben a magánszemélyek közötti viszonyokra, és tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek a 650/2012 rendelet 75. cikkéhez hasonló irányvonalba illeszkednek.

29 Márpedig ebben az összefüggésben a Bíróság megállapította, hogy a szóban forgó uniós jogi aktuson belül az e jogi aktus és a nemzetközi egyezmények közötti kapcsolatot szabályozó cikk hatálya nem lehet olyan, amely ütközik az azon szabályozás alapjául szolgáló elvekkel, amelynek maga is részét alkotja (lásd ebben az értelemben: 2010. május 4-i TNT Express Nederland ítélet, C-533/08, EU:C:2010:243, 51. pont).

30 A jelen ügyben a 650/2012 rendelet célja – amint az lényegében annak (7) és (59) preambulumbekzdéséből kitűnik –, hogy megszüntesse az azon személyek szabad mozgása előtti akadályokat,

akik nehézségekbe ütköznek a határokon átnyúló vonatkozású örökléssel összefüggő jogaik érvényesítése során, többek között a joghatóságra és az alkalmazandó jogra, valamint a más tagállamokból származó határozatok és aktusok valamely tagállamban történő elismerésére és végrehajtására vonatkozó szabályok megállapításával.

31 E tekintetben e rendelet 21. cikke a „Főszabály” cím alatt rögzíti az alapértelmezett kapcsoló elvet, amelyet az örökhagyónak az elhalálozás időpontjában fennálló szokásos tartózkodási helye alapján határoznak meg. E rendelet szerkezetére tekintettel az említett rendelet 22. cikkében szabályozott azon lehetőséget, hogy azon állam jogát válasszák, amelynek az örökhagyó állampolgára volt, az említett rendelet 21. cikkében meghatározott általános szabály alóli kivételként kell értelmezni.

32 Ezenkívül mind a szokásos tartózkodási hely, mind az állampolgárság olyan objektív kapcsoló elvnek minősül, amely egyaránt hozzájárul a hagyatéki eljárás feleinek jogbiztonságára irányuló, a 650/2012 rendelet által – a (37) preambulumbekzdéséből kitűnően – követett célkitűzéshez.

33 A fenti megfontolásokból következik, hogy az öröklésre alkalmazandó jog választásának lehetősége nem tekinthető a 650/2012 rendelet, és ennél fogva az Unión belüli polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – amelynek e rendelet az egyik eszköze – alapjául szolgáló elvnek.

34 A Bíróság kétségkívül megállapította, hogy e rendelet általános célja, amely a tagállamokban az öröklés tárgyában hozott határozatok kölcsönös elismerésére vonatkozik, az egységes öröklés elvéhez kötődik (lásd ebben az értelemben: 2018. június 21-i Oberle ítélet, C-20/17, EU:C:2018:485, 53. és 54. pont). Ez azonban nem abszolút elv (lásd ebben az értelemben: 2020. július 16-i E. E. [Az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról és az alkalmazandó jogról] ítélet, C-80/19, EU:C:2020:569, 69. pont).

35 E tekintetben, amint arra a főtanácsnok az indítványának 71. pontjában rámutatott, az említett rendelet 12. cikkének (1) bekezdése kifejezetten bevezeti az ezen elvtől való eltérést, lehetővé téve a joghatósággal rendelkező bíróság számára, hogy ne hozzon határozatot harmadik államban található vagyontárgyakról, amennyiben attól tart, hogy a határozatot e harmadik államban nem ismerik el, vagy nem nyilvánítják végrehajthatóvá.

36 Ebből következik, hogy az európai jogalkotó bizonyos különleges esetekben kifejezetten tiszteletben kívánta tartani az osztott öröklési modellt, amely az egyes harmadik államokkal fennálló kapcsolatokban érvényesíthető.

37 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a 650/2012 rendelet rendszerével nem ellentétes az, hogy a valamely tagállam és egy harmadik állam között e rendelet elfogadását megelőzően kötött kétoldalú megállapodás értelmében és az említett rendelet 75. cikkének (1) bekezdésében előírt kivételre tekintettel a kétoldalú megállapodás hatálya alá tartozó tagállamban lakóhellyel rendelkező harmadik országbeli állampolgár nem rendelkezik azzal a lehetőséggel, hogy megválassza az öröklésre alkalmazandó jogot. Ezenkívül ez az eredmény megfelel az EUMSZ 351. cikk első bekezdésében foglalt, a tagállamok által az Unióhoz való csatlakozásukat megelőzően kötött nemzetközi megállapodások hatályára vonatkozó elvnek.

38 A fenti indokok összességére tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 650/2012 rendelet 22. cikkével összefüggésben értelmezett 75. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az, hogy amennyiben valamely uniós tagállam az említett rendelet elfogadását megelőzően kétoldalú megállapodást kötött egy harmadik állammal, amely meghatározza az öröklésre alkalmazandó jogot, és nem rendelkezik kifejezetten más jog választásának lehetőségéről, az említett harmadik államnak a szóban forgó tagállamban lakóhellyel rendelkező állampolgára nem választhatja a harmadik állam jogát az öröklés egészére.

II.

C-57/22. sz. Ředitelství silnic a dálnic ügyben 2023. október 12-én hozott ítélet

A munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 2003. november 4-i 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 7. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat, amelynek értelmében az a munkavállaló, akit jogellenesen elbocsátottak, majd elbocsátásának bírósági határozattal történt megsemmisítését követően, a nemzeti jognak megfelelően visszahelyezték állásába, azzal az indokkal nem jogosult fizetett éves szabadságra a felmondásnak és az állásba való visszahelyezésének időpontja közötti időszakra, hogy ezen időszak folyamán e munkavállaló nem végzett tényleges munkát a munkáltatónál, mivel ez utóbbi nem bízta meg őt munkával, és a nemzeti jognak megfelelően az említett időszakban már a díjazás ellentételezésében részesül.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 2003. november 4-i 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2003. L 299., 9. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 381. o.; helyesbítés: HL 2020. L 92., 22. o.) 7. cikke (1) bekezdésének az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az YQ és a Ředitelství silnic a dálnic ČR (a Cseh Köztársaság közúti és autópálya igazgatósága, a továbbiakban: ŘSD) közötti folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgya az YQ által ki nem vett éves szabadság pénzbeli megváltásának megtagadása.

Az alapeljárás

5 YQ-t, aki a 2009. június 23-án kötött munkaszerződés alapján állt az ŘSD alkalmazásában, 2013. október 23-án felmondással bocsátották el.

6 Miután ezt a felmondást a Krajský soud v Brně (brnói regionális bíróság, Cseh Köztársaság) a 2016. december 20-án kelt és 2017. január 10-én jogerőre emelkedett ítéletével érvénytelenné nyilvánította, YQ a munkaszerződése alapján ismét munkába állt az ŘSD-nél.

7 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a 2014. január 1. és 2017. január 10. közötti időszakban YQ-t, aki írásban jelezte munkáltatójának a munkavégzésre irányuló szándékát, a munkáltatója nem bízta meg semmilyen munkával.

8 Visszahelyezését követően YQ arra irányuló kérelemmel fordult a ŘSD-hez, hogy a 2014. január 1. és 2017. január 10. közötti időszakra vonatkozó, ki nem vett éves szabadságát 2017 júliusa és szeptembere között vehesse ki. Az ŘSD azzal az indokkal utasította el e kérelem teljesítését, hogy YQ nem végzett munkát ebben az időszakban. Ezen elutasítás ellenére YQ 2017 júliusában nem jelent meg a munkahelyén azokon a napokon, amelyekre vonatkozóan a szabadság iránti kérelmét bejelentette. Következésképpen munkáltatója 2017. augusztus 9-én igazolatlan távollét miatt elbocsátotta őt.

9 YQ keresetet indított a Městský soud v Brně (brnói városi bíróság, Cseh Köztársaság) előtt, amelyben azt kérte, hogy a bíróság kötelezze az ŘSD-t 55 552 cseh korona (CZK) késedelmi kamatokkal növelt összegének megfizetésére a 2014. január 1. és 2017. január 10. közötti időszakra vonatkozó szabadság után járó díjazás ellentételezése címén. E keresetet a 2019. október 4-i ítélettel elutasították. Az YQ által benyújtott fellebbezést követően a Krajský soud v Brně (brnói regionális bíróság) 2020. október 6-i ítéletével helybenhagyta ezt az ítéletet.

10 A kérdést előterjesztő bírósághoz felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be ezen ítélettel szemben.

11 E bíróság megjegyzi, hogy az alkalmazandó nemzeti jog értelmében arra az időszakra, amely alatt a munkavállaló elbocsátása bíróság előtti eljárás tárgyát képezi, a munka törvénykönyvének 69–72. §-ában szereplő különös szabályozás az irányadó, amelyből kitűnik, hogy az érintett időszakban a munkavállaló munkavégzési akadály esetén sem a díjazás ellentételezésére, sem a ki nem vett szabadság ilyen megváltására nem jogosult.

12 Az említett bíróság hozzáteszi, hogy abban az esetben, ha megállapítják a munkaviszony felmondásának érvénytelenségét, a nemzeti ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a munkavállaló a felmondás érvényességével kapcsolatos bírósági eljárás teljes időtartama alatt jogosult az átlagjövedelme összegének megfelelő díjazás ellentételezésére, amennyiben a munkavállaló írásban közölte a munkáltatóval azon szándékát, hogy a munkaviszonyt folytatni kívánja, anélkül, hogy őt feladattal bízták volna meg. A hat hónap elteltét követően a nemzeti bíróság az alkalmazandó jognak megfelelően csak akkor csökkentheti a díjazás ellentételezését, ha az ügy összes körülményének vizsgálatát követően megállapítható, hogy a munkavállaló másik munkáltatónál olyan feltételek mellett vállalt vagy vállalhatott volna munkát, amelyek főszabály szerint azonosak vagy akár előnyösebbek azoknál, amelyek mellett a munkaszerződés szerint a munkát végezte volna, ha a munkáltató eleget tett volna a szerződés szerinti foglalkoztatási kötelezettségének.

13 Ugyanezen bíróság pontosítja továbbá, hogy az állandó nemzeti ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a munkavállaló jogosult a munkaviszony jogellenes megszüntetése miatt elszenvedett kár megtérítésére is annak érdekében, hogy – legalábbis vagyoni kártérítés címén – olyan helyzetbe kerüljön, amelyben a munkaviszony megszakítása nélkül lenne. Mindazonáltal, mivel a munkavállaló ténylegesen nem végzett munkát a munkavégzésre irányuló szándékának közlése és a felmondás érvénytelenítése közötti időszakban, nem ismerik el számára ezen időszakra vonatkozóan a fizetett éves szabadsághoz való jogosultság megszerzését.

14 A kérdést előterjesztő bíróság szerint első látásra úgy tűnik, hogy e nemzeti ítélkezési gyakorlat ellentétes a 2020. június 25-i Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria és Icrea Banca ítélettel (C-762/18 és C-37/19, EU:C:2020:504), amelynek értelmében a Bíróság kimondta, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikkével ellentétes az olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat, amelynek értelmében az a munkavállaló, akit jogellenesen elbocsátottak, nem jogosult fizetett éves szabadságra a felmondásnak és az állásba való visszahelyezésének időpontja közötti időszakra.

15 Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy eltérések vannak az említett ítéletben szereplő nemzeti jogi szabályozás és az alapügyben szóban forgó cseh jogszabályok között, így az említett ítéletben elfogadott megoldás nem ültethető át az alapeljárásra. Míg ugyanis a 2020. június 25-i Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria és Icrea Banca ítéletben (C-762/18 és C-37/19, EU:C:2020:504) szóban forgó bolgár szabályozás egyrészt azt írta elő, hogy a bruttó munkabért csupán hat hónapig kell fizetni, másrészt pedig azt, hogy kizárólag a munkavállaló által egy másik munkaviszony keretében az érintett időszakban kapott díjazások és a jogellenesen megszüntetett munkaviszony keretében járó díjazások közötti bérkülönbséget kell megfizetni, a cseh szabályozás főszabály szerint teljes terjedelmében és a teljes időszakra vonatkozóan biztosítja e kifizetést, a jelen ítélet 12. pontjában említett korlátozásokra is figyelemmel. Így a kérdést előterjesztő bíróság szerint az ezen ítéletben elfogadott megoldásnak az alapügyre történő alkalmazása egyenlőtlen helyzetet teremtene, hátrányosan érintve a munkáltató érdekeit.

16 E körülmények között határozott úgy a Nejvyšší soud (legfelsőbb bíróság, Cseh Köztársaság), hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

„Úgy kell-e értelmezni a [2003/88 irányelv] 7. cikkének (1) bekezdését, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat, amelynek értelmében az a munkavállaló, akit jogellenesen elbocsátottak, majd elbocsátásának bírósági határozattal történt megsemmisítését követően, a nemzeti jognak megfelelően visszahelyezték állásába, nem jogosult fizetett éves szabadságra a felmondásnak és az állásba való visszahelyezésének időpontja közötti időszakra, mert ezen időszak folyamán e munkavállaló nem végzett tényleges munkát a munkáltatónál, valamint amennyiben a nemzeti joggal összhangban a jogellenesen elbocsátott munkavállaló, aki indokolatlan késedelem nélkül írásban értesítette a munkáltatót arról, hogy készen áll a munkáltatónál való munkavégzésre, az átlagjövedelem összegének megfelelő díjazás ellentételezésére jogosult attól az időponttól kezdődően, amikor értesítette a munkáltatót arról, hogy készen áll a munkáltatónál való munkavégzésre, addig az időpontig, amikor a munkáltató lehetővé tette számára a munkavégzés folytatását, vagy amikor a munkaviszony jogszerűen megszűnt?”
Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

A 2003/88 irányelv alkalmazhatóságáról

17 Először is a Bizottság szerint tárgyi hatályát tekintve kétségek merülhetnek fel a 2003/88 irányelv

alapeljárásbeli alkalmazhatóságát illetően, mivel a nemzeti jogi háttér bemutatásából kitűnik, hogy még abban az esetben is, ha egy bírósági határozat megállapítja a felmondás jogellenességét, az e felmondás és az érintett visszahelyezésének időpontja közötti időszak nem tekinthető visszamenőlegesen az e személynek az érintett munkáltatónál történő foglalkoztatására irányuló időszak részének.

18 E tekintetben az állandó ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a 2003/88 irányelv célja az, hogy a munkavállalók élet- és munkakörülményeinek javítása érdekében, a nemzeti jogszabályok munkaidő tartamát szabályozó rendelkezéseinek közelítésével megállapítsa a minimális követelményeket (2018. november 20-i Sindicatul Familia Constanța és társai ítélet, C-147/17, EU:C:2018:926, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

19 Mivel a 2003/88 irányelv tehát kizárólag a munkavállalókra alkalmazható, azt kell meghatározni, hogy az alapeljárás természetes személy felperese tekinthető-e ezen irányelv értelmében vett „munkavállalónak”.

20 Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a 2003/88 irányelv alkalmazásakor a „munkavállaló” fogalmát nem lehet az egyes tagállami jogok szerint eltérően értelmezni, mivel e fogalom önálló, sajátos uniós jogi jelentéssel rendelkezik. Olyan objektív kritériumok szerint kell meghatározni, amelyek – figyelembe véve az érintett személyek jogait és kötelességeit – a munkaviszonyt jellemzik. Márpedig a munkaviszony alapvető jellemzője az a körülmény, hogy valamely személy meghatározott ideig, más javára és irányítása alatt díjazás ellenében szolgáltatást nyújt (2018. november 20-i Sindicatul Familia Constanța és társai ítélet, C-147/17, EU:C:2018:926, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

21 Következésképpen a munkaviszony a munkavállaló és munkáltatója közötti alárendeltségi viszony fennállását feltételezi. Az ilyen viszony fennállását a felek közötti kapcsolatot jellemző összes tényállási elemre és körülményre figyelemmel kell értékelni (2018. november 20-i Sindicatul Familia Constanța és társai ítélet, C-147/17, EU:C:2018:926, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

22 A jelen ügyben egyrészt a nemzeti jogi háttérnek az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban, különösen a munka törvénykönyve 69. §-ának (1) bekezdésében szereplő leírásából kitűnik, hogy ha a munkáltató érvénytelenül mondott fel a munkavállalónak, vagy ha a munkavállalóval fennálló munkaviszony munkáltató által azonnali hatállyal vagy próbaidő alatt történő megszüntetése érvénytelen, és a munkavállaló írásban, indokolatlan késedelem nélkül értesíti a munkáltatót a munka folytatására vonatkozó szándékáról, a munkaviszony fennáll.

23 Másrészt az alapügynek az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban ismertetett ténybeli háttéréből az következik, hogy YQ 2009. június 23-án szerződést kötött az RSD-vel, és hogy a vele 2013. október 23-án közölt felmondás 2017. január 10-i érvénytelenné nyilvánítását követően az eredetileg megkötött munkaszerződés alapján ismét munkába állt.

24 E megfontolásokra tekintettel meg kell állapítani, hogy az olyan természetes személyt, mint YQ, a 2003/88 irányelv értelmében vett „munkavállalónak” kell tekinteni, így ezen irányelv alkalmazandó rá.

Az ügy érdeméről

25 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat, amelynek értelmében az a munkavállaló, akit jogellenesen elbocsátottak, majd elbocsátásának bírósági határozattal történt megsemmisítését követően, a nemzeti jognak megfelelően visszahelyeztek állásába, azzal az indokkal nem jogosult fizetett éves szabadságra a felmondásnak és az állásba való visszahelyezésének időpontja közötti időszakra, hogy ezen időszak folyamán e munkavállaló nem végzett tényleges munkát a munkáltatónál, mivel ez utóbbi nem bízta meg őt munkával, és a nemzeti jognak megfelelően az említett időszakban már a díjazás ellentételezésében részesül.

26 Emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatának megfelelően az uniós jogi rendelkezések értelmezésénél nemcsak a rendelkezés megfogalmazását, hanem a szövegkörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek a részét képezi (2023. június 8-i Fastweb és társai [A számlázás gyakorisága] ítélet, C-468/20, EU:C:2023:447, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

27 Először is, ami a 2003/88 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének megfogalmazását illeti, az úgy rendelkezik, hogy minden munkavállalót megillet legalább négy hét fizetett éves szabadság. A fizetett éves szabadsághoz való ezen jog az uniós szociális jog különös jelentőségű és olyan alapelvének tekintendő, amelynek a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok általi végrehajtása kizárólag a magában a 2003/88 irányelvben rögzített korlátok között történhet (2022. szeptember 22-i Fraport és St. Vincenz-Krankenhaus ítélet, C-518/20 és C-727/20, EU:C:2022:707, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

28 Másodsor, azon szövegkörnyezetet illetően, amelybe e rendelkezés illeszkedik, mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy a fizetett éves szabadsághoz való jog – mint az uniós szociális jog elve – nemcsak különlegesen fontos, de azt az Európai Unió Alapjogi Chartája 31. cikkének (2) bekezdése is kifejezetten rögzíti, amely esetében az EUSZ 6. cikk (1) bekezdése a Szerződésekkel megegyező jogi kötőerőt ismer el (2022. szeptember 22-i Fraport és St. Vincenz-Krankenhaus ítélet, C-518/20 és C-727/20, EU:C:2022:707, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

29 Így tehát a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése az éves fizetett szabadsághoz való, az Alapjogi Charta 31. cikkének (2) bekezdésében biztosított alapvető jogot tükrözi és konkretizálja. Míg ugyanis ez utóbbi rendelkezés biztosítja minden munkavállalónak az éves fizetett szabadsághoz való jogát, addig az irányelv rendelkezése ezen elvet hajtja végre, amikor meghatározza az említett időszak időtartamát (2022. szeptember 22-i Fraport és St. Vincenz-Krankenhaus ítélet, C-518/20 és C-727/20, EU:C:2022:707, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

30 Továbbá, amint azt a Bíróság már megállapította, a fizetett éves szabadsághoz való jogot nem lehet megszorítóan értelmezni (2021. november 25-i job-medium ítélet C-233/20, EU:C:2021:960, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat) és e jogtól való bármilyen eltérés kizárólag magában a

2003/88 irányelvben rögzített korlátok között történhet (lásd ebben az értelemben a 2006. április 6-i Federatie Nederlandse Vakbeweging ítélet, C-124/05, EU:C:2006:244, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

31 Végül a 2003/88 irányelv szövegéből, valamint a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy jóllehet a tagállamoknak kell meghatározniuk a fizetett éves szabadsághoz való jog gyakorlásának és érvényesítésének feltételeit, tartózkodniuk kell attól, hogy e jog keletkezését, amely közvetlenül ezen irányelvből következik, bármely feltételnek alá vessék (2022. április 7-i Ministero della Giustizia és társai [Az olasz békebírák jogállása] ítélet, C-236/20, EU:C:2022:263, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

32 Harmadszor, az alapeljárásban szóban forgó szabályozás célkitűzéseit illetően emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a 2003/88 irányelv 7. cikkében rögzített éves szabadsághoz való jognak kettős célja van: egyrészt annak a lehetővé tétele, hogy a munkavállaló kipihenhesse a munkaszerződése alapján rá háruló feladatok végrehajtását, másrészt pedig hogy rendelkezésére álljon a kikapcsolódásra és szabad időtöltésre alkalmas idő (2022. szeptember 22-i Fraport és St. Vincenz-Krankenhaus ítélet, C-518/20 és C-727/20, EU:C:2022:707, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

33 Viszont ez a cél – amely a fizetett éves szabadsághoz való jogot megkülönbözteti az eltérő célokra irányuló, más típusú szabadságoktól –, amint arra a Bíróság emlékeztetett, azon az előfeltevésen alapul, hogy a munkavállaló a referencia-időszak során ténylegesen munkát végzett. A munkavállaló számára a pihenés lehetővé tételére irányuló célkitűzés ugyanis azt feltételezi, hogy ez a munkavállaló olyan tevékenységet végzett, amely igazolja, hogy – biztonsága és egészsége 2003/88 irányelvben említett védelmének biztosítása céljából – pihenőidőt, valamint kikapcsolódásra és szabad időtöltésre alkalmas időt vegyen igénybe. Ennélfogva a fizetett éves szabadsághoz való jogot – főszabály szerint – a munkaszerződés alapján teljesített, tényleges munkavégzéssel töltött idő alapján kell meghatározni (2020. június 25-i Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria és Iccrea Banca ítélet, C-762/18 és C-37/19, EU:C:2020:504, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

34 Következésképpen bizonyos különleges helyzetekben, amelyekben a munkavállaló nem képes feladatainak ellátására, a fizetett éves szabadsághoz való jogot a tagállam nem rendelheti alá azon feltételnek, mely szerint a munkavállalónak ténylegesen munkát kellett végeznie (2020. június 25-i Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria és Iccrea Banca ítélet, C-762/18 és C-37/19, EU:C:2020:504, 59. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

35 Ez a helyzet akkor, amikor a jogellenesen elbocsátott, majd az elbocsátásának bírósági határozattal történt megsemmisítését követően, a nemzeti jognak megfelelően állásába visszahelyezett munkavállalónak a jogellenes felmondás és az állásba való visszahelyezés időpontja közötti időszakban nem volt lehetősége arra, hogy a munkáltatójánál tényleges munkát végezzen (lásd ebben az értelemben: 2020. június 25-i Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria és Iccrea Banca ítélet, C-762/18 és C-37/19, EU:C:2020:504, 70. pont).

36 Az a tény ugyanis, hogy az érintett munkavállaló a jogellenes elbocsátásának időpontja és az állásba való visszahelyezésének időpontja közötti időszakban nem végzett tényleges munkát munkáltatójánál, a jogellenes felmondáshoz vezető munkáltatói magatartásból ered, amely magatartás hiányában a munkavállalónak módjában állt volna munkát végezni, és gyakorolni éves szabadsághoz való jogát (lásd ebben az értelemben: 2020. június 25-i Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria és Iccrea Banca ítélet, C-762/18 és C-37/19, EU:C:2020:504, 68. pont).

37 Ebből következik, hogy a jogellenes felmondásnak és a munkavállaló e felmondás bírósági határozattal történt megsemmisítését követően, a nemzeti jognak megfelelően történő állásba való visszahelyezésének időpontja közötti időszakot a fizetett éves szabadsághoz való jog meghatározása szempontjából tényleges munkavégzéssel töltött időszakhoz hasonló időszaknak kell tekinteni (2020. június 25-i Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria és Iccrea Banca ítélet, C-762/18 és C-37/19, EU:C:2020:504, 69. pont).

38 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a munkáltatónak kell ügyelnie arra, hogy biztosítsa a munkavállaló számára, hogy módjában álljon az éves szabadsághoz való jog gyakorlása. Ugyanis – ellentétben az olyan munkavállaló fizetett éves szabadsághoz való jogának felhalmozásával, aki betegség miatt akadályoztatott az említett szabadság igénybevetésében – a munkáltató köteles viselni az azzal együtt járó következményeket, hogy nem biztosítja a munkavállaló számára a fizetett éves szabadsághoz való jog gyakorlását (2022. szeptember 22-i Fraport és St. Vincenz-Krankenhaus ítélet, C-518/20 és C-727/20, EU:C:2022:707, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

39 Így tehát a tagállamok nem térhetnek el a 2003/88 irányelv 7. cikkében rögzített azon jogtól, miszerint a megszerzett, fizetett éves szabadsághoz való jog nem szűnhet meg a nemzeti jog által meghatározott referencia-időszak és/vagy a szabadság átvételére nyitva álló időszak lejártakor, ha a munkavállalónak nem volt lehetősége arra, hogy kivegye a szabadságát (lásd ebben az értelemben: 2022. szeptember 22-i Fraport és St. Vincenz-Krankenhaus ítélet, C-518/20 és C-727/20, EU:C:2022:707, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

40 A kérdést előterjesztő bíróság mindazonáltal megjegyzi, hogy a 2020. június 25-i Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria és Iccrea Banca ítélet (C-762/18 és C-37/19, EU:C:2020:504) alapjául szolgáló ügyben szóban forgó szabályozástól eltérően a cseh jogi szabályozás főszabály szerint a bruttó munkabér teljes mértékben és a teljes időszakra történő kifizetését biztosítja, a jelen ítélet 12. pontjában említett korlátozásokra is figyelemmel. Az említett bíróság szerint az ezen ítéletben kialakított megoldás követése egyenlőtlen helyzetet teremtene, hátrányosan érintve a munkáltató érdekeit.

41 E tekintetben, a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a 2003/88 irányelv az éves szabadsághoz való jogot és a szabadságra járó bér kifizetéséhez való jogot egy egységes jog két alkotórészeként kezeli. Az e szabadság díjazására vonatkozó követelmény célja az, hogy a munkavállalót az említett szabadság idején olyan helyzetbe hozza, amely a munkabér tekintetében

összehasonlítható a munkavégzéssel töltött időszakokkal (2017. november 29-i King ítélet, C-214/16, EU:C:2017:914, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

42 Az éves szabadsághoz való jog tehát magában foglalja a bér kifizetéséhez való jogot is, valamint a fizetett éves szabadsághoz való e jog lényegéhez tartozó jogként annak a jogát is, hogy a munkaviszony megszűnésekor ki nem vett éves szabadságért pénzbeli megváltást nyújtsanak (2018. november 6-i Bauer és Willmeroth ítélet, C-569/16 és C-570/16, EU:C:2018:871, 58. pont), a Bíróság ez utóbbi tekintetben pontosította, hogy ahhoz, hogy a pénzbeli megváltáshoz való jog megnyíljon, a 2003/88 irányelv 7. cikkének (2) bekezdése semmilyen egyéb feltételt nem támaszt az azon tényekhez kapcsolódó feltételen kívül, hogy egyrészt a munkaviszony megszűnt, másrészt a munkavállaló nem vette ki az összes, őt e munkaviszony megszűnésekor megillető éves szabadságot (2018. november 6-i Kreuziger ítélet, C-619/16, EU:C:2018:872, 31. pont).

43 Ebből következik, hogy a fizetett éves szabadsághoz való jog szempontjából nem releváns az a körülmény, hogy a díjazás ellentételezésének azon összege, amelyet a nemzeti jog a jogellenesen elbocsátott munkavállaló részére a felmondás és visszahelyezése közötti időszak tekintetében előír, főszabály szerint megfelel az e munkavállaló által kapott átlagjövedelemnek, mivel a díjazás ezen ellentételezésének célja, hogy kártalanítsa a munkavállalót a jogellenes elbocsátás miatt meg nem kapott díjazás tekintetében.

44 Végezetül, amint az a jelen ítélet 30. és 31. pontjában megállapításra került, a fizetett éves szabadsághoz való jog, amely közvetlenül a 2003/88 irányelvből következik, nem értelmezhető megszorítóan, mivel a munkavállalót a munkaviszonyban a gyengébb félnek kell tekinteni, és így meg kell akadályozni, hogy a munkáltató korlátozhassa a jogait (2023. március 2-i MÁV-START ítélet, C-477/21, EU:C:2023:140, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

45 A fenti megállapítások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat, amelynek értelmében az a munkavállaló, akit jogellenesen elbocsátottak, majd elbocsátásának bírósági határozattal történt megsemmisítését követően a nemzeti jognak megfelelően visszahelyezték állásába, azzal az indokkal nem jogosult fizetett éves szabadságra a felmondásnak és az állásba való visszahelyezésének időpontja közötti időszakra, hogy ezen időszak folyamán e munkavállaló nem végzett tényleges munkát a munkáltatónál, mivel ez utóbbi nem bízta meg őt munkával, és a nemzeti jognak megfelelően az említett időszakban már a díjazás ellentételezésében részesül.

III.

C-147/22. sz. Központi Nyomozó Főügyészség ügyben 2023. október 19-én hozott ítélet

A Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985.

június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló, 1990. június 19-én Schengenben aláírt és 1995. március 26-án hatályba lépett egyezmény 54. cikkében rögzített ne bis in idem elvét az Európai Unió Alapjogi Chartája 50. cikkével összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

az e cikkek értelmében vett jogerős határozatnak minősül a vádlottal szemben az első tagállamban lényegében vesztegetési cselekmények miatti nyomozást követően hozott felmentő határozat, amennyiben e vádlottal szemben ugyanazon cselekmények miatt egy második tagállamban újabb büntetőeljárás van folyamatban, és:

– a felmentő határozatot ügyészség hozta meg büntetés kiszabása és bíróság közreműködése nélkül, és annak megállapításával indokolta, hogy nem állnak rendelkezésre bizonyítékok arra vonatkozóan, hogy a vádlott ténylegesen elkövette a terhére rótt bűncselekményt;

– az alkalmazandó nemzeti jog szerint az ilyen felmentő határozat jogerős jellege ellenére az ügyészség szigorúan meghatározott feltételek mellett, mint például új tények vagy nyomós bizonyítékok felmerülése esetén folytathatja az eljárást, feltéve azonban, hogy a büntethetőség nem évült el, és

– a nyomozás során az első tagállam ügyészsége adatokat gyűjtött, anélkül azonban, hogy kihallgatta volna a másik tagállam állampolgárságával rendelkező terheltet, mivel a kényszernek minősülő és a tartózkodási helyének megállapítására irányuló nyomozati cselekmény sikertelenné bizonyult, mindemellett azt, hogy az első tagállam ügyészsége nem hallgatta ki a terheltet, a második tagállam ügyészsége figyelembe veheti az első tagállamban folytatott részletes nyomozás hiányára utaló esetleges további releváns valószínűsítő körülmények között, feltéve azonban, hogy bizonyítást nyer, hogy az adott ügy körülményei között az első tagállam ügyészsége észszerűen köteles lett volna olyan nyomozati cselekményt végezni, amely biztosította volna az említett terhelt tényleges kihallgatását, aki nyilvánvalóan olyan új ténybeli elemeket vagy bizonyítékokat szolgáltatott volna, amelyek jelentős mértékben kétségbe vonhatták volna a felmentő határozat megalapozottságát.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló, 1990. június 19-én Schengenben aláírt és 1995. március 26-án hatályba lépett egyezmény (HL 2000. L 239., 19. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 2. kötet, 9. o.; a továbbiakban: SMVE) 54. cikkének és az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 50. cikkének értelmezésére irányul.

2 E kérelmet a Központi Nyomozó Főügyészség (Magyarország) által Terhelt5 magyar állampolgárral (a továbbiakban: terhelt) szemben elsősorban olyan vesztegetési cselekmények miatt Magyarországon indított büntetőeljárás keretében terjesztették elő, amelyek miatt Ausztriában már büntetőeljárás indult vele szemben, amely vonatkozásában a Zentrale

Staatsanwaltschaft zur Verfolgung von Wirtschaftsstrafsachen und Korruption (gazdasági bűncselekményekkel és korrupcióval kapcsolatos nyomozásért felelős központi ügyészség, Ausztria; a továbbiakban: WKStA) megszüntette a nyomozást.

Az alapeljárás

13 2012. augusztus 22-én a WKStA Ausztriában büntetőeljárást indított két osztrák állampolgárral szemben pénzmosás, hűtlen kezelés és az StGB 307. §-a (1) bekezdésének 6. pontja értelmében vett vesztegetés gyanúja, valamint a terhelttel szemben e rendelkezés értelmében vett vesztegetés gyanúja miatt.

14 A nyomozás 2005 és 2010 között megvalósított cselekményekre vonatkozott, és a tényállás a különböző tagállamokban székhellyel rendelkező több társaságon keresztül hivatalos személyeknek annak érdekében adott kenőpénzeket érintett, hogy a budapesti (Magyarország) két metróvonal új szerelvényeinek szállítására irányuló közbeszerzési eljárás során meghozandó döntést befolyásolják. Ez magában foglalta a feltehetőleg ténylegesen soha nem nyújtott tanácsadói szolgáltatásokért összesen több millió euró összegben kifizetett átutalásokat.

15 A terheltet, akinek állítólagosan tudomása volt a tanácsadói szerződések fiktív jellegéről és azok valódi rendeltetéséről, azzal gyanúsították, hogy e közbeszerzési szerződés elnyerése érdekében vállalta, hogy jogtalan előnyt nyújt az e szerződésért felelős döntéshozókat befolyásolni képes személy vagy személyek megvesztegetése érdekében. Konkrétabban, 2007. április 5. és 2010. február 8. között több, összesen több mint hét millió euró összegű kifizetést teljesített egy társaság részéről a passzív vesztegetést elkövető és ismeretlenül maradt hivatalos személyek részére.

16 A terhelttel szembeni gyanú a Serious Fraud Office (súlyos csalásokkal foglalkozó hivatal, Egyesült Királyság; a továbbiakban: SFO) által egy brit vállalatcsoportot érintő nyomozással kapcsolatos jogsegélykérelem keretében szolgáltatott információkon, egy osztrák társaság banki adatainak a WKStA által elrendelt elemzésén, valamint a jelen ítélet 13. pontjában említett, tanúként kihallgatott osztrák gyanúsítottak kihallgatásán alapult.

17 A terheltet nem hallgatták ki gyanúsítottként a WKStA által folytatott nyomozás keretében, mivel az ügyészség által 2014. május 26-án elrendelt, a tartózkodási helyének megállapítására irányuló nyomozati cselekmény sikertelennek bizonyult.

18 2014. november 3-i végzésével a WKStA bizonyíték hiányában megszüntette a nyomozást, mivel az osztrák, a brit és a magyar hatóságok által eddig folytatott nyomozás eredményeire hivatkozva úgy ítélte meg, hogy az StPO 190. §-ának 2. pontja értelmében nincs ténybeli alap a büntetőeljárás folytatására. Ez az ügyészség úgy vélte, hogy mivel nincs bizonyíték arra, hogy a jelen ítélet 13. pontjában említett gyanúsítottak valamelyike és a terhelttel valóban az StGB 307. §-a (1) bekezdésének 6. pontja szerinti vesztegetési cselekményeket követett volna el, e cselekményeket nem bizonyították ítéleti bizonyossággal, így az eljárást bizonyítékok hiányában meg kell szüntetni.

19 A WKStA többször is felülvizsgálta a megszüntető határozatot, de minden alkalommal meg kellett állapítania, hogy az eljárás folytatásának az StPO 193. és 195. §-ában megállapított feltételei nem

teljesülnek, többek között azért, mert a terhelttel szemben felrótt vesztegetési cselekmények büntethetősége Ausztriában legkésőbb 2015-ben elévült.

20 2019. április 10-én és augusztus 29-én a Központi Nyomozó Főügyészség vádiratot terjesztett a Fővárosi Törvényszék, a kérdést előterjesztő bíróság elé, amely értelmében a jelen ítélet 8. pontjában említett, a büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 254. §-ának (1) és (2) bekezdése szerinti vesztegetés büntette miatt Magyarországon büntetőeljárás indult a terhelttel szemben.

21 A kérdést előterjesztő bíróság, mivel úgy ítélte meg, hogy a terheltnak felrótt vesztegetési cselekmények megegyeznek a WKStA által Ausztriában már lefolytatott, majd bizonyítékok hiányában megszüntetett nyomozás tárgyát képező cselekményekkel, 2020. december 8-i végzésével a jelen ítélet 6. pontjában említett büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 4. §-ának (3) és (7) bekezdésében foglalt ne bis in idem elve alapján megszüntette az eljárást.

22 E végzést a Fővárosi Ítéletábrá (Magyarország) 2021. június 15-i végzésével hatályon kívül helyezte, és az ügyet visszautalta a kérdést előterjesztő bíróság elé.

23 A Fővárosi Ítéletábrá szerint a WKStA-nak a nyomozást megszüntető, a jelen ítélet 18. pontjában említett 2014. november 3-i végzése nem tekinthető a Charta 50. cikke és az SMVE 54. cikke értelmében vett jogerős határozatnak, mivel a rendelkezésre álló dokumentumok alapján nem állapítható meg egyértelműen, hogy e végzés a bizonyítékok kellően alapos és teljes körű értékelésén alapult-e. Nincs bizonyíték különösen arra, hogy a WKStA a jelen ítélet 13. pontjában említett két osztrák állampolgár kihallgatásán túl bizonyítékokat gyűjtött volna, és hogy azon közel 90 személy közül, akik kihallgatására, illetve vallomásának ismertetésére a Központi Nyomozó Főügyészség a vádiratában indítványt tett, tanúként bárkit kihallgatott volna. Ezenkívül a terheltet nem hallgatták ki gyanúsítottként.

24 E körülmények között a Fővárosi Törvényszék úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Ellentétes-e [a Charta] 50. cikkében és a [z SMVE] 54. cikkében megfogalmazott ne bis in idem elvével azon büntetőeljárás lefolytatása, amelyben egy uniós tagállamban már lefolytatott és a nyomozást megszüntető ügyészi határozattal véglegesen lezárt büntetőeljárás kapcsán más tagállamban ugyanazon személy ugyanazon cselekménye vonatkozásában indul büntetőeljárás?

2) Összeegyeztethető-e [a Charta] 50. cikkében, a [z SMVE] 54. cikkében megfogalmazott ne bis in idem elvével[,] és véglegesen megakadályozza-e, hogy ugyanazon személy ugyanazon cselekménye miatt másik tagállamban újabb büntetőeljárás induljon, ha valamely tagállam büntetőeljárást (nyomozást) megszüntető ügyészi határozatával szemben ugyan lehetőség van a nyomozati eljárás folytatására mindaddig, amíg a büntethetőség el nem évül, azonban az ügyészség nem látott okot az eljárás hivatalból történő folytatására?

3) Összeegyeztethető-e [a Charta] 50. cikkében, a [z SMVE] 54. cikkében megfogalmazott ne bis in idem elvével[,] és kellően részletes és alapos nyomozásnak tekinthető-e, ha a nyomozás megszüntetésére olyan

terhelten szemben is sor kerül, akit a terhelt társaival összefüggő bűncselekmény gyanúsítottjaként ugyan nem hallgattak ki, azonban vele mint terhelttel szemben nyomozati cselekményt végeztek, a nyomozás megszüntetése a jogsegélykérelem folytán ismertté vált nyomozati adatokon, a bankszámlákkal kapcsolatos adatszolgáltatáson, valamint gyanúsított társainak kihallgatásán alapul?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

25 Az együttesen vizsgálendő három kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az SMVE 54. cikkében rögzített ne bis in idem elvét a Charta 50. cikkével összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy az e cikkek értelmében vett jogerős határozatnak minősül a vádlottal szemben az első tagállamban lényegében vesztegetési cselekmények miatti nyomozást követően hozott felmentő határozat, amennyiben e vádlottal szemben ugyanazon cselekmények miatt egy második tagállamban újabb büntetőeljárás van folyamatban, és:

– a felmentő határozatot az első tagállam ügyészsége hozta meg büntetés kiszabása és bíróság közreműködése nélkül, és annak megállapításával indokolta, hogy nem állnak rendelkezésre bizonyítékok arra vonatkozóan, hogy a vádlott ténylegesen elkövette a terhére rótt bűncselekményt;

– az első tagállamban alkalmazandó nemzeti jog szerint az ilyen felmentő határozat jogerős jellege ellenére az ügyészség szigorúan meghatározott feltételek mellett, mint például új tények vagy nyomós bizonyítékok felmerülése esetén folytathatja az eljárást, feltéve azonban, hogy a büntethetőség nem évült el, és

– a nyomozás során az első tagállam ügyészsége adatokat gyűjtött, anélkül azonban, hogy gyanúsítottként kihallgatta volna a másik tagállam állampolgárságával rendelkező terheltet, mivel a kényszernek minősülő és a tartózkodási helyének megállapítására irányuló nyomozati cselekmény sikertelennek bizonyult.

26 Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy ne bis in idem elvének alkalmazása két feltételtől függ, vagyis egyrészt attól, hogy legyen egy korábbi végleges határozat („bis” feltétel), másrészt pedig attól, hogy a korábbi határozat és a későbbi eljárások vagy határozatok ugyanarra a tényállásra vonatkozzanak („idem” feltétel) (2023. március 22-i Dual Prod ítélet, C-412/21, EU:C:2023:234, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

27 E feltételek közül a másodikat illetően a kérdést előterjesztő bíróság kifejezetten abból az előfeltevésekből indul ki, hogy az a jelen ügyben teljesül.

28 Az első feltételt illetően emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint ahhoz, hogy valamely személynek felrótt cselekményeket az SMVE 54. cikke értelmében „jogerősen elbíráltak” lehessen tekinteni, egyrészt a büntetőjogi felelősségre vonhatóságnak a szóban forgó büntető határozat – mint a jelen esetben a felmentő határozat – meghozatalát követően „végrelegesen meg [kell] szün[nie]”, másrészt pedig az szükséges, hogy ezt a határozatot „az ügy érdemére vonatkozó értékelést” követően hozzák (lásd ebben az értelemben: 2016. június 29-i Kossowski ítélet, C-486/14, EU:C:2016:483, 34. és 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

29 A jelen ügyben elsősorban azon követelményt illetően, amely szerint a büntetőjogi felelősségre

vonhatóságnak véglegesen meg kell szűnnie, a jelen ítélet 25. pontjában hivatkozott első két franciabekezdésben említett körülményekre tekintettel emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint egyrészt az SMVE 54. cikke az érintett nemzeti jogrendben a büntető igazságszolgáltatásban részt vevő hatóság – mint az ügyészség – által hozott, a tagállamban a büntetőeljárást büntetés kiszabása nélkül, jogerősen megszüntető határozatokra is alkalmazandó, még ha az ilyen határozatokat bíróság közreműködése nélkül hozzák is meg, és azok nem öltik bírósági határozat formáját. Másrészt e követelményt a szóban forgó büntető határozatot meghozó szerződő állam joga alapján kell értékelni, és meg kell bizonyosodni arról, hogy a szóban forgó határozat e tagállamban kiváltja a ne bis in idem elve által biztosított védelmet (lásd ebben az értelemben: 2008. december 22-i Turanský ítélet, C-491/07, EU:C:2008:768, 35. és 36. pont; 2016. június 29-i Kossowski ítélet, C-486/14, EU:C:2016:483, 35. és 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

30 Ebben az összefüggésben a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az is kitűnik, hogy az a tény, hogy az alkalmazandó nemzeti jog szerint a felmentő határozattal lezárt büntetőeljárás újból megindítható „új vagy újlag feltárt tények”, például új bizonyítékok esetén, nem teheti kérdéssé e határozat jogerejét, amennyiben az nem szünteti meg véglegesen a büntetőjogi felelősségre vonhatóságot, mivel az újbóli megnyitás e lehetősége – bár nem minősül „rendkívüli jogorvoslatnak” – inkább egy új, eltérő bizonyítékokon alapuló, külön eljárás kivételes megindítását jelenti, mintsem a már lezárt eljárás egyszerű folytatását (lásd ebben az értelemben: 2014. június 5-i M ítélet, C-398/12, EU:C:2014:1057, 37–40. pont).

31 A jelen ügyben ezen ítélkezési gyakorlatra tekintettel egyrészt az a tény, hogy az osztrák jog az StPO 193. §-a (2) bekezdésének 2. pontjában lehetővé teszi – szigorú feltételek mellett, vagyis amikor „új tények vagy bizonyítékok merülnek fel, vagy válnak ismertté, amelyek önmagukban vagy az eljárás más eredményeivel együtt alkalmasnak tűnnek arra, hogy a terhelttel szemben büntetés kiszabását indokolják” – a felmentő határozat meghozatalát követően lezárt eljárás folytatását, nem teheti kérdéssé e határozat jogerős jellegét.

32 Ugyanez vonatkozik másrészt az eljárás folytatásának az osztrák jog által előírt másik, szintén szigorúan szabályozott lehetőségére, vagyis arra az esetre, ha az StPO 193. §-a (2) bekezdése 1. pontjának megfelelően „a terheltet nem hallgatták ki a bűncselekménnyel kapcsolatban [...], és vele szemben nem alkalmaztak kényszert”.

33 Ez a lehetőség ugyanis, bár nem minősül „rendkívüli jogorvoslatnak”, a rá vonatkozó kettős feltételre tekintettel egy külön eljárás kivételes megindítását jelenti, nem pedig a már lezárt eljárás pusztá folytatását, amely a felmentő határozatnak a vádlott nyilatkozataira tekintettel történő felülvizsgálatára irányul arra az esetre nézve, ha a vádlott később kihallgatható. Egyébiránt meg kell jegyezni, hogy az alapügyben ez a lehetőség a felmentő határozat meghozatalát követően nem állt az ügyészség rendelkezésére, mivel nem vitatott, hogy még ha a terheltet nem is hallgatták ki, vele szemben mégis „kényszert” alkalmaztak a tartózkodási helyének megállapítására irányuló nyomozati cselekmény formájában, amely azonban sikertelennek bizonyult.

34 A már lezárt eljárás folytatása e lehetőségeinek szigorúan körülhatárolt és kivételes jellegét tovább erősíti az a tény, hogy az StPO 193. §-ának (2) bekezdése értelmében az eljárás újbóli megnyitása semmiképpen sem lehetséges, ha a büntethetőség időközben elévült. A jelen ügyben ez volt a helyzet, mivel nem vitatott, hogy a büntethetőség legkésőbb 2015 óta – azaz csak néhány hónappal a felmentő határozat 2014 novemberében történő elfogadását követően – elévült.

35 Ezenkívül önmagában az a tény – amelyre a kérdést előterjesztő bíróság a második kérdésében hivatkozik –, hogy az alkalmazandó nemzeti jog értelmében lehetőség van a már lezárt eljárás folytatására, amennyiben a büntethetőség még nem évült el, a jelen esetben azonban az ügyészség nem élt ezzel a lehetőséggel az elévülést megelőzően, nem teheti kérdéssé az eljárást megszüntető határozat jogerős jellegét, amennyiben a büntetőjogi felelősségre vonhatóság véglegesen nem szűnt meg.

36 Tekintettel ugyanis arra, hogy a már lezárt eljárás folytatásának e kivételes, az StPO 193. §-ának (2) bekezdésében szigorúan körülhatárolt lehetőségei nem érinthetik az StPO 190. §-a alapján hozott, az eljárást megszüntető határozat jogerejét, az ügyészség azon határozata, hogy nem él e lehetőségek valamelyikével amiatt, hogy ennek feltételei nem teljesültek, szintén nem teheti kérdéssé az említett határozat jogerős jellegét.

37 Egyébiránt írásbeli észrevételeiben az osztrák kormány az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság, Ausztria) ítélkezési gyakorlatára és az osztrák jogelméletre hivatkozva azzal érvelt, hogy az osztrák jogban, mivel az ügyészségnek az eljárást az StPO 190. §-a alapján megszüntető határozatát „nem lehet rendes jogorvoslattal megtámadni, az anyagi (és alaki) jogerő joghatásai a határozat meghozatalától kezdve érvényesülnek”. E kormány a joghatások között említi az ilyen határozatból eredő úgynevezett „blokkoló hatást” („Sperrwirkung”), amely a ne bis in idem elvével összhangban a többi tagállam valamennyi hatóságával szemben érvényesül, feltéve hogy e határozatot érdemi vizsgálatot követően, valamint a terhelttel szembeni gyanúsítás tárgyát képező bűncselekmény megalapozottságának értékelését követően hozták meg.

38 Ebből következik, hogy a jelen ítélet 28. pontjában hivatkozott első két franciabekezdésben említett körülmények nem tehetik kétséggé, hogy a jelen ügyben teljesül a jelen ítélet 28. pontjában felidézett azon követelmény, hogy a büntetőjogi felelősségre vonhatóságnak „véglegesen meg [kell] szűn[nie]”.

39 Másodsorban, ami a jelen ítélet 28. pontjában szintén felidézett azon követelményt illeti, hogy a szóban forgó büntetőeljárást megszüntető határozatot „az ügy érdemére vonatkozó értékelést” követően kell meghozni, hangsúlyozni kell először is, hogy a jelen ítélet 25. pontjának első franciabekezdésében említett azon körülmény, hogy az eljárást megszüntető határozatot azon az alapon hozták meg, hogy nem áll rendelkezésre bizonyíték arra vonatkozóan, hogy a vádlott ténylegesen elkövette a terhére rótt bűncselekményt, nem jelenti azt, hogy e második feltétel nem teljesül. Ellenkezőleg, a Bíróság már kimondta, hogy a bizonyítékok hiányában történő felmentés az ügy érdemi értékelésén alapul (2006. szeptember 28-i Van Straaten ítélet, C-150/05, EU:C:2006:614, 60. pont).

40 Másodsorban, az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a bírósági határozat SMVE 54. cikke értelmében vett jogerős jellegének értékelését nem csupán e cikk

lényegében annak biztosítására irányuló céljára tekintettel kell elvégezni, hogy mindazok a személyek, akiket valamely tagállamban elítéltek és akik a büntetésüket letöltötték, illetve akiket adott esetben jogerősen felmentettek, anélkül mozoghassanak a schengeni térségen belül, hogy egy másik tagállamban ugyanazon tényállás tekintetében büntetőeljárástól kellene tartaniuk, hanem az EUSZ 3. cikkének (2) bekezdésével összhangban a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségen belüli bűnmegelőzés és bűnüldözés elősegítésének szükségességét is szem előtt tartva (lásd ebben az értelemben: 2016. június 29-i Kossowski ítélet, C-486/14, EU:C:2016:483, 47. pont; 2022. október 28-i Generalstaatsanwaltschaft München [Kiadatás és ne bis in idem] ítélet, C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, 78. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

41 Harmadszor emlékeztetni kell arra, hogy mind a tagállamok közötti kölcsönös bizalom elve, mind pedig a köztük fennálló kölcsönös bizalom alapuló kölcsönös elismerés elve alapvető jelentőséggel bír az uniós jogban, mivel lehetővé teszik egy belső határok nélküli térség létrehozását és fenntartását (2022. október 28-i Generalstaatsanwaltschaft München [Kiadatás és ne bis in idem] ítélet, C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, 92. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

42 Ami konkrétan az SMVE 54. cikkét illeti, a Bíróság kimondta, hogy az szükségképpen feltételezi, hogy a tagállamok kölcsönös bizalommal viseltetnek egymás büntető igazságszolgáltatási rendszerei iránt, illetve hogy mindegyikük elfogadja a másik tagállamban érvényben lévő büntető jogszabályok alkalmazását, még akkor is, ha saját nemzeti jogának alkalmazása eltérő eredményre vezetne. E kölcsönös bizalom teszi szükségessé azt, hogy a második tagállam érintett illetékes hatóságai a nekik továbbított formában elfogadják az első tagállamban meghozott jogerős határozatot (2022. október 28-i Generalstaatsanwaltschaft München [Kiadatás és ne bis in idem] ítélet, C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, 93. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

43 Az ítélkezési gyakorlatból azonban az is kitűnik, hogy az említett kölcsönös bizalom csak akkor lehet eredményes, ha a második szerződő állam az első szerződő állam által közölt iratok alapján megbizonyosodhat arról, hogy az első szerződő állam hatáskörrel rendelkező hatóságai által hozott, érintett határozat valóban olyan jogerős határozatnak minősül, amely az ügy érdemi értékelésén alapul (2021. május 12-i Bundesrepublik Deutschland [Az Interpol vörös riasztása] ítélet, C-505/19, EU:C:2021:376, 81. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

44 Negyedszer, a Bíróság kimondta, hogy az ügyészség büntetőeljárást megszüntető és a nyomozást lezáró határozata nem tekinthető az ügy érdemi értékelését követően hozott határozatnak, és ezért nem tekinthető az SMVE 54. cikke értelmében vett „jogerős határozatnak”, ha magából e határozat indokolásából kitűnik, hogy nem folytattak részletes nyomozást, amely hiányában a tagállamok közötti kölcsönös bizalom kétségessé válhat, és e tekintetben a sértett és az esetleges tanú kihallgatásának elmaradása arra utaló valószínűsítő körülménynek minősül, hogy az alapügyben nem folytattak részletes nyomozást (2016. június 29-i Kossowski ítélet, C-486/14, EU:C:2016:483, 53. pont).

45 Ezen ítélkezési gyakorlatra tekintettel felmerül a kérdés, hogy az alapügyben a WKStA a büntetőeljárást

megszüntető határozatot a 2016. június 29-i Kossowski ítélet (C-486/14, EU:C:2016:483) értelmében vett „részletes nyomozást” követően hozta-e meg, és így e határozatot úgy lehet-e tekinteni, mint amelyet az SMVE 54. cikke által megkövetelt érdemi értékelést követően hoztak, figyelembe véve a kérdést előterjesztő bíróság által a harmadik kérdésében hivatkozott és a jelen ítélet 25. pontjában említett harmadik franciabekezdésben megismételt körülményeket, vagyis azt, hogy a nyomozás során az ügyészség jogsegélykérelem keretében, valamint a bankszámlákhoz való hozzáférés és két másik gyanúsított kihallgatása révén gyűjtött adatokat, de nem hallgatta ki a terheltet, mivel a kényszernek minősülő és a tartózkodási helyének megállapítására irányuló nyomozati cselekmény sikertelennek bizonyult.

46 Amint az a 2016. június 29-i Kossowski ítélet (C-486/14, EU:C:2016:483) 48. pontjából kitűnik, az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben az ügyészség „azzal az indokkal nem folytatta az eljárást, hogy a vádlott megtagadta a vallomástételt, a sértett, valamint egy közvetett tanú pedig Németországban lakik, ezért a nyomozás során [Lengyelországban] nem hallgathatók ki, és ezért nem ellenőrizhetők a sértett állításai anélkül, hogy részletesebb nyomozást folytattak volna a bizonyítékok beszerzése és megvizsgálása érdekében”. A Bíróság ebből azt a következtetést vonta le, hogy a büntetőeljárást ilyen nyomozás alapján megszüntető határozat nem minősül az ügy érdemére vonatkozó értékelést követően meghozott határozatnak.

47 Ezzel szemben a jelen ügyben nem vitatott egyrészt, hogy a több mint két évig tartó nyomozás során a WKStA a brit hatóságoktól, nevezetesen az SFO-tól származó jogsegélykérelem keretében hozzáfért bankszámlákhoz, valamint hozzáfért további bankszámlákhoz, és kihallgatta a jelen ítélet 13. pontjában említett két másik osztrák állampolgárságú gyanúsítottat.

48 Egyébiránt az osztrák kormány írásbeli észrevételeiben megjegyzi, hogy az említett bankszámlákhoz való hozzáférés révén azonosított pénzáramlásokat a Bundesamt für Korruptionsprävention und Korruptionsbekämpfung (Szövetségi Korruptiómegelőzési és Korruptióellenes Hivatal, Ausztria) kielemezte. Az igazságügyi együttműködés megerősítéséért felelős európai ügynökség (Eurojust) 2014 májusában tartott koordinációs ülést követően az SFO arról tájékoztatta a WKStA-t, hogy nem merült fel olyan új bizonyíték, amely konkrétan valamely magyar köztisztviselő azonosításához vezetett volna, mivel a számlákhoz való hozzáférés sem Szlovákiában, sem pedig Cipruson nem szolgált erre vonatkozó információval. Ezenkívül kétségesnek bizonyult, hogy az SFO által Liechtensteintől kért számlaadatok megküldése további felvilágosítással szolgálhat. 2014. november 3-án az Eurojust arról tájékoztatta a WKStA-t, hogy a magyar igazságügyi hatóságok által folytatott nyomozás sem tudta megalapozni a bűncselekmény gyanúját.

49 Másrészt, bár a jelen ügyben a terheltet nem hallgatták ki, nem vitatott, hogy ez azért történt, mert – amint azt a kérdést előterjesztő bíróság a harmadik kérdésében hangsúlyozza – a terhelttel szemben ugyan kényszernek minősülő és a tartózkodási helyének megállapítására irányuló nyomozati cselekmény fogatosítottak, azonban az sikertelennek bizonyult.

50 Amint arra lényegében a svájci kormány is hivatkozott, pusztán az a tény, hogy a terheltet nem hallgatták ki a nyomozás során, önmagában csak annyiban utal a részletes nyomozás hiányára, amennyiben az alkalmazandó nemzeti jog arra kötelezi az ügyészséget, hogy a nyomozást megszüntető határozat meghozatala előtt kihallgassa a terheltet. Márpedig emlékeztetni kell arra, hogy az StPO 193. §-a (2) bekezdésének 1. pontja kifejezetten kimondja a büntetőeljárásnak a nyomozást megszüntető határozat meghozatalát követő folytatásának lehetőségét, ha a terheltet nem hallgatták ki azon bűncselekménnyel kapcsolatban, amelynek elkövetésével gyanúsítják, és feltéve, hogy e tekintetben vele szemben semmilyen kénszerrel nem alkalmazták. Következésképpen úgy tűnik, hogy az alkalmazandó nemzeti jognak megfelelően az ilyen határozatot bizonyos körülmények között a terhelt kihallgatása nélkül is meg lehet hozni.

51 Bár ebben az esetben a terhelt gyanúsítottként történő kihallgatásának hiánya önmagában nem igazolhatja a részletes nyomozás hiányának megállapítását, mindazonáltal – amint arra a főtanácsnok az indítványának 76. pontjában lényegében szintén rámutatott – e körülmény figyelembe vehető az ilyen hiányra utaló esetleges további releváns valószínűsítő körülmények között. Ehhez meg kell bizonyosodni arról, hogy a jelen ügy körülményei között az első tagállam ügyészsége észszerűen köteles lett volna olyan nyomozati cselekményt végezni, amely biztosította volna az említett terhelt tényleges kihallgatását, aki nyilvánvalóan olyan új ténybeli elemeket vagy bizonyítékokat szolgáltatott volna, amelyek jelentős mértékben kétségbe vonhatták volna a felmentő határozat megalapozottságát. Mindemellett, amint arra a főtanácsnok az indítványának 77. pontjában szintén rámutatott, nincs akadálya annak, hogy az ügyész következtetéseket vonjon le abból, hogy a terhelt példaképpen vonta ki magát a kihallgatás lehetősége alól, például azáltal, hogy a rendőrség számára elérhetetlenné vált.

52 Általánosságban a második tagállam csak meglehetősen kivételes esetekben juthat arra a következtetésre, hogy az első tagállamban nem folytattak részletes nyomozást, mégpedig akkor, ha az első tagállam alkalmazandó nemzeti jogára tekintettel nyilvánvalóan ez a helyzet, figyelembe véve elsősorban az e határozatban szereplő indokolást, valamint az első tagállam által a határozat meghozatala előtt, adott esetben a második tagállam hozzá intézett kérelmére adott válaszként közölt információkat.

53 Annak ugyanis, hogy a második tagállam a részletes nyomozás hiányát állapítja meg, inkább kivételnek, mintsem főszabálynak kell lennie, viszont – amint azt lényegében a főtanácsnok az indítványának 32. és 39–42. pontjában hangsúlyozta – minden esetben ezt kell megállapítani, ha az érintett büntető határozat szövegéből kitűnik, hogy azt nem előzte meg semmilyen tényleges nyomozás vagy a terhelt büntetőjogi felelősségének értékelése, vagy ha az alkalmazandó nemzeti jogra tekintettel e határozatot lényegében tisztán eljárási okokból, illetve perhatékonysági, pergazdaságossági vagy büntetőpolitikai megfontolásokból hozták meg.

54 Ez a megközelítés összhangban áll az SMVE 54. cikke által követett, annak biztosítására irányuló konkrét céllal, hogy az a személy, akit valamely tagállamban jogerősen felmentettek, anélkül mozoghasson a

schengeni térségen belül, hogy egy másik tagállamban ugyanazon cselekmény miatt büntetőeljárásról kellene tartania, amint arra a jelen ítélet 40. pontja emlékeztet, valamint összhangban áll – amint az a jelen ítélet 41. és 42. pontjából kitűnik – az e rendelkezésben, valamint a Charta 50. cikkében rögzített ne bis in idem elvének alapjául szolgáló, a tagállamok közötti kölcsönös bizalom és kölcsönös elismerés elvével.

55 Ezzel szemben e célkitűzéssel és ezekkel az elvekkel ellentétes az, ha a második tagállam ügyészége, amikor büntetőeljárás megindítását helyezi kilátásba egy olyan személlyel szemben, aki ellen az első tagállamban már folytattak büntetőeljárás, és a nyomozást követően ugyanezen cselekmények vonatkozásában jogerősen felmentettek, részletesen megvizsgálja ezt a nyomozást annak egyoldalú meghatározása érdekében, hogy az az első tagállam jogára tekintettel kellően részletes volt-e.

56 Egyébiránt, ha a második tagállam ügyészégének komoly és konkrét kétségei támadnak az első tagállam ügyészége által folytatott nyomozás alapos vagy kellően részletes jellegét illetően azon tények és bizonyítékok tekintetében, amelyek a nyomozás során ezen ügyészég rendelkezésére álltak, vagy amelyek az adott ügy körülményei között észszerűen szükséges nyomozati cselekmények megtételével ténylegesen rendelkezésére állhattak volna, ezen ügyészégnek – például az e célból az SMVE 57. cikkében előírt együttműködési mechanizmus alkalmazásával – meg kell keresnie az első tagállam ügyészégét, hogy a segítséget kérje, különösen az alkalmazandó nemzeti joggal és a nyomozást követően hozott felmentő határozatot megalapozó indokokkal kapcsolatban.

57 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a tagállamok közötti kapcsolatokban figyelembe kell venni az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében foglalt lojális együttműködés elvét, amely általános jelleggel, és így többek között az SMVE 54. cikkében rögzített ne bis in idem elvének alkalmazása keretében arra kötelezi a tagállamokat, hogy kölcsönösen tiszteletben tartsák és segítsék egymást a Szerződésekből eredő feladatok végrehajtásában.

58 Mindemellett, noha a jelen ítélet 47–50. pontjában felidézett ténybeli elemek – amennyiben bizonyítást nyernek – inkább azt támasztják alá, hogy az első tagállamban folytatott nyomozás nem nélkülözi nyilvánvalóan a részletes jelleget, mindazonáltal – amint arra a főtanácsnok az indítványának 66. pontjában lényegében szintén rámutatott – végső soron a ne bis in idem elv alkalmazhatóságáról a jelen ügyben dönteni hivatott kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy a nyomozás részletes jellegét az e szempontból releváns körülmények összességére tekintettel értékelje.

59 Ezen átfogó értékelés keretében, amint az a jelen ítélet 51. pontjában már megállapításra került, a kérdést előterjesztő bíróság bizonyos körülmények között az első tagállamban folytatott nyomozás részletességének hiányát feltáró esetleges más releváns valószínűsítő körülmények mellett figyelembe veheti azt a tényt, hogy a terheltet gyanúsítottként nem hallgatták ki.

60 A fentiekre tekintettel az előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy az SMVE 54. cikkében rögzített ne bis in idem elvét a Charta 50. cikkével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy az e cikk értelmében vett jogerős határozatnak minősül a vádlottal szemben az első tagállamban lényegében vesztegetési cselekmények miatti nyomozást követően

hozott felmentő határozat, amennyiben e vádlottal szemben ugyanazon cselekmények miatt egy második tagállamban újabb büntetőeljárás van folyamatban, és:

– a felmentő határozatot az első tagállam ügyészége hozta meg büntetés kiszabása és bíróság közreműködése nélkül, és annak megállapításával indokolta, hogy nem állnak rendelkezésre bizonyítékok arra vonatkozóan, hogy a vádlott ténylegesen elkövette a terhére rótt bűncselekményt;

– az első tagállamban alkalmazandó nemzeti jog szerint az ilyen felmentő határozat jogerős jellege ellenére az ügyészég szigorúan meghatározott feltételek mellett, mint például új tények vagy nyomós bizonyítékok felmerülése esetén folytathatja az eljárást, feltéve azonban, hogy a büntethetőség nem évült el, és

– a nyomozás során az első tagállam ügyészége adatokat gyűjtött, anélkül azonban, hogy kihallgatta volna a másik tagállam állampolgárságával rendelkező terheltet, mivel a kényszernek minősülő és a tartózkodási helyének megállapítására irányuló nyomozati cselekmény sikertelennek bizonyult,

mindemellett azt, hogy az első tagállam ügyészége nem hallgatta ki a terheltet, a második tagállam ügyészége figyelembe veheti az első tagállamban folytatott részletes nyomozás hiányára utaló esetleges további releváns valószínűsítő körülmények között, feltéve azonban, hogy bizonyítást nyer, hogy az adott ügy körülményei között az első tagállam ügyészége észszerűen köteles lett volna olyan nyomozati cselekményt végezni, amely biztosította volna az említett terhelt tényleges kihallgatását, aki nyilvánvalóan olyan új ténybeli elemeket vagy bizonyítékokat szolgáltatott volna, amelyek jelentős mértékben kétségbe vonhatták volna a felmentő határozat megalapozottságát.

IV.

C-286/22. sz. KBC Verzekeringen ügyben 2023. október 12-én hozott ítélet

A gépjármű-felelősségbiztosításról és a biztosítási kötelezettség ellenőrzéséről szóló, 2009. szeptember 16-i 2009/103/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 1. cikkének 1. pontját

a következőképpen kell értelmezni:

nem tartozik a „gépjármű” e rendelkezés értelmében vett fogalmába egy olyan kerékpár, amelynek elektromos motorja kizárólag a lábajtáshoz nyújt segítséget, és amely olyan funkcióval rendelkezik, amely lehetővé teszi, hogy 20 km/h sebességig lábajtás nélkül gyorsuljon, e funkció azonban csak izomerő használatát követően aktiválható.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a gépjármű-felelősségbiztosításról és a biztosítási kötelezettség ellenőrzéséről szóló, 2009. szeptember 16-i 2009/103/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2009. L 263., 11. o.) 1. cikke 1. pontjának értelmezésére irányul.

2 Ezt a kérelmet a KBC Verzekeringen NV (a továbbiakban: KBC) és a P&V Verzekeringen CVBA (a továbbiakban: P&V) között annak tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, hogy egy munkahelyibaleset-biztosító, amely egy elektromos rásegítővel ellátott kerékpáron közlekedő

kerékpáros jogutódja, rendelkezik-e esetlegesen a kerékpáros halálát okozó balesetben érintett gépjármű vezetőjének felelősségbiztosítója általi kártérítéshez való joggal.

Az alapeljárás

10 2017. október 14-én a KBC által az 1989. november 21-i törvény alapján biztosított gépkocsival elütötték BV-t (a továbbiakban: károsult), aki egy elektromos rásegítővel működő kerékpáron a közúton közlekedett. A károsult súlyosan megsérült, és 2018. április 11-én elhunyt. Mivel e baleset e károsult vonatkozásában „úti balesetnek” minősült, a P&V, munkáltatójának munkahelyibaleset-biztosítója kártérítést fizetett, és a károsult és a károsult jogutódjainak jogutódjává vált.

11 A P&V keresetet indított a KBC ellen a politierechtbank West-Vlaanderen, afdeling Brugge (nyugat-flandriai rendészeti bíróság, bruges-i részleg, Belgium) előtt költségeinek a régi belga polgári törvénykönyv 1382. cikke vagy az 1989. november 21-i törvény 29bis. cikke alapján történő megtérítése iránt. A KBC viszontkeresetet terjesztett elő, amelyben azt kérte, hogy a P&V térítse vissza a jogalap nélkül megfizetett pénzüsszeget. Ezzel szemben a P&V e 29bis. cikkre hivatkozva azt állította, hogy a károsult nem tekinthető gépjárművezetőnek.

12 2019. október 24-i ítéletében e bíróság megállapította, hogy az érintett gépjármű vezetője nem felelős a szóban forgó balesetért, azonban az említett 29bis. cikk értelmében a KBC köteles kártérítést fizetni a károsultnak, valamint a P&V-nek, amelyre e károsult jogai átszálltak, mivel ez utóbbi nem volt gépjárművezető, és ezért ugyanezen cikk alapján kártérítésre volt jogosult.

13 A KBC fellebbezéssel megtámadta ezen ítéletet a rechtbank van eerste aanleg West-Vlaanderen, afdeling Brugge (nyugat-flandriai elsőfokú bíróság, bruges-i részleg, Belgium) előtt. A P&V csatlakozó fellebbezést nyújtott be.

14 2021. május 20-i ítéletével e bíróság a fellebbezést megalapozatlannak, a csatlakozó fellebbezést pedig megalapozottnak nyilvánította. Az 1989. november 21-i törvény 29bis. cikkének alkalmazását illetően e bíróság többek között arra mutatott rá, hogy a „gépjárműnek” az e cikkben említett fogalma megfelel a „gépjárműnek” a 2009/103 irányelv 1. cikke 1. pontjában szereplő fogalmának. Miután megállapította, hogy a „mechanikus erő” fogalmát sem e törvény, sem ezen irányelv nem határozza meg, úgy ítélte meg, hogy e fogalom mindazonáltal kifejezett, és hogy a „mechanikus erővel működtetett” kifejezést úgy kell értelmezni, hogy az azt jelenti, hogy a gépjármű izomerő nélküli mozgásra képes jármű. Ebből azt a következtetést vonta le, hogy a kerékpár nem minősül az említett törvény értelmében vett gépjárműnek, ha segédmotorral rendelkezik, a mechanikus erő azonban önmagában nem tudja elindítani vagy mozgásban tartani a kerékpárt.

15 A szóban forgó elektromos rásegítővel működő kerékpár gyártója által szolgáltatott információkra tekintettel az említett bíróság megállapította, hogy annak motorja csak a lábhajtáshoz nyújt segítséget, e motor „boost” funkcióját illetően is, és e funkció csak izomerő alkalmazását követően aktiválható, függetlenül attól, hogy azt pedállal hajtják, az mozgásban van, vagy tolják. Ebből azt a következtetést vonta le, hogy a károsult nem

minősül az 1989. november 21-i törvény 1. cikke értelmében vett gépjárművezetőnek, és e törvény 29bis. cikke alapján „veszélyeztetett úthasználóként” igényelhetett kártérítést, hasonlóképpen, mint az e károsult jogutódjává vált munkahelyibaleset-biztosító.

16 A KBC felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a jelen ítélet 14. pontjában említett ítélettel szemben a Hof van Cassatie-hez (semmitőszék, Belgium), a kérdést előterjesztő bírósághoz. E bíróság előtt a KBC többek között azt állítja, hogy a „gépjármű” fogalmának az említett törvény 1. cikkében szereplő meghatározása megfelel a 2009/103 irányelv 1. cikkének 1. pontjában szereplő „gépjármű” fogalma meghatározásának. Ebből azt a következtetést vonja le, hogy a belga jogot ezen irányelvvel összhangban kell értelmezni.

17 Az ügy érdemét illetően a KBC azt állítja, hogy mivel az 1989. november 21-i törvény 1. cikke nem tesz különbséget a szárazföldi közlekedésre szánt, kizárólag mechanikus erővel működtetett járművek és a mechanikus erővel is működtetett járművek között, csak a kizárólag izomerővel működtetett járművek nem tartoznak e törvény hatálya alá. Ebből azt a következtetést vonja le, hogy a rechtbank van eerste aanleg West-Vlaanderen, afdeling Brugge (nyugat-flandriai elsőfokú bíróság, bruges-i részleg) helytelenül értelmezte a „gépjármű” fogalmát, és megsértette az említett törvény 1. és 29bis. cikkét, valamint elsősorban a 2009/103 irányelv 1. cikkének 1. pontját.

18 A kérdést előterjesztő bíróság arra hivatkozik, hogy az előtte folyamatban lévő jogvita megoldásához a „gépjárműnek” a 2009/103 irányelv 1. cikke 1. pontja értelmében vett fogalma értelmezése szükséges.

19 E körülmények között a Hof van Cassatie (semmitőszék) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

„Úgy kell-e értelmezni a [2009/103 irányelvnek] a [2021/2118] irányelvvel elvégzett módosítást megelőző változata 1. cikke 1. pontját, amely úgy határozza meg a »gépjármű« fogalmát, hogy az »minden szárazföldi közlekedésre szolgáló és mechanikus erővel működtetett, de nem sínen közlekedő gépjármű, valamint a pótkocsi, akkor is, ha nincs a gépjárműhöz kapcsolva«, hogy nem minősül ezen irányelv értelmében vett gépjárműnek az olyan elektromos kerékpár (speed pedelec [elektromos gyorsasági kerékpár]), amelynek motorja csak rásegít a lábhajtásra, és így a kerékpár csak motor és izomerő segítségével képes mozogni, önállóan, izomerő nélkül azonban nem, és az olyan elektromos kerékpár, amely boost funkcióval van felszerelve, amelynek segítségével a kerékpár a boost gomb megnyomására lábhajtás nélkül 20 km/h-s sebességre gyorsul, de a boost funkció használatához izomerőre van szükség?»

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságáról

20 A német kormány vitatja a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságát, mivel abból nem derül ki, hogy az uniós jog kért értelmezése miért releváns az alapjogvita megoldása szempontjából.

E jogvita kizárólag a felelősségre vonatkozó nemzeti jog hatálya alá tartozik, amelyet az uniós jog nem harmonizált, és az iratokból nem tűnik ki, hogy az uniós jog rendelkezéseit a nemzeti jog alkalmazhatónak nyilvánította volna.

21 A Bíróság állandó ítélezési gyakorlata szerint a Bíróság és a nemzeti bíróságok között az EUMSZ 267. cikk alapján létrehozott együttműködés keretében kizárólag az alapügyben eljáró és a meghozandó bírósági határozatért felelős nemzeti bíróság feladata, hogy az ügy sajátosságaira tekintettel megítélje mind az előzetes döntéshozatalra utaló határozatnak az ítélete meghozatala tekintetében fennálló szükségességét, mind a Bíróság elé terjesztett kérdések relevanciáját. Következésképpen, amennyiben a feltett kérdések valamely uniós jogi szabály értelmezésére vagy érvényességére vonatkoznak, a Bíróság – főszabály szerint – köteles határozatot hozni (2015. június 16-i Gauweiler és társai ítélet, C-62/14, EU:C:2015:400, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat; 2020. október 28-i Pegaso és Sistemi di Sicurezza ítélet, C-521/18, EU:C:2020:867, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat).

22 Ennélfogva az uniós jogra vonatkozó kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A Bíróság csak akkor utasíthatja el a nemzeti bíróság előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéséről való határozathozatalt, ha valamely európai uniós jogi szabály kért értelmezése vagy érvényességének kért értékelése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli és jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (2015. június 16-i Gauweiler és társai ítélet, C-62/14, EU:C:2015:400, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat; 2020. október 28-i Pegaso és Sistemi di Sicurezza ítélet, C-521/18, EU:C:2020:867, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat).

23 Egyébiránt nem vitatott, hogy a Bíróság többször megállapította, hogy a harmadik feleknek okozott károkat fedező gépjármű-felelősségbiztosítási kötelezettség eltér a biztosított polgári jogi felelőssége alapján történő kártérítés mértékétől. Amíg ugyanis az előbbit az uniós szabályozás határozza meg és garantálja, addig az utóbbit alapvetően a nemzeti jog szabályozza (2012. október 23-i Marques Almeida ítélet, C-300/10, EU:C:2012:656, 28. pont; 2023. március 30-i AR és társai [Közvetlen kereset a biztosítóval szemben] ítélet, C-618/21, EU:C:2023:278, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat).

24 Ennek megfelelően, az uniós szabályozás nem a tagállamok felelősségbiztosítási rendszereinek harmonizálására irányul, és a tagállamok az uniós jog jelenlegi állapotában továbbra is szabadon meghatározhatják a gépjárműbalesetekből eredő károkat alkalmazandó felelősségbiztosítási rendszert (lásd ebben az értelemben: 2012. október 23-i Marques Almeida ítélet, C-300/10, EU:C:2012:656, 29. pont; 2023. március 30-i AR és társai [Közvetlen kereset a biztosítóval szemben] ítélet, C-618/21, EU:C:2023:278, 43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat).

25 Következésképpen az uniós jog jelenlegi állapotában a tagállamok főszabály szerint továbbra is szabadon meghatározhatják polgári jogi felelősségre vonatkozó rendszereik keretében különösen a

gépjárművek által okozott megtérítendő károkat, e károk megtérítésének terjedelmét és az említett kártérítésre jogosult személyek körét (lásd ebben az értelemben: 2013. október 24-i Drozdovs ítélet, C-277/12, EU:C:2013:685, 32. pont; 2023. március 30-i AR és társai [Közvetlen kereset a biztosítóval szemben] ítélet, C-618/21, EU:C:2023:278, 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat).

26 Erre figyelemmel, amennyiben valamely tagállam joga szerint egy nem harmonizált jogterülethez tartozó rendelkezést kell értelmezni, uniós jogi fogalomra kell hivatkozni, az Unió egyértelmű érdeke, hogy a jövőbeli eltérő értelmezések elkerülése érdekében az uniós jogból vett rendelkezéseket vagy fogalmakat egységesen értelmezzék, függetlenül attól, hogy milyen körülmények között alkalmazzák azokat (lásd analógia útján: 2019. október 24-i Belgische Staat ítélet, C-469/18 és C-470/18, EU:C:2019:895, 22. pont; 2023. április 27-i Banca A [Az egyesületekről szóló irányelv belső helyzetben való alkalmazása] ítélet, C-827/21, EU:C:2023:355, 44. pont).

27 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés nem a jelen ítélet 25. pontjában említett jogterületekre vonatkozik. Közelebről, e kérelemmel a kérdést előterjesztő bíróság nem azt kérdezi a Bíróságtól, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló károsultnak joga van-e a 2009/103 irányelv alapján kártérítéshez, hanem kizárólag a „gépjármű” ezen irányelv 1. cikke 1. pontjában szereplő fogalmának terjedelméről kérdezi a Bíróságot.

28 Márpedig, bár kétségtelen, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által az alkalmazandó nemzeti jogszabály és a 2009/103 irányelv e rendelkezése között fennálló kapcsolatra vonatkozóan előadott magyarázatok – amelyeket a nemzeti bíróságoknak az eljárási szabályzata 94. cikkének c) pontja értelmében a Bírósággal közölniük kell – tömörek, e bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelmében mindazonáltal megjegyzi, hogy az előtte folyamatban lévő jogvita megoldása e fogalom értelmezését előfeltételezi. Ezenkívül e kérelemből kitűnik, hogy az említett bíróság szerint a „gépjármű” fogalmának az 1989. november 21-i törvény 1. cikkében szereplő meghatározása megfelel a 2009/103 irányelv említett rendelkezésében szereplő „gépjármű” fogalmának.

29 Egyébiránt, egyrészt a Bíróság rendelkezésére állnak mindazok a ténybeli és jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésre hasznos választ adhasson, másrészt pedig az alapeljárás tényállásának valóságához, illetve e kérdés nem hipotetikus jellegéhez nem fér kétség.

30 E körülmények között meg kell állapítani, hogy a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadható.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

31 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy úgy kell-e értelmezni a 2009/103 irányelv 1. cikkének 1. pontját, hogy a „gépjármű” e rendelkezés értelmében vett fogalmába tartozik egy olyan kerékpár, amelynek elektromos motorja kizárólag a lábhajtáshoz nyújt segítséget, és amely olyan funkcióval rendelkezik, amely lehetővé teszi, hogy 20 km/h sebességig lábhajtás nélkül gyorsuljon, e funkció azonban csak izomerő használatát követően aktiválható.

32 Valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak kifejezéseit, hanem szöveghelyezését, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az részét képezi.

33 A 2009/103 irányelv 1. cikke 1. pontjának szövegét illetően emlékeztetni kell arra, hogy e rendelkezés előírja, hogy ezen irányelv alkalmazásában a „gépjármű” fogalma a következőkre terjed ki: „minden szárazföldi közlekedésre szolgáló és mechanikus erővel működtetett, de nem sínen közlekedő gépjármű, valamint a pótkocsi, akkor is, ha nincs a gépjárműhöz kapcsolva”. Következésképpen e kifejezések általános nyelvhasználatban elfogadott szokásos jelentésének megfelelően e fogalom, amennyiben „minden gépjárműre” vonatkozik, szükségszerűen olyan gépre utal, amelyet gép által előállított erővel a talajon történő helyváltoztatásra terveztek, a sínen mozgó járművek kivételével.

34 Noha a 2009/103 irányelv 1. cikke 1. pontjának szövegéből így az következik, hogy a „gépjármű” e rendelkezés értelmében vett fogalmába csak azok a szárazföldi közlekedésre szánt járművek tartoznak, amelyek mechanikus erővel működtethetők, a sínen közlekedő járművek kivételével, e szöveg önmagában nem teszi lehetővé a feltett kérdés megválaszolását, mivel nem tartalmaz olyan utalást, amely lehetővé tenné annak meghatározását, hogy az ilyen mechanikus erőnek kizárólagos szerepet kell-e játszania az érintett gépjármű működésében.

35 Ezen irányelv 1. cikke 1. pontjának különösen francia, olasz, holland és portugál nyelvi változatai, amikor azok a mechanikus erővel kapcsolatban arra a körülményre utalnak, hogy ez az erő „működtetheti” az érintett járműveket, értelmezhetők úgy, mint amelyek arra utalnak, hogy nem csak a kizárólag mechanikus erővel hajtott járművek minősülnek az e rendelkezés értelmében „gépjárműnek”, hanem azok is, amelyek alkalmasak más módon történő mozgásra. Mindazonáltal más nyelvi változatokban, különösen a német, a görög, a spanyol, a litván és az angol nyelvi változatban az említett rendelkezés szövege eltérő, így azt nem lehet ugyanebben az értelemben értelmezni.

36 Márpedig a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az uniós jog rendelkezéseit egységesen kell értelmezni és alkalmazni az Unió valamennyi nyelvén készült változatok figyelembevételével, és valamely uniós jogi szöveg egyes nyelvi változatai közötti eltérés esetén a szóban forgó rendelkezést azon szabályozás általános rendszerére és céljára tekintettel kell értelmezni, amelynek az a részét képezi (2005. december 8-i Jyske Finans ítélet, C-280/04, EU:C:2005:753, 31. pont; 2021. december 21-i Trapeza Peiraios ítélet, C-243/20, EU:C:2021:1045, 32. pont).

37 Ennek megfelelően, a 2009/103 irányelv általános rendszerét illetően egyrészt meg kell állapítani, hogy ezen irányelv (2) preambulumbekzdése értelmében a „gépjármű-felelősségbiztosításra” vonatkozó, az említett irányelv által előírt kötelezettség a „gépjármű-biztosításra” utal, amely kifejezés az általános nyelvhasználatban hagyományosan az olyan gépekre vonatkozik, mint a motorkerékpárok, gépkocsik és tehergépjárművek, amelyek a használaton kívül helyezés eseteit kivéve kizárólag mechanikus erővel mozgathatók.

38 Másrészt, a 2009/103 irányelv 13. cikke (1) bekezdésének b) pontja előírja, hogy valamennyi

tagállam megtesz minden megfelelő intézkedést annak érdekében, hogy a 3. cikk alkalmazása szempontjából érvénytelennek minősüljön a balesetet szenvedett harmadik fél kárigénye tekintetében a 3. cikknek megfelelően kiállított biztosítási kötvényben szereplő valamennyi olyan jogszabályi rendelkezés, illetve szerződéses kikötés, amely kizárja a biztosítás köréből azokat az eseteket, amikor a gépjárművet olyan személy használja vagy vezeti, aki nem rendelkezik az adott gépjármű vezetésére feljogosító jogosítvánnyal. Márpedig a vezetői engedélyekről szóló, 2006. december 20-i 2006/126/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2006. L 403., 18. o.) 4. cikke (1) bekezdésének szövegéből kitűnik, hogy kizárólag az olyan önjáró jármű vezetése kötött nemzeti vezetői engedélyhez, amelyet az úton saját motorja mozgat, a sínen közlekedő járművek kivételével.

39 A 2009/103 irányelv által követett célokat illetően emlékeztetni kell arra, hogy ezen irányelvnek az a célja, hogy egyrészt szabad mozgást biztosítson az Unió területén szokásosan üzemben tartott járműveknek és utasainak, másrészt pedig az, hogy hasonló elbánást biztosítson az ilyen gépjárművek által okozott balesetek károsultjainak, függetlenül attól, hogy az Unión belül hol történt a baleset, illetve a gépjárművek által okozott balesetek károsultjai védelmének biztosítása, amely célkitűzést az uniós jogalkotó folyamatosan követett és erősített (lásd ebben az értelemben: 2019. június 20-i Línea Directa Aseguradora ítélet, C-100/18, EU:C:2019:517, 33., 34. és 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2021. május 20-i K. S. [Kárt szenvedett gépjármű vontatási költségei] ítélet, C-707/19, EU:C:2021:405, 27. pont).

40 Márpedig az olyan gépek, amelyeket nem kizárólag mechanikus erő hajt, tehát amelyek nem mozoghatnak a talajon izomerő használata nélkül, mint amilyen az alapügyben szóban forgó elektromos kerékpár is, amely hajtás nélkül 20 km/h sebességig gyorsulhat, nem tűnnek olyan jellegűnek, amelyek harmadik személyeknek súlyosságukat vagy mennyiségüket tekintve a szárazföldi forgalomban lévő, kizárólag mechanikus erő által hajtott motorkerékpárok, gépkocsik, teherautók vagy más járművek által okozott személyi sérülésekkel vagy anyagi károkkal összehasonlítható sérüléseket vagy károkat okozhatnának, mivel ez utóbbiak olyan sebességet érhetnek el, amely jelentősen magasabb, mint az ilyen gépek által elérhető sebesség, és amelyeket jelenleg is túlnyomórészt közlekedési célra használnak. A 2009/103 irányelv által követett, a gépjárművek által okozott közlekedési balesetek károsultjainak védelmére irányuló célkitűzés tehát nem követeli meg, hogy az ilyen gépek az ezen irányelv 1. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „gépjármű” fogalmába tartozzanak.

41 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2009/103 irányelv 1. cikkének 1. pontját úgy kell értelmezni, hogy nem tartozik a „gépjármű” e rendelkezés értelmében vett fogalmába egy olyan kerékpár, amelynek elektromos motorja kizárólag a lábajtáshoz nyújt segítséget, és amely olyan funkcióval rendelkezik, amely lehetővé teszi, hogy 20 km/h sebességig lábajtás nélkül gyorsuljon, e funkció azonban csak izomerő használatát követően aktiválható.

V.

C-326/22. sz. - Z. (Droit d'obtenir un duplicata du contrat de crédit) ügyben 2023. október 12-én hozott ítélet

A fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályaon kívül helyezésétől szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 16. cikkének (1) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

az ezen irányelv 3. cikkének a) pontja értelmében vett fogyasztó kérheti a hitelezőtől e megállapodás másolatát, valamint a hitel visszafizetésére vonatkozó valamennyi olyan információt, amely nem szerepel magában a megállapodásban, de amely szükséges egyrészt a hitelező által a hitel határidő előtti visszafizetéséből eredő teljes költség csökkentése címén fizetendő összeg kiszámításának ellenőrzéséhez, másrészt pedig annak lehetővé tételéhez, hogy e fogyasztó ezen összeg behajtása iránt esetlegesen keresetet indíthasson.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályaon kívül helyezésétől szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 133., 66. o.; helyesbítések: HL 2009. L 207., 14. o.; HL 2010. L 199., 40. o.; HL 2011. L 234., 46. o.) 16. cikke (1) bekezdésének értelmezésére irányul.

2 E kérelmet a Z. sp. z o.o. lengyel jog szerinti társaság és az A. S. A. bank (a továbbiakban: bank) között egy olyan követelés behajtása céljából benyújtott, dokumentumok és információk iránti kérelem tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelynek a Z. az engedményese, és amely követelés a hitel teljes költségének a hitel határidő előtti visszafizetéséből eredő csökkentése címén a bank által fizetendő összegnek felel meg.

Az alapeljárás

9 2015. november 14. és 2018. július 24. között a bank tizenöt fogyasztói hitelszerződést (a továbbiakban: szóban forgó hitelszerződések) kötött hat magánszeméllyel (a továbbiakban: fogyasztók). A fogyasztók a szóban forgó szerződésekben meghatározott határidő előtt visszafizették hiteleiket, majd e határidő előtti visszafizetést követően a bank által a fogyasztói hitelről szóló törvény 49. cikkének (1) és (2) bekezdése alapján fizetendő összegeknek megfelelő követeléseiket a Z.-re ruházták át.

10 A fogyasztók már nem rendelkeznek a szóban forgó hitelszerződések példányaival, így azokat nem tudták átadni a Z.-nek.

11 A Z. részére azonban a Biuro Informacji Kredytowej (hitelinformációs hivatal, Lengyelország) megerősítette a fogyasztók követeléseinek fennállását.

12 E körülmények között Z. keresetet indított a kérdést előterjesztő bíróság, a Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Varsóban eljáró varsói fővárosi kerületi bíróság, Lengyelország) előtt a szóban forgó hitelszerződések és az azokhoz kapcsolódó szerződések, különösen a biztosítási szerződések másodpéldányának

átadása, valamint az e hitelmegállapodásokra vonatkozó bizonyos információk közlése iránt. A bank azt állítja, hogy jogilag nem köteles ezen elemek szolgáltatására.

13 A kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a 2008/48 irányelv 16. cikke az uniós jog tényleges érvényesülésének elvére tekintettel jogot biztosít-e arra, hogy a határidő előtt visszafizetett összegű fogyasztói hitelmegállapodáshoz hasonló dokumentumokat, valamint a visszafizetés időpontjára és összegére vonatkozó tájékoztatást kérjenek, amennyiben azok megszerzése szükséges annak értékeléséhez – adott esetben annak kockázata nélkül, hogy az ellenérdekű fél költségeit kelljen viselni, vagy hogy a követelés egy része elévült –, hogy célszerű-e a keresetindítás.

14 E tekintetben e bíróság emlékeztet egyrészt arra, hogy az uniós jogi és a nemzeti rendelkezések a fogyasztóvédelem magas szintjének biztosítására irányulnak, és kimondják, hogy a hitel határidő előtti visszafizetése esetén a fogyasztó jogosult a hitel teljes költségének olyan csökkentésére, amely megfelel a szerződés hátralévő futamideje alatt esedékes kamatoknak és költségeknek. Mindazonáltal a nemzeti jog értelmében e követelés fennállását a fogyasztónak kell bizonyítania, ami nem történhet meg a szerződésnek a hatáskörrel rendelkező bíróság előtti bemutatása és a hitel visszafizetésének időpontjában fennálló követelés pontos meghatározása nélkül.

15 Másrészt a kérdést előterjesztő bíróság szerint annak megtagadása, hogy a fogyasztó megkapja azon hitelmegállapodás másolatát, amelyből már nem rendelkezik az eredeti példánnyal, azzal a következménnyel jár, hogy nem csupán a hitelező által visszafizetendő összegeknek a hitelező által elvégzett kiszámítása helyességének ellenőrzése, hanem az ezen összegek behajtására irányuló esetleges eljárás gazdasági célszerűségének értékelése is lehetetlen számára. E bíróság továbbá megjegyzi, hogy a fogyasztó a szerződés gyengébb fele, és nem rendelkezik a gazdasági szereplőhöz, illetve a bankok rendelkezésére álló eszközökkel ahhoz, hogy sértetlenül megőrizzen minden fontos dokumentumot.

16 Végül a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy ha a fogyasztó nem lenne jogosult arra, hogy a hitelezőtől a hitelmegállapodás egy példányának átadását követelje, ebből az következne, hogy e szerződés eredeti, a szerződés megkötésekor kapott példányának a fogyasztó általi elvesztése gyakorlatilag megfosztaná a fogyasztót a hitelező által a fogyasztói hitelről szóló törvény 49. cikkének (1) és (2) bekezdése alapján fizetendő összegek behajtásának valós lehetőségétől. Ez az értelmezés veszélyeztetné a hitel költségének csökkentéséhez való, a 2008/48 irányelv 16. cikkének (1) bekezdésében a fogyasztó számára elismert jog tényleges érvényesülését azáltal, hogy a fogyasztót azon kockázatnak tenné ki, hogy az e jogra alapított keresetét elutasítják, hogy a hitelező számára eljárási költségeket kell fizetnie, vagy a követelése elévül.

17 E körülmények között a Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Varsóban eljáró varsói fővárosi kerületi bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

„Úgy kell-e értelmezni [a 2008/48 irányelv] 16. cikkének (1) bekezdését az uniós jog tényleges érvényesülésének

elvétel összefüggésben, hogy a fogyasztó vagy az a vállalkozás, amelyre a fogyasztó az irányelv e rendelkezéséből eredő jogait engedményezte, e rendelkezés alapján követelheti a hitelezőtől a szerződés (és a szerződés részét képező szabályzatok) egy példányának, valamint a kölcsön törlesztésére vonatkozó olyan információknak a rendelkezésre bocsátását, amelyek annak ellenőrzéséhez szükségesek, hogy megfelelően számították-e ki a kölcsön teljes költsége arányos részének a kölcsön határidő előtti törlesztésével kapcsolatos visszafizetése jogcímén a fogyasztó részére kifizetett összegeket, és amelyek a fentiekben említett összegek visszafizetése iránti esetleges keresetindításhoz szükségesek?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

18 Előljáróban meg kell jegyezni: az a tény, hogy az alapeljárás két jogi személy között van folyamatban, nem zárja ki a 2008/48 irányelv alkalmazását. Amint ugyanis az a 2019. szeptember 11-i Lexitor ítélet (C-383/18, EU:C:2019:702) 20. pontjából kitűnik, ezen irányelv hatálya nem a jogvitában részt vevő felek személyétől, hanem a kölcsönszerződés feleinek minőségétől függ. A jelen ügyben az alapeljárások tárgyát képező követelések a fogyasztók és a bank között létrejött, szóban forgó hitelszerződésekből erednek, és azokat e hitelek határidő előtti visszafizetését követően ruházták át az alapeljárás felperesére.

19 Ebből következik, hogy az alapügy tárgyát képező jogvita a 2008/48 irányelv hatálya alá tartozik.

20 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2008/48 irányelv 16. cikkének (1) bekezdését az uniós jog tényleges érvényesülésének elvére tekintettel akként kell-e értelmezni, hogy az ezen irányelv 3. cikkének a) pontja értelmében vett fogyasztó kérheti a hitelezőtől e megállapodás másolatát, valamint a hitel visszafizetésére vonatkozó valamennyi olyan információt, amely nem szerepel magában a megállapodásban, de amely szükséges egyrészt a hitelező által a hitel teljes költségének a határidő előtti visszafizetéséből eredő csökkentése címén fizetendő összeg kiszámításának ellenőrzéséhez, másrészt pedig annak lehetővé tételéhez, hogy e fogyasztó ezen összeg behajtása iránt esetlegesen keresetet indíthasson.

21 Először is emlékeztetni kell arra, hogy a 2008/48 irányelv (39) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 16. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a fogyasztó jogosult a hitel határidő előtti visszafizetésére és a hitel teljes költségének a hitelmegállapodás fennmaradó időtartamára esedékes kamattal és költségekkel történő csökkentésére (2019. szeptember 11-i Lexitor ítélet, C-383/18, EU:C:2019:702, 22. pont).

22 Ugyanakkor a 2008/48 irányelv 16. cikke (1) bekezdésének szövegéből nem tűnik ki kifejezetten, hogy annak érdekében, hogy a fogyasztó gyakorolhassa a hitel teljes költségének csökkentéséhez való jogát, a hitelezőnek a megállapodás elvesztése esetén át kell adnia a fogyasztó számára a megállapodás egy példányát, és közölnie kell vele a megállapodásban nem szereplő azon információkat, amelyek szükségesek a fogyasztónak az e rendelkezés alapján fizetendő összeg kiszámításához.

23 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint azonban valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak

annak szövegét, hanem a szöveggörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az részét képezi (2019. szeptember 11-i Lexitor ítélet, C-383/18, EU:C:2019:702, 26. pont; 2022. december 22-i Quadrant Amroq Beverages ítélet, C-332/21, EU:C:2022:1031, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

24 Ami másodszor a 2008/48 irányelv célját illeti, az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az a fogyasztók magas szintű védelmének biztosítására irányul. E védelmi rendszer azon az elven alapul, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében (2019. szeptember 11-i Lexitor ítélet, C-383/18, EU:C:2019:702, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

25 A fogyasztó érdeke magas szintű védelmének biztosítására irányuló e célkitűzésre tekintettel szükséges, hogy a fogyasztó a hitel költségére vonatkozó valamennyi információval rendelkezzen olyan módon, amely lehetővé teszi e fogyasztó számára e költségek teljes terjedelmének meghatározását, különösen a 2008/48 irányelv 16. cikkének (1) bekezdésében számára biztosított azon jog gyakorlása érdekében, hogy e teljes költség csökkentésében részesüljön. Következésképpen a 2008/48 irányelv által előírt tájékoztatási kötelezettségek alapvető szerepet játszanak az ezen irányelv által követett célkitűzés megvalósításában.

26 Márpedig e tekintetben meg kell állapítani, hogy a 2008/48 irányelv 16. cikkének (1) bekezdéséből az következik, hogy a fogyasztó jogosult a hitel teljes költségének csökkentésére, amely megfelel a megállapodás fennmaradó időtartamára esedékes kamatoknak és költségeknek, anélkül hogy a hitel határidő előtti visszafizetésének bizonyítékán kívül más bizonyítékot kellene szolgáltatnia. Ebből következik, hogy a hitelezőnek kell a hitel teljes költségének azon csökkentése összegének meghatározásához szükséges információkat megadnia, amelyre a fogyasztó jogosult.

27 Ezenkívül, amennyiben az ezen összeg kiszámításához szükséges információk nem szerepelnek magában a megállapodásban, a 2008/48 irányelv 16. cikke (1) bekezdése hatékony érvényesülésének biztosítására vonatkozó kötelezettség megköveteli, hogy a fogyasztó megkapja ezeket az információkat a hitelezőtől, ha azok szükségesek ezen összeg kiszámításához. A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy ez a jelen esetben így történt-e.

28 Továbbá, amint arra a lengyel kormány rámutatott, annak a hitelezőnek, aki a szerződéses dokumentumok hiányának tudatában megtagadja a fogyasztótól a hitel teljes költségének arra tekintettel történő arányos csökkentéséhez való jogot, hogy a fogyasztó a hitelt teljes egészében előre visszafizette, semmilyen jogos érdeke nem fűződik ahhoz, hogy ezeket a dokumentumokat a fogyasztó vagy jogutódja elől eltitkolja.

29 Harmadszor, ami azt a szöveggörnyezetet illeti, amelybe a 2008/48 irányelv 16. cikkének (1) bekezdése illeszkedik, emlékeztetni kell arra, hogy e rendelkezés ezen irányelvnek „A hitelmegállapodásokra vonatkozó tájékoztatás és jogok” című IV. fejezetében szerepel. Ebből azt a következtetést kell levonni, hogy az uniós jogalkotó kifejezetten kinyilvánította azon szándékát, hogy szoros kapcsolatot létesítsen egyfelől a fogyasztó azon lehetősége között, hogy a hitelmegállapodással kapcsolatos jogait gyakorolja, másfelől pedig az e

szerződésre vonatkozó információkhoz való hozzáférés között.

30 Ebből következik, hogy az uniós jogalkotó azon szándékából eredő tájékoztatási kötelezettség, hogy a 2008/48 irányelv révén magas szintű fogyasztóvédelmet biztosítson, amint az a jelen ítélet 24. és 25. pontjából kitűnik, magában foglalja többek között a hitelező azon kötelezettségét, hogy átadja a fogyasztónak a hitelmegállapodás egy példányát, valamint megadjon minden olyan, a hitel visszafizetésére vonatkozó információt, amely nem szerepel magában a megállapodásban, de amely egyrészt a hitel teljes költségének a határidő előtti visszafizetését követően a fogyasztó által igényelhető csökkenésének megfelelő összeg számításának ellenőrzéséhez, másrészt pedig annak lehetővé tételéhez szükséges, hogy ezen összeg behajtása iránt a fogyasztó esetlegesen keresetet indíthasson.

31 Ezt az értelmezést ezenkívül megerősíti a 2008/48 irányelvnek a hitelmegállapodásban feltüntetendő információkra vonatkozó 10. cikke, amely a 2008/48 irányelv 16. cikkének (1) bekezdésével együtt ezen irányelvnek „A hitelmegállapodásokra vonatkozó tájékoztatás és jogok” című IV. fejezetében szerepel. E 10. cikk (1) bekezdése értelmében a hitelmegállapodásokat nyomtatott formában vagy más tartós adathordozón kell elkészíteni.

32 E tekintetben egyrészt meg kell állapítani, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint többek között a „tartós adathordozónak” a 2008/48 irányelv 3. cikkének m) pontjában szereplő meghatározásából az következik, hogy e hordozófelületnek a nyomtatott formához hasonlóan biztosítania kell a fogyasztó számára az érintett információk ismeretét annak érdekében, hogy adott esetben érvényesíthesse a jogait. E tekintetben jelentőséggel bír a fogyasztó azon lehetősége, hogy a személyesen neki címzett információkat tárolja, annak biztosítása, hogy azok tartalmát ne módosítsák, hogy azok megfelelő ideig hozzáférhetőek legyenek, valamint annak lehetősége, hogy azokat egy az egyben reprodukálják. Az ilyen adathordozónak lehetővé kell tennie a fogyasztó számára egyrészt azt, hogy a jövőben könnyen hivatkozhatson az információkra a céljuknak megfelelő ideig, másrészt pedig lehetővé kell tennie a tárolt információk azonos módon történő reprodukálását (lásd ebben az értelemben: 2016. november 9-i Home Credit Slovakia ítélet, C-42/15, EU:C:2016:842, 35. és 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

33 Mivel e dokumentumok és az azokban foglalt információk tényleges birtoklása elengedhetetlen a célok érdekében, e dokumentumok másolatának a hitelező által az azokkal már nem rendelkező fogyasztó részére történő átadását ugyanilyen módon kötelezettséggé kell tenni.

34 Végül emlékeztetni kell arra, hogy az uniós jog elsőbbségének elve többek között arra kötelezi a nemzeti bíróságokat, hogy az uniós jog valamennyi rendelkezése érvényesülésének biztosítása érdekében belső jogukat a lehető legteljesebb mértékben az uniós joggal összhangban értelmezzék (lásd ebben az értelemben: 2023. május 4-i ALD Automotive ítélet, C-78/22, EU:C:2023:379, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

35 Ebből különösen az következik, hogy az olyan nemzeti bíróság, amelyhez, mint a jelen ügyben is, kizárólag magánszemélyek közötti jogvita tárgyában fordultak, az irányelv átültetése céljából elfogadott belső jogi rendelkezések alkalmazása során e rendelkezések

ezen irányelv szövegére és céljára figyelemmel köteles értelmezni – bizonyos korlátok között, így többek között a nemzeti jog contra legem értelmezése tilalmának sérelme nélkül –, hogy az irányelv céljával összhangban álló eredményre jusson (lásd ebben az értelemben: 2023. május 4-i ALD Automotive ítélet, C-78/22, EU:C:2023:379, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

36 A fenti megfontolásokra tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2008/48 irányelv 16. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az ezen irányelv 3. cikkének a) pontja értelmében vett fogyasztó kérheti a hitelezőtől a megállapodás másolatát, valamint a hitel visszafizetésére vonatkozó valamennyi olyan információt, amely nem szerepel magában a megállapodásban, de amely szükséges egyrészt a hitelező által a hitel határidő előtti visszafizetéséből eredő teljes költség csökkentése címén fizetendő összeg kiszámításának ellenőrzéséhez, másrészt pedig annak lehetővé tételéhez, hogy a fogyasztó ezen összeg behajtása iránt esetlegesen keresetet indíthasson.

FÓRUM

Bérces Viktor*

A vádemelés alternatívái ügyészi szakban

Absztrakt

A jogalkotó a Be. egyik fő alappillérvé a ügyészség által kezdeményezhető „egyszerűsítő” (alternatív) eljárásokat tette, amelyek alkalmazása esetén vagy egyáltalán nem kerül sor vádemelésre, vagy sor kerül vádemelésre, de a terhelt az eljárás során kedvezőbb elbírálásban részesül. A szóba jöhető eljárásjogi konstrukciók elsősorban angolszász mintán alapulnak, bevezetésük pedig éles vitákat váltott ki a hazai és nemzetközi jogirodalomban egyaránt. A szerzők egy része amellet foglalt állást, hogy ezen eljárások teljességgel derogálják a büntető-igazságszolgáltatás klasszikus funkcióit. Ennek elsődleges oka, hogy céljuk nem az anyagi (materiális) igazság kiderítése, hanem – pusztán – az alapvető eljárási szabályok betartása mentén a bíróságok tehermentesítése. A szerzők másik csoportja ugyanakkor előnyösnek tartja a vádemelés mellőzésének egyes lehetőségeit, elsősorban az eljárások költségeinek csökkentése, másfelől a terhelt reszocializációjának elősegítése okán.

Alternatives to prosecution in the prosecutor's phase

Abstract

The main pillars of the Hungarian criminal proceedings are the so-called „simplifying” (alternative) procedures that can be initiated by the prosecutor's office. These constructions are primarily based on the Anglo-Saxon model, and their introduction is quite controversial in both domestic and international legal literature. Some of the authors took the position that these procedures completely override the classic functions of criminal justice. The primary reason for this is that their goal is not to find out the material truth, but simply to relieve the courts while observing the basic procedural rules. At the same time, another group of authors considers certain options of not bringing charges to be advantageous, primarily for the reason of reducing the costs of the proceedings, and on the other hand

for the reason of promoting the resocialization of the accused.

Bevezetés

A vádemelés mint klasszikus ügyészi funkció kizárólagossága csökkenő tendenciát mutat, amelyet a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) normaanyaga, valamint az európai eljárási kódexek szabályozási megoldásai is igazolnak. A vádemelés helyett alkalmazott alternatív eljárások komoly értékelő-mérlegelő tevékenységet kívánnak meg a vádhatóság részéről, az ügyésznek ugyanis – az adott jogintézmény szabályozásának függvényében – értékelnie kell többek között a terhelti beismerést, az eljárás egyszerűsítéséhez, lerövidítéséhez fűződő érdekeket, a tényállás komplexitását, a bizonyítékok rendelkezésre állását, valamint a büntetőjogi felelősségre vonáshoz fűződő érdekeket.

A szóban forgó döntések a büntetőeljárás *ügyészi (közbenső) szakaszához* köthetők, jöllehet, a Be. e perszakaszra egyáltalán nem utal. Amíg ugyanis a *vizsgálati szakasz* során az ügyészség a vádemelésnek, az eljárás felfüggesztésének, illetőleg az eljárás megszüntetésének csak a lehetőségét mérlegeli – és ennek eldöntése érdekében esetlegesen – további bizonyítás folytát le, addig az *ügyészi szakaszban* már konkrét ügyészi döntések (határozatok) születnek

- a) ügyészi intézkedés vagy határozat kilátásba helyezéséről;
- b) az eljárásnak közvetítői eljárás vagy feltételes ügyészi felfüggesztés alkalmazása céljából történő felfüggesztéséről;
- c) egyezség kezdeményezéséről vagy a kezdeményezés elfogadásáról;
- d) a terhelt bíróság elé állításáról;
- e) az eljárás megszüntetéséről, vagy végső soron f) a vádemelésről.¹

Megjegyezném, hogy a *vádhatóság nem köteles alkalmazni az alternatív eljárásokat még akkor sem, ha azok törvényi feltételei egyébként fennállnak*. Mindazonáltal, a tanulmány címére tekintettel releváns eljárások a következők:

- az ügyészségi határozat vagy intézkedés kilátásba helyezése,
- a feltételes ügyészi felfüggesztés,
- a közvetítői eljárás, valamint

* A szerző PhD egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Büntető Anyagi, Eljárási és Végrehajtási Jogi Tanszék; főtanácsadó, Kúria. A tanulmány a szerző álláspontját tartalmazza, az nem értelmezhető a Kúria állásfoglalásaként.

¹ Az ügyészi szakaszban tehát a további bizonyítási eszközök beszerzése, valamint bizonyítási cselekmények elvégzése (*pragmatikus v. gyakorlati bizonyítás*) már csak esetleges, kiegészítő jellegű tevékenység; ehelyett az ügyészség értékelő-elemző tevékenysége dominál (*teoretikus v. elméleti bizonyítás*).

- a bíróság elé állítás ügyészi szakasza.²
- Az eljárások elsődleges funkciója a büntetőperек egyszerűsítésében jelölhető meg („egyszerűsítő eljárások”), a vizsgált processzusok alkalmazási szempontjai pedig az alábbiak lehetnek:
- a bizonyítottság foka;
 - a terhelt személyi körülményei (pl. életkora);
 - a terhelt eljárás során tanúsított magatartása (pl. esetleges együttműködése, beismerése);
 - a terhelt társadalomra veszélyessége, valamint
 - a bűncselekmény tárgyi súlya.

I. Az egyszerűsítő eljárásokról általában

Az egyszerűsítő eljárások bevezetésének jogpolitikai indokai között elsősorban célszerűségi és pergazdaságossági törekvések húzódnak meg. E szemlélet kétségtelenül redukálja a bizonyítás egészének büntetőeljáráson belüli szerepét, s a mai napig vitatott az eljárásjog-tudomány képviselői között, van-e egyáltalán szükség e jogintézményekre, illetőleg alkalmazásuk mennyiben hat ki a büntetőeljárás eredeti, valós funkcióinak érvényesülésére (pl. anyagi igazság feltárásának igénye, a tárgyalás közvetlenségének elve, a nyilvánosság elve).³

Ami bizonyos, hogy az Európa Tanács már 1981-ben kiadta az opportunitás elvén alapuló jogintézmények bevezetésének szükségességéről szóló ajánlását. E törekvések mögött elsősorban az igazságszolgáltatás tehermentesítésének és a konfliktus-kezelési kultúra fejlesztésének szándéka húzódik meg. Megjegyezném, hogy az egyes európai jogrendszerek – beleértve az USA-t is – már az ajánlás kibocsátását megelőzően is ismertek „rövidített eljárási lehetőségeket.” Sőt, napjainkban már az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: Bíróság) sem tekinti feltétlenül az Egyezmény megsértésének, ha a tagállami bíróságok – az ügy tárgyanak, illetőleg a terhelt személyes érdekeinek függvényében – mellőzik a tárgyalások megtartását.⁴

Az „egyszerűsítő” eljárásokkal kapcsolatos általános elvárások az alábbiakban foglalhatók össze:

- A terhelt önkéntes részvételén kell alapulniuk, amelyeket különböző jogi biztosítékokkal kell megerősíteni.
- A törvénynek meg kell határoznia az együttműködés pontos jogi tartalmát: így az alkalmazási feltételeket, a terhelttel szemben támasztott elvárásokat, valamint az adott konstrukcióval járó pozitív jogkövetkezményeket.⁵

Az egyes eljárások többféle módon csoportosíthatók:

- a) a terhelti hozzájárulás szükségessége szerint;
- b) a beismerő vallomás feltételként történő előírása szerint;⁶
- c) a büntetési tételkeretek meghatározottsága, illetőleg mértéke szerint;
- d) az ügyészség, illetőleg bíróság diszkrecionális jogkörének jellege (terjedelme) szerint, valamint
- e) az érintett perszakasz típusa szerint.

Az alternatív eljárásokkal kapcsolatban többnyire legalitási kifogások olvashatók a hazai szakirodalomban, ugyanakkor Király Tibor szerint ilyen kérdések csak akkor merülhetnek fel, ha az „egyszerűsítést” nem az ügy tárgyától, hanem a terhelt személyétől teszi függővé a jogalkotó.⁷ Hack Péter szerint ráadásul teljes egészében szükséges lenne átgondolni, „érdemes-e ragaszkodni a tárgyaláshoz mint kizárólagos eljárási formához [...], amely lényegét tekintve sokkal jobban hasonlít a szabálysértési eljáráshoz mint a büntető eljárásra, nevezetesen amikor a bíró négy szemközt van a vádlottal”.⁸

II. Ügyészi intézkedés vagy határozat kilátásba helyezése

E konstrukció lényegében az alternatív eljárások „előfutára”, mivel ahhoz – a terheltet érintő – *direkt (pozitív) jogkövetkezmény még nem kapcsolódik*. Lényegét tekintve abban áll, hogy a vádhatóság eljáró tagja közli a gyanúsítottal, milyen intézkedés

² A tanulmány szempontjából nem releváns sem az egyezségi eljárás, sem az előkészítő üléseken alkalmazott „mértékes indítvány”, hiszen utóbbi esetekben vádemelésre kerül sor.

³ A magam részéről úgy vélem, mindenképpen az általános eljárási szabályok alkalmazása (tehát bizonyítás lefolytatása) szükséges akkor, ha 1. az ügy megítélése bonyolultabb vizsgálatot (pl. tanúkihallgatásokat, szakértői bizonyítást) igényel, vagy 2. a terhelt tagadásban van a vádiratban foglalt bűncselekmények bármelyikének tekintetében.

⁴ Nem állapította meg az Egyezmény megsértését a Bíróság abban az ügyben, amelyben a kérelmezőt az áfabevallásával kapcsolatos hiányosságok miatt – tárgyalás tartása nélkül – több mint 300 euró adóbírsággal sújtották. Jussila v. Finland judgment of 23 November, 2006, no. 73053/01. GRÁD András–WELLER Mónika: *A strasbourgi emberi jogi bíraskodás kézikönyve*, HVG-ORAC, Budapest, 2011, 317.

⁵ KADLÓT Erzsébet: *Milyen büntető eljárásjogot akarunk?* In: *Koncepciók és megvalósulásuk a rendszerváltozás utáni kriminálpolitikában* (szerk.:

Csemáné Váradai Erika), Magyar Kriminológiai Társaság, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2009, 55.

⁶ Erdei Árpád szerint nem elegendő a sommás eljárás alkalmazásához a csupán nyomozati beismerés: amennyiben a bíróság előtt a terhelt ezt nem hajlandó megismételni, az ügy rendes tárgyalási eljárásra kellene, hogy kerüljön. „Az érdekelttség összetevőinek megfelelő egyensúlya segítségével válik kizárhatóvá, hogy a terhelt taktikázása az eljárás egyszerűsítése helyett időhúzást eredményezzen.” ERDEI Árpád: *A trónfosztott királynő uralkodása avagy a bizonyításemélet szent tehene*, Magyar Jog, 1991/4, 214–215.

⁷ KIRÁLY Tibor: *Bizonyítás a készülő büntetőeljárás kódexben*, Kriminológiai közlemények, 1996/54, 215.

⁸ Györgyi Kálmán szavaival élve a „nagyzenekari formátumot” csak azokra az esetekre érdemes alkalmazni, ahol az feltétlenül indokolt. HACK Péter: *A büntetőeljárás reformja*, In: *Koncepciók és megvalósulásuk... i.m.* 64.

alkalmazására vagy határozat meghozatalára lát lehetőséget abban az esetben, ha a gyanúsított a bűncselekmény elkövetését beismeri.⁹

Ennek keretében az ügyészség

1. közvetítői eljárás céljából az eljárás felfüggesztését, illetve a közvetítői eljárás eredményéhez képest az eljárás megszüntetését,
2. feltételes ügyészi felfüggesztés alkalmazását és annak eredményéhez képest az eljárás megszüntetését,
3. a gyanúsított együttműködésére tekintettel az eljárás megszüntetését, illetve a feljelentés elutasítását, illetőleg
4. vádemelés esetén a bíróság elé állítás és a büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás érdekében szükséges intézkedések megtételét helyezheti kilátásba, ha a felsorolt intézkedések vagy határozatok a Be.-ben meghatározott – a bűncselekmény elkövetésének beismerésén, illetve az együttműködésen kívüli – feltételei fennállnak.¹⁰

Az ügyészség az intézkedés megtételét vagy a határozat meghozatalát bizonyos esetekben az ügy, illetve más büntetőügy felderítésében, bizonyításában történő együttműködéshez, más esetekben a sértett bejelentése szerint érvényesíteni kívánt polgári jogi igény kielégítéséhez, illetve egyéb kötelezettség teljesítéséhez kötheti.¹¹

A gyanúsítottat a kihallgatása során nyilatkoztatni kell arról, hogy az ügyészség által kilátásba helyezett intézkedést vagy határozatot, továbbá annak feltételeit elfogadja-e. Garanciális szabály ebben a körben az is, hogy a gyanúsítottnak az eljárás során tett vallomása és az annak alapján beszerzett bizonyítási eszköz bizonyítékként nem használható fel, ha a vállalt feltételeket maradéktalanul teljesíti, azonban az ügyészség intézkedése vagy határozata a kilátásba helyezett intézkedéstől vagy határozattól eltér. Mindemellett, az ügyészség nem köteles a kilátásba helyezett és a gyanúsított által elfogadott intézkedést megtenni vagy határozatot meghozni, ha a gyanúsított a vállalt feltételeket nem teljesíti vagy valótlan vallomást tesz.¹²

A terhelti beismerést támogató szabály, hogy a gyanúsított és a védő a nyomozás során bármikor közölheti az ügyészséggel vagy a nyomozó hatósággal, hogy a fenti intézkedés alkalmazása vagy határozat meghozatala érdekében a gyanúsított beismerő vallomást tesz.¹³

III. A közvetítői eljárás (mediáció) általános sajátosságai

A Be. alapján az ügyészség közvetítői eljárás lefolytatása céljából felfüggeszti az eljárást, ha annak a Be.-ben meghatározott konjunktív feltételei fennállnak.¹⁴ Törvényi definíciója alapján a közvetítői eljárás a gyanúsított és a sértett megegyezését, a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a gyanúsított jövőbeni jogkövető magatartását elősegítő, a gyanúsított, illetve a sértett indítványára vagy önkéntes hozzájárulásukkal alkalmazható eljárás.¹⁵ E meghatározás komplex jogalkotói szándékra utal, hiszen fogalmi elemét képezik a konfliktuskezelési kultúra fejlesztését, a sértetti kár kiegyenlítését (kompenzálását), illetőleg a terhelt reszocializációját érvényesíteni kívánó szempontok is. A mediáció alkalmazása tehát lényegében olyan „vádhatalosi hipotézisen” alapul, miszerint az adott bűncselekmény természete, valamint a terhelt, illetőleg a sértett személye indokolja az ügy bíróságon kívüli megoldását.

Megjegyezném, hogy hazánkban az áldozatvédelmi novumok bevezetésére és a büntetési rendszer új szemléleti alapokon nyugvó reformjára csak az 1989-es rendszerváltozás után nyílt lehetőség, így a témával kapcsolatos szakirodalmi munkák is vártak magukra. Az alternatív vitarendezési módok alkalmazása azonban napjainkban alapvető jogi gyakorlattá vált az USA-ban, illetőleg Nyugat-Európa államaiban.¹⁶

III.1. Az eljárás alkalmazhatósági körével és menetével kapcsolatos felvetések

A hatályos törvény a közvetítői eljárás alkalmazási feltételeiként az alábbiakat rögzíti:

- a) a gyanúsított, illetve a sértett indítványa vagy az eljárás alkalmazásához történő hozzájárulása (objektív feltétel),¹⁷
- b) a gyanúsított vádemelésig bekövetkező beismerő vallomása (objektív feltétel);
- c) a bűncselekmény jellegére, az elkövetés módjára és a gyanúsított személyére tekintettel a bűncselekmény következményeinek jóvátétele várható és a büntetőeljárás lefolytatása mellőzhető, vagy a közvetítői eljárás a büntetés kiszabásának elveivel nem ellentétes (szubjektív feltétel).¹⁸

Az ügyészség a mediáció lefolytatása céljából felfüggeszti az eljárást, ha annak objektív és szubjektív feltételei együttesen fennállnak.¹⁹ E norma grammatikai értelmezéséből (elvileg) az

⁹ Be. 404. § (1) bekezdés.

¹⁰ Be. 404. § (2) bekezdés.

¹¹ Be. 404. § (3) bekezdés.

¹² Ebben az esetben a gyanúsítottnak a (beismerő) vallomása bizonyítási eszközként felhasználható, Be. 406. § (1)–(3) bekezdés.

¹³ Be. 406. § (4) bekezdés.

¹⁴ A pótmagánvádas eljárásban közvetítői eljárásnak csak akkor van helye, ha az ügyészség a vád képviselőjét átvette, Be. 787. § (4) bekezdés.

¹⁵ Be. 412. § (1) bekezdés.

¹⁶ GÖRGÉNYI Ilona: *Kárjövátétel a büntetőjogban, mediáció a büntetőügyekben*, HVG-ORAC, Budapest, 2006, 61.

¹⁷ Fontos, hogy – a nyilatkozási elv alapján – ezeknek az akaratkijelentéseknek kifejezetten kell lenniük, jegyzőkönyvbe foglalásuk pedig szükségképpen kötelező.

¹⁸ Az eljárás közvetítői eljárás céljából történő felfüggesztésnek nem akadálya, ha a gyanúsított a bűncselekménnyel okozott kárt, vagyoni hátrányt, vagy a bűncselekmény elkövetési értékét részben vagy egészben már önként megtérítette, illetve a sértett által elfogadott módon és mértékben a bűncselekménnyel okozott sérelmet jóvátette, Be. 412. § (1)–(3) bekezdés.

¹⁹ Be.412. § (2) bekezdés.

következik, hogy az ügyészség ilyen esetekben kötelező jelleggel rendeli el az eljárást. A „felfüggeszti” kifejezés használata helyett azonban nyilvánvalóan a „felfüggesztheti” szó használata lett volna indokolt, mivel fakultatív eljárási lehetőségről van szó. Ennek legfőbb oka, hogy az egyes törvényi feltételek (pl. gyanúsított személyi körülményei) már önmagukban is mérlegelésre szorulnak, tehát szubjektív megítélés alá eső, eldöntendő kérdéseket vetnek fel. Más kérdés, hogy a jogirodalomban eltérő nézetek alakultak ki a vádhatóság ezirányú döntési monopóliumának létjogosultsága tekintetében:

- Herke Csongor szerint az ügyészi mérlegelés lehetősége „az ügy teljesen szubjektív megítélését teszi lehetővé, indokolatlanul korlátozza a közvetítői eljárások elrendelését”.²⁰
- Gellér Balázs szerint ugyanakkor „nem támogatható a közvetítői eljárás elrendelésének feltételei köréből az ügyészi diszkréció lehetőségét biztosító feltétel törlése. Az ezzel ellentétes nézet ugyanis két szempontot is figyelmen kívül hagy. Egyrészt azt, hogy a közvetítői eljárás és a tevékeny megbánás jogintézményei létének oka, hogy az állam a büntetőigényéből [...] saját döntése alapján visszavesz. Ha pedig ez így van, szükségszerűen tarthatja fenn magának a jogot, hogy a büntetőigényét bizonyos esetekben [...] mégis fenntartsa.”²¹

Amennyiben a közvetítői eljárás eredményes, abban az esetben a terheltnek a vádemelést megelőzően tett, a bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomása szükségképpen azt eredményezi, hogy az ügyész eljárást megszüntető határozata vagy a bíróság eljárást megszüntető végzése a bűncselekmény terhelt általi elkövetését megállapítja, azonban – a tevékeny megbánás következtében – büntethetőséget megszüntető ok folytán három évi, fiatalokor esetében öt évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekmény miatt ahhoz bűnösség megállapítása és büntetés kiszabása vagy intézkedés alkalmazása nem társul.²²

A hatályos szabályozás kritikájaként meg kell jegyezni, hogy a jogalkotó az új Be.-ben – az 1998. évi XIX. törvény 221/A. §-nak megoldásával szakítva – nem határozza meg egzakt módon az eljárás anyagi jogi feltételeit. Ennek ellenére természetesen továbbra is a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 29. §-ában foglalt tevékeny megbánás esetében előírt alkalmazási feltételek az irányadók. Az eljárás Be.-ben leírt alkalmazási feltételei tehát összességében túl általánosra

sikeredtek, mindezt pedig – úgy vélem – a sértetti szempontok sem indokolhatják. A megoldás összességében az lehet, ha a Legfőbb Ügyészség – körlevelek vagy egyéb belső utasítások szintjén – folyamatosan konkretizálja az eljárás igénybevitelével kapcsolatos normatívákat.

Az egyes bűncselekmény-kategóriák „mediálhatósága” külön vitapontot képez. Ezzel kapcsolatban határozott álláspontom, hogy az eljárás alkalmazhatósági köréből teljes egészében ki kellene zárni a személy elleni szándékos, erőszakos bűncselekményeket (ld. az élet, testi épség és egészség elleni, valamint az emberi szabadság elleni bűncselekmények vonatkozó törvényi tényállásai). E deliktumok természete, illetőleg az általuk sértett vagy veszélyeztetett alapjog „kitüntetett” szerepe miatt olyan fokú az állam objektív védelmi kötelezettsége, hogy az ügyész nem tekinthetne el a vádemeléstől.²³ Ezzel ellentétben indokolt lehet az eljárás alkalmazása a közlekedési (Btk. XXII. fejezet), a vagyon elleni (Btk. XXXVI. fejezet), illetőleg szellemi tulajdonjog elleni (Btk. XXXVII. fejezet) bűncselekmények esetében.

a) A közlekedési deliktumok esetében természetesen nem jöhetnek szóba a halálos eredménnyel járó jogsértések, másfelől ezen törvényi tényállások megvalósulása esetén nyilvánvalóan ritkább esetben kerül majd sor az eljárás lefolytatására, hiszen sok esetben nincs sértett vagy sértési eredmény.²⁴

b) A vagyon elleni, illetőleg szellemi tulajdonjog elleni bűncselekmények esetében továbbra is értékhatártól kellene függővé tenni az eljárás ügyészi felfüggesztését.²⁵ Problémásnak tűnhet ugyanakkor az eljárás alkalmazása, amikor a természetes és jogi személy közötti sértett-áldozat elválasztás nem egyértelmű (pl. csalás esetében a passzív alany és a sértett személye nem azonos).²⁶

Összességében úgy vélem, hogy a mediációs eljárások alkalmazási köre az egyes tettes-áldozat egyezségek eredményeinek függvényében folyamatosan változni fog. Mindenképpen kívánatosnak tartanám azonban azt, hogy a jogalkotó – a Btk. Általános vagy Különös Részében – konkrétan határozza meg az egyes közvetítői eljárásra utalható törvényi tényállásokat.

IV. A feltételes ügyészi felfüggesztés

A feltételes ügyészi felfüggesztés az 1998. évi XIX. törvényben ismert „vádemelés elhalasztása” elnevezésű konstrukció „jogutódjának” tekinthető. Alkalmazása tekintetében kizárólag az ügyész dönt,

büntetőeljárás során, avagy a büntetés végrehajtása alatt.

²⁴ GÖRGÉNYI *i.m.* 162.

²⁵ Jelentős (5.000.000 Ft feletti) elkövetési érték esetén már szükségesnek mutatkozik az általános eljárási szabályok alkalmazása.

²⁶ Pl. ha a család által ténylegesen használt személygépkocsit jogilag valamely gazdasági társaság nevében vásárolták, és azt eltulajdonítják, a sértett jogi személyen kívül áldozatnak tekintik magukat a családtagok is. KÓ József: *A kutatás módszertani eredményei*, In: Áldozatok és vélemények I. (szerk.: Irk Ferenc), OKRI, Budapest, 2004, idézi GÖRGÉNYI *i.m.* 162.

²⁰ HERKE Csongor: *A mediáció elrendelésének szubjektív feltételeiről*, Ügyészségi Szemle, 2016/4, 91.

²¹ GELLÉR Balázs–AMBRUS István: *A magyar büntetőjog általános tanai I.*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2017, 335–336.

²² SOMOGYI Gábor: *A büntető per konstrukció sajátosságai, valamint a bizonyítás szükséges mértékével összefüggő intézményei*, In: Az ítéleti bizonyosság elméleti és gyakorlati kérdései, Összefoglaló vélemény, Kúria, Budapest, 2017, 77.

²³ Ez persze nem azt jelenti, hogy nincs helye a sértettnek nyújtandó jóvátétel lehetőségének a

ahhoz nem szükséges sem a terhelt, sem a sértett hozzájárulása (ld. közvetítői eljárás).

Az eljárás felfüggesztése ebben az esetben is fakultatív, feltételei pedig a következők:

- a) az eljárás olyan bűncselekmény miatt van folyamatban, amelyre a törvény háromévi, különös méltánylást érdemlő esetben ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetés kiszabását rendeli (objektív feltétel);
- b) a gyanúsított jövőbeni magatartására tekintettel az eljárás megszüntetése, a bűncselekmény jellegére, az elkövetés módjára és a gyanúsított személyére tekintettel pedig e döntéstől a gyanúsított magatartásának kedvező változása várható (szubjektív feltétel).

A fenti feltételek együttes mérlegelése alapján az ügyészség az eljárást egy alkalommal - években vagy években és hónapokban meghatározva – a Btk. Különös Része által meghatározott büntetési tétel keretei között, de legalább egy évre függeszti fel.²⁷ Kötelező alkalmazni abban az esetben, ha a Btk. Különös Része a terheltnek az eljárás megindulását követő magatartását büntethetőséget megszüntető okként szabályozza,²⁸ és a büntethetőség megszűnését eredményező magatartás várható. Ilyenkor a vádhatóság az eljárást – a törvényben meghatározott feltétel teljesítése érdekében – szintén egy évre függeszti fel.

A határozatban az ügyész megjelöli a felfüggesztés időtartamát, illetőleg – pártfogó felügyelet elrendelése esetén – az általa előírt magatartási szabályokat és más kötelezettségeket.²⁹ *Az eljárás specialitása tehát abban áll, hogy az ügyészség a gyanúsított részére meghatározott magatartási szabályok betartását vagy kötelezettségek teljesítését írhatja elő*, így azt, hogy a terhelt:

- a bűncselekménnyel okozott kárt, vagyoni hátrányt, az adóbevétel-csökkenés, a vámbevétel-csökkenés összegét vagy a bűncselekmény elkövetési értékét térítse meg;
- más módon gondoskodjon a sértettnek adandó jóvátételről;
- meghatározott célra anyagi juttatást teljesítsen vagy a köz számára munkát végezzen;
- előzetes hozzájárulása esetén pszichiátriai vagy alkoholfüggőséget gyógyító kezelésben vegyen részt.³⁰

Érdekes kérdést vet fel, hogy a feltételes ügyészi felfüggesztés elrendelése milyen módon hat ki a bűncselekmény elévülésére. Ezzel kapcsolatban csak egy korábbi – még a vádemelés elhalasztásával kapcsolatban meghozott – kúriai kollégiumi véleményre lehet utalni (4. BKv.), amelynek alapján e konstrukció a cselekmény büntethetőségének

elévülését nem szakítja félbe, de az elhalasztás (felfüggesztés) tartama az elévülés határidejébe nem számít be.

A magatartási szabályok előírásának fontos következménye, hogy amennyiben a terhelt azokat betartja, illetőleg a felfüggesztés tartama eredményesen letelik, nem kerül sor vádemelésre.³¹ Ezzel együtt, a Be. azon esetköröket is szabályozza, amelyek fennállásakor az eljárást az általános szabályok szerint kell tovább folytatni.

Fiatalkorú terheltnek esetében a jogalkotó tágabb körben biztosítja az eljárás alkalmazásának lehetőségét, ennek megfelelően annak objektív feltételeként azt határozza meg, hogy a gyanúsítás tárgyát képező bűncselekmény büntetési tételének felső határa a nyolcévi szabadságvesztést ne haladja meg (ebben az esetben az eljárást az ügyészség egy évtől három évig terjedő időre függeszti fel).³² A szubjektív feltételek már a felnőttkorú elkövetőkhöz hasonló szempontok mérlegelését teszik szükségessé azzal, hogy a jogalkalmazónak *elsődlegesen a terhelt helyes irányú fejlődését kell alapul vennie* a konstrukció igénybe vételekor.³³ Ha az eljárás alkalmazásának helye van, akkor az ügyészség az eljárást a Btk. Különös része által meghatározott büntetési tétel keretei között, egy évtől három évig terjedő időre függeszti fel, egyúttal pártfogó felügyelői vélemény beszerzését rendeli el, ha a pártfogó felügyelet céljának elősegítése érdekében külön magatartási szabályt kíván előírni.

V. A bíróság elé állítás

A bíróság elé állítás olyan speciális gyorsított eljárás, amelynek alkalmazása során már bírósági szakba jut az ügy, azonban az eljárásnak nem szükségszerű feltétele a terhelt együttműködése és nem az a célja, hogy a terhelttel szemben enyhébb jogkövetkezmények alkalmazására kerüljön sor. Ezen eljárás tehát egyértelműen és kizárólagosan az eljárás lerövidítésére irányul, alkalmazásának egyéb szempontja nincs.

A „gyorsított eljárásokat” Európa-szerte alkalmazták és valamennyi esetben az ügyész kezdeményezte az eljárás megindítását:

- a) Spanyolországban (2003-tól kezdődően) gyorsított eljárásokra volt lehetőség egyes, kevésbé súlyos bűncselekmények esetében. A processzust olyan gyakori vétségek elkövetésekor alkalmazták, amelyek egyszerű ténylegi megítélése lehetővé tette az eljárás tizenöt napon belüli befejezését (az ügyek kb. 5%-ában alkalmazták).³⁴

²⁷ Be. 416. § (4) bekezdés.

²⁸ Így például kábítószer birtoklása esetén, a Btk. 180. § (1) bekezdésében meghatározott esetben.

²⁹ 11/2003. (ÜK. 7.) LÜ utasítás a vádelőkészítéssel, a nyomozás törvényessége feletti felügyelettel és a vádemeléssel kapcsolatos ügyészi feladatokról, 65. § (1) bekezdés.

³⁰ Megjegyezném, hogy az ügyészség ezek közül több, illetve más magatartási szabályt is megállapíthat vagy más kötelezettséget is előírhat, Be. 419. § (1)–(3) bekezdés.

³¹ Be. 420. § (1) bekezdés.

³² BELOVICS Ervin–TÓTH Mihály: *Büntető eljárásjog*, HVG-ORAC, Budapest, 2020, 598.

³³ Vö. a korábbi szabályozással, amelynek alapján a vádemelés elhalasztása a törvényi feltételek fennállása esetén általában akkor volt alkalmazható, ha a fiatalkorú helyes irányú fejlődése a személyi körülményekre és a bűncselekmény jellegére figyelemmel bírósági eljárás mellőzésével is elérhető volt. 11/1987. Legf. Ü. utasítás 13/A. §.

³⁴ KISS Anna–MÉSZÁROS Ádám: *A nyomozások időszerepe, a nyomozás gyorsítása*. https://bm-tt.hu/wp-content/uploads/2022/02/be_gyorsitas_kutjel_mesz

- b) Az olasz eljárási kódexben a *giudizio direttissimo* elnevezésű perjogi konstrukció alapján az ügyésznek a tettenéréskor elfogott gyanúsítottat 48 órán belül kellett az illetékes bíró elé állítania. Ezt követően, ha az ügyész úgy látta, hogy – a tiszta bizonyítási helyzet ellenére – az eljárás rövidege nem elegendő a teljeskörű nyomozáshoz, „közvetlen eljárást” indítványozhatott, amelyben 90 nap áll rendelkezésre a nyomozás lefolytatására.³⁵
- c) Az Angliában ismeretes gyorsított eljárásban (*accelerated procedure*) a vádlott írásban értesíthette a vádhatóságot arról, hogy beismerő vallomást kíván tenni. Ha ezt elfogadták, tárgyalás tartása nélkül folytatták le az eljárást.³⁶

A Be. alapján az ügyész a terheltet a bűncselekmény elkövetésétől számított két hónapon belül állíthatja bíróság elé, amennyiben e külön eljárás egyéb törvényi feltételei fennállnak.³⁷ *Megjegyzném, hogy e szabályozást megelőzően a Be. – a tettenérés esetében – mindössze tizenöt napos határidőt írt elő, amely rendkívül „szükösnek” bizonyult a szükséges nyomozati cselekmények elvégzése és a tárgyalás előkészítése szempontjából. A jogalkotó azonban felismerte, hogy a tettenérés önmagában nem elégséges feltétele a büntetőjogi felelősségre vonásnak, hanem gyanúsítotti kihallgatásra, sértett(ek), tanú(k) kihallgatására és esetlegesen egyéb bizonyítékok beszerzésére is szükség lehet. Az új, általános, két hónapos határidő már szinte valamennyi bűncselekmény esetében tartható lehet, így növeli ezen eljárás alkalmazhatósági esélyeit. Ha az ügyész az eljárás alkalmazása mellett dönt, akkor kettős feladata keletkezik:*

- a Be. által előírt alkalmazási feltételek fennállásának mérlegelése, valamint
- a tárgyalás előkészítése (pl. közreműködés a szabályszerű idézések kibocsátásában, a sértett jogi képviselőjének értesítése, a bizonyítékok összegyűjtése és rendszerezése, a feljegyzés elkészítése, a bíróság tájékoztatása).

V. 1. A bíróság elé állítás alkalmazási feltételeinek kritikája

Az eljárás alkalmazásának első feltétele, hogy a bűncselekményre a törvény tízévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetést rendel. E felső határ előírása ugyanakkor álláspontom szerint sem dogmatikailag, sem gyakorlati szempontból nem támogatható, ugyanis:

a) nem követi a Btk.-nak a büntetési tételekre vonatkozó szabály-rendszerét (ld. a tízévi felső határ törvényi előírása kivételes);

- b) olyan bűncselekmények esetében is lehetővé teszi az eljárás alkalmazását, amelyekben az ügyész nyilvánvalóan nem fog élni e lehetőséggel (pl. emberiség elleni bűncselekmények), vagy az ügy tényállása túlságosan bonyolult (pl. tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális erőszak);
- c) nem indokolható sem a bűncselekmények elkövetésének megelőzése (prevenció), sem a megtorlás szempontjából.³⁸

Összességében úgy gondolom, hogy e konstrukció alkalmazására – „szinkronban” a közvetítői eljárással és a feltételes ügyészi felfüggesztéssel – legfeljebb 5 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények esetén kerülhetne sor, emiatt eltűzöttnek tartottam az 1998. évi XIX. törvény szabályozását is, amely a felső határt nyolcévi szabadságvesztésben jelölte meg.³⁹

Megjegyzendő: a jelen szabályozás alapján nem zárja ki a bíróság elé állítás alkalmazását, ha halmazati büntetés vagy a terhelt visszaesői minősége okán az irányadó büntetési tétel a tízévi szabadságvesztést meghaladja, *mivel a gyanúsítás tárgyát képező bűncselekményeket mindig csak és kizárólag önmagukban kell vizsgálni.*⁴⁰

A második alkalmazási feltétel az ügy egyszerű megítélése. Ebben a körben együttesen kell mérlegelni a tényállás és a jogi minősítés egyszerűségét. A tényállás tekintetében azt kell vizsgálni, hogy a nyomozati adatok alapján egyértelműen megállapítható-e: ki, mikor, mit, hol és hogyan követett el. A jogi minősítés egyszerűsége tekintetében az az irányadó, hogy 1. van-e folyamatban a terhelttel szemben más büntetőeljárás; 2. egyértelműen megállapítható-e konkrét bűncselekmény elkövetése; 3. nincs-e ellentmondás a bizonyítékok között (a bizonyítékok „zárt logikai láncolata” ebben az esetben alapkövetelmény).

Megjegyzném, hogy a tényállás egyszerűsége és a bűncselekmény tárgyi súlya között nincs feltétlenül összefüggés. Könnyen előfordulhat ugyanis, hogy egy egyszerű zsebtolvajlás nehezebb megítélésű lesz, mint egy minősített rablás, ennél fogva hiába teljesülnek a büntetési tételkerettel kapcsolatos feltételek, a bíróság elé állítás nem lesz alkalmazható.

A harmadik feltétel a bizonyítékok rendelkezésre állása, amely – a tettenérésre vagy a beismerő vallomásra tekintettel – rendszerint megállapítható. Ezzel együtt, sok más bizonyítási eszköz is az ügyész rendelkezésére állhat, amely az ilyen eljárások elrendelését megalapozza (pl. kamera-vagy hangfelvétel, ujjnyomat).

aros_kiss_2011-doc.pdf 6–7. (2023. november 10-i letöltés).

³⁵ PUSZTAI László: *Az új olasz büntetőeljárás törvény a hazai kodifikáció nézőpontjából*. Magyar Jog, 1991/4, 236.

³⁶ LÉVAI Miklós: *A büntetőjogi jogkövetkezmények rendszere Angliában és Walesben; kriminálpolitikai tanulmányok*, Kriminológiai Közlemények, 1991/42, 30.

³⁷ Be. 723. §.

³⁸ BÉRCES Viktor–FEDOR Zsuzsanna: *A bíróság elé állítás alkalmazási feltételeiről*, Ügyészségi Szemle, 2018/4, 11.

³⁹ Vannak ugyanakkor olyan bűncselekmények, amelyeknél mindenképpen előnyös e felső határ törvényi előírása. Ilyenek tekinthetők például a kábítószer-kereskedelem egyes minősített esetei, mivel ezek az ügyek tipikusan egyszerű megítélésűek, a bizonyítékok rendelkezésre állnak és sok esetben tettenéréssel vagy a terhelt(ek) beismerő vallomásával párosulnak. In: BÉRCES–FEDOR *i.m.* 11.

⁴⁰ BELOVICS–TÓTH *i.m.* 538.

További feltétel a tettenérés vagy a terhelt beismerő vallomása. A tettenérés – a bírói gyakorlat alapján – azt jelenti, hogy az elkövető a bűncselekmény elkövetését részben vagy egészben szemtanú(k) jelenlétében hajtja végre, vagy az elkövetőt az üldözése vagy a helyszínről való távozása során elfogják.⁴¹ Tettenéréssel egyébiránt leggyakrabban az ittas állapotban történő járművezetés vétségének elkövetésekor lehet találkozni, amikor a rendőrájárók a gépjárművel közlekedő terheltet félreállítják, igazoltatják, és vele az alkoholszondát megfűjtatják. Ugyanígy tettenérésnek minősül például az is, amikor a bolti lopás elkövetőjét a biztonsági szolgálat a biztonsági kamerákon keresztül végig figyelemmel kíséri.

A *beismerő vallomás* esetében elégséges a ténybeli beismerés, tehát annak nem szükséges a bűnösségre is kiterjednie. Így például gyakran előfordul, hogy egyedi azonosító jellel visszaélés büntette miatt az ügyész a terheltet bíróság elé akarja állítani, mivel (ténybelileg) beismeri, hogy kicserélte az elkövetési tárgyat képező személygépkocsikon található rendszámablakot. Ezzel együtt a terheltet ilyen ügyekben gyakran arra is hivatkoznak, hogy tévedésben voltak a cselekmény büntetendősége tekintetében. A tévedésre mint bűnösséget kizáró okra történő hivatkozás azonban ilyen esetben nem zárja ki a bíróság elé állítás alkalmazhatóságát.⁴²

V. 2. A bíróság elé állítás ügyészi szakaszának általános sajátosságai

*Az ügyészség közli a gyanúsítottal, ha őt bíróság elé kívánja állítani.*⁴³ Megjegyezném, sokszor látni nyomozási iratokban azt, hogy a terhelt a gyanúsított kihallgatása során nem egyezik bele a gyorsított eljárás lefolytatásába. E nyilatkozatokat azonban az ügyésznek figyelmen kívül kell hagynia, amennyiben a bíróság elé állítás feltételei egyébként fennállnak, és nincs egyéb olyan körülmény, amely indokoltá tenné a rendes eljárás lefolytatását. Ebből kifolyólag a bíróság elé állításhoz nem szükséges a terhelt beleegyezését kérni, ugyanis a célja nem az, hogy a terhelt – együttműködő magatartása miatt – enyhébb elbánásban részesüljön, hanem az, hogy az eljárás minél gyorsabban véget érjen.⁴⁴

*Az ügyész haladéktalanul védőt rendel ki, ha a gyanúsított nem kíván védőt meghatalmazni,*⁴⁵ mivel az eljárás során a védő részvétele a törvény erejénél fogva kötelező. Megjegyezném, hogy meghatalmazott védő esetén az ügyészségnek különösen törekednie kell arra, hogy az ügyvel kapcsolatos jogi álláspontját mielőbb közölje. Garanciális szabály, hogy az ügyészség a tárgyalás határnapjának kitűzését követően, a védekezésre való felkészüléshez szükséges időben és módon – legkésőbb a tárgyalás megkezdését megelőző egy órával – köteles biztosítani az ügyiratok megismerését a gyanúsított és a védő számára, egyúttal kézbesíti részükre a vádat tartalmazó

feljegyzést.⁴⁶ Az 1 órás minimális időköz betartását azonban csak a legvégső esetekre szabad korlátozni (pl. ha a védő meghatalmazására közvetlenül a tárgyalás napján kerül sor). Mindez természetesen nagy mértékben függ az ügyészségi eljárás „korrektségétől”, illetőleg az ügyész és a védő közötti személyes kapcsolatfelvétel körülményeitől, esetleges akadályaitól.

Az eljárás „váddokumentuma” a feljegyzés, amely lényegében „egyszerűsített” vádiratnak tekinthető. A dokumentumnak kötelezően tartalmaznia kell a gyanúsított azonosításra alkalmas személyes adatait, a bíróság elé állítás tárgyát képező cselekmény leírását, annak Btk. szerinti minősítését és a bizonyítási eszközök felsorolását.⁴⁷ Megjegyzendő, hogy e szabályozási megoldást számos kritika érte az elmúlt időszakban, leginkább a törvényes váddal kapcsolatos követelmények megsértése miatt. A Kúria jogértelmezése alapján azonban alaptalan a törvényes vád hiányára való hivatkozás, ha a bíróság elé állítás során az ügyészség feljegyzésben összegzi a tényeket, majd a tárgyaláson a vádat szóban terjeszti elő.⁴⁸

Ha az ügyészség a gyanúsítottat a bíróság elé állítja, idézi a védőt és biztosítja, hogy a bizonyítási eszközök a tárgyaláson rendelkezésre álljanak. Mindemellett, az ügyészség köteles gondoskodni arról, hogy a védő a fogva tartott gyanúsítottal a tárgyalás előtt tanácskozhasson, valamint a tárgyaláson jelen legyenek, akiknek a jelenléte kötelező és jelen lehessenek, akiknek a jelenlétét a Be. lehetővé teszi.⁴⁹

Miután a Be. egyértelműen meghatározza az eljárás alkalmazási feltételeit, ezért annak legnagyobb „rizikófaktora” az ügyiratok bíróság általi visszaküldésében jelölhető meg. Ez rendszerint akkor történik meg, ha a bíróság álláspontja alapján valamely alkalmazási feltétel hiányzik.

Záró gondolatok

A Be.-vel kapcsolatban elsősorban szerkesztési kritikák fogalmazhatók meg. Egyfelől a jogalkotó nem utal a büntetőeljárás önálló ügyészi (közbenső) szakaszára, amelyet azonban – a fentiek okán – a vizsgálati szakasztól el kell különíteni. Ahogy a bevezetőmben utaltam rá, amíg a vizsgálati szakasz csak az ügyészi jogkörbe tartozó eljárási alternatívák feletti döntések – akár bizonyítással egybekötött – vizsgálatát jelenti, addig az ezt követő ügyészi szakasz már a különböző döntések (határozatok) meghozatalát, illetőleg a választott processzus (pl. felfüggesztett ügyészi felfüggesztés) lefolytatását foglalja magában.

A másik törvényszerkesztési hiba a terhelti beismeréshez köthető jogintézmények rendszertani elhelyezéséhez kapcsolódik, a releváns eljárásjogi konstrukciók ugyanis teljesen elszórtan helyezkednek el a hatályos Be.-ben. Ebben a tekintetben célszerű lett volna olyan különálló

⁴¹ Uo.

⁴² Az ügyész előzetesen természetesen mérlegelheti, hogy a tévedés a bírósági eljárás során szóba jöhet-e büntethetőséget kizáró okként.

⁴³ Be. 726. § (1) bekezdés.

⁴⁴ BÉRCES-FEDOR *i.m.* 10.

⁴⁵ Be. 726. § (2) bekezdés.

⁴⁶ Be. 726. § (5) bekezdés.

⁴⁷ Be. 726. § (4) bekezdés

⁴⁸ Kúria Bfv.I.1.798/2017., lásd <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/alaptalan-torvenyes-vad-hianyara-valo-hivatkozas-ha-birosag-ele-allitas-soran-az-ugyeszseg> (2023. november 10-i letöltés).

⁴⁹ Be. 727. § (4)–(5) bekezdés.

fejezet beiktatása, amelyben e normák egységesen kerülnek elhelyezésre – például a „terhelti együttműködés lehetőségei” címszó alatt.

Mindazonáltal, az eljárások egyszerűsítésére való törekvések valamennyi eljárási szakaszban tetten érhetők: a vizsgálat mint önálló perszakasz lényegében már az alternatív ügyészi eljárások alkalmazásának előkészítő fázisa, amelynek során a vádhatóság tipikusan angolszász eredetű, konszenzuális processzusok lehetőségét keresi. E tendenciák alapjaiban redukálják a nyomozás eddig megszokott „klasszikus” szerepét, hiszen amennyiben ezen eljárások feltételei fennállnak, akkor a további nyomozati cselekmények „okafigyottá” válnak.

Összességében kijelenthető, hogy az ügyészi (közbenső) szakasz az „egyszerűsítő”, illetőleg gyorsított eljárások lefolytatásának fő szinterévé vált. A vádemelést tehát már csak elvi okokból tekinthetjük főszabálynak, a vádirat benyújtása mint klasszikus ügyészi funkció kisegítő jellegűvé vált abban az esetben, ha a törvényi szabályok más eljárási lehetőség igénybevételét is lehetővé teszik. E szemléletet a Be. szerkezete is alátámasztja, hiszen a jogalkotó a vádemeléssel, illetőleg a vádirattal kapcsolatos szabályokat megelőzően taxálja az egyszerűsítő eljárási lehetőséget.

Megjegyezném, hogy az EU egyes tagállamaiban napjainkra egyértelműen a kontinentális és az angolszász rendszer elemeinek keveredése tapasztalható. Ezen belül sokkal inkább jellemző, hogy az eddig kontinentális jogi hagyományokon alapuló országok büntető-igazságszolgáltatási rendszerei fokozatosan átveszik az USA, illetőleg Nagy-Britannia eljárásjogi konstrukcióit, elsősorban a büntetőperек egyszerűsítése céljából. Kétségtelen tény, hogy ezzel a bizonyítás szerepe is csökken, az anyagi (materiális) igazság megállapításának igénye másodlagossá kezd válni.⁵⁰ *Nelken* megfogalmazása szerint ugyanakkor pusztán az a dolgunk, hogy megértsük az eltérő jogintézmények mögöttes értelmét és képesek legyünk kilépni eddigi gondolkodásmódunk merev keretrendszeréből.⁵¹

Felhasznált irodalom

Monográfiák, tanulmányok

- [1] BÁRD Petra: *Az angolszász és kontinentális büntetőeljárás eltérő igazságfelfogása*, In: Pusztai László emlékére (szerk.: Bárd Petra–Hack Péter–Holé Katalin), OKRI, ELTE ÁJK, Budapest, 2014, 33–43.
- [2] BELOVICS Ervin–TÓTH Mihály: *Büntető eljárásjog*, HVG-ORAC, Budapest, 2020.
- [3] BÉRCES Viktor–FEDOR Zsuzsanna: *A bíróság elé állítás alkalmazási feltételeiről*, Ügyészségi Szemle, 2018/4, 6–17.
- [4] ERDEI Árpád: *A trónfosztott királynő uralkodása avagy a bizonyításelmélet szent tehene*, Magyar Jog, 1991/4, 210–216.
- [5] GELLÉR Balázs–AMBRUS István: *A magyar büntetőjog általános tanai I.*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2017.
- [6] GÖRGÉNYI Ilona: *Kárjövátétel a büntetőjogban, mediáció a büntetőügyekben*, HVG-ORAC, Budapest, 2006.
- [7] GRÁD András–WELLER Mónika: *A strasbourgi emberi jogi bírászkodás kézikönyve*, HVG-ORAC, Budapest, 2011.
- [8] HACK Péter: *A büntetőeljárás reformja*, In: Konceptiók és megvalósulásuk a rendszerváltozás utáni kriminálpolitikában (szerk.: Csemáné Váradi Erika), Magyar Kriminológiai Társaság, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2009, 60–69.
- [9] HERKE Csongor: *A mediáció elrendelésének szubjektív feltételeiről*, Ügyészségi Szemle, 2016/4, 80–91.
- [10] KADLÓT Erzsébet: *Milyen büntető eljárásjogot akarunk?* In: Konceptiók és megvalósulásuk a rendszerváltozás utáni kriminálpolitikában (szerk.: Csemáné Váradi Erika), Magyar Kriminológiai Társaság, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2009.
- [11] KIRÁLY Tibor: *Bizonyítás a készülő büntetőeljárás kódexben*, Kriminológiai közlemények, 1996/54, 90–101.
- [12] KISS Anna–MÉSZÁROS Ádám: *A nyomozások időszerepése, a nyomozás gyorsítása*, https://bm-tt.hu/wp-content/uploads/2022/02/be_gyorsitas_kutjel_meszaros_kiss_2011-doc.pdf.
- [13] KŐ József: *A kutatás módszertani eredményei. Áldozatok és vélemények I.*, OKRI, Budapest, 2004, 25–55.
- [14] LÉVAI Miklós: *A büntetőjogi jogkövetkezmények rendszere Angliában és Walesben; kriminálpolitikai tanulságok*, Kriminológiai Közlemények, 1991/42, 34–65.
- [15] PUSZTAI László: *Az új olasz büntetőeljárás törvény a hazai kodifikáció nézőpontjából*, Magyar Jog, 1991/4, 236–242.
- [16] SOMGYI Gábor: *A büntető per konstrukciós sajátosságai, valamint a bizonyítás szükséges mértékével összefüggő intézményei*, In: Az ítéleti bizonyosság elméleti és gyakorlati kérdései. Összefoglaló vélemény, Kúria, Budapest, 2017.

⁵⁰ Bárd Petra megközelítése alapján tehát e két szisztéma egymással szembeni „gyanakvása”, egymástól való félelme egyre csökken. Mindez nagy előrelépésnek tekinthető annak tudatában, hogy az USA Legfelsőbb Bírósága a ’60-as években – az önvádra kötelezés tilalmával, illetőleg a hallgatás jogával kapcsolatos döntéseiben – a kontinentális hagyományokra egyértelmű negatív példaként

tekintett. Bárd Petra: *Az angolszász és kontinentális büntetőeljárás eltérő igazságfelfogása*, In: Pusztai László emlékére (szerk.: Bárd Petra–Hack Péter–Holé Katalin), OKRI, ELTE-ÁJK, Budapest, 2014, 42.

⁵¹ NELKEN, David: *Comparative criminal justice: making sense of difference*, London, Sage, 2010, 43.; BÁRD i.m. 43.

Egyéb források

- [1] 11/2003. (ÜK. 7.) LÜ utasítás a vádelőkészítéssel, a nyomozás törvényessége feletti felügyelettel és a vádemeléssel kapcsolatos ügyészi feladatokról
- [2] Kúria Bfv.I.1.798/2017., lásd <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/alaptalan-torvenyes-vad-hianyara-valo-hivatkozas-ha-birosag-ele-allitas-soran-az-ugyeszseg> (2023. november 10-i letöltés).

Czebe András*
**Gondolatok a tényleges életfogytig tartó
 szabadságvesztés hazai szabályozásáról**

Absztrakt

Magyarországot az Emberi Jogok Európai Bírósága már több alkalommal marasztalta el a jogerősen tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárásával összefüggésben. Az Emberi Jogok Európai Egyezményébe foglalt kínzás tilalmának sérelme lényegében a szóban forgó büntetés mértékének tényleges csökkenthetőségének, az alkotmányjogi panaszok ezzel összefüggő hatékonyságának, valamint a tagállami mérlegelési szabadság korlátozottságának a kérdéskörére vezethető vissza. Jelen tanulmány keretében e három tényezőt veszem vizsgálat alá, különös tekintettel a Strasbourg-i Bíróság joghatóságára és esetjogára.

Thoughts on the domestic regulation of life imprisonment without the possibility of parole

Abstract

Hungary has been condemned by the European Court of Human Rights several times in connection with the mandatory pardon procedure for prisoners sentenced to life without parole. The violation of the prohibition of torture contained in the European Convention on Human Rights can essentially be traced back to the issue of the de facto reduction of the punishment in question, the related effectiveness of constitutional complaints, and the limitation of the member states' margin of appreciation. In the context of this study, I will examine these three factors, with particular regard to the jurisdiction and case law of the Strasbourg Court.

Bevezetés

Magyarországot az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB, Strasbourg-i Bíróság) már négy alkalommal marasztalta el a jogerősen tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre¹ (a továbbiakban: TESZ) ítélt kötelező kegyelmi eljárásával összefüggésben. Először a *T.P. and A.T. v. Hungary* (37.871/14, 73.986/14) ügyben hozott 2016. október 4-i ítéletével, másodszer a 2021. június 21-i, *Sándor Varga and Others v. Hungary*

(39734/15, 35530/16, 26804/18) hozott ítéletével, harmadszor a *Bancsók and László Magyar v. Hungary* (No. 2.) (52374/15, 53364/15) ügyben 2022. január 28-án hozott ítéletével, negyedszer pedig a *Horváth and Others v. Hungary* (12143/16, 49232/17, 55374/19, 57459/19, 57463/19, 59440/19, 6206/20, 10615/20, 13518/20, 13527/20, 13528/20, 14264/20) ügyben hozott 2023. március 2-i ítéletével.

A fenti ítéleteknek az indokolása – Lévyval egyetértve – a *T.P. and A.T. v. Hungary* ügy óta egyfajta pedagógiai intelemként fogható fel: „[...] »egyszer már megmondtuk, hogy mi lenne az egyezménykonform megoldás« [...]»². Az EJEB lényegében az alábbi három tényezőre vezeti vissza az Emberi Jogok Európai Egyezményébe (a továbbiakban: Egyezmény) foglalt kínzás tilalmának³ a sérelmét:

a kérelmezőknek túl hosszú időtartamot kell várniuk a kötelező kegyelmi eljárás megkezdéséig, amelynek a második részéből hiányoznak az eljárási garanciák; az alkotmányjogi panasz intézménye nem tekinthető hatékony jogorvoslatnak;

az Európa Tanács tagállamainak a büntető igazságszolgáltatás és a büntetésekkel kapcsolatos rendelkezések területén nem korlátlan a mérlegelési szabadságuk (*margin of appreciation*).

Jelen tanulmány keretében e három tényezőt veszem vizsgálat alá, különös tekintettel a Strasbourg-i Bíróság joghatóságára és esetjogára.

I. Az EJEB joghatósága

Az Egyezmény nemzetközi szerződés, ezért a *pacta sunt servanda* (a szerződés kötelező) elvből kifolyólag a jogalkotónak meg kell teremtenie a vállalt nemzetközi kötelezettség és a magyar jog összhangját.⁴ A nemzetközi szerződések az ún. „dualista felfogás” szerint a kihirdető jogszabályuk által, azaz transzformációval válnak a belső jog részévé.⁵ Az ennek megfelelően – az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvénnyel – kihirdetett Egyezmény a magyar jog részét képezi, vagyis azt bárki felhívhatja rendes bíróságok előtti eljárásban. Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) ugyan nem határozza meg az Egyezmény hazai jogforrási hierarchiában elfoglalt helyét, az Alkotmánybíróság azt már

* A szerző LL.M. PhD, főtanácsadó, Kúria; adjunktus, Széchenyi István Egyetem, Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar. A tanulmány a szerző álláspontját tartalmazza, az nem értelmezhető a Kúria állásfoglalásaként.

¹ 3/2020. BJE, Indokolás 2.: „Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés az, amikor az ítélelőbíró ítéletében életfogytig tartó szabadságvesztést szab ki, s egyidejűleg kizárja a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét. [...] a hatályos Btk. [...] taxációt ad azokról a bűncselekményekről, amelyek miatt kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a feltételes szabadság – bírói mérlegelés alapján – kizárható. Emellett megállapít két olyan további feltételt, amelyek megvalósulásakor a kizárás kötelező. Mindez azt jelenti, hogy a

tényleges *életfogytig* tartó szabadságvesztés szankciórendszeren belüli súlya (rangja) a határozott tartamú szabadságvesztéshez képest megkülönböztetett jelentőséggel bír.”

² LÉVAY Miklós: *A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésről – Tóth Mihály publikációi és az Emberi Jogok Európai Bíróságának 2021. június 17-i ítélete alapján*, In: Studia in honorem Mihály Tóth (szerk.: Czine Agnes–Domokos Andrea–Lukács Krisztina), Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2021, 308.

³ Egyezmény 3. cikk.

⁴ Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdés.

⁵ DUDÁS Dóra Virág: *Emberi jogi kézikönyv az EJEB gyakorlati alapján*, Wolters Kluwer, Budapest, 2021, 5.1. fejezet (Jogtár könyvtár).

számos döntésében az Alaptörvény és egyéb jogszabályok fölé helyezte.⁶

Az Egyezménynek Dudás szerint „nagyon erős a kikényszerítési mechanizmusa”,⁷ ugyanis bármely szerződő állam panasszal élhet a másikkal szemben,⁸ és a magánszemélyek is egyéni kérelmet nyújthatnak be az EJEB-hez az Egyezményben (vagy annak kiegészítő jegyzőkönyveiben) foglalt jogait állítólagosan megsértő szerződő féllel szemben.⁹ Az EJEB joghatósága az Egyezmény és az ahhoz csatlakozó jegyzőkönyvek értelmezésével és alkalmazásával kapcsolatos ügyekre terjed ki.¹⁰ Az Egyezményben foglaltak tiszteletben tartásáért a tagállamok kormányai felelnek. Az EJEB szerepe e folyamatban pusztán szubszidiárius (kisegítő) jellegű.¹¹ Jól tükrözi mindezt, hogy a Strasbourg-i Bíróság csak akkor fogad be panaszt, ha kimerítették a hazai jogorvoslatokat.¹²

Az EJEB szerepe az egyéni kérelmeken (illetőleg kivételesen az államok közötti ügyeken vagy tanácsadó véleményeken) túlmenően az ún. *pilot judgment* (vezető ítélet) eljárásra (a bepanaszolt tagállam belső jogának rendszerszintű hiányosságainak megállapítására), valamint az Egyezményben foglalt jogok hatályának és tartalmának meghatározására terjed ki.¹³ Jogsértés megállapítása esetén a Strasbourg-i Bíróság igazságos elégtételt ítélhet meg.¹⁴ Az EJEB esetjoga azonban nem tekinthető precedensjognak. Szabó szerint a marasztaló ítéletből nem keletkezik jogalkotási kötelezettség, mert az „nem a magyar jog valamely szabályát, hanem az adott szabály konkrét, egyedi ügyben történő alkalmazását »minősíti«.”¹⁵ Jóllehet, amennyiben értelmezési kérdés merül fel egy adott alapjog vagy a biztosítását szolgáló kötelezettség vonatkozásában, a nemzetközi szerződésekkel kapcsolatos eljárásról szóló 2005. évi L. törvény értelmében figyelembe kell venni az EJEB gyakorlatát.¹⁶ De nem feltétel nélkül, hanem a strasbourgi esetjogban kialakult sztenderdekre, tesztekre, értelmezésekre nézve, és alaposan indokolni szükséges az EJEB gyakorlatától való esetleges eltérést.¹⁷

A magyar jogot a fentiekből következően az Egyezményben és az EJEB esetjogában foglaltakkal együtt kell értelmeznie a hazai jogalkotónak, az Alkotmánybíróságnak és a hazai jogalkalmazó szerveknek, így köztük a bíróságoknak is.¹⁸ Amennyiben a bírák olyan anomáliát észlelnek, amely értelmezés útján nem kiküszöbölhető,

utólagos normakontrollt kérhetnek az Alkotmánybíróságtól.¹⁹ Ennek elmaradása esetén a felek alkotmányjogi panasszal élhetnek, amelyben az Alkotmánybíróságtól ugyan nem kérhetik a nemzetközi szerződésbe ütközés megállapítását, de hivatkozhatnak a Strasbourg-i Bíróság esetjogára.²⁰ A Strasbourg-i Bíróság ítéleteinek viszont nincs *erga omnes* (minden tagállamra kiterjedő) hatályuk. Az Egyezményt aláíró tagállamok tudniillik csak azokban az ügyekben tekintik kötelezőnek magukra az EJEB végleges ítéleteit, amelyben félként szerepelnek.²¹ Amennyiben egy tagállam megtagadja az ellene hozott végleges ítélet végrehajtását, az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága (a továbbiakban: Miniszteri Bizottság) mint felügyelő szerv kötelezettségzegési eljárást indíthat a Strasbourg-i Bíróság Nagykamarája előtt.²² Utóbbi keretében az EJEB azt vizsgálja, hogy az elmarasztalt állam eleget tett-e jóvátételi kötelezettségének: megtette-e a szükséges intézkedéseket az egyezményesítés negatív következményeinek a felszámolására, vagy azt teljesen aránytalan, illetve fizikailag lehetetlen lett volna tőle elvárni.²³

II. A kötelező kegyelmi eljárás egyezményesítő voltának indokai

II.1. A TÉSZ tényleges csökkenthetőségének hiánya

Az EJEB szerint a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvénybe (a továbbiakban: Bv. tv.) iktatott új jogi szabályozás nem biztosítja a kiszabott TÉSZ *de facto* (tényleges) csökkenthetőségét, mert a kérelmezőknek csupán negyven év elteltével, a kötelező kegyelmi eljárás során lehet reményük arra, hogy felülvizsgálják a feltételes szabadulásukra való alkalmasságukat. Emellett az új szabályozás eljárási rendje is kifogásolható, mert amíg a Kegyelmi Bizottság e kérdésben objektív és előre megállapított kritériumok alapján dönthet, addig a végső szó – ilyen kritériumok hiányában – mindig a köztársasági elnököt illeti meg.

A Strasbourg-i Bíróság a *Murray v. the Netherlands* ([GC] 10511/10, 26 April 2016) ügyben (a továbbiakban: Murray-ügy) fejlesztette tovább²⁴ a TÉSZ tényleges csökkenthetőségének

⁶ Pl. 4/2013. (II. 21.) AB határozat; 23/2015. (VII. 7.) AB határozat; 6/2014. (II. 26.) AB határozat. Idézi DUDÁS *i.m.* 5.1. fejezet.

⁷ DUDÁS *i.m.* 1.3. fejezet.

⁸ Egyezmény 33. cikk.

⁹ Egyezmény 34. cikk.

¹⁰ Egyezmény 32. cikk 1. bekezdés.

¹¹ Vilho Eskelinen and Others v. Finland, [GC] 63235/00, 19 April 2007. Idézi DUDÁS *i.m.* 1.4. fejezet.

¹² Egyezmény 35. cikk 1. bekezdés.

¹³ SZABÓ Marcell: *Az Alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bírósága kapcsolata*, In: *Az alkotmánybírósági törvény kommentárja* (szerk.: Zakariás Kinga), Pázmány Press, Budapest, 2022, 2. fejezet (Jogkódex).

¹⁴ Egyezmény 41. cikk.

¹⁵ SZABÓ *i.m.* 2. fejezet.

¹⁶ 2005. évi L. törvény 13. § (1) bekezdés.

¹⁷ 24/2015. (VII. 7.) AB határozat, Indokolás [30] Idézi DUDÁS *i.m.* 5.1. fejezet.

¹⁸ 6/2014. (II. 26.) AB határozat, Indokolás [39] Idézi DUDÁS *i.m.* 5.1. fejezet.

¹⁹ Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) és f) pontok; 2011. évi CLII. törvény az Alkotmánybíróságról 25., 32. §.

²⁰ 6/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [9] Idézi DUDÁS *i.m.* 5.1. fejezet.

²¹ Egyezmény 46. cikk 1. bekezdés.

²² Egyezmény 46. cikk 2–5. bekezdések.

²³ Ilgar Mammadov v. Azerbajjan, 15172/13, 29 May 2019. Idézi DUDÁS *i.m.* 1.3. fejezet.

²⁴ A TÉSZ-re vonatkozó esetjog fejlődéséhez és az alkotmányos alapjogokkal való összeegyeztethetőségéhez lásd: GÖNCZI Gergely: *A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés*

szükségességével kapcsolatos esetjogát. A Nagykamara által meghozott ítélet szerint:

- „A Bíróság esetjogában megszilárdult gyakorlat szerint a nagykorú elkövetőkre kiszabott életfogytig tartó börtönbüntetést önmagában nem tiltja az Egyezmény”,²⁵ azonban „a csökkentés lehetőségét kizáró életfogytig tartó börtönbüntetés problémákat vethet fel a 3. cikk tekintetében”.²⁶
- „A Bíróság [...] megállapította azt is, hogy az általa megvizsgált összehasonlító- és nemzetközi jogi dokumentumok egyértelműen olyan rendszer felállítását támogatják, melyben legkésőbb az életfogytig tartó büntetés kiszabását követő huszonöt év múlva egy célirányos mechanizmus biztosítja a garantált felülvizsgálatot, majd ezt követően rendszeres időközönként történő további felülvizsgálatot biztosít.”²⁷
- „Az életfogytig tartó börtönbüntetés csökkenthetőségét célzó felülvizsgálatra azért van szükség, hogy a nemzeti hatóság felmérhesse azt, hogy a büntetés letöltésének folyamán a fogvatartott életében a rehabilitáció irányában bekövetkeztek-e olyan változások [...] mely esetben a további fogvatartás legitím kriminológiai indokai már nem állnak fenn.”²⁸
- „Az értékelést előíró szabályok a szükséges mértékben egyértelműek és kiszámíthatóak kell legyenek [...], és a nemzeti jog által biztosított feltételeket úgy kell megállapítani, hogy azok a Bíróság esetjogában rögzített feltételeket tükrözzék.”²⁹
- „A felülvizsgálatot [...] megfelelő eljárási garanciákkal kell körülbástyázni [...]. Olyan mértékben, amennyiben a fogvatartott számára szükséges tudni, hogy mit kell tennie a szabadon bocsátása érdekében, és milyen feltételek mellett bocsáthatják szabadon, indokolási kötelezettség is előírható, és ennek érvényesülését a bírói felülvizsgálat lehetőségének biztosításával kell megvédeni.”³⁰

Tóth életfogytig tartó szabadságvesztéssel kapcsolatos írásaiban rámutat, hogy történetileg e büntetési nem kapcsán „soha nem az volt a kérdés, hogy a szabadságvesztés valóban az elítélt haláláig tartson-e vagy sem, hanem az, hogy mikor, mely feltételekkel lehet az elítéletet feltételesen szabadon bocsátani”.³¹ Szerinte az Alaptörvény TÉSZ-szel kapcsolatos rendelkezései olyan jogelvekkel ütköznek, amelyeket az Alaptörvény ugyancsak nevesít: „Az Alaptörvény kimondja ugyanis az emberi méltóság sérthetlenségét, tiltja az embertelen büntetést, és kiolvasható belőle a bárkit megillető jogbiztonsághoz való jog is. Annak eldöntése pedig hogy [...] összeütközés esetén

melyiknek van primátusa, akár az Alkotmánybíróságra is tartozhat.”³²

II.2. Az alkotmányjogi panaszok hatékonyságának hiánya

A magyar kormány álláspontja szerint az EJEB nem fogadhatja be az irányadó kérelmeket, mert az Alkotmánybíróság még nem döntött a kérelmezők alkotmányjogi panaszairól (már ha egyáltalán nyújtottak be ilyet), ennél fogva nem merítették ki a hazai jogorvoslati rendszert. A Strasbourgi Bíróság azonban nem fogadja el ezt az álláspontot, mondván: nincs lehetőség a TÉSZ-t tartalmazó bírósági ítéleteknek, sem a Btk. vonatkozó rendelkezéseinek az alkotmányossági vizsgálatára. Az alkotmányjogi panasz intézménye, ezért a TÉSZ-szel összefüggésben nem tekinthető hatékony jogorvoslatnak.

Szabó szerint az alkotmányjogi panasz hatékonyságának és ekként az Alkotmánybírósághoz fordulás kötelező előfeltételének megítélése „nem csupán államonként lehet eltérő, de még az egyes államok tekintetében is a felmerülő jogsértéstől függ az alkotmányjogi panasz intézményének hatékonysága”.³³ Jól érzékelteti ezt, hogy az EJEB gyakorlatára egészen az alkotmányjogi panasz megjelenéséig nem tekintette hatékony jogorvoslatnak az Alkotmánybírósághoz fordulás lehetőségét. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) hatályba lépésével ugyanis a testület hatáskörei elmozdultak az utólagos normakontrollról az alkotmányjogi panasz irányába, amelyre a Strasbourgi Bíróság a *Mendrei v. Hungary* (54927/15, 19 June 2018), valamint a *Szalontay v. Hungary* (71327/14, 12 March 2019) ügyekben már hatékony jogorvoslati eszközként tekintett. Fontos azonban megjegyezni, hogy az előbbi két ügyben született döntések pusztán egy „panaszos által megdönthető vélelmet” állítottak fel az alkotmányjogi panasz hatékonyságát illetően, amely továbbra is az ügyek körülményeire tekintettel ítélnélhető meg.³⁴

Nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy az Alkotmánybíróság és az EJEB döntésének rendelkező része között lényegi eltérés van: az Alkotmánybíróság akár a jogszabályt is megsemmisítheti, amennyiben megállapítja, hogy a magyar jog nemzetközi szerződésbe ütközik³⁵; míg a Strasbourgi Bíróság kizárólag azt állapíthatja meg, hogy sérült a panaszos valamely, az Egyezményben biztosított alapvető joga, amiért igazságos elégtétel megfizetését rendeli el.³⁶ Amíg tehát az Alkotmánybíróságnak megvan a lehetősége az alapprobléma orvoslására, addig az EJEB ezt közvetlenül nem teheti meg. Szabó szerint helyesen

alapjogi vonatkozásai: Alkotmányos büntetőjog és a strasbourgi joggyakorlat, Acta Humana, 2015/2, 7–40.

²⁵ Murray v. the Netherlands [GC] 10511/10, 26 April 2016. 99. § Idézi LÉVAY *i.m.* 301.

²⁶ Uo.

²⁷ Uo.

²⁸ Uo. 100. §.

²⁹ Uo.

³⁰ Uo.

³¹ TÓTH Mihály: *Az új büntető-novella néhány vitatott kérdése, s a módosítások gyökerei*, In:

Bűnözés és bűnmegelőzés a válságrégiókban (szerk.: Sántha Ferenc), Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 1999, 204–226. Idézi LÉVAY *i.m.* 295.

³² TÓTH Mihály: *A büntetőjogi jogkövetkezmények elvi kérdési és rendszere*, In: Büntetőjog I. Második, hatályosított kiadás (szerk.: Belovics Ervin–Nagy Ferenc–Tóth Mihály), HVG-ORAC, Budapest, 2014, 358–457. Idézi LÉVAY *i.m.* 298.

³³ SZABÓ *i.m.* 5. fejezet.

³⁴ Uo.

³⁵ Abtv. 42. § (1) és (2) bekezdések.

³⁶ SZABÓ *i.m.* 2. fejezet.

ismerte fel a Kúria a 10/2020. (V. 28.) AB határozat alapját képező peres eljárás kapcsán, hogy „az alkalmazandó jogszabály változatlanlansága esetén a megszülető bírói döntés is a korábbival azonos tartalmú lesz, ami pedig bizonyossággal határos valószínűséggel ismételt Magyarországi EJEB általi elmarasztalását fogja eredményezni. A bírói kezdeményezés alapján az Alkotmánybíróság alkotmányos követelményt mondott ki, lehetővé téve az alapügy felperese kereseti kérelmének pozitív elbírálását.”³⁷ Tóth a 3/2015. számú büntető jogegységi határozat kapcsán hasonló álláspontra helyezkedik: „az ügyészség eredeti indítványában [...] és a Kúria M. László ügyében hozott első döntését bátor, helyes állásfoglalásnak tartom. A későbbi jogegységi döntéssel szemben mindkettő abból indult ki, hogy a jelenlegi megoldás nem kielégítő. Hiszem, hogy az idő ezt fogja igazolni.”³⁸

II.3. A tagállami mérlegelési szabadság korlátozottsága

Az EJEB ugyan elfogadta a magyar kormány azon álláspontját, hogy az Európa Tanács tagállamainak mérlegelési szabadságuk van a büntető igazságszolgáltatás és a büntetésekkel kapcsolatos rendelkezések területén, csak hogy a *margin of appreciation* a Strasbourgi Bíróság értelmezésében nem ad korlátlan diszkrecionális felhatalmazást.

A tagállami mérlegelési szabadság doktrínája a szubsidiaritás elvéből fakad, ami Polgári megfogalmazásában „behatárolja azt a kört, ahol az EJEB önkorlátozó módon tiszteletben tartja a tagállami hatóságok korlátozó intézkedéseit és esetleges hibáit is”.³⁹ Mégsem alkalmazza azt a Strasbourgi Bíróság minden Egyezményben foglalt jog értelmezése során. Különösen az olyan abszolút, nem derogálható jogok esetében, mint a kínzás tilalma.⁴⁰

A *margin of appreciation* terjedelme a joggyakorlat szerint hagyományosan az alábbi három tényezőtől függ:

- a védett jog jellegétől és az egyéni érdek fontosságától (a tagállamnak biztosított mozgásteret szűkebb, ha a jogkorlátozás az adott jog lényegét érinti, és az kiemelkedően fontos az egyén jólétére tekintettel⁴¹),
- a korlátozással elérni kívánt céltól (az EJEB összeveti a tagállami jogszabályokat, illetve a joggyakorlatot, és ahol a korlátozás igazolására

szolgáló cél levezethető, ott szűkebb tagállami mozgásteret biztosít⁴²), valamint

- az európai konszenzus meglététől (a közös alap megléte szűkíti a tagállami mérlegelési szabadságot⁴³).

Míthogy a fenti három tényező halmaza *fuzzy* (elmosódott), a tagállami mérlegelési szabadság doktrínája évtizedek óta a Strasbourgi Bíróság egyik legvitatottabb értelmezési módszere. Az abszolút jogok esetében viszont az EJEB egyértelműen nem ismeri el a tagállami hatóságok kedvezőbb helyzetét.⁴⁴

III. Következtetések

III.1. A szubsidiaritás elve

A fentiek alapján a TÉS-re ítétek kötelező kegyelmi eljárásával összefüggő marasztaló ítéleteket kétségtelenül a szubsidiaritás elve felől kell megközelítenünk, amennyiben arra a kérdésre keressük a választ, hogy a Strasbourgi Bíróság (illetve az ítéletei végrehajtását felügyelő Miniszteri Bizottság) milyen alapon követeli Magyarországtól a belső jog módosítását. A kínzás tilalma mögött rejülő három fő tényező ugyanis egyaránt az EJEB gyakorlatára vezethető vissza. Utóbbi viszont mellőzi a precedensjogi jelleget: nem eredményez jogalkotási kötelezettséget, és a benne kialakult sztenderdekre, tesztekre, értelmezésekre nézve kell követni, alaposan indokolva az esetleges eltéréseket. Jóllehet a szubsidiaritás elve csak a 15. Kiegészítő Jegyzőkönyv⁴⁵ révén került az Egyezmény preambulumba, azt már a működésétől kezdve alkalmazta az EJEB⁴⁶, és az Egyezmény is implicit módon magában foglalja⁴⁷. Eljárásjogi aspektusa a jogorvoslatok kimerítésének követelményére utal, míg a tartalmi aspektusa az EJEB kompetenciáját és a felülvizsgálat korlátait jelöli ki.⁴⁸ A Strasbourgi Bíróság a TÉS vonatkozásában az alkotmányjogi panaszt nem tekinti hatékony jogorvoslatnak, a kínzás tilalma kapcsán pedig nem alkalmazza a *margin of appreciation* doktrínát. Következésképpen elfogadhatónak tekinti a jogerősen TÉS-re ítétek kérelmét akkor is, ha előzetesen nem fordultak alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz, és nem ismeri el a tagállamok mérlegelési szabadságát e büntetési nem által érintett abszolút, nem derogálható jog esetében. A Murray-ügyben továbbfejlesztett ismérvek

³⁷ Uo. 4. fejezet.

³⁸ TÓTH Mihály: *Életfogytiglan, mindhalálíg. Szibéria – Európa közepén*, Élet és Irodalom, 2015. július 31. <https://www.es.hu/cikk/2015-07-31/toth-mihaly/életfogytig-mindhalalig.html> (2023. október 22-i letöltés).

³⁹ POLGÁRI Eszter: *A tagállamoknak biztosított mérlegelési szabadság doktrínája az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatában*, Állam- és Jogtudomány, 2017/4, 44.

⁴⁰ Saadi v. Italy, [GC] 37201/06, 28 February 2008. Idézi POLGÁRI i.m. 48.

⁴¹ Buckley v. The United Kingdom, 20348/92., 29 September 1996. Idézi POLGÁRI i.m. 49.

⁴² Handyside v. The United Kingdom, 5493/72., 7 December 1976. Idézi POLGÁRI i.m. 50.

⁴³ Otto-Preminger-Institut v. Austria, 13470/87., 20 September 1994. Idézi POLGÁRI i.m. 51.

⁴⁴ POLGÁRI i.m. 41.

⁴⁵ 2015. évi CLVII. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezményt módosító 15. Jegyzőkönyv kihirdetéséről I. Cikk.

⁴⁶ „Relating to Certain Aspects of the Laws on the Use of Languages in Belgium” v. Belgium, 1474/62, 1677/62, 1691/62, 1769/63, 1994/63, 2126/64, 23 July 1968. Idézi POLGÁRI i.m. 42.

⁴⁷ Egyezmény 1., 13. és 35. cikkek.

⁴⁸ PETZOLD, Herbert: *The convention and the principle of subsidiarity*, In: *The European System for the Protection of Human Rights* (eds.: Macdonald, Ronald–Matscher, Franz–Petzold, Herbert), Brill, Nijhoff, Dordrecht, 1992, 41–62. Idézi POLGÁRI i.m. 43.

ezáltal olyan sztenderdként tekinthetünk, amelyet a hazai jogalkotónak, az Alkotmánybíróságnak és a hazai jogalkalmazó szervezeteknek is figyelembe kell venniük a kínzás tilalmának, mint alapjognak az értelmezése során.

III.2. A jogalkotó és az Alkotmánybíróság szerepe

A Magyar Állam folyamatos elmarasztalásával járó helyzetet – Tóthtal és Lévayval egyetértve⁴⁹ – a jogalkotó és az Alkotmánybíróság tudná feloldani azzal, hogy az Alkotmánybíróság az elbírálásra váró alkotmányjogi panaszok⁵⁰ kapcsán

- kimondja, hogy az Alaptörvény TÉSZ-szel kapcsolatos előírása⁵¹ más Alaptörvényben rögzített jogelvekkel⁵² is ütközik, mely ellentét feloldása a jogalkotó feladata, vagy
- hivatalból megállapítja a jogalkotói mulasztást a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) és a Bv. tv. vonatkozó rendelkezéseivel kapcsolatban, tekintettel arra, hogy a jogi szabályozás Alaptörvényből levezethető lényeges tartalma hiányos⁵³.

Ezt követően a jogalkotónak – különösen a Murray-ügyre tekintettel – kellene kialakítania a TÉSZ egyezménykonform szabályozását, amelynek szükségességét a Kúria is oly régóta hirdeti: „Ha jogalkotásra van szükség, akkor felülvizsgálati ok nem valósul meg, nem keletkezik felülvizsgálati döntési jogkör, mert a hiányzó szabályt a Kúria nem alkothatja meg, s nem pótolhatja azt az Egyezmény közvetlen alkalmazásával.”⁵⁴ Személy szerint egyetértek a Kúria Büntető Kollégiumának vezetőjével, aki a közelmúltban találó hasonlattal fogalmazta meg a problémát: „A Kúria a szó szoros értelmében üllő és kalapács közé van szorítva. Az üllő a hatályos – megoldást nem biztosító hazai szabályozás – így különösen a felülvizsgálati eljárás lefolytatása –, míg a kalapács az EJEB. [...] Az EJEB döntésiben kifogásoltak nem valamely konkrét jogszabályra, hanem egy szabályozás hiányosságára vonatkoznak. A Kúria a felülvizsgálati eljárást mind a terhelt, mind a legfőbb ügyész indítványára lefolytatja, de nem tud kötelező 25 éves felülvizsgálatot biztosító eljárást létrehozni. A Kúria ezért csak a megtámadott jogerős ügydöntő határozat hatályban tartásáról tud dönteni.”⁵⁵

III.3. De lege ferenda javaslatok

Az életfogytig tartó szabadságvesztés egyezménykonform szabályozását a fentiekre tekintettel előbb kizárólag a büntetés-végrehajtási jog keretein belül maradván kísérlem meg. Az ennek során gyűjtött tapasztalat fényében vizsgálódásomat kiterjesztem a büntető anyagi- és eljárási jog területére egyaránt.

III.3.1. A TÉSZ újraszabályozása a büntetés-végrehajtási jog keretében

Az 1. táblázat szerinti módosítás önmagában sértené az arányosság alkotmányos rangú elvét. Az arányosság elve ugyanis – a jogállami büntetőjog sajátos alapelveként – megköveteli többek között a kiszabott szankciók összehasonlíthatóságát (ún. „névleges arányosság”), vagyis azt, hogy hasonló tett elkövetői az okozott hátrány és a bűnösség mértéke szerint azonos büntetésben részesítendők, a különböző büntettek elkövetői pedig különböző büntetést érdemelnek.⁵⁶ Amennyiben a TÉSZ-re ítéteknek a büntetés teljes elengedésének lehetőségével biztosítanánk huszonöt év elteltével a kötelező kegyelmi eljárás megindítását, úgy ők kedvezőbb helyzetbe kerülhetnének a „nem-tényleges” életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéteknél, annak ellenére, hogy nagyobb tárgyi súlyú bűncselekményt követtek el.

1. táblázat: A TÉSZ felülvizsgálati idejének huszonöt évben történő meghatározása

<i>A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítétek kötelező kegyelmi eljárása</i>
<i>Bv. tv. 46/B. § (1) Az elítéltet fogva tartó bv. intézet értesíti az igazságügyért felelős minisztert, ha az elítélt a szabadságvesztésből huszonöt⁵⁷ évet kitöltött.</i>

Az arányosság elvének sérelme tulajdonképpen a jelenlegi szabályozás mentén is elképzelhető például abban az esetben, ha a TÉSZ-re ítéltet a kötelező kegyelmi eljárás eredményeként a büntetés teljes elengedésében részesítik, míg az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt feltételes szabadságra bocsáthatóságának a legkorábbi időpontját negyven évben határozza meg a bíróság. Elvégre a feltételes szabadság tartama életfogytig tartó szabadságvesztés esetén legalább tizenöt év.

A Bv. tv. keretein belül az arányosság elvének sérelmét talán a „kötelező kegyelmi eljárás” és a

⁴⁹ LÉVAY *i.m.* 309.

⁵⁰ Az Alkotmánybíróság 2023. január 24-i teljes ülésének napirendi pontját képezte az alapvető jogok biztosának az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdése értelmezésére irányuló indítványa. <https://tinyurl.com/377c2am6> (2023. október 30-i letöltés).

⁵¹ Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdés.

⁵² Alaptörvény II. cikk, III. cikk (1) bekezdés és Q) cikk (2) bekezdés.

⁵³ Abtv. 46. § (2) bekezdés c) pont.

⁵⁴ 3/2015. BJE IV. 9.; Kúria Bfv.III.914/2017 (EBH 2018.B.6.) [95].

⁵⁵ CSÁK Zsolt: *Az Európai Emberi Jogi Bíróság életfogytiglani szabadságvesztéssel kapcsolatos*

ítéleteinek végrehajtása során felmerülő nehézségek.

Az előadás elhangzott az Igazságügyi Minisztérium, a Magyar Ügyvédi Kamara és a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága által 2023. október 17-én megszervezett „A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény elfogadásának 10. évfordulója és a folyamatban lévő reformok” című konferencián.

⁵⁶ NAGY Ferenc: *A magyar büntetőjog általános része – Átdolgozott bővített kiadás, HVG-ORAC, Budapest, 2008, 56.*

⁵⁷ A *de lege ferenda* javaslatokat az érintett fejezetcímeket is tartalmazó táblázatokban félkövér betűtípussal jelölöm.

„nem-kötelező kegyelmi eljárás” keretében gyakorolható kegyelem jogkövetkezményeinek a kiváltságosságával lehetne orvosolni. Az arányosság elve teljesebben érvényesülhetne, ha a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárása esetén a kegyelem gyakorlása a 2. táblázat szerint csupán a büntetés mérséklésére korlátozódna. A kötelező kegyelmi eljárás így nem vezethet a büntetés teljes elengedéséhez, míg a nem-kötelező kegyelmi eljárás lehetősége továbbra is adott maradna mind a tényleges-, mind pedig a nem-tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt számára a büntetés teljes elengedésének a kilátásba helyezésével.

2. táblázat: A kegyelem büntetés mérséklésére történő korlátozása a kötelező kegyelmi eljárás keretében

A kegyelem
<i>Bv. tv. 30. § (1) A kegyelmi jogkör gyakorlója az elítélt büntetését vagy a vele szemben alkalmazott próbára bocsátást, jóvátételi munkát és javítóintézetit nevelést kegyelemből elengedheti vagy mérsékelheti. A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárása során a kegyelmi jogkör gyakorlója az elítélt büntetését nem engedheti el. A kegyelmi rendelkezésként elengedett büntetés vagy intézkedés, illetve mérséklés esetén a büntetés vagy intézkedés az elengedett rész tekintetében nem hajtható végre.</i>

A büntetés köztársasági elnök általi mérséklését a kötelező kegyelmi eljárás esetében tehát ajánlott törvényi keretek közé szorítani. Ezt a Bv. tv. esetében a Kegyelemi Bizottság 3. táblázat szerinti büntetés mérséklésére irányuló vizsgálata biztosíthatná. Elvégre a Kegyelemi Bizottságnak öt tagját a Kúria elnöke jelöli ki a Kúrián vagy az ítélőtáblán büntetőügyekben eljáró azon bírák közül, akikre előzetesen a Kúria büntető kollégiuma tesz javaslatot. A Kegyelemi Bizottság büntetés mérséklésével összefüggő állásfoglalásának megalapozottságát így többek között a bírói függetlenség, a kúriai és táblabírói tekintély, valamint a törvényben meghatározott eszközök és feltételek garantálnák.

3. táblázat: A Kegyelemi Bizottság büntetés mérséklésére irányuló vizsgálata

<i>A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárása</i>
<i>Bv. tv. 46/F. § (2) A Kegyelemi Bizottság a 46/C. § szerint beszerzett iratok beérkezését követő kilencven napon belül megvizsgálja, hogy</i> <i>a) az elítéltek a büntetés végrehajtása alatt tanúsított kifogástalan magatartására, valamint arra a készségére tekintettel, hogy törvénytisztelő életmódot fog folytatni, illetve</i> <i>b) az elítélt személyi vagy családi körülményeire, valamint az egészségi állapotára tekintettel alaposan feltehető-e, hogy a büntetés célja a büntetés mérséklésével is elérhető.</i>

A köztársasági elnöki mérlegelés viszont a Kegyelemi Bizottság mérlegelésétől eltérően jelenleg nincs határidőhöz, sem indokoláshoz kötve, még arra az esetre sem, ha a köztársasági elnök a Kegyelemi Bizottságtól eltérő álláspontra jutna. Az ellenjegyzési jog gyakorlásával ugyanakkor az igazságügyért felelős miniszter is indokolás hiányában helyezkedhet eltérő álláspontra a Kegyelemi Bizottsággal és a köztársasági elnökkel szemben. Mindennek feloldására a Kegyelemi Bizottságra irányadó határidőt és indokolási kötelezettséget javasolt a köztársasági elnök kegyelmi döntésről szóló határozathozatalára és az igazságügyért felelős miniszter ellenjegyzésére is kiterjeszteni a 4. táblázat szerint.

4. táblázat: A köztársasági elnök és az igazságügyért felelős miniszter indokolási kötelezettsége

<i>A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kötelező kegyelmi eljárása</i>
<i>Bv. tv. 46. § (4) A köztársasági elnök a kegyelmi döntésről szóló határozatot a 46/F. § (2) bekezdés szerinti vizsgálatra kiterjedő indokolásával együtt a kegyelmi kérelem beérkezésétől számított kilencven napon belül – az ellenjegyzési jog gyakorlása érdekében – az igazságügyért felelős miniszternek küldi meg. Ha a kegyelmi döntésről szóló határozatot az igazságügyért felelős miniszter nem ellenjegyzzi, e döntését a 46/F. § (2) bekezdés szerinti vizsgálatra kiterjedő indokolásával együtt a kegyelmi döntésről szóló határozat beérkezésétől számított kilencven napon belül a határozat eredeti példányára rávezeti. Ellenjegyzés hiányában a kegyelmi eljárás befejeződik. Az igazságügyért felelős miniszter az ellenjegyzési jog gyakorlásáról tájékoztatja a köztársasági elnököt.</i>

A fenti törvénymódosítások hatálybalépésekor a TÉSZ-ből huszonöt évet már kitöltött elítéltekre is figyelemmel kellene lenni. Esetükben az 5. táblázat szerinti átmeneti rendelkezésben lenne ajánlott elrendelni a kötelező kegyelmi eljárás azonnali kezdeményezését.

5. táblázat: Átmeneti rendelkezés a TÉSZ-ből huszonöt évet már kitöltött elítéltekre

<i>Átmeneti rendelkezések</i>
<i>Bv. tv. 436/B. § A kötelező kegyelmi eljárást haladéktalanul meg kell indítani, ha a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt a ... törvény hatálybalépésekor a szabadságvesztéséből már huszonöt évet kitöltött.</i>

III.3.2. A TÉSZ újraszabályozása a tágabb értelemben vett büntetőjog keretében

Az arányosság elvének sérelme meglátásom szerint nem orvosolható maradéktalanul a Bv. tv. módosításával, tekintettel arra, hogy a büntetés kötelező kegyelmi eljárás általi mérséklésének a büntető anyagi- és eljárásjogi keretei továbbra is megkérdőjelezhetőnek bizonyulnának, szemben az életfogytig tartó szabadságvesztésből feltételes

szabadságra bocsátással. Másképpen fogalmazva: tovább élne annak a lehetősége, hogy a büntetés kötelező kegyelmi eljárás általi mérséklésével a TЭСZ-re ítélt kedvezőbb büntetésben részesülhet a nem-tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélnél. A Btk., a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) és a Bv. tv. egyidejű módosításával viszont egy koncepcionálisan eltérő, és sokkalta arányosabb pónalizációra nyílna lehetőség. A „reményhez való jogot” a jogalkotónak nem a kötelező kegyelmi eljárás, hanem az életfogytig tartó szabadságvesztésből való feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének a felülvizsgálatán keresztül lenne érdemes szavatolnia egy új különleges eljárást létrehozva.

Az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás különleges eljárásban való kötelező felülvizsgálatának alapját a 6. táblázat szerint a Btk.-ban indokolt megteremteni, tekintettel az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás anyagi jogi jellegére. E jogi norma keretében egyúttal utalni szükséges a 7. táblázatban javasolt különleges eljárásra is.

6. táblázat: Az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kötelező felülvizsgálata huszonöt év elteltével

Feltételes szabadságra bocsátás az életfogytig tartó szabadságvesztésből

Btk. 44. § (3) Ha a bíróság életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárta, e döntését a büntetés megkezdésétől számított huszonöt év elteltével a Be. 838/A. §-a alapján kell felülvizsgálni.

Lényegi különbség az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának elhalasztásához képest, hogy a feltételes szabadságra bocsátás felülvizsgálatát – a kötelező kegyelmi eljáráshoz hasonlóan – a Kúria végezné. Erre a célra a döntés szempontjából kizárólagos jogosultsággal rendelkező ún. „Tényleges Életfogytig Tartó Szabadságvesztés Bizottságot” (a továbbiakban: TЭСZ Bizottság) javasolt létrehozni, élve a szakirodalomban és a joggyakorlatban is használt kifejezéssel. A TЭСZ Bizottságra a Bv. tv. Kegyelmi Bizottságra vonatkozó szabályait lenne javasolt áttemelni a Be.-be az értelemszerű eltérésekkel. Ezzel összefüggésben a 7. táblázatban csupán a Btk.-ra utaló, valamint a különleges eljárás kimenetelére vonatkozó büntetőeljárás rendelkezésekre teszek javaslatot (és nem térek ki pl. a fogva tartó bv. intézet és az igazságügyért felelős miniszter értesítési és iratbeszerzési kötelezettségére, amelyet változatlanul a Bv. tv. keretei között lenne érdemes újragondolni).

7. táblázat: Különleges eljárás az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének a felülvizsgálatára

A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének felülvizsgálata életfogytig tartó szabadságvesztés esetén

Be. 838/A. § (1) Ha az alapügyben a Btk. 44. § (3) bekezdésében meghatározott büntetés jogerős kiszabására került sor, a Kúria Tényleges Életfogytig Tartó Szabadságvesztés Bizottsága (a továbbiakban: TЭСZ Bizottság) hivatalból nyilvános ülésen vagy tárgyaláson határoz az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt feltételes szabadságra bocsátásának lehetőségéről.

(2) Ha a TЭСZ Bizottság megállapítja, hogy az elítélt feltételes szabadságra bocsátható, az alapügyben hozott ítéletet, illetve annak feltételes szabadságra bocsátást kizáró részét hatályon kívül helyezi, és a Btk. életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét nem kizáró rendelkezéseinek megfelelő határozatot hoz. E határozat ellen nincs helye fellebbezésnek.

(3) Ha a TЭСZ Bizottság megállapítja, hogy az elítélt feltételes szabadságra nem bocsátható, a különleges eljárást a lezárultát követően két év elteltével ismételtelen le kell folytatni.

(4) A különleges eljárás bünnügyi költségét az állam viseli, kivéve, ha a különleges eljárásban a Btk. 45. § rendelkezései is alkalmazandók.

A TЭСZ Bizottságnak ily módon törvényi lehetősége és egyben kötelezettsége lenne a Btk. életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét nem kizáró rendelkezéseit alkalmazni pozitív elbírálás esetén, ezzel tágabb értelemben vett büntetőjogi garanciát nyújtva a TЭСZ tényleges csökkenthetőségére. A TЭСZ és a nem-TЭСZ között ugyanakkor továbbra is megmaradna a lényegi különbség: „Az életfogytig tartó szabadságvesztésből feltételes szabadságra bocsátás kizárásának lehetősége az alkotmányos jogrend része, amelynek – törvényi előfeltételek megvalósulása esetén történő – bírósági alkalmazását nemzetközi szerződés nem tiltja.”⁵⁸ A fenti törvénymódosítások hatálybalépésekor figyelemmel kell lenni a TЭСZ-ből huszonöt évet már kitöltött elítéltekre. Esetükben a Be. átmeneti rendelkezései között a 8. táblázat szerint ajánlott szabályozni az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének a felülvizsgálatára irányuló eljárásjogi normák alkalmazását.

⁵⁸ 3/2015. BJE 1.; Kúria Bfv.III.914/2017. (EBH 2018.B.6.) [93].

8. táblázat: Átmeneti rendelkezés a TÉSZ-ből huszonöt évet már kitöltött terheltekre

<i>Átmeneti rendelkezések</i>
<p><i>876/D. § E törvénynek az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének felülvizsgálatára vonatkozó rendelkezéseit a ... törvény hatálybalépésekor életfogytig tartó szabadságvesztésüket töltő elítéltekkel szemben is megfelelően alkalmazni kell. Az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének felülvizsgálatára irányuló különleges eljárást haladéktalanul meg kell indítani, ha az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt a ... törvény hatálybalépésekor a szabadságvesztéséből már huszonöt évet kitöltött.</i></p>

Összegzés

Összegzésképpen megállapítható, hogy a TÉSZ-szel összefüggő, kínzás tilalmába ütköző három fő tényező egyaránt az EJEB precedensjogi jelleget mellőző gyakorlatából eredeztethető, ami ugyan megköveteli a belső jogorvoslatok kimerítését, de az alkotmányjogi panaszt a TÉSZ-szel összefüggésben nem tekinti hatékony jogorvoslatnak, és a kínzás tilalma kapcsán nem alkalmazza a tagállami mérlegelési szabadság doktrínáját. A Murray-ügyben továbbfejlesztett ismérvekre ezáltal olyan sztenderdként tekinthetünk, amelyek a kínzás tilalmának, mint alapjognak az értelmezése során a TÉSZ hazai szabályozásával összefüggésben is szükségszerűen mérlegelendők. A Magyar Állam folyamatos elmarasztalásával járó helyzetet az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszok elbírálásával, míg a jogalkotó az egyezménykonform szabályozás kialakításával tudná feloldani. Utóbbi keretében kiemelt figyelmet ajánlott fordítani az arányosság elvének érvényesítésére, ezáltal tágabb értelemben vett büntetőjogi garanciát nyújtva a TÉSZ tényleges csökkenthetőségére.

Felhasznált irodalom

Monográfiák, tanulmányok

- [1] CSÁK Zsolt: Az Európai Emberi Jogi Bíróság életfogytiglani szabadságvesztéssel kapcsolatos ítéleteinek végrehajtása során felmerülő nehézségek. Az előadás elhangzott az Igazságügyi Minisztérium, a Magyar Ügyvédi Kamara és a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága által 2023. október 17-én megszervezett „A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény elfogadásának 10. évfordulója és a folyamatban lévő reformok” című konferencián.
- [2] DUDÁS Dóra Virág: Emberi jogi kézikönyv az EJEB gyakorlata alapján, Wolters Kluwer, Budapest, 2021.
- [3] GÖNCZI Gergely: A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés alapjogi vonatkozásai: Alkotmányos büntetőjog és a strasbourgi joggyakorlat. Acta Humana, 2015/2, 7–40.
- [4] LÉVAY Miklós: A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésről – Tóth Mihály publikációi és az Emberi Jogok Európai Bíróságának 2021.

június 17-i ítélete alapján, In: Studia in honorem Mihály Tóth (szerk.: Czine Ágnes–Domokos Andrea–Lukács Krisztina), Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2021, 293–311.

- [5] NAGY Ferenc: A magyar büntetőjog általános része – Átdolgozott bővített kiadás, HVG-ORAC, Budapest, 2008.
- [6] PETZOLD, Herbert: The convention and the principle of subsidiarity, In: The European System for the Protection of Human Rights (eds.: Macdonald, Ronald–Matscher, Franz–Petzold, Herbert), Brill, Nijhoff, Dodrecht, 1992, 41–62.
- [7] POLGÁRI Eszter: A tagállamoknak biztosított mérlegelési szabadság doktrínája az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatában, Állam- és Jogtudomány, 2017/4, 41–53.
- [8] SZABÓ Marcell: Az Alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bírósága kapcsolata, In: Az alkotmánybírósági törvény kommentárja (szerk.: Zakariás Kinga), Pázmány Press, Budapest, 2022.
- [9] TÓTH Mihály: A büntetőjogi jogkövetkezmények elvi kérdései és rendszere, In: Büntetőjog I. Második, hatályosított kiadás (szerk.: Belovics Ervin–Nagy Ferenc–Tóth Mihály), HVG-ORAC, Budapest, 2014, 358–457.
- [10] TÓTH Mihály: Az új büntető-novella néhány vitatott kérdése, s a módosítások gyökerei, In: Bűnözés és bűnmegelőzés a válságrégiókban (szerk.: Sántha Ferenc), Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 1999, 204–226.
- [11] TÓTH Mihály: Életfogytiglan, mindhalálig. Szibéria – Európa közepén, Élet- és Irodalom 2015. július 31. <https://www.es.hu/cikk/2015-07-31/toth-mihaly/életfogytig-mindhalalig.html> (2023. október 22-i letöltés).

Jogszabályok

- [1] Emberi Jogok Európai Egyezménye.
- [2] Magyarország Alaptörvénye.
- [3] 2017. évi XC. törvény.
- [4] 2015. évi CLVII. törvény.
- [5] 2013. évi CCXL. törvény.
- [6] 2012. évi C. törvény.
- [7] 2011. évi CLI. törvény.
- [8] 2005. évi L. törvény.
- [9] 1993. évi XXXI. törvény.

Bírósági döntések

- [1] Ilgar Mammadov v. Azerbaijan, 15172/13, 29 May 2019.
- [2] Murray v. the Netherlands [GC] 10511/10, 26 April 2016.
- [3] Saadi v. Italy, [GC] 37201/06, 28 February 2008.
- [4] Vilho Eskelinen and Others v. Finland, [GC] 63235/00, 19 April 2007.
- [5] Buckley v. The United Kingdom, 20348/92., 29 September 1996.
- [6] Otto-Preminger-Institut v. Austria, 13470/87., 20 September 1994.
- [7] Handyside v. The United Kingdom, 5493/72., 7 December 1976.

-
- [8] „Relating to Certain Aspects of the Laws on the Use of Languages in Belgium” v. Belgium, 1474/62, 1677/62, 1691/62, 1769/63, 1994/63, 2126/64, 23 July 1968.
- [9] 24/2015. (VII. 7.) AB határozat.
- [10] 6/2014. (II. 26.) AB határozat.
- [11] 6/2013. (III. 1.) AB határozat.
- [12] 3/2020. BJE.
- [13] 3/2015. BJE.
- [14] Kúria Bfv.III.914/2017. (EBH 2018.B.6.).

KÚRIAI DÖNTÉSEK
Bírósági Határozatok
A Kúria lapja

A szerkesztőbizottság elnöke:
Dr. Ábrahám Márta, a Werbőczy István Országbírói Kutatóintézet igazgatója

Főszerkesztő:
Dr. Balogh Zsolt, kúriai tanácselnök

A szerkesztőbizottság tagjai:
Böszörményiné dr. Kovács Katalin, elnökhelyettes
Dr. Csák Zsolt, kollégiumvezető
Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna, kúriai bíró
Dr. Somogyi Gábor, kúriai tanácselnök
Dr. Molnár Ferencné, kúriai tanácselnök
Dr. Orosz Árpád, kollégiumvezető
Dr. Dzsula Marianna, kúriai bíró
Dr. Stark Marianna, kúriai tanácselnök
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin, kúriai tanácselnök
Dr. Kalas Tibor, kollégiumvezető
Dr. Hajnal Péter, kúriai tanácselnök
Dr. Kiss Árpád Lajos, kúriai bíró

Jogi szaknyelvi lektor:
Bódiné dr. habil. Beliznai Kinga tanszékvezető egyetemi docens

A kiadó, szerkesztőség címe:
Kúria
1055 Budapest, Markó utca 16.
Kiadja:
Kúria – Werbőczy István Országbírói Kutatóintézet

A kiadásért felel: a Kúria Werbőczy István Országbírói Kutatóintézetének igazgatója

Megjelenik havonként.

ISSN 2786-3964 (Online)
